T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

©Kütüphaneler ve Yayımlar
Genel Müdürlüğü

Eser Adı: Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl Hikâyesi

Müellifi: -

Hazırlayan: Tülay Çulha

Yayın Yılı: 2020

ISBN: 978-975-17-4604-7

Ana Yayın Numarası: 3674

Kültür Eserleri Dizisi- 632

Adres: Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi
N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr
http://ekitap.ktb.gov.tr

SEYFÜ'L-MÜLÛK İLE BEDİ'Ü'L-CEMÂL HİKÂYESİ
(15. yüzyıl Anadolu Rivâyeti)

peri kızlarım
duru ve ipek'e

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 7
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ 9
KISALTMALAR VE İŞARETLER 11
GİRİŞ 13
OĞUZLARIN DİLİ, ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNİN TEŞEKKÜLÜ 15
MESNEVİ TÜRÜ 15
15. YÜZYILA AİT BİR MECMUA: 16
1. Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl hikâyesi: 17
2. Kıṣṣā-i Yūṣuf 'Aleyhi's-selām: 18
Hikayenin özeti: 19
YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ: 24
1. Ünlülerin Yazımı: 24
2. Ünsüzlerin Yazımı: 25
3. Eklerin yazımı: 26
4. Eskicil özellikler 26
METİN 29
ÇEVİRİ 133
NOTLAR 212
KAYNAKLAR 215
DİZİN 217
EKLER 346

ÖN SÖZ

Bu çalışma, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'nde bulunan Yazma 596 numarada kayıtlı yazmanın ilk kısmında yer alan *Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl* hikâyesi adlı mesnevinin yayına hazırlanmış şeklidir. H. 874/ M. 1470 tarihinde istinsah edilmiş olan bu hikâyenin ilk telif tarihi ise mesnevinin sonunda H. 843/ M. 1439 olarak verilmiştir. Gerek konusu itibariyle gerekse hem telif hem istinsah tarihi 15. yüzyıl olması bakımından eşsiz bir eserdir. Bu çalışma, 1001 Gece Masalları arasında yer alan hikayeden ibaret olan mesnevinin temelde yazı çevrimi, Türkiye Türkçesine aktarımı ve dizin çalışmasından oluşmaktadır.

Hazırlamış olduğum çalışma, giriş, metin, aktarma, dizin, kaynaklar ve ekler olmak üzere altı bölümdür.

Çalışmanın Giriş bölümünde dönemin siyasî ve kültürel özelliklerinden bahsedildikten sonra Eski Anadolu Türkçesinin teşekkülüne kısaca değinilmiş, o dönemde verilen eserler kısaca zikredilmiştir. Bu döneme ilişkin bugüne değin yapılan çalışmalarda yeterli bilgi mevcut olduğundan tekrarı önlemek amacıyla bilgiler ana hatlarıyla verilmiş daha çok yazma tanıtımı üzerinde durulmuştur. Mecmua şeklinde iki mesnevinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş yazmanın tanıtımı yapıldıktan sonra özellikle bu çalışmaya konu olan birinci bölümüne ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir. Başlı başına bir çalışma konusu olacak ve ilerleyen zamanlarda tanıtımı yapılacak ikinci mesneviye kısaca değeğinmekle yetinilmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ve bu dönemde verilen eserlere ilişkin çok değerli ve detaylı çalışmalar yapıldığından tekrarı önlemek amacıyla Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil özelliklerine genel bilgilere yer verilmemiştir. Sadece bu yazmada yer alan ve genel özelliklerin dışında değerlendirilebilecek farklılıklar metinden örneklerle değerlendirilmiştir. Yazılış özellikleri bölümünde ise ünsüzlerin yazımında genel temayülün aksine bir tercih olmadığı için değinilmemiş sadece ünlülerde farklı tercihler örneklerle değerlendirilmiştir.

Metin bölümünde sayfa numaraları koyu harflerle (**1a, 1b**) şeklinde verilirken satır sonu beyitler her sayfada devam ederek numaralandırılmıştır. Aktarım bölümünde ise mesnevinin Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Her ne kadar beyit beyit aktarım yapmaya özen gösterilse de zaman zaman birden fazla beytin birlikte aktarımı zorunlu olmuş, bu durumda hangi beyitlerin aktarımının yapıldığı numaralarla gösterilmiştir. Aktarım yapılırken karşılaşılan güçlüklerden biri de anlatıcının ağzından ve hikâye kahramanlarının ağzından yapılan aktarımlar zaman zaman iç içe geçmiş bu

durum da aktarımı güçleştirmiştir. Böyle durumlarda ekleme ve çıkarma yapmamaya özen gösterilerek ifade aktarılmaya çalışılmıştır.

Dizin bölümünde, mesnevide geçen sözcüklerin anlamları verilmiş, metin içinde geçtiği yerler sayfa ve beyit numarasına gönderme yapılarak numaralandırılmıştır. Türkçe olan sözcükler, kullanılan sözlüğün adının kısaltmasıyla birlikte madde başında parantez içinde, yer aldığı şekli (kullanım farklıysa), sayfa numarasıyla birlikte verilmiştir. Türkçe olmayan sözcükler ise hangi dilden alıntı yapıldıysa, tespit edilebildiği ölçüde, o dildeki şekliyle verilmiştir.

Çalışma, yararlandığım kaynakların yer aldığı kaynaklar bölümünün ardından, yazmanın bir kopyasının verildiği ekler bölümüyle sonlanır.

Hazırlamış olduğum bu çalışmada benden desteğini ve bilgisini esirgemeyen, sevgili meslektaşlarım ve mesai arkadaşlarım Prof. Dr. M. Esat HARMANCI, Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU ve Dr. Mihrican AYNACI'ya; maddî, manevî yardımlarını eksik etmeyen sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

Doç. Dr. Tülay Çulha
2016, Kocaeli

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

آ	a, ā	ص	ṣ
ا	a, e	ض	ḍ, ż
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	s̲	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	g, k, ŋ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z, z̲	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ū, ü
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ي ى	y, ı, i, ė, ī, ā
س	s	ء	’
ش	ṣ		

KISALTMALAR VE İŞARETLER

/ /	fonem işareti
[…]	eksik kullanılmış ve tamamlanmış metin
{...}	fazladan kullanılmış metin
<	Alıntı kelimelerin hangi dilden alındığını gösterir.
…	okunamamış metin
Ar.	Arapça
bk.	bakınız
Der. Söz.	Derleme Sözlüğü
EDPT	Clauson, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*
Far.	Farsça
k.a.	kişi adı
ö.a.	özel ad
Tar. Söz.	*Tarama Sözlüğü*
Tiet.	Andreas Tietze, *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâti*
Tür.	Türkçe
y.a.	Yer adı
Yu.	Yunanca (kaynak yaz)

GİRİŞ

GİRİŞ

Oğuzların Dili, Eski Anadolu Türkçesinin Teşekkülü

1071 yılında Malazgirt Savaşı'yla Büyük Selçuklu Hükümdarı Alpaslan önderliğinde Anadolu'ya yerleşen Oğuzların kullandıkları ve ilk dönemlerde bir yazı dili olarak kullanılmayan Türkçe, Türkiye Türkçesi olarak anılan Batı Türkçesinin temelini oluşturur. XI ve XII. yüzyıllar arasında Oğuz unsuruna dayalı devlet kurmuş olan Büyük Selçuklular (1040-1194) ve Anadolu Selçukluları (1075-1308) döneminde Arapça din, Farsça edebiyat ve yönetim dili olarak kullanılmış, Türkçe ise göçebe halkın kaba dili olarak kabul edilmiştir.[1]

XI. ve XIII. yüzyıllar arasında siyasî ve toplumsal olaylara bağlı olarak edindiğimiz bilgiler yok denecek kadar azdır. Sınırlı bilgi ile yapılmaya çalışılan tespitler de oldukça çeşitli ve tartışmalıdır. Bu döneme ait olduğu kabul edilen ilk eserler, *karışık dilli* olarak anılan eserlerdir. Bu eserlerin başında *Behçetü'l-hadā'ik fi mev'izeti'l-halayık* gelir. Bu eserler hakkında yapılan çalışmalarda, eserde Eski Türkçenin izlerinin yoğun olarak görüldüğü ve bu nedenle XII. yüzyılın sonu XIII. yüzyılın başında yazılmış olma ihtimalinin yüksek olduğuna kanaat getirilmiştir.[2] Fakat bu karışık dilliliğinin dilin arkaik olması ile mi alakalı, yoksa eserlerin çevirisinin yapıldığı kaynak dilin tesiri mi olduğu ya da kaleme alan kişinin anadilinin etkisiyle mi olduğu konusu netlik kazanmamıştır. Bu tartışmalar devam ede dursun karışık dilli eserler arsında anılan bir diğer eser de Ali'nin 1231-32 (H. 630) yılında nerede yazdığı bilinmeyen *Yusuf Kıssası*'dır.[3] Aynı nitelikleri taşıdığı kabul edilen diğer eserler arasında; *Kudūrî Tercümesi* ve *Ferāiz Kitābı* sayılır.[4]

*Karışık dilli*lik konusu gibi tartışılagelen konulardan bir de bu döneme ait ilk eserin hangisi olduğu konusudur. Kimi araştırmacılara göre ilk eser, Ahmed Fakih'in (ö.1221) *Çarh-nāme*'sidir.[5] Bundan başka Selçuklu Dönemine ait olduğu bilinen ilk eserler, Mevlānā Celāleddin Rumî (1207-1273), Ahmed Fakih, Sultan Veled (1226-1312), Şeyyad Hamza, Hoca Dehhani ve Yunus Emre'ye (ö. 1321-22) ait eserlerdir.

Selçuklu Devletinin yıkılmasından Osmanlının kuruluş dönemini kapsayan, XIII-XV. yüzyıllar arası Beylikler Döneminde Oğuzların dili artık bir yazı dili olmaya başlamış, çok sayıda telif ve tercüme eserler verilmeye başlanmıştır. Beylerin kendileri de bu gelişmeye özellikle destek vermiş dolayısıyla halka yararlı olacak birçok eser Türkçeye tercüme edilmeye başlanmıştır. Beylikler döneminde genel olarak dinî, tasavvufî ve ahlâkî eserlerin tercümesi yapılırken hem manzum hem de mensur eserler verilmiştir.

Mesnevi Türü

İslam çağında Türk Edebiyatında hikâye türünün ilk kaynağı, Kurandaki kıssalardır. Başta Musa ve Süleyman peygamber olmak üzere peygamber kıssaları ve mucizeleri, İslam büyüklerinin menkıbeleri ve Halife Hz. Ali'nin müşriklerle yaptığı gazalar ve dinî anlatılar, bu dönemde hikâyelere konu olmuştur. En eski manzum hikâyelerden biri Ali'nin 1231-32 (H. 630) yılında nerede yazdığı bilinmeyen *Yusuf Kıssası*'dır. İlk olarak Tevrat'ta sonrasında Kuran'da geçen bu kıssa sonraki dönemlerde de defalarca kaleme alınıp anlatılan bir hikâye olmuştur. Hatta öyle ki bu kıssa, *ahsenü'l-kasas* "kıssaların en güzeli" olarak adlandırılır

---

1 Aziz Merhan, Funda Şan, *Eski Anadolu Türkçesi, Notlar ve Metinler*, BilgeSu Yay. Ankara 2016, s 16.

2 Mustafa Canpolat, "Behçetü'l-hadā'ik'in Dili Üzerine", *TDAY Belleten* 1967, 167-175.

3 Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yay. s. 123. Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yay. Ankara 2003, s. 16.

4 Zeynep Korkmaz, "Eski Bir Kudūrî Çevirisi", *X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*, Ankara 1968, 225-231.

5 Yakup Karasoy tarafından çalışılmış ve yayınlanmış olna, İbnü's-Sayın adıyla tanınan Muhammed b. Sıdık b. Ali tarafından yazılan satıraltı *Tercümeli Fıkıh Kitabı* da karışık dilli bir eserdir.

Osmanlı'da saray hayatının gelişmesi ile birlikte İran edebiyatı önem kazanmış, böylece Divân edebiyatındaki hikâye türü de gelişmeye başlamış; halk hikâyesinden tamamen farklılaşmıştır. Daha çok Fars edebiyatının etkisi altında yazılmaya başlanan ilk hikâyeler, manzum *Vâmık u Azra* ve *Yusuf u Züleyhâ* mesnevileridir. Sonraki dönemlerde de çift kahramanlı aşk hikâyelerinin sayısı artarak devam edecek, aşk konulu hikâyelerin sayısında da artış görülecektir: *Hüsrev ü Şirin*, *Cemşid ü Hurşid*, *Leylâ vü Mecnun, Süheyl ü Nevbahar, Mihr ü Mah, Mihr ü Vefa, Mihr ü Müşteri, Şah u Geda (Şah u Derviş), Vâmık u Azrâ, Varka vü Gülşah, Edhem ü Hüma, Hüma vü Hümayun* vb...[6]

Bu mesneviler arasında geçmeyen ve bugüne kadar anılmamış bir mesnevi de Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl hikâyesidir. Bu hikâyeye ait en eski yazma Türkçe El-Ferec Ba'de'ş-şidde adlı hikâyenin 26. hikâyesidir.[7] II. Murad zamanında (1421-1451) Farsçadan tercüme edilerek kendisine sunulmuş yazmanın bir nüshası da Paris'te Turc 383 numarada kayıtlıdır. Çağatay dönemi şairlerinden Meclisî'nin *Dasitân-ı Seyfe'l-Mülûk ve Bedi'ü'l-Cemâl-i perizâd* adlı eserin bilinen tek nüshası da Paris Bibliotek National'dedir.[8] Sonraki dönemlerde de Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl hikâyesi hakkında muhtelif yayınlar ve çalışmalar yapılmış olsa da Türk edebiyatı içerisinde ilk ne zamandan itibaren anlatılageldiği ya da metninin yayımlandığına dair bir bilgi yoktur.

2012 yılında Melitopol'e yapmış olduğum gezide tanıştığım Leonid İlçenko ve Slava Elyaşeviç'ten temin ettiğim *mecuma*, Feodosya Eski Eserler Müzesi'nin (Feodosiyskiy Muzey Drevnostey) kütüphanesinde "Karaimskaya Slaboda" koleksiyonunda bulunmaktadır. Bu eser, Babay Cumuk tarafından 1888'de daha eski bir yazmadan istinsah edilmiş olan ve Arap harfli daha eski bir yazmadan İbranî harflerine aktarılan mensur bir *Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl* hikâyesidir. Metin, çeviri, sözlük ve dizin bölümlerinden oluşan ve tarafımca hazırlanan çalışma, Türk Dil Kurumu Yayınları arasından çıkmıştır.[9] Bu konuda araştırma yaparken karşıma çıkan ve henüz çalışılmamış/yayımlanmamış 15. yüzyıla ait bir yazma Seyfü'l-Mülûk ve Bediü'l-Cemâl hikâyesini de içermektedir. İçeriği bakımından aynı hikâyeyi barındıran yazma, bu çalışmanın konusudur.

15. yüzyıla ait bir mecmua:

Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde bulunan ve **Yazma 596**'da kayıtlı yazma, bir mecmuadır. Cildi bozulmuş ve sonradan tamir edilmiş yazmanın iç kapağında, 4 büyük kitabı sembolize eden 4 çember çizilmiştir. Bu çemberlerin merkezine Arap harfleri ile İncil, Tevrat, Furkan (Kuran) ve Zebur yazılmış etraflarına çizilen çizgilerle çember, beş bölüme ayrılmış; her bir bölüme kutsal kitapların özellikleri Arapça yazılmıştır. Bunun dışında mecmuanın iç kapağında, muhtelif zamanlarda alınmış notlar, karalamalar ve hesaplar bulunmaktadır.

141 varaktan oluşan mecmua, filigransız yerli kâğıda, harekeli nesihle yazılmıştır. Dönemin genel üslubuna uygun olarak cedvelsizdir. Başlıklar kırmızı mürekkeple

---

6 Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi,* 128-135.

7 György Hazai, Andreas Tietze, *Ferec ba'd eş-şidde (Ein frühosmanisches Geschichtenbuch)*, 1. Band, Text, Klaus Schwarz Verlag (2006), Berlin.
Gönül Alpay Tekin, "Seyfelmülûk ve Bedîülcemâl Hikâyesinde Eski Yakındoğu Kültüründen Kalma Unsurlar Hakkında", *Nigu̇ča Bičig, Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları*, V 9, Harvard University 1985, 277-301, s.277.

8 Gönül Alpay, "XVI. Yüzyıl Çağatay Şairi Meclisî'nin Seyfelmülûk Adlı Mesnevîsi Hakkında" *Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları, Essays Presented to Halil Inalcık*, V 11, 1987, 123-132. Supl. Turc 998 numarada kayıtlı yazma Lutfî Divânı olarak kayıtlıdır.

9 Tülay Çulha, *Seyfü'l-Mülûk ile Bediü'l-Cemâl Hikâyesi (Kırım Karay Rivayeti)*, TDK Yayınları, Ankara 2017.

yazılmış ve her sayfada ortalama 14 satır bulunmaktadır.[10]. Yazma, iki ayrı eserden oluşmaktadır:

1. *Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl hikâyesi:*

1a-59a (60a) arasında bulunan hikâyenin baş kısmında eksik varaklar bulunmaktadır. İlk sayfaları tamir edilmiş olup yine de okunamayan yerler bulunmaktadır. 1671 beyit olan metnin, 1666. beyitinde eserin tamamının 2063 beyit olduğu bilgisi bulunmaktadır. Bu bilgiden hareketle metnin başından 393 beyit, yaklaşık 14 varak eksik olduğunu söylemek mümkündür. Yazmanın baş tarafındaki eksik kısım sonradan tamir edilmeye çalışılmıştır. Ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmeyen bu ekleme, bir varak (1a, 1b), (15+18) 33 beyitten ibarettir. İlk varaktaki bu eklemenin sonradan yapıldığını, hem kağıt[11] ve yazı özelliğinden, hem satır sayısındaki farklılıktan hem de beyitlerin mesnevi vezninden farklı bir vezinle yazılmasından çıkarmak mümkündür. Öyle ki ekleme yapılırken başlangıçta her ne kadar eserin vezni takip edilmeye çalışılsa da 21 ve 33. beytiler arasında, aruzun *fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün* vezni kullanılmıştır.

Eser, aruzun *mefā'īlün mefā'īlün mefā'īl*[12] vezninde yazılmıştır. Eserin içinde (25a)'da mesnevi vezninde ve kırmızı mürekkeple yazılmış *ḳarındaş* kafiyeli 6 beyitlik ve (30a) Seyfü'l-Mülûk'un ağzından 7 beyitlik iki gazel bulunmaktadır. Gazelin vezni ise *mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün* dür.

Eserin vezni, beyit sayısı ve telif tarihi, 59a'da şu şekilde verilmiştir.

1663 *Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īl*
Eger 'afv eyleye muḫtār-ı fā'il

1664 *Benümle cümle ẕü'l-evzār ola pāk*
Günāhdan yarlıġana bir avuç ḫāk

1665 *Gel işbu naẓma bir tarīḫ beyān ėt*
Daḫı ā'dādı ebyātın 'ayān ėt

1666 *Sekiz yüz ḳırḳ üç ėdi hicrete sāl*
Ėki biŋ altmış üç beyt oldı irsāl

1667 *Tamāmı bu sözüŋ ol ay olındı*
Ki kāfirden Semendire alındı

Eserin telif tarihi, aynı zamanda Semendire'nin fethi (27 Ağustos 1439) gibi tarihi bir olayla da pekiştirilmiştir.[13]

Eserin müellifi ile ilgili bilgi ise 58b'de şu şekilde geçmektedir:

1652 *Bu bendi ibn Yūsuf saŋa vėrsen*
O 'aṣruŋ żıddı ol dėme bizi ben

---

10 Yazma 141 varak olarak numaralandırılmıştır. Fakat baştaki eksik tamamlanırken olsa gerek 5 numarası iki kez verilmiştir. Yazma çalışılırken numaralandırmaya devam edilmiş, 5'ten sonra 6 olarak devam edilmiştir. Fakat yazmadan bahsederken; yazmada sayfa kenarında bahsedilen numaralar esas alınmış, bilgiler bu doğrultuda verilmiştir.

11 Yazmanın geneli filigransız kağıda yazılmışken, bu varak filigranlı daha yeni bir döneme aittir.

12 Bir başka deyişle aruzun *mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün* vezniyle yazılmıştır.

13 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. 1, TTK Yayınları, Ankara 1975, s. 417.

Tezkirelerde böyle bir isme rastlanmamıştır, İbn Yusuf'un kim olduğu hangi dönemde ve nerede yaşadığı bilinmememktedir. Sadece "ibn Yusuf" isminden hareketle Yusuf-ı Meddah'ın oğlu olması ihtimali üzerinde durulur. Gerek Yusuf-ı Meddah'a ait olup olmadığı tartışılagelen Hamuşnâme (699), gerek Varka ve Gülşah (743/770) adlı eserlerin telif tarihine bakıldığında *Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl* (843) adlı eserin telif tarihi arasında 100 yıl kadar bir zaman farkı olduğu açıktır. Bu da ibn Yusuf'un Yusuf-ı Meddah'ın oğlu olma ihtimalini zayıflatır.

Adnan Sadık Erzi'nin yazdığı ve Ertaylan'ın eserini değerlendirdiği eleştirisinde de İbn Yusuf'un Yusufî-Meddah'ın oğlu olmadığını, Ertaylan'ın bu fikrinin doğru olmadığını, ibn Yusuf'un, Salsal-nâme (923) adlı eseri bulunan bir başka meşhur şair olduğunu belirtir.[14] Bu durumda Adnan Sadık Erzi'nin bahsettiği Muhammed ibn Yusuf ile elimizde bulunan yazmanın müellifi ibn Yusuf'un da aynı kişi olma ihtimali de şüphelidir. Çünkü Salsal-nâme (923) ve Seyfü'l-Mülûk'un (843) yazma tarihleri arasında da 80 yıl fark vardır.

Eserin telif tarihi H. 843 olarak verilirken istinsah tarihi (H.874/ M.1470) ve müstensih bilgileri yazmanın sonunda şu şekilde verilmektedir:

1671 *Temmet bi avni'llāh u ḥüsnü't-tevfīḳ*
..... tāriḫ fī evāḫiri recebbü'l-müreccebb sene erba' ve seb'īn semāne mie an-yed-i kātib Muṣṭafā "Allah'ın yardım ve inayetiyle Katip Mustafa'nın eliyle 874 senesinin kutlu Recep ayının başında tamamlandı."

Mesnevinin yazımında yapılan bazı yanlışlıklar müstensihin görme problemi olduğu ya da eğitiminin düşük olduğu kanısı uyandırmıştır. Müstensih zaman zaman yaptığı hatayı farkedip düzeltirken zaman zaman yapılan yanlış, gözden kaçmış; anlam ve vezin göz önünde bulundurularak tarafımca tamir yapılmıştır. Örneğin:

128 *Bize himmet du'ā ḳılsun şehen-şeh*
Ki maḳṣūdumuza ėrgüre Allah
şehen-şeh kelimesi sehven شَنَهْشَهْ yazılmıştır.

162 *Fiġān bu çarḫ-ı giriftār elinden*
Bu ḫūnḫar u bu bed-güftār elinden
giriftār kelimesi رفتار كر yazılmıştır.

288 *Gemilerde çoḫ ölmiş ādem at*
Kimi tāze kime çoḫdan bu āfāt
çoḫdan kelimesi خوُخْدَنْ yazılmıştır.

Yukarıdaki kelimelerden de anlaşılacağı gibi noktaların kullanımından kelimelerin yazımında harflerin yanlış yerlere yazılmış olması bu düşünceyi destekler mahiyettedir.

2. *Kıṣṣā-i Yūṣuf 'Aleyhi's-selām:*

59b-141a arasında yer alan eser Kıssa-i Yusuf Aleyhisselam mesnevisidir. Müellif, Celaleddin Beyazid'e sunduğu Maktel-i Hüseyin ile meşhur Meddah Şâdi'dir. Eserin telif tarihi 140a'da 768 (1366-1367) olarak şu şekilde verilmiştir:

2256 *Yėdi yüz altmış sekizde söyledük*
Şöyle kim ėşitdüŋüz şerḥ eyledük

Yazmanın bu bölümünün müstensih kaydı bulunmamakla birlikte müellif ismi, 141b'de şu şekilde verilmiştir:

---

[14] Adnan Sadık Erzi, "Ord. Prof. Dr. İ. Hikmet Ertaylan: Yûsufî-Meddah, Yeni iki Varaka ve Gülşah Nushası-Hamûşnâme-Dasitan-ı İblis-i Aleyhilla'ne ve Maktel-i Hüseyn", *Türk Tarih Kurumu Belleten*, C. XIII, Sa: 49, Ocak 1949, TTK Basımevi Ankara, 188-194, s.193.

2297 *Şādi Meddāḥ kemter ḳul aŋa*
Ḳul olursa ḳaḫr ola andın baŋa

Bağımsız bir çalışma olarak yayıma hazırlanan mesnevi hakkında ilerleyen zamanlarda bir tanıtım yapılacaktır.

Hikayenin özeti[15]:

Mısır'da yaşayan, çok malı, mülkü, hazinesi ve askeri olan bir sultan varmış. Süleyman peygamber onu kendinden sonra hüküm sürmek üzere Mısır'a vekil olarak bırakmıştır. Hükmü doğudan batıya ulaşan sultanın hiç çocuğu olmamıştır. Sultan, bir gün adaklar adayıp müneccimler çağırıp kendisinin çocuğu olup olmayacağına dair fala bakmalarını ister. Müneccimler, Yemen şahının kızını alırsa kendisinin bir oğlu hem de vezirin bir oğlu olacağını müjdelerler.

Sultan Yemen padişahının kızını alır ve bir oğlu olur, vezirin de bir oğlu olur. Bunlar doğup 14 yaşına gelene kadar birlikte büyürler.

Şehzadeye, Süleyman peygamberin hediye ettiği, bir yüzük, değerli bir kumaş ve bir güzel at getirirler. Şehzade bu nakşedilen suretin kime ait olduğunu, dünyada böyle birinin olup olmadığını sorduğunda, periler, bu kızın şahları Saruç'un oğlu Şahbal'ın kızı Bediü'l-Cemâl olduğunu ve aynaya bakarak beze, kendi yüzünü nakşettiğini, dünyada bunun kadar güzeli varsa onu ancak Hz. Süleyman'ın bulabileceğini söylerler. Hatta öyle ki güzelliğinin Yusuf'la bile mukayese edilemeyecek derecede olduğunu eklerler.

Babası durumu öğrenip çare bulmak için devlet erkânına danıştığında, onlar, bu kızı ve İrem Bağı'nı bulmak için şehzadeden bir yıl kendilerine süre tanımasını isterler. Yedi memlekete elçi gönderip kızı ve İrem Bahçesini aratacaklarını, öğrenirlerse dönüp nerede olduğunu kendisine bildireceklerini, bulamazlarsa onu unutup bir daha bu kızın adını, anmamasını söylerler. Şehzade, bunlara bir yıl süre verir, bu sürede zevk sefa içinde haberin gelmesini bekleyerek gün geçirir.

Padişah, vezirin oğlu Sait'e, "altı memlekete onar adam göndermesini, bir memlekete de kırk kişi ile kendisinin gitmesini" her kim İrem Bağı'nın nerede olduğuna dair bir bilgi verirse onun bir fil yükü altın ile ödüllendirilmesini emreder.

Bunlar yola çıkar, dünyanın dört bir yanını gezip dolaşırlar. Aramadıkları şehir, ülke kalmaz. Fakat, ne Bediü'l- Cemâl'den ne de İrem Bağı'ndan bir haber bulabilirler. Bu bir yılın sonunda gidenlerin birçoğu hayatını kaybeder, Sait ve on bir kişi geri döner. Padişah gidenlerin hiçbir bilgi edinemeden döndüklerini öğrendiğinde oğlunun tekrar eski mecnun haline döneceğinden endişelenerek bu durumdan oğlunun haberdar edilmemesini ister.

Fakat şehzade, günleri saymakta, vaktin dolduğunu bilmektedir. Aşkı tekrar depreşip kendine zarar vermeye başlamıştır. Bu durum padişaha haber verildiğinde babası gelip oğluna, maalesef elinden bir şey gelmediğini, dört bir yana giden kimselerin elinin boş döndüğünü, ne Bediü'l-Cemal'den ne de İrem Bağı'ndan bir haber almanın mümkün olmadığını, bu aşktan vaz geçmesini istese de oğluna dinletemez. Kendisinin olan her şeyin

---

15 Hikâyenin sonradan eklenen kısmında (1a/1 ile 1b/33 arası) eksik kısım tamamlanmaya çalışılır. Hikâyenin ilerleyen bölümlerinden 32a'da Seyf'in serüveninin eksik kısmını Melike'nin ağzından öğreniriz. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde ilk varaktaki tamamlanan bölüm sadece şekil bakımından değil içerik bakımından da farklıdır. Bu durum *Seyfü'l-Mülûk ile Bediü'Cemâl* hikâyesinin, başka nüshası olduğu ihtimalini de akla getirmektedir. Eklenen kısmın özeti: *Padişahın bir evlat vermesi için Tanrıya yalvardığı sonunda bir oğlu olduğunu (vezirin oğluyla) büyüyüp yetiştikleri anlatılır. Padişahın oğlu Seyfü'l-Mülûk, on dört yaşına geldiğinde (Süleyman'ın kendine hediye olarak gönderdiği) bezde Bediü'Cemâl'in güzel yüzünü görünce ona âşık olur. Zamanla aşkından divane olan genç, yemekten içmekten kesilir. Kırk gün sonra rüyasında kızı görüp ona adının ne olduğunu ve nerede yaşadığını sorar. Kız, adının Bediü'l-Cemal olduğunu ve İrem Bağı'nda yaşadığını söyler. Bu rüya üzerine şehzade, kendinden geçip aşkından perişan olur. Anne babasına derdini söylemez.*

oğlunun olduğunu, emrinde bulunan dört yüz memleketin ve bunları yöneten sultanların kendi emrinde olduğunu dilediği gibi hüküm sürebileceğini, bu hükümdarların ay ve güneş kadar güzel yüzlü kızlarından hangisini isterse onunla evlenebileceğini söylese de Seyfü'l-Mülûk, sonunun hüzün ve mutsuzluk olacağını bilse de Bediü'l-Cemâl'den vaz geçmeyeceğini, yine de gönlünün onu isteyeceğini bildirir.

Babasına, son olarak Bediü'l-Cemâl'i kendinin aramak istediğini ve bunu yapması için kendisine müsaade vermesini ister. Padişah her ne kadar istemese de oğlunu kıramaz ve dileğini kabul eder. Padişahın emriyle ülkede bulunan marangozlar üç yüz gemi inşa edip her birine yüzer adam, her bir adam için de onar yıllık azık ve tatlı su yükleyip onları yolcu ederler.

Denizde kırk gün yolculuktan sonra Çin'e ulaşırlar. Çin padişahı bu kadar askerin, savaş için mi geldiklerini öğrenmek üzere gemiye bir elçi gönderir. Elçileri karşılayıp, kaftanlar giydirip; amaçlarının savaşmak olmadığını, aradıklarını bulmaları konusunda kendilerinin dua etmesini istediklerini söyleyerek Sait ve beş on adamı, elçilerle haberci gönderirler.

Çin şahı ile karşılıklı iki üç gün zevk sefa içinde birbirlerine hediyeler sunarak zaman geçirirler. Ülkesinde bulunan nakkaşları çağırtıp, Bediü'l-Cemâl ile İrem Bağı'nın nerede olduğu sorulduğunda hiç kimsenin bilgisi olmadığını öğrenirler. İçlerinden üç yüz altmış yaşında yaşlı bir nakkaş, kendisinin yedi yaşında bu işe başladığını o zamandan beri dünyanın dört bir tarafını dolaştığını fakat bu kişi ve yer hakkında hiç bir şey duymadığını, Konstantiniye adlı bir şehir olduğunu, bu şehirde her memleketten insanın bulunduğunu ve burada belki bir bilgiye ulaşabileceğini söyler. Şehzade, şehrin uzaklığının ne kadar olduğunu sorduğunda rüzgâr hafifse bir ayda gidilebileceğini öğrenir.

Bu bilgi üzerine Çin padişahından izin alıp denize açılırlar. Kırk gün yolculuktan sonra denizde fırtına çıkar, hava kararır, dalgalar yükselir, hepsi şaşkınlık korkuyla ne kadar kurtulmaya çalışsa da gemide olan eşyaları denize atsalar da denize dökülüp ölürler. Seyf ve Sait'in gemisi yüzer adamla kurtulur, bunların dışındaki gemiler birbirine çarpıp parçalanarak batar. Kurtulanların bir kısmı Mısır'a döner. Bu iki gemi yaşananların etkisiyle ağlayıp figan ederek denizde seyretmeye devam ederler. Kırk gün yağmur ve fırtına sonunda kırk birinci gün hava sakinler. Seyf, yattığı yerden kafasını kaldırınca Sait'in gemisini göremez. Kardeşliğinin ardından çok ağlayıp figan eder, gözyaşı döker. Ayrıca gemide de birçok insanın öldüğünü görüp feryat figan eder.

Ölenleri Allah'ın emri gereği namazını kılıp denize atarlar, bir süre yemekten içmekten kesilip gözyaşı döküp giderlerken denizde bir gemiye rastlayıp silahlanırlar. Her ne kadar Seyf, gelenlerin tüccar olacaklarını ve Sait'ten haber vereceklerini ümit etse de yaklaştıklarında bunların gözlerini kan bürümüş zenciler oldukğunu görürler. Gün boyu çok şiddetli bir çatışma olur. Zenciler sıkışınca etraflarını sarıp gemileri ateşe verirler. Kurtulmak için suya atlayanlar boğulur, ateşte kalanları da zenciler yer. Hayatta kalan Seyf ve birkaç adamını da tutsak edip karaya çıkarlar.

Seyf'in arkadaşlarını kebap edip yerler. Seyf'i de sultanın kızına hediye ederler. Kız, Seyf'i görünce ona aşık olur. Seyf, aşkına karşılık vermeyince ayağına pranga vurup onu cezalandırır. Gündüz kalan iki arkadaşıyla odun taşır, değirmen çeker, geceleri ayağında prangayla uyur. Bir gün bu durumdan kurtulmak için bir gemi yapıp yemişlerle doldururlar; sabah oduna gitmek için ayaklarından pranga çıkarıldığında denize açılıp kaçarlar. Günlerce denizde rüzgar ve fırtınayla dolaştıktan sonra bir adaya ulaşırlar.

Allah'a şükredip, yemişlerden yiyip dinlenirlerken yarı gecede denizden binlerce canavar gelir. Yemişlerden yiyip korkunç sesler çıkaran canavarlar, sabaha kadar adada kalırlar. Bunu gören Seyf ve arkadaşlarının ödü kopar ve sabah olduğunda hemen gemi inşa edip yemişlerden doldurarak denize açılırlar.

Denizde seyahat ederken çıkan yel, bunları enginlere sürükler. Girdaba kapılan gemi dört ay boyunca burada kalır. Girdap içinde kendileri dışında birçok geminin de dönüp durduğunu ve içinde birçok insanın ve atın öldüğünü görürler. Seyf, adamlarına hemen ölmüş bir atı getirmelerini ve bir urgan bağlayıp onu denize atmalarını söyler. Atı yiyen bir balık bunları sürükleyip girdap dışına çıkarır ve böylece kurtulurlar. Kırk gün denizde yolculuktan sonra bir adaya çıkarlar.

Bu adada *vak vak ağacı* denen bir ağaç varmış, bu ağaç yılda iki kez insan kafası büyüklüğünde meyve verirmiş. Gece olunca bu meyveler yere iner birbiriyle savaşır, o ağacı delik deşik ederlermiş. Sabaha kadar o deliklerden ses çıkarmış. Sabah olunca hepsi o deliklere girer kaybolurmuş. Bu adada, insan gibi kahkaha atan, ateşi olmadan mum gibi yanan başka garip ağaçlar bulunurmuş. Bir karabiber ağacında birkaç gün kalıp onun meyvesinin nasıl yetiştiğini izlerlerken bir gün bu evliyalar, Seyf ve iki arkadaşını fark ederler. Orada ikisini yerler. Seyf, üç gün üç gece durmaksızın oradan kaçar. Dördüncü gün, düzenli bir şehre ulaşır. Çarşı, Pazar etrafı dolaşır fakat bir insana rastlamaz. Burada maymunlar ve köpek başlı insan elli yaratıklar görür. Maymunlar üstüne gelip Seyf'i yakalayıp götürürler. Bir saraya getirirler, sarayda mücevherlerle süslü bir tahtta bir insanın oturduğunu gören Seyf, çok sevinir. Şah, bir kürsü getirtip üstüne Seyf'i oturtur. Seyf, Mısırlı olduğunu ve ne sebeple yola çıktığını ve başından geçenleri şaha anlatır. Şah da kendisinin de Mısırlı olduğunu, tüccar bir babanın oğlu olarak yola çıktığını, gemisi batınca bir tahta üzerinde bu adaya geldiğini anlatır. Maymunların âdetlerine göre kendilerine şah olarak insan seçtiklerini, şahları öldüğünde yerine yenisini bulduklarını, aksi takdirde kız erkek çocuklarının doğmadığına inandıklarını anlatır.

İşinin zor olduğunu ona ancak Allah'ın yardımcı olabileceğini en azından bir süre dinlenmesini teklif eder. Bir süre yiyip içip eğlenirler. Sonrasında şah ona bir tazı verip yanına da iki maymun katıp gönderir. Maymunlar ülkesinin sınırına geldiklerinde maymunlar tazıyı alıp dönerler. Seyf yola devam eder. Karda, soğukta, fırtınada bir ay gider. Okyanus ortasındaki Lavent adasına ulaşır. Bu ada güneş doğduğunda ortaya çıkan, batınca yok olan altın sandal ağacı yetişen bereketli bir adadır. Fakat burada kedi büyüklüğünde karıncalar bulunur. Oldukça çevik ve zinde olan Seyf, karıncaları görünce korkuyla dağa koşar. Dağda fil büyüklüğünde bir kuşun kendisine yaklaştığını görür. Kuş sakince inip Seyf'in sırtına binmesine izin verir. Seyf, kuşa binip gözlerini yumar. Kuş havalanıp dağlar denizler aşıp onu ova ortasında sazlıkta bulunan yuvasına götürür. Yuvaya ejderha misali bir yılanın tırmanıp kuş yavrularını yiyeceğini gördü. Meğer bu yılan her yıl kuş yavrularını yemeyi adet edinmiştir. Seyf, kuşla birlikte savaşıp yılanı öldürerek yavruları kurtarır.

Oradan uzaklaşıp yola koyulan Seyf, geceleri ağaç kovuğunda uyuyup gündüzleri yolculuk eder. Şehzade bu şekilde aç susuz bir kaç gün gider. Bu şekilde bir süre yol aldıktan sonra başını kaldırdığında, duvarının yüksekliğine ok atılsa erişilemeyecek bir yüce saray görür. Allah'a sığınıp saraydan içeri girdiğinde dört bir yana perdelerin asılı olduğunu görür. Köşkün içinde padişahlara layık, karşılıklı duran çok hoş dört sofa bulunmaktadır. Çiçekli bir sofanın üstünde öd ağacından yapılmış ayakları kızıl altından bir taht, tahtın üstünde renk renk yataklar ve köşkün üstünde billur örtüler bulunmaktadır. Ortasında içeni mutlu eden, bir havuz bulunmakta ve köşkten dışarı akmaktadır. Sarayın içi, her tahtın üstünde birbirine karşı durup öten bülbül, dudu kuşu, üveyik ve kumru sesleri ile doludur. Köşkün altın ve inciyle süslü dört kapısı bulunmaktadır.

Bu kapılardan birinin önünde tılsımlı bir aslan durmaktadır. Seyf, aslanın göğsüne bir yumruk vurunca aslan düşer kapı açılır. İçerde daha önce kimsenin görmediği yakut bir yatak, yatağın üstünde de dünyada benzeri olmayan güzellikte bir kızın yattığını görür. Seyf, kızı görünce aklına sevgilisi düşüp ağlamaya başlar, kızın yüzüne bir kez daha bakıp onu uyandırmaya çalışır. Kızın yattığı yastığın üstünde havada asılı duran bir levha görür.

Yakutun ışıltısından levhayı okumak mümkün değildir. Okuyabilmek için levhayı alıp dışarı çıktığında kız uyanıp kendine gelir. Dönüp sevinçle içeri girdiğinde kız bayılıp düşer. Tılsımın levhada olduğunu anlayan Seyf, onu dışarda bırakıp içeri girer.

Kıza kim olduğunu ve burada ne yaptığını sorar. Kız da kendisinin Serendep padişahının kızı olduğunu" üç kız kardeşi ile mutlu huzurlu yaşarken, sarayın bahçesindeki havuzda yüzdükleri sırada bir kara bulutun üstlerine geldiğini, beliren çirkin suretin cinler padişahının oğlu olduğunu ve kendisini alıp buraya getirdiğini, tılsımla burada alıkoyduğunu, on bir yıldır anne babasına hasret olduğunu anlatır. Seyf de başına gelenleri, kıza ağlayarak anlatır.

Kız, Bediü'l-cemâl'in adını duyunca Seyf'e, Bediü'l Cemâl'in sütkardeşi olduğunu, annesi ile Bediü'l-Cemâl'in annesinin nasıl tanıştıklarını, nasıl süt kardeş olduklarını ve bu nedenle ayda bir kez bir araya gelip görüştüklerini anlatır. Kendisinin de onu çok özlediğini memleketinde olsa onu kendisine de göstermiş olacağını söyleyip ağlamaya başlar.

Sonrasında bir gün kendisini kaçıran cine bu mekânın neresi, kendi memleketine ne kadar uzaklıkta olduğunu sorduktan sonra kaç yaşında olduğunu ve canının nerede saklı olduğunu sorar. Sorulara cevap veren cin, son soruyu duyunca hiddetlenir. Bu duruma üzülen kız, ağlamaya başlayınca pişman olup kendisinin canının bir güvercin olduğunu ve bir sandık içinde deniz dibinde saklı olduğunu ancak Süleyman peygamberin yüzüğünün onu dışarı çıkarabileceğini söyler.

Seyf, bu sözü duyunca kıza müjde verir. Süleyman peygamberin yüzüğünün kendisinde olduğunu söyler. Hemen deniz kıyısına gidip yüzüğü suya tuttuklarında sandık kıyıya gelir. Seyf, çengel takıp sandığı çeker. Kuşu alıp eve gelirler, boğazlayıp öldürdüklerinde hava kararır fırtına kopar. Ansızın cinin sureti belirir, yere düşüp ölür. Bunlar çokça kıymetli taş ve mücevherle birlikte erzak alıp yaptıkları gemiyle yola çıkarlar. Kırk gün yolculuktan sonra azıkları tükenir; iki ay da balık yiyerek yolculuk yaparlar.

Bu halde giderken bir rüzgar çıkar ve bunları bir adaya sürükler. Burada da bir süre dinlendikten sonra tekrar meyve ve yemiş doldurdukları gemiyle denize açılırlar. Üç ay sonra bir timsah çıkıp gemiyi sürükler, Seyf timsahı öldürür ve bir adaya çıkarlar. İki ay dinlendikten sonra erzak alıp yola koyulurlar karşılarına bir ev çıkar. Karşılaştıkları insanlara buranın neresi olduğunu sorar ve kendi başından geçenleri anlatır. Bu memleketin padişahının, kızın dayısı olduğunu ve bu ülkenin adının da Umman olduğunu öğrenirler. Gidip kızın dayısıyla görüşür ve kızın başına gelenlerden ve onu nasıl kurtardığından bahseder. Hükümdar çok mutlu olup hemen Serendep'e elçi gönderir. Eşi, çocukları ve devlet büyüklerini alıp yeğeninin bulunduğu yere doğru yola çıkarlar. Çok ihsan ve bağışla kavuşur birlikte zaman geçirirler.

Bu arada kızının kurtulduğunu ve dayısının ülkesinde olduğunu öğrenen Serendep padişahı, mutluluktan kendinden geçer. Kendine geldiğinde hazırlanıp Umman'a doğru yola çıkarlar. Gelip kızlarına kavuşup mutlu olurlar. Üç gün burada zevk sefa içinde zaman geçirdikten sonra hep birlikte Serendep'e dönerler. Şah, hükümdara öyle çok ihsan ve lütufta bulunur ki hamallar hediyeleri on günde taşırlar. Bunun yanında ödül olarak Seyf'e, yönetmesi için bir ülke verir.

Öte yandan Melike, annesine, Seyf'in başından geçenleri, Bediü'l-Cemâl'i bezde görüp âşık olduğunu ve onun uğruna çektiği sıkıntıları anlatır. Annesi üzüntü içinde dinler ve Bediü'l-Cemâl'i çağırıp beklerler. Bu arada Seyf, pazarda gezerken Sait'e benzeyen bir genç görür saraya getirtir. Gence kim olduğunu ve buraya niçin geldiğini sorduğunda onun kardeşi Sait olduğunu öğrenir. Düşer bayılır, etrafındaki adamlar gelip Sait'e dayak atıp, sürükleyerek saraydan dışarı atarlar. Uyanıp Sait'i göremeyince onu bulup getirmelerini emreder. Sait'i arayıp bir harabede bulup getirirler. Seyf, kardeşine sarılıp ağlar.

Hamama gönderip, kıyafetler verir. Serendep padişahı, Seyf'in kardeşine kavuştuğunu öğrenince ziyafet verip, eğlence düzenler.

Sait, başından geçenleri Seyf'e anlatır. Gemileri parçalanıp ayrı düştüklerinde, kendisinin bir tahtaya tutunarak bir adaya çıktığını, o adada bir süre kaldıktan sonra tekrar denize açılıp üç ay yolculuk yaptıktan sonra başka bir adaya geldiğiini, o adada, daha evvel insan görmeyen mahlûkların bunu yakalayıp kafese koyduğunu, kafeste Sait'i seyrettiklerini, kendileri üzümle hurmayla beslenirken onun önüne ot koyup, yemesini beklediklerini; kendi ağlayıp inlemesinin onlara eğlence olup kahkahalarla güldüklerini anlatır.

Bir gün Sait'i kafeste taşırlarken karşılarına akarsu çıkar. Suyu geçemezler, Sait kafesten atlayıp yüzerek kaçar kurtulur. Sait kaçarken başka bir zenci grupla karşılaşır, onu yakalarlar. Zenciler, onu yemek isteseler de onun, çok zayıf olduğunu görüp vazgeçerler. Eve gelip onu, yağ küpüne batırır, üzüm hurma ile beslerler. Bir gün küpten çıkarıp yemek istediklerinde bu kararlarından vazgeçip onu, sultana hediye etmek isterler. Gemide yolculuk yaparlarken fırtına çıkar, kırk gün fırtınada yol aldıktan sonra fırtına diner. Gemi Umman limanına sürüklenir, halk gemide zencileri görünce silahlanıp karşı gelirler. Yenip Sait'i kurtarırlar. Bir yıl sonra Serendep şehrine gelip Seyf'le karşılaştığını anlatır.

Sait de Seyf'e, başından geçenleri Bediü'l Cemal ve İrem Bağı'ndan haber alıp almadığını sorar ve başından geçenleri anlatmasını ister. Seyf de, Bediü'l Cemal'i bulduğunu söyler. Mutlu olur, sevinirler.

Seyf, haber almak üzere Melike'ye gittiğinde Bedi'ü'l-Cemâl'in geldiği müjdesini alır. Melike, Bedi'ü'l-Cemâl'e başına gelenleri, kendisinin nasıl kaçırıldığını, perinin elinden Seyf'in nasıl kurtardığını, ne kadar temiz ve pak delikanlı olduğunu; onun aşkı yüzünden on üç yıl sıkıntı çektiğini anlatır. Uygun görürse kendisini görmesini rica eder. Bedi, Seyf'i görünce âşık olur fakat bu durumu ona bildirmez. Sonrasında Bedi de Seyf'in aşkına dayanamaz ve onuna konuşur.

Bedi Seyf'e, Zerrin şehrinde yaşayan halası olduğunu baba ve annesinin ancak onun sözünü dinleyeceğini, gidip kendisiyle görüşmesini söyler. Bir peri atı tahsis edip insanoğlunun gitmesinin imkânsız olduğu Zerrin şehrine Seyf'i gönderir. Seyf, Serv-i Banu'ya durumu anlatır ve aşkını kabul ettirir. Birlikte Bedi'nin babası Şahbal'ı ikna etmek üzere İrem Bağı'na gelirler. Bu sırada Melike'yi kurtarmak için öldürdüğü cinin babası Kulzüm Şahı, oğlunun katilini aramaktadır. Her nereye baksalar da katili bulamazlar. İrem Bahçesinde bir insanoğlu olduğunu görünce, iki peri gelip Seyf'e sorarlar. Seyf de o cini, kendisinin öldürdüğünü söyleyince Seyf'i alıp Kulzüm'e götürürler. Şah, Seyf'i görünce Yusuf peygamber kadar güzel olan bu genci öldürmeye kıyamayıp bir kuyuya hapseder.

Serv-i Banu, kardeşi Şahbal'ı ikna edip Seyfle tanıştırmak üzere haber gönderdiğinde Seyf'in bahçede olmadığını öğrenir. Araştırdığında onu Kulzüm şahının perilerinin aldığını öğrenir. Bunun üzerine Kulzüm'ün üzerine hücum eder, Şah, Seyf'i öldürdüğünü söylediğinde çetin bir savaş olur. Sonunda Kulzüm şahı yenilir, esir düşer. Seyf'i öldürmediğini söyleyip kuyudan çıkarıp Şahbal'a teslim eder. Bunun üzerine Şahbal, Kulzüm şahını affedip hükümdarlığını geri verir.

İrem Bağı'na dönüp; kırk gün kırk gece eğlenceler düzenleyerek Seyf ile Bedi'nin düğününü yaparlar. Bir süre zevk ü sefa içinde yaşadıktan sonra Şahbal'ın izniyle anne babalarını görmek üzere ayrılırlar. Önce Serendep'e gidip Melike'nin kız kardeşi Bedre ile Sait'in düğününü yaparlar. Sonrasında da Bedi'nin izniyle Seyf, Melike sultanla evlenir. Hep birlikte Seyf ve Sait'in ailesini görmek üzere Mısır'a giderler. Anne babasına kavuşur. Babası Allah'a şükredip oğluna hükümdarlığını verip vefat eder. Seyf, Mısır, Serendep ve İrem Bağı arasında gidip gelerek ülkeleri yönetir. 150 yıl ömür sürdükten sonra o da vefat eder.

Yazılış Özellikleri:

1. Ünlülerin Yazımı:

/a/ ünlüsü

Söz başında /a/ ünlüsünün yazılışında medli elif (آ) ve üstünlü elif (ا) kullanılmıştır:

anı آنيِ, (3b/75), *adı* آدي (144), *ayırur* آيِرُرْ (6b/160)

açıldı اَچِلْدي (2b/58), *aġardı* اَغَرْدي (59b/1657), *anda* اَنْدهَ (5b/144)

Söz içinde /a/ ünlüsünün yazılışında kimi zaman elif (ا) kullanılmış, kimi zaman da sadece üstün (َ) kullanılmıştır:

aġacı آغَاجِ (11b/302, 11b/310), *yapraġuñ* يَپْرَاغُوكْ (11b/312), *aġladı* اَغْلاَدِ (12b/337)

ṭoġıcaḳ طُوغِجَقْ (11b/312), *atam* اَتَمْ (12b/333), *ḳaldum* قَلْدُمْ (12b/338), *biraz* بِرَزْ (12b/337)

Söz sonunda /a/ ünlüsünün yazılışında çoğunlukla üstünlü he (ه) kullanılmış; kimi zaman üstünlü elif (ا) kullanılmış, bu kullanımda vezin etkili olmuştur:

ovada اُوَدهَ (14a/377), *uçduḳça* اُچْدُقْجهَ (14b/386), *burada* بُورَادهَ (13b/360)

ayrılma اَيْرِلْماَ (14a/375), *añа* اَكاَ (14a/378), *ara* اَراَ (16b/437)

/e/ ünlüsü

Söz başında /e/ ünlüsünün yazılışında üstünlü elif (ا) kullanılmıştır:

elin اَلِن (16a/428), *eydür* اَيْدُرْ (16a/438), *eyit* اَيِتْ (16a/438), *el* اَلْ (16b/449)

Söz içinde /e/ ünlüsünün yazılışında üstün (َ) kullanılmıştır; kimi zaman üstünlü elif (ا) kullanılmış, bu kullanımda vezin etkili olmuştur:

çekip چَكِپْ (16a/428), *girenler* كِرَنْلَرْ (16b/446), *senden* سَنْدَنْ (16b/452), güzel *كوُزَلْ* (16b/451)

içenüŋ ايچاَنُوكْ (15b/413), *ögeyik* اوُكاَيِكْ (15b/416), *ilerü* ايلاَرُو (16a/427, 21a/570), *getürürler* (كاَتوُرُرلَر) 18a/494

Söz sonunda /e/ ünlüsünün yazımında üstünlü he (ه), vezinde ihtiyaç duyulmuşsa nadiren üstünlü elif (ا) kullanılmıştır:

üstümüze اوُسْتوُمُزهَ (16b/449), *içinde* اِچِنْدهَ (16b/445), ‘*işretde* عِشْرَتْدهَ (16b/445)

yine يِناَ (14b/385), *sözüme* سُزُوماَ (19a/518)

/ė/ ünlüsü[16]

Söz başında /ė/ ünlüsünün yazılışında genellikle esreli elif-ye (ای), kimi zaman da esreli elif (إ) kullanılmıştır:

ėt ايِتْ (24a/656), *ėrdüm* ايِرْدوُمْ (24a/658), *ėderler* ايِدَرْلَرْ (18b/502), *ėki* ايِكيِ (20b/551, 553)

ėşidüp اِشِدُبْ (24a/649), *ėnmiş* اِنْمِشْ (18a/482), *ėtmiş* اِتْمِشْ (18a/483)

Söz içinde /ė/ ünlüsünün yazılışında kimi zaman esreli ye (ِي) kullanılmış, kimi zaman da sadece esre (ِ) kullanılmıştır:

dėdi ديِدي (24a/652), *vėribem* ويِربيِمْ (18b/501), *n’ėdeyim* نيِداَيِمْ (18b/507)

dėdi دِدي (12b/332, 24a/658), *bėş* بِشْ (24a/651),

Söz sonunda /a/ ünlüsünün yazımında çoğunlukla üstünlü he (ه) kullanılmış. Zaman zaman ise -veznin etkisi ile- üstünlü elif (ا) kullanılmıştır:

dė ديِ (17a/463, 20b/561)

/ı, i/ ünlüsü

Söz başında /ı, i/ ünlüsünün yazılışında genellikle esreli elif-ye (ای); zaman zaman esreli elif (إ) kullanılmıştır:

ışururdı ايَصُرُرْدي (52a/1446), *it* ايِتْ (12a/322)

---

16 Kapalı e /ė/ ünlüsünün gösteriminde tutarsızlık söz konusudur. Zaman zaman (ِي) ile yazılırken zaman zaman kullanılmamıştır. Transkripsiyon yapılırken, birlik sağlanmış, /ė/’nin gösteriminde buna dikkat edilmiştir.

ırmaḳ اِرْمَقْ (20b/551), *ısırmaḳdur* اِسِرْمَقْدُرْ (41b/1142), *ıssı* اِسّي (43b/1204), *ışırmaḳ* اِسِرْمَقْ (54b/1508), *işi* اِشي (12a/313), *iletdiler* اِلْتْدِلَرْ (12a/323)

Söz içinde /ı, i/ ünlüsünün yazılışında kimi zaman esreli ye (ي) kullanılmış, kimi zaman da sadece esre (ِ) kullanılmıştır:

bir بِرْ (24a/656, 24a/658), *bize* بِزهَ (24a/656), *yigidi* يِكِدي (24a/658), *ėkisin* اِكِسِنْ (12a/319), *iplig-ile* اِپْلِكِلَهْ (13a/345)

ėkisin اِكِسِنْ (12a/319), aġacındandur اَغاَجِنْدَنْدُرْ (12a/325), sevindi سَوِنْدي (12a/326) üzilmez اوُزِلْمَزْ (13a/345), iplig-ile اِپْلِكِلَهْ (13a/345)

Söz sonunda /ı, i/ ünlüsünün yazımında çoğunlukla esreli ye (ي) kullanılmış; kimi zaman da sadece esre (ِ) kullanılmıştır:

anı اَني (13a/347), *dişi* دِشي (13a/348), *gitdi* كِتْدي (13b/357), *yigidi* يِكِدي, *ışururdı* ايَصُرُرْدي (52a/1446), *ėki* ايكي (20b/551, 553)

başladı بِشْلاَدِ (17a/457), *ḳatı* قَتِ (10b/278, 20a/541), *aġacı* آغَاجِ (11b/302, 11b/310), *bini* بِيني (13a/344, 17a/457, 17a/459), *daḫı* دَخِ 13a/347, 15b/417, *ṭurdı* طوُرْدِ (22b/614)

Sadece birkaç örnekte belirtme durum eki olan +i'nin yazımında esreli hemze (ﺀِ) kullanılmıştır: *gemiyi* گَمِيئِ (11a/293, 20a/542, 26a/715), *çeşmeyi* چَشْمهَءِ (29b/811)

/o, u; ö, ü/ ünlüsü

Söz başında /o, u; ö, ü/ ünlüsünün yazılışında genellikle ötreli elif-vav (اوُ) kullanılmıştır; nadiren ötreli elif (اُ) ile gösterildiği örnekler de bulunmaktadır:

olurmış اوُلوُرْمِشْ (1a/1), *oġlan* اوُغْلاَنْ (1a/9), *olduġını* اوُلْدوُغِني (1a/9), *örü* اوُروُ (3a/63), *ölmezsem* اوُلْمَزْسَمْ (4b/105), *urışmaḳdan* اوُرِشْمَقْدَنْ (5a/126), *uş* اوُشْ (5b/144), *üstine* اوُسْتِنهَ (7b/193), *üç gün* اوُچْكوُنْ (7b/196)

oġul أُغوُل (4a/102, 4b/107), *oluram* أُلوُرَام (4a/101), *ölürem* أُلوُرَام (4a/101), *ölmekdür* أُلْمَكْدُرْ (4b/103)

Söz içinde /o, u; ö, ü/ ünlüsünün yazılışında kimi zaman ötreli vav (وُ) kullanılmış, kimi zaman da sadece ötre (ُ) kullanılmıştır:

boz بوُزْ (7b/190), *ıraġuz* اِرَاغوُزْ (5a/126), *bulara* بوُلاَرهَ (7b/191), *sürdi* سوُرْدي (7b/191) *görürler* كوُرُرْلَرْ (10b/271)

ölmekdür أُلْمَكْدُرْ (4b/103), *ḳoyun* قوُيُنْ (10b/273), *görürler* كوُرُرْلَرْ (10b/271)

Söz sonunda /u, ü/ ünlüsünün yazımında çoğunlukla ötreli vav (وُ) kullanılmıştır:

ḳarşu قَرْشوُ (7b/191), *ḳanatlu* قاَنَتْلوُ (10b/273), *dürlü* دُرْلوُ (10b/275), *ilerü* اِيلاَروُ (16a/427, 21a/570)

2. Ünsüzlerin Yazımı:

Ünsüzlerin yazımında farklı bir kullanıma rastlanmamıştır. Sadece /b,p/ ve /c,ç/ ünsüzlerinin yazımında karşıklık görülmektedir. Söz sonunda her iki şekilde de yazıldığı dikkat çeker. Bu durumda Türkçe sözcüklerin sonunda, Türkçenin kurallarına bağlı kalarak, yazım nasıl olursa olsun transkripsiyonda hardler, /p, ç/ ile gösterilmiştir:

açıp آچِبْ (27b/756), *açup* آچُبْ (44a/1220), *çalup* چَلُب (55a/1518), *aġaç* آغَجْ (11b/302), *ḳılıç* قِلِچْ (7b/195, 49a/1361), *saç* سَجْ (59b/1656), *üçi* اوُچي (38a/1048)

çekip چَكِبْ (16a/428), *uzadup* اوُزاَدُبْ (48b/1340),

Alıntı kelimelerde ise söz sonunda kelimenin orjinaline uygun olarak yazıma sadık kalınmıştır:

'acāyib عَجاَيِبْ (10a/265), *ġarāyib* غَراَيِبْ (10a/265), *cevāb* جَواَبْ (34b/951)

Bu ünsüzlerden başka alıntı kelimelerde bulunan d/z (ذ/د) ünsüzünün yazımında da tutarlılık yoktur. Bu nedenle transkripsiyonda d'li yazmayı tercih ettik.

(شاد ~ شاذ) *şād*

(شاذ مان ~ شاد مان) *şādumān*

3. Eklerin yazımı:

ile, *daḫı*, *içün* edatları ile *ė-* ek eyleminin çekimli şekli, *durur*; ek olarak yazıldıklarında vezin gereği *-ıla*, *-ıçun*, *-daḫı*, *-ıdı*, *-ımış*, *-iken*, *-durur* olarak önlük-artlık uyumuna göre yazılmış, kelimeden - ile ayrılmıştır: *adım-durur* (1b/24), *aġlar-ıdı* (1b/27), *aġlar-ıken* (19b/537), *ben-daḫı* (12b/339, 18a/493, 18b/507), *dizerler-iken*(1a/11), *düşmen-ise* (5a/122), *er-ile* (3a/62, 4b/114), *ḥākim-dürür* (29a/798) , *kim-dürür* (29a/798), *ḳor-ısaŋ* (59b/1650), *oġluŋ-çün* (4b/105), *ola-y-ıdı* (2a/47, 2b/50), *olsa-y-ıdı* (1b/30, 58b/1620), *Sa'īd-içün* (6b/169, 55b/1545), *sen-daḫı* (17a/464, 18a/493), *ṭalmış-ıdı* (1b/17, 24a/652), *yazarlar-ıken* (1a/11), *yoġ-ımış* (1a/4, 23b/645), *yumruġ-ıla* (3b/79)

4. Eskicil özellikler

Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde nadir görülen bazı eskicil sözcüklerin bulunuyor olması dikkat çekici bir özelliktir.

arġun "yorgun" (13a/354), *üş-* "toplanmak, bir araya gelmek" (12a/324, 14a/376), *sıt-* "kırılmak, kopmak" (11a/289), *uçmaġ* "cennet" (16b/446, 52b/1453), *yun-* "yıkanmak" (16b/449, 25b/696)...

Metinde görülen bir diğer eskicil özellik ise eklerin kullanımında karşımıza çıkmaktadır. Gelecek zaman eki -IsAr'ın kullanılıyor olması bunlardan biridir: *bulısar* (19a/518), *göriser* (38b/1057), *güldüriser* (45b/1260), *olısar* (3a/74, 19a/518, 35a/965, 51b/1420), *öliser* (51a/1414), *öldüriser* (17a/466, 45b/1260), *turısar* (38b/1057), *vėriser* (28b/778)

Eski Türkçede yoğun olarak kullanılan ettirgen çatı eki *-gür*, sınırlı örnekte metinde görülmektedir: *ėrgür-* (5a/128, 7a/182, 45b/1259, 50a/1383)

Her ne kadar metin, Eski Anadolu Türkçesine ait dil özelliklerini yansıtsa da zaman zaman ikili kullanımlar dikkat çekmektedir. Bu tutarsızlık hem kelimelerin, hem eklerin hem de seslerin yazılışlarında görülmektedir. Eski Anadolu Tükçesi dönemine özgü düzleşme ve yuvarlaklaşmanın neden olduğu düzlük-yuvarlaklık uyumsuzluğu da metinde karşımıza çıkmaktadır:

aŋdugınça (7a/181, 23b/639), *büyüklikde* (14b/389), *günlik* (17b/468), *ḳardaş-ıduḳ* (16b/446), *ḳonuḳlıḳ* (30a/831) ~ *ḳonıḳlıḳ* (30a/831), *olurdı* (3a/68, 7b/196, 35a/960), *ṣorışdı* 21b/591, 25b/693, 55b/1542 ~ *ṣoruşdı* 25b/693, 45b/1265, *yunurduḳ* (16b/449), *açıp* (27b/756) ~ *açup* (44a/1220), *baḳıp* (12b/328, 8b/223) ~ *baḳup* (25a/682, 49b/1377), *binip* (14a/375, 55b/1535) ~ *binüp* (55b/1538)

İstek kipinde 1. kişilerin çekiminde Eski Anadolu Türkçesine özgü *-ven* ve *-vUz* eklerinin kullanımına az da olsa rastlanmaktadır. Bunun yanında *-m* ve *-AlUm* kullanımı daha yaygındır:

1. tekil kişi

çeküven (36a/988)	*bilem* 15a/404, 24b/675
olıven 12b/333	*dönem* 48b/1343
	dürişem 42b/1178
	ėdem 23a/623
	ėrem 21a/575
	gelem 4b/106
	gidem 26a/712, 26a/716, 48b/1343, 4b/106
	gösterem 33b/925
	ḫarc ėdem 23a/627
	helāk ė dem 49a/1352
	ḳalam 38b/1058
	ḳoşam 4b/109

ḳılam 23a/624, 38b/1058
n'ėdem 26a/716
n'ėdeyim 13a/353, 18b/508, 39b/1085, 47b/1312, 4b/107
n'ėdeyüm 13b/361
ölem 49a/1352
vėrem 3a/63, 17b/478
olam 25a/691, 49a/1352, 59b/1655

1. çoğul kişi

dėyevüz 43b/1199
ėledevüz 45a/1241
olavuz 7b/190
ṣoravuz 7b/189
bilelüm 2b/49, 5a/125
ėdelüm 28b/789
geçelüm 37b/1040
gelelüm 44a/1211, 45b/1264
gidelüm 10b/280, 20a/546, 21a/566, 40a/1106, 42b/1175
görelüm 21b/584, 29b/810, 30b/832
gösterelüm 40a/1103*ḳalalum* 10a/269
ḳılalum 5a/125, 10a/269
n'ėdelüm 10b/280, 3b/85
olalum 40a/1101

Zaman çekimlerinde kullanılan kişi eklerinin yanı sıra henüz ekleşmemiş kişi zamirinin kullanımını sadece bir örnekte rastlanır: *ḳayur men* (42b/1176)

1. ve 2. tekil kişi zamiri iki farklı biçimde kullanılmış ve harekelenmiştir:

ben (3a/63, 4a/102, 4b/107, 12b/334, 12b/339, 13a/343, 13a/350, 13a/351, 16a/439, 16b/445, 16b/453, 17a/454, 17a/464,)

bin (4a/103, 7a/182, 13a/345, 16b/444, 17a/458, 17a/460, 18b/505, 27a/747, 30b/845, 34b/957, 36a/986, 39a/1070, 39a/1078)

sen (3a/62, 3a/65, 4a/102, 4a/103, 4b/105, 4b/107, 4b/108, 13a/351, 13b/367, 14a/376, 16a/439, 16b/445, 17a/454, 17a/456, 17a/464, 17b/468, 18a/493, 18b/502, 23a/624, 23a/626)

sin (46a/1269, 51a/1406, 55a/1524)

Aynı zamanda kelime içi ve kelime sonu art-damaksıl -ḳ- / -ḳ > -ḫ-, -ḫ değişiminde de ikili kullanımlar görülmektedir:

aḫ- (11a/297, 15b/414, 37a/1020, 43a/1195)	*aḳ-* (15b/415, 19b/533, 30b/838, 49a/1355
baḫ- (10a/259, 16a/427, 32b/889)	*baḳ-* (2a/40, 8b/225, 45a/1249, 35a/970)
baḫış (26b/733)	*baḳış* (37a/1026)
çıḫ- (8a/205)	*çıḳ-* (5a/120, 6a/151, 6a/157, 10a/258, 10b/282)
çoḫ (11a/287, 11a/288, 29a/800, 35a/964)	*çoḳ* (6b/169, 7a/175, 7a/176, 7b/188, 8a/210, 10b/272, 11a/297, 11b/309, 12a/323, 14a/371, 18a/489, 19a/517,)

hayḫır- (27a/739)	*haykır*- (19a/519, 46b/1291)
ḳırḫ (3a/62, 6b/166)	*ḳırḳ* (1b/19, 3a/66, 5a/119, 6a/151, 6b/163, 6b/164, 7a/179)
oḫ (25b/692)	*oḳ* (15a/407, 30b/839)
oḫı- (53a/1470, 22a/600, 48a/1327, 53a/1472) *oḫu*- 56a/1546	*oḳı*- (1a/11)
yoḫ (6b/173, 10a/264, 53a/1463)	*yoḳ* (1a/2, 3a/70, 3b/87, 6b/169, 10b/272)

METİN

SEYFÜ'L-MÜLŪK İLE BEDİ'Ü'L-CEMĀL

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

(+---/+---/+--)

1a 1 .....
Muraṣṣa' tāc olurmış şimdi farḳa

.....
Velīkin bir 'ıyālı ṣoŋına yoḳ

.....
Nücūm ehlin dėrip ḳatına sulṭān

.....
Buŋa ḥasret ki yoġ-ımış hiç 'ıyālı

5 .....
Ḳılur sulṭān ki vėrmiş bunı Sübḥān

.....
'Iyāl vėrür-mi Allah baŋa er ḳız

....ndan
Ḳız alursıŋ 'ıyāl vėre Ḥaḳ andan

....oḳ serencām
Düşer ṣulbından olur vuṣlatı tām

.... şāh olduġını
Aṣıl ḫatundan oġlan olduġını

10 ..... doġduġın hem ol gün
Bular bėslendügin ay ay gün gün

[Dün ü] gün oḳıyup yazarlar-iken
Bütün gün ma'rifet dizerler-iken

Ḳaçan on dört yaşına ėrdi şehzād
Bedi'üŋ düşde naḳşın gördi şehzād

Gönŋül vėrmiş ḥayāline Bedi'üŋ
Vālih olmış ḫayāline Bedi'üŋ

Ki gėcelerde bir gün Rab Yezdān
Getürdi başına Seyf'üŋ serencām

15 Gönŋül vėrdigini ol ḫūb-cemāle
Dil ü cān vėrdügini pāy-māle

1b Zamāne bī-nuṭḳ olduġın divāne
.....

Tefekkür deŋizine ṭalmış-ıdı
.....

Gėce gündüz çü zārılıḳ ėderdi
.....

Bu nāliş içre ėken geçdi ḳırḳ gün
.....

Bedi‘üŋ ḫūb cemālin naḳş ėtdi yazdı
.....

Düşde gördi bir gėce ol bā-kemāl
.....

‘Āşıḳ oldı göŋlin aŋa baġladı
Cān .....

Ṣordı aŋa ḳanda olursın nigār
Eytdi ....

Hem benüm adım-durur Bedi‘ül-cemāl
Eger ister ėseŋ.....

Her ki beni diler aŋa rāżıyam
Kimseye göŋlüm yaḫın….

Varduġunça ġālib oldı ‘ışḳ aŋa
Nergisi-ter ṣu ṣaçar [gülden yaŋa]

Ṣoldı gül nergis daḫı hem bī-ḳarār
‘Işḳ elinden aġlar-ıdı zār zār

Küllī cānı ‘ışḳa düşdi bü’l-‘aceb
Vaṣf-ı ma‘şūḳ eyler-idi rūz u şeb

Anasına söylemezdi vaṣf-ı ḥāl
Çünki şeh-zāddan gėdüpdür mecāl

‘Işḳ-ı ġālib olsa-y-ıdı key ‘aceb
Ele alup ṣūret-i ma‘şūḳ-ṭaleb

Her ḳaçan naḳşa naẓar ėtseydi ol
‘Işḳı teskīn olur ėmiş ol maḥal

Anası çün babasına söyledi
Eṭıbbāya vaṣf-ı ḥālin ṣor dėdi

33 Ne sebebdür yėmez içmez nev-cuvān
Gül yaŋaġı ṣararup oldı ḫāzān

2a Öŋümde bir yüzük bir ḳıymetī biz
Ḳoyup bir yaḫşı atı çekdiler tīz

35 Dėdiler bu Süleymāndan hediyye
Saŋa geldi o sulṭāndan hediyye

Ėşitdüm ṭurıban ikrām ḳıldum
Süleymān'a du'ā in'ām ḳıldum

Dėdüm cinnīlere bu naḳşuŋ issi
Bu dünyā içre var k'alur ussı

Yaḫūd bir naḳş içün-mi yazdı naḳḳāş
Ki görenler dėye aḥsend ü sābāş

Perīler dėr şahumuz Şāhbāl'dur
Ḳızınuŋ adı Bedi'ü-l cemāl'dür

40 Baḳar mirāta naḳş ėder yüzini
Ki görenler unıdur kendözini

Meger Şehbāl bin Sāruç o bizi
Ki yüzin anda naḳş ėtmişdi ḳızı

Dėmiş perīde gökçek böyle olur
Süleymān ādemīde olsa bulur

Bulınmadı bunuŋ nāmı beşerde
Meger kim Yusuf olaydı bu yėrde

Bil ol ḳızuŋ İrem Bāġ'ı gülistān
Mekānıdur kim oldı şerḥ-i beyān

45 Bunı dėyince ġāib oldı gö[zden]
[O] zamān dembeste ḳalmışam ö[zden]

Bu söz ol demde fehm olmadı [biri]
[K]i İrem Bāġ'ı ḳanda ḳanı [perī]

Ki işüŋ ola-y-ıdı şimdi āsān
[Yaḫın] ıraġ [aġır] ola-y-ıdı [erzān]

2b Dirīġā kim geŋez degül bu işler
Zira ādem bulamaz perī işler

Biz ādem perī ḳanda bulalum
İrem Bāġ'ı nėrede ne bilelüm

Eger diri ola-y-ıdı Süleymān
Benüm derdüme tīz eylerdi dermān

‘Aceb bu derdüme dermān ola-mı
Oġula sevdügi ā‘yān ola mı

Dėdiler cümle erkān-ı devlet
Şahā oġluŋdan alġıl bize mühlet

Eger bir yıla dek mehl ėde şehzād
Ola kim bulınaydı ol perī-zād

Bu heft ıḳlīme seyyāḥ ėlçi gėtsün
Gülistān-ı İrem şerḥini ėtsün

İrem Bāġ’ı çü ḳandadur bileler
Geleler saŋa şerḥini ḳılalar

Aŋa göre nėceyse maṣlaḥat ḳıl
Eger mühlet vėrürse Seyf bir yıl

Eger bulınmaz-ısa adı ṣanı
Yaḫud aŋmaya Seyf unıda anı

Bu sözi oġlına şāh ḳıldı taḳrīr
Meger şehzādeye ḫoş geldi tedbīr

Bulara bir yıla dek mehl vėrdi
Yine açıldı yaŋaḳları verdi

Yėmek içmek yine şādi vü ‘işret
Ḳılurdı ḫoş tena‘um ẕevḳ u ṣoḥbet

Dėdi sulṭān Sa‘īde yüz kişi al
Bu altı ıḳlīme onar kişi ṣal

3a Bir ıḳlīmine sen gėt ḳırḫ er-ile
İrem’den bir nişān bāşed vėrile

Bilürem her ki ben Bāġ-ı İrem dėr
Aŋa bir fīl yüki altun vėrem dėr

Sa‘īd ol-dem örü ṭurdı ḳoyup baş
Hemān-dem yüz er[i kim] buldı yoldaş

Her on baş ādeme dėrler bir ıḳlīm
Fulān ıḳlīme sen var eyle ta‘līm

Sa'įd ḳırḳ er alıp gėtdi yolına
Murādı oġlınuŋ bāşed bulına

Çü bunlar rub'-ı meskūne girürler
Ėlini şehrini bir bir görürler

Nėrede musāfir seyyāḥ olurdı
Ḫaber ol cümleden bunlar alurdı

Şu yėre vardılar kim ādem aŋa
Ḳadem baṣdı ya başmadı o yaŋa

Çü bir yıl istediler az eger çoḳ
Bedi'den Bāġ-ı İrem'den ḫaber yoḳ

Helāk oldı gėden bāḳī ḳalanı
Sa'īdle on bir ādemdür geleni

Görür şāh kim gėdenler geldi maġbūn
Hemān onda biri ḥāli diger-gūn

Dirīġā dėr işüm düşvār oldı
Yine oġlancuġum uş zār oldı

Dirīġā yine olısar dīvāne
Görenler bencileyin oda yana

Dönüp eydür 'ayān ėtmeŋ bu rāzı
Ki oġlum ṭuymasun işbu āvāzı

3b Anı bilmez ki ṣayar şāh-zāde
Ki yıldan oldı altmış gün ziyāde

Yine başladı 'ışḳ ėtmege cūşı
Yine dā'im fiġān oldı ḫurūşı

Yine başladı 'ışḳ çeyner bal ṭudaġın
Yine dişler elin yırtar yaŋaġın

Yine yumruġ-ıla gögsin dögerdi
Ciger ḳanını nergisden dökerdi

Ḫaber ėrişdi sulṭān ḥażretine
Ki Seyf olur helāk ėriş ḳatına

Şehenşeh yügürü oġlına geldi
Görüp Seyfi yine dembeste ḳaldı

Dėdi ey gözlerüme nūr olan Seyf
Şikeste göŋlüme mecbūr olan Seyf

Şu bir yıl mehl-ile mestūr olan Seyf
Ṣoŋı Mıṣr ehline meşhūr olan Seyf

Şarāb-ı ‘ışḳ-ıla maḫmūr olan Seyf
Dönüp bir darb-ıla rencūr olan Seyf

N’ėdelüm derdüŋe dermān bulınmaz
Ya ‘ışḳuŋ baḥrine pāyān bulınmaz

Yėdi ıḳlīme ādem gėtdi gördüŋ
Ḫaber vėrmez gelen nėce ki ṣorduŋ

Bedi‘ü’ŋ o cemālinden kimesne
Nişān yoḳ ādeme perī ne nesne

Bulınmaz nesnenüŋ terkini ur
Saŋa sulṭānlıġum ḥükm ėt ‘ömür sür

Ḫazīnem leşkerüm uş tāc u taḫtum
Saŋa olsun zīrā sensin rūz baḫtum

4a Daḫı ḳatumda dört yüz tāc-dārum
Ki degmesinde var bir ulu şārum

Olaruŋ her birinüŋ ḳızları var
Güneşdür yüzi ay alınlar enver

Ki cennet ḫūrisin ḥayrān ėderler
Sarāy içinde çün seyrān ėderler

Olaruŋ ḳanḳısın göŋlüŋ dilerse
Bedi‘den birine özin ilerse

Alayım saŋa ḫoş taḫtuŋda otur
Göŋülden bu fesād-endīşi götür

Ḳaçan Seyfü’l-mülūk ėşitdi anı
Yüregin tasa ṭutıp yandı cānı

Dėdi baba eger cennet ḥūrīsin
Baŋa ‘arż ėtseler bu biŋden birisin

Ḳabūl ėtmez göŋül illā melāli
Meger ancaḳ ki Bedi‘ü’l-cemāl’i

Baŋa çoḳ cidd ü cehd ėtdüŋ bu yolda
Yėdi ıḳlīm aradıp şehr ü ėlde

Bulınmaz çün belį bir iş daḫı var
Baŋa ṭa'n ėtme oldum çār u nā-çār

Keremden destūr olsun baŋa senden
Anı istemege yėg var-mı benden

Zīrā ma'şūḳın ançaḳ 'āşıḳ ister
Ḳalanı bu ṭarīḳ içinde n'ister

Şāh eydür sen gėderseŋ ben ölürem
Göreler ne ḳadar diri oluram

Oġul eydür ki baba ol beḳā sen
Giderem bini ısmarla Ḥaḳa sen

4b Bir iş çün başa geldi n'eylemekdür
Ya ölmekdür bulunca ya emekdür

Ḳomazsaŋ beni cāna ḳaṣd ėdersin
Sen oġluŋ-çün fiġāna ḳaṣd ėdersin

Ḳor-ısaŋ himmet ėdip ger gėdem dėr
Ṭapuŋa gelem olmazsam 'adem dėr

Dėdi oġul ya sensüz n'ėdeyim ben
Otur sen taḫtuŋ üzre gėdeyim ben

Oġul eydür baba taḫtuŋda sen ḳal
Beni ma'şuḳuma gönder esen ḳal

Şāh eydür cānum oġul bārī eglen
Saŋa leşker ḳoşam anuŋlan öglen

Dėdi şehzāde fermān pādişāhuŋ
Ola kim bulına ḫūrşīd [ü] māhuŋ

Buyurdı şāh ki Mıṣr içinde neccār
Şehenşeh ḳatına geldi ne kim var

Dėdi şāh düzdiler üç yüz gemiler
Girü her birine yüz ādemīler

Daḫı her kişiye on yıllıḳ azıḳ
Fuçılar içre ṣular ṭatlu bayıḳ

Yüz ādemī-le Sa'īd yüz er-le şehzād
Gemiye girdiler otuz biŋ er şād

Ḳamu iş görmiş ādem dürlü diller
Bilürdi zīrā gėder ay u yıllar

Gelür Seyf öpdi oġlın ata ana
Mışır ḫalḳıyla başlarlar fiġāna

Ṣanasın Mışr içini maḥşer ėtdi
Hemānā ḫayr-yād ėtdi vü gėtdi

5a Ata ana dönerler yine maḥzūn
Ol otuz biŋ er-ile gėtdi meftūn

Çü ḳırḳ gün gėtdiler baḥrüŋ yüzinde
Limon-ı Çīne ėrer saġ zinde

Bıraḳdılar limona çünki lenger
Deŋizden çıḳdı ṭaşra ḳondı leşker

Ḫaber ėrişdi tīz faġfūr-ı Çīne
Ki enbūh leşker ėrdi uşda Çīne

Buyurdı şāh çeri dėrildi cümle
Ki çıḳa düşmen-ise ḳıla ḥamle

Meger Seyf'üŋ ḳuruldı sāye-bānı
Çeri ḳondı ṭolar yazı yabanı

Şeh-i Çīn Seyf'e ėlçi[ler] vėrip dėr
Ki sulṭānuŋ gelişinden ne tedbīr

Bizümle cenge geldise bilelüm
Ya tedbīri nedür anı ḳılalum

Ėşidüp Seyf [çü] eydür bu kelāmı
Şeh-i Çīne vėrüŋ bizden selāmı

Ki biz şehr ü ėl almaḳdan ferāġuz
Ya kimse-y-ile urışmaḳdan ıraġuz

Bize himmet du'ā ḳılsun şehenşāh
Ki maḳṣūdumuza ėrgüre Allah

Bulara vėrdi ḫil'at Mışrī ṭonlar
Geyiben ḫoş du'ālar ḳıldı bunlar

Bėş on ādem-ile ḳoşdı Sa'īd'i
Varıp vėrdi selām ol sözi dėdi

Şeh-i Çīn atlanıp Seyf'e gėderler
Ėşidip Seyf istiḳbāl ėderler

5b Mülāḳāt oldı görişdi ėki şāh
Şeh-i Çīn oldı anuŋ sırrından agāh

Gemi içinde bir yėri bezetdi
Deŋiz içinde ṣayvān-gāh düzetdi

Meger Çīn şāhını ṭoyladı üç gün
Aŋa vėrdi beleklerden gün-a-gün

Şeh-i Çīn daḫı Seyf'i ṭoylar anda
Çerisi-ile ḳamu ol sāye-bānda

Çü Seyf'e beglere ḫil'at geyürdi
Bu daḫı üç gün anları ṭoyurdı

Münādī ḳıldı ne kim Çīn'de naḳḳāş
Var-ısa geldiler yėre ḳoyup baş

Bulara ṣordı Seyf'i muḥterem dėr
Ėşitdüŋüz-mi siz Bāġ-ı İrem dėr

Ya Bedi'ü'l-cemāl adlu güzel ḳız
Ya görip ya ėşitdüŋüz-midi siz

Bular eydür İrem Bāġ'ı ḫayālin
Ne gördük biz Bedi'üŋ ḫūb cemālin

Orada var-ıdı bir pīr naḳḳāş
Kim aŋa üç yüz altmış yėdidür yaş

Ol eydür bilgil ey şehzāde bayıḳ
Yėdi yaşumdan oldum naḳṣa lāyıḳ

Ol oḫtdan naḳş uc-ıyla bu seferde
Olup seyyāḥ gezdim baḥr ü berrde

Ėşitmedüm ne Bedi'ü'l-cemāl'i
Ne ḫod Bāġ-ı İrem'den vaṣf-ı ḥāli

Velīkin bir ulu şehr uş yaḳında
Adı Ḳosṭanṭiniyye ṣoruŋ anda

6a Her ıḳlīmden kişiler anda çoḳ var
Mu'aẓẓam şehrdür bu kez aŋa var

Ola kim anda bir ādem bulasın
Nişānın ol bāġuŋ anda bilesin

Dėdi ol şehre ḳaç günde varıla
Ḫaber ma'şuḳadan bize vėrile

Dėdi yėlkenlere ger az ola yėl
Bir ayda varılur ol key bil

Şeh-i Çīn'den alıp destūr şehzād
Gemiye girdi gėtdi cümle dilşād

Gemide gėtdiler deryāda ḳırḳ gün
Nagāh yėl çıḳdı oldılar diger-gūn

Deŋiz ḳaynar ṭuman oldı ḳaraŋu
Ḳamu ḫavf-ile oldı eŋü yaŋu

Gelür her mevc ṭaġ gibi amānsuz
Deŋiz yüzi ṭalaz oldı gümānsuz

Ne kim var azıġ-ıla ālet-i ceng
Dökerler ṭaşra olur vaḳtları teng

Biri birine uruldı gemiler
Hemān ġarḳ oldı nėçe ādemīler

Nėce gemileri yėl çevre atdı
Kimi ḳurtuldı kimin ġarḳ ėtdi

Ḳalan her bir gemi bir uca çıḳdı
Kimi'ncesi dönüp Mıṣra uçıḳdı

Ḳalur şehzāde vü Sa'īd'üŋ gemisi
Ḳalanı tārumār oldı ḳamusı

Ḳoşa gėderdi bu ėki gemiler
Ki her birinde yüzer ādemīler

6b Ḳażā-yı ḳudret ü taḳdīr-i Yezdān
Yėl ayırdı bulara ṣaldı hicrān

Vefāsuzdur hemīşe çarḫ-ı gerdūn
Ayırur yārı yārdan şöyle maġbūn

Fiġān bu çarḫ-ı giriftār elinden
Bu ḫūnḫōr u bu bed-güftār elinden

Eger bir gün ėderse şādmānı
Döner ḳırḳ gün ėder zār u fiġānı

Deŋizüŋ ḫışmı boşġunı ṭalazı
Yaġar yaġmur u ḳar ḳırḳ gün dırāzı

Bular yatmış-idi nevmīd [ü] ḥayrān
Gemide ṣanasın bī-'aḳl u bī-cān

Çü ḳırk birinci gün yėl oldı sākin
Başın ḳaldurur ol yėrde mesākin

Başın ḳaldurdı şehzāde baḫre çün
Görür kim öyle olmış açılur gün

Şükür ḳıldı selāmatlıġına Seyf
Baḫar çevre gemi görmez ėder ḥayf

Sa'īd-içün ḳılur feryād u zārī
Ḳanı bunca yarenler ḳanı yārı

Dökip ḥasret yaşını aġladı çoḳ
Çü yārından yarenlerden ḫaber yoḳ

Ciger ḳanın dökerdi gözlerinden
Ėşiden yaḳılurdı sözlerinden

Dėr-idi ḳanıyārenüm Sa'īd'üm
Ki her günüm olaruŋlaydı 'īdüm

Kiçiden ėy bile büyidügüm yār
'Aceb ġarḳa-mı varduŋ yoḫsa āvār

7a Bunı dėrdi gehī 'aḳlı gėderdi
Gehī 'aḳlın dėrip efġān ėderdi

Gemide gördi kim çoḳ adam ölmiş
Kim açlıḳdan kimi ḳorḫudan ölmiş

Bularuŋ-çün daḫı çoḳ aġladı Seyf
Ki benden oldı yārenlere ḥayf

Yuyıp şol dem namāzın ḳıldılardı
Ḥaḳ emridür deŋize ṣaldılardı

Ola kim zīrā nėçün kimse ölmez
Murādın kimse bu dünyādan almaz

Bu ėki ḳırḳ gün içre şāh-zāde
Ṣu içmedi vü yėmedi zevāde

Ḳoduḳça öŋine Seyf'üŋ ṭa'āmı
Sa'īd'üŋ ögine düşerdi nāmı

Sa'īd'i aŋduġınca āh ėderdi
Ḳavī yā Ḥayy yā Allah dėrdi

Diri-y-ise bini tīz ėrgür Sa‘īd’e
Ger öldi-y-ise yine ėrgür ol şehīde

Zīrā ansuz baŋa dünyā gerekmez
Bizār oldum ne bal yėrüm ne pekmez

Bunı eydip dökerdi gözi yaşın
Her aŋduḳça yeŋiler baġrı başın

Gemicilere dėr bu ne mekāndur
Bu ıḳlīme düşene ḳaṣd-ı cāndur

Nedür adını dėŋ tārīḫ ḳoyalum
Bu aradan bir yaŋa daḫı ḳayalum

Bunı söyler-iken maḥzūn şehzād
Gemici nāgehān eyledi feryād

7b Dėdi görindi çoḳ leşker erenler
Silāḥ geysün buyurġıl iş görenler

Dėdi Seyfü’l-mülūk tācir olalar
Bu yėri ṣoravuz şāyed bileler

Ḫaber vėre Sa‘īd’den şād olavuz
Bu ġamdan ḳurtılup āzād olavuz

Olar ḫod hep ḥarāmī zengīlerdi
Ki merdüm-ḫōr gürbüz çengīlerdi

Nā-gāh Seyf’üŋ gemisin gördi anlar
Gemi bulara ḳarşu sürdi anlar

Yėtip bunlara ḳıldı tīr-i bārān
Tezī şehzāde ele aldı ḳalḫan

Bir eline alur perende şemşīr
Ėrişdi bunlaruŋ üstine çün şīr

Kimüŋ kim başına ḳılıç çalardı
Çü mānendi ḫıyār ėki bölerdi

Muḥarref kimi çalsa tīġ-i bürrān
Beşi bir ḳol-ıla olurdı perrān

Ṣanasın Rüstem-i ṯāniydi şehzād
Ki üç gün dün [ü] gün urışdı bėy-zād

198 Ḳażā çün ʻāḳıbet ḳıla ḫurūcı
Ėder maẓlūma ẓālim ʻunfı güci

199 ʻİnāyet ḳılmasa perverdigārı
Ḳılur Rüstem hezār İsfendiyārı

200 Çü ol gün aḫşama dek ėtdiler ceng
Ḳılıp zengīler üzre dünyāyı teng

Görür zengī bularuŋ cengi gürbüz
Gemiye od ururlar çevre düpdüz

8a Nėçe yigitleri oda dutuşdı
Nėcesi od içinde ḳaldı bişdi

Yėdiler zengīler düşenin oda
Nėceler düşiben ġarḳ oldı ṣuda

Zebūn oldı ḳalanı çār ü nā-çār
Olurlar zengī elinde giriftār

205 Ḳuruya çıḫıbanuŋ ḳurdılar taḫt
Çıḳar üstine bir ḫūnḫōr-ı bed-baḫt

Ṣanasın künbede beŋzerdi başı
Oranlu ḳazmadur ṣan degme dişi

Ėki gözler ėki ṭas ḳan gibidür
Ya yanar şol demi külḫān gibidür

Ṣıġar burını delüklerine dibbūs
Çiçek bozmış ḳara yüzlüydi ʻabūs

Ṣanasın aġzıdur külḫāna ḳapu
Dėdiler Seyf'e ḳıl sulṭāna ṭapu

210 Çü şehzād bildi budur zengīye baş
Hemān yüz yėre ḳodı dökdi çoḳ yaş

İşāret ḳıldı ol zengī-yi ḫūnḫōr
Ki Seyf'i ėki ḳol-ıla seçer ḳor

Ḳalanını kebāp ėdip yėdiler
Ne ṭatlu daḫı varmı-sa dėdiler

Vėribir Seyfi ḳulları ḳızına
Çü vardı baḳdı ḳız Seyf'üŋ yüzine

Sever yüz dil ü biŋ cān-ıla Seyf'i
Zamāne gör ne ḳıldı Seyf'e sayġı

Var-ıdı yėrüŋ anda bir gülistān
İçerdi dā'im anda oldı mestān

8b Buları ḳız gülistāna buyurdı
Olsun bu üçüŋ dėdi buyurdı

Çü vardı ol gülistān içre bunlar
Esīr ü ḫōr maġbūn [u] zebūnlar

Getürdiler şeker bādām fınduḳ
Ḫamr ḫurmā vü ḳoz incīr fustuḳ

Çü nefs ėtdi teḳāżā çār ü nā-çār
Yėdiler içdiler ḫamrı ol üç yār

Bir ėki gün emīn oldı çü ġamdan
Ferāġat ḳıldı ḫamr anı 'ademden

Ėşit zengī ḳızı bir gün bezendi
Meger Seyfü'l-mülūk-içün düzendi

Kömürle gözlerine sürme çekdi
Varıp Seyfü'l-mülûk yanında çökdi

Baḳıp şehzāde görür bir dişi dīvi
Zebānī ṣandı eyledi ġırīvi

Yürek çāk oldı bī-ḫod 'aḳlı gėtdi
Zamān ol ḳuru ṭopraḳ üzre yatdı

Yine 'aḳlı gelür Seyf'üŋ başına
Baḳar dīv ḳızınuŋ göz ü ḳaşına

Siŋip ḳorḫudan epsemcek dururdı
Nėce kim zengī ḳızını görürdi

Dilerken göŋli Bedi'ü'l-cemāl'i
Dīvi ḳıldı naṣīb ol zü'l-celāli

Bulına-mı dėr-iken ol leb-i ḳand
Em imdi çün naṣīb oldı ciger-bend

Yėmezken ḳuzı biryānını yaru
Bu kez bulmaz ki yėye arpa ṭaru

9a Dilerdi-kim ola yārı dil-ārām
Bu kez zengī ḳız-ıla ṭutdı ārām

Boyı çam ṭomruġı bir ḳara ṭurmış
Ṣanasın mīşede yıldırım urmış

Kirişḫāne aġzı ṭudaḳları ciger-bend
İt ölüsi ḳoḫar açduḳça her çend

Ėki emçekleri yėlsüz tulumlar
Anı ḳuçmaḳ-durur Seyf'e ölümler

Ėki gözler bişük ḳoltuġı yiyir
Ḳıyās ėt n'ola arzū ḳılduġuŋ yėr

Şular kim anuŋ-ıla yatmaḳ ister
Ḳıl içinde bulamaz nėce ki ister

Bu ḳamu ḫūblıġ-ıla zengī ḳızı
Diler Seyf'üŋ yüzine ura yüzi

Dėdi hay ḳuç meni saŋa degürmen
Ol ėki yoldaşuŋ çeksün degirmen

Olar arpa ögitsün biz yėyelüm
Ḳılıp 'işret ėşidelüm dėyelüm

Ḥele gel iç elümden bu şarābı
Diler kim cānına ḳıla 'azābı

Buyurdı ḳız şarābı erġuvānı
Getürdiler ki şād eyler revānı

Ḳız içdi ṣundı Seyf'e aldı içdi
Ḥele ol demde cānı ḫoşça geçdi

Çü ḳız sarḫoş olup ṭaġıtdı ḫalḳın
Bu kez şehzādeye gösterdi ḥalḳın

Döşek üstine aldı vardı āni
Dėdi ey cānumuŋ içinde cānı

9b Senüŋ bensüz ḥalüŋ nėçeydi bugün
Ḥele sensüz benüm ḥālüm diger-gūn

Nėce kim söyledi yalvardı Seyf'e
Boyunın vėrme şehzād işbu ḥayfa

Ḳaḳıyıp zengī ḳızı içdi andı
Ki Seyf'üŋ ayaġına ura bendi

Hemān-dem Seyfi çekdiler demüre
İşi bu her ki 'ışḳından dem ura

Bulara ki degirmen çekdürürler
Eşeklerle geh odun dökdürürler

Demürin oduna varsa alurdı
Demürlerdi ḳaçan gėce olurdı

Üçinüŋ günde üç etmek öyüni
Ki Seyf'e zecr ėder[lerdi] oyunı

Çekerler gāh degirmen gāh odunda
Günüzin zaḥmet[e] demürlü dünde

Dėdi Seyf ėy yarenler n'eyleyelüm
Gelüŋ ḳaçmaġa tedbīr eyleyelüm

Yaḫūd odunı ṭartmaḳdan ölürüz
Demürlü gėce yatmaḳdan ölürüz

Pes ol gün düzdiler bir gemi kiçi
Aŋa dürlü yėmiş ṭoldurdı üçi

Bir aracuḳda pinhān ėtdilerdi
Geliben ḳız ḳatında yatdılardı

Seḥer odun getürmege ṭururlar
Gelip ol gemüye tīzcek girürler

Tevekkül Ḥaḳ Çalab'a ėtdi bunlar
Gemi sürip deŋize gėtdi bunlar

10a Ṭoḳuz ay geçdi bir yėl çıḳdı nā-gāh
Yine ḳaynar deŋiz bunlar ḳılur āh

Gemiyi yėl ayırdı taḫta taḫta
Görüŋ bu ṭāli'i baḫuŋ bu baḫta

Bular bir taḫta üstinde ḳalurlar
Ḥaḳa yalvarıban zārī ḳılurlar

Ėki ay taḫta üstinde gėderler
Ḥaḳa nāliş ḳılıp feryād ėderler

Ne yemek var ki bu üçi yėyeler
Bu mühlik yėrde yaḫūd uyıyalar

Çü bir gėce gėderken nıṣf-ı leylī
Çerāġ oldı deŋiz yüzinde ḫayli

Meger balıḳ gözi-ymiş ol görinen
Çıraḳlar yoḫ dėr-iseŋ var göz iŋen

Daḫı gördiler elvān-ı ʻacāyib
Ḫayrdan şerrden envāʻ-ı ġarāyib

Bular ol taḫta üzre şol ʻazāba
Ėrer kim ʻahd olur girmege āba

Nagāh bir ḫoş ada görüp çıḳarlar
Zihī görklü maḳām dėrler baḳarlar

Dėdiler daḫı girmezüz deŋize
Ne ḥāle girdi baḳ şol gül beŋize

Maḳām ėdip birer ayı ḳalalum
Çalap'dan ne gele şükrin ḳılalum

Gezip çevre yėmişler dėrdilerdi
Gėce yatmaġa bir yėr gördilerdi

Çün aḫşām ėrdi bir yėrde ḳonarlar
Ferāġat yaʻni ol yėrde dünerler

10b Görürler kim deŋizden cānavar çoḳ
Yėmiş yėmege çıḳdılar ki ḥadd yoḳ

Kimisi şol sıġır gibi mölerdi
Kimi adam gibi ḳaş ḳaş gülerdi

Kimi ḳoyun gibi ayaḳları var
Kimi ḳuş gibi ḳanatlu perī-vār

Nėce biŋ biŋ deŋizden çıḳmamışdı
Yėmişlere bulara baḳmamışdı

Çü ṣubḥa dek yėmişlerden yėdiler
Çalab'a dürlü tesbīḥler dėdiler

Deve bigi cānavarlar sehm-nāk
Ḳaṭār olmış gören zehre ėder çāk

Çaġırur her biri bet-āvāzı
Ṣadasından ṭolardı ṭaġ u yazı

Bu heybetden hīç uyımadı bunlar
Ḳatı ḳorḫıtdı ditretdi bu ünler

Çün ėrte oldı Seyf eydür n'ėdelüm
Buradan maṣlaḥat oldur gėdelüm

Yine tịz anda bir gemi çatarlar
Azıḳ ḳoyup deŋize cān atarlar

Giderken yine bir yėl çıḳdı aŋsuz
Buları engine ėletdi geŋsüz

Ki ya‘ni engin olur miṣl-i girdāb
Gider ṭalġa yine sākin olur āb

Deŋiz ortası obruḳ çavıznur ṣu
Gemi çıḳmaz meger kim yol vère Hū

Bular dört ay ol enginde ḳalurlar
Ḥaḳa yalvarıban zārī ḳılurlar

11a Çeker enginde bunlar şunca zaḥmet
Dėdiler bize ölmek ‘ayn-ı raḥmet

Görürler çoḫ gemi girdāb içinde
Ki dā’im çevrinürler āb içinde

Gemilerde çoḫ ölmiş ādem at
Kimi tāze kime çoḫdan bu āfāt

Gemiden düşeni balıḳ yutardı
Bular görip ṣan ödleri ṣıdardı

Dėdi Seyf ėy yārenler ölmek aḫzān
Getürüŋ bu gemilerden bir urġan

Anı bir tāze ölmiş ata ṭaḫuŋ
Ucın gemimüze baġlaŋ bıraḫuŋ

Hemān ḳullar bulup urġanı atı
Buları çünki baġlar Seyf ḳatı

Bir ucın gemiye ata bir ucın
Deŋize bıraġurlar atı gücin

Nā-gāh bir balıḳ ėrip yutdı anı
Çekip urġan gemiyi sürdi ḳatı

Çıḳıp girdāb içinde çün gėderler
Keserler ipi Ḥaḳa ḥamd ėderler

Azıḳ dükendi bunlar aç ḳırḳ gün
Giderler loḳmaya muḥtāc ḳırḳ gün

Görürler ḳarşudan görindi bir ṭaġ
Yėmişler çoḳ ṣu aḫar ṣanki bir bāġ

Deŋizden tīz çıḳarlar ol adaya
Bi-ḥamdi'llah dėdiler bu 'atāya

Çü Seyfe ḫoş gelür anuŋ havāsı
Maḳām eylenmege olur hevāsı

11b 300 Bu yurd olursa dėr rāḥat olur cān
Yėmişdür bol u aḫar āb-ı ḫayvān

Ol arayı yörendi key begendi
Burada cānı rāḥat ola ṣandı

Bir aġaç var-ıdı anda 'acāyib
Yėmişi daḫı bir dürlü ġarāyib

Aŋa vaḳ vaḳ aġacı dėrler-imiş
Ėki kez vėrür-imiş yılda yėmiş

Yėmişi miṣlü ādem başıdur
Bu 'ibretler ḳamu taḳdīr işidür

305 Görürler gėce aġaçdan ol ḳamu baş
Ėnip bir biri-le ḳıldı ceng ü savaş

Urışurken bölük [bölük] olurlar
Ol aġacı delük delük ḳılurlar

Aġacuŋ her delüginden bir āvāz
Seḥer olınca vaḳ vaḳ eyleyüp sāz

Diŋerlerdi olıcaḳ çünki ṭaŋla
Delüklere girür her biri ṭaŋla

Aġaçlar var-dı ḳahḳaha güler çoḳ
Aġaçlar var yanar mūm gibi od yoḳ

310 Yaḳındur ol ada ıḳlīm-i Hinde
Ki ser-ḥaddi varur ıḳlīm-i Sinde

Ol adanuŋ adı olmışdı levn-ā
Ėşit fülfül aġacı pençelü nā

Depesinde anuŋ bėş yapraġı var
Çaḳır gül gibi yapraġuŋ yaġı var

Olur yapraḳ arasında fülfül
Ṭoġıcaḳ gün açar yapraġı çün gül

12a Güneşden fülfül alur perverişi
Dirilür yaġmur olsa oldur işi

Araya alur anuŋ salķumın bār
Ķomaz kim ṭoḫına yaġmur-ıla ķar

Yine bunlar açılur çün ṭoġar gün
Gėce örter günüz açar işi her gün

Bular bu ṣun‘a ḥayrān baķmış-ıdı
Meger kim nā-şināslar çıķmış-ıdı

Kim ādem evliyālar nāgehānī
Görür aġaç dibinde üç cuvānı

Ün ėdip el ķılıca urdı cümle
Hemān-dem ķıldılar bunlara ḥamle

Ėkisin nā-şinās yėdi şoloķdem
Ķaçar Seyf üç gün üç dün şöyle muḥkem

Çü dördünci günin bir şehre ėrdi
Müheyyā vü müretteb anı gördi

Gezer şehri vü bāzārı tamāmet
Bulımadı bir ādemden ‘alāmet

Velī maymūnlar-ıdı ādemī yoķ
Daḫı it başlu ādem ellüler çoķ

Üşip ṭutdı bular Seyfü’l-mülūk’ı
Ėletdiler görür şāh-ı mülūkı

Sarāya girdiler Seyf gördi taḫtı
Muraṣṣa‘ gevher-ile ol dıraḫtı

Serīri ‘ūd aġacındandur ulu
Dökülmiş yöresi gevherle ṭolu

Oturmış taḫtuŋ üstinde bir ādem
Anı gördi sevindi Seyf ol dem

12b Muṭi‘ olmış ķamu maymūnlar aŋa
Bu ķudrete baķıp ķal imdi ṭaŋa

Dėdi bir şāh ki bir kürsī getürüŋ
Getürdiler dėdi Seyfe oturuŋ

Oturdı kürsīde şehzād ḫürrem
Ġarıblıḳda çü nageh buldı maḥrem

Dönüp ol şāh dėdi Seyfü'l-mülūk'a
Sebeb ne yā yigit düşdüŋ bu mülke

Benüm gibi seni urmış ṣabana
Ṣalıp bu çarḫ kej atmış yabana

Ṭurıp Seyfü'l-mülūk yère ḳodı baş
Dėdi şāhā olıpven 'ışḳa yoldaş

Bilesiz kim Mışr ferzendiyem ben
Ki atam tācir-idi anda mesken

Vėrür bir biz atam Hind armaġanı
Baŋa ṣūret yazılmış gördüm anı

Hemānā 'āşıḳ oldum cān u dilden
Dėr aŋa ser-güzeştin cümle dilden

Aŋa ėrdi sözi kim nā-şināsdan
Ḳaçıp geldüm seni buldum ünāsdan

Çü Seyf'üŋ ser-güzeştin bildi sulṭān
Biraz aġladı nefrin ḳıldı sulṭān

Dėdi ben-daḫı ol şehr-i Mışır'dan
'Aceb işdür ṭaŋa ḳaldum bu sırdan

Benüm atam daḫı tācir kişi-y-di
Iraġ ıḳlīmlere gėtmek işi-y-di

Bu nevbet beni Hindüstān'a vėribir
Deŋiz gėder-iken yėl gemim ṣır

13a Elüme girdi bir ḳaṭranlu taḫta
Yapışdum cān 'azīzdür ol dıraḫta

Nėçe gün taḫta üzre ḳalmışam ben
Ṣoŋucı bir adaya gelmişem ben

Çıḳıban ol sevāḥilde gėder-ken
Yaluŋuz nāle vü zārī ėder-ken

Görürüm nėçe yüz maymūn yėterler
Üşiben bini şol demde ṭutarlar

Getürip bunda sulṭān dikdiler uş
Üzilmez iplig-ile dikdiler uş

Bularuŋ resmi-y-imiş mā-taḳaddem
Ki olurmış bularuŋ şāhı ādem

Öl[ür]se bir daḫı ādem bulurlar
Anı kendülere sulṭān ḳılurlar

Ger ādem şāhı taḫta aġmaz-ımış
Bulardan dişi ėrkek ṭoġmaz-ımış

Anuŋ-içün ben ḳulı sulṭān ḳılurlar
Ne emr ėtsem baŋa fermān olurlar

Ḥele ḫoş geldüŋ ėy yār ü ḥabībüm
Bu ėlde sen ġarībsin ben ġarībüm

Ḳomazdum seni bile eglenürdük
Bir ü birümüz-ile öglenürdük

Çün ‘āşıḳsın n’ėdeyim bir nigāra
İşüŋ ṣarp iş meger Allah oŋara

Ḥele ẕevḳ ėdelüm bir ḳaç gün eglen
Hem arġunsın biraz rāḥat ol eglen

Buyurdı şāh getürdiler ṭa‘āmı
Çü yandı sāḳī aldı la‘l cāmı

13b Ṣarāb-ı erġuvānı ėtdiler nūş
Olur hep ol ḳamu zaḥmet ferāmūş

Ėşidür çünki şehzāde def ü ney
Gözin yaş ṭoldurup aġlar hey-a-hey

Çü Seyf’üŋ aġlamaḳdan uṣṣı gėtdi
Melūl oldı buŋa şeh daḫı yetdi

Ṣabāḥ on biŋ ola maymūn dėrildi
Selām vėrdi ḳamu destūr vėrildi

Ṭurıp Seyfü’l-mülūk yère ḳodı baş
Dėdi-kim destūr olsun baŋa ḳardaş

Yine ma‘ṣūḳı isteyü gėdeyüm
Burada rāḥatum yoḳdur n’ėdeyüm

Ṣāh eydür getürüŋ bir kelp-ṭāzī
Ki bir olsun öŋinde ṭaġ u yazı

Getürdiler eyerlü bindi şehzād
Hemān şāh-ıla ḳıldı ḫayr-ābād

Ėki maymūn bile yoldaş ėder ol
Bularuŋ-ıla bir ay dā'im gėder ol

Ėrer maymūnlaruŋ serḥaddine çün
Ėner Seyf itden ikrām ėtdi maymūn

İti alup ol ėki döndi gėtdi
Yaluŋuz ḳaldı gör şehzāde n'ėtdi

Dėdi yā Rab sen olġıl baŋa yoldaş
Yaluŋuzam ḳanı ol Sa'īd ḳardaş

Oları aŋıp aġlayu gėderdi
Gehī kendüye ḳarşu bend ėderdi

Bu resme yine gėtdi Seyf bir ay
Delim ṣovuḳ görüp yolda ḳar u ḳay

14a Ėrer Lāvend adasınuŋ ucına
Zamānuŋ Seyf ṣabr ėdip gücine

Meger baḥr-i muḥīṭüŋ ol adası
Ki biter ṣandal anda çoḳ 'aṭāsı

Ol ada içre hem altun biterdi
Güneş ṭoġsa çıḳar batsa biterdi

Çetük miṣlince her ḳarınca anda
Paralar ādemi bulursa ḳanda

Eger altun gerek saŋa ya ṣandal
O yėre cehd ėderseŋ yaz güni gel

Binip birer yügürük ṭāzī atlar
Bıraḳ her yėrde bir ḳaç pāre etler

Ḳarıncalar nėce üşip etden
Sen alduġuŋ al ayrılma atdan

Ḳaçıcaḳ ḳurtılursın kesb-i zerdür
Velī mühlik maḳāmdur key ḫaẕerdür

Yaḳındur ṭaġ ḳarıncası ovada
Ki zer ṣandāl biter ṭaġda zevāde

Beġāyet yügürük ėdi Seyf zinde
Ki at yėtmezdi aŋa yėr yüzinde

Ḳarınca leşkerini çünki gördi
Ṣapıp ḳorḫu-y-ıla ṭaġa yügürdi

Yügürü Seyf çün çıḳ[ar]dı ṭaġa
Görür bir ḳuş ėner gökden aşaġa

Ṣanasın bir fîle beŋzerdi cismi
Deve ḳuşı dėye-y-düŋ görseŋ ismi

Öŋine ḳonmaġa Seyf'üŋ gelince
Görür her baldurı birer belince

14b Ḳonar ol ḳuş-ı maẓlūm şöyle sākin
Biner boynına ol dem Seyf miskīn

Yetişdi ol ḳuşa yumdı gözini
Havāya uçdı ḳuş ṭutıp yüzini

Her uçduḳça ḳanadın kim gėderdi
Göz ėrim yėre şöyle ḥükm ėderdi

Geçip ṭaġ u deŋiz yazıda bir saz
Yuvası anda-y-ıdı ḳondı ol bāz

Yuvada ḳodı Seyf'i gördi şehzād
Yılan çıḳmış ki ḳıla yavrusın zād

Büyüklikde ṣanasın ejdehādur
Ki dīv görse ola andan rehādur

Meger 'ādet ėdinmiş yılda ol mār
Yėr-imiş yavruların her ne kim var

Görürler yine geldi ol yılanı
Bu ėki cehd ėdüp öldürür anı

Yine ol aradan şehzāde gėtdi
Gėce ėrince ta bir ṭaġa yėtdi

Bir aġaç yaruġında yatdı gėce
Seḥer gėtdi yine ḳalmadı gėçe

Gider bir ḳaç gün işbu resme şehzād
Ne ṣu var kim içe ḳanda bulur zād

Ṣusuz aç gėtdi miskīn ü avāre
Adımın admaġa ḳalmadı çāre

Dėdi kim ne belādur işbu cāna
Aŋa ėrdi ki cānından uṣana

Yine döndi özine vėrdi ögüt
Kefīldür dėr ḳulına Ḥaḳ vėrür ḳut

15a Ėrer ṣabr ėtse maḳṣūdına ādem
Dėyince ḳarşusına baḳdı ol dem

Görür bir gölgelü ḳaba aġacı
Cān atıp vardı anda gör bu acı

Deger incīr aġacı key sevindi
Yėdi ṭoyındı vü yatdı avındı

Dėdi ey çarḫ-ı bed-fi'l ü sitemkār
Saŋa n'ėtdüm ki beni ḳılduŋ evgār

Beni kem-ḥarf-ile ḳılduŋ avāre
Ciger yāre vü ḥasret yār yāre

Ḳanı yārum vefā-dārum Sa'īd'üm
Ki her bir günüm anuŋlaydı 'īdüm

Baŋa ṭatlu cānumdan ol yėg-idi
Ne bilem ḳanı n'ėtdüŋ ol yigidi

Gözi yaş ṭolup aġlayu gėderdi
Sa'īd'i aŋduġınça ah ėderdi

Be-nā-gāh ḳarşusına baḳdı şehzād
Görür bir köşk-i 'ālī oldı dilşād

Oḳ ėrmez şöyle kim yüce dīvārı
Ḳapı balıḳ sünügi ḳapu-vāri

Tevekkül ḳıldı Seyf ol köşke girdi
Aşılmış perdeler dört yaŋa gördi

Girür ol köşk içinde bir ḳapudan
Görür dört ṣuffedür rengīn yapudan

Bir[i] birine ḳarşu ḫüsrevānī
Ki şād olur görenlerüŋ revānı

Bezer her ṣuffe ortasında taḫtı
Kim anuŋ 'öd-ile ṣandal dıraḫtı

15b Ḳızıl altundan ayaḳları anuŋ
Girürseŋ anda rāḥat ola cānuŋ

Döşekler taḫtuŋ üstinde mülevven
Bilūrdan köşküŋ örtüsi müzeyyen

Aḫar ortada bir şād-ı revānı
İçenüŋ aḳıdur şād-ı revānı

Şu san‘atlarla kim ol ṣu çıḳardı
Ki ṭaşra köşkden aşaġa aḳardı

Öter bir dürlü her taḫt üzre bir ḳuş
Bir[i] birine yüzleri olup ṭuş

Ögeyik ṭūṭī vü ḳumrı vü bülbül
Sarāy içi olup āvāz-ı ġulġul

Daḫı var-ıdı köşküŋ ḳırḳ ḳapusı
Muraṣṣa‘ altun incüden yapusı

Velī anda bir ulu ḳapu görmiş
Ṭılısımla bir arslan anda ṭurmış

Ḳapunuŋ perdesin almış eline
Baḳardı kāh ṣaġına kāh ṣolına

Hemān Seyf gögsine bir yumruġ urdı
Düşer arslan ḳapu açıldı gördi

Girip bir taḫt görür yāḳut-ı ḫamrā
Kimesne ol gibi görmedi ‘umrā

Anuŋ üstinde yatur bir güzel ḳız
Ki miṯli olmaya ‘ālemde her-giz

Ḫumār ėtmiş-idi nergislerin ḫāb
Güneş yüz ay alın leb la‘l-i ḫoş-āb

Nefes kim ḳarşu çıḳar müşk ü ‘anber
Benefşe berg-i güldür zülfi çenber

16a Görür Seyf ol nigārı şöyle ḫūb
Ögine düşdi ol cānān-ı maḥbūb

Gözinden yaşı ṭolu gibi aḫdı
Ḳızuŋ yüzine bir dem ṭurdı baḫdı

İlerü geldi kim ḳızı uyara
Uyanmaz nėce cehd ėtdi o yāra

Elin ṭutdı çekip ṭururdı örü
Giderdi Seyf elin ol düşdi gėrü

Nėce depretdi açmaz gözlerin ḳız
Ṭılısm'ola dėdi Seyf bilmedük biz

'Aceb bilsem bunı nėçün uyanmaz
Ṭurıban gird-i bālişe ṭayanmaz

Görür bir levḥ sīm bāzūsı zerrīn
Şu yaṣduġ üzre kim yatmış nigārīn

Alur levḥi oḫıya boş olur göz
Oḫınmaz yāḳutuŋ şavḳıyla ol öz

Oḫımaġa o levḥi ṭaşra çıḳdı
Ḳız uyandı ṭurıban çevre baḳdı

Dönip ḳız ḳatına girdi sevinü
Yine bī-ḫod olıban düşdi bānū

Ḳızuŋ levḥde ṭılısmın Seyf bildi
Ḳoyup ol levḥi girdi ṭapu ḳıldı

Ṭurıban ḳız alur Seyfüŋ selāmın
Ne dėr şehzād ḳıza bilgil kelāmın

Dėdi ḫūrī-misin söyle nigārā
Yaḫūd perī ne yėrdür bu ara

Ḳız eydür ādemem bil yā yigit ben
Ne kişisin baŋa ṭoġru eyit sen

16b Dėdi şehzād perī degülem insem
Ġarīb ü 'āşıḳam senüŋle cinsem

Ḳız eydür ne sebebden bunda geldüŋ
Ġarīb bu yėrde ḳanda 'āşıḳ olduŋ

Dėdi şehzād uzun ser-güzeştüm
On üç yıldur ki baḥr ü berr geştüm

'Acāyib-len delim gösterdi sevdā
Kimisin ḳuru yėrde kimi suda

Velī bundan 'acāyib yoḳ ki sini
Yaluŋuz gördüm unıtdum bu bini

Ḳız eydür ėşit imdi yā yigit sen
Serendip pād-şāhı ḳızıyam ben

Biz üç ḳız ḳardaş-ıduḳ bāġ içinde
Dā'im 'işretde ṣan uçmaġ içinde

Bir ulu ḥavż ortasında anuŋ
Girenler rāḥatın bulurdı cānuŋ

Geliben oynayu ol ḥavżı gördük
Çıḳarduḳ ṭonlarumuz aŋa girdük

Yunurduḳ oynay[u] ḥavż içre ṣudan
Nagāh yėl çıḳdı bir ḳara busudan

Görürem bir ḳara ṣūret belürdi
Gelip üstümüze baŋa el urdı

Beni ḳapdı hemān uçtı havāya
Gider 'aḳlum getürmiş bu araya

Gözüm açdum görürem bir cuvānı
Güzel yigit velī ürkitdi cānı

Dėdi baŋa ki ḳorḫma ben perīyem
Ki senden ġayrı insāndan beriyem

17a Perīler pādişāhı oġlıyam ben
Cānum sevdi seni gel beni sev sen

Bu perīler yėridür bunda ādem
Ne gelmişdür ne gelen ṭura bir dem

Götür göŋlüŋ sen ata anadan dėr
Daḫı ḳavm ḳabīle cān[ān]dan dėr

Ḳanum ḳaynamaz aŋa cānum ürkdi
Şu resme ṣanki bir dīvdür sürükdi

Ḳaḫır ol bini ṭılısmıyla baġlar
Bu sözi dėdi ḳız başladı aġlar

Ḳatuma ayda bir gelür benüm dėr
Cefā görür delim andan cānum dėr

Gelicek levḥi alur ṭaşra varur
Anı ḳor geliben bini uyarur

Baŋa yėmek yėdürip ḫulḳ eyler
Ne deŋlü uyıduŋ dėr baŋa söyler

Dėrem uyıdum ola bunda sā'at
Bir ay uyur [ė]mişem anda rāḥat

Uş on bir yıl-durur kim bunda ḳaldum
Ata ana yüzine ḥasret oldum

Dėdüm ben ser-güzeştüm sen-daḫı dė
Şirīn-sin ṭūṭīler gibi şeker yė

Dėdi şehzāde ey maḥbūb-ı dildār
Uzundur ser-güzeştüm ḳorḫaram yār

Tamām eylemedin perī gelürse
Beni öldüriser bunda bulursa

Saŋa ḫışm eyleyip ḳıla giriftār
Ḳız eydür gelmege bėş gün daḫı var

Eyit sen ser-güzeştüŋ ḳorḫma andan
Ki on bėş günlik ıraḳ ola senden

Dėdi şehzāde ṣūret gördügini
Aŋa biŋ cān u göŋül vėrdügini

Nėce sevdi o Bedi'ü'l-cemāl'i
Anı isteyü gėtdi n'oldı ḥāli

Ne zaḥmetler ki baḥr ü berrde gördi
Ḳamusın ol nigāra eydi vėrdi

Sa'īdi aŋdı yārenlerin aġlar
Şu resme kim ėşiden cānı ṭaġlar

Tamām ėtdi çü şehzāde sözini
Dönip ḳız dėr ėy yigitler güzīni

Dėrisem saŋa Bedi'ü'l-cemāli
Gülistānı İremden vaṣf-ı ḥāli

Ne vėresin baŋa şükrāne bayıḳ
Yigit eydür ne varsa saŋa lāyıḳ

Ṭurıp baş ḳodı eydür ėy nigārā
Yėdi ıḳlīm benüm olsaydı yārā

Bu söze muştılıḳ cümle vėreydüm
Henüz cānumda biŋ minnet göreydüm

Nedür cāndan 'azīz kim vėrem anı
Yine cāndur vėrürem aŋa cānı

Ḳız eydür şādılıḳ şimden gėrüdür
Sevinmek ilerü ġamdan gėrüdür

Ki biz ḳardaşlar üç ḳız nīk-nāmuz
Birümüzi ṭoġururken anamuz

Çü ḳırḳ gün ḳırḳ gėce bāġ içre ḳalmış
Dün [ü] gün müşk ü ‘anber dütsü ḳılmış

18a Yėmek içmek tena‘um ẕevḳ u ṣoḥbet
Ṣoŋı anam oturmış bāġda ḥalvet

Bir aġaçdan meger bir perī ḫatun
Anam ḳatına ėnmiş ṭonlar altun

Selām ėtmiş eyitmiş biz perīyüz
Ḥaẕer ėtmeŋ ki ḳorḫudan beriyüz

Senüŋ ḥaḳuŋ benüm üstümde çoḳdur
Saŋa benden ziyān u ḳorḫu yoḳdur

Zīrā baḫçaŋda ṭoġurdum perī-zād
Ki Bedi‘ü’l-cemāl urdum buŋa ad

Kūh-u Ḳāf şāhınuŋ ḫatunıyam
Beni ṣanma ki cimriyem tūnīyem

Bize yaḫın olur size ıramdur
Maḳāmum ol gülistān-ı İrem’dür

Meşāmmuŋ ‘ıṭrını ṣoḥbetlerüŋi
Senüŋ çoḳ yėmişem ni‘metlerüŋi

Anama vėrdi üç dürr-i sirācı
Deger her biri bir ıḳlīm ḫarācı

Ḳızuŋa vėr teberrük bizden aŋa
Dėmiş kim bu sebebden bizi aŋa

Anam aŋa dėmiş ėy görklü māhum
Ḳızuŋı göreyim devletlü şāhum

Hem anı emzüreyim ben-daḫı dėr
Benüm ḳızumı emzür sen-daḫı dėr

Ėkisi bir biri-le ḳardaş olsun
Bu aŋa ol buŋa yār u ėş olsun

Anam-la bir arada otururlar
Ḳızını mehd-ile getürürler

18b Beşigi ol ḳızuŋ yāḳut-ı aḫmer
Muraṣṣa' örtüsi dürr-ile enver

Açar ol bėşik örtüsin çü nā-gāh
Ṭulū' ėtdi aŋa çün şems ü bir māh

Görür bir yüz ki biŋ naḳḳāş-ı Çīni
Yazamaz kirpüginüŋ bir ucını

Pes emzürdükçe imrenüp öperdi
Ṣulu şeftālü leblerden ḳapardı

Ėki kez emzürür anam olur mest
Dėdi ėy şāh-ı Ḳāf cān oldı peyvest

Ki bu ḳızumdan uṣanmadı cānum
Ṭudaçuḳlarına ḳanmadı cānum

Anası anama dėr ayda bir ben
Ḳızuŋı vėribim kim göresin sen

Ḳavil anam-ıla şöyle ėderler
Gelürler görürüz ayda gėderler

Büyükdür şimdi ol ḳız bencedür bil
Henüz ol ḳavlümüz bir nėcedür bil

Ki sādıḳdur sözine ėrmek-içün
Gelür bini anamı görmek-içün

Dirīġā şehrümüzde ger olaydum
Senüŋ derdüŋe tīz dermān bulaydum

Saŋa ḳız ḳardaşumı göstereydüm
Göresüm geldi ben-daḫı göreydüm

N'ėdeyim şimdi nā-çār olmışam dėr
Bu ẓālimde giriftār olmışam dėr

Bunı dėdi vü dökdi gözleri yaş
Şu resme kim ḳuru yėri ḳılur yaş

19a Dėdi şehzāde ol ḳıza ki şāhum
'Aceb ṭoġru-mısın ėy şems ü māhum

Yalan söyleme ben şād olmaġ-içün
Benüm göŋlüm teselli bulmaġ-içün

‘Aẕīm and içdi ḳız eyitdi şehzād
Dėdi bundan nėçe olasın āzād

Seni ben daḫı ėlteydüm anaŋa
Kelāmuŋ ṭatlusın vėrdüŋ çü baŋa

Ḳız eydür ol perī benümle bir gün
Yėyesi bir-idük ḥālüm diger-gūn

Aŋa ṣordum ki bu yėrden bizüm şār
Aralığı ne deŋlü ola ėy yār

Dėdi dört ayda varur ādem aŋa
Dėdüm ėşit ne dėrem şimdi saŋa

‘Aceb perī-mi çoḳ yaşar ya ādem
Perī yaşı uzundur dėdi ol dem

Dėdüm yaşuŋ senüŋ ḳaç yıl olısar
Ya cānuŋ isteyen ḳanda bulısar

Dönüp ol peri hayḳırdı yüzüme
Ne istersin dėyü ḳaḫır sözüme

Esirge esirger aġladum döküp yaş
Dėdi biŋ yėdi yüz yėdi baŋa yaş

Benüm cānum gögercindür bu ṣuda
Deŋiz dibinde ṣanduḳda busuda

Ecel ėrince anda bulur amān
Göricek ḫātem-i mühri Süleymān

Yüzügi baḥre gösterdükde ādem
Çıḳa deryā yüzine ṣanduḳ ol dem

19b Bu sözi ḳızdan ėşitdi çü şehzād
Sevindi dėr nigāra imdi ol şād

Ki barmaġumda ol yüzük benüm dėr
Ė gözüm nūrı ėy ṭatlu cānum dėr

Bu cānum ‘izzeti ‘avn-ı Çalap’dan
Ki ḳurtardı beni bunca ta‘abdan

Varayım ol işi bitüreyim ben
Hem ol gögercini yėtüreyim ben

Sevinü Seyf'ile ḳız baḥre geldi
Çü ḫātem gölgesin deryāya ṣaldı

Yüzük ṭuşına ṣanduḳ çıḳdı derḥāl
Kenāra çekdi Seyf tīz urdı çenḳāl

Hemān ṣanduḳı şehzāde götürdi
Ḳız-ıla döndi ol köşke getürdi

Yüzügi sürdiler açıldı tābūt
Gögercin görinür ḳız dėdi hey ṭut

Ṭutıp şehzāde ḳuşuŋ kesdi başın
Hemān-dem bitürür ol perī işin

Hemān oldı ḳaraŋu esdi yėller
Gürüldü yaġdı yaġmur aḳdı sīller

Havādan künbede beŋzerdi ol cin
Yėre düşdi ki dīvler yėri siccīn

Ayaġın ṣaldı bir ḳaç vėrdi cānı
Bular sevindi çün gördiler anı

Felek cünbişi budur gėç eger ėr
Kimini ḳaldurur kimin ḳılur yėr

Kimini aġlar-iken güldürür ol
Kimin diri gezerken öldürür ol

20a Bular çoḳ ḳıymeti ṭaş aldı gevher
Düziben bir gemi anda ḳız u er

Gemiye ṭoldururlar hem zevāde
Nigār-ile girü tīz şāh-zāde

Çü ḳırḳ gün gėtdiler azıḳ dükendi
Ėki ay daḫı balıḳ eti yendi

Deŋizdür aşaġa yoḫaru gökler
Hem açlıḳdan bular da ḳalmaz ögler

Giderken bir ḳatı yėl oldı peydā
Ḳılur cān ḳorḫusı bunları şeydā

Gemiyi sürdi şol dem bir adaya
Yine degindiler Ḥaḳdan ʻaṭāya

Ḳuruya çıḳdı şehzāde dil-ārām
Orada bir ėki gün olup ārām

Yine bir gün nigārına dėdi Seyf
Ki şāhum bunda eglenmek bize ḥayf

Gidelüm yatmaġuŋ hiç aṣṣısı yoḳ
Gemiye tīz yėmiş ṭoldurdılar çoḳ

Girip Ḥaḳa tevekkül ėtdilerdi
Üç ay deŋiz yüzinde gėtdilerdi

Nagāh bir gün uyırlar ol gemide
Çıḳıban bir neheng ḳılur demīde

Gemisini ḳuruya çekdi geŋsüz
Nigārīn uyḫudan uyandı aŋsuz

Görür kim gemiye bir ṣu yılanı
Yapışmış ḳuruya çekerdi anı

Uyardı Seyfi derḥāl ṭurdı ol şīr
[Hemān dem] vardı māra çaldı şimşīr

20b Çü mānendi ḥıyār eyler ėki şaḳ
Ḳızıl ḳan ṣu yüzin ṭutdı çü ırmaḳ

Canāvar cān vėrdi gėtdi bunlar
Semek[li] adaya çün yėtdi bunlar

Ėki ay ol adada ḳaldılardı
Yėmişini zevāde ḳıldılardı

Ḳız-ıla Seyf ṭurdı bir seḥer-gāh
Ki gėde ādem üni geldi nā-gāh

Naẓar ḳıldı çü dört yanına şehzād
Bėş ādem gördi gėder oldı key şād

Varıp anlara tīz vėrdi selāmı
‘Aleyk alıp bular söyler kelāmı

Ṭaŋa ḳalıp bular dėr ne kişi-sin
Kime yad u ya kimüŋ bilişi-sin

Dėdi Seyf anlara hep ḳıṣṣasını
Bu on üç yılda olan ġuṣṣasını

Serendip şāhınuŋ ḳızın getürdüm
Esīr ėdenüŋ işini bitürdüm

Dönüp anlar dėdi Seyf'e bizüm şāh
Ḳızuŋ ṭāyasıdur dā'im ḳılur āh

Dėdi şehzāde ol şehrüŋüz adı
Nedür ḳaçan varur bundan aŋa dė

Dėdi aŋlar şārumuz adı 'Ummān
Varur üç günde ėy derdüme dermān

Çü şehzāde bu sözden olur āgāh
Ḳılıp secde dėdi el-ḥamdüli'l-lah

Dönip geldi ḫaber vėrdi nigāra
Sevindi şükr ḳıldı kirdġāra

21a Benüm ṭāyam adı Tācü'l-mülūk dėr
Ṭur aŋa gėdelüm Seyfü'l-mülūk dėr

Nigār-ile gėderler Seyf şādān
Ėrişdiler görindi şehr-i 'Ummān

Ḳızı bir yėrde ḳodı şehre girdi
Ṣorıban şāh sarāyın vardı gördi

Ḳapucılara dėdi şāh-zāde
Sözüm var şāha destūr var-mı yada

Dėdiler ava gėtmişdür ḳarār ėt
Gelince bir arayı iḫtiyār ėt

Bir araya tevaḳḳuf ėtdi ṭurdı
Çün avdan geldi sulṭān Seyf'i gördi

İlerü yüridi yėr öpdi şehzād
Dėdi şāh ne kişisin şehrī ya yad

Maḳāmuŋ ne nėçün geldüŋ bu şehre
Bu yolda luṭfa-mı ėrdüŋ ya ḳahra

Dėdi şehzāde şāhā Mıṣr şehrüm
Bu yolda luṭfdan çoḳ oldı ḳahrum

On üç yıldur ki ġurbetde avāre
Gezerem dün [ü] gün ėrem dėyü yāra

Şaha dėr ser-güzeştin ḳamu bir bir
Çü öŋ ṣoŋ vaṣf-ı ḥālin ḳıldı taḳrīr

Ėşidip şāh ṭoldı gözleri yaş
Dönüp eydür nedür aduŋ ė ḳardaş

Adum atam baŋa Seyfü'l-mülūk dėr
Çün ėşitdi anı Tācü'l-mülūk dėr

Benüm ḳız ḳardaşum ḳızı yitipdür
Bu gün uş on ėki yıla yėtüpdür

21b 580 Diri-mi öldü-mi bilmedik anı
Ya ḫatun-mı ya ḥiẕmetkār-ı fānī

Dėdi Seyf ol ḳızuŋ şāhum adı ne
Melīke dėdiler dėdi adına

Dėdi şehzāde şāha müjdegānī
Selāmet uş getürdüm şehre anı

Ėşitdi şād olup sulṭān-ı 'Ummān
Dėdi ḳanda ol şāhān-ı ḫūbān

Ki leşker aŋa ḳarşu varalum
Yine ol ḫūb cemālini görelüm

585 Dėdi şāhā ayaġuŋ ṭopraġınca
Bile varalum çü ėrdük bu ṣaġınca

Hemān şāh Seyf'e ḫil'atlar buyurdı
Bir ata bindürip ṭonlar geyürdi

Münādī ḳıldı hep leşker süvāre
Olıban gi[t]dilerdi ol nigāra

Ulular 'avratı ḫatunı şāhuŋ
Hep istiḳbāline çıḳdı o māhuŋ

Götürdiler bile çoḳ nüzl ü ni'met
Nigāra yine geldi baḫt u devlet

590 Çü ṭadısı gelip gördi ḳızını
Görişdi öpdi başını gözini

Ḫatunlar geldi ḳamusı görişdi
Öpişdi vü ḳuçışdı vü ṣorışdı

Oturup dürlü ni'metden yėdiler
Bi-ḥamdi'llah viṣāl ėrdi dėdiler

Çü başlar ser-güzeştinden Melīke
Ėşidür çü anı mālik melīke

22a Perī nėce esīr ėtdi özini
Nėce öldürdi bu merd-i güzīni

Süleymān ḫātemin geldi getürdi
Gögercin öldirip işin bitürdi

Düşip gökden nėce oldı helāki
Zeber-dest 'ifrīti ėdi sehm-nāki

Çü Seyfi 'ışḳı ḳılmış şöyle kim ḫāk
Gözi pāk ü sözi pāk ü özi pāk

Ėşidip er ü 'avrat oldılar şād
Daḫı Seyf'e dėdiler āferīn-bād

Dönüp şehre gelürler şādmānī
Bulındı çünki ḫūbān-ı zamānī

Görüŋ neyler bu kez Tācü'l-mülūk'ı
Yanına oḫıdı Seyfü'l-mülūk'ı

Aġır ḫil'atlar u ḳul ḳaravaşlar
Ḫıṭāyī Rūmī Kişmīrī Ḥabeşler

Ya ṭurdı Seyfi enbūh māl u gence
Sebeb oldı dėyü işbu güvence

Bu yaŋa atasına vėr bir ėlçi
Serendip'e varıp dėr bir ėlçi

Ḳızınuŋ geldügin şāh-ı Serendip
Ėşitdi nuṭḳı ḳalmaz ensi endip

Anasınuŋ hem uṣṣı gėtmişdi
Atası kendözin unıtmış-ıdı

Gül-āb saçıldı çün 'aḳlı dėrildi
Ata ana ki ölmişdi dirildi

Hemān sā'at çeri ḥāżır ėderler
Biniben şehr-i 'Ummāna gėderler

22b Serendip şāhı yaḫın ḳalmış-ıdı
Ḫaber Tācü'l-mülūka gelmiş-idi

Pes istiḳbāle çıḳdı şāh-ı 'Ummān
Bile Seyfü'l-mülūk bānū-yı hūbān

Çü birbirini gördi ol ėki şāh
Görüşdiler ėrişdi bānū-yı māh

Ata ana çü gördiler ‘ıyālın
Öpip ṣormışlardı ḳand ü balın

Dėrerler şeftālüler ṣulu ṣulu
Nėce biŋ leblerinde ḳandı ṭolu

Döniben şehre geldiler sarāya
Ėki şāh Seyf’i aldılar araya

Şu deŋlü Seyf’e ḳılmışlardı in‘ām
Götürmezdi ne deŋlü olsa en‘ām

Nihāyetsüzdi ‘izzetler keremler
Beġāyet ḥürmet ėtdi muḥteremler

Serendip şāhı üç gün anda ṭurdı
Günā bir dürlü baḫşişler buyurdı

Daḫı ‘özrin dilerdi ḫulḳ ėdiben
Bile alurdı seyrāna gėdiben

Şeh-i ‘Ummān ḳız atasına bir bir
Bu Seyf’üŋ ser-güzeştin ḳıldı taḳrīr

Melīke ḥaḳı ėtmiş sa‘y-ı pāk ol
Ṭutan perr’oġlını ḳılmış helāk ol

Gemiyle deŋize girdüklerini
Nehengi ṣuda öldürdüklerini

Gelince şehr-i ‘Ummān’a refīḳüm
Ol-ıdı pāk ü müşfīḳüm şefīḳüm

23a ‘Acebler şāh vaṣfın şāh-zāduŋ
Dėdi ya Seyf Ḥaḳ vėrsün murāduŋ

Ḳızum-çün bu eylükler ki ḳılduŋ
Ėdem ben daḫı ölmezsem çü geldüŋ

Çü ḳılduŋ sen benüm derdüm devāsın
Ḳılam ben daḫı ḥācetler revāsın

Beni aġlarken ėy güldüren Seyf
Baŋa düşmen olanı öldüren Seyf

Baŋa bu işleri kim işledüŋ sen
Tenüm ölmiş-idi cān baġışladuŋ sen

Yoluŋa ḫarc ėdem ben daḫı gencüm
Sebeb olduŋ zīrā buldum küncüm

Daḫı Seyf'e du'ā vü alḫış ėtdi
Alup Seyf'i ḳız-ıla döndi gėtdi

Bir ėki gün çü menzil aldı bunlar
Serendip'e çü yaḫın geldi bunlar

Ḳaçan kim şehre leşker şāh çıḳdı
Ėşidüp şehr ḫalḳı ḳarşu çıḳdı

Gören Seyfi du'ā vü ḥamd ėderdi
Elin öpip yene şehre gėderdi

Çü şehre girdiler bā-'izz ü nāzı
Ayırmaz kendüden ol ser-fırāzı

Buyurdı şāh şu deŋlü māl Seyf'e
Ki ṭaşırdı on gün ḥammāl Seyf'e

Ḳumāş at ḳatır u zer ü sīm
Vėrür gördi-se taḥsīn ėtdi her kim

Her aṣlından ḳaravaşlar delim ḳul
Ben ata dėr saŋa sen baŋa oġul

23b Bir ıḳlīm şehr ü ėli Seyf'e vėrdi
Beġāyet şāh-zādeyi ḫoşça gördi

Ḳurar meclis bu şādılıġa her gün
Yanında Seyf elinde bāde gül-gūn

İçip dem dem ki meclis eyledürdi
Dā'im şāh ser-güzeştin söyledürdi

Sa'īd'i aŋduġınca āh ėderdi
Şu dek aġlardı kim uṣṣı gėderdi

Gelicek 'aḳlı öger ol yigidi
Ki cānumdan baŋa dėr ol yėg-idi

Melīke daḫı anasına söyler
Ki Seyf'üŋ vaṣf-ı ḥālin 'arża eyler

Bu yigit kim baŋa hem-rāh u irşād
Adı Seyfü'l-mülūk kendü şehzād

Atası adı 'Āṣım ibni 'Affān
Ol-ımış şimdi Mıṣr içinde sulṭān

Süleymān'dan aşaġa şāh-ımış ol
Bu yėdi ıḳlīme āgāh-ımış ol

Ḥisābsuz leşkeri vü mülk ü mālı
Buŋa ḥasret ki yoġ-ımış 'ıyālı

Nėce zārī vü arzū nedür iḥsān
Ḳılur sulṭān ki vėrmiş bunı Sübḥān

Ḳaçan dü penç çār yaşına girmiş
Bedi'ü'ŋ naḳşını bir bizde görmiş

Göŋül vėrmiş cemāline Bedi'ü'ŋ
Vālih olmış ḫāyāline Bedi'ü'ŋ

Ne kim görmiş ėdi nāḳīr u ḳıṭmīr
Seferde 'ışḳ ucından ḳıldı taḳrīr

24a Bi-ḥamdi'llah gelüp ṭāyamı gördük
Daḫı ayaġuŋuz ṭozına ėrdük

Çü Seyf'üŋ ser-güzeşṭin şāh ḳızından
Ėşidüp gėtdi kendü kendözinden

Taḥayyür deŋizine ṭalmış-ıdı
Bu vaṣf-ı ḥāle ḥayrān ḳalmış-ıdı

Bėş on gün çünki geçdi bu arada
Aḫīr sulṭān ḳızını şāh-zāde

Dėdi şāhum Bedi' geldi-mi saŋa
Nėçün bildürmedüŋ ma'şūḳı baŋa

Melīke dėdi ėy gözümde nūrum
Henüz gelmedi cennetden o ḥūrum

Daḫı bėş gün ḳalıpdur gülmegine
Gėdüp ġam hicr ü vuṣlat gelmegine

Anuŋ her güni Seyf'e bir yıl-ıdı
Cānı yār intiẓārında ḳıl-ıdı

Ėyit rāvī dilinden bir rivāyet
Bize bu resme ḳılmışdur ḥikāyet

Ava çıḳmışdı bir gün şāh şehzād
Yolı pāzāra uġradı dėr üstād

Görür bir yigidi beŋzer Sa'īd'e
Dėdi Seyf ėrdüm ol olursa 'īde

Dönüp bir ḳulına dėr şol cuvānı
Bir evde saḳla ben gelince anı

Varup ḳullar o yigidi alurlar
Sarāy içinde bir eve gelürler

Tez eve bıraġup ḳapuyı baġlar
Suç eyledüm ṣanur ol yigit aġlar

24b 'Acep dėr ben ġarībüŋ ne günāhı
Çün andan geldi şehzād şehr-şāhı

Ḳanı ol er dėdi ḳullara şehzād
Getürdiler göriben Seyf olur şād

Dėdi yigit ne kişisin ne aduŋ
Ġarīb şehrī nedür bunda murāduŋ

Dėdi kim ben Mıṣırluyam ġarībem
Yārından ayru düşmiş bī-naṣībem

Sa'īd adumdur illā devletüm yoḳ
Avāre ḳardaşumdan miḥnetüm çoḳ

Dėdi Seyf bu ġarıblıḳda sebeb ne
Bu ėle geldügüŋüzden ṭaleb ne

Sa'īd eydür benüm ḳıṣṣam uzundur
Çü miḥnet-zede baġrum ṭolu ḫūndur

Benüm bir şāh-zādem var-ıdı ḫūb
Baŋa yār-ıdı ḳardaş şöyle merġūb

Hiç ayırmaz-ıduḳ bir birimüzden
Iraġ olmaz-ıduḳ ol pīrümüzden

Başına bir serencām geldi nā-gāh
Ki 'ışḳ oḫı-y-ıla ḳıldı nāle vü āh

Deŋize girdük anuŋ-la gėderken
Ḳatı yėl çıḳdı sındı çöp yelken

Gemilerümüzi ayırdı çün bād
Ben uş geldüm ne bilem n'oldı şehzād

Dėdi Seyf ol yigidüŋ nedür adı
Dėdi Seyfü'l-mülūk göŋlüm murādı

Ėşidüp Seyf'üŋ uṣṣı gėtdi ol dem
Pes üstine üşerler nėce ādem

25a Nėce ḳullar ki üşmişdi Sa'īd'e
Let urdılar süriyü ol yigide

Çıḳarup ṭaşra bıraḳdılar anı
Sa'īd tīz bir virāneye atdı cānı

680 Dėdi ṣabr eylegil işbu cefāya
Cefāya ṣabr ėden ėrer vefāya

Aġudan acı olur ṣabruŋ öŋi
Şekerden ṭatlu olur belki ṣoŋı

Çü 'aḳlı geldi ḳaldurdı başını
Baḳup görmedi şehzād ḳardaşını

Dėdi hay ḳanı görüŋ ol cuvānı
Nėçün gėtdi buluŋ getürüŋ anı

Āḫir oldur aŋıban aġladuġum
Gėce gündüz yüregüm ṭaġladuġum

685 Yügürüp ṭaşra geldi ḳamu ḳullar
Arayup istediler çevre yollar

Sa'īd'i bir virānede bulurlar
Alup ḳollarına Seyf'e gelürler

Beyt

Dėdi ėy cānum içre cān ḳarındaş
Bu göŋlüm taḫtına sulṭān ḳarındaş

Bir ü birümüze mihmān ḳarındaş
Bu dertlü derdüme dermān ḳarındaş

Nėce bir çekelüm hicrān ḳarındaş
Şükür vaṣl eyledi Sübḥān ḳarındaş

690 Sa'īd eydür ėy māh-ı tābān ḳarındaş
Sa'īd olsun saŋa ḳurbān ḳarındaş

Nėc'olam dün [ü] gün giryān ḳarındaş
Firaḳuŋdan ciger biryān ḳarındaş

25b Ėy 'ışḳ oḫı-yla ser-gerdān ḳarındaş
Bu meydān içre key merdān ḳarındaş

Nėcesün dėyü bir birin ṣorışdı
Ḳuçışup şekkerīn lebler ṣoruşdı

Sa'īdi aldı taḫta çıḳdı şehzād
Yene oldı ol ėki ḳayġulu şād

695 Ḫaber oldı Serendip pādişāhı
Tezī ḥammāma vėr bir ėki māhı

Çü ḥamāmdan yunıban çıḳdı bunlar
Getürdiler Sa'īd'e dürlü ṭonlar

Geyüben başına bir tāc urındı
Çekerler ṭāzī at öŋine bindi

Gelür şāha Sa'īd öpdi elini
Görişdi şāh eydüp 'izzet yolını

Sa'īd'e ḳurdılar bir yüce çādır
İçinde bir ulu taḫt-ıdı nādir

700 Serendip şāhı çün gördi Sa'īd'i
Görüp ḥamd ėtdi dėr buldum bu 'īdi

Çü meclis ḳurdı germ-ā-germ 'işret
Şarābı erġuvāna degdi furṣat

Yüridi bāde ol meclisde sāḳī
Mey-i gülgūn elinde sīm sāḳī

Çü bāde bāde vü nūşa nūş olurlar
Mey-i gülgūn-ıla sarḫoş olurlar

Sa'īd'e dėdi şehzāde ki ḳardaş
Demidür ser-güzeştüŋ ḳılasın fāş

705 Sa'īd eydür ėy şehzādem ḳulaġ ur
Gemimüz bir birinden oldı çün dūr

26a Gemim ḳırḳ gün dün ü gün gėtdi ṣuda
Yėl ü yaġmurla ben ḫavf u ḳısuda

Gemimi engine bıraḫdı çün yėl
Çü ḳırḳ gün sākin oldı yaġmur u [sil]

Yene yėl çıḳdı nā-gāh sehm-nāki
Gemiyi atıp eyledi helāk

Yėl enginden gemimi ṭaşra atdı
Ki her bir taḫtası bir yaŋa gėtdi

Şuya ġarḳ oldı ne kim var-sa ādem
Hemīn ben taḫta pāre buldum ol dem

O taḫta üzre ben ḳaldum oturdum
Ümīdüm külli dirlikden götürdüm

Ḳalup ol taḫta üzre ben giriftār
Nėce gün şu yüzinde gėdem āvār

Nā-gāh bir adaya ėrürdi ol Ḥaḳ
Havāsı ḫūb laṭīf ü tāze revnaḳ

El urdı yüziben çıḳdum adaya
Şükür dėdüm Çalap'dan bu 'aṭāya

Yėyüp ni'metlerinden olmışam şād
Çü ġarḳ olmaḳdan Allah ḳıldı āzād

Yaluŋuz anda ṭurdum n'ėdem ben
Gemi düzdüm ki oradan gėdem ben

Yėmişler ṭoldurup gemiye girdüm
Üç ay ol gemiyi şu üzre sürdüm

Yene yėldür deŋiz mevc oldı ḳaynar
Gemicügüm bu gün başladı oynar

Gehī mevci çıḳarur āsumāna
Gehī bir ḳa'rına ḳahrı zamāne

26b Bu resme gėtmişem şu üzre dört ay
Bir ayın aç [u] şusuz ėy ṭolu ay

Bir adaya ėrişdüm ni'meti çoḳ
Ne dürlü yėmiş istersen dėmez yoḳ

Orada ḳalmışam nā-çār u geŋsüz
Görürem nā-şinās ėrişdi aŋsuz

Ḳaçınca nā-gehānī ṭuydı bunlar
Ṭutup beni ḳafeşe ḳoydı bunlar

Bir aġaçdan beni aşa ḳodılar
Yüzüm yėrden yaŋa başa ḳodılar

‘Acebler beni ḳatuma gelenler
Bir ādem gördügi yoġ-ıdı anlar

Ben aġladuġuma bunlar gülerler
Fiġān [u] nāle vü zārum dilerler

Ėki ay ol ḳafaṣda ḳafeṣde ḳalmışam aç
Yalıncaġ bir pāre etmege muḥtāc

Öŋüme ot dökerlerdi ḳuru yaş
Yėmezdüm aġlar-ıdum dökiben yaş

Üzümle ḫurma yėrler ḫāṣ u ‘āmı
Bilimezler yėdigüm her ṭa‘āmı

Düşer bir gün aġaçdan yėre nā-gāh
Yėdüm bir ḫurma bunlar oldı āgāh

Öŋüme dürlü yėmişler ḳodılar
İşāret-ile dek sen yė dėdiler

Sa‘īd’e dėdi Seyf ėy ḥaḳ-şināslar
Nişānları nedür ol nā-şināslar

Sa‘īd eydür olar zişt ḳavmi nā-pāk
İti ünlü baḫışları sehm-nāk

27a Ayaġı adam ayaġı gibi uz
Başı ḫar arḫası ḫınzır velī düz

Sa‘īd’e dėdi Seyf ėy Taŋrı ḫāṣı
Sebeb ne bulduŋ anlardan ḫalāṣı

Sa‘īd eydür beni anlar alurlar
Ḳafeṣle bir ulu ṣuya gelürler

Ṣuyı geçmege cehd eyledi ḳamu
Geçemezüz dėyüp söyledi ḳamu

Ḳafeṣde[n] çıḳdum atdum kendözümi
Ḳaçaraḳ ṣuya ṭaldurdum özümi

Bular hayḫıruban döküldi ṣuya
Ben ol yaŋa buŋa çıḳdum ḳuruya

Beni isteyü dört yaŋa baḳarlar
Baŋa gāh bir bölük zengī çıḳarlar

Yetip zengī çerisi ḳıldı ḥamle
Ḳaçurdı nā-şināsı zengī cümle

Bulıban beni ḳıldılar giriftār
Yėmege oldılar cümle ḫaridār

Görürler kim aruġam yėmediler
Velī āzād ėdelüm dėmediler

Küpe ḳorlar beni eve getürüp
Boġazuma degin yaġa baturup

Üzüm ḫurmā yėdürürler baŋa
Üç ay ol küpde ḳaldum dėdi aŋa

Semiz oldum her endām yaġ ṭoldı
Sünüküm daḫı ṣanki yaġ oldı

Bular küpden çıḳardı bini bir gün
Yėmege ḳıldılar ḫoş ṭoyı düzgün

27b Biri eydür bunı yėmeyelüm biz
Semīzdür şāh yėsün ėltüŋ aŋa siz

Ḳaçan bir tuḥfeyi sulṭān göre
Size şāh bī-gümān çoḳ nesne vėre

Beni ‘izzet-ile bėş zengī alurlar
Ol aradan çü deryāya gelürler

Gemiye girdiler gėtdük zamānı
Nā-gāh yėl çıḳdı yene bī-amānī

Deŋiz buşdı yėl esdi berḳ oynar
Yaġar yaġmur deŋiz mevc oldı ḳaynar

Ḳamumuz şöyle ḫayrān ṭurmış-ıdıḳ
Bu cān terkini küllī urmış-ıduḳ

Çü ḳırḳ gün oldı deryā ḫışm-nāki
Şuŋa ėrdi kim olalar helāki

‘İnāyet ėrdi Ḥaḳdan nāgehānī
Diŋip yaġmur [u] yėl gėtdi ṭumanı

Göz açıp zengīler örü dururlar
Gemi ‘Ummān limonında görürler

Bular ḳorḫup döner tünd oldı ḫalḳı
Bu yaŋa gördiler ‘Ummān ḫalḳı

Yaraḳlu çevre alup ceng ėderler
Cihānı zengīlere teng ėderler

Ḳırıban anları beni alurlar
Āzād eyleyüben şehre gelürler

760 O şehrüŋ ḫalḳı beni ḫoş görürdi
Yėmek geymek baŋa dā'im vėrürdi

Çü bir yıl ben o şehr içinde ḳaldum
Bu kez taḳdīr-i Ḥaḳ bu şehre geldüm

28a Bi-ḥamdi'llah ayaġuŋ ṭopraġına
Yüzüm urdum ḳızıl gül yapraġına

Sa'īd çün ser-güzeştin ḳıldı taḳrīr
Ė şehzādum beyān ėt sen daḫı dėr

Çü başlar ser-güzeştin şāh-zāde
Sa'īd'üŋ riḳḳati oldı ziyāde

765 Ne geçdi-se başından şer eger ḫayr
Yine şīrīn lisānı eyledi seyr

Sa'īd eydür baŋa şerḥ ėt bu ḳāli
Bārī bulduŋ-mı Bedi'ü'l-cemāli

Ḫaber alduŋ-mı ya Bāġ-ı İrem'den
Baŋa bu sözleri söyle keremden

Gülümsindi Sa'īd'e dėdi şehzād
Ki buldum ḳanda-y-ımış ol perī-zād

Çü zaḥmet çoḳ görüp ėrdüŋ cefāya
Ümīddür şimdi rāḥatla vefāya

770 Ümīdüm yine var ol ḥażrete hem
Ki bizi saġ göre ana ata hem

Çü fürḳat gėtdi ėrdi yār yāre
Bu kez Seyf intiẓār oldı nigāre

Melīke Bedre hem anası ḫatun
Sözi rast ol üçinüŋ ṣıdḳı [bütün]

Ki şehzād-ile ḳılmış ḳavl anlar
Bedi'i Seyf'e göstermege bunlar

Meger bir gün gelür ḫatun Bedre
Ki yā Seyf Ḥaḳ seni ėrürdi ḳadre

Baŋa vėr muştılıḳ kim yār ėrişdi
Viṣāl-i dilber ü dildār ėrişdi

28b Baŋa vėr muştılıḳ kim geldi ma‘şūḳ
Ki uş üstüŋe ṭal‘at ḳıldı ma‘şuḳ

Baŋa vėr muştılıḳ geldi dil-ārām
Ki gözünde olur cān [u] dil- ārām

Baŋa vėr muştılıḳ şems ėrdi māha
Ki şu‘le vėriser altun külāha

Baŋa vėr muştılıḳ ol şāh-ı ḫūbān
Bedi‘ü bā-cemāl māh-ı tābān

Gelipdür zī-sa‘ādet ‘āşıḳına
Ki ėre ol viṣāli ma‘şūḳına

Ėşidüp şāh-zāduŋ gėtdi ‘aḳlı
Sevinmekden ne nuṭḳı var ne naḳli

Ėşidüp Seyf gėtmiş cānı geldi
Şu göŋli taḫtunuŋ sulṭānı geldi

Ėşitdi Seyf ki geldi derde dermān
Ṣanasın geldi ḳuru gövdeye cān

Ėşitdi Seyf kim dilber gelipdür
Yaŋaġı gül lebi şekker gelipdür

Ėşidüp deng ü ḥayrān oldı şehzād
N’ėdesin bilimez cānı feraḥ-şād

Ṣanasın ‘İsā’dur ḳatına geldi
Ölüyi bir nefeste diri ḳıldı

Yine mestāne gözler oldı şehlā
Yaŋaḳları gülinüŋ rengi lāla

Dönüp şehzāde eydür ol Sa‘īd’e
Varalum bāġa Ḥaḳ ėrürdi ‘īde

Varup ‘ıyş ėdelüm çün gėtdi ġamlar
Kerīminden yine luṭf u keremler

29a Bāġa vardı bular ‘işretde ḫürrem
Şol ümīd aŋa merhem ḳıla maḥrem

Bu yaŋa ol Bedi'ü bā-cemālı
Diler kim ḳanda ḳarşı dura bālı

Bile biŋ perī-y-ile çün ėrişdi
Melīke Bedre varuban görişdi

N'ėtesin dėr ḥālüŋ nėce ṣorayım
Göresüm geldi leblerden ṣorayım

Güneş sensüz bize yılduz görindi
Batup ay gėce her gündüz görindi

795 Bi-ḥamdi'llah ki yine ṭoġdı ayum
Gidüp ḳış nev-bahārum geldi yayum

Eyit ḥālüŋ sebeb ne oldı size
Ki Ḥaḳ vėribidi yine seni bize

Getüren seni dėrler ādemī zād
Degül ādem melekdür ya perī-zād

Eyitgil kim bulardan kim-dürür ol
Cāna ḥükm eylesün ḥākim-dürür ol

Gel anı baŋa göster bir göreyim
Ayaġı ṭozına yüzüm süreyim

800 Melīke eydür ėy çoḫ sevdügüm yār
Yene senden ėrişdi baŋa timār

Bedi' eydür timārumdan sebeb ne
Seni ḳurtarmaġa benden ṭaleb ne

Melīke dėdi şāhum bir cuvānı
Ki Mışr'uŋ şāhı oġlı dėrler anı

Meded ėrdi baŋa ol Taŋrı ḫāṣı
Giriftār-idüm ol ḳıldı ḫalāṣı

29b Ṭılısım bozup öldürdi perī ol
Beni düşmāndan eyledi beri ol

805 Getürdi beni bunda bikr ü pāki
Çün arılıḳda nūr-ı tābnāki

Fidā olsun anuŋ ḫūblıġına cān
Kim anuŋla müşerrefdür gülistān

Yene ṣordı Bedi' kim yā Melīke
Sebeb ne ol yigid geldi bu mülke

Ya ṭatlu cānına nėce ḳıyıpdur
Ki miḥnet-zede olup mülkin ḳoyupdur

Melīke eydür ėy derdüme dermān
Dėyem şol dilden olsa baŋa fermān

Ḥele şimdi ṭuruŋ bāġa varalum
Bir ü birümüzi anda görelüm

Melīke Bedre Bedi‘ü’l-cemāl’i
Alup bāġa girür üç servi ṭalı

Gezerken bāġ içinde üç nigārīn
Çınar altında ol bāġuŋ bıŋarın

Görüp ol çeşmeyi yaḫın varurlar
Ol aradan ėki yigit görürler

Ėderler ‘ıyş-ı nūş nūş u meydür
Biri ahenk ėder birisi eydür

Ol eydenüŋ āvāzı ḫūb özi ḫūb
Yüzi ḫūb gözi ḫūb u sözi ḫūb

Bu şi‘iri başlamış eydür döker yaş
Aŋa ahenk ėder ol biri yoldaş

Şi‘ir-i Seyfü’l-Mülūk

30a Melīke söyledi-mi ‘acep ol nigāra beni
Ki ḳıldı anda on üç yıl uş avāre beni

Bu ser-güzeştimi bir bir dėdi-mi ḥażretine
Ola-mı meyli aŋa şerḥ ėderse yāra beni

Otuz biŋ ādem-ile gėtdüm uş ėki ḳalduḳ
Ne çekmişem Ḥaḳ ėrür nėçe bu diyāra beni

Mıṣır’da ṣūretini naḳşını bizde gördüm
Ḥüseyn-i Manṣūr ėdip zülfi çekdi dāra beni

Ümīd-váram ol üçden ki biri vāfī olur
Cefāya ḳıla vefā oḫıya kenāra beni

‘Aceb Melīke vü Bedre anası göstere-mi
Baŋa şol dilberi ya o gül-‘izāra beni

Bedi‘ ola Bedi‘ü’l-cemāl çü ‘āşıḳam
Ḳabūl ėtmeye fāş ėde ėle şāra beni

Tamām eyledi çün şi'irini şehzād
Bedi' èşidiben ṭutar anı yad

Dönüp ṣayvānına gelince bānū
Mükedder ḳıldı ol şi'iri ḳıvanu

Ḳulaġına èrişdi yene ol ün
Nigārīn oldı ol avāze meftūn

Bedi' eydür ki yā Bedre bu āvāz
Kimüŋdür derd ü sūzān èder āġāz

Dèdi Bedre aŋa èy nūr-ı dīde
Gelen ün ol ġarībüŋdür ki şeyde

Daḫı ol perīyi öldüren oldur
Bizi ḳardaşuŋı güldüren oldur

Anuŋ-çün bu gün eyledük ḳonuḳlıḳ
Bu bāġ içinde senüŋdür ḳonıḳlıḳ

30b Bedi' eydür ṭuruŋ aŋa varalum
Mübārekdür anuŋ yüzin görelüm

Melīke dèr ki èy gül yüzlü maḥbūb
Gel āḫir gör ne yigitdür nèce ḫūb

Ne gökçek ḫulḳı ne güler yüzi var
Şekerden ṭatlu ter şīrīn sözi var

Bedi' ṭurdı Melīke Bedre geldi
Görürler bir hilāl ay bedre geldi

Èki nāzük yigitler ḫūb şen-gül
Velīkin ol biri māh-rū-yı ter-gül

Sözi şehd özi gül tervendesidür
Sözinden bildi 'ışḳ bendesidür

Bedi' çün bir naẓar kim baḳdı Seyf'e
Hezārān cān u biŋ dil aḳdı Seyf'e

Bedi'e ġamzeleri bir oḳ urdı
Yüzine baḳdı ḫayrān oldı ṭurdı

Bedi'i zülfinüŋ zencīri baġlar
Gidemez gözi Seyf'e ḳaldı aġlar

841 Sa‘ādetdür ki ma‘şūḳ ola ‘āşıḳ
Ėki başdan ola yār ü muvāfıḳ

Bedi‘üŋ çün dil ü cānı ḳapıldı
Ṭonup Seyf yüregine ṣu sepildi

Bedi‘ tīz dėrdi ‘aḳlın döndi gėtdi
Melīke Bedre ṣayvānına yėtdi

Bu yaŋa Seyf yene fikre ṭaldı
Bedi‘ ardınca ḫayrān baḳdı ḳaldı

845 Dėdi bini Bedi‘ sevse gümānsuz
Dönüp gėtmezdi ‘ışḳ olur amānsuz

31a Melīke ḥālüm aŋa söyleye-mi
Bedi‘ aḥvālimi gūş eyleye-mi

Anı bilmez ki bu Seyf’i cuvān baḫt
Bedi‘ bir naẓarda ḳıldı berdaḫt

Anı bilmez ki yüzinde key beŋler
Bedi‘e zaḥm urur derḥāl beliŋler

Anı bilmez ki zülf çenberine
Ṭolaşdı göŋli müşkīn ‘anberine

850 Anı bilmez ki mecrūḥ ėtdi ġamzı
Aŋa key çāhına düşdükde remzi

Şu resme Seyf’e göŋül vėrmiş-idi
Ṣanasın şeftalüsin dėrmiş-idi

Bedi‘üŋ bu eṣerden servi ṭalı
Büküldi ġuṣṣadan olmışdı deli

Şu nergis gözleri k’olmuşdı maḫmūr
Döker ġamdan gülistānına yaġmur

Gehī gül üstine sünbül saçardı
Gehī bülbül gibi cāndan geçerdi

855 Gehī çeyner lebin ister yėmege
Utanur kimseye ṣırrın dėmege

Bedi‘üŋ ‘aḳlın aldı ‘ışḳ ḫayrān
Edeb nāmūs ḫayā vü ‘ār u ġayrān

Nėce kim dėdiler ėy cennet-i ḫūr
Perīşānsın nedendür ėy yüzi nūr

Melāletden ayuŋ gelmiş ḫusūfı
Sebeb nedür güneş bulmış küsūfı

Açılmaz ġuṣṣadan dürr-i ḫoş-ābı
Başum aġrur diyü vėrmez cevābı

31b 860 Bu ḥāl-ile geçer ol-nėce aḫşam
Ṭolundı gün gėder günden gelür şām

Nėce kim ṣabr ėder olmadı çāre
Bedi'i bir ḳılından çekdi dāre

Nėce örtersüŋ üç nesne 'ayāndur
Bir 'ışḳ müşk ḫāb ṣanma nihāndur

Nėce örterseŋ 'ışḳ yaḳar ṣabr ṭonın
Ne dürlü oynadı-sa 'ışḳ ütdi özin

Dönip dėr yā Melīke sen uyıma
Bu gėce egle bizi içme peymā

865 Baŋa bir vaṣf-ı ḥāli bir meṣeldi
Görüp işi[t]dügüŋ 'ışḳa bedeldi

Melīke dėr miṣālüŋ gėrçegini
Dėyeyim vaṣf-ı ḥālüŋ gökçegini

Bedi' eydür yalanı ḳo dė gėrçek
Baŋa bir 'ışḳ vaṣfın söyle gökçek

Melīke dėr ki ėy meh-rūyı ḫandān
Mıṣırda var-ımış bir ulu sulṭān

Anı ḳomış Süleymān Mıṣr'a nāyib
Bu şāh olmış nebi olduḳda ġāyib

870 Ėrişmiş ḥükmi anuŋ ġarba şarḳa
Muraṣṣa' tāc ol urmış şimdi farḳa

Ḫazīne mülki mālı leşkeri çoḳ
Velīkin bir 'ıyālı ṣoŋına yoḳ

Ḳılur ol i'tikāf nezr ü iḥsān
Nücūm ehlin dėrip ḳatına sulṭān

Dėmiş anlara görüŋ ṭāli'üm siz
'Iyāl vėre-mi Allah baŋa er ḳız

32a Müneccimler dėmiş şāh-ı Yemen'den
Ḳız alursaŋ 'ıyāl vėre Ḥaḳ andan

Yemen şāhı ḳızın şāḥ alduġını
Aṣıl ḫatundan oġlan olduġını

Vezīrüŋ oġlı ṭoġduġın hem ol gün
Bular beslendügin ay ay gün gün

Ḳaçan on dört yaşına ėrdügini
Bedi'üŋ bizde naḳşın gördügini

Göŋül vėrdügini ol ḫūb cemāle
Dil ü cān vėrdügini pāy-māle

Zamān bī-nuṭuḳ olduġın divāne
Sa'īd'üŋ kendüye ḳaṣdın revāna

Özi göynüp aŋa bildürdügin ḥāl
Sa'īd atasına dėdügin aḥvāl

Yėdi ıḳlīme adam ṣalduġın hep
Ki bir yıl istedüklerin müretteb

Bulınmayıp özi üç yüz gemiyle
Daḫı leşker otuz biŋ ādem-ile

Girüp baḥre çıḳarlar şehr-i Çīne
Yene andan girüp deryā içine

Gėderken nāgehānī çıḳduġın bād
Bular ḳılduḳların āh-ile feryād

Yėl ü yaġmur ṣuda ḳırḳ gün ḳalurlar
Nėceleri deŋize ġarḳ olurlar

Sa'īd[d]en ayru giryān olduġını
Ciger fürḳāt-ile biryān olduġını

Ḥarāmī zengîlere uġraduġın
Bularuŋ nėcesini ṭoġraduġın

32b Diri ḳalanları ṭutmışlar-ıdı
Yėmeg-içün oda atmışlar-ıdı

Ėki ḳul Seyf-ile vėrür ḳızına
Ḳızı Seyf'i sever baḫup yüzine

O Seyf'e yalvarur vėr murādum
Bu rām olmayup eydür nā-murādum

Ḳaḫıyıp ḳız bulara bend ururmış
Ṣabāḥ olsa oduna gönderürmiş

Gėce olsa degirmen çekdürürler
Künüzin ṭartup odun dökdürürler

Ṣoŋı ḳurtarmış andan Pādişāh'ı
Ki oldur cümlenüŋ püşt ü penāhı

Yene deryāya girüben ḳaçarlar
Gemi-le pes bir adaya geçerler

Gėce anda canāvarlar üninden
Seḥer ḳorḫup yine ḳaçarlar andan

Yene bir adaya geldügin eydür
Ėkisin nā-şinās olduġın eydür

Oradan üç gün üç dün kendü ḳaçar
Yolı maymūnlaruŋ şehrine geçer

Olaruŋ ādemīymiş pādişāhı
Ḳalanı seksen ü maymūn sipāhı

Bir ay 'izzet ḳılur Seyf'e müretteb
Bir it vėrdügin Seyf'e mürekkeb

Ėki maymūn ḳoşıp bir ay gėderler
Dutup Seyf-ile ḫayrı yād ėderler

Yaluŋuz Seyf bir ay gėtdügini
Yolı baḥr-i muḥīṭe yėtdüġini

33a Aŋa Lāvend adası dėrler-imiş
Zer ü ṣandal ki biten ol yer-imiş

Ḳarıncadan ḳaçup ṭaġa ulaşmış
Tevekkül ḳılup ol ḳuşa ṭolaşmış

Getürüp ḳuş muḥīṭi geçdügini
Varup ol ejdehāyı biçdügini

Gidüp andan nėce gün aç u ṣusuz
Varup encīr yėdügin dėdi ėşüz

Ol aradan benüm ḳatuma geldi
Ṭılısmum bozdı baŋa sa'y ḳıldı

Perįyi öldürür tįz baḥre girdük
Gelür-iken ṣu issi mārı gördük

Nehengi Seyf ḳıldı ėki pāre
Ėrişdük bir adaya ėy nigāra

Ėki ay [daḫı] ol adada ḳalduḳ
Ol aradan gėdüp ‘Ummān’a geldük

910 Varup dāyeme ḫalḳum oldı āgāh
Ḳavışduḳ ḥasretā el-ḥamdü li’l-lah

Sa‘īd’i ṣoŋra şehrümüzde buldı
Ol oḫtın kim deŋizde yavu ḳıldı

Velīkin ol ṣūret kim ‘āşıḳ olmış
Yanında ėki ṣatır yazuyı bulmış

Dėmiş adım Bedi‘dür bā-cemālı
Atamdur Sāruç oġlı Şāhbāl’ı

Benüm Şehbāl ḳızı yėrüm gülistān
İrem Bāġ’ı maḳamum sebze bostān

915 Ḥikāyet bu-durur ėy serv-ḳāmet
‘Acep senden degülse bu ḳıyāmet

33b Ėşidüp yā Melīke dėdi ol büt
Ne sözdür bu dėdüğüŋ hey dilüŋ dut

Bu söz kim sen dėdüŋ gėrçek degüldür
Bir ādem böyle ėtmek dek degüldür

Ṭutalum kim bu işler gėrçek ola
Cihānuŋ Rüstemi ol bī-şek ola

Ol ādem oġlı ben perī degül cins
Periyle hem-dem olmış olmaya ins

920 Periyle ādemī nėce ola dem-sāz
Var-ısa daḫı dünyāda ola az

Melīke’yle anası ḳıldı sevgend
Yalan degül dėdiler ėy leb-i ḳand

Daḫı biz olmışuz aŋa pāyendān
Seni göstermege meh-rūyı ḫandān

Eger sözüm geçerse aġ olur yüz
Utanmaḳlıḳdur andan geçmese söz

Bedi‘ eydür ki bu müşkil degüldür
Bu sözi söyleme ėy ana dekdür

Nėce bir yada yüzüm gösterem ben
Yaḫūd nāmaḥrem-ile n'isterem ben

Benümle bunca perī leşkeri var
Çalap ṣavsun biri olsa ḫaber-dār

Beni sulṭān babama bildüreler
Ėledüp şol sā‘atda öldüreler

Ya öldürmezse size ḥasret eyler
Bedi‘e döndi bunlar gör ne söyler

Eger razı olup ėderseŋ iḳrār
Bulalum yėr ki hiç görmeye deyyār

34a Rıżā yüz nāz-ıla vėrdi [di]l-ārām
Velīkin ne mecāl ne dilde ārām

Nigāruŋ ḫod ḳarārı gėtmiş-idi
Özinden iḫtiyārı gėtmiş-idi

Şu resme Seyf'e göŋül vėrmiş-idi
Ki şöyle öz özinden varmış-ıdı

Nėçeme ‘ışḳ alupdur ṭaşın için
Velīkin ġāfil-idi ol büt-i Çīn

İlerü ṭutdı nāzın ol şeker-leb
Gėdüŋ dėr uyḫumuz var az-durur şeb

Döşekler ṣaldılar tīz ṭurdı yatdı
Melīke'yle anası daḫı gėtdi

Yatur kim uyıya fikri ḫayāli
Uyımadı o Bedi‘ü'l-cemāli

Bedi‘ evde yatamaz ṭurdı örü
Çıḳup bāġ içine gėder ilerü

Görürler çādır içinde yanar od
Bedi‘de ḳalmadı nāmūs-ıla ud

Görür ėki yigitler ḫūb ṣūretlü
Melāḥatlü şirīn sözleri ṭatlu

Melekdür ol perī ādem degüldür
Ya cennetden gelür tervende güldür

Gönül vėrmiş-idi gördükde evvel
Bu kez gördi ki bir ḥüsn-i müşekkel

Ṣanasın Yusuf-ı ṣāni cuvāndur
Be-küllī ḫūblaruŋ ḫānı cuvāndur

Gözi Seyfe dikilip ḳalmış-ıdı
Velīkin yene ġayret ḳılmış-ıdı

34b Özini Seyf'e gösterdi be-nā-çār
Zīrā 'ışḳ-ıla olmış-ıdı giriftār

Velīkin 'işve-i ġuncı vü nāzı
İlerü ṭutdı gör bu ḥoḳḳabāzī

Elini yüzine ṭutdı şerīfe
Hemāne ḳıldı bir nāzük laṭīfe

Ki neyler bu arada bu yalancı
Ya sulṭān ḳızın alur-mı dilenci

Çü ma'şūḳdan bu sözler oldı peydā
Hemāne Seyf'i yine ḳıldı şeydā

Baş urup Seyf eydür bir dertlü āhı
Dėdi aġlayu ėy Ḳāf pādişāhı

Elüŋ gėder yüzüŋde ḳılma perde
Ki göŋlüm ḳapdı 'ışḳuŋ bir naẓarda

Buyurursaŋ dėyem bir ḳaç keleci
Cevāb şekker dilinden geldi acı

'Acepdür bunlaruŋ bu 'ışḳ-bāzı
Göŋül vère ḳıla ġayretle nāzı

Dėdi sözüŋ ne bende ne işüŋ var
Keleciŋ ne baŋa ne cünbişüŋ var

Sen ādem oġlanı ben perī ḳızı
Yüri gėt işüŋe incitme bizi

Dönüp Seyf eydür ėy devletlü şāhum
Anuŋ ḥaḳı ki olmışdur Penāh'um

Ya ḥālüm ser-güzeştümden benüm bil
Baŋa ḳıl merḥamet gözüm yaşın sil

Ḥelāl olsun saŋa ḳanum ya öldür
Yaḫud meyl ėt esirge bini güldür

35a Ḳulaḳ ur gör ne dėr kemter ġulāmuŋ
Bedi‘ eydür ne dėrsin dė kelāmuŋ

Hemān şehzād nigār öŋinde çökdi
Şeker dilden söz-içün dürri dökdi

960 Çü ḥālin aġlayuraḳ vardı şerḥe
Ėşidenler olurdı şerḥa şerḥa

Nėce aġlayu ḥālin ‘arża eyler
Nigār ıṣlāḥa gelmez ḳatı söyler

Bularuŋ biliş-iken yadlıġın gör
Esīr olmışken ḫoryādlıġın gör

‘Acepdür bu şeker dilden acı söz
Vėrür Seyf’e nedir gör ol dil-efrūz

Dönüp eydür kelāmuŋ çoḫ eyitme
Ḳabūl olmaz yėre söz ḫarc ėtme

965 Perī ādemle ḳaçan cem‘ olısar
Bu sözlerüŋ ne vaḳtın sem‘ olısar

Bu gün ben şāh-ı Ḳāf’am sen gedāsın
Gedānuŋ ḳanda ėşi[t]düm gedāsın

Yaŋaḳlarum gül-i sulṭānî güldür
Anı degme kişi bilür degüldür

Ṭıfıl aldayıcı şekker degülem
Yetimem dürr ü mühre-ḫar degülem

Bir arı gevherem ḥakkāk bilmez
Ki degme şāh ḫazinesinde olmaz

970 Iraḳdan aya güneşe baḳar çoḳ
Velīkim ayı hiç ḳuçmış kişi yoḳ

Bu sözleri dėyip Seyfi ṣınardı
Velī yürekde ‘ışḳ odı yanardı

35b Zīrā ‘āşıḳlara olmayıcaḳ nāz
Gerek ma‘şūḳanuŋ ḳadri ola az

Şeker-leb bir ṭarīḳe söze başlar
Gülerce yüze gözler süze başlar

Ki yoḳdur ādem oġlında vefā dėr
Ne deŋlü görse ma‘şuḳdan cefā dėr

Nėceler ‘ışḳ deryāsında yüzdi
Murādını bulıcaḳ yene yüzdi

Nėceler ‘ışḳa evvel oldı bed-nām
Ṣoŋında oldı da‘vāsı yene ḫām

Zīrā ādem bī-vefā tīz uṣanur
Sever ma‘şūḳa göŋül vėrdi ṣanur

Şol esrük gibi olur ‘āşıḳ ādem
Bulıcaḳ uṣanur ayılur ol dem

Sen ādemsin senüŋ ‘ışḳuŋ mecāzī
Ṣanasın bir ḫayali ḥoḳḳabāzī

Ne ‘āşıḳdur ki ol ‘ışḳdan uşana
Eger bu ten öle eger üşene

Velī ‘āşıḳ olur ‘ışḳında ḳā’im
Dün ü gün ma‘şūḳ adı dilde ḳā’im

Ne ‘āşıḳ ḳayurur dünyā ġamından
Ḫalāṣ ėtmez gözin yaşı neminden

Senüŋ gėrçek-ise ser-güzeştüŋ
Gümān ṭutma ki maḳṣūda ėriştüŋ

Velī ḳorḫum ṣoŋı yalan olasın
Eger öŋ nėce kim nālān olasın

Bunı dėr yine başlar ġonca nāza
Kibir ṭonın geyüp ol ser-firāza

36a Dėdi bini atam saŋa vėrmez
Yüri gėt senüŋ elüŋ baŋa ėrmez

Nā-gāh senüŋle söylerken ṭuyalar
Seni beni diri ṣanma ḳoyalar

Yalan gėrçek dėdüŋ zaḥmet çeküven
Delim miḥnetler ü ġurbet çeküven

Ne bilem baŋa vefā-mı ḳılasın
Uṣanup ṣoŋ ya cefā-mı ḳılasın

Vefā ḳılmayıcaḳ sen beni ögme
Yazuḳdur dil dökip gögülümi alma

Nėce kim Seyf'e serd ü acı söyler
Şekerden ṭatlu şehzād nūş eyler

Nėce Seyf'i şınardı gördi ṣādıḳ
Bu gün ma'şūḳ oldı Seyf'e 'āşıḳ

Ḳız evvel gördügi dem sevmiş-idi
Velī tecrībesine ėvmiş-idi

Bu kez dilber sözin ḳıldı şirīn-ter
Dīvāne ḳıldı Seyf'i daḫı biter

Söze başladı çün ol ḫūb nigārīn
Saçar Seyf üstine gevher-niṣārın

Bedi' Seyf'e şeker tengini açdı
Leṭāfet sözlerinden saçı saçdı

Dėdi Seyfü'l-mülūk nām-dāra
Ne-y-içün ne sebeb geldüŋ avāre

Belādur bu güzel[l]ik ṭālibine
Eger uġrarsa 'ışḳuŋ ġālibine

Dönüp Seyf eydür ėy devletlü şāhum
Benüm dünyāda sen[sin] şems ü māhum

36b Velī benden yaŋı çünkim göresin
Sevip anı benüm terküm urasın

Eger emr olsa cennetler ḫūrīsin
Baŋa 'arż ėtseler her-giz birisin

Bedi' eydür bu söze var-mı anduŋ
Ki beni baġlaya bend ola bendüŋ

Dėdi Seyf and içerim Taŋrı'ya ben
Ki sözümde ḳomadum hiç riyā ben

İçerem and 'arşa kürse levḥe
Daḫı Ādem'e vü Şīte vü Nūḥ'a

İçerem and beytü'l-ma'mūr-çün
'Arafat Ka'be Mūṣā'nuŋ Ṭūrı-çün

Be-ḥaḳḳı dūzaḫ u cennet Mediṇe
Mübārek Mekke vü İslām-ı dīne

Daḫı ḳudsī mübārek ḥürmeti-y-çün
Yėr ü gök ay u güneş ‘izzeti-y-çün

İçerem and Ādem-i vaḫşeti-y-çün
İçerem and Meryem-i ‘iṣmeti-y-çün

Ḥadīce ‘Āyişe’nüṇ yüzi ṣuy-çün
Arı Fāṭıma’nuṇ gökçek ḥūy-çün

İçerem and Eyyūb ṣabrı-y-içün
İçerem and Ādem ḳabri-y-içün

İçerem İsma‘īl tevfīḳine and
Daḫı Cercis taḥḳīġine and

İçerem and Yaḥyā ‘iṣmeti-y-çün
Zekeryā’nuṇ ḳabūlı ḥürmeti-y-çün

Anuṇ ḥaḳı ki Dāvud u Süleymān
Daḫı anlar ki ‘adl-i ismi Müsülmān

37a Daḫı cümle nebīler ḥürmeti-y-çün
İçerem and velīler ‘izzeti-y-çün

Bularuṇ cümle aṣḥābı ḥaḳı-y-çün
Daḫı āli vü aḫbābı ḥaḳı-y-çün

İçerem and imām tābi‘ine
Ḳabūl ėden velīnüṇ sāmi‘ine

Daḫı Tevrāt ü İncīl ü Zebūr’a
Daḫı Ḳurān’a vü esmā-i nūra

Daḫı anı getüren Cebrā’īl’e
Mikāyil ‘Azrayil’e İsrāfīl’e

Daḫı göklerde ne kim cünbiş eyler
Anuṇ ḥaḳḳı ki yazı yay güzi ḳış eyler

İçerem and deryāya ḳuruya
Aḫar ṣulara vü [daḫı] ṭuruya

İçerem ṭaġ u ṭaş u yazıya hem
Cehl ü ‘ālim şehīd ü ġāziye hem

Daḫı dünyāda biten otlar-içün
Perī ādem er ü ‘avratlar-içün

İçerem and ol nāz u niyāza
Ki ʻāşıḳ maʻşūḳ arasında rāza

İçerem and ol servi boyuŋa
Daḫı müşkīn saçuŋ ʻanber būyuŋa

Daḫı ol nāz u ġonca ġamzüŋ-içün
Daḫı ol rezm ü bezm ü remzüŋ-içün

İçerem and ḳavseyn ḳaşlaruŋa
Ya fitne-y-ile ḳıya baḳışlaruŋa

İçerem and fülfül beŋlerüŋe
Daḫı şol gül gülişlü eŋlerüŋe

37b İçerem ġamzeŋüŋ ḫadengine and
İçerem zülfüŋüŋ palhengine and

Daḫı laʻlin ṭudaḳlaruŋ-içün and
Daḫı lāle yaŋaḳlaruŋ-içün and

Daḫı şol gül gibi gülişlerüŋe
İçerem and incü dişlerüŋe

İçerem çāh-ı zenaḫdānuŋa and
Daḫı şol nergis-i mestānuŋa and

İçerem ġabġabuŋ turıncına ben
İçerem gögsüŋüŋ nārincine ben

İçerem ay alnı ince belüŋ-çün
Şeker ṭudaḳlaruŋ şīrīn dilüŋ-çün

İçerem and ḫāk ü pāyüŋ-içün
Güneş yüzüŋ [ü] vech-i ayuŋ-içün

Yalan degül bu sözüm cümle gėrçek
Benüm ʻışḳum cemālüŋle zī-gökçek

Senüŋledür benüm ancaḳ işüm dėr
Buyurursaŋ uş ortada başum dėr

Hemān ḫançer ucın ḳor sīnesine
Dėdi ḳurbān gerekse saŋa sīne

Ėşitdi bunca andın ol dil-ārām
Dėdi gönlüm bu kez uş ṭutdı ārām

Nigārịn ṭutdı Seyf'üŋ teşnesini
Ḫalāṣ eyledi andan sīnesini

Bu gėce çün bilişdük gel içelüm
Bir ü birümüz-ile ḫoş geçelüm

Buyurdı ḫamr geldi kendü sāḳī
Hemānā ṭurdı bāde sīm-sāḳı

38a Ṣunar Seyf'e öper Seyf dost ayaġın
Elin öpdi alur elden ayaġın

İçiben Seyf yine öpdi yėri
Bedi‘ aldı anı ṭoldurdı gėri

İçip ṭoldurdı yene Seyf'e ṣundı
Alup şehzāde nūş ėdip yükündi

Bu aŋa ol buŋa ṣundı ṭolular
Ki ya‘ni biri birini ulular

Bu kez aldı eline Seyf şeşte
Ḳılur Zühreyi ḥayrān nüh ferişte

Ḫūb-āvāz furṣat-ı ma‘şūḳ ḥāżır
Olayım mest-i ‘āşıḳ zī bī-nāẓır

Zīrā kim ‘ışḳ nefs ḫamrdur od
Üçi bir yėrde olsa ḳalmaya ud

Öper Seyf'i ṭudaġında dil-ārām
Dilegin buldı çün Seyf'e ne ārām

Dėmek olur demidür ṭudaġum em
Budur zaḥma merhem dertlere em

Görür şehzāde kim şeftālü ėrmiş
Sa‘ādet ‘āşıḳa ol vaḳta ėrmiş

Çü ma‘şūḳ ‘āşıḳa destūr vėrildi
Ṣulu şeftālüler bī-ḥadde dėrdi

Ḳuçışup cānı cāna ḳatdı bunlar
Ṭolaşup bir biri-le yatdı bunlar

Sīne-ber-sīne bir birin kemişdi
Ḫayāt ı cān ṭudaḳlardan emişdi

Bedi‘ Seyf'i ḳuçup dėr ėy emīrüm
Muḥibbüm sevdügüm göŋlüm żamīrüm

38b Benümçün bunca zaḥmetler ki gördüŋ
Şu ṭatlu cāncuġazuŋ terkin urduŋ

Beni sencileyin kim ḫoş göriser
Ya ʻışḳum cevrine ṣābit ṭurısar

Cānum Ḥaḳ ḳor-ısa diri ḳalam ben
Cefālardan vefāyı çoḳ ḳılam ben

Çü diŋler Seyf luṭfın bu kelāmuŋ
Şāhum dėr ben senüŋ kemter ġulāmuŋ

1060 Zamān bir birini şeftālü ṭoylar
Bu aŋa ol buŋa ḥālini söyler

Dėr evvel ṣūreti sevdügini Seyf
Sefer ḳılmaḳlıġa ėvdügini Seyf

Çeri-le Çīn şārına yėtdügini
Yine girüp deŋiz ġarḳ ėtdügini

Daḫı ol zengîler uġraduġını
Çerisin kendünüŋ ṭoġraduġını

Ḫalāṣın nā-şınās zengîlerden
Yılan u ḳuş ḳarınca cinnīlerden

1065 Gelüp köşke perī öldürdügini
Melīke ḫatunu güldürdügini

Nehengi öldürüp ʻUmmān'a geldüm
Serendib'e gelüp uş seni buldum

Bedi' şehzādeye eydür begüm-sen
Benümsin uş bugünden hem senüŋ ben

On üç yıldur ki ʻışḳumda yelersin
Çalab'dan dün ü gün beni dilersin

Bu ḥāli düşte ben çoḫ görmişem dėr
Saŋa göŋül anuŋ-çün vėrmişem dėr

39a 1070 Eger nāgā[h] ṭuyarsa kimse bizi
Atam anam ne bini ḳor ne sizi

Bu müşkil işe ne tedbīr ėdesin
Eyit ḥalline bu işüŋ n'ėdersin

Dėdi Seyf uş ḳuluŋdur saŋa ḳurbān
Bu derde sen ḳılursın yine dermān

Zīrā insān sırrı tez ‘ayāndur
Perīnüŋ āşikāresi nihāndur

Bedi‘ Seyf’e dėdi kim ėy güzel cān
Sözümi ṭut ki cānum saŋa ḳurbān

‘Amem var şehr-i Zerrīn’de benüm bil
Adıdur Serv-i Bānū cehd aŋa ḳıl

Zīrā maḳbūldur atam ḥażretinde
Ėki olmaz bir sözi anam ḳatında

Ki varup yalvarasın aŋa sen dėr
Ol olursa varuram saŋa ben dėr

Eger aŋa varıp rāżı ḳılasın
Anuŋ ucı-y-ıla bini tīz alasın

Beġāyet ādemī-zādı sever ol
Velī bundan aŋa düşvār-durur yol

Ḳaçan-kim bu aradan ‘azm ėdersin
Bilūr ṭaġına uġrayu gėdersin

Gėce gėtmek gerek cehd ėdüp anı
Ki gündüz oda yanar yoḳ gümānı

Daḫı andan öte ḳaynar deŋizdür
Olur anı görenlerden beŋiz dūr

Geçüp andan kelīm ḳulaḳlulara
Delim zaḥmet görür varan olara

39b Görür andan öte maymūn şehrin
Daḫı andan ötedür şehr-i Zerrīn

Dėdi Seyf ėy nigārum n’ėdeyim ben
Yoluŋa cānı ḳurbān ėdeyim ben

Ben ādem oġlına işbu nėce derbend
Nėce gösteresin ėy lebleri ḳand

Meger ben bendeden nefret ṭutarsın
Anuŋ-çün bini odlara atarsın

Döyemezem ölürem ol yola ben
Öŋüŋde cān fidā ḳılsam n’ola ben

Bunı dėyip çeker ḫançer özine
Bedi‘ öŋinde ki ura kendözine

Bedi‘ tīz ḫançerin aldı elinden
Ne söz geldi gör ol şekker dilinden

Dėr ėy cānuma cān derdüme dermān
Bu göŋlüm taḫtına sensin Süleymān

Ḥarām olsun baŋa er senden özge
Benüm sensin inan āḫir bu sözge

Mübārek başuŋ-içün gėrçegem ben
İnan zīrā senüŋ benven benüm sen

Beġāyet ḳorḫu zaḥmet var yolda
Saġ olanlar varur heştād yılda

Otuz yıllıġı ḳurudur elli ṣudan
Giden ḳurtılmaya ḫavf u ḳısudan

Velīkim hiç melūl olma begüm sen
Seni bir ‘ifrīte vėrüp dėyem ben

Ṭapuŋı gėce boynına götüre
Seḥer ol şehr-i Zerrīne yėtüre

40a Ėşidip Seyf ayaġına düşer tīz
Ḳomaz öpmege ol şāh-ı dil-āvīz

Ṣunup şeftālüler dėrdi lebinden
Ḥayāt-ı cān meşāmmı ġabġabından

Bedi‘ eydür ėy şehzādum ėy ḫānum
Saŋa ḳurbān ola bu ṭatlu cānum

Bizi ṭuymasun imdi kimse her-giz
Olalum bu viṣālden şimdi perhīz

Zīrā Bedre anası-la Melīke
Buŋa yalvardılar kim yā Melīke

Seni biz gösterelüm ol ġarībe
Sözümüz sıma dėrler yā ḥabībe

Bularuŋ sözini ėşitmedüm ben
Rıżā vėrüp dişüm ışıtmadum ben

Dėdi Seyf çoḳ şükür vaṣluŋ demine
Ne buyursaŋ ṭutayım ben kemine

Nigār eydür gėdelüm dur görmesünler
Ṭuyup ḥālümüzi dil sürmesünler

Öpüşdi ayrılmışdı bir birinden
Bularuŋ kimse ṭuymadı sırından

Döniben odasına vardı bunlar
Ne uyḫu göŋli fikre dėrdi bunlar

Geçer vaṣl-ıla on bir sā‘at ol dün
Biri hicrān olur bir yıldan uzun

Bedi‘üŋ eli yüzinde şöyle ḳalmış
Ṭaŋa-dek fikr-nüŋ baḥrine dalmış

Bu yaŋa Seyf ḫod olmışdı şeydā
Cemālini Bedi‘ ḳılalı peydā

40b Zīrā bir kez cemālin bezde gördi
On üç yıl anuŋ ‘ışḳına yügürdi

Bu kez gördi ol ḥüsni cemālin
Şīrīn sözin laṭīf ḫulḳın kemālin

Ne ḥāle ėrdügin ‘āşıḳlara ṣor
Ya ‘āşıḳsaŋ bilürsüŋ ölicekdür

Çün ėrte gün nūrın dünyāya saçdı
Gėce ḳarġası ḳanat bükdi ḳaçdı

Melīke Bedre anası ṭururlar
Bedi‘üŋ ḳatına ḫalvet varurlar

Bedi‘e yalvaruban urdılar yüz
Ki ol ‘āşıḳ yigide gösterüŋ yüz

Melīke anası eydür bu sözi
Ḫacīl ėtme anuŋ ḳatında bizi

Ḳızumsın āḫir emzirdüm seni ben
Sözümi sıma aġlatma beni sen

Zīrā ‘ışḳuŋ yolında çoḳ segirtmiş
Daḫı ḳız ḳardaşuŋa eylük ėtmiş

Kerem ḳıl bize yüzüŋ göster aŋa
Ġarīb ‘āşıḳuŋdur geldi saŋa

Bedi‘ eydür sözüŋ ṣınmasun ana
Eyit bu gėce gelsün ol cuvāna

İŋen yalvarduŋuz yüzüm utandı
Anı bilmez lebinden gėce ḳandı

Üçi daḫı sevinüp ḳıldı şādı
Hemān ma‘lūm ėderler şāhızādı

Çü şāh-zādı oḫır ḳatına şāhı
Urındı başına altun külāhı

41a Çü geldi bir yėre ma‘şūḳ ‘āşıḳ
Zihī meclis zihī düzgün yaraşıḳ

Yine getürdiler gül-gūn şarābı
Yene götürdi gül yüzden niḳābı

Yine ‘āşıḳını ma‘şūḳ ṭoylar
Yine bir birine ṭatluca söyler

Yine başladı ḳız ġunc-ıla nāza
Yine başladı şehzāde niyāza

Geh öper biri birini gül-ile
Ṭolaşurlardı gāhi sünbül-ile

Gehī andan bu şeftālü dėrerdi
Gehī bunuŋ ṭudaġın ol sorardı

Biri birine nāzır işbu yenge
Siper cānlarıdur ġamz ü ḫadenge

Ṣabāḥdan ẕevḳ ėder bu gence şāmın
Ḳoḫular biri birinüŋ meşāmın

Yana zengī çerisi Rūma ġālib
Olur dün ḳuşı ‘anber-peri ṣalup

Yine ḳāḳumı ṣāmur eyledi māt
Ḥabeş ėrişdi Çīni ḳıldı şahmāt

Buyurdı yaḳdılar kāfūrı şem‘e
Ḳodılar bir nėce yėrde o cem‘e

Yėmek içmek tenaḳḳum ẕevḳ u ‘işret
Yine nāz u niyāz u şevḳ u ġayret

Yine bir birine ṣunup ṭoluca
Yine şeftālü dėrdiler ṣuluca

Yine bir birinüŋ ḳandın emişdi
Seḥer vaḳtına dek çendin emişdi

41b 1140 Yene söylemişdiler ṭatlu kelāmı
Bu aŋa ḳırnaḳ ol bunuŋ ġulāmı

Yene şekker emişmekdür ṭudaḳdan
Öpüşmekdür ısırmaḳdur yaŋaḳdan

Şeker-lebden bulaşdı yarı yaşa
Dimāġa çıḳdı ṭadı belki başa

Ḳıyās ėt anlaruŋ ẕevḳin dėyicek
Aġız ṣulandı çün şekker yėyicek

Yene zer tāc urındı başına gün
Cihān nūr ṭoldı sürüldi ḳara [dün]

1145 Buyurdı Bānū kim sulṭānıdur Ḳāf
Öŋine geldi ‘ifritler çeküp ṣāf

Dėdi bir ‘ifrīte Seyf’i götürgil
Bu demde şehr-i Zerrīne yėtürgil

Biner bir ‘ifrītüŋ boynına şehzād
Bularuŋ-la ḳılur çün ḫayr-ābād

Dėdi ‘ifrīt ki ḳorḫma yum gözüŋi
Beni berk ṭut bu dem saḳla özüŋi

Hemān sā‘atda ḳalḫıp uçdı ‘ifrīt
Nėce ṭaġ yazı deryā geçdi ‘ifrīt

1150 Gėcenüŋ ṣülṣi ḳalup ‘ifrīt ėrdi
Ol altun şehrine Seyf-ile girdi

Gider ‘ifrīt yaluŋuz ḳaldı şehzād
Görür bir şehr-i Zerrīn ulu bünyād

Gümiş altun-ıla şehrüŋ yapusı
Dīvārı berüsi burcı ḳapusı

Çoġıdı şehr içinde bāġ u bostān
Ki her bāġ içre çeşme çoḳ gülistān

42a Ḳurılmış her bıŋar üstine çādır
İçinde var ḳız oġlanlar bī-naẓīr

Ḳızıl atlasdan ol cümle ḫıyāmı
Direkleri ḳızıl altun ḳıyāmı

Arada gördi bir ṣayvān-ı ʻālī
Ki laʻl ü gevher ü ʻıḳd u'l-leāli

Ṭınabları ebirşüm mıḫları altun
O ṣayvān içre Serv-i Bānū ḫatun

Oturur taḫt üzre Serv-i Bānū
Yeşil geymiş niḳāb-ıla ḳıvanu

Çü ṣayvānuŋ ḳatına geldi şehzād
Selām ėdüp duʻālar ḳıldı şehzād

Görür şehzādeyi çün Serv-i Bānū
Ne yigitsin dėdi baḳdı utanu

Benüm yüzümi ādem görmemişdür
Ḳatuma kimse küstāḫ girmemişdür

Nėçün sen böyle küstāḫ debrenürsin
Burayı sen issüz-mi ṣanursın

Ger olmasa selāmuŋ raḥmet-i Ḥaḳ
Seni öldüreydüm şimdi muṭlaḳ

Ėşidip bu sözi baş ḳodı şehzād
Dėdi ey şāh-ı bānū serv-i āzād

Ġarīb ʻāşıḳ-ı şeydā olmışam ben
Bu ėşige ümīde gelmişem ben

Edeb ḳomadı baŋa ʻışḳ sevdā
Oda at beni ya ġarḳ eyle ṣuda

Aŋa dėr ser-güzeştin evvel āḫir
Ḳamu şerḥ eyledi bāṭın u ẓāhir

42b Ėşidüp Bānū dėr yigit dilüŋ ṭut
Ne ḥāṣıl saŋa bu zaḥmetden o sükū[t]

Zīrā sen ādem ādemde vefā yoḳ
Degüldür sevgüsi bāḳī cefā çoḳ

Çün ėşitdi bu sözi Seyf Banū'dan
Bir āh ėtdi vü yėre düşdi ġa[l]ṭān

Delü gibi ṭonını ḳıldı pāre
Ayaḳdan düşdi aḳlı gėtdi yara

Meger Seyf'i ṣınardı Serv-i Bānū
Görür kim 'ışḳı gėrçek dėr inanu

Zīrā gelmezden öŋ Seyf'üŋ şefī'i
Ki bildürmiş-idi Bānū Bedi'i

Döniben Serv-i Bānū dėdi yā Seyf
Bu 'ışḳuŋdan helāk olmaḳ saŋa ḥayf

Melūl olma saŋa yardım ėdelüm
İrem Bāġ'ına senüŋle gėdelüm

Ne deŋlü saŋa öŋdin zaḥmet oldı
Ḳayurmaz ṣoŋra çünkim raḥmet oldı

Zīrā baŋa gelinceydi bu cevrüŋ
Çü geldüŋ zaḥmeti götrüldi devrüŋ

Dürişem ben saŋa göŋlüŋ dilegin
Alınca saŋa dėr sıġar bilegin

Ėşidüp Seyf yėre ḳodı başın
Gelüben Serv-i Bānū sildi yaşın

Bu resme geldi rāvīden rivāyet
Bize naḳl oldı andan bu ḥikāyet

Oḫır bir 'ifriti Bānū dėr aŋa
Ki bu yigit oġuldur şimdi baŋa

43a Bu dem 'azmüm gülistān-ı İremdür
Bunı anda baŋa getür dėrem ṭur

Bunı dėdi vü gėtdi Serv-i Bānū
Biner 'ifrīte şehzāde ḳıvanu

Havā yüzinde bunlar gėtdi çün ṭayr
Sehel müddetde 'ifrīt eyleyüp seyr

Ėrişdi bir 'acāyib merġ-zāra
Laṭīf [bir] gülsitāna mürġ-zāra

Dönip 'ifrīt dėr ėy kān-ı kerem bil
Ki budur ol gülistān-ı İrem bil

Görür Seyf mürġ-zārı bir gülistān
Laṭīf u sebze-gāh bāġ u bostān

Ögine düşdi Seyf'üŋ ata ana
Ki bunı nėce çarḫ atdı yabana

Daḫı yārenler u ḳavm ü ḳabāyil
Ḳanı bu cümle aṣḥāb u feżāyil

Ġarīb ü 'āşıḳ fürḳatle ḥurḳat
Nėce cevr ü cefā tenhā vü ġurbet

Yüregi ṭoldı bunları ḳılup yād
Ġırīv āh ėtdi ḳıldı nāle feryād

Şu deŋlü aġladı kim 'aḳlı gėtdi
Zamān oḫt ol gülistān içre yatdı

Yine 'aḳlı gelip ḳaldurdı başın
Örü ṭurdı vü sildi göz yaşın

Biraz yüridi şöyle göŋli maḫzūn
Ġarīb ü 'āşıḳ mecnūn [u] meftūn

Görür bir çeşmeyi aḫar revānī
Çiçekler ḫayli bitmiş erġuvānī

43b Ḳoḫusı müşk ü ṭaġı ṭaşı sünbül
Benefşe za'ferān u nesrīn ü gül

Daḫı reyḥān nergis yāsemīn nār
Üzüm alma vü emrūd daḫı gül-nār

Ḳayısı incīr ü bādem ü fınduḳ
Limon ḫurmā turınç şeftālü fıstuḳ

Yėmişler daḫı çoḳ bilmezüz adın
Yėmedük kim diyevüz saŋa dadın

İrem Bāġ'ında bi'l-cümle müheyyā
Hezār dastān bülbül ḳumrı gūyā

Güle ḳarşu öterler şöyle ḫayrān
Ṭūṭīler şeker ister ḳumrı reyḥān

Geyikler otlar-ıdı nāfe müşkīn
Gül-ile za'ferān sünbül reyāḥīn

Ḳış ḳar anda yoḳ illa bahārı
Ne ṣovuḳ ıssı var leyl ü nehārı

Müheyyā mu‘tedildür her zamānı
Varanlar anda rāḥat bula cānı

Bu yérüŋ Seyf çün gördi ṣafāsın
Unıtdı ḳamu ol cevr ü cefāsın

Feraḥ buldı olup ḫoş vaḳt ġarra
Ferāġat oldı cümle ḫayr u şerre

Gülistān-ı İrem’den mīşeler hep
Ḳoḫusı müşk ‘anberdür müretteb

Yalancı dünyādur ġamm ġuṣṣa-ḫāne
Bir aṣṣı bulsa uġrar on ziyāna

Meṯel ‘avrat-durur dünyā [ḥele] bil
İnanma avrata zinhār ėy ‘āḳil

44a İnanmaz bu yalancı dünyāya merd
Olar kim dünyā ḳodı oldı nāmerd

Ḳoyalum ol gülistān içre Seyf’i
Gelelüm aŋa kim ḳılmış-ıdı ḥayfı

Meger o perī kim öldürmiş-idi
Serendip şāh ḳızın güldürmiş-idi

Bulınmaz üç ay ol ‘ifrīt ölüsi
Çoḳ isterler kiçisi vü ulusı

Çü Ḳulzüm pādişāhı bulmaz oġlın
Ölü-mi diri-mi hiç bilmez oġlın

Gelüp bir cinnī ėy şāh-ı mülūk dėr
Anı öldürdi bil Seyfü’l-mülūk dėr

Ėletdi şāh-ı Serendib’üŋ ḳızını
Atasına biz izledük izini

Ėşitdi şāh ġażabdan ḳanı ḳaçdı
Hemān sā‘atda on biŋ perī seçdi

Ararlar hep deŋizlerüŋ adasın
Birinde buldılar Seyf’üŋ ḫaṭāsın

Bir arada ki İstinyāş-durur ad
Bulurlar anda ölmiş ol perī-zād

Bular ḳırḳ gün tamām aġlaşdı anda
Baş açup ḳamu zārılaşdı anda

Buyurdı şāh-ı Ḳulzüm aylanuŋ tīz
Buluŋ ḳanlumı isteŋ yėr yüzin siz

Geçüp Ḳulzüm deŋizin cümle cinnī
Arar cümle ne kāfir ḳor ne sünnī

Bu şarḳ ġarb içinde ḳalmadı yėr
Ki perīler ḳadem başmadılar dėr

44b Bu kez yayıldı cümle mülk-i Ḳāf'a
Yėr olmaz kim bular varmaz ṭavāfa

Gelürler Bāġ-ı İrem üzre bunlar
Bulınmaz dėyü maġbūn zebūnlar

Görürler ol gülistānı İrem'den
Gezer bir ādemī-zād ol ḥaremden

Dėdiler Ḳāf mülkidür bu ādem
Nėçün gezer gülistān içre bu dem

Meger ol istedügümüz kişidür
Ki bunca fi'l ü lu'betler işidür

Ėnerler ḳatına Seyfü'l-mülūk'uŋ
Dėdiler ėy Süleymān'ı mülküŋ

O cinnī öldüren beŋzer ki sensin
Ki ḳurtuldı Melīke bil ki taḥsīn

Ḳażā çün geldi zīrekler olur künd
Ne göz görür ne dil söyler ḳalur tünd

Havāda ḳuşlar vü yėrde ḳarınca
Görür dane ḳażā aŋa ėrince

Ḳażā gelse saġıncına ėremez
Görür dane duzaġını göremez

Ṣanur şehzāde bunı söyleyenler
Buŋa dost oldı taḥsīn eyleyenler

Olur ġāfil ṣanur düşmānların dost
Ḳılurlar Seyf'üŋ iḳrārını der-ḫast

Ṣanur Şehbāl Sulṭān leşkeridür
Gelenler bu gülistān leşkeridür

Ben öldürdüm perį oġlın dėdi Seyf
Zīrā ḳıldı Melīke ḫatuna ḫayf

45a Perī öldürdügini ne sebebden
Çeküp ḳurtarduġın bunca ta‘abdan

Ḥaḳīḳat Seyf’i çün anlar bilürler
Döniben Seyf’e bir ḥīle ḳılurlar

Dėdiler şāh-ı şah-bāl bizi saŋa
Vėribidi ki gelsün Seyf baŋa

Biz uş geldük sizi şāh ḫażretine
Ėledevüz ṭuruŋ varalum ḳatına

Ėşidüp Seyf sizüŋ dėdi-y-idi fermān
Ḳapuban Seyf uçdılar ne dermān

Tezī Şehbāl çerisinden ḳaçarlar
Hemān Ḳulzüm deŋizini geçerler

Bu kez Seyf’üŋ elini baġladılar
Yüregin ḫasret-ile ṭaġladılar

Dėdi şehzād suçum ne bildürüŋ siz
Eyidüŋ n’ėtdüm andan öldürüŋ siz

Dėdiler şāhumuzuŋ oġlı ḳanı
Saŋa neyledi kim öldürdüŋ anı

Üç ay oldı ki seni isterüz biz
Bu gün uşda gücin bulınduŋız siz

Seni öldürürüz kim ḳana ḳandur
Eger şer‘ī-le ṣorarsan cāna cāndur

Görür şehzāde kim düşmiş duzaġa
Baḳar yardımcısı yoḳ ṣola saġa

Yüzin dergāha ṭutıp dėr ilāhī
Ki sensin cümlenüŋ püşt ü penāhı

Meded senden baŋa amān senden
Bu dertlü ḳuluŋa dermān senden

45b Bilürsin beni ḥālümden ḫabīrsin
Ki raḥmānü’r-raḥīm Allah birsin

Murāda ėrmedin öldürme yā Rab
Açılmadın gülüm ṣoldurma yā Rab

Ḳamusı baŋa düşmāndur amānsuz
Hemān begleri öldürür gümānsuz

Getürdiler şoloḳdem şāha Seyf'i
Dėdi ėtmeyelüm biz buŋa ḥayfı

Laṭīf ṣūretlü zībā ḫūb yigitdür
Behā vü behçet ü maḥbūb yigitdür

Bunuŋ mānendī olmaya perī-zād
Ya ḳatında buldı miṣlin ādemī-zād

Bir avuç ḳanı bunuŋ n'ėde baŋa
Ṣoŋı iste ne zaḥmet ėde baŋa

'İnayet Ḥaḳ'dan ėricek ḳulına
Ḫaṭā ėrgürmez anuŋ bir ḳılına

Ol öldürmedügin kim öldüriser
Ol aġlatduġını kim güldüriser

Ḳıyamaz şāh-ı Ḳulzüm baḳdı Seyf'e
Eyitdi ṣabr ėdelüm biz bu ḥayfa

Bunı öldürmeyelüm dėdi bu dem
Bilürem ṣoŋra istenür bu ādem

Ḳuyuya ṣaldı pes bıraḳdı bende
Perīler Seyf'i bekler ḳaldı bunda

Gelelüm bu yaŋa çün Serv-i Bānū
Çü Şehbāl ḳatına vardı ḳıvanu

Ėki ḳardaş çü bir biri-le görişdi
Bu anuŋ ol bunuŋ göŋlin ṣoruşdı

46a Dėdi Şehbāl hemīşe ben varurdum
Mübārek yüzüŋi ḳardaş görürdüm

Baŋa sen geldügüŋüzden sebeb ne
Ḫilāfı 'ādet eyledüŋ ṭaleb ne

Dönüp dėr Serv-i Bānū cān ḳarındaş
Kūh-ı Ḳāf mülkine sulṭān ḳarındaş

Göresüm geldi sini hem dilek-vār
Ḳatuŋda ger ḳabūl olursa güftār

Dėdi şāh söyle kim sözüŋ ḳabūldür
Ne ḥükm eyler-iseŋ Şehbāl ḳuluŋdur

Eyitdi Serv-i Bānū biz perī-zād
Baŋa bir yigit ėrdi ādemī-zād

Budur içinde Mıṣr şāhına ferzend
Ol-ımış şekli zībā sözleri ḳand

Beġāyet ḫūb yigitdür gören anı
Dėye ḥüsn içre Yusuf'dur bu ṣāni

Adı Seyfü'l-mülūk ġāyet de gökçek
Sözüm yalan-mı göresin ya gėrçek

Fulān vaḳtın Bedi‘ naḳş ėtdügin biz
Vėribidüŋ Süleymān'[a] anı siz

Dėdügin perī ḳavmi böyle gökçek
Ādemde var-mıdı sözüŋ ḫū gėrçek

Bezi Mıṣr'a vėribimiş Süleymān
Ki ‘Āṣım Mıṣr içinde ḳıla fermān

Bulınmamış Mıṣır'da aŋa hem-tā
Bezi oġlına saḳlar ata ana

Ḳaçan Seyf ėrişür on dört yaşına
Bez ucından neler gelür başına

46b Dėmiş ‘Āṣım ki ol naḳşuŋ miṣāli
Bugün oġlumda anuŋ ḫaṭṭ-ı ḥāli

Hemān oġlum-durur ancaḳ aŋa tay
Bu şems ol ḳamer ol şems ü bu ay

O naḳşı oġlına lāyıḳ görü[r] şāh
Bezi bir gün çün oġlına vėrür şāh

Görür Seyf anı olur ‘āşıḳ-ı zār
Olur biŋ dil ü cān aŋa giriftār

Serencāmını Seyf'üŋ evvelinden
Gülistāna gelince söyler andan

Çü Seyf'üŋ Bānū sözin vardı şerḥe
Olur Şehbāl yüregi şerḥa şerḥa

Yine Bānū dėr ėy Ḳāf pādişāhı
Elüŋ altındaġınuŋ sen penāhı

Oġul ėdünmişem ben ol cuvānı
Eger şer'īle ṣorarsaŋuz anı

Benüm oġluma vācibdür vėresin
Eger mürüvvet eger 'adle varasın

Dėdi Şehbāl o yigit şimdi ḳanı
Getürüŋ ḳatuma göreyim anı

Dėdi ḫatun gülistānuŋdadur uş
Yaluŋuz 'ışḳ-ıla şeydā vü sarḫoş

Bu sözi ḳardaşından çü diŋler
Şoloḳdem hayḳıruban dek beliŋler

Dėdi hay ḳaṣd ėdersin ol yigide
Anı tenhā ḳomaŋ bunuŋ bigide

Zīrā kim şāh-ı Ḳulzüm ḳanlusıdur
Ol oġlın öldürüben ginlüsidür

47a Buyurdı bir nėçe perīler aŋa
Getürüŋ ol yigidi dėdi baŋa

Varuban istediler gülistānı
Bulamazlar gelüp dėdiler anı

Çü Şehbāl oldı bu işden ḫaber-dār
Eytdi ėy dirīġā ṭutdı aġyār

Anuŋ ḳanlusı Ḳulzüm şāhı nā-pāk
Amān vėrmez aŋa ġāyet ḫışm-nāk

Tezī vėribidi Ḳulzüm şāha cāsūs
Melūl oldı velekin ḳıldı nāmūs

Ḫaber-dār olmadı çāsūs daḫı hem
Gelüben dėdi Şehbāl öldüre hem

Ėşitdi Serv-i Bānū çün bu sözi
Yaş-ıla ṭola geldi ėki gözi

Eyitdi ėy dirīġā āh ṣad āh
Ḳażā oġlancuġuma ėrdi nā-gāh

Dirīġā ol ġarīb 'āşıḳ oġlum
Gönülden ma'şūḳına ṣadıḳ oġlum

Ḳanı ol Yusuf-ı ŝāni dirḭġā
Vėren ma‘şūḳ-içün cānı dirīġā

Dirīġā dėdi Seyf nāzenīnüm
Dirīġā cār dü pencüme ḥabībüm

Bedi‘ ėşitdi bu sözi dėr eyvāh
Gėder ‘aḳlı ḳılur bir derd-ile āh

Saçarlar tīz gül-ābı gül yüzine
Gelür ‘aḳlı Bedi‘üŋ çün özine

Yaḫasın yırtuban eyledi feryād
Dėr on üç yıl olan ‘ışḳuma Ferhād

47b Begüm cānum emīrüm şāh-zādum
Ġarībem ‘āşıḳam ėy nām-zadum

‘Aceb ġarba-mı varduŋ yaḫū şarḳa
Ya deryā içresin varduŋ-mı ġarḳa

Dėr nėce ḳandalıġuŋ ger bileydüm
Yėdi ḳat göklere çıḳsaŋ bulaydum

N’ėdeyim ḳanı ḳanda gėtdi yārüm
Vefā-dārum şāhum hem ġam-küsārum

Bunı dėr aġlayu yırtar yaŋaġın
Isırur ellerin çeyner ṭudaġın

Gehī uṣṣı gėder gāh gelürdi
Ah u feryād u zārılar ḳılurdı

Fiġānı göge çıḳdı ḥadden aşa
Özi ġarḳ olmış-ıdı ḳanlu yaşa

Döniben dāyesine söyledi ḳız
Güzel yigit bulınmazsa bilüŋ siz

Ölürem ben döyemezem bu cevre
Dėŋ atam istesün hep Ḳāfı çevre

Dėdiler bu yaŋa şāh-ı şerīfe
Bedi‘ oldı aġlamaġından ża‘īfe

Ėderdi Serv-i Bānū aġlayu pend
Dögip dizin el-ile dėr ėy ferzend

Anuŋ zārı ḫūsından çoḳ ziyāde
Ne ḥāldedür bugün ol şāh-zāde

Eger dėr-ise ṣabr ėtgil bulınca
Eger öldürdiler urış olınca

48a Zīrā anuŋ gibi bir yār-i ṣādıḳ
Vefā-dār u güzel dildār-ı ʻāşıḳ

Bunı dėyip gelür Şehbāl'a Bānū
Ḳılur fikr-ile dürlü dürlü ṣanu

Dėdi cehd eyle ḳardaş Seyf'i buldur
Ḳızuŋ ölür beni daḫı sen öldür

Ḳızın ġāyet severdi şāh-ı bālı
Zīrā er ḳız daḫı yoḫdur ʻıyālı

Meṣeldür dünyāda kim ana ata
ʻIyāl-içün cānını oda ata

Ḳızın oḫıdı Şehbāl ḥażretine
Bedi‘ vardı atasınuŋ ḳatına

Yüz urdı aġlayu şāh-ı mülūka
Dėdi dermān ėdüŋ Seyfü'l-mülūk'a

Bulınmaz-ısa ol cānum baba dėr
Ölüm big dirligümden olmışam sır

Buyurdı şāh ki bindi leşkeri hep
Gezerler dünyāyı şol dem mürettep

Ḫaber bilmedi leşkerden birisi
Bilinmedi ölüsi veya dirisi

Melūl olup bulara geldi ġayret
Gelür Şehbāl'a bir perī ʻavrat

Eyitdi şāha gördüm ol cuvānı
Şeh-i Ḳulzüm'üŋ perīsi ḳapdı anı

Dėdi Şehbāl Seyf'üŋ ḳanlusıdur
Ḳapanlar cümle anuŋ kinlüsidür

Döniben dėdi şāh Serv-i Bānū
Nėçün sen yanmayasın eŋü yaŋu

48b Eger ben ya ḳızuŋ gerekse saŋa
Dėriben leşkerüŋi varġıl aŋa

Buyurdı Şāh Şehbāl'uŋ çerisi
Dėrildi on sekiz yüz biŋ perīsi

Havā yüzin ṭutup cümle uçarlar
Şoloḳdem şāh-ı Ḳulzüm'e geçerler

Ḫaber çün şāh-ı Ḳulzüm'e ulaşdı
Çerisin dėrdi Şehbāl'a ṭolaşdı

1340 Şeh-i Ḳulzüm bir ėlçi vėr[i]bir evvel
Ki nėçün geldi baŋa uzadup el

Suçumuz ne bize evvel beyān ėt
Urışa geldügün andan 'ayān ėt

Dėdi Şehbāl ḳanı ḳapduġuŋ ādem
Vėribi anı baŋa dėdi bu dem

Dönem gėdem sizüŋle ėtmeyem ceng
Yaḫūd dünyāyı ḳıluram size teng

Dėdiler ādem oġlı bī-vefādur
Cefā ādemde çoḳ illā vefā dūr

1345 Ne bunca anuŋ-içün baġladuŋ bėl
Benüm ḳanlumdur öldürdüm anı bil

Bunı ėşitdi ol şāh-ı mülūkı
Hey-a-hey aġladı Seyfü'l-Mülūk'ı

Bedi' ėşitdi uṣṣı gėtdi derḥāl
Yėre urdı özin bī-ḳıyl u bī-ḳāl

Çü 'aḳlı geldi ḳız oldem içer and
Bedi'e nėce oldı diŋle sevgend

Dėr anuŋ ḥaḳı-kim Seyf'i yaratdı
Baŋa vėribidi sevdürdi yār ėtdi

49a 1350 Daḫı sulṭān babamuŋ başı-y-içün
Daḫı Seyf'üŋ göz-ile ḳaşı-y-içün

Ya ḳanlumı helāk ėdem ya ölem
Öle Seyf'üŋ nėçün ben diri olam

Bunı dėdi ḳılur düşmāna ḥamle
Deper Şehbāl leşkeri daḫı cümle

Şu resme düşmān-ıla cenge üşüp
Urışdılar ṭurıştılar savaşup

Ḳılıçları havāda berḳe beŋzer
Kesilen gövdelerden farḳa beŋzer

Yère yaġmur gibi aḳardı ḳan
Ḳılurdı nèçeler feryād u efġān

Kimüŋ bir kez başı ṭuş olsa tıġa
Èki şaḳ olup eydür èy dirīġa

Kimüŋ kim gögsine gönder batardı
Hemān arḫasına ucı yèterdi

Kime kim èrdi bir gürz-i girānī
Meger yarın ḳıyāmetde göre anı

Kimüŋ kim gögsine ṭuş oldı ḫançer
Yaġırnından yalabır öte sancar

Kimüŋ kim boynına düşdi kemendi
Olur ḫor u esīr ü müstemendi

Kime kim èrdi bir ḳılıç yarası
Èki yaŋa düşer èki pāresi

Çer ü çöp çāçī yaylaruŋ direngi
Ṭoḫındı pençe-i tīri ḫadengi

Heyā hūyı oldı baġla ṭut öldür
Biri eydür başın kes kinlüŋ oldur

49b Biri eydür ḳoma ḳılıç-ıla çal
Mecāl ètme kim ol ḳanlum-durur çal

Çaġırur biri dèr ḳoma ḳaçanı
Èriş öldür şol altuŋdan geçeni

Biri birini çaḳardı ḳırardı
Cisimler ḳan deŋiz olup ḳarardı

Ṣanasın Mūṣādur Fir'avna uġrar
Ki Nīl ḳan oldı bir birini ṭoġrar

Şu deŋlü gökden aḳdı ḳan seyli
Ḳılurlar yèr yüzin ṭūfān seyli

Bedi‘ aldı eline tįġ-i bürrān
Nėce başlar teninden ḳıldı perrān

Yanar oddur perīler ṣanki ḳamış
Şu resme üç gün üç dün ḳıldı çalış

Şu yapraḳ gibi cin yėrde düşdi
Şeh-i Ḳulzüm sınup leşker uşandı

Bedi‘üŋ öykesine her ki olur duş
Ṣanasın güz yėli yapraḳ döker uş

Meger anda gelipdür cān alan dėr
Ölürdi şol dem öŋine gelen dėr

Ḳaçarken ol şāh-ı Ḳulzüm atıp cān
Yėter ardından ol şāhān-ı ḫūbān

Ṭaġıdup leşkerin şāha içikdi
Ṭutup Ḳulzüm şāhını bende çekdi

Alup getürdi Şehbāl ḥażretine
Esīr ḳul gibi atası ḳatına

Baḳup Şehbāl dėdi ėy naḥs Ḳulzüm
Cānuŋa derd ü merg ü ḥabis Ḳulzüm

50a N’ėte esirgemedüŋ ol cuvānı
Gözüŋ çıḳaydı sen görince anı

Nėce ḳıyduŋ şunuŋ gibi cuvāna
Laṭīf ḥüsne ya şol maḥbūb cāna

Ögüŋden geçmedi-mi hiç bu tedbīr
Dėseŋ ḳılmaŋ buŋa siz şimdi taḳṣīr

Ṣoŋ ucı ṭuyıla bizde bu ādem
Dutuŋ öldürmeyelüm bunı bu dem

Sa‘īd’üŋ ḳılıcına uġradayım
Seni şol ḳulaġuŋca ṭoġradayum

Ḫū kimsem var ki ėrgürmez Sa‘īd’e
Yėye senüŋ etüŋi dide dide

Dilüŋi ellerüŋi kestüreyüm
Er öldürmek nėc‘olur göstereyüm

Yıḫayım başuŋa ḳal‘a-la şehrüŋ
Nėc‘olur göstereyüm saŋa ḳahruŋ

Ṭaladayım ḫazīneŋ cümle māluŋ
Esīr eyledeyim ehlüŋ ʻıyāluŋ

Dönüp dėr şāh-ı Ḳulzüm bu cefā çoḳ
Baŋa nėçün ḫū ādemde vefā yoḳ

Rıżā vėrdüŋ ḳarıla kendü cinsüŋ
Ne ḫayrı degdi saŋa ol birüŋ

Anuŋ-içün yüz çevirmeŋ böyle benden
Ne deŋlü siz vefā bulduŋuz andan

Dėdi Şehbāl ki anı görmedüm ben
Anuŋ-ıla oturup ṭurmadum ben

Velīkin vaṣf-ı ḥālin diŋledüm çoḳ
Neler geçmiş başından ṭaŋladum çoḳ

50b Ne iḥsānları-la bulmış atasın
Ki ḥāl-ı evvel āḫir n'ėtesin

Olupdur cümle şerḥ eyledi Şehbāl
Çü diŋler şāh-ı Ḳulzüm dėr ʻaceb-ḥāl

Dėdi şaha amān vėr imdi baŋa
Suçum baġışla olsun müjde saŋa

Ki ben öldürmemişem ol cuvānı
Ḳuyuda bende bıraḳmışam anı

Ėşidüp şād oldı şāh-ı Şehbāl
Bedi' Servü Bānū ṭurdı derḥāl

Sevinü ḳuyu aġzına ėrişdi
Çıḳarup ʻāşıḳ maʻşūḳ görişdi

Bedi' yüz gizleyüp gėtdi utanu
Gelüben öpdi Seyf'i Serv-i Bānū

Elin öpdi duʻālar ḳıldı şehzād
Dönip Şehbāl ḳatına geldiler şād

Yėdi yėrde yėr öpdi şāh öŋinde
El öpdi ṭur ayaġ üzre çü bende

Ṭurıban öpdi Şehbāl gözlerini
Şeh-i Ḳulzüm diŋler sözlerini

Naẕar ḳıl gevherine bu cuvānuŋ
Zīrā ṣarrāfısın dėr ins ü cānuŋ

Şeh-i Ḳulzüm dėr ėy Şehbāl sulṭān
Ben evvel gördüm elüm çekdüm andan

Görüben sīretinde cevherini
Daḫı ṣūretde nāzük gevherini

Dėdim ‘afv ėt buŋa cānın baġışla
Bu ‘ışḳdan dertlüye ḳanın baġışla

51a Oġul acısı-y-ıla bende urdum
Sehel geçdi ki geldüm sini gördüm

Melīklik ġayretinden eyledüm ceng
Ḳızuŋ dünyāyı ḳıldı gözüme teng

Ṭutup baġladı uş getürdi saŋa
Bu suçumı şahā baġışla baŋa

Der-aġūş ėtdi Ḳulzüm şāhını şāh
Yanına alıban ḳıldı ‘özr-ḫāh

Suāl ėtdi dönüp şehzādı Şehbāl
Ki Ḳulzüm şāhı bile ‘aḳlından aḳvāl

Dėdi ādem ḳatında sevgülü ne
Eyit andan ‘azīz andan ulu ne

Dėdi dirlik ‘azīzdür olsa arı
Eyü dirlig-ile ādem bulsayıdı yārı

Dėdi Şehbāl ki ya insān emīri
Ölü-mi dünyāda çoḳdur ya diri

Dėr ölü çoḳ-durur sulṭān-ı fāḫir
Zīrā diri daḫı öliser aḫir

Yene Şehbāl dėr ėy şehzād-ı server
Bu dünyā içre ‘avrat çoḳ-mı ya er

Dėdi şāhum çoḳ ola ‘avrat erden
Neden çoḳdur bilüŋ işbu ḫaberden

Ol er kim ‘avratına ola zīr-dest
Anı ‘avrat bilüŋ nīst eger hest

Dėdi Şehbāl kim ėy serv-ḳāmet
Cevāb ėt ḳaçan ḳopar ḳıyāmet

Dėdi şahā bunuŋ bėşdür suāli
Cevābın ol bilür kim yoḳ zevāli

51b Ḳıyāmet ḳopduġın Taŋrı bilür pes
Ne vaḳıt yaġmur olısar bilimeye kes

İçinde 'avratuŋ ėrkek ya dişi
Kimesne bilmedi 'avrat ya kişi

Ne ifṭār ėde ṭaŋla bilmez anı
Ne yėrde ola oġul ḳız pīr [ü] cuvānı

Bu pīşüŋ Taŋrı 'ilminde cevābı
Hemīn vallahu a'lem bi'ṣ-ṣavābī

Şehe bu māni'ler ḫoş geldi ġāyet
Hem ėtdi şāh-ı Ḳulzüme sirāyet

Dönüp Ḳulzüm şehine dėdi Şehbāl
Nėcedür bu kemālāt bu aḳvāl

Şāh-ı Ḳulzüm'e Şehbāl vėrdi ḫil'at
Yėrine gönderüben ėtdi 'izzet

Buŋa ādemde hem-tā var-mı göster
Ararsaŋ şarḳ u ġarb u perīde n'ister

Şeh-i Ḳulzüm dėdi kim ėy Şeh-i Ḳāf
Big ancadur bu kim ḳılmışsız evṣāf

Alup şehzādı Şehbāl döndilerdi
Geliben gülistāna ḳondılardı

Ḫalāṣ olduġı şükrānına şehzād
Ulu meclis ḳurıp şāh oldılar şād

Ḳılurlar 'işret 'ıyş u ṭarablar
Çü gėtdi ceng zaḥmetler ta'ablar

Çalındı def ü ney ü ceng ü rebābı
Yėnildi ḳuşlar etleri kebābı

Ḳaçan-kim şāh Şehbāl şehre ėrdi
Sarāy içre bir oda Seyf'e vėrdi

52a Çü Şah-zād mest olup geldi odaya
Gelüp ol dem ḫaber ḳıldı o daye

Dėdi Seyfü'l-Mülūk'a muştulıḳ vėr
Ki seni görmege gelür Bedi‘ dėr

Sa‘ādetdür mübārekdür ol ėlçi
Ki ma‘şūḳdan ne söz olursa her çi

Çü geldi ol Bedi‘ü bā-cemāli
Ėder Seyfü'l-Mülūk-ıla viṣāli

Mübārek ḫāṭırını dürlü dürlü
Ṣorar şekker ṭudaḳdan la‘l ü lülü

Eyitdi nėcesin zaḥmetlerümden
Ḳuyuda bend-ile miḥnetlerümden

Baş urup dėr Bedi‘ öŋinde şehzād
Mübārek başuŋ-içün serv-i āzād

Baŋa ‘ışḳuŋ şu resme eylemiş kār
Degülem bend ü zindāndan ḫaber-dār

Çü şimdi seni gördüm cümle derdüm
Gėdipdür şimdi uş bir şīr-merdüm

Seni gördükde uş şād oldı cānum
Ḳamu zaḥmetden āzād oldı cānum

Bedi‘ ėşidüben ḳıldı der-āġūş
Dėrer şerbetlü şeftālüleri ḫoş

Bu anuŋ ṣordı şekkerden lebini
Anuŋ bu ışurudı ġabġabını

Ṣunardı bir birine cām-ı mey-nūş
Ėdiben oldılar ‘ışḳ-ıla sarḫoş

Ṭaŋa dek ‘işret-i ḫāṣ eylediler
Biri birine ṭatlu söylediler

52b Söz içinde ṭa‘n ėder Seyf'e nigārīn
Unıdur ādem oġlı eski yārın

N'ėdersin beni faġfūruŋ ḳızı var
N'ėdersin beni zengī ḳızı var

N'ėdersin beni yāruŋdur Melīke
N'ėder beni dėr Seyfü'l-Mülūk'a

Dėdi Seyfü'l-Mülūk ėy cānuma cān
Benüm sensin benüm derdüme dermān

Benüm sensin ḳalanında işüm yoḳ
Ṭapuŋdan ġayrı her-giz cünbīşüm yoḳ

Benüm sensin benüm sensüz cihān nem
Baŋa sensüz sekiz uçmaḳ cehennem

Bedi‘ çün Seyf'i ṣādıḳ yār gördi
Özinden artuġın aġyār gördi

Ṭurıban boynına ṣalındı yāruŋ
Dėdi ėy serveri cümle diyāruŋ

Bu ėki gözlerümüŋ nūrı sensin
Naẓar saŋa hemīn manẓūrı sensin

Seni sevdüm seni sevdüm seni ben
Benüm sensin benüm sensin benüm sen

Yüzin yüzine urup öpdi ḳuçdı
Aradan ud ü ‘ār nāmūs ḳaçdı

Biri birine mest-iken be-nā-gāh
Bacadan baḳdılar olmış seḥer-gāh

Nigārīn ėrte olduġına buşdı
Sarāyına varup pinhāni düşdi

Ṭurup şehzāde tīz bindi atına
Ėrişdi Serv-i Bānū ḥażretine

53a Öŋinde Seyf yüzin urdı ḫāke
Dėr ana uşda yaḫlaşdum helāke

Baŋa dermān ėdüŋ yoḫsa ölürem
Çü ‘ışḳum ġālib olmışdur bilürem

Ne buyurursın uş ṣabrum dükendi
Yürek ‘ışḳ-ıla ṭop ṭutuşdı yandı

Dėyince ögi yayındı vü düşdi
Ḫatunuŋ özi göynüp baġrı bişdi

Yaşına ġarḳ olup bindi atına
Hemān-dem vardı Şehbāl ḥażretine

Dėdi ėy Ḳāf şāhı ‘ahde vāfi
Bu ‘ışḳı ṣanmaġıl ḳardaş güzāfı

Kerem ḳıl gel esirge bunları sen
Ḫū m‘alūmdur saŋa ėy göŋli rūşen

Eger olduŋ-ısa ‘āşıḳ ‘āşıḳı bil
Ki hicrānı bularuŋ ḳatı müşkil

Eger uġraduŋ-ısa ‘ışḳ odına
Oḫı ‘ışḳ ḫuṭbesini Seyf udına

Biri birine Leylā Mecnūn olmış
‘Aceb budur ki Leylā mecnūn olmış

Çü ėşitdi bu sözi şāh şeh-bāl
Gülistān beglerin oḫıdı derḥāl

Ḳamu begler gülistāna dėrildi
Dėyüben maṣlaḥat destūr vėrildi

Getürdiler Serendib’den Sa‘īd’i
Zirā perīye yaḫındur ba‘īdi

Sa‘īd’i Seyf’e saġduç eylediler
Muvāfıḳdur dėyüben söylediler

53b Buyurdı şāh ki başlarlar dügüne
Ki ḳoşunmaġa geldi ay güne

Ulaşa ādemī zādı perīye
Gele Zühre ulaşa Müşteri’ye

Dügün eylediler ḳırḳ gün tamāmı
Dėrildi ṭoya cümle ḫāṣṣ u ‘āmı

Kete kirde küliceler çörekler
Daḫı ḫalvālar u şekker börekler

Ṣaru dāne pirinç zīrvālar
Borani rişte ṣalma şorvalar

Dügün ṭoy tamāmı oldı ḳırḳ gün
Ki bir gėce ḳonışa ay-ıla gün

Nikāh oldı ḥükmince Zebūr’uŋ
Oḫındı ḫuṭbesi ġılmān u ḥūruŋ

Saray içinde çün ḥūrī düzendi
Gelin ṭonandı çün ḥūrī düzendi

Gelin gerdekde miṣli āfitābı
Güneş yüzine ṭutmış-ıdı niḳābı

Bu yaŋa şāhı-zāde gerdegine
Getürdiler şahīni ördegine

Ala ma'şūḳ elin çün aldı 'āşıḳ
Zihī dem zī-murād u zī-yaraşıḳ

Niḳābın çünki yüzinden götürdi
Ḥaḳa şükr ėtdi yanında oturdı

Görür bir ṣūret ü ḥüsn-şemāyil
Ḳılur boynına ḳolların ḥamāyıl

Nėçe kim leblerinden Seyf emerdi
Ṭudaḳdan aġzına şekker ṭamardı

54a Nėce kim şeftālü dėrerdi ṣulu
Aġızdan şekkerin ṭamardı lülü

Emerdi ġabġabuŋ şekkerin nebātın
Bulurdı cānınuŋ dā'im ḥayātın

Biri birini öpüşmekdür emişmek
Aradan ḥaddin aşdı imrenişmek

Bedi' başladı Seyf'e ġunce nāza
Bedi'e Seyf başladı niyāza

Görür yalvarmaġ-ıla olmadı iş
Hemān başdı Bedi'i ḳıldı cünbiş

Şerī'at emri-y-ile çekdi nīze
Bedi' rām oldı aŋa çün kenīze

Şekker-lebden ṣorup ġabġabda çāhın
Deler ḥakkāk olıban dürr-i şāhın

Ḥayāt cān şeker-leblerden emerdi
Delüpdür āb-ı ḥayvān la'l ṭamardı

Aḳıtdı gevhere çün şīr şekker
Ḳızıl yāḳutları ṭamzurdı gevher

Meger kim cānı cāna ḳatdılardı
Ṭolaşup bir birine yatdılardı

Ḳuçışup şöyle leb-ber-leb kemişti
Bu anuŋ ol bunuŋ la'lin emişdi

Ḳamulara dilegin vėr ilāhį
Ḳabūl ėt ḳullaruŋdan dertlü āhı

Gel imdi Seyf'üŋ evvel şevḳini gör
Ṣoŋında ma'şūḳ-ıla ẕevḳini gör

Yatur gāh sīne 'āc üstine Seyf
Diler billūrī ḳollar yastana Seyf

54b Gāhī ṭutar-ıdı turınç ḫāmı
Gehī la'linden içerdi cāmı

Gehī bir birine ėder 'ışḳ u nāzı
Gehī ġonca temelluḳ gāh niyāzı

Gehī diŋler-idi ṭatlu kelāmın
Bu ḳırnaġını ṭoylar ol ġulāmın

Gehī bir birini öperken ısırmaḳ
Yine 'özr eyleyüp göŋlini ṣormaḳ

Gėceden ṣubḥa degin ḳıldılar ẕevḳ
Boyunlarına ḳolların ḳılup ṭavḳ

Güneş Ḳāf ḳullesinden baş götürdi
Yine 'ālemlere nūrın getürdi

Yine ṭaġlar urındı tāc-ı zerrīn
Yine Ḥaḳ rūşen ėtdi baḥr ü berrin

Uyandı bu ėki ġılmān ḥūrī
Geyürler ṭon ḳılup ẕevḳ u sürūrı

Çıḳup ṭaşra gelürler şāh ḳatına
Du'ā ḳılup baş urdı ḥażretine

Buyurdı bunlara sulṭān Şehbāl
Cevāhir saçu saçdılar [d]öküp fāl

Çıḳup taḫta alur Seyf'i yanına
Bedi'i yanına belki cānına

Saġında ḳardaşı ol Serv-i Bānū
Murāda ėrdi çün bunlar ḳıvanu

Getürdiler şarāb-ı erġuvānı
İçildi mest ėder pīr ü cuvānı

Ḳadeḥler sāḳīyān u sīm ü sāḳī
Yüridi nūş ėdenler cānı bāḳī

55a Ḳaravaşlar çalup çeng ü ney ü def
Kimisi raḳsa girdi kim urur kef

Dünüŋ bir baḫşı geçince nūşa nūş
Kimi nīm-mest olur kimi sarḫoş

Bu kez destūr vėrür şehzāde Şehbāl
Gelürler gerdegine yine derḥāl

Biraz anda daḫı 'ıyş ėtdilerdi
Döşek üzre ḳuçışup yatdılardı

Ne uzatmaḳ gerek bir yıl ḳalurlar
İrem Bāġ'ında 'işretler ḳılurlar

Meger şehzāde bir gün Şāh-bāl'ı
Dėr oġul bize ḳılmaġıl vebāli

Sini göndüreyim var ataŋa gėt
Anı aġlatma ne dėrsem ḳabūl ėt

Nėce maḥkūm-iseŋ uş bunda baŋa
Muṭ'i ol varıcaḳ ol resme aŋa

Yüzin urdı yėre Seyf'i cihān-dār
Geçer cāna dėr ėtseŋ ḥükmi güftār

Sizi ḳarşu varup görmek baŋa āsān
Yürimek illa düşvār olur insān

Ne buyursaŋ şehüm bi'r-re'isi ve'l-'ayn
Muḫālif emrüŋe olan-durur şeyn

Buyurdı şāh yaraḳ eyledi cümle
Kūh-ı Ḳāf ḫalḳını ṭoyladı cümle

Arı ḳullar delim ḫūb ḳaravaşlar
Perī ḫūblar [ü] çün ay u güneşler

Nėce ṣanduḳca dürr ü şāḥ-vārı
Nėce ṣanduḳ zer ü gevher nigārı

55b Nėçe ṣanduḳ zümürrüd ü la'l ü yāḳut
K'anuŋ biri ola yüz yıl saŋa ḳut

Muraṣṣa' nėçe ṭonlar tāc u taḫtın
Getürdiler cihāzuŋ cümle raḫtın

Daḫı Ḳāf mülkinüŋ sulṭānlıġını
Vėrür Seyfü'l-Mülūk'a ḫānlıġını

Perīden vėrdi yetmiş biŋ perī hem
Binip 'ifrītleri yüz biŋ perī hem

Gelip Şehbāl elini öpdi şehzād
Gelip öpdi Bedi' ol serv-i āzād

Öperler Serv-i Bānū'nuŋ elini
Be-küllī ḳıldılar 'izzet yolını

Bedi'-ile binüp taḫt üzre şehzād
Götürdi anı dört 'ifrīt perī-zād

Ḳalanın cümle 'ifrītler götürdi
Sehel vaḳtında Serendibe getürdi

Serendip şehrine çün ėrdi bunlar
Oları şād u ḫürrem gördi bunlar

Serendib'e şāh-ıla görişürler
Melīke Bedre anası ėrişürler

Bularuŋla daḫı bir bir görüşdi
Bular anı olar bunı ṣorışdı

Bularuŋ tīz yaraġın eyledi şāh
Şehr ḫalḳın buları ṭoyladı şāh

Bedi' Seyf-ile şāh urdılar yüz
Sa'īd'e Bedre-y-içün açdılar söz

Serendip şāhı çün bu sözi diŋler
Sa'īd-içün dilediklerin aŋlar

56a Rıżā vėrdi Serendip şāhı aŋa
Dügüne ḫalḳın oḫur çevre yaŋa

Dügün eyledilerdi yine ḳırḳ gün
Yėmek içmek Serendip içre dün gün

Sa'īd ėrdi murāda māh-ı bedre
Biri ḳadre ėrişdi biri bedre

Sa'īd'üŋ göŋli-çün şāhı-zāde
Serendip'de ḳalur üç ay ziyāde

Serendip şāhı daḫı dört yüz atı
Muraṣṣa' eyer uyanı ālātı

Güzel ḳullar u maḥbūb ḳaravaşlar
Ḫıṭāyī Çīnī vü Rūmī Ḥabeşler

Ḳamusı gördiler Mıṣr'uŋ yaraġın
Bilür cinne yaḫın inse ıraġın

Melīke āh ėdüben baġrı bişdi
Yüridi Seyf'üŋ ayaġına düşdi

Dėr ėy sulṭān Ḳāf u Mıṣr şāhı
Bilürsin nėcedür 'āşıḳlar āhı

Begüm bunca zamāndur göŋlüm alduŋ
Şer ü kāmı gėdersin şimdi geldüŋ

Saġ olsun ḫatunuŋ varıban ḳaravaş
Olayım dėŋ Bedi'e saŋa yoldaş

Bedi'üŋ şol mübārek baş-içün
O şehlā gözler ėki ḳaş-içün

Ümīdüm var ki and içsem o başa
Şāhum maḥrūm ḳoma ya beni ḥāşā

Zīrā kim bir nefes ben ḥażretüŋden
Ölürem ayru düşersem ḳatuŋdan

56b Dönip Seyf eydür yā nigārum
Alaydum seni destūr vėrse yārum

Melīke ėşidüp ṭurdı revānı
Ol arada ḳoyup Seyf'i cuvānı

Gelür ol dem Bedi'üŋ odasına
Yüz ayaġına sürdi uda sına

Bedi'e ḥālini arż ėdüp aġlar
Her āh ėtdükçe gözden ḳanı çaġlar

Şu resme aġlayıp dökdi yaşını
Esirgedi Bedi' ol ḳardaşını

Bedi' ol Seyf'e dönüp destūr vėrdi
Nikāh eylediler maḳṣūda ėrdi

Yene ḳırḳ gün dün ü gün oldı pey-ā-pey
Tena'um yėmek içmekler he-ya-hey

Çü bir yıla degin anda ḳalurlar
Yaraġ ėdüp Mıṣır ‘azme ḳılurlar

Binerler ‘ifrīte insi vü perri
Geçerler nėce baḥr ü nėce berri

Sehel vaḳtda bular Mıṣr’a ėnerler
Ṣāruŋ içinde ṣaḥrāya ḳonarlar

Hemāne muştıcılar Mıṣr’a gėtdi
Atasına ėrişdi şehre yėtdi

Dėdiler müjde ėy şāh-ı mülūkuŋ
Ėrişdi saġ esen Seyfü’l-Mülūk’ūŋ

Ḳarındaşı Sa‘īd ins ü perīsi
Ėki yüz biŋ ola Seyf’üŋ çerisi

Dilekler ḥāṣıl olmış uş gelürler
Ata ana çü geldügin bilürler

57a Ėşidüp şāhı ‘Āṣım şād oldı
Göŋül virān-iken abād oldı

Diri oldı ṣanasın ölmiş-iken
Güli açıldı yine ṣolmış-iken

Ḫıżır gibi bulur āb-ı ḥayātı
Ya ėrdi Ya‘ḳūb’a Yūsuf berātı

Ya Dāvud’uŋ du‘āsı maḳbūl oldı
Ya Ādem şād olup Ḥavvā’yı buldı

Hümā ḳuşı ḳanatlandı ḳılur ḫız
Buyurdı leşker atlandı yürir tīz

Vezir ü nāyib ü erkān-ı devlet
Mıṣır ḫalḳında ḫürrem dürlü millet

Ḳamu ḳarşı çıḳarlar şāh-zāde
Kimisi merkeb-ile kimi piyāde

Çü bir birine ḥasretler ḳavuşdı
Viṣāl ėrişdi fürḳatler ṣavuşdı

Görip oġlancuġını ata ana
Öpişüp ḳatdılardı cānı cāna

Sevinmek-ile ḳuçışup aġladılar
Şād olup ġam çehresin baġladılar

Zī-aġlamaḳ ki biŋ gülmek aŋa ḳul
Gülini göricek n'eyleye bülbül

Ṭaġılmış-iken Yediger gibi muṭlaḳ
Buları dėrdi Ülker gibi ol Ḥaḳ

Döniben geldiler şehre sarāya
Şükür cem' oldı bunlar bir araya

Buyurdı şāh ḫazāyin açdılardı
Mışır dervīşlerine saçdılardı

57b Bu şehre ḳıldı çoḳ ḳul ḳırnaḳ āzād
Murāda geyirdi sālim geldi şehzād

Çerisin şehr ḫalḳın ṭoyladı şāh
Ėşitgil bunlara ne söyledi şāh

Bilüŋ sulṭānlıġum Seyfül-Mülūk'a
Şāh olsun ḥükmi altında mülūka

Ulu kiçi muṭi' oluŋ buŋa dėr
Nėçe kim şimdiye degin baŋa dėr

Elin aldı çıḳardı Seyfi taḫta
Şükür ḳıldı murāda şād-baḫta

Vezīr ėdip yanında ḳor Sa'īd'i
Bi-ḥamdi'llah ki buldum dėr bu 'īdi

El öpdiler ḳamu erkān-ı devlet
Mübārek dėdi anda cümle millet

Çü Mışr'a Seyf'i sulṭan dikdi ata
Girip ḫalvete dizin çökdi ata

Şükür secdesini Ḥaḳ ḥażretine
Ḳılur kim Seyf'i getürdi ḳatına

Murād-ıla selāmet geldi oġlı
Geçüp taḫtına 'adlin ḳıldı oġlı

Şu resme 'adl ḳıldı Seyf sulṭān
Ulu kiçi be-küllī oldı ḫandān

Ėlinde ḳomadı bacu vü bedriḳa
Ne tācir oldı muḫtāc bedreḳa

Bāġına kimse urmaz çalu ḳapu
Götürdi rişvet-ile cürm ṭapu

Geyik arslan-ıla bir ṣudan içdi
Ḳoyunlar ḳurd-ılan dem-sāz geçdi

58a Musāfir ḥücre bābın baġlamadı
Muḳīm oġru dėyüben aġlamadı

Şahı ʻĀṣım çü bir ḳaç yıl dirildi
Ecel ėrdi aŋa defter dürildi

Vefā umma ki yoḳ ʻömrüŋ vefāsı
Ṣafāsı az u çoḳ olur cefāsı

Bu dünyāda hemān eylük gerekdür
Elüŋden gelse ḳıl yoġ-ısa dek dur

Kişi gėder ṣoŋında ḳalur adı
Saʻādet ḫayr-ıla olsa nihādı

Atası-çün ṭutup yas aġladı Seyf
Budur dünyā işi dėdi yėyip ḥayf

Ölen ardınca kimse ölmemişdür
Vefā kimse cihāndan bulmamışdur

Atası-çün olur çün şāh maḫzūn
Ṭutup yas begler ulular yėdi gün

Dėdiler şāh-ı ʻālem sen beḳā ol
Ataŋ seni ḳodı gėtdi Ḥaḳa ol

Dügündür aŋa düşmeye saŋa yas
Senüŋledür niẓāmı cümle nās

Saŋa şādı gerekdür ġam yaraşmaz
Yėdi gün ṣoŋına mātem yaraşmaz

Bu sözle Seyf çıḳdı yas ṭonından
Yine ẕevḳ u sürūr ceng üninden

Mısır ḫalḳı gėce gündüz ferāḥ-şād
Ḳamu ḫoşnūd ḳılurlar ḫayr-ıla yād

Gelürdi ayda Ḳāf'uŋ pādişāhı
Bir ėki gün ṭurıp alurdı rāhı

58b Bular daḫı Kūh-ı Ḳāf'a varurdı
İrem'de ṣoḥbet vedādın vėrürdi

Yüz elli yıl ‘ömr sürmiş-idi şehzād
Kimi gördüŋ ki ṭutdı ‘ömr bünyād

Bu dünyā kimsenüŋ olmaz penāhı
Zīrā Kibri dėdi kevneyn şāhı

Gider elbetde dünyāya gelenler
Çoḳ aġlar bu cihānda az gülenler

Eger olsa-y-ıdı dünyānuŋ ṣebātı
Ḳalaydı ol resūl kāyinātı

Kimi güldürdi dünyā söyle bārī
Kim aġlatmadı ṣoŋra zārı zārı

Kimü güle oynadı kim ötmemişdür
Meger oynamayanı ṭutmamışdur

Buŋa dutılmayanlar enbiyādur
Ulü'l-ebṣār [u] ebrār evliyādur

Ṭutulmadı ulü'l-el-bāb olanlar
Ḳuluŋ ebrārına insāb olanlar

Olar kim gėtdi ḳodı eyü ad
Ol olmadı revānı dā'ima şād

Yavuz ad ḳoyıban gėdenler oldı
Mu‘aẕẕeb cānı ün içinde öldi

Zīrā eylük ėdenler bulur eylük
Yavuz fi‘l-ile urur boynuna yük

Ger eylük ėtmedüŋ ḳılma yozluḳ
Kişi incitmemekdür senden uzlıḳ

Sözüme sāmi‘ olan müşterī'dür
Ki Şemse Zühre vü Māh Müşterī'dür

59a Bu gün olsaŋ ‘aṭā vü dervīş ‘amelde
Zamān yarın seni ḫod ḳor recülde

Var-ısa ṣıdḳ [u] inṣāfa yaḳīnuŋ
Gerekdür ma‘rifetle ḫubbıe dīnüŋ

Vėrüp dünyāya dil dīnār-içün sen
Ḥayıfdur meyl ėdesin mār-içün sen

Bu dünyā cįfe dėyü Muṣṭafā dėr
Şerik olmaŋ ite yoḳdur vefā dėr

Özin ḳat‘ ėtmeyen ḥayfa şuġuldan
Nėce farḳ ėde kendözin cu‘uldan

Ṭop ėdip cīfe-i dā’im yuvalar
Anı ḳapusına degin ḳovalar

Ḳalur ol ṭaşra kendü girür ine
Çü insān ḳıldı mālı girdi sīne

Bu dünyā sevmeyenler baḫtuludur
Gümansuz göŋli gözi yaḫtuludur

Şular kim baḫtulular serveridür
Bilüŋ ol ‘ışḳ eridür ‘ışḳ eridür

Bilende ‘ışḳ erinüŋ ḳadri vardur
Güni ‘īd gėcesinüŋ ḳadri vardur

Olur rāḥatda ‘ışḳ eri her ḥāl
Zīrā degül işi ḳāl illa kim al

Bular muḫlişdür illa ki ḫaṭarda
Velī dā’im ümīd-ile ḥaẕerde

Bularda var güleç yüzlü ḥasen-ḫū
Göŋülleri ümīd ü ṭolu ḳorḫu

Recā ḫavf issinüŋ ḥoş ḥāli vardur
Bular olmazsa ḳuru ḳāli vardur

59b Ne buyurdı ėşit ol faḫr-i ‘ālem
Ḥabīs ölmek dėr on ḳavm-ile bir dem

Le’īm zārī baḫīl zenbār u ġammāz
Tekebbür masḫara müfsid ki ġammāz

Yalancı ėki dilkü ya ḫasīse
Bu onı ḳomaŋız muḥsīn celīse

Bunuŋ on ḳavmi żıddı baḫtuludur
Enīsi göŋli gözi baḫtuludur

Bularuŋ żıddını sen ḳoma elden
Dilerseŋ ḳurtıla dīnüŋ ḫalelden

Zīrā iş bu zamānda saḳlayan dīn
Ṭutıpdur ṣanasın avcında odın

Ger avcında ṭutarsa eli göyner
Aşaġa ḳor-ısa ḫod odı söyner

Kim ola kim odı ḳomaya söyne
Ya şöyle ėtmeye kim eli göyne

Bu bendi ibn Yūsuf saŋa vėr sen
O ʻaşruŋ żıddı ol dėme bizi ben

Eger sende vefā var-ısa inṣāf
Sözüŋ ḳılma yalan ėtme ḳuru lāf

Ulü'l elbāba uy ebṣār-ıla ol
Ki ebṣār olasın ḥażretde maḳbūl

Dirīġā yol üzici nefs şeyṭān
Ḳomaz bini ki olam taḳrīb-i sulṭān

Aġardı saç saḳal daḫı ḳara yüz
Ėki düşmen ėki yanumda gürbüz

Ṣevābum yoḳ velekin çoḳ günāhum
Ėrişür ḥażretüŋe her gün āhum

60a Bu ḥāl-ile sıġınmışam saŋa ben
Ḳamuya raḥmet ėt yā rab baŋa sen

Ṣoyıduḳda nefes çün ṣoŋ deminde
Revān ėt dilüme tevḥīd femümde

Vėrürem bir dėyü vėrdüm ṭanuḳluḳ
Budur ḥażrete tuḥfem ʻacz ü yoḳluḳ

Dilüŋ dizer dürr-i īmān u Ḳurān
Vedāʻ ėtdükde ṣoŋ dem cismüme cān

Kemīnem bende ʻāciz ḫor u ġam-gīn
Aġisnī yā ġıyāṯe'l-müstaġīṯīn

Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīl
Eger ʻafv eyleye muḫtār-ı fāʻil

Benümle cümle ẕü'l-evzār ola pāk
Günāhdan yarlıġana bir avuç ḫāk

Gel işbu naẓma bir tarīḫ beyān ėt
Daḫı āʻdādı ebyātın ʻayān ėt

Sekiz yüz ḳırḳ üç ėdi hicrete sāl
Ėki biŋ altmış üç beyt oldı irsāl

Tamāmı bu sözüŋ ol ay olındı
Ki kāfirden Semendire alındı

Dilerseŋ dā'im ėresin ṣafāya
Ṣalavāt vėr Muḥammed Muṣṭafā'ya

1669 Yine ḥamd-ile ḫatm olsun kelāmum
1670 Ṣaḥāb u āline çoḳ çoḳ selāmum

Temmet bi avni'llāh u ḥüsnü't-tevfīḳ
1671 ..... tāriḥ fī evāḫiri recebbü'l-müreccebb sene erba‘ ve seb‘īn semāne mie an-yed-i kātib Muṣṭafā

ÇEVİRİ

1a 1 ..... süslü taç oturmuş şimdi başa.

..... fakat sürdürecek bir evladı yok.

Sultan, astrologları huzuruna çağırıp.....

..... hiç evladı olmadığı için hasret(lik çeker)miş.

5 .....Sultan yapar ..... bunu yaradan vermiş.

..... Allah bana erkek ya da kız evlat verir mi?

..... kız alırsın Hak ondan sana evlat versin.

.... sonunda, soyundan (olan çocukla) dileğine kavuşur.

..... şah olduğunu, nikahlı hatundan oğlan olduğunu,

10 ..... hem o gün doğduğunu, bunların ay ay gün gün beslendiğini,

..... okuyup yazarlar, bütün gün marifetle yaparlarken

Şehzade on dört yaşına geldiğinde düşünde Bedi'nin bezdeki nakışını gördü.

Bedi'nin hayaliyle şaşırmış, (onun) hayaline dalıvermiş.

Bir gün gecelerden birinde Allah, Seyf'in başına bir olay getirdi

15 O güzel yüzlü güzele gönül verdiğini, perişan olup o güzele can u gönül verdiğini,

1b Zamanla divanenin konuşamaz oldu,

Düşünce denizine dalmıştı .....

Feryat ettiği için gece gündüz.....

Bu feryat içinde kırk gün geçti.

20 Bedi'nin güzel yüzünü (beze) işlemekteydi .....

Ey olgun (kişi)! bir gece onu düşünde gördü .....

Âşık oldu gönlü ona tutuldu; can .....

Ona nerdesin diye sordu, güzel .... dedi.

Benim adım Bedi'ül-cemâl'dir, eğer istersen .....

25 Her kim beni isterse ona razıyım, gönlüm kimseye yakın....

Gittikçe aşk onu yendi, taze nergis (gözleri) su saçıp .....

Gülü, nergisi soldu, hem de kararsız; aşk elinden zar zar ağlardı.

Tüm canı acayip bir aşka düştü; gece gündüz, aşığı anlatmasına şaşılmaz.

Şehzadenin mecali kalmadığı için anasına hâlini söyleyemezdi

30 Aşk galip olsaydı, sevgilinin suretini ele geçirseydi, çok tuhaf (olurdu).

(Sevgilisinin) resmine her baktığında aşkı yatışırmış.

32-33 (Bundan dolayı) anası, babasına tabiplere (oğlunun) derdini, neden yemez, içmez olup gül yanağının sararıp solduğunu sormasını istediği için,

2a Önümde bir yüzük, bir kıymetli bezle güzel bir atı hazır ettiler.

35 “Bu Süleyman’dan, sana o sultandan hediye geldi” dediler.

Duyunca ayağa kalkıp hürmet gösterdim, Süleyman’a dua ve lütufta bulundum.

Cinlere “bu nakışın sahibi, (şayet) bu dünyada varsa, (görenin) aklını alır.” dedim.

“Yahut nakkaş, görenler “bravo” desin diye mi, (böyle) bir nakış yazdı?” (diye sordu).

Periler, “şahımız Şahbaldır, kızının adı Bedi‘ü-l cemâldir”, derler.

40 “Aynaya bakıp yüzünü nakşettiği (o bezi) görenler kendini kaybeder.”

Meğer Saruç oğlu Şahbal o beze kızının yüzünü nakşetmişti.

“Peri(ler için)de güzel böyle olur, insanoğlunda (böylesi) varsa Süleyman bulur”, demiş.

“Eğer burada Yusuf olsaydı, dünyada bunun gibisi bulunmazdı.

44-45 “O kızın bahçesinin İrem Bağı olduğunu bil, mekânı sana açıklandı.” diyerek gözden kaybolduğunda nefesim kesilmiş kendimden geçmişim.

O vakit bu sözleri, anlaşılmadı, İrem Bağının nerede olduğu öğrenilemedi.

İşin şimdi kolaylaşsın, uzağın, yakın; (sana) pahalı ucuza gelsin.

2b "Eyvah! ki bu işler kolay değil, çünkü şnsan, perinin yaptığı işi yapacak birini bulamaz."

"Biz insanoğlu, periyi nerede bulalım, İrem Bağı'nın nerde olduğunu nereden bilelim?

50 "Eğer Süleyman yaşıyor olsaydı, benim derdime hemen çare bulurdu.

"Acaba derdime derman var mıdır, oğlum sevdiğinin (nerede olduğu) belli olur mu?

Bütün devlet erkânı şaha, "oğlundan bize biraz zaman (tanımasını) söyle", dediler.

"Eğer şehzade bize bir yıl kadar süre verirse, belki o peri kızı bulunur."

"Bu yedi memlekete gezgin, elçi gitsin, İrem bahçesini araştırsın.

55 "İrem Bağı'nın nerede olduğunu öğrensinler, gelip sana anlatsınlar.

"Eğer Seyf bir yıl süre verirse, ona göre gereken hazırlık neyse yap,

Eğer adı sanı bulunmazsa, Seyf, onu unutup bir daha adını boşuna anmasın."

Şah, bu sözü oğluna anlattı, bu çare, şehzâdenin hoşuna gitti.

59-60 Bunlara bir yıl süre verdi, yine yanakları gül gibi kızardı, yemek içmekle eğlendi, zevk, sohbet ile bir yıl kadar hoş vakit geçirirdi.

Sultan, Sait'e "yüz kişi al, bu altı memlekete onar kişi gönder", dedi.

3a 62-63 "Bir memlekete kırk kişi ile sen git, her kim ki İrem'den bir işaret olsun verilsin, ben İrem Bağ'ını bilirim derse ona bir fil yükü ile altın verilsin." der.

Sait, o vakit ayağa kalkıp yere eğilip hemen (kendine) yoldaş yüz kişi buldu.

65 Her on beş adama, "filan memlekete sen git" diye, söylediler.

Sait de (padişahın) oğlunun muradı bulunsun" (diye) kırk kişi alıp yoluna gitti,

Bunlar dünyanın dört bir yanını dolaşır, ülkeyi, şehri bir bir görürler.

Misafir, seyyah nerede olursa, bunlar hepsinden haber alırlar.

İnsanın (bile) ayak basıp basmadığı belli olmayan her yere giderler.

70 Bir yıl, az ya da çok, Bedi'den ve İrem Bağı'ndan haber aradılar ama bulamadılar.

Giden helâk oldu (öldü), geriye kalanı Sait ile on bir kişidir.

72-74 Şah gidenlerin geldiğini, orda birinin durumu görür şaşırır, diğer gün "eyvah! İşim güçleşti, yine şu oğlancığım ağlar, yine divane olacak, görenler benim gibi yanacak", der.

75 dönüp, "oğlum bu sesi duymasın, bu feryadı belli etmeyin" der.

3b Şehzadenin, bir yılı altmış gün geçmiş olduğunu, saydığını bilmez.

Yine aşkı coşmaya başladı, yine durmadan coşkusu figan oldu.

Yine aşk, bal dudağını çiğnemeye, yine elini ısırıp yanağını yolmaya başladı.

Yine göğsünü yumrukla döverdi, nergis gibi gözlerinden ciğerinin kanını dökerdi.

80 Sultan hazretlerine, "Seyf (kendini) helâk ediyor, yetiş!" diye haber ulaştı.

Sultan koşarak oğluna geldi, Seyf'i görünce dondu kaldı.

82-87 "Ey gözümün nuru, kırık gönlümü zorlayan, şu bir yıl sürede gizlenen, sonunda Mısır halkına meşhur, aşk şarabı ile sarhoş olan, bir darbeyle incinen Seyf, ne yapalım derdine dermân bulunmaz, aşk denizinin sonu bulunmaz; gördün, yedi memlekete adam gitti, gelen kime sorduysan haber veren yok, Bedi'nin o güzel yüzünden insanda ya da peride bir iz yok", dedi.

4a 88-94 "Bulunmayan şeyi terk et, sultanlığım senindir, hükmet, ömür sür, hazinem, askerim, şu tacım tahtım senin olsun çünkü (benim) günüm, geleceğim sensin, ve dört yüz sultan huzurumda, her birinde bir büyük şehrim var, onların her birinin yüzü güneş, alnı ay gibi parlak ki cennet hurilerini (kendilerine) hayran bırakacak kızları var, saraylarda gezerler, güzellerden hangisine gönlün düşerse onu alayım. Mutlu tahtında otur, gönlünden bu üzüntü ve endişeyi uzaklaştır", dedi.

95 Seyfü'l-mülûk bunu duyduğunda, yüreğini endişe kaplayıp canı yandı.

96-97 "Baba, bana eğer binlerce cennet hurisini arz etseler, gönül kabul etmez, ancak ille hüznü, Bedi'ü'l-cemâl'i ister" dedi.

98-99 "Benim için yedi memleketi, şehir şehir aratıp bu yolda çok çabaladın, bulunmadı, evet, bir iş daha var. Beni kınama çaresiz kaldım."

100 "Senden bana destur olsun, onu istemeye cömertliğinden daha üstün var mı?"

"Çünkü âşık, ancak sevdiğini ister, bu yolda gerisini ne ister?"

Şah, "sen gidersen ben ölürüm, ne kadar sağ kalırım görsünler", der.

Oğlu, "ey baba sen var ol, beni Allah'a ısmarla ben giderim" der.

4b "Başa gelen bir iş için ne yapmak gerekir, ya bulana kadar ölmek, ya emek (vermek gerekir)

105 "Beni bırakmazsan canıma kastedersin, sen oğlun için ağlamaya kastedersin

"Eğer bırakırsan yardımınla gideyim, ölüp, yok olmazsam huzuruna (tekrar) geleyim" der.

"Ey oğul! Sensiz ne yapayım, sen tahtın üstünde otur ben gideyim", der.

Oğlu (babasına), "tahtında yine sen kal, beni sevdiğime gönder, sen esen kal", der.

Şah, "canım oğlum bari biraz oyalan, yanına asker katayım onunla tecrübe kazan", der.

110 Şehzade, "ferman padişahın, belki ay ve güneşim bulunur", dedi.

111-113 Şah, Mısır içinde ne kadar marangoz varsa, şahların şahının huzuruna gelmesini, içinde yüzer adamın olduğu üç yüz gemi ve de herkese on yıllık azık, fıçılar içinde tatlı sular hazırlanmasını emretti.

Yüz kişiyle Sait, yüz kişiyle Seyf (toplam) otuz bin kişiyle mutlu bir şekilde gemilere girdiler,

115 Hepsi çeşitli diller bilen, görmüş geçirmiş kişiler, aylar yıllarca giderdi.

Seyf, anne ve babasına gelir, (onlar) oğlunu öper, Mısır halkıyla ağlamaya başlarlar.

Öyle ki Mısır içinde kıyamet var sanırsın, hayırla andı, gitti.

5a Baba anne, yine mahzun dönerler, o otuz bin kişiyle tutkun giderler.

Deniz üstünde kırk gün gittikten sonra sağ salim Çin Limanı'na ulaşırlar.

Limana demir attıklarında asker dışarı çıkıp konaklar.

Çin hükümdarına, şurada Çin'e birçok asker ulaştı (diye) haber gitti,

Şah, (gelen) düşman ise saldırabilir (diye) askerin toplanmasını emretti.

Meğer Seyf'in gölgeliği kurulmuş, konakladığı için ova, dağ asker dolmuştu.

Çin şahı, "Seyf'e elçi gönderip, sultanın gelmesinin sebebi nedir, bizimle savaşmaya geldiyse bilelim, çaresi neyse onu yapalım", diye (haber gönderir).

Seyf, bu sözü işitip "Çin şahına bizden selam verin, biz şehri almak niyetinde değiliz, biriyle savaşmaktan uzağız, şahların şahı, bize, Allah'ın amacımıza ulaştırması için yardım ve dua etsin" der;

Bunlara kaftan ve Mısır kıyafetleri verdi, giyince iyi dualar ettiler.

Sait'i beş on adamla yolladı, varıp selam verip o Seyf'in sözünü söyledi.

Çin şahı, ata binip Seyf'e (doğru yola) çıkarlar, Seyf (bunu) işitince karşılamaya gider.

5b İki şah, görüşüp konuştu, Çin şahı onun sırrından haberdar oldu.

Geminin içinde bir yeri süsletti, deniz içinde gölgelik hazırlattı.

Çin şahını üç gün ağırladı, ona her gün çeşit çeşit hediye verdi.

Çin şahı da orada, o gölgelikte Seyf'i, tüm askeriyle birlikte ağırladı.

Seyf'e ve beylere kaftan giydirdi, Seyf de onları üç gün doyurdu.

Çin'de olan nakkaşları davet etti, (hepsi) gelip yere eğilip hürmet gösterdi.

Seyf, bunlara "saygıdeğer kişiler, siz İrem Bağı'nı duydunuz mu ya da Bedi'ü'l-cemâl adlı bir güzel kızı görüp ya da işittiniz mi" (diye) sorar.

Bunlar, "ne İrem Bağı'nın hayalini ne de Bedi'nin güzel yüzünü gördük", derler.

141-143 Orada üç yüz atmış yedi yaşına varmış bir yaşlı nakkaş vardı, o, "ey şehzade! iyi bil, yedi yaşımda nakışa başladım, o düğümle nakış sebebiyle bu sefere başladım, seyyah olup denizde ve karada gezdim.

"Ne Bedi'ü'l-Cemâl, ne de İrem Bağı'nın tasvirini işitmedim.

6a 145-147 "Fakat şu yakında Konstantiniye adında bir büyük şehir var, orada sorun. Orada her memleketten insan çoktur. Büyük şehirdir, buradan sonra oraya git. Orada belki o bağın nerede olduğunu bilen bir adam bulursun", dedi.

"O şehre kaç günde varılır? Sevgiliden bize haber verilir", dedi.

"Eğer yelkenler için rüzgâr az olursa bir ayda gidilir bunu iyi bil" (dedi).

150 Şehzade, Çin şahından izin alıp gemiye binip hepsi mutlu (bir şekilde) gitti.

Gemide kırk gün gittikten sonra, (hava) değişti denizde ansızın rüzgâr çıkınca öldüler.

Denizde fırtına çıkar, (hava) kararır, göz gözü görmez, hepsi şaşkınlık içinde korkuyla ölür.

Her dalga, şüphesiz, dağ gibi amansız yükselip, , deniz yüzünde fırtına koptu.

Ne kadar savaş aleti ve azık var ise dar vakitte hepsini dışarı atarlar.

155 Gemiler, birbirine çarpıp, o an birçok insan denize döküldü.

Birçok gemiyi rüzgâr alt üst etti, kimi kurtuldu kimi battı.

Kalan her bir gemi bir kıyıya çıktı, kimisi de dönüp Mısır'a ulaştı.

Şehzade ve Sait'in gemisi kalır, geri kalanın hepsi perişan olur.

Bu iki gemi her birinde yüzer adamla birlikte giderdi.

160 Allah'tan gelen kaza ve Allah'ın takdiriyle de bunları rüzgâr (birbirinden) ayırır.

6b Daima, felek vefasızdır, yâri yardan ayırır, aldatır.

Bu dönen, bu zalim, bu kötü söyleyen feleğin elinden figan (eder).

Eğer bir gün mutlu ederse, döner, kırk gün ağıt figan eder.

Denizin hışmı, fırtınası, rüzgârı, yağmuru kırk gün boyunca sürer.

165 Bunlar ümitsiz ve hayran, zannedersin aklı ve canı yok gibi yatmıştı.

Kırk birinci gün rüzgâr sakinleyince yattığı yerden başını kaldırır.

Şehzade başını kaldırıp denize (bakınca) öğlen olup sakin bir gün olduğunu görür.

Seyf, sağlıklı olduğuna şükretse de denizde gemi görmeyince korkar.

Sait için "hani bunca dostlar hani yâr" (diye) feryat edip ağlar.

170-173 Yârinden ve dostlarından haber olmadığı için hasretinden "Ölümlü dostum Sait'im, her günüm seninle bayramdı, ey küçüklükten birlikte büyüdüğüm yâr, acaba boğuldun mu hayatta mısın", diye gözlerinden kanlı yaşlar döküp çok ağladı. Sözlerini duyan yanardı.

7a Kâh bunu söyler aklı giderdi, kâh aklı başına gelip ağlardı.

175-176 Seyf, gemide kimi açlıktan kimi korkudan çok adamın öldüğünü gördü, dostlarıma "bu felaket benden geldi" (diye) bunlar için de çok ağladı.

O zaman (bunları) yıkayıp namazını kıldılar, Allah'ın emri (üzere) denize bıraktılar.

Bu dünyadan muradını almadan kimse ölmezse niçin bunlar başımıza geldi.

Şehzade, seksen gün su içmedi, yemek yemedi.

180 Seyf'in önüne yemek koydukça, aklına Sait'in ismi gelirdi.

181-183 Sait'i andıkça ah ederdi, kuvvetle "ya Allah, diriyse beni hemen ona ulaştır, öldüyse de yine o şehide kavuştur, çünkü bana onsuz dünya gerekmez, (canımdan) usandım ne bal ne pekmez yerim" derdi.

Bunu söyleyerek gözyaşı dökerdi, her andığında bağrındaki yaralar yenilenir.

185-186 Gemicilere "burası neresidir, bu memlekete düşenin canına kastedilir, (sebebi) nedir? Adını söyleyin tarih koyalım, buradan başka yere geçelim", der.

7b 187-188 Şehzade üzgün bunu söylerken, gemici ansızın "(ufukta) birçok asker göründü, eli silah tutan herkes silahını alsın" diye feryat etti.

189-190 Seyfü'l-mülûk "belki tüccardırlar, buranın (neresi olduğunu) soralım belki bilirler, Sait'ten haber verirler, seviniriz, bu üzüntüden kurtulup mutlu oluruz", dedi.

Onlar kendileri hep siyah haramîlerdi, göz bebekleri kanlı boz savaşçılardı.

Ansızın Seyf'in gemisini gördüklerinde, gemilerini bunlara çevirip saldırıya geçtiler.

193-194 Bunlara ulaşınca ok yağmuruna tuttular, şehzade hemen kalkanı eline alıp, bir eline de keskin eğri kılıcını alıp bunların üstüne aslan gibi yetişti.

195 Kiminin başına kılıç çalardı, hıyar gibi ikiye bölerdi.

Keskin kılıcı kime çalsa yaralar, beşi bir koldan (ona) eşlik ederdi.

Şehzade sanırsın ikinci Rüstem gibi üç gün gece gündüz bizzat savaştı.

198-199 Alın yazısına, zalimin eziyetine, mazlum isyan eder, Tanrı yardım ederse, binlerce İsfendiyar'ı, Rüstem (gibi güçlü) kılardı.

200 O gün akşama kadar savaştılar, dünyayı haramîlerin başına dar ettiler.

Zenciler bunların iyi savaştığını görünce gemiyi çepeçevre ateşe verirler.

8a Kimi yiğitleri ateş aldı, kimisi ateşte kalıp yandı.

Haramîler, ateşe düşeni yediler, kalanı da suya düşüp boğuldu.

Sağ kalanlar ister istemez zayıf düştü, haramîlerin elinde tutsak oldular.

205-209 Karaya çıkar çıkmaz taht kurdular, üstüne başı kümbete benzeyen, her bir dişi kazma gibi, iki gözü iki tas kan gibi, ya da yanan ateş kazanı gibi, burun deliklerine topuz sığan, çiçek bozuğu kara yüzlü, asık suratlı, ağzı zannedersin ocak kapısı olan bir kan emici zalimi çıkardılar, Seyf'e "Sultana hürmet et!", dediler.

210 Şehzade bunun haramîlerin başı olduğunu bildi, hemen yüzünü yere koyup çok gözyaşı döktü.

O kan emici, eliyle işaret ederek Seyf'i (arkadaşlarından) ayırdı.

Kalanını kebap yapıp yediler, "ne kadar lezzetli başka var mı" dediler.

213-214 Kullar, Seyf'i (onun) kızına verirler. Kız, Seyf'in yüzüne varıp baktığında, Seyf'e can u gönülden aşık olur, Seyf'e çok saygı gösterirdi.

215 Orada gül bahçesinde bir yer vardı, her zaman orada içer sarhoş olurdu.

8b Kız bunları gül bahçesine davet etti, "o bu üçünün olsun" diye emretti.

217-220 Bu zavallı tutsaklar, gül bahçesine vardıklarında (onlara) şeker, badem, fındık, şarap, hurma, ceviz, incir ve fıstık getirdiler. Canları çekti, ister istemez o üç dost yiyip içtiler. Bir iki gün rahat ettiler, şarap onları sıkıntılarından uzaklaştırdı.

221-222 Dinle şimdi, bir gün zenci kızı, Seyfü'l-mülûk için süslendi, kömürle gözlerine sürme çekip Seyfü'l-mülûk'un yanına gidip oturdu.

Şehzade, bakıp dişi devi görünce, (onu) zebani zannedip bağırdı,

yüreği yırtılıp kendinden geçti, bayıldı, bir süre o kuru toprak üstünde yattı.

225-226 Seyf'in aklı başına geldiğinde, dev kızının kaşına gözüne bakar, korkudan sinip suskun dururdu.

Gönlü Bediü'l-cemâl'i arzularken Allah Teâlâ (kendisine) o devi nasip etti.

"O şeker dudak bulunabilir mi" derken nasip oldu ciğer şimdi (onu) em!

Yarım kuzu kebabını kesip yemezken, bu kez yemek için arpa, darı bile bulamazsın.

9a 230 Gönlünü arzuladığı yâri isterken, zenci kız ile kaldı.

Boyu, bir kara çam tomruğu (gibi), meşeye yıldırım düşmüş zannedersin.

Ağzı kirişhane, ciğer (gibi) dudakları her açtığında it ölüsü gibi kokar,

iki memesi içi boş tulum (gibi), onu kucaklamak Seyf (için) ölümdür.

İki gözü kızıl, koltuk altı kokar, arzuladığın yeri sen düşün!

235 Onunla yatmak isteyeni, kıllar içinde arayıp bulamaz.

Tüm bu güzellikle zenci kızı, Seyf'in yüzüne yüzünü koymak (öpmek) ister.

"Kucakla beni sana dokunayım, o iki arkadaşın değirmen çeksin,

onlar arpa öğütsün biz yiyelim, eğlenip konuşup dinleyelim,

hele gel elimden şarap iç", der. (Böylece) canına eziyet etmek ister.

240 Kız, içeni mutlu eden erguvan rengi şarabı getirmelerini emreder.

Kız, içip Seyf'e de ikram etti, aldı içti, o an kendinden geçti.

242-243 Kız sarhoş olup kendini kaybetti, şehzadeye kendini gösterdi. Onu alıp yatağın üstüne götürdü, "ey, canımın içi" dedi.

9b 244-247 "bensiz halin nasıldı bugün, sensiz benim halim bambaşkaydı" diye Seyf'e ne kadar yalvardıysa da şehzade, bu korkuya boyun eğmedi. Zenci kızı sinirlenip Seyf'in ayağına pranga vurmaya yemin etti, hemen o an Seyf'e pranga vurdular, her an aşkından bahsederdi.

Bunlara değirmen çektirir, zaman zaman da eşeklerle odun taşıtırlardı.

Oduna giderken prangayı çıkarır, gece olunca tekrar bağlarlardı.

250 Üçünün öğünü günde üç ekmek idi ki Seyf'e (öğününü) zehrederdi.

Kâh değirmen çeker, kâh oduna gider, gün uzun gece de prangada zahmet çekerdi.

252-253 Seyf, "Ey arkadaşlar, ne yapalım, gelin kaçmanın çaresini bulalım (yoksa) ya odun taşımaktan ya da eli kolu bağlı yatmaktan ölürüz", dedi.

O günden sonra bir küçük gemi yapıp, üçü onu çeşitli yemişlerle doldururlar.

255-257 (Gemiyi) bir yere gizleyip, gelip kızın yanında yatmışlardı. Seherde odun getirmek (için) kalkarlar, gelip hemen o gemiye girerler, Allah'a sığınıp gemiyi yüzdürüp denize açılırlar.

10a 258-259 Dokuz ay geçtikten (sonra) bir rüzgâr çıkıp yine denizi karıştırır, bunlar ah ederler. Bu talihe, şansa bakın ki rüzgâr gemiyi parçalar, tahtalara ayırır.

260 Bunlar bir tahta üstünde kalıp Allah'a yalvararak ağlarlar.

O tahta üstünde iki ay Allah'a yakarıp, feryat ederek giderler.

Ne yemek varsa bu üçü yer, ya da bu lanetli yerde uyurlar.

263-265 Bir gece yarısı denizin üstünde giderken büyük bir ışık oldu, meğer görünen balıkgözüymüş, ışık yok dersen çok fazla var. Ve hayır mı şer mi garip renkler görüp hayret ederler.

Bunlar o tahta üzerinde korkuya kapılıp, suya girmeye karar verirler.

Ansızın bir güzel ada görüp (karaya) çıkarlar. “Ne güzel, hoş yer” deyip bakarlar.

268-269 “Bir daha denize girmeyiz, şu gül yüze bak ne hale geldi, yerleşip (burada) bir ay kalalım, Allah’tan ne gelirse şükredelim.”, dediler

270-271 Etrafı gezip çeşitli yemişler toplarlar, gece yatmak için bir yer görürler, akşam olunca bir yerde konaklayıp orada geceyi geçirirler.

10b Denizden birçok canavarın çıkıp, yemiş yemeye geldiğini görürler.

Kimisi sığır gibi böğürür, kimisi insan gibi kah kah gülerdi.

Kiminin koyun gibi ayakları var, kimi kuş gibi peri misali kanatlıydı.

275 Binlercesi denizden çıkmamış, yemişlere ve bunlara bakmamışlardı.

Sabaha kadar yemişlerden yiyip Allah’ı andılar.

Canavarlar deve gibi korkunç, katar (gibi) sıralanmış görenin ödü patlar.

Her biri kötü bir ses çıkarır, sesiyle dağ ova dolardı.

Korkudan bunlar hiç uyumadı, bu sesler öyle korkuttu ki (korkudan) titrediler.

280 Sabah olduğunda Seyf, “ne yapalım, burada durum budur, gidelim” der.

Yine orada hemen bir gemi yapıp (gemiye) yiyecek koyup denize açılırlar.

Giderken yine ansızın bir rüzgâr esip bunları ister istemez derinlere götürdü,

öyle derin ki girdap misali dalga (olur), gidince yine deniz sakinleşir.

Denizin ortasında bir oyuk, su döner, geminin buradan çıkmasına, Allah izin vermez.

285 Bunlar dört ay o çukurda kalırlar, Allah’a yalvarıp ağlarlar.

11a Bunlar o çukurda çok eziyet çekerler, bizim için ölüm Allah’ın merhametidir.

Girdap içinde birçok geminin durmadan suyun içinde dönüp durduğunu görürler.

Gemilerde birçok adam, at ölmüş, bu felaket kimisine henüz kimisine çoktan gelmiş.

Gemiden düşeni balık yutar, bunlar (bu durumu) görünce sanırsın ödleri kopardı.

290-291 Seyf, "ey dostlar, ölmek kolay, bu gemilerden bir urgan getirin, onu yeni ölmüş bir ata bağlayın, ucunu da gemimize bağlayıp bırakın" dedi.

292-295 Hemen kulları urgan ve atı bulup (getirir) Seyf bunların bir ucunu ata, diğerini gemiye sıkıca bağlar, güçlükle atı denize atarlar. Ansızın bir balık çıkıp onu yutar, urganı çekip gemiyi güçlüce çeker. (Bunlar) girdaptan çıkıp giderler, ipi kesip Allah'a şükrederler.

Kırk gün sonra yiyecekleri tükenince bunlar, lokmaya muhtaç (bir halde) yolculuk ederler.

Karşıdan yemişi çok olan ve içinde suların aktığı bahçe misali bir dağ görürler.

Denizden hemen o adaya çıkarlar, bu ihsan için Allah'a şükrederler.

Seyf, oranın havasını beğendiği için (oraya) yerleşmeye heves eder.

11b 300 "Bu yere yerleşirsek, canımız rahat olur, yemişi boldur, ölümsüzklük suyu akar" der.

O yeri dolaştı çok beğendi. Burada rahat edeceğini sandı.

Orada meyvesi de oldukça garip olan bir garip ağaç vardı.

Ona vak vak ağacı derlermiş ve yılda iki kez meyve verirmiş.

Meyvesi adam başı kadardır, bu ibretlerin hepsi Allah'ın takdiridir.

305 Ağaçtaki tüm başların, gece ağaçtan inip bir biriyle savaştıklarını görürler.

Bölük bölük olup (savaşırlarken) o ağacı delik deşik ederler.

Ağacın her deliğinden çıkan ses, sabaha dek ah vah edip seslenirdi.

Sabah olunca tuhaf bir şekilde her biri deliklere girerler (sesleri) kesilirdi.

(Bu adada) kahkahayla gülen ağaçlar çoktu, ateş olmadan mum gibi yanan ağaçlar vardı.

310-312 O adanın adı Levna (renkli) idi. O ada, Hint memleketine yakındı, sınırı Sin memleketine ulaşırdı. Dinle! pençeli karabiber ağacı, onun tepesinde (de) beş yaprağı vardır. Yaprağı çakır gül gibi yağlıdır,

gülün yaprağı gün doğduğunda açılınca yaprağın arasında karabiber olur.

12a Karabiber besinini güneşten alır, yağmur yağınca canlanır, işi budur.

315 Onun meyve salkımını araya alır, yağmurla karın dokunmasına izin vermez.

Bunlar gün doğunca yine açılır, her gün işi gündüz açılıp gece kapanmaktadır.

Bunlar bu işi hayran seyrederlerdi, meğerki içlerinde (bunu) bilmeyenler varmış.

Evliya adamlar ansızın ağaç dibinde (bu) üç genci görürler.

Bağırıp hemen hepsi kılıcına elini götürüp bunlara hücum ettiler.

320 O an ikisini yediler, Seyf durmadan sağlam bir yere üç gün üç gece kaçtı.

Dördüncü gün bir şehre ulaştığında hazır, düzenli (bir şehir) gördü.

Tüm şehir ve pazarı gezer, (fakat) insanlardan bir iz bulamaz.

Şehirde maymunlar ve köpek başlı, insan elliler çoktu fakat (hiç) insan yoktu.

Bunlar üşüşüp Seyfü'l-mülûk'u, meliklerin şahını tutup götürdüler.

325-327 Saraya girdiklerinde Seyf, mücevherlerle süslü, öd ağacından yapılmış büyük, etrafına mücevherler saçılmış, üstünde bir adamın oturduğu tahtı görür. Seyf onu gördüğü vakit sevindi.

12b Tüm maymunlar ona bağlanmış, bu kadere bakıp gel de şaşırıp kal(ma)!

Şah, "bir kürsü getirin", dedi. Getirdiler, Seyf'e, "oturun!" dedi.

330-331 Şehzade kürsüde, gurbet elde bu sırra (ulaştığı) için sevinçle oturdu, o şah dönüp Seyfü'l-mülûk'a "ey yiğit bu ülkeye (yolun) nasıl düştü" dedi.

Bu felek, seni de benim gibi sabana vurup, büküp yabana atmış.

Seyfü'l-mülûk ayağa kalkıp, yere baş koyar, " Ey şah! aşka yoldaş olmuşum", der.

"Bilin ki Mısır evladıyım ben, babam orada yaşayan bir tüccardı.

335-336 "Babam, bana Hint armağanı (üstüne) resim çizilmiş bir bez verdi. Onu görünce (o surete) can u gönülden âşık oldum", diye başından geçenleri anlattı.

Bilmezken, ona sözü ulaştı, "kaçıp geldim insanlar arasında seni buldum" (dedi).

Sultan, Seyf'in başından geçenleri öğrenince biraz ağlayıp beddua etti.

339-340 "Ben de o Mısır şehrindenim, şaşılacak iştir, hayret ettim bu sırra. Benim babam da tüccar kimseydi ve uzak memleketlere giderdi" der.

"Bu iş, beni Hindistan'a götürür, denizde giderken rüzgâr gemimi parçalar.

13a "Bir katranlı tahtayı elime geçirip can kıymetlidir o ağaca tutundum.

"Günlerce o tahta üzerinde kalıp sonra bir adaya geldim.

344-345 "O sahile çıkıp giderken yalnız ağlayıp inlerken yüzlerce maymunun geldiğini gördüm. (Üstüne) üşüşüp beni o an tutarlar.

"Şuraya getirip beni sultan yaptılar, kopmaz iplikle diktiler.

"Bunların evvelden beri âdeti böyleymiş; bunların şahı insanoğlundan olurmuş.

"(O) ölürse bir başka insan bulurlar, onu kendilerine sultan yaparlarmış.

"Eğer insanoğlundan şah tahta çıkmazsa, onlardan dişi, erkek doğmazmış.

350 "Onun için, ben kulu, sultan yaptılar, ne emretsem ferman kabul ederler.

"Hele hoş geldin, ey sevgili dostum, bu memlekette sen garipsin ben garibim.

Seni bırakmazdım, birlikte eğlenir, (birbirimize) destek olurduk.

Bir güzele âşık olduğun için işin zor iştir, işini (ancak) Allah çözer.

Hele keyif yapalım, bir kaç gün eğlen, hem yorgunsun biraz rahat et, dinlen" der.

355 Şah emretti yemek getirdiler, saki dönüp kırmızı kadehi aldı.

13b Erguvan renkli şarabı içtiler, (böylece) tüm zahmetler unutulur.

Şehzade tef ve neyi işitince gözü yaş dolup "ah ah" (diye) ağlar.

Seyf'in ağlamaktan aklı (başından) gider, şah da buna katıldı üzüldü.

Sabah olunca on bin maymun toplandı, selam verdiler, destur verildi.

360-361 Seyfü'l-mülûk ayağa kalkıp yere baş koydu, "Kardeş! Ne yapayım, burada rahat edemem bana izin verin, yine sevgiliyi bulmaya gideyim" dedi.

Şah, "bir Arap köpeği getirin ki bulmaya dağda ovada rahatça gidebilsin" dedi.

Şehzadeye eyerli (bir tazı) getirdiler, hemen şah ile vedalaşıp bindi.

İki maymunu (Seyf'e) yoldaş eder, bunlarla durmadan bir ay giderler.

365 Maymunların sınırına varınca Seyf tazıdan iner, maymun (ona) çok ikram eder.

Tazıyı alıp, o iki maymun dönüp giderler, şehzadenin yalnız kalınca ne yaptığını gör.

"Ya Rab! Sen bana yoldaş ol, yalnızım o Sait kardeşim nerede?" der.

Onları anıp ağlayarak giderdi, kâh kendine hâkim olurdu.

Bu şekilde Seyf, bir ay çok soğukta, kar ve fırtınada yolculuk etti.

14a 370 Seyf, geçen zamanın zorluğuna sabredip Lavent adasının kıyısına ulaşır.

371-372 Meğer o ada okyanusun ortasında (bereketli) sandal ağacı yetişen, güneş doğunca altın yetişir, batınca biten bir ada imiş.

Orada her karınca kedi büyüklüğündedir, nerede insan varsa paralardı.

374-376 Eğer sana altın ya da sandal ağacı gerekse oraya baharda gelmeli, birer hızlı atlarına binip, her yere bir kaç parça et bırakmalı, karıncalar etten nasıl üşüşüp (gelir) sen alacağını alıp atından ayrılmamalısın.

Kaçınca kurtulursun, kazancın altındır, fakat helâk olunan bir yerdir, kork!

Dağ karıncası ovaya yakındır, dağda biten altın ve sandal ağacı (onlara) azıktır.

Seyf, oldukça zinde ve çevik idi, ona yeryüzünde hiçbir at yetişemezdi.

Karınca ordusunu görünce, yoldan sapıp korkuyla dağa koştu.

Seyf, koşup dağa çıkınca gökten aşağıya bir kuşun indiğini gördü.

Bedeni zannedersin bir file benzerdi, görsen ismine deve kuşu derdin.

Konmak için Seyf'in önüne gelince; her baldırının beli kalınlığında olduğunu görür.

14b O mazlum kuş, şöyle, sakin bir şekilde konduğunda zavallı Seyf, boynuna biner.

O kuşa binip gözünü yumdu, kuş yüzünü kaldırıp havalandı.

Kanadını her çırptığında giderdi gözün gördüğü yere hükmederdi.

Şahin, dağ deniz aşıp şahin, yuvasının bulunduğu bir sazlığa kondu.

Şehzade Seyf'i yuvaya koyunca, (yuvasına) yılanın çıkıp yavrusunu yiyeceğini gördü.

Büyüklüğü sanırsın ejderhadır, dev görse ondan kurtulmak ister.

Meğer o yılan âdet edinmiş, yılda kaç yavrusu varsa (hepsini) yermiş.

Yine o yılanın yine geldiğini görünce bu ikisi gayret edip onu öldürürler.

Şehzade yine oradan gidip gece olunca da bir dağa ulaştı.

Gece geçip sabah oluncaya (kadar) gece bir ağaç kovuğunda yattı.

Şehzade bu şekilde bir kaç gün gider. Orada ne içecek su vardır, ne yiyecek birşey bulunur.

Aç susuz, miskin, avare, yürüdü, adım atmaya dermanı kalmadı.

"Bu nasıl beladır cana" dedi, ona ulaşınca canından bezdi.

Yine kendine gelip, "Allah kefildir, kula kuvvet verir" diye öğüt verdi.

15a 398-400 “İnsan sabrederse, amacına ulaşır” dediğinde baktı ki karşısına gölgeli, büyük bir ağaç var. Heveslenip gitti, orada gör bu acı. İncir ağacına ulaşınca çok sevinir, (incir) yer, yatıp avunur.

Sitemle “Ey kötü işler yapan zalim felek, sana ne yaptım ki beni mahvettin.

“Beni kötü söz ile avare ettin, ciğer yaralı, yâre hasret kaldım.

“Hani her bir günüm onunla bayram olan vefalı dostum Sait’im?

404-405 Sait’i andıkça “Bana canımdan daha tatlı olan yiğidi, ne yaptın ne bileyim hani?” (diyerek) gözü yaş dolu ağlar gider, ah ederdi.

Şehzade birden (başını kaldırıp baktığında) karşısında büyük bir köşk görünce mutlu oldu.

Öyle ki duvarın büyüklüğüne ok ulaşamazdı, kapısı balık kemiği(nden yapılmış) gibi:

Seyf, Allah’a sığınıp köşke girdi, dört yana perdelerin asılmış olduğunu gördü.

409-411 O köşk içinde bir kapıdan girer, birbirine karşı duran padişahlara layık, görenlerin mutlu olacağı hoş, dört sofa ve çiçekli bir sofanın ortasında tahtı ve sandal, öd ağacını görür.

15b Ayakları kızıl altından olan tahta oturanın orada ruhu dinlenirdi.

Renk renk minderler tahtın üstündeydi, billur köşkün örtüsü, süslüydü.

Ortada bir şadırvan akardı, içeni mutluluğunu coştururdu.

415 Bu yaratıcılıkla çıkan su köşkün dışından aşağı (doğru) akardı.

Her taht üstünde bir türlü kuş yüzleri birbirine doğru ötüşürdü.

Üveyik, dudu kuşu, kumru ve bülbül sesleriyle, sarayın içi şamatayla dolmuştu.

Köşkün de altın ve inciyle süslü kırk kapısı daha vardı.

Fakat orada tılsımla bir aslanın önünde durduğu sihirli bir kapı görmüş

420 Kapının perdesini eline almış, kâh sağına kâh soluna bakardı.

421-422 Seyf hemen aslanın göğsüne bir yumruk vurunca (aslan) düşüp, kapı açılınca (içeri) girip kimsenin daha önce benzerini kimsenin görmediği kırmızı yakuttan bir taht gördü.

Onun üstünde dünyada eşi benzeri olmayan güzel bir kız yatıyordu.

424-425 Gözleri uykudan mahmurdu, yüzü güneş, alnı ay, dudakları parlak ve tatlı, nefesi misk ve amber kokar, çember zülfü menekşe yaprağıdır.

16a Seyf, o uyuyan güzeli görünce; aklına sevgilisi düştü.

Gözünden yaşlar dolu gibi aktı, kızın yüzüne bir an durup baktı.

Kızı uyandırmak için ilerledi, ne kadar çabaladıysa da o sevgili uyanmadı.

Elini tutup çekerek ayağa kaldırdı, Seyf elini bırakınca o geri düştü.

430 Ne kadar sarstıysa da kız gözlerini açmadı, Seyf, "bu bilmediğimiz bir tılsım olmalı" dedi.

431-432 Neden uyanmadığını bilsem (derken) yastığa dayanmadan (havada) altın kenarlı gümüş bir levhanın durduğunu gördü.

Levhayı alıp okumak istediğinde yakutun parıltısıyla okunmaz (boş olduğunu gördü).

O levhayı okumak için dışarı çıktı, kız uyanıp kalkıp etrafa bakındı.

435 Dönüp sevinerek kızın yanına girdi, o güzel yine kendini kaybedip düştü.

Seyf, kızın tılsımının levhada olduğu anladı, o levhayı bırakıp içeri girip saygı gösterdi.

Kız kalkınca Seyf'in selamını alır, Şehzade kıza ne söylediğiini bildirir.

Güzele "huri misin, yoksa peri mi, burası neresidir, söyle" dedi.

"Ey yiğit! ben insanım (bunu) bil, sen kim olduğunu bana doğru söyle" dedi.

16b 440 Şehzade, "peri değilim, insanım gurbette bir aşığım seninle aynı cinstenim" dedi.

Kız "niçin buraya geldin, burada gurbettesin, nerede âşık oldun?" dedi.

Şehzade, "maceram uzundur, on üç yıldır denizde ve karada gezerim.

Sevgim, kimisi karada kimisi denizde çok gariplikler gösterdi,

fakat bundan, seni burada yalnız görmekten daha garibi yok, kendimi unuttum" dedi.

445-447 Kız "dinle şimdi ey yiğit, ben Serendep padişahının kızıyım, biz bir bahçe içinde üç kız kardeş, her an sefada, sanırsın cennette, idik. Bahçenin ortasında girenlerin ruhunun huzur bulduğu bir büyük havuz (vardı),

"Oynayarak gezerken o havuzu gördük, elbiselerimizi çıkarıp suya girdik.

"Havuzun içinde oynayarak yıkanırdık, ansızın kara bulutlardan

450 "Kara yüzlü bir şeyin belirdiğini gördüm, üstümüze gelip bana dokundu,

"Beni tutup hemen havaya uçtu, kendimden geçince beni buraya getirmiş.

"Gözümü açtığımda yakışıklı fakat beni korkutan bir genç gördüm.

Bana "korkma, ben periyim, senden başka insandan uzağım" dedi.

17a "Ben, periler padişahının oğluyum, seni sevdim, gel sen de beni sev,

455 "Burası periler diyarıdır, buraya ne insan gelmiş ne de bir an kalmıştır,

"Sen ananı, babanı, akrabanı, sevdiklerini unut", der.

"Ona kanım kaynamaz, yüreğim korkar, şu işe bak, sanki devdir, sürükler.

"O öfkelenip, beni tılsımıyla bağlar", bu sözü der demez kız, ağlamaya başlar.

459-460 "Benim yanıma ayda bir gelir, canım ondan çok eziyet çeker, gelince tılsımlı levhayı alıp dışarı çıkarıp koyar, gelince beni uyandırır", der.

"Bana yemek yedirip beni canlandırır, bana "ne kadar uyudun?" diye sorar.

"Burada (bir) saat mi uyudum", diye düşünürken, "orada bir ay rahatça uyurmuşum.

"İşte on bir yıldır buradayım, anne baba yüzüne hasret kaldım."

(Seyf bu güzele) ben maceramı anlattım, sen de anlat, sevimlisin dudu kuşu gibi şeker ye!" (der).

465-466 Şehzade, "ey gönül alan güzel, başımdan geçenler uzundur, tamamlamadan peri geri dönerse, burada bulursa beni öldürür (diye) (anlatmaya) çekinirim" der.

Sana kızıp, (seni) tutsak eder" (ama), "gelmesine daha beş günlük yol var.

17b "Sen başından geçenleri anlat, ondan korkma, senden on beş günlük uzaktadır" der.

469-470 Şehzade, (nakışlı bezde) gördüğü sureti, ona bin can ve gönül verdiğini, Bedi'ü'l-cemâl'i nasıl sevdiğini, onu isteyerek gittiğini ve halinin ne olduğunu" anlattı.

Denizde ve karada ne sıkıntılar gördüğünü, hepsini o sevgiliye söyleyiverdi.

Sait'i ve dostlarını anıp ağlar, bu durumu duyanın yüreğini dağlar(dı).

473-475 Şehzade sözünü tamamlayınca kız dönüp "ey yiğitlerin en sevimlisi, sana Bedi'ü'l-cemâl ve İrem bahçesinden bahsedersem, bana teşekkür için ne vereceksin?" der. Yiğit "sana layık ne varsa" der.

476-477 Kalkıp baş eğdi, "ey güzel, yedi memleket benim olsaydı eğer bu söze müjdelik vereydim, canıma bin lütuf bulaydım.

"Candan tatlı ne ise onu vereyim, yine (en tatlısı) ona vereceğim candır."

Kız, "bundan sonrası sevinç, sevinmek gamdan ilerdedir.

480 "Bizler bilinen üç kız kardeşiz, anamız birimizi doğururken

"kırk gün kırk gece bahçe içinde kalmış, gece gündüz misk, amber tütsü yakmış.

18a "Yeme, içme, bolluk, zevk ve sohbet, sonrasında annem bağda tenhada kalmış.

"Meğer bir ağaçtan altın giysili bir peri kadın, annemin yanına gelmiş.

"Selam vermiş, "biz periyiz, çekinmeyin biz korkudan uzağız"diye söylemiş.

485 "Senin benim üstümde hakkın çoktur, sana benden kötülük ve korku yoktur.

"Çünkü bahçende bir peri doğurdum ve ona Bedi'ü'l-cemâl adını verdim.

“Kaf Dağı’nın şahının karısıyım, beni cimri, hırsız sanma,

“Bize yakın olan size uzaktır, yerim o İrem bahçesidir.

“Itırını, sohbetlerini koklamışım, senin çok yemişlerini, nimetlerini yemişim.” (deyip)

490 “Anama her biri bir memleketin haracı değerinde üç inci şamdan verdi.

“bizden (bunu) bolluk/bereket (için) kızına ver, bu sebeple bizi hatırlasın”, demiş.

Annem ona “ey güzel ay (yüzlüm)” devletli şahım kızını göreyim” demiş.

493-494 “Hem ben de onu emzireyim, sen de benim kızımı emzir, ikisi birbiriyle kardeş olsun, bu ona, o buna dost arkadaş olsun” demiş.

495 “Annemle bir arada otururlarken, kızını beşikle getirirler

18b 496-497 “O kızın beşiği kırmızı yakuttan, örtüsü parlak inciyle süslüydü, beşiğin örtüsünü açınca ansızın oraya ay ile güneş doğmuş (gibi olur.)

“Bir yüz ki bin Çinli nakkaş görse, bir kirpiğinin ucunu nakşedemez,

“Emzirdikçe imrenip öper, sulu şeftali gibi dudaklarını alırdı,

500-501 “Annem iki kez emzirir sarhoş olur, “ey Kaf şahı! Canım (canına) kavuştu, bu kıza canım doymadı, dudakçıklarına canım kanmadı” dedi.

“Annesi anneme “ben ayda bir kızını görmen için göndereyim” der,

“ayda bir gelir görüşürüz,” diye annemle sözleşir, giderler.

“Şimdi o kız benim kadar büyüktür, bil ki hala o sözümüz böyledir.

505 “Sözüne sadıktır, beni ve annemi görmek için gelir

“Eyvah, eğer şehrimizde olaydım, senin derdine hemen derman bulurdum

“Sana kız kardeşimi göstereydim, göresim geldi ben de görürdüm.

“Ne yapayım ki şimdi çaresizim, bu zalime bağlı kalmışım” der.

Bunu söyledikten sonra (öyle) gözyaşı döktü ki kuru yer ıslandı.

19a 510 Şehzade, o kıza “şahım, güneşim, ayım, acaba doğru mu (söylersin)” dedi.

"Beni mutlu etmek ve gönlümü teselli etmek için yalan söyleme",

Kız büyük yemin etti, Şehzade "Buradan nasıl kurtulursun? diye" sordu

"Sözlerin tatlısını söylediğin için ben de seni annene götüreydim", dedi.

Kız "o periyle birlikte yer (içerim ama), içim bambaşkadır" der.

Ona "bu yerle bizim yerin arası ne kadardır" diye sordum.

"İnsanoğlu oraya dört ayda varır" dedi. "Şimdi sana ne söylerim dinle!

Acaba peri mi çok yaşar insan mı?" (diye sordum)"Perinin yaşı uzun olur" dedi.

"Senin yaşın kaç yıl olacak, canını isteyen (onu) nerede bulacak?" dedim.

"O peri sözüme öfkelenip dönüp yüzüme "neden sordun?" diye haykırdı.

"Öfkesine üzülüp gözyaşı döküp ağladım, "Bin yedi yüz yedi yaşındayım" dedi.

"Benim canım bu suda, deniz dibindeki bir sandıkta saklı bir güvercindir,.

"Süleyman'ın yüzüğünü gördüğünde ecel canımı bulur,

"Kişi yüzüğü denize gösterdiği zaman sandık deniz yüzüne çıkar", der.

19b Şehzade bu sözü kızdan duyduğunda sevinip, güzele "şimdi sevin!" der.

"Ey gözümün nuru, ey tatlı canım, o yüzük benim parmağımdadır,

"Bu canım, Allah'ın ikramıdır, beni bunca sıkıntıdan kurtardı.

"Ben varıp o işi bitireyim o güvercini yok edeyim" (der).

Kız sevinerek Seyf'le deniz (kıyısına) gelir, yüzüğün gölgesi denize düşünce sandık yüzüğün karşısına çıkar, Seyf, hemen çengel takıp (sandığı) kenara çeker.

Şehzade, sandığı hemen götürüp, kızla dönüp o köşke getirir.

Yüzüğü sürdüklerinde tabut açılır, güvercin görününce kız “Hey! Tut! der.

Şehzade tutup, kuşun başını kesip hemen perinin işini bitirir.

O an hava kararıp rüzgâr esmeye başlar, gürültüyle yağmur yağıp, seller akar.

O cin, havadan kümbete benzerdi, (ölüp) devler cehennemine gider.

535 Bir kaç kez ayağını uzatıp can verir, bunlar onu görünce sevinirler.

536-537 “Feleğin eğlencesi budur, er ya da geç kimini kaldırır, kimini düşürür, kimini ağlarken güldürür, kimini gezerken öldürür” derler.

20a 538-539 Bunlar çokça kıymetli taş ve mücevher alıp birlikte bir gemi yapıp gemiye her tür erzak doldurup, birlikte (yola çıkarlar).

540-541 Kırk gün gittikten sonra azıkları tükenir. İki ay da balık eti yenir, (fakat) aşağı yukarı (her yer) deniz, açlıktan bunlarda akıl kalmaz.

(Bu halde) giderlerken kuvvetli bir rüzgâr çıkar, can korkusu bunları deli eder.

O arada (rüzgar) gemiyi bir adaya sürükler, yine Allah’ın lütfuyla kurtulurlar.

Güzelle şehzade kıyıya çıkar, orada bir iki gün dinlenirler.

545-546 Seyf, yine bir gün güzele, “Şahım, burada oyalanmak bize zulümdür, yatmanın faydası yok, gidelim” der. Gemiye hemen bolca meyve doldururlar.

(Denize) açılıp Allah’a sığınırlar, üç ay denizde giderler,

548-551 Bir gün gemide uyurlarken ansızın bir timsah çıkıp gelir, gemiyi ister istemez kıyıya çeker, güzel, ansızın uykudan uyanır. Gemiye bir su yılanının yapışmış (olduğunu ve onları) kıyıya çektiğini görünce hemen Seyf’i uyandırır, o aslan kalkıp o yılanı kılıçla öldürür.

20b Hıyar gibi iki parçaya böler, kızıl kan suyun yüzünde ırmak olur.

Canavar can verir, bunlar gidip Semekli adasına ulaşırlar.

554-555 İki ay o adada kalırlar, kızla Seyf, meyveleri erzak yapıp sabah vakti (yola) çıkarlar giderken ansızın insan sesi duyarlar.

Şehzade dört bir yanına bakarken beş kişinin gittiğini görünce çok mutlu olur.

Varıp onlara hemen selam verir, onlar da selam alıp (Seyf'le) konuşurlar.

Şaşa kalıp bunlar "sen kimsin, kimin yabancısı, kimin tanıdığısın?" di(ye sorarla)r.

Seyf, onlara hikâyesini, bu on üç yılda yaşadığı sıkıntıları anlatır.

560 "Serendep şahının kızını getirdiğini, (onu) tutsak edenin işini bitirdiğini" (anlatır).

Onlar dönüp Seyf'e "bizim şah, kızın dadısıdır, daima "ah" eder." derler.

Şehzade, "şehrinizin adı nedir, buradan oraya ne kadar sürer?" (diye sorar)

Onlar "Şehrimizin adı Umman'dır, ey derdimin dermanı (buradan oraya) üç günde gidilir" der.

Şehzade bu sözü duyunca, "Elhamdülillah" deyip secdeye varır.

565 Dönüp gelip sevgiliye haber verir, sevinip Allah'a şükreder.

21a (Güzel,) "Benim dadımın adı, Tācü'l-mülûk'tur, kalk, Seyfü'l-mülûk ona gidelim" der.

Güzelle Seyf, mutlu giderken Umman şehrine ulaşırlar, (şehir) görünür.

(Seyf,) kızı bir yerde bırakıp şehre girer, sorarak şahın sarayını bulur.

Şehzade kapıcılara "Şah'a sözüm var, izin var mı? der.

570 "Ava gitti, bekle, gelince (uygun) bir vakitte (söylersin) bekle" derler.

Seyf, bir köşede bekler, durur, avdan gelen sultanı görür.

572-573 Şehzade ilerleyip yer öper, şah "kimsin, şehirli misin ya da yabancı, neredensin, niçin bu şehre geldin, bu yolda iyilik mi, kötülük mü buldun?" diye (sorar).

574-575 Şehzade şaha "Şehrim, Mısır'dır, bu yolda iyilikten çok kötülük oldu, on üç yıldır gurbette, gece gündüz yâre kavuşayım diye avare gezerim", (der).

Şaha başından geçenleri bir bir anlatıp halini başından sonuna açıklar.

Şah işittiğinde gözleri yaş dolup "ey kardeş, adın nedir?" diye sorar.

578-579 "Adımı, atam Seyfü'l-mülûk koymuş" der, Tācü'l-mülûk onu duyunca, "Benim kız kardeşimin kızı kayıptır, bugün on iki yıl olmuştur.

21b 580 "Ölü mü diri mi, hanım mı hizmetkâr mı bilmiyoruz" (der).

Seyf, "şahım o kızın adı nedir?" diye sordu. (Şah) "Adına Melike derler" der.

Şehzade, şaha "müjdeler olsun, onu şehre sağ salim getirdim" der.

583-584 Umman sultanı (bu haberi) duyunca sevinip "o güzellerin şahı nerede? Ona karşılamaya askerle gidelim, yine o güzel yüzünü görelim" der.

585 Şaha "Bu arzumuza kavuştuğumuz için ayağına kadar gidelim" der.

Hemen Şah, Seyf için kaftanlar emreder, (onu) bir ata bindirip kıyafetler giydirir.

Tüm asker ve süvariye tellal çağırıp, o güzeli karşılamaya giderler.

Şahın karısı, ileri gelenler, eşleri, hepsi o ay yüzlü güzeli karşılamaya giderler.

Sevgiliye fazlasıyla ikram ve hediye götürürler, yine (güzelin) talihi düzelir.

590 Dadısı gelip kızı görünce, başını gözünü öpüp (onunla) görüşür.

Hanımların hepsi gelip görüür, öpüşüp, kucaklaşır (birbirlerinin) hatırını sorarlar.

Oturup çeşit çeşit nimetlerden yer, "Allah'a şükür olsun kavuştuk" derler.

Melike başından geçenleri (anlatmaya) başlar, şah ve sultan onu dinlerler.

22a Perinin kendini nasıl esir ettiğini, bu seçkin mert yiğidin (onu) nasıl öldürdüğünü,

595 Gelip Süleyman'ın yüzüğünü getirdiğini, güvercini öldürüp işini bitirdiğini

El üstünde tutulan dehşetli ifritin gökten düşüp nasıl helâk olduğunu,

Seyf'in, aşkından (nasıl) yerle bir olduğunu, (onun) gözü, sözü, özü temiz (bir insan) olduğunu,

Kadın erkek dinleyip mutlu olurlar, Seyf'e "aferin!" derler.

599-600 Dönüp mutlu (bir şekilde) şehre gelirler, güzel (yeğeni) bulunduğundan Tācü'l-mülûk'u görün bu kez neler yapar, Seyfü'l-mülûk'u yanına çağırır;

601-602 Ağır kaftanlar, Çin işi, Rum işi, zenci, Habeş kullar, köleler, Seyf, "bu sevince sebep oldu" diye çok mal mülk verir.

603-604 Bu taraftan (kızın) babasına, Serendep'e bir elçi gönderir "Serendep şahı, kızının geldiğini işitince aklı başından gidip sesi kesilir.

605 Annesi aklını yitirir, babası kendini kaybeder.

Gülsuyu serpilince aklı (başına) gelir, ölmüş (gibi olsn) ana baba canlanır.

O saat orduyu hazırlayıp, atlarına binip Umman şehrine giderler.

22b Serendep şahının yaklaştığı haberi, Tācü'l-mülûk'a gelir.

O zaman Umman şahı, genç güzel (yeğeniyle) ve Seyfü'l-mülûk'la karşı gelirler,

610 O, iki şah birbirini görüp ay yüzlü güzele kavuşur, görüşürler.

Anne, babası ve kızlarını görünce öpüp, kavuşurlar.

Dudaklarında nice şekerlerle dolu sulu sulu şeftalilerini toplarlar,

613-614 Şehzade, dönüp saraya gelir, iki şah Seyf'i aralarına alıp o denli lütufta bulunmuşlardı ki götürmesi mümkün değildi.

615 Bağışlar, ihsanlar sonsuzdu, saygın kişiler son derece hürmet ettiler.

Serendep şahı, orada üç gün konaklar, her gün (için ayrı) bahşişler verilir.

(Onu yanına) alıp birlikte gezmeye gider, yumuşak başlılıkla özür dilerdi.

Umman şahı, Seyf'in macerasını kızın babasına bir bir anlatır.

"Melîke'nin iyiliği (için) çalışmış (kızını) kaçıran peri oğlunu helak etmiş" (der).

620 Gemiyle denize açıldıklarını, timsahı suda öldürdüklerini,

Umman şehrine gelinceye (kadar), dostu, yareni, yoldaşı olduğunu, (anlatır.)

23a Şahzadenin haline hayret ederler, “Ya Seyf, Allah dileğini versin!” derler.

“Kızım için bu iyilikleri yaptın, ben de ölmezsem senin için yapayım,

“Sen benim derdime derman olduğun için ben de senin ihtiyacını karşılayım” (der).

625 “Ey beni ağlarken güldüren Seyf, bana düşman olanı öldüren Seyf,

“Sen bana bu işleri yaptın, bedenim ölmüştü, sen (bana) can bağışladın.

“Ben de yoluna hazinemi harcayım, dileğime kavuşmamı sağladın” (der).

Seyf’e hayır dua edip, kızıyla birlikte alıp gider.

629-630 Bunlar bir iki gün hedefe yol alır, Serendep’e yaklaşınca şahın askeri şehre ulaşır, halk (bunu) duyunca (onlara) karşı gelir.

Seyf’i gören (ona) dua edip (Allah’a) şükrederdi, elini öpüp şehre dönerdi.

İzzet ve nazla şehre girdiklerinde, kıymetli (Seyf’i) kendinden ayırmaz.

Şah, Seyf’e o kadar mal bağışladı ki hamal Seyf’e (malları) on günde taşırdı.

(Şah ona) kumaş, at, katır, altın ve gümüş verir, kim görse takdir ederdi.

635 “Ben senin atan, sen benim oğlumsun” der, her soydan çok kullar, köleler (bağışlar).

23b Bir memleket, şehir ve ülkeyi Seyf’e verir, şehzadeyi son derece hoş tutar.

(Şah,) Seyfle, mutluluktan elinde gül renkli şarapla her gün meclis kurardı”

Zaman zaman içip eğlence düzenler, (Seyf’e) macerasını sürekli anlattırırdı.

(Seyf,) Sait’i andıkça “ah” eder, o kadar ağlardı ki aklı (başından) giderdi.

640 Aklı gelince o yiğidi över, “o yiğit, benim canımdandır” derdi.

Melike de anasına, Seyf'in halini arz eder, anlatırdı.

"Bu Seyfü'l-mülûk adlı genç şehzade, bana değerli bir yoldaştır

"Mısır'a sultan olan babasının adı Âşım ibni Affan,

"Süleyman'dan beri o hükümdarmış, yedi memlekete hükmedermiş.

645 "Askeri, malı, mülkü sayısızmış, sadece oğlu olmadığı için evlat özlemi çekermiş.

"Ne kadar ağlayıp arzuladıysa, (sonunda) Allah Teâlâ ona evlat vermiş.

"(Çocuk,) on dört yaşına gelince rüyasında Bedi'nin resmini görmüş.

"Bedi'nin yüzünün güzelliğine gönül vermiş, onun hayaliyle şaşırmış.

"En ince ayrıntısına kadar (onu) gördüğünde savaşta aşkla vurulmuş (gibi) olur.

24a 650 "Allah'a hamd olsun, gelip dayımı gördük ve ayağınızın tozuna ulaştık" (der).

Seyf'in macerasını şah kızından işitince kendisinden geçer.

Şaşkınlık denizine dalıp, bu duruma hayran kalır.

653-654 Burada beş on gün geçirdikten sonra şehzade, sultan kızına, "Şahım, Bedi sana geldi mi, bana niçin âşıktan haber vermedin?" der.

655-656 Melîke, "Ey gözümün nuru, cennetten çağırdım henüz gelmedi", daha gülmene ayrılık ve gamını giderip kavuşma gelmesine giymene beş gün vardır", der.

Her bir gün Seyf'e bir yıl (gibi gelir), canı, yâri beklemede kıldan inceydi.

Anlatıcı! gönlünden bize bu durumu anlatan bir hikâye anlat:

(Anlatıcı,) "Şehzade, bir gün ava giderken yolu pazara uğrar" (der).

660 Sait'e benzer bir genç görür, Seyf, "eğer oysa ihsana ulaştım" der.

Dönüp bir kuluna "şu genci ben gelinceye kadar bir evde sakla" der.

Kulları varıp o genci alırlar, sarayda bir odaya getirirler.

Hemen eve koyup kapısını kilitlerler, genç, bir suç işlediğini düşünüp, ağlar.

24b Acaba benim günahım nedir ki şehrin şehzade gelip (beni aldı)" der.

665 Şehzade, kullarına "o genç nerede?" diye sorar (genci) getirdiklerinde şah mutlu olur.

"Yiğit! kimsin, adın nedir? Şehrin yabancısı olmalısın, burada ne arıyorsun" der,

"Ben Mısırlıyım, garibim, dostundan ayrı düşmüş kısmetsizim" der.

"Adım Sait'tir, ama talihim yok, avareyim kardeşimden sıkıntım çok"

Seyf, "Neden gurbettesiniz, sebebi nedir, buraya gelmekteki amacınız nedir?" der.

670 Sait, "benim hikâyem uzundur, sıkıntı çektiğimden yüreğim kan doludur." der.

"Benim güzel bir şehzadem vardı, sevdiğim arkadaşım, kardeşim idi.

"Birbirimizden hiç ayrılmaz, büyüklerimizin yanında yaşardık,

"Birden (onun) başına bir iş geldi, aşk yüzünden ağlayıp inledi.

"Onunla denize açıldık, giderken kuvvetli rüzgâr çıktı, yelkenimiz battı.

675 "Rüzgâr, gemilerimizi parçaladığı için ben buraya düştüm, şehzadeye ne oldu bilmem", (der)

Seyf, "o gencin adı nedir?" der, "Seyfü'l-mülûk'tur, gönlümün dileği" der.

Seyf, (cevabı) duyduğu zaman aklı (başından) gider, başına insanlar toplanır.

25a Kullar, Sait'i, sürükleyip gence dayak atarlar.

Çıkarıp onu dışarıya bırakırlar, Sait, hemen bir viraneye canını atıp (kurtulur),

680-681 "Bu sıkıntıya sabret, sıkıntıya sabreden vefaya ulaşır, sabrın öncesi zehirden acı, belki sonu şekerden tatlıdır." der.

Aklı başına gelince şehzade başını kaldırıp bakar, kardeşini göremez.

"Hey, hani nerede o güzel genç, neden gitti, gidin onu getirin" der.

"Son zamanlarda adını anıp ağladığım, gece gündüz yüreğimi dağladığım (kişi) odur" (der),

685 Kullar koşup dışarı çıkarlar, etrafı, yolları ararlar,

Sait'i bir harabede bulup, kollarına alıp Seyf'e getirirler.

687 "Ey canımın içi canım kardeş, bu gönlümün tahtına sultan kardeş,

"Birbirimize misafir, bu dertli derdime derman kardeş,

"Ne zamandır ayrılık çekeriz kardeş, şükür Allah'a bizi kavuşturdu." (der)

690 Sait "Ey ay yüzlü kardeş! Sait sana kurban olsun kardeş,

"Ne zamandır gece gündüz ağlarım, ayrılıktan ciğerim kebap (oldu) kardeş

25b "Ey aşk okuyla sarhoş kardeş, bu meydanda mert kardeş" (der),

"Nasılsın" diye birbirine sorar, kucaklaşıp şeker dudaklarını sorarlar.

Şehzade Sait'i alıp tahta çıkar, yine o iki kaygılı mutlu olur.

695 Serendep padişahına haber gönderilir, "çabuk hamama iki güzel gönderin" (diye emredilir.)

Hamamdan yıkanıp çıkan Sait'e çeşitli giysiler getirirler.

Giyinip başına bir taç takınır, önüne çekilen bir Arap atına biner.

Sait, şaha gelip elini öper, hürmet gösterip şahla görüşür.

Sait'e, içinde nadir büyük bir taht(bulunan) bir büyük çadır kurulur.

700 Serendep padişahı, "Seyf, Sait'e kavuştuğu için, bana bayramdır" diye hamdeder.

İhsan, lütufla erguvan renkli şarap (içilen) eğlence meclisi kurulur,

O mecliste saki, bade gezdirir, gül renkli şarap saki elinde gümüş (olur).

Şarap şaraba, içki içkiye (karışır), gül renkli şarabı içip sarhoş olurlar.

Şehzade, Sait'e "başından geçenleri bildirmenin, vaktidir," der.

705 Sait, "ey şehzadem dinle!" der, gemimiz birbirinden ayrılınca

26a “Gemim suda kırk gün gitti, ben rüzgâr ve yağmurla korku ve eziyette(ydim)

“Rüzgâr gemimi derinlere batırdı, kırk gün yağmur oldu.

“Yine dehşet verici bir rüzgâr çıktı, gemiyi atıp helâk etti,

“Rüzgâr enginden gemiyi kıyıya attığı (için) her bir tahtası bir yana dağıldı.

710 “Ne kadar insan varsa boğuldu, hemen o vakit bir tahta parçası buldum.

“O tahta üstünde oturdum kaldım, kurtuluştan tüm ümidimi kestim.

“Ben o tahtaya tutunup, bir süre denizde yüzdüm.

“Birden Allah (beni) havası güzel, tatlı, taze, ferah bir adaya ulaştırdı

“El atıp, yüzerek adaya çıktım, Allah’tan (gelen) bu ihsana “şükür” dedim.

715 “Allah’ın yardımıyla boğulmaktan kurtuldum, nimetlerinden yiyip mutlu oldum.

“Orada yalnız kaldım, ne yapayım (deyip), oradan ayrılmak için gemi yaptım.

“Meyveler alıp gemiye bindim, o gemiyle üç ay denizde ilerledim.

“Yine rüzgâr çıkıp deniz dalgalandı, gemiciğim oynamaya başladı.

“(Öyle ki) dalgalar gemiyi gökyüzüne çıkarır, zamana kahredip (denizin) dibine (sokardı)

26b 720 “Ey dolunay! bu şekilde, bir ayı aç susuz (olmak üzere) denizde dört ay yolculuk ettim,

“Ne tür yemiş istersen yok diyemeyeceğin, nimeti çok olan bir adaya ulaştım.

“İster istemez çaresizce orada kaldım, ansızın tanımadığım (birileri) geldi.

“Bunlar kaçtığımı duyunca, beni tutup kafese koydular,

“Yüzüstü yere yatırıp beni bir ağaca astılar,

725 “(Orada) insan olmadığı için benim yanıma gelenler (bana) hayretle bakarlardı,

"Bunlar benim ağladığıma gülerler, (bu yüzden) feryat (etmemi), inlememi, ağlamamı isterler.

"İki ay o kafeste, bir parça ekmeğe muhtaç, aç, çıplak kaldım,

"Önüme yaş, kuru ot dökerlerdi, gözyaşı döküp ağlar yemezdim.

"Herkes üzümle hurma yer, (ne) yediğimi bilemezlerdi.

730 "Ansızın ağaçtan yere düşen bir hurmayı yediğimi gördüler

"Önüme türlü meyveler koydular, işaretle "sen ye!" dediler" (diye anlatır).

Seyf, Sait'e "Ey Allah'a inananlar, o bilinmeyenler neye benzer?" der.

27a 733-734 Sait, onlara "sert sesli, bakışları dehşet verici, ayağı insan ayağı, başı eşeğin arkası gibi, domuza benzer düz; pis, çirkin kavimdir", (dedi.)

735 Seyf, Sait'e "ey Allah'ın iyisi, onlardan nasıl kurtuldun?" der.

Sait, "onlar beni kafese koyup büyük bir suya girerler" der.

Hepsi suyu geçmeye çabalasa da, "geçemeyiz" diye söylediler.

"Kafesten çıkıp kendimi suya atarak daldım,

"Bunlar haykırarak suya döküldü, ben sıkıntıyla kıyıya çıktım.

740 "Dört bir yana bakıp beni ararlarken (karşılarına) bir bölük haramî çıkar.

"Haramî askeri gelip (onlara) saldırır, bilinmeyen zencilerin hepsi kaçışır.

"Beni yakalayıp tutsak ettiler, hepsi (beni) yemeye kalktılar.

"Zayıf olduğumu görünce (beni) yemediler, fakat serbest bırakalım da demediler.

"Beni eve getirip boğazıma kadar yağa batırıp küpe koydular,

745 Ona "bana üzüm hurma yedirip, üç ay o küpte tuttular" der.

"Semiz oldum, her yanım, kemiklerime kadar yağlandı.

"Bunlar bir gün beni küpten çıkarıp, yemek için şölen düzenlediler.

27b "Biri "bunu biz yemeyelim, semizdir siz onu şaha götürün o yesin,

"Sultan bu hediyeyi görünce şüphesiz size çok hediye verir. " der.

"Beni hürmetle beş zenci alır, oradan deniz (kıyısına) getirirler.

"Gemiye bindiklerinde ansızın şiddetli bir rüzgâr çıktı.

"Deniz kabardı, rüzgâr çıktı, yağmur yağıp deniz dalgalandı,

"Hepimiz şaşırıp kalmıştık, hepimiz canımızı sırtımıza almıştık.

"Denizin kabarması kırk gün sürmüştü, onlar helâk olmuşlardı.

"Ansızın Allah'ın lütfuyla yağmur, rüzgâr dinip (hava) sakinleşir.

"Haramîler gözlerini açıp ayağa kalktıklarında gemiyi Umman Limanı'nda bulurlar.

"Bunlar, Umman halkının sert yaradılışını görünce korkup kaçarlar,

"Silahla etrafını sarıp savaşırlar, dünyayı haramîlere dar ederler.

"Onları yenip beni alırlar, şehre gelip (beni) azat ederler.

"O şehrin halkı beni sever, daima bana yemek ve giysi verirdi.

"Ben bir yıl o şehirde kaldım, bu kez Allah'ın takdiriyle bu şehre geldim.

28a "Allah'a şükür ayağının toprağına, kızıl gül yaprağına yüzümü sürdüm" (diye tamamlar),

Sait macerasını anlatıp, "ey şehzadem, sen de anlat" der.

Şehzade macerasına başlayınca, Sait'in merhameti artar.

Başından iyi kötü ne geçtiyse, yine tatlı dille anlatır.

Sait, "Bedi'ü'l-cemâl'i buldun mu bari, bana bunu söyle,

Ya da İrem Bağı'ndan haber aldın mı, bana bu sözleri bağışla", der.

Şehzade Sait'e gülümser, "o peri kızının nerede olduğunu buldum" der.

"Ne çok zahmet ve cefa çektin, şimdi rahatla vefaya umudun var.

"Yine hem o hazrete (kavuşacağına) hem de bizi ana baba(mızın) sağ göreceğine umudum vardır," der.

Ayrılık bitip yâre kavuştuğu için bu kez Seyf, sevgiliyi bekler.

Melîke, Bedre ve anası hatun, o üçü sözüne sadık olduğu için

Onlar şehzade ile Seyf'e Bedi'yi göstermek için sözleşmişti,

Bir gün Allah seni sevdiğine kavuştursun diye Bedre hatun, Seyf'e gelir

"Bana müjdelik ver, yârin geldi, gönlünü alan dilbere kavuşma (vakti) geldi.

28b "Bana müjdelik ver, şimdi sevgilin geldi, sevgilin (ay gibi) üstüne doğdu.

"Bana müjdelik ver, gönlü süsleyen, can süsleyen geldi

"Bana müjdelik ver, güneş aya kavuştu, altın külah alev aldı.

"Bana müjdelik ver, o güzellerin şahı, güzel, ay yüzlü Bedi

"Mutlulukla sevgiliye kavuşmak için aşığına geldi" (der),

(Bu sözleri) duyunca şehzadenin aklı (başından) gitti, sevinmekten ne konuşabildi ne de anlatabildi.

(Bu sözleri) işitince Seyf'in giden canı geldi, şu gönül tahtının sultanı geldi.

(Bu sözleri) işitince Seyf, derdine derman geldi, sanırsın kuru vücuduna can geldi.

Seyf, gül yanaklı, şeker dudaklı dilberin geldiğini duydu.

Şehzade, (bu sözleri) işitince şaşırdı, ne yapacağını bilemedi mutlu oldu.

Sanırsın yanına İsa geldi, bir nefeste ölüyü diriltti.

Yine sarhoş gözler şaşı, yanakları gül renkli lale oldu,

Şehzade, dönüp Sait'e "Hak bizi bayrama ulaştırdı, bahçeye gidelim, ,

"Varıp gamlar gittiği için şenlik edelim, yine ihsan ve keremler (onun) lütfuyladır" (der.)

29a Bunlar mahrem (sevgili) umuda çare olsun (diye) şen, mutlu (bir şekilde) bahçeye giderler,

Bu tarafta o güzel yüzlü Bedi'nin, orada kollarını (açmış onu) karşılamasını ister.

(Bedi,) bin peri eşliğinde Melîke ile Bedre varıp kavuşur.

"Nasılsın" diye hatrını sorayım, özledim dudaklardan öpeyim.

"Güneş sensiz bize yıldız göründü, ay batıp, gündüz gece (gibi) göründü.

795 "Allah'a şükür ki yine ayım doğdu, kışım gidip, ilkbaharım, yazım geldi.

"Size ne oldu, nasılsın? Allah seni bize nasıl verdi?, söyle (der).

"Ya peri kızı, seni getirenin insanoğlu (olduğunu) söylerler, (o,) insan değil melektir" (der),

798-799 "O, cana hükmeden hâkim, bunlardan hangisidir. Gel onu bana göster göreyim, ayağının tozuna yüzümü süreyim" der.

800 Melîke, "Ey çok sevdiğim dost, yine bana senden fayda var" der.

Bedi, "benim sana faydam nedir, seni kurtulmana benim ne yardımım olur?" der.

Melîke, "sultanım, Mısır sultanının oğlu bir genç,

"bana Allah'ın yardımıyla çare oldu, tutsaktım; o, beni kurtardı,

29b "tılsımı bozup o periyi öldürdü, beni düşmandan kurtardı,

805 "beni buraya el değmemiş, temiz (bir şekilde), parlak bir ışık (gibi) getirdi.

"Onun güzelliğine can feda olsun, onunla gül bahçesi şereflenmiştir." (der).

807-808 Bedi, yine "Ya Melîke, o yiğit tatlı canına kıyıp, sıkıntı çekip, memleketini bırakıp bu ülkeye neden geldi?" diye sorar.

809-810 Melîke, "Ey derdime derman, o gönülden izin olursa söyleyeyim, hele şimdi kalkın bağa gidelim, bir birimizi orada görelim" der.

Melîke ve Bedre, Bedi'ü'l-cemâl'i alıp üç servi ağacı bağa girdi,

812-813 Bağ içinde üç sevgili, gezerken çınarın altında o bağın, pınarın temiz çeşmesini görüp yaklaşırlar, orada iki genç görürler.

Eğlence (meclisi) içinde şarap içip eğlenirler, birisi cümbüş eder, birisi söyler.

815 O söyleyenin sesi güzel, kendi güzel, yüzü, gözü, sözü güzel.

Gözyaşı dökerek bu şiiri (söylemeye) başlamış, yoldaşı da ona eşlik eder.

Seyfü'l-Mülûk'un şiiri

30a "Acaba Melîke, o sevgiliye, beni on üç yıl avare ettiğini söyledi mi,

"Bu başımdan geçenleri hazretine bir bir anlattı mı, anlatırsa (onun gönlü) bana meyleder mi

820 "Otuz genç yiğitle gittim işte iki kaldık, ne çektiysem Allah beni (bu) ülkeye getirdi.

"Mısır'da suretinin resmini bezde gördüm, (aşkı) Hüseyin Mansur edip ağaca astı beni.

"O üçten birinin kâfi demesini, sıkıntıya vefa gösterip beni kenara çağırmasını ümit ederim.

"Acaba Melîke, Bedre ve annesi, şu güzel, gül yanaklı dilbere beni gösterir mi,

"Eşsiz Bedi'ü'l-cemâl 'e aşık olduğum için, (aşkımı) kabul etmezse beni memlekete, şehre ifşa etsin

825 Şehzade şiirini tamamlayınca Bedi işitip onu anar mı?

Güzel, dönüp gölgeliğine gelince o şiiri beğenip kederlendi

O ses yine kulağına ulaşınca, güzel, avare olup delirdi.

Bedi, "Ya Bedre! dertli, yanık başlayan bu ses, kimindir?" der.

Bedre "ey parlak gözlü (güzel)! o ses, o delirmiş garibindir

830 "ve o periyi öldüren, bizi ve kardeşini güldüren odur,

"Bugün onun için konukluk eyledik, bu bahçe içindeki konukluk senindir." der.

30b Bedi, "kalkın oraya gidelim, onun mübarek yüzünü görelim" der.

833-834 Melîke "ey gül yüzlü sevgili, gel sonunda ne kadar güzel bir yiğit olduğunu, ne güzel yaradılışı, nasıl güler yüzlü, şekerden tatlı, taze, tatlı şeker sözlü olduğunu gör" der.

835 Bedi kalkar, Melîke ve Bedre gelir, (sanki) yeni ayın dolunaya döndüğünü gördüler.

İki nazik genç, güzel, şen gül, fakat biri ay yüzlü taze bir gül

Sözü bal, kendi taze güldür, aşk tutkunu olduğu sözünden anlaşılır.

Bedi, Seyf'e bir bakınca gönlü bin kere (ona) akar.

Bedi'ye (Seyf'in) yan bakışı bir ok vurur, yüzüne bakınca hayran olur kalır.

840 Saçının zinciri Bedi'nin gözünü bağladığı için, Seyf'e bakamaz, ağlar.

Ne mutlu ki sevilen (de) âşık olmuş, iki taraf da (birbirine) yar olmuştur.

Bedi'nin gönlü tutulduğu için donup (kalmış), Seyf'in yüreğine su serpilir.

Bedi, hemen aklını (başına) toplayıp dönüp Melîke ve Bedre'nin gölgeliğine gelir.

Öte yandan Seyf, Bedi'nin ardından hayran kalıp bakarak yine düşünceye dalar.

845 "Bedi beni sevse, şüphesiz dönüp gitmezdi; aşk, amansız oldu," der.

31a Melîke "halimi ona söyledi mi, Bedi durumumu dinledi mi?" (diye düşünür),

O talihli genç Seyf, Bedi'nin ilk bakışta (ona) kapıldığını bilmez.

Yüzündeki benlerin Bedi'de yara açıp (onu) parçaladığını bilmez,

Saçının çemberine, misk ve amberine gönlünün dolaştığını bilmez,

850 Yan bakışının (onu) yaraladığını, onun çene çukuruna düştüğünü bilmez

Oysa ki (Bedi) Seyf'e gönül vermişti, zannedersin şeftalisini toplamıştı.

Bu durumda Bedi'nin servi dalı bükülmüş, bu kederden deli olmuştu.

Nergis gözleri kederden mahmur olmuş, gül bahçesine yağmur saçardı.

Kâh gül üstüne sümbül saçar, kâh bülbül gibi canından geçerdi.

Kâh dudağını çiğner, birine sırrını söylemeye utanırdı.

Aşk, Bedi'nin aklını, edep, namus, utanma, ar ve diğerlerini alır, şaşkın (eder),

"Ey cennet hurisi, ey nur yüzlü, ne zamandır, perişansın, nedeni nedir?" dediler.

"Üzüntüden ay tutulmuştur, güneşin tutulmasının sebebi nedir?"

Kederden tatlı suyun incisi açılmaz, "başım ağrıyor" diye cevap vermez.

31b Dolanır, güneş batar akşam olur, bu şekilde birçok akşam geçer,

Ne kadar sabrese de çare olmaz, (bu durum) Bedi'yi bir kılından ağaca asar.

Üç nesne ortadadır: aşk, misk (kokusu), uyku nasıl saklarsın, (onlar) gizli değildir,

Aşkın, sabır giysisini yaktığını nasıl gizlersin, nasıl oynarsan oyna aşk kazanır.

Dönüp "Ya Melîke, sen uyuma, bu gece sarhoşlukla, bizi oyala" der.

"(Onun) hali bana masaldı, duyup gördüğüm aşka bedeldi."

Melîke, "gerçeğin emsalini, güzelin durumunu anlatayım" der.

Bedi, "yalanı bırak gerçeği söyle, bana aşkın vasfını güzelce anlat" der.

Melîke "Ey ay gibi güleç yüzlü güzel! Mısır'da bir büyük sultan varmış." der.

"Süleyman, onu Mısır'a vekil bırakmış, peygamber öldüğünde (o) şah olmuş.

"Onun hükmü batıdan doğuya ulaşmış, tepesine süslü taç koymuş,

"Hazinesi, malı, mülkü, askeri çok, fakat ardında bir evladı yok (imiş).

"Sultan bir yere kapanıp, adak (adar), astrologları huzuruna çağırıp

"Onlara "Allah bana erkek ya da kız evlat verecek mi, geleceğime bakın" der,

32a “Astrologlar, “Yemen şahından kız alırsan, Allah ondan bir evlat verir” der

Şahın, Yemen şahının kızını aldığını, soylu kadından oğlu olduğunu,

Hem de o gün vezirin de oğlu olduğunu, bunların ay ay, gün gün büyüdüğünü,

On dört yaşına geldiğinde, Bedi’nin resmini bezde gördüğünü,

O güzel yüzlüye gönül verdiğini, perişan olup can u gönülden bağlandığını,

Deli olup (bir) süre konuşmadığını, Sait’in kendisine eşliğinin amacını

Kendi yanıp ona halini anlattığını, Sait’in bu durumu babasına anlattığını;

(Babasının) yedi memlekete adam gönderdiğini, (onu bulmakla) bir yıl görevlendirildiğini,

Bulunmayınca kendisi üç yüz gemiyle otuz bin adam ve asker ile

denize açılıp Çin’e geldiğini, yine oradan denize açıldığını,

giderken ansızın bir rüzgâr estiğini, bunların ah ile feryat ettiğini,

rüzgâr, yağmur suda kırk gün kaldıklarını, birçoğunun denize döküldüğünü,

(kardeşi) Sait’ten ayrı ağladığını, ayrılık (ateşi) ile ciğerinin kebap olduğunu

eşkiya haramîlerle karşılaştığını, bunların bazısını öldürdüğünü,

32b sağ kalanları yakaladıklarını, yemek için ateşe attıklarını,

(Şahın) Seyf ile iki kulunu kızına verdiğini, kızın Seyf’in yüzüne bakıp Seyf’i sevdiğini,

o (kızın) Seyf’e “muradımı ver” diye yalvardığını, bunun boyun eğmeyip “muradıma ermedim” dediğini” (anlatır.)

kızın öfkelenip bunlara pranga vurduğunu, sabah olunca oduna gönderdiğini,

gece olunca değirmen çektiklerini, gündüz odun taşıyıp getirdiklerini,

sonunda herkesin yardımcısı olan (Allah’ın) şehzadeyi kurtardığını,

yine denize açılıp kaçtıklarını, o zaman gemiyle bir adaya geldiklerini,

gece orada canavarların sesinden sabah korkup yine oradan kaçtıklarını,

yine bir adaya geldiğini, ikisinin (nasıl) tanınmadığını anlatır.

"Kendisi üç gün üç gece oradan kaçar, yolu maymunların şehrinden geçer.

"Onların padişahı insanmış, geri kalanı seksen (maymun) ve maymun askeri,"

Bir ay (boyunca) Seyf'e her gün ikramda bulunup, Seyf'e bir tazı verdiğini,

yanında iki maymunla bir ay gittiğini, Seyf'le birlikte hayrı yâd ettiğini,

Seyf'in yalnız bir ay (daha) gittiğini, (sonunda) yolunun okyanusa vardığını, (anlatır.)

33a "Oraya Lavent adası derlermiş, altın ve sandal biten bir yer imiş.

"Karıncadan kaçıp dağa ulaşmış, Allah'a sığınıp o kuşa sarılmış,"

Kuşun okyanusu geçip (onu) getirdiğini, gidip o ejderhayı (nasıl) öldürdüğünü,

Oradan aç ve susuz bir süre gidip, birlikte incir yediğini dinle,

"Oradan benim yanıma geldi, tılsımımı bozup bana yardım etti.

"Periyi öldürüp denize girdik, gelirken suyun içinde yılanı gördük.

"Ey sevgili! Seyf, timsahı ikiye böldü, (birlikte) bir adaya ulaştık,

"İki ay o adada kaldık, oradan gidip okyanusa girdik,

"Dadıma gidip halkıma göründüm, ey hasret! Allah'a şükür kavuştuk.

"Sonra o vakit denizde kaybettiği Sait'i şehrimizde buldu,

"Fakat o âşık olduğu resmin yanında "Adım Bediü'l Cemal'dir; ben, Şahbal kızıyım, yerim yeşillik İrem Bağı, gülbahçesidir" (yazılı) iki satır yazı bulmuş,

"Ey servi boylu! hikâye budur, bu kıyamet senden değilse şaşılacak şeydir" (der).

33b O put (gibi güzel sevgili bu sözleri) işitip "Ya Melîke, bu ne sözdür dediğin, dilini tut!" dedi.

"Bu senin söylediğin söz gerçek değildir, bir insana bu tekin değildir.

"Eğer bunlar gerçekse (O,) şüphesiz cihanın Rüstem'i olmalı

"O insanoğlu; ben, karaya ait olmayan cinsim, insan periyle eş olamaz.

920 "Peri ile insanoğlu nasıl dost olsun, dünyada varsa da çok azdır" (der.)

Melîke ile annesi "ey şeker dudak, (bunlar) yalan değil" (diye) yemin etti,

Ve onun ay yüzlü ve güleç (Bedi'yi) göstermek için ona destek olurlar.

"Eğer sözümüzü dinlersen yüzümüz ak olur, sözümüz geçmezse (bu, bize) utançtır" (derler.)

Bedi, "Bu zor değildir, ey anam, yalnız bu sözü söyleme" der.

925 "Nasıl bir yabancıya yüzümü göstereyim yahut namahrem ile ne yapayım ben?

926-927 "Benimle bu kadar peri askeri var, Allah korusun birinin haberi olsa beni sultan babama söylerler, (onlar) götürüp (beni) o saatte öldürürler

"Öldürmezse size hasret bırakırlar" der. Bedi'ye dönüp bunların ne söylediğini gör:

"Eğer razı olup kabul edersen, kimsenin görmeyeceği bir yer bulalım" (derler),

34a 930-931 O gönül süsleyen güzel yüz naz ile rıza gösterse de ne gönülde rahatlık ne de mecal bırakır. .

Seyf'e öyle gönül vermişti, kendi kendine sığmazdı.

Aşk, her ne kadar içini dışını sarsa da, o Çin putu (gibi sevgili) bundan habersizdi.

O şeker dudak "gidin, gece azdır, uykumuz var" diyerek nazlanır.

935 Yataklar serilir, hemen kalkıp yatar, Melîke ile anası da gider.

Uyumak için yatsa da Bedi'ü'l-cemâl'in düşüncesi, hayali uyumaz.

Bedi, evde yatamayınca kalkıp bağ içine çıkıp ilerler.

İçinde ışık yanan bir çadır görür, Bedi'de namus ile edep kalmaz.

Güzel, şirin, sözleri tatlı iki güzel yüzlü genç (birbirini) görür.

940 O peri, melektir, insan değildir ya da cennetten gelen taze güldür.

İlk gördüğünde gönül vermişti, bu kez güzel yüzünü görür.

Zannedersin genç, tüm güzellerin hanı ikinci Yusuf'tur.

Gözü Seyf'e dikilip kalır, fakat yine gayret eder.

34b Çaresiz kendini Seyf'e gösterir, çünkü aşk ile tutsak olmuştur.

945 Fakat bak şu oyunbaza, işve, cilve ve nazı ilerletir,

Elini mübarek yüzüne tutar, hemen bir nazik şaka yapar.

"Ki burada bu yalancı ne yapar, bir dilenci sultanın kızını alır mı?" (diye sorar.)

Sevgili bu sözleri söyleyince, o an Seyf, yine aklını yitirir.

Seyf, başına vurup bir dertli "ah" ile ağlayarak "ey Kaf padişahı,

950 "elini çek yüzünü kapama, gönlüm bir bakışta aşkına kapıldı,

"izin verirsen birkaç söz söyleyeyim", der. Şeker dilinden cevap acı gelir.

Bunların bu aşk oyunu şaşırtıcıdır, gayretle naz yaparak gönül verir.

"benimle ne işin var ne söylersin, bana ne sözün, ne eğlencen var?" der.

"Sen insanoğlu, ben peri kızıyım, yürü işine git, bizi incitme" (der.)

955 Dönüp Seyf, "Ey devletli sultanım, sığındığım Allah hakkı için,

"Ya halimi, başımdan geçeni bil, ya bana acı, gözümün yaşını sil,

"Kanım sana helal olsun ya öldür, ya da (bana) gönül ver, (beni) esirge güldür,

35a "değersiz kulunun ne dediğine kulak ver, dinle", Bedi "ne dersin sözünü söyle!" der.

Hemen şehzade sevgilinin önünde çöküp şeker dilinden söz incisini saçar.

960 Halini, ağlayarak açıklamaya başlar, işitenler(in yüreği) parça parça olur,

Kimi zaman ağlayarak halini arz eder, sevgili asla yumuşamaz, sert konuşur.

Bunların tanışmışken yabancılığını gör, birbirine tutulmuşken hoyratlığını gör,

Bu şeker dilden acı söz (çıkması) şaşırtıcıdır, o gönül aydınlatan Seyf'e neler söyler, gör.

Dönüp "çok söz söyleme, kabul edilmeyecek (sözünü boş) yere harcama" der.

965 "Peri, insanla ne zaman bir araya gelirse, bu sözler, o zaman dinlenir,

"Bugün ben, Kaf şahıyım, sen dilencisin. Dilencinin dilencisi olduğunu kim duymuş?

"Yanaklarım sultanın gülüdür, onu herkes toplayacak değildir.

"Çocuk kandıran şeker değilim, eşsiz inciyim değersiz değilim.

"Hakkakların bilmediği ve her padişahın hazinesinde olmayan nadir bir cevherim.

970 "Uzaktan aya güneşe bakan çoktur, fakat ayı kucaklamış kimse yoktur." (der.)

Bu sözleri söyleyerek Seyf'i denerdi, fakat yüreğinde aşk ateşi yanardı.

35b Çünkü âşıklara naz yapılmazsa, sevilenin kıymeti az olur.

Şeker dudak bir taraftan söze başlar, yüze gülerek gözlerini süzmeye başlar.

"İnsanoğlunda vefa yoktur, âşıktan gördüğü (sadece) eziyettir" der.

975 "Kimisi, aşk denizinde muradını bulacağı tarafa yüzer.

"Kimisine önce aşkın adı kötü gelir, sonunda yine davası abestir.

"Çünkü insan vefasızdır, çabuk usanır, sevdiği güzel gönül verdi sanır.

"Âşık insan, kavuşunca uyanıp, ayılan sarhoş gibidir.

"Sen insansın; senin aşkın, sanki bir hayalperest oyun (gibi) gerçek değildir.

980 "Eğer âşık, aşktan çekinirse bu ten ölsün parçalansın.

"Fakat âşık aşkından eminse, gece gündüz sevgilinin adı dilde durur.

"Ne âşık (gönlünü), dünya gamından döndürür, ne de gözyaşının nemi kurur.

"Senin başından geçenler gerçek ise, amacına ulaştığından şüphe etme!

"Fakat öncesinde çok ağladığın için sonunda yalan olmandan korkuyorum" (der.)

985 Gonca bunu söyleyip kibirle o değerli (sevgili)ye yine naza başlar,

36a "Babam beni sana vermez, yürü git, senin elin bana ulaşamaz" der.

"(Beni) seninle konuşurken duyarlarsa, (ne) seni, (ne) beni sağ koyarlar!

"Çok zahmet ve sıkıntı çekip, gurbet ellere düştüğünü söyledin, yalan mı gerçek mi (bilmem),

"Bana sadık mısın, (yoksa benden) usanıp sonrasında bana eziyet eder misin, ne bileyim

990 "Vefa etmeyeceksen sen beni övme, günahtır, dil döküp gönlümü alma!" (der.)

Seyf'e ne kadar sert ve acı söylese de şehzade, (bu sözleri) şekerden tatlı sayıp içer.

Seyf'i ne kadar sınadıysa da sadık olduğunu görür, bugün sevgili, Seyf'e âşık olur.

Kız ilk gördüğünde sevmişti, fakat tecrübe etmek istemişti.

Bu kez dilber, tatlı söz söyleyince; Seyf, daha beter deli olur.

995 O güzel sevgili, söze başlayınca Seyf'in üstüne mücevher saçı saçılmış (gibi olur).

Bedi, Seyf'e dar şekerini açar, güzellik sözlerinden saçı saçar.

997-998 Seyfü'l-mülûk, o isim sahibine "ne için, geldin, neden avare oldun? Bu güzellik, aşk galip gelirse talibinin (başına) beladır" der.

Seyf dönüp “Ey devletli sultanım, benim dünyamda ayım güneşim sensin,

36b 1000 “Fakat benden tarafı görünce, onu sevip benim arkama düşesin.

“Eğer cennet hurilerini, her an birini bana arz edilmesi emrolsa (bakmam).” (der.)

Bedi, “bendin, bent olsun beni bağlasın, bu söze yemin eder misin,” der.

Seyf, “Ben sözümde yalan olmadığına, Tanrıya yemin ederim,

“Yeryüzüne, gökyüzüne, Adem’e, Şit’e ve Nuh’a yemin ederim,

1005 “Beytü’l-ma‘mûr için, Arafat, Kâbe, Musa’nın Tur’u için yemin ederim,

“Cennet ve cehennem, kutsal Medine, Mekke ve İslam dini hakkına yemin ederim,

“Ve kutsal, mübarek (ne varsa), yer, gök, ay ve güneş hürmeti için yemin ederim,

“Adem’in yalnızlığı, Meryem’in saflığı için yemin ederim,

“Hatice ve Ayşe’nin yüzü suyu için, saf Fatma’nın güzel yaradılışı için,

1010 “Eyüp’ün sabrı için, Adem’in kabri için yemin ederim,

“İsmail’in kurtuluşuna, ve Cercis’in araştırmasına yemin ederim,

“Yahya’nın dürüstlüğüne, Zekeriya’nın kabulünün hürmetine yemin ederim,

“Davut ve Süleyman’ın hakkı ve onların adil Müslümanlığına yemin ederim,

37a “Ve tüm peygamberlerin hürmeti için, evliyaların kıymeti için yemin ederim,

1015 “Bunların tüm sahabelerinin hakkı için, tüm soyu ve sevdikleri hakkı için yemin ederim,

“İmama uyanlara, evliyayı dinleyenlere yemin ederim,

“Ve Tevrat, İncil, Zebur ve Kuran’a ve nurlu isimlerine,

“Ve onu getiren Cebrail’e, Mikail, Azrail, İsrafil’e yemin ederim,

"ve göklerde cümbüş eden, baharı yaz, güzü kış yapanların hakkı için,

"Denize, karaya, akarsuya, duru (su)ya yemin ederim

"Dağa, taşa, ovaya, cahile, alime, şehide ve gaziye ederim,

"Ve dünyada biten otlar için, peri, insan, kadın ve erkek için,

"O naz ve niyaza, âşıkla sevgili arasındaki sırra yemin ederim,

"O servi boyuna, misk kokulu saçına, amber kokuna yemin ederim,

"Ve o nazın, gonca bakışın için ve o savaşın, meclisin ve işaretin için,

"Kavisli kaşlarına ve fitneye (bakan) haşin bakışlarına yemin ederim,

"Karabiber benlerine ve o gül gülüşlü benzine yemin ederim,

37b "Yan bakışının okuna yemin ederim, timsah (gibi ölümcül) saçına yemin ederim,

"Ve lal rengi dudakların için ve de lale yanakların için yemin (ederim),

"Ve o gül gibi gülüşlerine, inci dişlerine yemin ederim,

"Çenenin kuyusuna ve de o nergis sarhoş bakışlarına yemin (ederim),

"Gerdanının turuncuna, göğsünün narencine (yemin) ederim"

"Ay alnı, ince beli, şeker dudakları, tatlı dili için (yemin) ederim"

"Ayağının toprağı, güneş yüzün, ay yüzün için yemin ederim,

"Yalan değil bu sözlerimin hepsi gerçek, benim aşkım yüzünle bezeli,

"Benim işim ancak seninledir, buyurursan işte başım ortada" der.

Hemen hançerin ucunu göğsüne koyar, "Sana kurban (olma)a yürek gerekse (işte buarada)" der.

Gönlü süsleyen (güzel) bunca yemini işitince "bu kez şu gönlüm karar kıldı" der.

Sevgili, Seyf'in arzusunu tutar, ondan sinesini kurtarır.

"Bu gece tanıştık gel içelim, bir birimizle hoş geçinelim" (der).

Buyurdu haber geldi, kendisi sakî (olup) hemen ayağa kalkıp gümüş renkli şarabı

38a Seyf'e sunar, Seyf, kadehi öper, elini öpüp kadehi elinden alır.

Seyf, içerek yine yeri öper, Bedi alıp kadehi yine doldurur.

İçip doldurur, yine Seyf'e sunar, şehzade alıp içip önünde eğilir.

Bu ona, o buna kadehler sunarak birbirine ikramda bulunurlar.

Bu kez Seyf eline çalgıyı alıp meleği, Venüs'ü ve dokuz feleği kendine hayran bırakır.

"Bunca güzel ses varken, sevgili hazır(ken), (kimse) görmezken sevgiliyle sarhoş olayım" (der).

Çünkü aşk, nefis ve şarap ateştir, üçü bir yerde olursa edep kalmaz.

Gönül süsleyen (sevgili) Seyf'i öper, Seyf dileğine kavuşur,

"yaraya merhem, dertlere derman budur; dudağımı em, vaktidir" der.

Şehzade şeftalinin olgunlaştığını görmüş, aşık o an mutluluğa kavuşmuş.

Sevgili aşığa destur verdiği için (o da) sayısız sulu şeftalileri toplamış.

Bunlar kucaklaşıp canı cana katar, dolaşıp birbiriyle yatarlar.

Göğüs göğüse bir birini dolaşır, can kaynağı dudaklardan emilir.

Bedi, Seyf'i kucaklayıp "Ey emirim, sevgilim, sevdiğim, gönlümün içi!" der.

38b "Benim için bunca eziyet çektin, şu tatlı canından vazgeçtin,

"Beni senin gibi kim sever ya da aşkımın eziyetine katlanır

"Allah izin verir yaşarsam, vefayı (çektiğin) sıkıntıdan daha fazla yapayım" (der).

Seyf, bu lütuf (dolu) sözü duyunca, "Şahım, ben senin zavallı kulunum" der.

Bir zaman bir birine şeftali ikram eder, bu ona, o buna (birbirinin) halini anlatır.

Seyf "önce resmi sevdiğini, sefere çıkmakta acele ettiğini" anlatır.

Asker ile Çin şehrine vardığını, yine girip denize battığını,

Ve o haramîlerle karşılaştığını, askerinin ve kendisinin (nasıl) doğrandığını,

Bilinmeyen haramîlerden kurtuluşunu, yılan, kuş, karınca, cinlerden (nasıl kurtulduğunu),

Köşke gelip periyi öldürdüğünü, Melîke hatunu güldürdüğünü (anlatıp),

Timsahı öldürüp okyanusa açıldım, Serendep'e gelip işte seni buldum" (der)

Bedi, şehzadeye "Beyim, işte bugünden sonra sen, benimsin; ben seninim.

"On üç yıldır aşkım için koşarsın, Allah'tan gece gündüz beni dilersin,

"Ben bu durumu rüyamda çok görmüş, onun için sana gönül vermiştim" der.

39a "Eğer ansızın birisi bizi duyarsa, babam annem, ne sizi, ne bizi koyar,

"bu güç işe ne önlem alırsın, bu işin çözümüne sen ne yaparsın, söyle" (der).

Seyf, "ben (senin) kulunum, canım (sana) kurban, bu derde derman yine sen bulursun.

"Çünkü insanın sırrı hemen açığa çıkar, perinin açık olanı (ise) gizlidir.", der.

Bedi Seyf'e "Ey güzel can, sözümü tut, canım sana kurban" der.

"Benim Zerrin şehrinde Servi Banu adında halam vardır, ondan yardım al,

"Çünkü babamın huzurunda değerlidir, annemin katında bir sözü iki olmaz,

"Gidip ona yalvar, o olur (derse) ben sana varırım" der.

"Eğer ona yalvarıp razı edersen, onun yardımıyla beni hemen alırsın,

"O insanoğlunu çok sever, fakat buradan oraya (giden) yol, çok çetindir.

"Buradan (oraya gitmeye) karar verirsen yol, Billur dağından geçer.

"Azmedip ona gece gitmek gerekir; (çünkü) gündüz, ateş yanar (geçmenin) imkanı yoktur.

"Ve oradan sonrası kaynar denizdir, onu görenlerin (korkudan) rengi solar.

"Oradan geçip konuşan kulaklılara ulaşan, çok zahmet çeker

39b "Oradan (geçen) ilerde maymun şehrini görür, Zerrin şehri, oradan ilerdedir.

1085 Seyf, "Ey sevgilim, ben ne yapayım, yoluna canımı kurban edeyim." der.

"Ey şeker dudaklı, ben (aciz) insanoğluna bu zorluğu, niçin gösterirsin,

"Ben köleden nefret ettiğin için mi beni ateşlere atarsın.

"O yola ben dayanamam ölürüm, önünde canımı feda etsem ne olur!"

Bunu söyleyip Bedi'nin önünde kendini öldürmek için hançerini çeker,

1090 Bedi, hemen hançeri elinden alır, o şeker dilinden ne söz çıkar dinle!

"Ey canıma can, derdime derman, bu gönlümün tahtına Süleyman (olan kişi! o,) sensin" der.

"Bana senden başka erkek haram olsun, bu son sözüme inan ki sen benimsin ,

"Mübarek başın için benim gerçek olduğuma, benim senin, senin de benim olduğuma inan,

1094-1095 "Yolda korku ve zahmet oldukça fazladır, sağ kalanlar (oraya) Otuz yılı karadan, ellisi sudan, seksen yılda varır. Giden korku ve sıkıntıdan kurtulamaz.

1096-1097 "Fakat beyim sen hiç üzülme! Seni bir ifrite verip, sırtına alıp (oraya) götürmesini, sabaha o Zerrin şehrine ulaştırmasını, söyleyeyim" (der)

40a Seyf, duyunca hemen ayağına kapanıp o gönül alan (sevgiliyi) öper.

Şeftaliler sunup, (onun) gerdanı, burnu ve dudaklarından can kaynağını toplar,

1100 Bedi, "Ey şehzadem, ey hânım, sana bu tatlı canım kurban olsun," der.

"Şimdi, bu kavuşmadan uzak olalım, bizi asla kimse duymasın.

"Çünkü Melike, Bedre ve anası, bana yalvardılar,

"Ya güzel, sözümüzü kırma, seni o garibe gösterelim," dediler.

"Ben bunların sözünü dinlemedim, (isteklerini) kabul edip istediklerini vermedim."

Seyf, "Kavuşmanın vaktine çok şükür, ben kötüye ne emredersen tutayım" der.

Sevgili "gidelim kalk, görmesinler, halimizi duyup konuşmasınlar" der.

Öpüşüp bir birinden ayrılırlar, razı olup gülmez.

Bunlar dönüp odasına varır, ne uykusu, düşünceleri tek bir şeydeydi,

Kavuşmayla o gece on bir saat geçer, ayrılığın bir saati bir yıldan uzun olur.

Bedi'nin şöyle eli yüzünde kalmış, sabaha dek düşünce denizine dalmış.

Bu tarafta Seyf, Bedi güzel yüzünü gösterdiğinden (beri) deli olmuştu,

40b Çünkü güzel yüzünü bir kez bezde görünce, on üç yıl ardından koştu,

Bu kez, o güzel yüzünü, tatlı sözünü, hoş yaradılışını gördü,

Ne hale geldiğini âşıklara sor, ya da âşıksan, (hasretten) öleceğini bilirsin,

Sabah güneş, nurunu dünyaya saçar, gece kargası kanat çırpıp kaçar.

Melike, Bedre ve anası kalkarlar, Bedi'nin yanına yalnız varırlar.

Bedi'ye yalvarıp yüz sürerler, "âşık gence yüzünü göster" diye müracaat eederler.

Melîke ve anası "onun yanında bizi mahcup etme" diye söylerler.

"Son (olarak sen benim) kızımsın, seni emzirdim, sen sözümü kırıp beni ağlatma!

"Çünkü (o genç,) aşkın yolunda çok yürümüş, ve kız kardeşine iyilik etmiş,

"Bize merhamet kılıp ona yüzünü göster, (O,) sana gelmiş garip aşıktır" (der),

Bedi, “sözünü kırmayayım anne, söyle o gence bu gece gelsin” der.

“Çok yalvardınız utandım”, gece dudağına kandığını (kimse) bilmez,

Üçü de sevinip mutlu olur, hemen şehzadeye bildirirler,

1125 Şehzade, şahı huzuruna çağırır ve başına altın külahı takar.

41a Aşık ve sevilen bir yere geldiği için ne güzel, düzgün ve uygun meclis(tir).

Yine gül renkli şarap getirilir, (Bedi,) yine gül yüzünden örtüyü kaldırır.

Yine sevilen, âşığını ağırlar, yine bir biriyle tatlı tatlı konuşurlar.

Yine kız, cilveyle naza, yine şehzade (ona) yalvarmaya başlar.

1130 Bir birinin gülünü öper, kâh sümbül gibi dolaşırlar.

Kâh bu ondan şeftali toplar, kâh o, bunun dudağını sorar.

Öyle bakışıyorlardı ki, canları bakışın oklarına siper olmuştur.

Sabahtan akşama bu hazinede eğlenir, birbirinin kokusunu koklar.

Baykuş, siyah kanadını gönderip yine zenci asker, Rum’a galip olur,

1135 Yine samur, hermini yendi, Habeş Çin’e yetişip şah mat etti.

Bir araya geldikleri yerde ıtırı mumla yakmalarını emreder,

Yeme, içme, eğlence, zevk, sefa, yine naz, işve, arzu ve gayret

Yine bir birine şarap sunup, yine sulu şeftaliler ikram ederler.

Yine bir birinin dudağını emip, sabah kadar defalarca öpüşürler.

41b 1140 Yine (birbirlerine) tatlı sözler söylerler, bu ona cariye, o buna kul (olur)

Yine dudaktan şeker emer, yanaktan öpüşüp, ısırırlar.

Şeker dudakları ağız suyuyla o kadar tatlandı ki başını döndürdü.

Onların zevkini anlamak için, şeker yediğinde ağzın (nasıl) sulanırsa öyledir,

Yine gün başına altın taç takar, kara gece sürülerek cihan aydınlanır.

1145 Kaf sultanı genç hanım, buyurunca ifritler saf olup önüne gelir.

Bir ifrite, "Seyf'i götürmesini, hemen Zerrin şehrine ulaştırmasını", söyler,

Bu duruma sevinip Şehzade, bir ifritin boynuna biner.

İfrit, "Korkma, yum gözünü, beni sıkı tut, kendini koru" der,

İfrit hemen o saat kalkıp uçar, nice dağ, ova ve deniz geçer.

1150 İfrit, gecenin üçte biri kaldığında altın şehrine ulaşıp Seyf'le birlikte (şehre) girer.

İfrit gidince şehzade, yalnız kalır, büyük mamur bir altın şehir görür.

Şehrin yapısı, duvarı, berisi, burcu, kapısı gümüş ve altındandır.

Şehir içinde bağ ve bahçe, her bağın içinde gül bahçesi, çeşme çoktur.

42a Her pınarın üstüne bir çadır kurulmuş, içinde eşsiz kız, erkek çocuklar vardır.

1155 Bütün çadırlar, kırmızı atlastan, direkleri ve kaideleri kızıl altındandır,

1156-1158 (Seyf,) orada ipleri ibrişim, çivileri altın, bir ulu gölgelik görür, o gölgeliğin içinde, lal, cevher ve inci gerdanlığıyla yeşil giymiş Servi Banu peçesiyle memnun bir şekilde taht üstünde oturmaktadır.

Şehzade gölgeliğin yanına gelip selam verip dualar eder.

1160 Servi Banu, şehzadeyi gördüğünde utanarak bakıp "sen kimsin?" der.

"Benim yüzümü insan görmemiş yanıma kimse (böyle) küstah(ça) girmemiştir,

"Niçin sen böyle küstah(ça) hareket edersin, sen burayı sahipsiz mi sanırsın!

"Eğer selamın, Hakkın rahmeti olmasa, şimdi mutlaka seni öldürürdüm" (der).

Şehzade bu sözü işitince başını eğip "Ey güzellerin şahı, uzun boylu servi!

1165 "Ben, garibim ve aşktan deli olmuşum, bu kapıya ümit için gelmişim.

"Aşk, sevda, bende edep bırakmadı, (beni, ister) ateşe at, ister suda boğ!" der.

Ona baştan sona başından geçenleri anlatır, bütün bilinen ve bilinmeyeni açıklar.

42b Banu dinleyince "ey yiğit, dilini tut, (çektiğin) zahmetle bu sessizlik mümkün mü!

"Çünkü sen insansın, insanda vefa yok, sevgisi kalıcı değildir, cefa çok(tur" der).

1170 Seyf, güzelden bu sözü işitince; bir ah edip yuvarlanıp yere düşer.

Deli gibi giysisini parçalar, aklı sevdiğine gidip ayakları (yerden) kesilir.

Meğer, Servi Banu, Seyf'i denerdi, aşkının gerçek (olduğuna) inanarak (şöyle) söyler.

Çünkü Seyf'in yardım (eden) Bedi, gelmeden önce Banu'ya haber vermiştir.

Servi Banu dönüp "Ya Seyf, aşkından mahvolmak senin korkundur" der.

1175 "Üzülme, sana yardım edelim, seninle İrem Bağı'na gidelim.

"(Daha) önce ne kadar zahmet çektiysen (artık) biter, çünkü biz sana merhamet ettik.

"sıkıntın bana gelinceye kadardı, geldiğinde şimdi sıkıntın bitti.

"Ben sana gönlünün dileği(ne kavuşman için) çalışayım, kavuşuncaya kadar bileğimi sıvayayım" der.

Seyf, duyunca başını yere koyar, Servi Banu gelerek (göz) yaşını siler.

1180 Bu duruma anlatıcıdan bir anlatı geldi, bu hikâye bize ondan aktarıldı.

Banu, bir ifrit çağırıp ona "bu genç şimdi bana evlattır" der.

43a "Şimdi İrem bahçesine yola çıkarım, bunu orada (beklet) "kalk" dediğimde onu bana getir.

Servi Banu bunu söyler ve gider, şehzade sevinerek ifrite biner.

Gök yüzünde bunlar ifrite binip bir süre uçarak giderler,

1185 Kuşların çok olduğu, hoş bir bahçeye, bir çimenliğer ulaşırlar,

Dönüp ifrit "ey iyilik kaynağı (genç), bil, İrem bahçesi burasıdır" der.

Seyf, kuşların çok olduğu, hoş sebzelerin olduğu bağı ve gül bahçesini görünce

1188-1191 Seyf'in anne babası ve dostları, kavim akrabası, olan tüm fazilet sahipleri, feleğin (kendisini) nasıl yabana attığı; garip ve âşık, ayrılıkla yanmış, ne kadar sıkıntı, eziyet, yalnızlık ve gurbet (çektiği) aklına geldi, bunları anınca yüreği doldu bağırıp, ah edip ağlayıp inledi.

O kadar ağlar ki aklı (başından) gider, bir süre o bahçede (baygın) yatar.

Yine aklı gelip başını kaldırır, ayağa kalkıp göz yaşını siler.

Şöyle gönlü hüzünlenip garip, âşık, tutulmuş, deli (gibi) biraz yürür,

1195 Erguvan renkli bir çok çiçeğin çevrelediği bir akar su görür.

43b Dağı taşı sümbül, menekşe, safran, nesrin ve gül, kokusu misk,

ve reyhan, nergis, yasemin, nar, üzüm, elma, armut ve nar çiçeği (sarmıştır),

kayısı, incir, badem ve fındık, limon, hurma, turunç, şeftali ve fıstık,

daha adını bilmediğimiz ve yemediğimiz için sana tadını söyleyemeyeceğimiz nice meyve,

1200 İrem Bağı'nda hepsi bulunur, bülbül, kumru bin destan söyler,

Şöyle hayran güle karşı öterler; dudu kuşu şeker, kumru reyhan ister,

Geyikler misk kesesini gül, safran, sümbül ve reyhan ile doldurur,

Kar kış orada yoktur, her zaman bahar, gece gündüz, ne soğuk ne de sıcak vardır.

Her zaman (havası) orta karardır, oraya varanların canı rahat bulur.

1205 Seyf, buranın sefasını görünce, çektiği tüm sıkıntıları unutur.

Hoş vakit geçirip ferahlar, tüm hayır ve şerden kurtulur

İrem bahçesinde hep misk, amber kokulu meşeler dizilmiştir.

Gam keder evi olan dünya yalancıdır, bir fayda bulsan on ziyana uğratır.

Dünya, kadın gibidir, sakın! ey akıl, kadına inanma!

44a Mert (olan) bu yalan dünyaya inanmaz, namertler de dünyayı bırakıp namert oldu.

Seyfi o gülistan içine bırakıp, gelelim ona yapılan haksızlığa;

Meğer o öldürerek Serendep padişahının kızını(n yüzünü) güldürdüğü peri,

Büyük küçük ne kadar (bulmak) istese de o ifritin ölüsü bulunmaz,

Kulzum padişahı, oğlunu bulamaz, ölü mü diri mi (olduğunu) bilemez.

Bir cin gelip "Ey şahların şahı, onu Seyfü'l-mülûk'un öldürdüğünü bil!

Serendep Şahının kızını babasına götürdü, biz (onun) izini takip ettik" der.

Şah, duyunca öfkesinden kanı çekilir, hemen o an on bin peri seçer.

Tüm denizlerdeki adaları ararlar, birinde Seyf'in kabahatini bulurlar,

Adı İstinyâş olan bir yerde, ölmüş bir peri oğlu bulurlar.

Bunlar orada tam kırk gün ağlaşır, orada üzüntüden hepsi inleşir.

Kulzüm şahı "çabuk hazırlanın, yeryüzünü arayarak kanlımı bulun" der.

Tüm cinler Kızıl Deniz'i geçip ne kâfir ne de sünnî bırakmadan ararlar.

Bu doğu ve batıda bu perilerin ayak basmadıkları yer kalmaz.

44b Bu kez hepsi Kaf ülkesine dağılır, bunların dolaşmadığı yer kalmaz.

Bu zebunlar (aradığımız) bulunmaz diye şaşkın harap, İrem Bağı üstüne gelirler,

O İrem bahçesinde, o hâremde bir insanoğlunun gezdiğini görürler.

"Bu Kaf ülkesidir bu insan bu zamanda bahçe içinde ne gezer?" derler.

"Belki o, aradığımız kişidir, bunların hepsi tılsım işidir." (diye düşünürler.)

Seyfü'l-mülûk'un yanına inerler, "ey Süleyman memleketinden (olan kişi)!

"O cini öldürerek Melîke'yi mutlu eden bil ki sensin" derler.

Akıllıların ahmak olması alın yazısıdır, ne göz görür, ne dil söyler, kalır.

Alna yazılırsa havada kuşlar, yerde karınca, taneyi görür.

Alna yazılmışsa taneyi görür, tuzağı göremez, amacına ulaşamaz.

Şehzade bunu söyleyenleri, buna dost olup takdir ettiklerini sanır,

Gaflete düşüp düşmanlarını dost sanır, Seyf'in anlatmasını istediklerini sanır.

Bu gelenleri, Şahbal Sultan'ın ve bu gül bahçesinin askeri sanır,

Seyf, "Melîke hatuna zulmeden peri oğlunu ben öldürdüm" der,

45a Periyi ne sebeple öldürdüğünü, (güzeli) bunca eziyetten (nasıl) çekip kurtardığını (anlatır).

Aslında Seyf olduğunu bilirler ama dönüp Seyf'e hile yaparlar.

"Bizi perilerin şahı, Seyf'i bana getirin, diye gönderdi,

"biz şimdi geldik kalkın gidelim" sizi şah hazretinin yanına götürelim." derler.

Seyf, (bu sözü) işitince "ferman sizindir" der, ne çare ki Seyf'i kapıp uçarlar.

Şahbal'ın askerlerinden kaçarak Kızıl Deniz'i geçerler.

Bu kez Seyf'in elini bağlarlar, yüreğini ayrılıkla dağlarlar.

Şehzade "suçumun ne olduğunu bildirin, ne yaptığımı söyleyin (sonra) öldürün" der.

"Şahımızın oğlu nerede, sana ne yaptı ki onu öldürdün?" derler.

"Üç aydır biz seni ararız, bugün işte zor bulundunuz siz.

"Seni öldürürüz, çünkü kan(ın karşılığı) kandır, eğer şeriata göre sorarsan cana candır" (derler).

Şehzade tuzağa düştüğünü, sağa sola bakınca yardım edecek kimse olmadığını görür,

Yüzünü (Allah'ın) huzuruna döner "İlahi, herkesin yardımcısı sensin," der.

“Bana medet, yardım senden, bu dertli kuluna derman senden.

45b “Beni bilirsin, halimden haberdarsın, rahman ve rahim olan bir Allah’sın.

“Ya Rab! Muradıma ermeden öldürme, gülümü açılmadan soldurma!

“Hepsi bana acımasız düşmandır, şüphesiz beyleri, (beni) öldürür” (der).

1255 O vakit Seyf’i şaha getirirler (o da), “biz buna eziyet etmeyelim” der.

“Hoş suretli, güzel (bir), değerli, şen, sevilen yiğittir.

“Bunun benzeri peri oğlunda bile yoktur, daha fazlası (bu) insanoğlunda (vücut) bulmuştur.

Bunun bir avuç kanından bana ne fayda, sonunda bana ne zahmet edebilir.

Hak’tan kuluna yardım ulaşınca onun bir kılına zarar gelmez.

1260 Onun öldürmediğini kim öldürür, onun ağlattığını kim güldürür?

Seyf’e bakınca Kulzüm şahı (ona) kıyamaz, “bu eziyete biz sabredelim” der.

“Şimdi bunu öldürmeyelim, bu adamın sonra aranacağını biliyorum” der.

Sonra kuyuya indirip esir alır, bu tarafta periler Seyf’i bekleyerek kalırlar.

Gelelim bu tarafa, Servi Banu, sevinerek Şahbal’ın yanına varır.

1265 İki kardeş birbiriyle görüşüp bu onun, o bunun hatırını soruşur.

46a Şahbal “kardeş, hep ben mübarek yüzünü görmeye gelirdim,

“Senin bana gelmene sebep ne, alışılmışın dışında davrandın isteğin nedir?” (der).

Dönüp Servi Banu “can kardeş, Kaf Dağı’na sultan kardeş,

“hem seni göresim geldi, hem de eğer sözüm huzurunda kabul edilirse isteğim var,”

1270 Şah “söyle sözün kabulümdür, ne karar verirsen Şahbal kulundur” der.

Servi Banu "biz peri oğluyuz, bana bir genç insanoğlu geldi,

"O şekli güzel, sözleri şeker (genç) Mısır şahının oğlu imiş.

"Son derece güzel bir yiğittir, gören güzellikte Yusuf'tan sonra ikincidir der.

"Bu güzel gencin adı Seyfü'l-mülûktur, güzel, yalan mı doğru mu görürsün.

1275-1276 "Filan vakitte Bedi'nin yüzünü nakşettiğin bezi, böyle bir güzel peri, insan arasında var mıdır diyerek Süleyman'a göndermiştin.

"Süleyman bezi Mısır'a göndermiş, Asım Mısır içinde emretmiş,

"Mısır'da ona eş bulunmamış, babası, annesi bezi oğluna saklar.

"Seyf on dört yaşına ulaştığında, bez vesilesiyle başına neler gelir,

46b 1280 "Asım, "o nakışın benzeri, onun resmi bugün oğlumundur" der.

"Hemen, ancak onun dengi oğlumdur, o güneş, bu aydır" (der).

Şah, bu resmi oğluna layık görür, şah bir gün bezi oğluna verince,

Seyf onu görüp ağlayarak âşık olur, can u gönülden ona tutulur.

Seyf'in macerasını, başından (başlayıp) bahçeye gelinceye kadarını anlatır.

1285 Banu, Seyf'in sözünü anlatmaya başlayınca Şahbal'ın yüreği parça parça olur.

Banu, yine "Ey Kaf padişahı, sen elin altındakilerin sığınacak yerisin

"ben, o genci evlat edinmişim, eğer onu şeriata göre sorarsanız,

"Benim oğluma vermen vaciptir, böylece mertliğe, adalete kavuşursun" (der).

Şahbal "o yiğit şimdi nerde, getirin yanıma göreyim" der.

1290 Hatun, "şu gülistandadır, yalnız aşk ile delirmiş ve sarhoştur" der.

Bu sözü kardeşinden dinlediği vakit haykırıp irkilir,

"Aman, o yiğide kastedilir, burada onu yalnız bırakmayın" der.

"Çünkü Kulzüm şahı (onun) düşmanıdır, o, (onun) oğlunu öldürmüş kinlisidir" (der).

47a Perilere “o yiğidi bana getirin” diye buyurur,

1295 Varıp gülistanı ararlar, gelip onu bulamadıklarını söylerler.

Şahbal bu işten haberdar olunca “Eyvah başkaları tuttu” der.

Onun kanlısı Kulzüm şahı, temiz değil, gayet öfkeli olduğundan ona aman vermez.

Kulzüm şahına casus gönderir, çok üzülür fakat (bunu) namus sayar

Casus da haber alamayıp gelip onu öldürsün (diye) Şahbal’a söyler,

1300 Servi Banu, bu sözü duyunca iki gözü yaşla dola gelir

“Eyvah, ah yüz ah, oğlancığıma ansızın kaza geldi,

“Eyvah, o garip âşık oğlum, sevdiğine gönülden sadık oğlum,

“Eyvah, hani o Yusuftan sonra (güzellikte) ikinci, sevgili için canını veren (yiğit),

“Eyvah, nazlı Seyf’im, eyvah kırkımda sevdiğim” der.

1305 Bedi, bu sözü işitince (yürek) yırtan bir “Eyvah!”, diyerek aklını yitirir.

Hemen yüzüne gül suyu saçarlar, Bedi’nin aklı başına gelir.

Yakasını yırtarak feryat eyler, “on üç yıl aşkıma Ferhat olan!” diye (ağlar).

47b “Ben, garibim, âşığım ey nişanlım! [sen] benim, canım, emirim, şehzadem,

“Acaba batıya mı yahut doğuya mı gittin, ya denizin içindesin ya boğuldun,

1310 “Eyvah, hani o güzel, yarama tuz ekip bağrımı kesen” der.

“Nerede olduğunu bileydim, yedi kat göklere çıksan bulaydım” der.

“Ne yapayım, hani nerede sevdiğim, vefalı şahım, hem gam gideren dostum gitti.”

Bunu söyler, ağlayarak yüzünü yırtar, ellerini ısırıp dudağını çiğner.

Kâh aklı gider, kâh gelir, ah, feryat ve figan ederdi.

1315 Figanı sınırı aşıp göğe çıkar, kendisi kanlı yaşa batar.

1316-1317 Kız dönüp dadısına "babama söyleyin tüm Kaf'ın etrafını arasın, (o) güzel yiğit bulunmazsa siz bilin ben bu eziyete dayanamam ölürüm," dedi.

Bu tarafta yüce şaha "Bedi ağlamaktan zayıf düştü" derler.

Servi Banu, ağlayarak nasihat eder, eliyle dizini dövüp "ey oğul!" der.

1320 Onun o şehzade ne haldedir (diye) ağıdı Allah demesini aşar.

48a 1321-1322 "Onun gibi sadık, vefalı, güzel bir yâr, gönül alan âşık için, eğer diriyse buluncaya; eğer öldürdülerse savaş oluncaya kadar sabret" (der).

Banu, bunu söyleyerek Şahbal'a gelir, türlü fikirlerini söyler.

"Kardeş, çalış çabala Seyf'i buldur, (aksi takdirde) kızın ölür, beni de sen öldür" der.

1325 Kanatlıların şahı, kızını çok severdi, çünkü erkek ya da kız başka evladı yoktur.

Dünyada anne baba, evlat için canını ateşe atar, atasözüdür.

Şehbal kızını huzuruna çağırır, Bedi, babasının yanına varır.

Ağlayarak şahların şahına baş eğer, "Seyfü'l Mülûk'a derman bulun" der.

"Baba, o canım bulunmazsa ölü gibi canımdan habersizim" der.

1330 Şah, tüm askerin hazırlanmasını emreder, dünyayı ararlar.

Askerden kimse (ondan) haber alamadı, ölü ya da dirisi bulunamadı.

Üzülüp bunlara gayret gelir, Şahbal'a bir peri kadın gelir.

"Ey şah! o genci gördüm, onu Kulzüm şahının perisi aldı" der.

Şahbal "Seyf'in kanlısıdır, (onu) alanların hepsi düşmandır" der.

1335 Servi Banu, dönerek şaşırmış (bir halde) şaha, "sen niçin ona dertlenerek yanmıyorsun" der.

48b "Eğer beni ya da kızını seversen askerini toplayıp ona git!" (der)

Şah emredince Şahbalın askeri toplanır, yüz seksen tümen asker toplanır.

Gökyüzünü kaplayıp hepsi uçarlar, o vakit Kulzüm şahına geçerler.

Haber Kulzüm şahına ulaşınca, (o da) askerini toplayıp Şahbal'a karşı gelir.

Kulzüm şahı önce bir elçi verip "bana el uzatıp neden geldiniz,

"Suçumuzun ne olduğunu önce bize açıkla, (niçin) savaşa geldiğini söyle!" (der),

Şahbal "aldığın adam nerede, şimdi onu bana gönder" der.

"(Verirsen) sizinle savaşmadan dönüp giderim, (yoksa) dünyayı başınıza dar ederim" (der).

"Adem oğlu vefasızdır, insanda özellikle cefa çoktur, illâ vefadır," derler.

"Ona niçin böyle bel bağladın, benim kanlımdır (onu) öldürdüm bunu bil!" (der.)

O şahların şahı bunu işitince "hey Seyfü'l-Mülûk" (diye) ağlar.

Bedi, (bu sözü) işitince hemen aklı (başından) gider söz söylemeden kendini yere atar.

Aklı geldiği zaman kız yemin eder, Bedi'ye ne oldu yeminini dinle,

"Seyf'i bana verip, (beni) sevdirip (bana) yâr olsun diye yarattı.

49a "Sultan babamın başı için ve Seyf'in gözüyle kaşı için,

"Ya düşmanımı öldüreyim ya öleyim, Seyf öldü ben niçin yaşayayım."

Bunu söyleyerek düşmana atılır, Şahbal'ın tüm askeri de (at) sürer.

Bu şekilde düşman ile savaşıp vuruşurlar, çarpışırlar.

Kılıçlar havada şimşeğe, kesilen gövdeler tepe(ye) benzer.

Yere yağmur gibi kan akar, kalanı feryat figan eder.

Bir kez başı kılıca denk gelenin (kafası) iki parça olup "eyvah" der.

Kiminin göğsüne mızrak batar, ucu sırtından çıkar.

Kimine yarın kıyamette göreceği ağır bir gürz gelir,

Kiminin göğsüne hançer denk gelir, sırtından delip diğer taraftan parlar.

Kiminin boynuna kement düşer, hor olur, esir düşer, hüzünlenir.

Kimini bir kılıç yaralar, iki parçası iki yana düşer.

..... çaçî yayların durağı, nice ok değer.

Çığlıklar, bağrışmalar olur, tut bağla, öldür; biri "başını kesip düşmanını öldür" der.

49b Biri "bırakma kılıç vur, o kanlımdır (ona) fırsat verme" der.

Biri "kaçanı bırakma, şu önünden geçeni, yakala öldür!" (diye) bağırır".

Biri birini vurup öldürür, bedenler kandan deniz olup karardı.

Sanırsın Musa, Firavunla çarpışır, bir birini doğramış Nil kan olmuş.

Yeryüzü tufanın seli kaplar gibi gökten kan seli akar.

Bedi, eline keskin kılıç alıp nice başı bedeninden uçurdu.

Periler sanki yanan ateşteki kamış gibi üç gün üç gece çarpışır.

Cinler yaprak gibi yere düşer, Kulzüm şahı yenilip asker kırılır.

Bedi'nin öfkesine her kim rastlarsa sanki güz yeli gibi yaprak döker.

Meğer can alıcı oraya gelmiş, önüne geleni orada öldürür.

O Kulzüm şahı kaçmaya, can atarken, o güzellerin şahı ardından yetişir.

Askerini dağıtıp şaha tabi eder, Kulzüm şahını tutup esir alır.

Esir (olmuş) kul gibi (onu) alıp babasının yanına, Şahbal'ın huzuruna getirir.

Şahbal bakıp "ey uğursuz Kulzüm, dert, ölüm ve esaret sana gelsin" der.

50a "O gence nasıl kıydın, onu gördüğünde gözün çıkaydı

"öyle tatlı güzel gence, o tatlı, sevgili cana nasıl kıydın,

1380-1381 Çare (olarak) “şimdi buna zarar vermeyin, sonunda bu adamın bizde (olduğu) duyulur, “tutun bunu şimdi öldürmeyelim” demek aklından geçmedi mi,

“Seni, Sait’in kılıcına sevkedeyim, (seni) şu kulağın büyüklüğünde doğratayım.

“Allahım, Sait’e benzeyen kimsem yoktur, senin etlerini göz göz dağıtsın,

“dilini, ellerini kestireyim, insan öldürmek nasıl olur göstereyim.

1385 “Kaleli şehri başına yıkayım, kahır nasıl olur sana göstereyim.

“Tüm malını, hazineni yağmalatayım, ehillerini, aileni esir alayım” (der)

Dönüp Kulzüm Şahı “bana neden bu eziyet(i yaparsın) insanda vefa yoktur.

“Kendi cinsinle evlenmeye razı oldun, onun sana ne faydası oldu?

“Onun için benden böyle yüz çevirmeyin, siz ondan ne kadar vefa gördünüz?” (der)

50b 1390-1392 Şahbal “ben onu görmedim, onunla oturup durmadım, fakat ne halde olduğunu, babasını ne ihsanlarla bulduğunu, önce ve sonra ne yaptığını dinledim, başından geçenlere çok şaşırdım” (der).

Şahbal olanların hepsini anlatınca Kulzüm şahı, “şaşırıtıcı (bir) durum” (der)

Şaha “bana merhamet et, suçumu bağışla, sana müjde olsun!

1395 “Ben o genci öldürmedim, onu kuyuda esir ettim.” der.

Şah Şahbal, (bunu) işitince mutlu olur, Bedi, Servi Banu hemen (ayağa) kalkar,

sevinerek kuyunun ağzına gidip (onu) çıkarır, (böylece) âşıkla sevgili görüşür.

Bedi, utanarak yüzünü gizleyip gider, Servi Banu gelerek Seyf’i öper.

Şehzade (onun) elini öpüp dualar eder, dönüp mutlu (bir şekilde) Şahbal’ın huzuruna gelirler.

1400 Şah’ın önünde yedi yerde yer öper, köle el öpüp ayağa kalkar.

Şahbal kalkıp gözlerini öper, Kulzüm şahı, (onun) sözlerini dinler.

"Bu gencin cevherine bak, çünkü (sen) insanın ve (tüm) canlıların sarrafısın" der.

1403-1404 Kulzüm Şahı, "Ey Şahbal Sultan, ben onu ilk gördüğümde karakterindeki cevheri ve suretindeki nazik cevherini görünce elimi çektim" der.

1405 "Affet bunun için beni bağışla, bu aşktan dertliye kanını bağışla" der.

51a "Oğul acısıyla esir ettim, kısa bir süre geçti geldim seni gördüm.

"Hükümdarlık gayretinden savaştım, kızın dünyayı gözüme dar etti.

Tutup bağlayıp işte (beni) sana getirdi, ey şah! bu suçumu bağışla" (der).

Şah, Kulzüm şahını kucaklar, yanına alarak özür diler.

1410-1411 Şahbal, dönüp Kulzüm şahı ile şehzadeye sorar, "insanın yanında sevgili nedir, ondan yüce ondan değerli nedir?" (diye) hikmetli sözler söyler.

"Saf olursa dirlik yücedir, dirlik ile insan yari bulsa iyi(dir)" der.

Şahbal "Ya insan reisi, dünyada ölü mü, diri mi çoktur?" dedi.

"İhtişamlı sultanım, ölü çoktur, çünkü diri de sonunda ölecektir." der.

1415 Yine Şahbal "Ey komutan şehzade, bu dünyada kadın mı, erkek mi çoktur"

Şahım "kadın erkekten çoktur, neden çok olduğunu bu haberden öğrenin

"karısına itaat eden erkeği, kadın kabul edin (ha) var (ha) yok" (der).

Şahbal "Ey servi boylu, kıyamet ne zaman kopar, cevap ver" der.

"Ey şah, bu beş sorunun cevabını bilen yoktur" der.

51b 1420 "Ne zaman yağmur yağacağını kimsenin bilmediği (gibi) kıyametin ne zaman kopacağını tanrı bilir.

"Kadının içinde (/rahminde) erkek ya da dişi (olduğunu) kimse bilmez.

"Sabahtan ne kazanacağını (kimse) bilmez, oğul ya da kızın, genç mi yaşlı nerede öleceğini (kimse) bilmez.

"Bu işin tanrı ilminde cevabı (şudur:), Allah en iyisini bilir.

Şaha bu manalar gayet hoş gelir, hem de Kulzüm şahına etki eder.

Şahbal dönüp Kulzüm şahına "bu olgunluk, bu sözler nasıldır" der.

Şahbal Kulzüm şahına kaftan verip, izzet ederek yerine gönderir.

"İnsan içinde buna eş, doğuda, batıda ve peri içinde ararsan var mı göster" (der).

Kulzüm şahı "Ey Kaf Şahı! Ancak bunun gibisi (sizin) vasf ettiğinizdir." (der).

Şahbal, şehzadeyi alıp (birlikte) dönerler, gelip gül bahçesine konarlar.

Şehzadenin kurtulduğuna şükredip şah, büyük meclis kurup kutlar.

Savaş bitip sıkıntı ve eziyetler gittiği için şölen düzenleyip eğlenirler.

Tef, ney, çeng, rebab çalınır, kuş etleri, kebaplar yenir.

Şahbal Şah, şehre vardığında Seyf'e sarayda bir oda verir.

52a Şehzade sarhoş olup odaya geldiğinde dadı gelip Seyf'ül Mülūk'a "Bedi seni görmeye geliyor, müjdelik ver" (diye) haber verir.

"Sevgiliden ne söz olsa haber veren elçi mübarektir, mutluluk vericidir" (der).

Güzel yüzlü Bedi, Seyfü'l Mülūk'a gelir, kavuşurlar.

Mübârek gönlünü türlü türlü, kırmızı inci, şeker dudaktan sorar(ak şenlendirir).

"Zahmetlerimden, kuyuda bağlı sıkıntılarımdan (dolayı) nasılsın?" diye sorar.

Bedi'nin önünde şehzade baş eğip "sevgili, mübarek başın için bana aşkın öyle işlemiş ki kuyuda bağlı olduğumdan haberdar değildim" der.

"Şimdi seni görünce bütün derdim gitti, aslan gibi cesurum

"Seni görünce canım mutlu oldu, tüm sıkıntılardan kurtuldum" (der).

Bedi (bu sözü) işitince (onu) kucaklar, şerbetli hoş şeftalileri derer.

Bu onun şeker dudağını sorar, o da bunun çenesini ısırır.

Bir birine şarap kadehini sunar, içince aşk ile sarhoş olurlar.

Gün ağarana kadar yarenlik ederler, birbirine tatlı (sözler) söylerler.

52b 1448-1450 Söz arasında sevgilisi Seyfü'l Mülûk'a "İnsanoğlu eski yârini unutur. Beni ne yapacaksın Çin hükümdarının kızı var, beni ne yapacaksın haramînin kızı var. Beni ne yapacaksın yârin Melike'dir, beni ne yapacaksın?" (diye) sitem eder,

1451-1453 Seyfü'l Mülûk "ey canıma can! benim derdime derman sensin. Sen benimsin başkasıyla işim yok, asla huzurundan başka eğlencem yok. Sen benimsin, benim sensiz dünyada ne işim var, bana sensiz sekiz cennet, cehennemdir." der.

1454-1457 Bedi, Seyf'in sadık yâr; kendinden başkasının (ona) yabancı (olduğunu), görünce kalkıp yârinin boynuna sarılır, "ey cümle âlemin reisi, bu iki gözümün nuru sensin, sana bakarım, bakılan sensin, seni sevdim, seni sevdim, ben, seni; sen benimsin, sen benimsin, sen benim." der.

Yüzünü yüzüne yaslayıp öper, kucaklar, aradan utanma, çekinme kalkar.

Birbirine âşık iken ansızın pencreden baktılar ki seher vakti (olmuş).

1460 Sevgili sabah olmasına kızar, gidip gizlice sarayına girer.

Şehzade kalkıp hemen atına biner, Servi Banu'nun huzuruna ulaşır.

53a 1462-1464 Seyf, huzurunda yüzünü yere koyup "ana, işte ölüme yaklaştım, bana çare bulun yoksa ölürüm, aşkın galip olduğunu bilirim, ne emredersin, sabrım tükendi, yüreğim aşkla tutuşup yandı" der.

1465 (Böyle) söyledikten sonra aklını yitirip düşer, hatunun içi yanıp, bağrı pişer.

(Göz) yaşına batıp atına biner, hemen Şahbal huzuruna varır.

"Ey, vefasız Kaf Şahı, bu aşkı kardeşinin boş sözü sanma!" der.

1468-1469 "Bağışla, sen bunları koru, ey aydınlık gönül, sen bilirsin; eğer âşık olduysan âşığı(n halini) bil ki bunların ayrılıkta halleri çok zordur.

1470 "Eğer aşk ateşine uğradıysan aşk hutbesini Seyf'in şerefine oku.

"Bunlar birbirine Leyla Mecnun olmuş, Leylanın delirmesine şaşılmaz." (der.)

Şah Şahbal bu sözü işitince hemen gülistanın beylerini çağırır.

Bütün beyler gülistana toplanır, konu anlatılıp izin verilir.

Serendep'ten Sait'i getirirler, çünkü periye uzak, yakındır.

Sait'i Seyf'e sağdıç yapıp, "uygundur" diye söylerler.

53b Şah buyurunca, ayın güneşe kavuşmaya gelmesi gibi düğüne başlarlar,

İnsanoğlu periye kavuşsun, Venüs gelip Jüpiter'e ulaşsın.

Tam kırk gün düğün yaparlar, şölene tüm seçkinler ve halk katılır.

Kete, kirde, külçe, çörekler, helvalar, şeker ve börekler, sarı tane pirinç, zırvalar, borani, erişte, çorbalar (ikram edilir).

Bir gece ay ile güneş konuşsun diye tam kırk gün düğün, şölen yapılır.

Zebur'un hükmüne göre nikâh olur, gılman ve hurinin hutbesi okunur.

Saray içinde huri süslenir, gelin giyinir, huri süslenir.

gerdekte gelin, yüzüne örtü tutmuş güneşe benzer,

Bu tarafa, şehzadenin gerdeğine, şahini ördeğine getirirler.

Âşık sevgilinin elini eline aldığında ne güzel, ne uygun, ne yakışır.

Örtüsünü yüzünden kaldırdığında, Allah'a şükredip yanına oturur.

Bir güzel yüz ve hoş tabiat görür, kollarını boynuna muska yapar dolar.

Bir süre dudaklarından Seyf emer, dudaktan ağza şeker damlar.

54a Bir zaman sulu şeftali toplar, ağzından inci (gibi) şeker damlar.

Çenesini emer, bitkinin şekeri (gibi) canı sonsuz hayatı bulur.

Bir biriyle öpüşüp emişerek karşılıklı imrenerek hadlerini aşarlar.

Bedi, Seyf'e işve ve naza, Seyf (de), Bedi'ye yalvarmaya başlar.

Yalvarmakla işin olmadığını görünce hemen Seyf, Bedi'yi alta alıp cümbüşe başlar.

Bedi, şeriat emriyle onun cariyesi olunca (o da) mızrağını çekti,

Şeker dudaktan sorup çene çukurunu (öperken), hakkak olup şah incisini deler.

Can kaynağı şeker dudaklardan emer, ölümsüzlük suyunu delmiş lal damlar.

Cevhere süt ve şeker akıttığı için, cevherden kızıl yakut damlar:

Meğer canı cana katmışlar, birbirine sarılıp yatmışlar.

1500 Kucaklaşıp dudak dudağa koyup, bu onun o bunun dudağını emmişler.

"Allah'ım! Herkese dileğini ver, kullarının dertli ahını kabul et." (derler).

Şimdi gel, Seyf'in arzusunu, sonra sevgiliyle zevkini gör.

Kâh Seyf, fildişi sine üstüne yatar, (kâh) billur kollara yaslanmak ister.

54b Kâh olgunlaşmamış turuncu tutar, kâh lal (renkli dudağından) şarap içer.

1505 Kâh bir birine aşk ve naz; kâh goncaya dalkavukluk eder, kâh (ona) yalvarırdı.

Kâh tatlı sözlerini dinler, (kâh) bu kölesini o cariyesini ağırlar.

1507-1508 Kâh bir birini öperken ısırmak, yine özür dileyip gönlünü almak, (suretiyle) boyunlarına kollarını gerdanlık yapıp geceden sabaha kadar zevk sürerler.

Güneş, Kaf kulesinden başını kaldırır, yine alemlere nurunu getirir.

1510 Yine dağlar altın tacını takar, yine Hak, deniz ve karayı aydınlatır.

Bu ikisi, gılman ve huri uyanıp zevk ve sefa edip kıyafetlerini giyerler.

Dışarı çıkıp şahın huzuruna gelirler, dua edip, hazretlerine baş eğerler.

Bunlara sultan Şahbal, cevher fal bakıp saçı saçmalarını buyurur.

1514-1416 Tahta çıkıp Seyf'i yanına, Bedi'yi (onun) yanına belki canına, alır, sağında kardeşi Servi Banu, muratlarına erdikleri için sevinerek (oturur); erguvan renkli şarap getirilir, içilir, genci yaşlısı sarhoş olur.

Kadehler, sakiler, gümüş kadeh taşıyanlar yürür, içenlerin canı sonsuzluğa ulaşır.

55a Cariyeler çeng, ney, tef çalıp kimisi dansa katılır kimisi ayak vurur.

Gecenin lüttfuyla içki içkiye eklenince kimi yarı mest kimi sarhoş olur.

Bu kez Şahbal, şehzadeye izin verir, hemen tekrar gerdeğine gelirler.

Orada biraz aşk yaşarlar, yatak üstüne kucaklaşıp yatarlar.

Uzatmaya gerek yok İrem Bağı'nda eğlenerek bir yıl kalırlar.

Meğer bir gün kanatlıların şahı şehzadeye, "oğul! Seni göndereyim var atana git, ne dersem kabul et onu ağlatma! Bizi sorumlu tutma! Burada ne kadar bana mahkûm isen varınca ona da tabi ol" der.

Dünyanın sahibi Seyf, yüzünü yere koyar, "ne söylersen canıma kabuldür." der.

"Size gidip görmek kolay gelir, (onca yolu) yürümek insana zor gelir.

"Ne buyursan şahım başım gözüm üstüne, emrine muhalif olmak ayıptır." (der.)

Şah tüm hazırlıklar yapılmasını emreder, tüm Kaf Dağı halkını ağırlar.

En güzel kullar ve cariyeleri, ay ve güneş (gibi) peri güzellerini,

Nice sandık dolusu şahlara layık inciyi, nice sandık altını, seçkin cevheri,

55b Nice sandık zümrüt, lal, yakutu (hediye gönderir), herbir hediye sana yüz yıl mutluluk verir.

Nice mücevherle süslenmiş giysi, taç ve taht, tüm çeyizi (en seçkin) eyer takımını,

hem de Kaf ülkesinin sultanlığını, hükümdarlığını Seyfül Mülûk'a verir.

Hem de periden yetmiş bin peri verir, hem de yüz bin peri ifritlere binip

Şehzade gelip Şahbal'ın elini öper, o uzun boylu sevgili Bedi (de), gelip öper.

Servi Banu'nun elini öüp hepsi hürmet yolunu bulurlar.

Şehzade ile Bedi, dört ifritle peri kişilerin götürdüğü taht üstüne binerler.

Kalanını bütün ifritler götürür, az zamanda Serendep'e ulaştırır.

1540 Bunlar Serendep şehrine varınca bunları görenler mutlu, mesut olurlar.

Serendep'te şah ile görüşür, Melike, Bedre ve anasına kavuşurlar.

Bunlarla da bir bir görüşür, bunlar ona, onlar buna (hatır) soruşur.

Şah hemen bunların hazırlığını yapar, şah ve şehir halkı bunları ağırlar.

Bedi ile Seyf, şaha baş vururlar, Sait için Bedre'den söz açarlar.

1545 Serendep şahı, bu sözü dinlediğinde Sait için (ne) istediklerini anlar.

56a Serendep şahı, bunu kabul eder, çevre halkını düğüne çağırır.

Yine kırk gün, gece gündüz Serendep'te yeme içmeli düğün yaparlar.

Sait, muradına, dolunaya kavuşur; (sanki) biri Kadir gecesine diğeri dolunaya ulaşır.

Şehzade, Sait'in hatrı için Srendep'te üç ay fazladan kalır.

1550-1551 Serendep şahı da mücevher süslü eyer ve takımıyla dört yüz atı, güzel köleler ve cariyeleri, Çinli, Hintli, Rum ve zencileri...

Hepsi Mısır'ın (yol) hazırlığını görür, cine yakın insana uzağı bilir.

Melike ah edip bağrı yanar, yürüyüp Seyf'in ayağına kapanır.

"Ey sultan, Kaf ve Mısır şahı, âşıkların ahının nasıl olduğunu bilirsin." der.

1555 "Beyim, bunca zamandır gönlümü alıp geldiğinde kötülük ve gamı giderdin, .

"Hatunun var olsun, ona cariye olarak varayım, sana ve ona yoldaş olayım.

"Bedi'nin o mübarek başı, o şehla gözleri ve kaşı için

"Ümidim var ki ant içsem o baş(ın hatırın)a, şahım beni "haşa" mahrum bırakma,

"Çünkü (siz) hazretlerinden huzurunuzdan ayrı bir nefes (geçirsem), ben ölürüm" (der).

56b 1560 Seyf dönüp "ey güzel! yârim izin verirse (seni) alayım" der.

Melike, (bu sözü) duyunca orada Seyf'i bırakıp gider.

O zaman Bedi'nin odasına gelip utana büküle ayağına yüz sürer,

Bedi'ye halini arz edip ağlar, her "ah" ettiğinde gözünden kan çağlar.

Şu duruma bakıp ağlayıp gözyaşı döker, Bedi o kardeşini korur.

1565 Bedi, Seyf'e dönüp izin verir, (Seyf,) nikâh kıyar ve amacına ulaşır.

Yine kırk gün durmaksızın düğün olur, bol yemek içmekle hey hey...

Bir yıla kadar orada kalırlar, hazırlık yapıp Mısır'ı hedeflediler.

İnsan ve peri ifritlere binip, nice denizi ve karayı geçerler.

Kısa sürede bunlar Mısır'a varırlar, şehrin içinde bir ovaya konarlar.

1570 Hemen müjdeciler, Mısır'a varıp şehre girer, babasına ulaşır.

1571-1572 "Ey şahların şahı, müjdeler olsun, Seyfülmülûk, kardeşi Sait, insan ve peri, Seyf'in iki yüz bin askeri ile (birlikte) sağ salim döndü" (diye haber verirler.)

İşte dileklerine kavuşmuş geldiklerini, baba, anne öğrenirler.

57a Şah Asım, işitince mutlu olur, gönlü viran iken sevinçli olur.

1575 Sanırsın ölüyken canlanır, solmuşken gülü (tekrar) açılır.

Hızır gibi ölümsüzlük suyunu bulur, ya da Yakup'a Yusuf'un kurtuluşu (gelir).

Ya da Davut'un duası kabul olmuş, ya da Adem Havva'yı bulmuş (gibi) sevinir.

Hüma kuşu hızla kanatlanmış (gibi), emir üzerine atlar kanatlanmış (gibi) gider.

1579-1580 Vezir, vekil, devletin ileri gelenleri, Mısır halkında mutlu her tür millet, kimisi eşek ile kimisi yaya, hepsi şehzadeye karşı gelirler.

Hasret (olanlar) birbirine kavuştuğunda visal gelir, hasret uzaklaşır.

Anne, baba oğlancığını görünce öpüşüp canı cana katarlar.

Sevinçle kucaklaşıp ağlarlar, mutlu olup gam çehresini uzaklaştırdılar.

Çok ağlamak ve çok gülmek ona kul, gülünü görünce ne yapacak bülbül,

1585 Büyükayı gibi dağılmışken Hak bunları mutlaka Ülker yıldızı gibi (bir araya) getirir.

Dönüp şehre, saraya gelirler, şükür bunlar bir araya toplanırlar.

Şah emriyle hazineler açılır, Mısır dervişlerine (sadakalar) verilir.

57b Şehzade sağ salim geldi diye niyet etti(ği gibi) çok köle ve cariyeyi azat ederler,

Şah, şehir halkına ve askerine şölen verir, şah bunlara ne söyler dinle!

1590 "Sultanlığımı Seyfülmülûk'a (devrettiğimi) bilin, hükümdarlığıma şah olup hüküm sürsün" der.

"Büyük, küçük şimdiye kadar bana olduğunuz gibi ona da tabi olun" der.

Seyf'in elini tutup arzusuna, mutluluğuna, talihine şükrederek (onu) tahta çıkarır.

Sait'i vezir yapıp yanına oturtur, "Allah'a hamd olsun ki bu bayrama eriştim" der.

Bütün devlet erkânı el öpüp, orada tüm millet "mübarektir" der.

1595-1597 Babası Seyf'i Mısır'a sultan yapınca tenhaya çekilip diz çöker, Hak huzurunda Seyf'i yanına getirdiği, oğlunun sağ salim muradına kavuşup döndüğü ve tahtına geçip hüküm sürdüğü için şükür secdesine varır.

Seyf'in sultan olup hüküm sürmesine büyük, küçük herkes sevinir.

Ülkesinde büyücü ve cadı bırakmaz, tüccar kılavuza muhtaç olmaz,

1600 Kimse bahçesine çalıdan kapı koymaz, bağış ile suçu ortadan kaldırır.

Geyik aslan ile aynı sudan içer, koyun kurt ile arkadaş (olarak) gezer.

58a Misafir oda kapısını kapatmaz, ev sahibi hırsız diye ağlamaz.

Asım Şah, bir kaç yıl ömür sürer, ecel gelip defteri dürülür.

Vefa bekleme ki ömrün vefası yok, sefası az, cefası çoktur.

1605 Bu dünyada her zaman iyilik gerekir, elinden gelirse yap, yoksa sakin ol.

Kişi gider sonunda adı kalır, hayır, mutluluk olursa yaradılışı.

Seyf, babası için yas tutup ağlar, esef edip "dünya işi budur" der.

Ölenin ardından kimse ölmemiştir, dünyadan kimse vefa bulmamıştır.

Babası şah için mahzun olup, beyler ve büyüklerle yedi gün yas tutar.

"Sen âlemin şahısın, baban seni bırakıp Hakka gitti, sen yaşa" dediler,

"Ona düğündür, sana yas düşmez, tüm halkın düzeni seninledir,

"Sana gam yakışmaz mutluluk gerekir, yedi günün sonunda matem yakışmaz." (derler).

Bu söz üzerine Seyf, yas kıyafetinden çıkıp, yine çalgı sesiyle zevk, sefa (sürer),

Mısır halkı gece gündüz mutlu, hepsi hoşnut olup hayırla anarlar.

Ayda bir Kaf padişahı gelir, bir iki gün durup yol alır.

58b Bunlar da Kaf Dağı'na varır, İrem'de sohbetin tadını alır.

Şehzade, yüz elli yıl ömür sürmüştü, ömrü sonsuz olan birini gördün mü?

Çünkü iki dünyanın ulu hükümdarı "Bu dünya kimsenin sığınağı olmaz" dedi.

Elbette dünyaya gelenler gider, bu dünyada az gülenler çok ağlar.

Eğer dünya kalıcı olsaydı o kâinatın elçisi kalırdı.

Bari, dünya kimi güldürdü, kimi zarı zarı ağlatmadı söyle!

Gülerek harcayan kim geçmemiştir, harcamayanı tutmamıştır.

Buna kapılmayanlar (sadece) veliler, kalp gözüyle gören hayır işleyen evliyadır.

Sağduyu sahibi olanlar, kulun hayırlısı (dünyaya) kapılmadı,

Onlar ki gitti, iyi ad bıraktı, her zaman mutluluk sürmedi.

Kötü ad bırakıp gidenler oldu, sıkıntı içindeki gönlü inleyerek öldü.

Çünkü iyilik edenler iyilik bulur, (kişi) kötü iş ile boynuna yük vurur.

Eğer iyilik etmediysen kötülük yapma, maharet kimseyi incitmemektir.

Sözümü dinleyen (ışığını) güneş(ten alan) Venüs ve Jüpiter gibidir.

59a 1630 Bu gün amelde bağışlayıcı ve derviş olsan yarın zaman seni erlikte bırakır.

Merhametlilikte doğru bir yakının var ise dinin güzelliği maharetle uygundur.

Dünyaya para için gönül verdiysen korkulur ki yılana meyledersin:

"Bu dünya leştir" diye söyleyen Mustafa'dır, asi olmayın, itte vefa yoktur.

Kendini dünya işlerinden kurtaramayan korksun, kendisini karşılığından uzaklaştırsın.

1635 Toplayıp leşi daima yuvarlar, onu kapısına kadar kovalar.

O dışarda kalır kendi inine girer, insan malı yüreğinde toplar.

Bu dünyayı sevmeyenler talihlidir, şüphesiz gözü, gönlü aydındır.

Bilin ki aşk ehli olan kişiler talihlidir.

Aşk ehlinin kıymeti, bilene vardır, günü bayram olan gecenin Kadiri vardır.

1640 Her durumda aşk ehli rahat olur, çünkü (onun) işi laf ve hile değildir.

Bunlar hele ki güvensizlikte içtendir, fakat daima ümit ile korkudadır.

Bunlar içinde güler yüzlü, güzel huylu, gönülleri ümit ve korku dolu (olanlar vardır).

Ümit ve korku sahibinin hali hoştur, bunlar olmazsa kuru laf vardır.

59b O, Hz Muhammet ne buyurdu dinle "O kavim ile bir dem ölmek gerekir.

1645 Aşağılık, ağlayan, cimri, nemmar ve laf taşıyan, kibirli, maskara, fitnr

Yalancı, iki kurnaz, ya da cimriye, bu onu dost edinmeyin.

Bunun on kavmi aksi talihlidir, dostun gönül gözü talihlidir.

Bunların tersini sen elden bırakma, istersen (böylece) dinin eksiklikten kurtulur.

Çünkü bu dönemde dinini korumak, (yanan) odunu avcunda tutmaktır.

Eğer avcunda tutarsa eli yanar, eğer yere koyarsa ateş söner.

Ateşi koymayasın ki söner ya da öyle etmezsen elin yanar.

Bu öğüdü, ibn Yusuf sen sana ver, o onun zıttı ol (onlar gibi olma) bize ben deme!

Eğer sende insaf varsa yalan konuşma, kuru laf söyleme!

Gözlerinle sağduyu sahiplerine uy ki Hazret(in huzurun)da makbul olup görünen olasın.

Eyvah! Şeytan ve nefis, yoldan çıkarıcıdır, beni bırakmaz ki Sultana yaklaşayım.

Saç, sakal, kara yüz bile ağardı, iki düşman iki yanımda sağlıklıdır.

Sevabım yok fakat günahım çoktur, her gün ahım Hazretine ulaşır.

60a Bu hal ile ben sana sığınmışım, ya Rab! Bana ve herkese merhamet et.

Nefes son deminde soğuduğunda dudağımda dilime tevhidi söylet.

Bir diye tanıklığı dilime dolarım, Hazrete hediyem acizliğim ve hiçliğimdir.

Bedenime canım veda ettikten sonra, dilin iman ve Kuran incisini dizer.

Değersiz bir köleyim aciz zavallı, kederli; ey yardım dileyenlere yardım eden bizi yalnız bırakma!

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īl, eğer affedecekse seçilmiş kişi,

benimle tüm günahkârlar temizlensin, günahtan mağfirete bir avuç toprak.

Gel bu nazma bir tarih belirtelim, beyitlerin sayısını açıklayalım.

Hicret yılıyla sekiz yüz kırk üç idi, tam iki bin altmış üç beyit oldu.

Bu söz, kâfirden Semendire alındığı ayda tamamlandı.

İstersen daima Muhammet Mustafa’ya salavat getirerek sefaya ulaşırsın.

1669-1670 Yine hamd ile sözüm tamamlansın, dost ve sülalesine çok çok selam (olsun).

1671 Allah'ın yardım ve inayetiyle Katip Mustafa'nın eliyle 874 senesinin kutlu Recep ayının başında tamamlandı.

NOTLAR

16 vezin bozuk.

20 vezin bozuk.

21 Mesnevinin veznine uyulmamış, ekleme yapılırken *fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün* vezni kullanılmış.

24 vezin bozuk.

43 Bulınmadı bunuŋ nāmı beşerde yazmada *Bulınmadı bunuŋ nāmı beşerde züm*

45 Vezin bozuk.

75 Dönüp eydür 'ayān ėtmeŋ bu rāzı yazmada *Dönüp eydür 'ayān ėtmeŋ bu zārı*

94 Gönülden bu fesād-endīşi götür yazmada *Gönülden bu fesād endīşeyi götür*

118 Bir önceki sayfanın son beyti burada sayfa başında tekrar yazılmıştır:

Ṣanasın Mışr içini maḥşer ėtdi
Hemānā ḫayr-yād ėtdi vü gitdi

128 şehen-şeh yazmada /شَنَهْشَهْ/ yazılmış.

146 5a ile ikinci kez numaralanmış ve sonrası da devam etmiştir. Metin, buradan itibaren 6a ile yeniden numaralandırılmıştır.

149 ger yazmada /كز/ yazılmış.

162 giriftār yazmada /كر رفتار/ şeklinde yazılmış.

166 Başın ḳaldurur ol yėrde mesākin yazmada *ḳaldırur başın ol yėrde mesākin*

215 yėrüŋ yazmada /ويزُك/ yazılmış. **İçerdi dā'im anda oldı mestān** yazmada *İçerdi dā'im anda olurdı mestān*

225 Yine 'aḳlı gelür Seyfüŋ başına yazmada *Yine 'āḳlı gelür Seyfüŋ başına*

244 bensüz yazmada /يَنْسُوُنْ/ yazılmış.

264 Çıraḳlar yoḫ dėr-iseŋ var göz iŋen yazmada *Çıraḳlar yoḫ dėr-iseŋ var göz inen*

288 çoḫdan yazmada /خوُخْدَنْ/ yazılmış.

317 Bular bu şun'a ḫayrān baḳmış-ıdı yazmada *Bular bu şun'ına ḫayrān baḳmış-ıdı*

344 Yaluŋuz nāle vü zārı ėder-ken yazmada *Yaluŋuz ḳaluŋuz nāle vü zārı ėder-ken*

397 Kefīldür dėr ḳulına Ḥaḳ vėrür ḳut yazmada *Kefīldür dėr ḳula Ḥaḳ vėrür ḳut*

398 ėrer yazmada /ادر/ yazılmış.

400 ṭoyındı yazmada /طوُنيِدي/ yazılmış.

433 Alur levḥi oḫıya boş olur göz yazmada *Alur levḥi ki oḫıya boş olur göz*

475 Yigit eydür ne varsa saŋa lāyıḳ yazmada *Yigit eydür ki nem var-ısa saŋa lāyıḳ*

499 Pes emzürdükçe imrenüp öperdi yazmada *Pes emzürdükçe ki imrenüp öperdi*

557 'Aleyk alıp bular söyler kelāmı yazmada *'Aleyk alıp bunlar söyler kelāmı*

563 Varur üç günde ėy derdüme dermān yazmada *Üç günde varur ėy derdüme dermān*

647 Bedi'ü'ŋ naḳşını bir bizde görmiş yazmada *Bedi'ü'ŋ naḳşını bir bizde görmiş*

Mesnevi ve halk hikâyelerinde karşımıza çıkan rüya motifinin etkisiyle kâtip, sevgilinin suretinin *düşde* görüldüğünü yazmıştır. Metinde iki yerde istinsah edilirken *bizde* yazılmış, sonradan *düşde* şekline dönüştürülmüştür. Bu anlatıda ise Seyf, Bedi'yi düşde değil; Süleyman peygamber tarafından gönderilen bezdeki nakışta görmüş ve âşık olmuştur. Anlatının başka varyantlarından ve metinde farklı yerlerde geçen nakkaş, nakış ve bu fikri destekler nitelikteki diğer beyitlerden hareketle *düş* kelimesi *biz* ile değiştirilmiştir. Metnin başındaki eksikliği gidermek amacıyla sonradan eklenmiş ve farklı bir vezinle yazılmış bölümde geçen düşde görmek tabiri dikkate alınmamıştır.

649 nāḳīr yazmada /اَزْقيِرْ/ yazılmış.

670 miḥnet-zede yazmada /محنت ذاده/ yazılmış.

687 Beyitin başında satır arasına **beyt** yazılmış. Bu gazel, mesnevi vezninde yazılmış olup *ḳarındaş* kelimesi kâfiye olarak tekrar edilmiştir.

700 Serendip şāhı çün gördi Sa'īd'i yazmada *Serendip şāhı çün Seyf'i gördi Sa'īd'i*

717 sürdüm yazmada /صوردم/ yazılmış.

723 Ṭutup beni ḳafeşe ḳoydı bunlar yazmada bu beyitte ve sonrasında ***ḳafaş*** okunacak şekilde (قفاص) yazılmış olsa da transkripsiyonda ***ḳafes*** olarak gösterilmiştir.

725 Bir ādem gördügi yoġ-ıdı anlar yazmada *Zīra ādem gördügi yoġ-ıdı anlar* yazılmış.

788 Varalum bāġa Ḥaḳ ėrürdi 'īde yazmada *Varalum bāġa çü Ḥaḳ ėrürdi 'īde*

789 Kerīminden yine luṭf u keremler yazmada *Kerīmindendür yine luṭf u keremler*

808 Ki miḥnet-zede olup mülkin ḳoyupdur yazmada *Ki miḥnet-zāde olup mülkin ḳoyupdur*

817 Gazelin vezni: *me fā' i lün fe' i lā tün me fā' i lün fe' i lün*

818 Ki ḳıldı anda on üç yıl uş avāre yazmada beni *Ki ḳıldı on üç yıl uş avāre anda beni*

866 Melīke dėr miŝālüŋ gerçegini
Dėyeyim vaṣf-ı ḥālüŋ gökçegini
yazmada
Melīke dėr miŝālüŋ gerçegin-mi
Dėyeyim vaṣf-ı ḥālüŋ gökçegin-mi

876 ṭoġduġın yazmada /طوغدوكن/ yazılmış.

877 Bedi'üŋ bizde gördügini yazmada *Bedi'üŋ düşde naḳşın gördügini* bk. 647

881 Yėdi ıḳlīme adam şalduġın hep yazmada *Yėdi ıḳlīme adam şalduġın āb*

909 Ėki ay daḫı ol adada ḳalduḳ yazmada *Ėki ay ol adaya ḳalduḳ*

930 Rıżā yüz nāz-ıla vėrdi dil-ārām
Velīkin ne mecāl ne dilde ārām
yazmada
Rıżā yüz nāz-ıla vėrdiler ām
Velīkin ne mecāl ne dil-ārām

961 Nėce aġlayu ḥālin 'arża eyler yazmada *Nėce ki aġlayu ḥālin 'arża eyler*

978 Şol esrük gibi olur 'āşıḳ ādem yazmada *Şol esrük gibi olur 'āşıḳ ādām*

979 Sen ādemsin senüŋ 'ışḳuŋ mecāzī yazmada *Sen ādemsin senüŋ 'ışḳuŋ mecāsı*

1015 Daḫı āli vü aḥbābı ḥaḳı-y-çün yazmada *Daḫı āli vü aḥbārı ḥaḳı-y-çün*

1020 Aḫar şulara vü daḫı ṭuruya yazmada *Aḫar ṣuya vü ṭuruya*

1021 Cehl ü 'ālim şehīd ü ġāziye hem yazmada *Cehl ü 'ālem şehīd ü ġāziye hem*

1047 Olayım mest-i 'āşıḳ zī bī-nāẓır yazmada *Olayım mest-i 'āşıḳ zī bī-nāżır*

1060 Zamān bir birini şeftālü ṭoylar yazmada *Zamān bir birini şeftālüle ṭoylar*

1072 Dėdi Seyf uş ḳuluŋdur saŋa ḳurbān yazmada *Dėdi Seyf uş ḳuluŋdur saŋa fermān*

1078 Eger aŋa varıp rāżı ḳılasın yazmada *Eger aŋa yalvarıp rāżı ḳılasın*

1130 Geh öper biri birini gül-ile yazmada *Geh atar biri birini gül-ile*

1132 Biri birine nāzır işbu yenge
Siper cānlarıdur ġamz ü ḫadenge
yazmada
Biri birine pāzār işbu yenge
Siper canlarıdur ġamz ü ḫadenge

1154 İçinde var ḳız oġlanlar bī-nāẓır yazmada *İçinde var ḳız oġlanlar bī-naẓīr*

1156 'ıḳd u'l-leāli yazmada /عِقدُو لآتي/ yazılmış.

1168 Ne ḥāṣıl saŋa bu zaḥmetden o sükūt yazmada *Ne ḥāṣıl saŋa bu zaḥmetden o sükū*

1231 tünd yazmada /تندك/ yazılmış.

1256 Behā vü behçet ü maḥbūb yigitdür yazmada *Behā vü behcā vü maḥbūb yigitdür*

1275 Vėribidüŋ Süleymān'a anı siz yazmada *Ki vėribidüŋ Süleymān anı siz*

1305 Bedi' ėşitdi bu sözi dėr eyvāh yazmada *Bedi' ėşitdi çün bu sözi dirĝā*

1335 Nėçün sen yanmayasın eŋü yaŋu yazmada *Nėçün sen yanmayasın aŋa yaŋu*

1345 Benüm ḳanlumdur öldürdüm anı bil yazmada *Benüm ḳanlum-durur öldürdüm anı bil*

1377 ḥabis yazmada /حَجِسْ/ yazılmış.

1393 'aceb-ḥāl yazmada /عجب چال/ yazılmış.

1398 gizleyüp yazmada /كۆلاَيوُبْ/ yazılmış.

1419 mugayyebât-ı hamse (beş bilinmeyen), bk. İshak Çelebi, "Mugayyebât", İA, TDVYay. İstanbul 2005, C. 30, 374-375 ss. Lokman suresi 34. ayet: Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi şüphesiz yalnızca Allah katındadır. O, yağmuru indirir, rahimlerdekini bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, (herşeyden) hakkıyla haberdar olandır. *http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/meal-2/lokman-suresi-31/ayet-34/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1*

1426 Şeh-i Ḳulzüm'e Şehbāl vėrdi ḫil'at yazmada *Şāh-ı Ḳulzüm'e Şehbāl vėrdi ḫil'at*

1459 Biri birine mest-iken be-nā-gāh yazmada *Biri birine mest-iken pe-nā-gāh*

1482 Oḫındı ḫuṭbesi ġılmān u ḥūruŋ yazmada *Oḫındı ḫuṭbesi ġılmān u ḥūrī*

1510 berrin yazmada /پرين/ yazılmış.

1547 Serendip yazmada /سَرَاَندِيْبْ/ yazılmış.

1558 maḫrūm yazmada /مَحْرُوْمْ/ yazılmış.

1563 Bedi'e yazmada /بَعدِيَعه/ yazılmış.

1568 **Binerler 'ifrīte insi vü çerri**
Geçerler nėce baḥr ü nėce perri

yazmada

Binerler 'ifrīte insi vü perri
Geçerler nėce baḥr ü nėce berri

1592 Şükür ḳıldı murāda şād-baḫta yazmada *Şükür ḳıldı murāda şāda-baḫta*

1645 Le'īm zārī baḫīl zenbār u ġammāz yazmada *Le'īm zārī baḫīl nemmār u ġammāz*

1662 Aġisnī yā ġıyāŝe'l-müstaġīŝīn 'ey yardım dileyenlere yardım eden, bizi yalnız bırakma!'

1669 Bu beytin b mısraını, yazı üzerinde tahrifat yapıldığından okumak mümkün değildir. Ancak son beyit olduğu için son beytin ilk mısraı 1669a, ikinci mısrası ise 1670a'da bulunmaktadır. Aynı şekilde 1671. beytin a mısraının da ancak son kelimesini okumak mümkün olmuştur.

KAYNAKLAR

Akar, Metin (1985), "Yûsuf-ı Meddah'ın Dâstân-ı İblis Kaynağı", *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi İstanbul 23-28 Eylül 1985, Tebliğler, II. Türk Edebiyatı,* İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi: 1-7.

Aksoy, Hasan (2013), "Yûsuf Meddah", *İA*, İstanbul: TDV Yayınları: C. 44, 19-20.

Alpay Tekin, Gönül (1985), "Seyfelmülûk ve Bedîülcemâl Hikâyesinde Eski Yakındoğu Kültüründen Kalma Unsurlar Hakkında", *Niguča Bičig, Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları*, V 9, Harvard University, 277-301.

Ateş, Ahmet (1946), "Varaka ve Gülşah Mesnevisinin Kaynakları", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C II, Sa: 1-2: 1-19.

---- (1953), "Farsça Eski Bir Varka ve Gülşah Mesnevisi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* C V, Sa: 11, 33-50.

Başlangıcından Günümüze Kadar Türk Edebiyatları Antolojisi (1993), "Yusuf Meddah", C. II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, 33-35,

Canpolat, Mustafa (1967), "Behçetü'l-hadā'ik'in Dili Üzerine", *TDAY Belleten*, 167-175.

Clauson, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford.

Çağbayır, Yaşar (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çelebi, İlyas (2005), "Mugayyebât", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, C. 30, 374-375.

Çelebioğlu, Âmil (1999), *Türk Mesnevi Edebiyatı, 15. yy. Kadar*, İstanbul: Kitabevi.

---- (1998), *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: MEB Yayınları.

Çulha, Tülay (2017), *Seyfü'l-Mülûk ile Bedi'ü'l-Cemâl Hikâyesi (Kırım Karay Rivayeti)*, Ankara: TDK Yayınları,.

Devellioğlu, Ferit (1993), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

Ertaylan, İ. Hakkı (1945), *Türk Edebiyatı Örnekleri I: Varaka ve Gülşah*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Erzi, Adnan Sadık (1949), "Ord. Prof. Dr. İ. Hikmet Ertaylan: Yûsufî-Meddah, Yeni iki Varaka ve Gülşah Nushası-Hamûşnâme-Dasitan-ı İblis-i Aleyhilla'ne ve Maktel-i Hüseyn", *Türk Tarih Kurumu Belleten*, C. XIII, Sa: 49, Ocak, Ankara: TTK Basımevi, 188-194.

Felmming, B (1976), "Die Hamburger Handschrift von Yūsuf Meddāhs Varka vü Gülşah", *Hungaro Turcica, Studies in Honour of Julius Nemeth*, Ed: GY. Kaldy-Nagy, Budapest: Lorand Eötvös University, 267-273.

Gönül Alpay (1987), "XVI. Yüzyıl Çağatay Şairi Meclisî'nin Seyfelmülûk Adlı Mesnevîsi Hakkında" *Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları, Essays Presented to Halil Inalcık*, V 11, 123-132.

Hazai, György, Andreas Tietze (2006), *Ferec ba'd eş-şidde (Ein frühosmanisches Geschichtenbuch)*, 1. Band, Text, Berlin: Klaus Schwarz Verlag.

Hikaye-i Seyf ül-Mülûk, Padişah Seyf ül Mülûk, (1912).

Hikaye-i Seyf ül-Mülûk, Seyf ül Mülûk Hikayesi, (1889).

Kaçalin, Mustafa (1980), *Bahtiyar-name İndex (A-H)*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Tezi, İstanbul.

Kanar, Mehmet (2009), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Say Yayınları.

Karasoy, Yakup (2017), *Satıraltı Tercümeli Fıkıh Kitabı*, Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Zeynep (1968), "Eski Bir Kudūrî Çevirisi", *X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler,* Ankara, 225-231.
Köktekin, Kazım (2007), *Yûsuuf-ı Meddâh, Varka ile Gülşah*, Ankara: TDK Yayınları.
Köprülü, Fuat (2004), *Edebiyat Araştırmaları I,* 4. bs, Ankara: Akçağ Yayınları.
---- (1928), "Meddahlar", *Türkiyat Mecmuası*, C2, 1-45.
---- (1933), "Anadolu'da Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış", *Yeni Türk Mecmuası,* S.5, 277-292.
Köse, Nerin (1996), "Seyfülmülûk Hikâyeleri ve Çocuksuzluk", *Erciyes Dergisi*, Kayseri, 19 (223), 27-30.
Levend, Agah Sırrı (2003), *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları.
Merhan, Aziz, Funda Şan (2016), *Eski Anadolu Türkçesi, Notlar ve Metinler*, Ankara BilgeSu Yayınları.
Redhouse, Sir James W. (2015), *A Turkish and English Lexicon,* 5. bs, İstanbul: Çağrı Yayınları.
Seyidoğlu, Bilge (1986), "Hikâye-i Seyfü'l-Mülûk'ün Üç Varyantı Üzerine Bir Deneme", *Halk Kültürü*, 3-4, Yedinci ve Sekizinci Kitaplar, İstanbul: 185-191.
Smith, Grace Martin (1976)*, Varqa ve Gülşāh*, Brill, Leiden.
Şahin, Hatice (2003), Eski Anadolu Türkçesi, Ankara: Akçağ Yayınları.
Tanbaşı, Nesrin (1996), *Osmanlıca Bir Seyfü'l-Müluk Hikâyesi*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, İstanbul.
Tarama Sözlüğü (2009), Cilt I, II, III, IV, V, VI, 3. bs, Ankara: TDK Yayınları.
Taş, İbrahim (2008), *Yusuf ve Zeliha*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:42,.
Tietze, Andreas (2002), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati,* İstanbul- Wien: Simurg Yayınları.
Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990), "Seyfülmülûk", C. 7. Dergah Yayınları: 554.
Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007), "Yusuf Meddah", C. VIII, Ankara: AKM Yayınları, 666-667.
Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1969), Ankara: TDK Yayınları.
Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1975), *Osmanlı Tarihi*, C. 1, Ankara: TTK Yayınları.
----, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu ve Kararkoyunlu Devletleri*, 2 bs, Ankara: TTK Yayınları.
Ünver, İsmail (1986), "Mesnevî", *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II*, C. 52, Sa: 415- 416-417, Temuz, Ağustos, Eylül, 430-563.
Yavuz, Kemal (1991), *Şeyhoğlu Kenzü'l-Küberâ ve Mehlekkü'l-Ulemâ (İnceleme-Metin-İndeks),* Ankara: AKM Yayınları.
Yurdatap, Selami Münir (ty), *Tam ve Hakiki Seyfülmülük Hikâyesi*, İstanbul: Ayyıldız Kitabevi.
http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/meal-2/lokman-suresi-31/ayet-34/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1
http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/meal-2/araf-suresi-7/ayet-187/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1
http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/meal-2/ahzab-suresi-33/ayet-63/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1

DİZİN

āb (< Far. اب *āb*) su: 10b/283, 11a/287

a.+a 10a/266

āb-ı ḥayvān (< Far. آب حیوان *āb-ı ḥayvān*) hayat suyu, ölümsüzlük veren su, abıhayat; kurtuluş: 11b/300, 54a/1497

āb-ı ḥayāt (< Far. آب ; Ar. حیات *āb-ı ḥayāt*) hayat suyu, ölümsüzlük veren su:

a.+ı 57a/1576

abād (< Far. آباد *ābād*) mutlu: 57a/1574

abād ol- mutlu olmak:

a.-dı 57a/1574

‘abūs (< Ar. عبوس *‘abūs*) somurtkan, asık suratlı: 8a/208

‘ac (< Ar. عاج *‘āc*) fildişi: 54a/1503

‘acāyib (< Ar. عجائب *‘acā’ib*) garip, tuhaf: 10a/265, 11b/302, 16b/444, 43a/1185

‘a.+len 16b/443

‘aceb (< Ar. عجب *‘aceb*) acaba; garip, acayip, tuhaf, şaşırtıcı: 1b/30, 2b/51, 6b/173, 12b/339, 16a/431, 19a/510, 19a/517, 24b/664, 30a/818, 30a/823, 33a/915, 47b/1309, 53a/1471

‘a.+dür 34b/952, 35a/963

‘aceb-ḥāl acayip durum: 50b/1393

‘aceble- ayıplamak, kınamak:

‘a.-r 23a/622, 26b/725

acı (*açığ 1* EDPT 21b) acı; tatlı karşıtı: 25a/681, 34b/951, 35a/963, 36a/991

a.+yıla 51a/1406

‘āciz (< Ar. عاجز ‘āciz) beceriksiz, aciz: 60a/1662

‘acz (< Ar. عجز ‘acz) gücü yetmeme durumu, acizlik: 60a/1660

aç(c) (*a:ç* EDPT 17a) aç: 11a/296, 14b/395, 26b/720, 26b/727, 33a/905

a.+ı (acı) 15a/399

aç- (EDPT 18b) açmak:

a.-ar 11b/313, 12a/316, 18b/497

a.-dı 36a/997

a.-dılar 55b/1544

a.-dılardı 57a/1587

a.-dum 16b/452

a.-duḳça 9a/232

a.-ıp 27b/756

a.-maz 16a/430

a.-up 44a/1220

açıl- (EDPT 26b) açılmak: *aç-ıl-*

a.-dı 2b/59, 15b/421, 19b/531, 57a/1575

a.-madın 45b/1253

a.-maz 31a/859

a.-ur 12a/316, 6b/167

açlıḳ açlık: *aç+lıḳ*

a.+dan 20a/541, 7a/175

ad (*a:t* EDPT 32b) ad, isim: 18a/486, 44a/1219, 58b/1625, 58b/1626

a.+ı 2a/39, 2b/57, 5b/145, 11b/311, 20b/562, 20b/563, 21a/566, 21b/581, 23b/642, 23b/643, 24b/676, 35b/981, 46a/1274, 58a/1606

a.+ıdur 39a/1075

a.+ım 33a/913

a.+ımdurur 1b/24

a.+ın 43b/1199

a.+ına 21b/581

a.+ınıı 7a/186

a.+um 21a/578

a.+umdur 24b/668

a.+uŋ 21a/577, 24b/666

ad ḳoy- ad vermek: bk. *ad ur-*

a. k.-ıban 58b/1626

ad ur- bk. *ad ḳoy-*

a. u.-dum 18a/487

ad- (EDPT 36a) atmak: bk. *at-*

a.+maġa 14b/395

adım at(d)- adım atmak, yürümek:

adımın a.-maġa (adımın atmaġa) 14b/395

ada (Tiet. 35a, *ataγ* Ras. 31a) ada: 10a/267, 11b/310, 14a/372

a.+da 20b/554, 33a/909

a.+nuŋ 11b/311, 14a/370

a.+sı 14a/371, 33a/902

a.+sın 44a/1218

a.+ya 11a/298, 13a/343, 20a/543, 20b/553, 26a/713, 26a/716, 26b/721, 32b/894, 32b/896, 33a/908

ā‘dād-ı ebyāt (< Ar. اعداد ابیات *ā‘dād-ı ebyāt*) beyit sayıları:

a.+ın 60a/1665

ādem (< Ar. آدم *ādam*) insan, erkek kişi: 2b/48, 2b/49, 3a/69, 3b/86, 4b/115, 6a/147, 7a/175, 10b/273, 11b/304, 12a/318, 12a/323, 12a/327, 13a/347, 13a/348, 13a/349, 15a/398, 17a/455, 19a/516, 19a/517, 19a/523, 20b/555,

20b/556, 24b/677, 26a/710, 26b/725, 27a/734, 29a/797, 32a/881, 33b/917, 33b/919, 34a/940, 34b/954, 35b/974, 35b/977, 35b/978, 36b/1005, 36b/1008, 37a/1022, 39b/1086, 42a/1161, 42b/1169, 44b/1227, 45b/1262, 48b/1342, 48b/1344, 50a/1381, 51a/1411, 51a/1412, 52b/1448

a.+de 42b/1169, 46a/1276, 48b/1344, 50a/1387, 51b/1427

a.+den 12a/322

a.+dür 3a/71

a.+e 3a/65, 3b/87

a.+em 16a/439

a.+i 14a/373,

a.+ile 5a/130, 30a/820, 32a/882

'adem (< Ar. عدم *'adem*) yokluk, sıkıntı; ölüm: 4b/106

a.+den 8b/220

ādemāt (< Ar. *ādem+āt*) insanlar: 11a/288

Ādem *k.a.* Âdem peygamber: 36b/1010, 57a/1577

Ā.+e 36b/1004

ādemī (< Ar. *ādem; Far. +ī*) insanoğlu: 12a/323, 29a/797, 33b/920, 44b/1226, 45b/1257,

a.+de 2a/42

a.+le 4b/114, 35a/965

a.+ler 4b/112, 6a/155, 6a/159

a.+sin 35b/979

a.+ymiş 32b/898

ādemī-zād insanoğlu:

a. z.+ı 39a/1079, 46a/1271, 53b/1477

'ādet (< Ar. عادت *'ādet*) tabiat, alışkanlık: 14b/390, 46a/1267

'ādet eyle- alışkanlık haline getirmek: bk. *'ādet ėdin-*

a.-düŋ 46a/1267

'ādet ėdin- bk. *'ādet eyle-*

a.-miş 14b/390

adım (*atım* EDPT 59b) adım:

a.+ın 14b/395

'adl (< Ar. عدل *'adl*) doğruluk, adalet: 57b/1598

a.+e 46b/1288

a.+i 36b/1013

a.+in 57b/1597

'adl ḳıl- (< Ar. 'adl; Tü. *ḳıl-*) hüküm sürmek:

a. k.-dı 57b/1598

a.in k.-dı 57b/1597

adlu adlı: *ad+lu* 5b/139

āfāt (< Ar. آفات *āfāt*) âfetler, musibetler, belâlar: 11a/288

āferīn-bād (< Far. آفرین *āferīn*) aferin olsun!, bravo! 22a/598

āfitāb (< Far. آفتاب *āf-tāb*) güneş:

a.+ı 53b/1484

'afv (< Ar. عفو *'afv*) bağışlama, af: 50b/1405, 60a/1663

'afv eyle- affetmek: *'afv eyle-* bk. *'afv ėt-*

a.-ye! 60a/1663

'afv ėt- bk. *'afv eyle-*

a ė! 50b/1405

ağ (*a:k 1* EDPT 75a) ak, beyaz: 33b/923

ağ- (*a:g-* EDPT 76b) çıkmak, yükselmek:

a.-mazımış 13a/349

ağaç(c) (*ığaç* EDPT 79b) ağaç: 11b/302, 11b/303, 12a/318, 14b/393

a.+dan 11b/305, 18a/483, 26b/724, 26b/730

a.+ı (ağacı) 11b/306, 15a/399

a.+lar 11b/309

a.+uŋ (ağacuŋ) 11b/307

āgāh (< Far. آگاه *āgāh*) haberi olan, haberli: 5b/132, 20b/564, 26b/730, 33a/910

a.+ımış 23b/644

ağar- beyazlaşmak: *ak+ar-*

a.-dı 59b/1656

āğāz (< Far. آغاز *āġāz*) başlama, başlangıç: 30a/828

ağır (*ağır* EDPT 88b) değerli, gösterişli: 2a/47, 22a/601

ağ(ı)z (*ağız* EDPT 98a) ağız: 41b/1143

a.+dan 54a/1490

a.+ı (ağzı) 9a/232

a.+ıdur (ağzıdur) 8a/209

a.+ına (ağzına) 50b/1397, 53b/1489

ağla- (*ığla-* EDPT 85b) ağlamak, göz yaşı dökmek:

a.-dı 6b/170, 7a/176, 12b/338, 43a/1192, 48b/1346, 58a/1607
a.-dılar 57a/1583
a.-duġum 25a/684
a.-duġuma 26b/726
a.-dum 19a/520
a.-madı 58a/1602
a.-r 13b/357, 17a/458, 17b/472, 24a/663, 30b/840, 56b/1563, 58b/1619
a.-rdı 23b/639
a.-r-ıdı 1b/27
a.-r-ıdum 26b/728
a.-r-iken 19b/537
a.-rken 23a/625
a.-yıp 56b/1564
a.-yu 13b/368, 15a/405, 34b/949, 35a/961, 47b/1313, 47b/1319, 48a/1328
a.-yuraḳ 35a/960

aġlamaḳ(ġ) ağlama: *aġla+maḳ* 57a/1584
a.+dan 13b/358
a.+ından (*aġlamaġından)* 47b/1318

aġlaş- birlikte ağlamak: *ağla-ş-*
a.-dı 44a/1220

aġlat- ağlatmak, ağlamasına yol açmak: *ağla-t-*
a.-duġını 45b/1260
a.-ma! 40b/1119, 55a/1524
a.-madı 58b/1621

aġru- (*ağrı:-/ağru:* EDPT 91a) ağrımak:
a.-r 31a/859

aġu (*ağu: 1* EDPT 78b) ağı, zehir:
a.+dan 25a/681

aġyār (< Ar. اغيار *aġyār*) başkalar, yabancılar: 47a/1296, 52b/1454

āh ağrı acı duyulduğunda söylenen söz: 7a/181, 10a/258, 15a/405, 20b/561, 23b/639, 24b/673, 47a/1301, 47a/1305, 47b/1314, 56a/1553
a.+ı 34b/949, 54a/1501, 56a/1554
a.+um 59b/1657
a.-ile 32a/884

āh ėt- ah etmek:
a. ė-di 42b/1170, 43a/1191
a.-dükce 56b/1563

aḫ- (*ak-* EDPT 77b) akmak: bk. *aḳ-*
a.-ar 11a/297, 11b/300, 15b/414, 37a/1020, 43a/1195
a.-dı 16a/427

aḥbāb (< Ar. احباب *aḥbāb*) sevilenler, dostlar, arkadaşlar:
a.+ı 37a/1015

‘ahd (< Ar. عهد *‘ahd*) yemin, ant:
a.+e 53a/1467

‘ahd ol- karar verilmek, kararlaştırmak:
‘a. o.-ur 10a/266

ahenk (< Far. آهنگ *āheng*) uyum; cümbüş, eğlence: 29b/814, 29b/816

ahenk ėt(d)- eşlik etmek:
a. ė.-er (ahenk ėder) 29b/816

aḫir (< Ar. آخر *āḫir*) son, sonraki: 24a/653, 25a/684, 30b/833, 39b/1092, 40b/1119, 42a/1167, 50b/1392, 51a/1414

aḫmer (< Ar. اخمر *aḫmer*) kırmızı, kızıl: 18b/496

aḥsen (< Ar. احسن *aḥsen*) en iyi, en güzel:

aḥsend ü sābāş aferin! bravo! 2a/38

aḫşam (krş. < Far. شام *şām*) akşam: 10a/271, 31b/860
a.+a 7b/200

aḥval (< Ar. احوال *aḥvāl*) durumlar, hallar: 32a/880
a.+imi 31a/846

aḫzān bk. *āsān* 11a/290

aḳ- bk. *aḫ-*
a.-ardı 15b/415, 49a/1355
a.-dı 19b/533, 30b/838, 49b/1368

‘āḳıbet (< Ar. عاقبت *‘āḳıbet*) bir iş veya durumun sonucu: 7b/197

‘aḳ(ı)l (< Ar. عقل *‘āḳıl*) akıl, düşünme, anlama ve kavrama gücü:
‘a.+ı (‘aḳlı) 7a/174, 8b/224, 8b/225, 22a/606, 23b/640, 25a/682, 28b/781, 42b/1171, 43a/1192, 43a/1193, 47a/1305, 47a/1306, 48b/1348
‘a.+ın (‘aḳlın) 30b/843, 7a/174
‘a.+ından (‘aḳlından) 51a/1410
‘a.+um (‘aḳlum) 16b/451

‘aḳlı git- aklını yitirmek, kendinden geçmek:
‘a. g.-di 8b/224

‘aḳlın al- aklını almak:
‘a. a.-dı 31a/856

aḳıt(d)- (*akıt-* EDPT 81a) akıtmak, akmasına yol açmak:
a.-dı 54a/1498
a.-ur (aḳıdur) 15b/414
'āḳil (< Ar. عاقل *'āḳıl*) akıllı kimse: 43b/1209
aḳvāl (< Ar. اقوال *aḳvāl*) sözler, lâkırdılar: 51a/1410, 51b/1425
al (*a:l 1* EDPT 120b) hile, al: 59a/1640
āl (< Ar. آل *āl*) aile; sülale: 37a/1015
a.+ine 60a/1670
al- (EDPT 124b) almak:
a! 2b/61, 14a/376
a.-a 53b/1486
a.-asın 39a/1078
a.-aydum 56b/1560
a.-ayım 4a/94
a.-dı 7b/193, 9a/241, 9a/243, 13a/355, 20a/538, 23a/629, 25b/694, 31a/856, 38a/1043, 38a/1046, 39b/1090, 49b/1369, 53b/1486, 57b/1592
a.-dılar 22b/613
a.-duġını 32a/875
a.-duġuŋ 14a/376
a.-duŋ 56a/1555
a.-duŋ-mı 28a/767
a.-ġıl 2b/52
a.-ıban 51a/1409
a.-ınca 42b/1178
a.-ıp 3a/66, 6a/150
a.-ma! 36a/990, 43b/1197
a.-maz 7a/178
a.-mış 15b/420
a.-up 1b/30, 13b/366, 23a/628, 25a/686, 27b/758, 29b/811, 38a/1044, 49b/1376, 51b/1429
a.-updur 34a/933
a.-ur 2a/37, 7b/194, 12a/314, 12a/315, 16a/433, 16a/437, 17a/460, 38a/1042, 54b/1514
a.-urdı 3a/68, 9b/249, 22b/617, 58a/1615
a.-urlar 24a/662, 27a/736, 27b/750, 27b/759
a.-ur-mı 34b/947
a.-ursaŋ 32a/874
a.-ursıŋ 1a/7
'alāmet (< Ar. علامت *'alāmet*) işaret, belirti, iz: 12a/322
ālāt (< Ar. آلات *ālāt*) aletler:
a.+ı 56a/1550
ālet-i ceng savaş aleti: 6a/154
aldayıcı (bk. *alta:-* EDPT 133a) aldatıcı: *al+da-yıcı* 35a/968
'ālem (< Ar. عالم *'ālem*) dünya, cihan; herkes, başkaları: 58a/1610
a.+de 15b/423
a.+lere 54b/1509
ā'lem (< Ar. اعلم *a'lem*) bilen, bilgin: 51b/1423
'aleyk (< Ar. عليك *'aleyke*) senin üzerine:
'aleyk al- selam almak:
a a.-ıp 20b/557
alḫış (*alkış* EDPT 137b) hayır dua: 23a/628
al(ı)n (EDPT 147b) alın: 15b/424
a.+ı (*alnı*) 37b/1033
a.+lar 4a/91
alın- (EDPT 148a) alınmak, alma işine konu olmak: *al-ın-*
a.-dı 60a/1667
'ālī (< Ar. عالى *'ālī*) yüce, ulu: 15a/406, 42a/1156
'ālim (< Ar. عالم *'ālim*) bilen, bilgili: 37a/1021
Allah (< Ar. الله *Allah*) Allah, Tanrı, Rab: 1a/6, 26a/715, 5a/128, 7a/181, 13a/353, 31b/873, 45b/1252
almaḳ alma, bir şeyi bulunduğu yerden kaldırma:
a.+dan 5a/127
alt (EDPT 130a) alt, bir şeyin yere bakan yanı:
a.+ında 29b/812, 46b/1286, 57b/1590
a.+ındaġınuŋ 46b/1286
a.+uŋdan 49b/1365
altı (*altı:* EDPT 130b) altı: 2b/61
altmış (EDPT 130b) altmış: 3b/76, 5b/141, 60a/1666
altun (*altu:n* EDPT 131a) altın: 3a/63, 40b/1125, 41b/1150, 14a/372, 14a/374, 15b/418, 18a/483, 28b/778, 42a/1155, 42a/1157
a.+dan 15b/412
a.+ıla 41b/1152
'ame (< Ar. عمّه *'amm*) hala:
'a.+ m 39a/1075

‘ām (< Ar. عام *‘āmm*) sıradan halk:

ḫāṣṣ u ‘ām (< Ar. خاص و عام *ḫāṣṣ u ‘āmm*) herkes:

ḫ a.+ı 26b/729, 53b/1478

amān (< Ar. امان *‘emān*) emin olma korkusuzluk güven; yardım, imdat dileme! 19a/522, 45a/1251, 47a/1297

amānsuz emniyetsiz, güvensiz: *amān+suz* 6a/153, 30b/845, 45b/1254

amān vir- canını bağışlamak, öldürmemek:

a. v! 50b/1394

‘amel (< Ar. عمل *‘amel*) amel, iş, fiil:

a.+de 59a/1630

aŋ-(*añ-* EDPT 168a) anmak, hatırlamak:

a.-dı 17b/472

a.-duġınca 7a/181, 23b/639

a.-duġınça 15a/405

a.-duḳça 7a/184

a.-ıban 25a/684

a.-ıp 13b/368

a.-maya 2b/57

ana (*ana:* EDPT 169b) anne, ana: . 4b/116, 5a/118, 17a/463, 22a/606, 22b/611, 28a/770, 33b/924, 40b/1122, 43a/1188, 46a/1278, 48a/1326, 53a/1462, 56b/1573, 57a/1582

a.+dan 17a/456

a.+m 18a/482, 18a/483, 18a/492, 18b/500, 39a/1070, 39a/1076

a.+ma 18a/490, 18b/502

a.+mı 18b/505

a.+mıla 18b/503

a.+mla 18a/495

a.+muz 17b/480

a.+ŋa 19a/513

a.+sı 1b/32, 18b/502, 28a/772, 30a/823, 33b/921, 34a/936, 40b/1116, 40b/1118, 55b/1541

a.+sıla 40a/1102

a.+sına 1b/29, 23b/641

a.+sınuŋ 22a/605

aŋa 3. teklik kişi adılının yönelme durumu: 1b/22, 1b/23, 1b/25, 1b/26, 2b/56, 3a/63, 3a/69, 5b/134, 5b/141, 6a/146, 9b/254, 11b/303, 12b/328, 12b/336, 12b/337, 14a/379, 14b/396, 16b/448, 17a/457, 17b/469, 17b/478, 18a/491, 18a/492, 18a/494, 18b/497, 19a/515, 19a/516, 20b/562, 21a/566, 21b/584, 27a/745, 27b/748, 29a/790, 29b/816, 30a/819, 30a/829, 30b/832, 31a/846, 31a/850, 32a/880, 33a/902, 33b/922, 38a/1045, 38b/1060, 39a/1075, 39a/1077, 39a/1078, 39a/1079, 40b/1121, 41b/1140, 42a/1167, 42b/1181, 44a/1211, 44b/1232, 46a/1278, 46b/1281, 46b/1283, 47a/1294, 47a/1297, 48b/1336, 54a/1495, 55a/1525, 56a/1546, 57a/1584, 58a/1603, 58a/1611

‘anber (< Far. عنبر *‘anbar*) amber: 15b/425, 17b/481, 37a/1024, 41a/1134

‘a.+dür 43b/1207

‘a.+ine 31a/849

‘anber per şal- siyah kanasını açmak:

‘a. p.+i ṣ.up 41a/1134

anca (*ança:* EDPT 172b) böylece, bu biçimde:

a.+dur 51b/1428

ancaḳ (*ançak* EDPT 174a) ancak: bk. *ançaḳ* 37b/1036, 46b/1281

ançaḳ bk. *ancaḳ* 4a/97, 4a/101

and (*and/ant* EDPT 176a) yemin: 19a/512, 36b/1003, 36b/1004, 36b/1005, 36b/1008, 36b/1010, 36b/1011, 36b/1012, 37a/1014, 37a/1016, 37a/1020, 37a/1023, 37a/1024, 37a/1026, 37a/1027, 37b/1028, 37b/1029, 37b/1031

a.+ı 9b/246

a.+ın 37b/1038

a.+uŋ 36b/1002

and iç- yemin etmek:

a.+ı i.-di (içdi andı) 9b/246

a i.-di 19a/512

a i.-erim 36b/1003

a.-er 48b/1348

a.-erem 36b/1004, 36b/1005, 36b/1008, 36b/1010, 36b/1012, 36b/1017, 36b/1021, 37a/1023, 37a/1024, 37a/1026, 37a/1027, 37b/1028, 37b/1030, 37b/1031, 37b/1034

a.-sem 56a/1558

anda (*anta:* EDPT 176b) 3. tekil kişi adılının bulunma durumu: 2a/41,

5b/135, 5b/145, 6a/146, 6a/147, 8a/215, 8a/215,10b/280, 11b/302, 12b/334, 14a/371, 14a/373, 15a/399, 15b/412, 15b/419, 17a/462, 19a/522, 20a/538, 22b/616, 26a/716, 29b/810, 32b/895, 43a/1182, 43b/1203, 43b/1204, 44a/1219, 44a/1220, 49b/1373, 55a/1521, 56b/1567, 57b/1594,

a.+yıdı 14b/387

andan (*andan/ andın* EDPT 177b) 3. tekil kişi adılının çıkma durumu: 1a/7, 14b/389, 17a/459, 17b/468, 24b/664, 32a/874, 32a/883, 32b/893, 32b/895, 33a/905, 33b/923, 37b/1039, 39a/1082, 39a/1083, 39b/1084, 41a/1131, 42b/1180, 45a/1245, 46b/1284, 48b/1341, 50a/1389, 50b/1403, 51a/1411

anı 3. tekil kişi adılının yükleme durumu: 2b/57, 3b/76, 4a/95, 4a/100, 5a/125, 8b/220, 9a/233, 11a/291, 11a/294, 12a/321, 12a/327, 12b/335, 13a/348, 14b/391, 15a/410, 17a/460, 17b/470, 17b/478, 18a/493, 19b/535, 20a/550, 21a/578, 21b/580, 21b/582, 21b/593, 24a/661, 25a/679, 25a/683, 29a/799, 29a/802, 30a/825, 31a/847, 31a/848, 31a/849, 31a/850, 31b/869, 35a/967, 36b/1000, 37a/1018, 38a/1043, 39a/1081, 39a/1082, 40b/1123, 44a/1215, 45a/1246, 46a/1273, 46a/1275, 46b/1283, 46b/1287, 46b/1289, 46b/1292, 47a/1295, 48a/1333, 48b/1342, 48b/1345, 49a/1358, 50a/1378, 50a/1390, 50b/1395, 51a/1417, 51b/1422, 55a/1524, 55b/1538, 55b/1542, 59a/1635,

āni (< Ar. آني *āni*) ansızın, birdenbire: 9a/243

aŋla- (*añla:-* EDPT 186a) anlamak, kavramak:

a.-r 55b/1545

anlar 3. çokluk kişi adılı: bk. *aŋlar* 7b/192, 7b/192, 20b/561, 26b/725, 27a/736, 28a/773, 36b/1013, 45a/1239

a.+a 20b/557, 20b/559, 31b/873

a.+dan 27a/735

a.+ı 5b/136, 27b/759

a.+uŋ 41b/1143

aŋlar bk. *anlar* 20b/563

ansuz onsuz: 7a/183

anuŋ 3. teklik kişi adılının ilgi durumu: 11a/299, 11b/312, 12a/315, 15a/411, 15b/412, 15b/423, 16b/447, 24a/657, 29b/806, 30b/832, 31b/870, 34b/955, 36b/1013, 37a/1019, 39a/1078, 40b/1112, 40b/1118, 45b/1259, 45b/1265, 46b/1280, 47a/1297, 47b/1320, 48a/1322, 48a/1334, 48b/1349, 52a/1445, 52a/1445, 54a/1500, 5b/132

a.+çün 30a/831, 38b/1069, 39b/1087

a.+ıla 9a/235, 50a/1390

a.+içün 13a/350, 48b/1345, 50a/1389

a.+la 24b/674, 29b/806

a.+lan 4b/109

a.+laydı 15a/403

aŋsuz (< Ar. آن; Tü. *+suz*) ansız: 10b/282, 20a/549, 26b/722

'ār (< Ar. عار *'ār*) utanma, utanç duygusu: 31a/856, 52b/1458

ara (*ara:* EDPT 196a) 1. ara:

a.+dan 52b/1458, 54a/1492

a.+sında 11b/313, 37a/1023

a.+ya 12a/315, 22b/613

2. sıra, esna, vakit:

a.+da 24a/653

a.+dan 29b/813

a.+yı 11b/301

3. yer, mevki: 16a/438

a.+da 18a/495, 34b/947, 42a/1156, 44a/1219, 56b/1561

a.+dan 7a/186, 14b/392, 27b/750, 33a/906, 33a/909, 39a/1080

a.+ya 16b/451, 21a/570, 57a/1586

a.+yı 21a/569

ara- (*arka:-* EDPT 217a) aramak:

a.-r 44a/1222

a.-rlar 44a/1218

a.-rsaŋ 51b/1427

a.-yup 25a/685

aracuḳ aracık: *ara+cuḳ*

a.+da 9b/255

ārām (< Far. آرام *ārām*) durma, dinlenme; bir yerde kalma, dinlenme:

9a/230, 20a/544, 34a/930, 37b/1038, 38a/1049

arat(d)- aratmak: *ara-t-*

a.-ıp (aradıp) 4a/98

ʻArafāt *y.a.* Arafat: 36b/1005

aralıḳ(ġ) (*aralık* EDPT 230b) aralık, mesafe: *ara+lıq*

a.+ı 19a/515

arġun (*argun* Tar. Söz. I/192) yorgun:

a.+sın 13a/354

arḫa (*arka:* EDPT 215b) arka:

a.+sı 27a/734

a.+sına 49a/1357

arı (*arığ 1* EDPT 213) arı, temiz, saf: 35a/969, 36b/1009, 51a/1412, 55a/1530

arılıḳ temizlik, pâklık: *arı+lıḳ*

a.+da 29b/805

armaġan (*armağa:n/yarmağa:n* EDPT 232a) armağan, hediye:

a.+ı 12b/335

arpa (*arpa:* EDPT 198b) arpa: 8b/229, 9a/238

arslan (*arsla:n* EDPT 238a) aslan: 15b/419, 15b/421

a.+ıla 57b/1601

ʻarş (< Ar. عرش *ʻarş*) göğün en yüksek katı:

a.+a 36b/1004

art(d) (EDPT 200b) arka, geri; bir şeyin öbür yüzü:

a.+ınca (ardınca) 30b/844, 58a/1608

a.+ından (ardından) 49b/1374

artuḳ(ġ) (*artuk* EDPT 204b) geriye kalan; daha çok, daha fazla: *art-uḳ*

a.+ın (artuġın) 52b/1454

aruḳ(ġ) (EDPT 214a) zayıf, yorgun:

a.+am (aruġam) 27a/743

ʻarż (< Ar. عرض *ʻarż*) arz, sunma: 36b/1001

ʻ*a.+a* 23b/641, 35a/961

ʻarż ėt(d)- arz etmek, sunmak:

a. ė.-üp (ʻarż ėdüp) 56b/1563

a. ė.-seler 4a/96

arzū (< Far. آرزو *ārzū*) istek, dilek: 9a/234, 23b/646

aṣ- (EDPT 240b) asmak:

a.-a 26b/724

āsān (< Far. آسان *āsān*) kolay: bk. *aḫzān* 2a/47, 55a/1527

aṣḥāb (< Ar. اصحاب *eṣḥāb*) sahabeler: 43a/1189

a.+ı 37a/1015

aṣ(ı)l (< Ar. اصل *aṣl*) asıl; soy; soylu, asil: 1a/9, 32a/875

a.+ından (aṣlından) 23a/633

aṣıl- (EDPT 247b) asılmak: *aṣ-ıl-*

a.-mış 15a/408

ʻĀṣım *k.a.* (< Ar. عاصم *ʻĀṣım*) Mısır Padişahı: 46a/1277, 46b/1280

ʻĀṣım ibni ʻAffān *k.a.* Affan oğlu Asım: 23b/643

aṣṣı (*asıġ* EDPT 244b) fayda, yarar: 43b/1208

a.+sı 20a/546

āsumān (< Ar. آسمان *āsmān*) gökyüzü:

a.+a 26a/719

aş- (*a:ş-* EDPT 255a) aşmak, geçmek:

a.-a 47b/1315

a.-dı 54a/1492

aşaġa (*aşak* EDPT 259a) aşağı; -dan beri: 14a/381, 15b/415, 20a/541, 23b/644, 59b/1650

ʻāşıḳ (< Ar. عاشق *ʻāşıḳ*) âşık: 4a/101, 16b/441, 30b/841, 33a/912, 35b/978, 35b/981, 35b/982, 36a/992, 37a/1023, 38a/1047, 40b/1117, 41a/1126, 42a/1165, 43a/1190, 43a/1194, 47a/1302, 50b/1397, 53a/1469, 53b/1486

ʻa.+a 38a/1051, 38a/1052

ʻa.+am 16b/440, 30a/824, 47b/1308

ʻa.+dur 35b/980

ʻa.+ı 53a/1469

ʻa.+ına 28b/780

ʻa.+ını 41a/1128

ʻa.+lar 56a/1554

ʻa.+lara 35b/972, 40b/1114

ʻa.+saŋ 40b/1114

ʻa.+sın 13a/353

ʻa.+uŋdur 40b/1121

ʻāşıḳ ol- âşık olmak:

ʻa. o.-a 30b/841,

ʻ*a. o.-dı* 1b/22, 36a/992,

'a. o.-dum 12b/336
'a. o.-duŋ-ısa 53a/1469
'a. o.-mış 33a/912,
'a. o.-ur 35b/981
'āşıḳ-ı şeydā delirmiş âşık, aşktan aklını yitirmiş: 42a/1166
'āşıḳ-ı zār ağlayan âşık: 46b/1283
āşikāre (< Far. آشکار *āşikār*) âşikâr:
a.+si 39a/1073
'aşr (< Ar. عشر *'aşr*) toplantılardan sonra okunan ayet:
a.+uŋ 59b/1652
at (EDPT 33a) at: 14a/379, 23a/634, 25b/697,
a.+a 11a/291, 11a/293, 21b/586
a.+dan 14a/376
a.+ı 2a/34, 11a/292, 11a/293, 56a/1550
a.+ına 52b/1461, 53a/1466
a.+lar 14a/375
at- (EDPT 36a) atmak, fırlatmak:
a! 42a/1166
a.-a 48a/1326
a.-arsın 39b/1087
a.-dı 6a/156, 25a/679, 26a/709, 43a/1188
a.-dum 27a/738
a.-ıp 26a/708, 49b/1374
a.-mış 12b/332
a.-mışlarıdı 32b/888
ata (*ata:* EDPT 40a) cet, ata, baba: 4b/116, 5a/118, 17a/456, 17a/463, 22a/606, 22b/611, 23a/633, 28a/770, 43a/1188, 46a/1278, 48a/1326, 56b/1573, 57a/1582, 57b/1595
a.-m 21a/578
a.+m 12b/334, 12b/335, 12b/340, 36a/986, 39a/1070, 39a/1076, 47b/1317
a.+mdur 33a/913
a.+ŋ 58a/1610
a.+ŋa 55a/1524
a.+sı 22a/605, 23b/643, 49b/1376
a.+sıçün 58a/1607, 58a/1609
a.+sın 50b/1392
a.+sına 22a/603, 22b/618, 32a/880, 44a/1216, 56b/1570
a.+sınuŋ 48a/1327
a.+ya 11a/298
'aṭā (< Ar. عطاء *'aṭā*) bağışlama, bahşiş, ihsan: 59a/1630
a.+sı 14a/371
a.+ya 20a/543, 26a/716
atlan- atlanmak, ata binmek: *at+lan-*
a.-dı 57a/1578
a.-ıp 5a/131
atlas (< Ar. اطلس *aṭlas*) atlas, saten:
a.+dan 42a/1155
av (*a:v* EDPT 3b) av:
a.+a 21a/569, 24a/659
a.+dan 21a/570
āvār (< Far. آواره *āvāre*) başıboş, avare: bk. *āvāre* 6b/173, 26a/712
avāre bk. *āvār* 14b/395, 15a/402, 21a/575, 24b/668, 30a/818, 36a/997
āvāz (< Far. آواز *āvāz*) ses, seda: 11b/307, 30a/828, 15b/417, 38a/1047
a.+e 30a/827
a.+ı 3a/75, 29b/815
āvāz-ı ġulġul gulgule, gürültü, ses: 15b/417
avın- (EDPT 12b) avunmak:
a.-dı 15a/400
'avn (< Ar. عون *'avn*) yardım:
'avn-ı Çalab Allah'ın yardımı:
a. Ç.+dan 19b/526
'avrat (< Ar. عورت *'avret*) kadın: 22a/598, 48a/1332, 51a/1415, 51a/1416, 51a/1417, 51b/1421
a.+a 43b/1209
a.+durur 43b/1209
a.+ı 21b/588
a.+ına 51a/1417
a.+uŋ 51b/1421
a.-lar-içün 37a/1022
av(u)ç(c) (*avuç* EDPT 6a) avuç: 45b/1258, 60a/1664
a.+ında (avcında) 59b/1649, 59b/1650
ay (*a:y 1* EDPTPT 265a) ay, dünyanın uydusu: 4a/91, 15b/424, 29a/794, 30b/835, 36b/1007, 37b/1033, 46b/1281, 55a/1530, 56a/1549,
a.+a 35a/970
a.+ı 35a/970
a.+um 29a/795
a.+uŋ 31a/858
a.+uŋ-içün 37b/1034

ay ay, 30 gün: 1a/10, 4b/115,10a/257, 10a/261, 10b/285, 13b/364, 13b/369, 17a/462, 20a/540, 20a/547, 20b/554, 26a/717, 26b/720, 26b/727, 27a/745, 32a/876, 32b/899, 32b/900, 32b/901, 33a/909, 44a/1213, 45a/1247, 53b/1476, 60a/1667

a.+da 6a/149, 17a/459, 18b/502, 18b/503, 19a/516, 58a/1615

a.+ı 10a/269

a.+ıla 53b/1481

a.+ın 26b/720

tolu ay dolunay; sevgili: 26b/720

ayaḳ(ġ) (*adak* EDPTPT 45a) 1. ayak:

a. (ayaġ) 27a/734, 50b/1400

a.+dan 42b/1171

a.+ı (*ayaġı*) 27a/734, 29a/799

a.+ın (*ayaġın*) 19b/535

a.+ına (*ayaġına)* 9b/246, 40a/1098, 56a/1553, 56b/1562

a.+ları 10b/274, 15b/412

a.+uŋ (*ayaġuŋ*) 21b/585, 28a/762

a.+uŋuz (*ayaġuŋuz*) 24a/650

2. kadeh:

a.+ın (*ayaġın*) 38a/1042

ayaġına yüz sür- saygı göstermek için yere eğilmek:

a.-di 56b/1562

ʻayān (< Ar. عيان *ʻayān*) belli, açık, meydanda:

ʻa.+dur 31b/862, 39a/1073

ʻayān ėt- belli etmek:

a. ė! 48b/1341, 60a/1665

a. ė.-meŋ 3a/75

ʻayān ol- belli olmak, meydan çıkmak:

a. -amı 2b/51

ayıl- (*aḏıl-* EDPT 56a) ayılmak:

a.-ur 35b/978

ayır- (*adır-* EDPT 66b) ayırmak, bölmek, parçalamak:

a.-dı 6b/160, 10a/259, 24b/675

a.-maz 23a/632

a.-mazıduḳ 24b/672

a.-ur 6b/161

ʻĀyişe *k.a.* (Ar. عائشه *ʻĀ'işe*) Hz. Muhammed'in kızı:

ʻA.+nüŋ 36b/1009

ʻayn (< Ar. عين *ʻayn*) göz:

ʻayn-ı raḥmet Allah'ın rahmeti, merhameti 11a/286

ayrıl- ayrılmak:

a.-ma! 14a/376

a.-mışdı 40a/1107

ayru (*adrı:* EDPT 63b) ayrı: 32a/886

ayru düş- ayrı düşmek:

a.-ersem 56a/1559

a.-miş 24b/667

az (*a:z 1* EDPT 277a) az: 3a/70, 33b/920, 35b/972, 58a/1604, 58b/1619

a.+durur 34a/934

ʻazāb (< Ar. عذاب *ʻazāb*) işkence, keder:

a.+a 10a/266

a.+ı 9a/239

āzād (< Far. آزاد *āzād*) azat, kurtarma: 7b/190, 19a/512, 26a/715, 27b/759, 42a/1164, 57b/1588

āzād ėt(d)- azat etmek, serbest bırakmak, salıvermek:

a. ė.-elüm (āzād ėdelüm) 27a/743

āzād ol- serbest kalmak, bırakmak:

a.-dı 52a/1443

azıḳ(ġ) (*azuk 1* EDPT 283a) azık: 4b/113, 10b/281, 11a/296, 20a/540

a.+ıla (azıġıla) 6a/154

ʻazīz (< Ar. عزيز *ʻazīz*) aziz, yüce: 17b/478, 51a/1411

a.+dü"r 13a/342, 51a/1412

ʻazm (< Ar. عزم ʻ*azm*) bir şeyi yapmaya karar verme, yola çıkma:

a.+e 56b/1567

a.+üm 43a/1182

ʻazm ėt(d)- azmetmek, karar vermek:

ʻa. ė.-ersin 39a/1080

ʻAzrayil k.z. (< Ar. عزرائيل *ʻAzrā'īl*) Azrail:

ʻA.+e 37a/1018

ʻaẓīm (< Ar. عظيم *ʻaẓīm*) büyük, ulu: 19a/512

bā- (Far. با *bā*) önüne geldiği kelimeye ile anlamı katan ön ek:

bā-cemāl (< Far. *bā*; Ar. جمال *cemāl*) güzellikle: 28b/779

b. c.+ı 29a/791, 33a/913, 52a/1437

bā-'izz ü nāz izzet ve naz ile:

b.+ı 23a/632

bā-kemāl (< Far. *bā*; Ar. كمال *kemāl*) olgunlukla: 1b/21

bāb (< Ar. باب *bāb*) kitabın bölümlerinden biri:

b.+ın 58a/1602

baba (Tiet. 252b) baba: 4b/108, 48a/1329, 4a/96, 4a/103

b.+ma 33b/927

b.+muŋ 49a/1350

b.+sına 1b/32

baca (Tar. Söz. I/360) pencere:

b.+dan 52b/1459

bacu bacı, kız kardeş: 57b/1599

bād (< Far. باد *bād*) 1. yel, rüzgâr; 24b/675, 32a/884, 33b/925

2. övme, övgü sözü: 22a/598

bāde (< Far. باده *bāde*) bade, şarap: 23b/637, 25b/702, 25b/703, 37b/1041

badam (< Far. بادام *bādām*) badem: bk. *bādem* 8b/218

bādem bk. *bādām* 43b/1198

bāġ (< Far. باغ *bāġ*) bağ; meyve bahçesi: 3a/63, 3a/70, 5b/138, 5b/144, 11a/297, 16b/446, 17b/481, 28a/767, 29b/812, 30a/831, 34a/937, 41b/1153, 43a/1187, 44b/1225

b.+a 28b/788, 29a/790, 29b/810, 29b/811

b.+da 18a/482

b.+ı 33a/914

b.+ına 57b/1600

b.+uŋ 29b/812, 6a/147

Bāġ-ı İrem İrem bahçesi: 3a/63, 5b/138, 44b/1225

b. İ.+den 3a/70, 5b/144, 28a/767

baġ(ı)r (EDPT 317a) göğüs, sine:

b.+ı (baġrı) 7a/184, 53a/1465, 56a/1553

b.+um (baġrum) 24b/670, 47b/1310

baġrı biş- bağrı yanmak, çok acı çekmek:

b. b.-di 53a/1465, 56a/1553

baġışla- (*bağışla:-* EDPT 321b) bağışlamak:

b! 50b/1394, 50b/1405, 50b/1405, 51a/1408

b.-duŋ 23a/626

baġla- (*bağla:-* EDPT 314b) 1. bağlamak; 2. kapamak:

b! 49a/1363

b.-dı 1b/22, 51a/1408

b.-dılar 45a/1244, 57a/1583

b.-duŋ 48b/1345

b.-madı 58a/1602

b.-ŋ 11a/291

b.-r 11a/292, 17a/458, 24a/663, 30b/840

b.-ya 36b/1002

baḫ- (*bak-* EDPT 311a) bakmak: bk. *baḳ-*

b.-ar 6b/168

b.-dı 16a/427

b.-uŋ 10a/259

b.-up 32b/889

behā (<Ar. بهاء *behā'*) güzellik, zarâfet; değerli: 45b/1256

behcet (<Ar. بهجت *behcet*) güzellik: 45b/1256

bahār (< Far. بهار *bahār*) bahar:

b.+ı 43b/1203

baḫça (< Far. باغچه *bāġçe*) bahçe, bostan:

b.+ŋda 18a/486

baḫış (EDPT 321a) bakış: bk. *baḳış*

b.+ları 26b/733

baḫīl (< Ar. بخيل *baḫīl*) hasis, cimri: 59b/1645

baḥr (< Ar. بحر *baḥr*) deniz: 5b/143, 14a/371, 16b/442, 17b/471, 32b/901, 54b/1510, 56b/1568

b.+e 6b/167, 19a/523, 19b/528, 32a/883, 33a/907

b.+ine 3b/85, 40a/1110

b.+üŋ 5a/119

baḥr-i muḥīṭ (<Ar. بحر محيط *baḥr-i muḥīṭ*) okyanus:

b.+üŋ 14a/371, 32b/901

baḥr ü berr (< Ar. *baḥr ü berr*) deniz ve kara:

b. b.+de 5b/143, 17b/471

baḫşiş (< Far. بخشش *baḫşiş*) bahşiş, bağış:
b.+ler 22b/616
baḫt (< Far. بخت *baḫt*) kader, talih, şans: 21b/589, 31a/847
b.+a 10a/259, 57b/1592
b.+um 3b/89
baḫtulu bahtlı, şanslı:
b.+dur 59a/163759b/1647, 59b/1647
b.+lar 59a/1638
ba'īd (< Ar. بعيد *ba'īd*) uzak, ırak:
b.+i 53a/1474
baḳ- bk. *baḫ-*
b! 10a/268
b.-ar 2a/40, 8b/225, 45a/1249, 35a/970
b.-ardı 15b/420
b.-arlar 10a/267, 27a/740
b.-dı 8a/213, 15a/398, 15a/406, 16a/434, 30b/838, 30b/839, 30b/844, 42a/1160, 45b/1261
b.-dılar 52b/1459
b.-ıp 12b/328, 8b/223
b.-mamışdı 10b/275
b.-mışıdı 12a/317
b.-up 25a/682, 49b/1377
baḳış bk. *baḫış*
b.+laruŋa 37a/1026
bāḳī (< Ar. باقى *bāḳī*) kalıcı, daimi: 3a/71, 42b/1169, 54b/1517
bal (*ba:l* EDPT 330a) bal: 3b/78, 7a/183
b.+ın 22b/611
bāl (< Far. بال *bāl*) kol, kanat:
b.+ı 29a/791, 48a/1325, 55a/1523
baldur (*baltır* EDPT 334a) baldır:
b.+ı 14a/383
balıḳ (*balık* EDPT 335b) balık: 10a/264, 11a/289, 11a/294, 15a/407, 20a/540
bāliş (< Far. بالش *bāliş*) yastık:
b.+e 16a/431
baŋa (bk. *ben* EDTP 346a) 1. teklik kişi adılının yönelme durumu: 1a/6, 4a/96, 4a/98, 4a/99, 4a/100, 7a/183, 12b/335, 13a/350, 13b/360, 13b/367, 15a/404, 16a/439, 16b/450, 16b/453, 17a/461, 17b/475, 19a/513, 19a/520, 21a/578, 23a/625, 23a/626, 23a/633, 23b/640, 23b/642, 24a/654, 24b/671, 27a/745, 27b/760, 28a/766, 28a/767, 28a/775, 28b/776, 28b/777, 28b/778, 28b/779, 29a/799, 29a/800, 29a/803, 29b/809, 30a/823, 31b/865, 31b/867, 31b/873, 33a/906, 34b/953, 34b/956, 36a/986, 36a/989, 36b/1001, 39b/1092, 42a/1166, 42b/1177, 42b/1181, 43a/1182, 45a/1240, 45a/1251, 45b/1254, 45b/1258, 46a/1267, 46a/1271, 47a/1294, 48b/1340, 48b/1342, 48b/1349, 50a/1387, 50b/1394, 51a/1408, 52a/1441, 52b/1453, 53a/1463, 55a/1525, 55a/1527, 57b/1591, 60a/1658
bānū (< Far. بانو *bānū*) güzel kadın: 16a/435, 22b/609, 22b/610, 30a/826, 42a/1164
Banū (< Far. بانو *bānū*) kadın, hanım: bk. *Bānū*
B.+dan 42b/1170
bānū-yı ḫūbān (< Far. بانوى جوان *bānū-yı ḫūān*) genç hanım: 22b/609
bānū-yı māh (< Far. *bānū-yı māh*) 22b/610
Bānū *k.a.* Servi Banu, Bediül Cemâl'in halası: bk. *Bānū, Servi Bānū, Servü Bānū , Şāh-ı Bānū Servi* 41b/1145, 42b/1168, 42b/1173, 42b/1181, 46b/1285, 46b/1286, 48a/1323
bār (< Far. بار *bār*) meyve: 12a/315
bārī (< Far. بارى *bāri*) hiç olmazsa, hiç değilse: 4b/109, 28a/766, 58b/1621
barmaḳ(ġ) (*barmak/ barnak/ bannak* Tiet. 283a) parmak:
b.+umda (barmağumda) 19b/525
baş- (EDPT 370b) basmak; yenmek, alt etmek; altına almak:
b.-dı 54a/1494
b.-madı 3a/69
b.-madılar 44a/1223
baṣa ḳo- basa koymak:
b. k.-dılar 26b/724
baş (*baş 1* EDPT 375a) baş, kafa; yara: 3a/64, 3a/65, 5b/137, 6b/166, 8a/210, 11b/305, 12b/333, 13b/360, 17b/476, 34b/949, 44a/1220
b.+a 41b/1142, 4b/104, 56a/1558

b.+dan 30b/841
b.+ı 25a/682, 27a/734, 49a/1356, 8a/206
b.+ıyiçün 49a/1350
b.+ı-dur 11b/304
b.+ın 6b/167, 7a/184, 19b/532, 42b/1179, 43a/1193, 49a/1363
b.+ına 1a/14, 7b/195, 8b/225, 24b/674, 25b/697, 40b/1125, 41b/1144, 46a/1279
b.+ından 28a/765, 50a/1391
b.+ını 21b/590
b.+için 56a/1557
b.+lar 49b/1369
b.+um 31a/859, 37b/1036
b.+uŋa 50a/1385
b.+uŋ-için 39b/1093, 52a/1440

baş aç- yara açmak, çok üzülmek:
b. a.-up 44a/1220

baş götür- başını kaldırmak:
b. g.-di 54b/1509

baş ḳo- baş koymak:
b. k.-dı 42a/1164

baş ur- başvurmak:
b.-dı 54b/1512
b.-up 52a/1440

bāşed (< Far. باشد *bāşed*) 'olsun, ola' anlamında bir söz: 3a/62

başla- başlamak: *baş+la-*
b.-dı 3b/77, 3b/78, 17a/458, 26a/718, 36a/995, 41a/1129, 54a/1493
b.-mış 29b/816
b.-r 21b/593, 28a/764, 35b/973, 35b/985
b.-rlar 4b/116, 53b/1476

başlu başlı: *baş+lu* 12a/323

bat- (EDPT 298a) batmak, gömülmek:
b.-ardı 49a/1357
b.-sa 14a/372
b.-up 29a/794

bāṭın (< Ar. باطن *bāṭın*) gizli, sır: 42a/1167

batur- (*batur- 1* EDPT 308a) batırmak:
b.-up 27a/744

bayıḳ (*bayık* Tar. Söz. I/465) açık, aşikâr: 17b/475, 4b/113, 5b/142

bāz (< Far. باز *bāz*) doğan: 14b/387

bāzār (<Far. بازار *bāzār*) pazar:
b.+ı 12a/322

bāzū (Far. بازو *bāzū*) pazu:
b.+sı 16a/432

be-ḥaḳḳı (< Far. *be*; Ar. حق *ḥaḳḳ*) hakkı için: 36b/1006

be-küllī (< Far. *be*; Ar. کلّی *küllī*) bütün, tamamiyle: 34a/942**,** 55b/1537, 57b/1598

be-nāçār (< Far. *be*; *nā-çār*) çaresiz bir şekilde: 34b/944

be-nā-gāh ansızın: 15a/406**,** 52b/1459

bed-güftar (< Far. بدگفتار *bed-güftār*) kötü söz: 6b/162

bed-nām (< Far. بدنام *bed-nām*) adı kötüye çıkmış: 35b/976

bedel (< Ar. بدل *bedel*) bedel:
b.+di 31b/865

bedreḳa (< Far. بدرقه *bedreḳa*) kılavuz: 57b/1599

bed-fi'l (< Far. *bed*; Ar. فعل *fi'l*) kötü iş: 15a/401

bedi' (< Ar. بديع *bedi'*) eşsiz, benzersiz: 30a/824
b.+den 4a/93

Bedi' *k.a* Bedi'ü'l-cemâl, benzeri olmayan güzel: *Bedi'ü'l-cemāl* bk. 24a/654, 29a/791, 29a/801, 29b/807, 30a/825, 30a/828, 30b/832, 30b/835, 30b/838, 30b/843, 30b/844, 30b/845, 31a/846, 31a/847, 31b/867, 33b/924, 34a/937, 35a/958, 36a/996, 36b/1002, 38a/1043, 38a/1055, 38b/1067, 39a/1074, 39b/1089, 39b/1090, 40a/1100, 40a/1111, 40b/1122, 46a/1275, 47a/1305, 47b/1318, 48a/1327, 48b/1347, 49b/1369, 50b/1396, 50b/1398, 52a/1435, 52a/1440, 52a/1444, 54a/1493, 54a/1495, 55b/1536, 55b/1544, 56b/1564, 56b/1565
B.+çün 52b/1454
B.+de 34a/937
B.+den 3a/70
B.+dür 33a/913
B.+e 30b/839, 31a/848, 33b/928, 40b/1117, 48b/1348, 54a/1493, 56a/1556, 56b/1563
B.+i 28a/773, 30b/840, 31b/861, 42b/1173, 54a/1494, 54b/1514

B.+ile 55b/1538
B.+ü 28b/779, 52a/1437
B.+üŋ 1a/12, 1a/13, 1b/20, 3b/87, 5b/140, 23b/647, 23b/648, 30b/842, 31a/852, 31a/856, 32a/877, 40a/1110, 40b/1116, 47a/1306, 49b/1372, 56a/1557, 56b/1562
Bedi‘ü’l-cemāl bk. *Bedi‘* 1b/24, 5b/139, 18a/486, 30a/824
B.+dür 2a/39
B.+i 4a/97, 5b/144, 8b/227, 17b/470, 17b/474, 28a/766, 29b/811, 34a/936
bedr (< Ar. بدر *bedr*) dolunay:
b.+e 30b/835, 56a/1548
Bedre *k.a* Melike’nin kız kardeşi: 28a/772, 28a/774, 29a/792, 29b/811, 30a/823, 30a/828, 30a/829, 30b/835, 30b/843, 40a/1102, 40b/1116, 55b/1541
B.+y-içün 55b/1544
beg (*be:g* EDPT 322b) bey: bk. *bėy*
b.+ler 53a/1473, 58a/1609
b.+lere 5b/136
b.+leri 45b/1254
b.+lerin 53a/1472
b.+üm 38b/1067, 39b/1096, 47b/1308, 56a/1555
beġayet (< Far. *be-*; Ar. غايت *ġāyet*) son derece, pek çok, oldukça: 14a/379, 22b/615, 23b/636, 39a/1079, 39b/1094, 46a/1273
beḳā (< Ar. بقاء *beḳā’*) sonsuzluk, ebedîlik: 4a/103, 58a/1610
beḳā ol- devam etmek, ömür sürmek:
b. o! 58a/1610
bekle- (*bekle:-* EDPT 326b) beklemek:
b.-r 45b/1263
bel (*bé:l* EDPT 330a) bel: bk. *bėl*
b.+ince 14a/383
b.+üŋçün 37b/1033
bėl bk. *bel* 48b/1345
belā (< Ar. بلا *belā*) bela:
b.+dur 14b/396, 36a/998
belek (*belek I* Tar. Söz. I/486) hediye, armağan:
b.+lerden 5b/134
belī (< Far. بلى *belı̂*) evet: 4a/99
belik saç örgüsü:
b.+ler 31a/848
beliŋle- (*beliŋlemek* Tar. Söz. I/492) korku ile sıçramak, irkilmek:
b.-r 46b/1291
belki (< Ar. بل, Far. كه *belki*) belki: 25a/681, 41b/1142, 54b/1514
belür- (*belgür-* EDPT 341a) belirmek:
b.-di 16b/450
ben (EDPT 346a) 1. tekil kişi adılı: bk. *bin II* 3a/63, 4a/102, 4b/107, 12b/334, 12b/339, 13a/343, 13a/350, 13a/351, 16a/439, 16b/445, 16b/453, 17a/454, 17a/464, 18a/493, 18b/502, 18b/507, 19a/511, 19a/513, 19b/527, 23a/623, 23a/624, 23a/627, 23a/633, 24a/661, 24b/664, 24b/667, 24b/675, 26a/706, 26a/710, 26a/711, 26a/712, 26a/716, 26b/726, 27a/739, 27b/761, 33b/919, 33b/925, 34b/954, 35a/966, 36b/1003, 37b/1032, 38b/1058, 38b/1059, 38b/1067, 38b/1069, 39a/1077, 39b/1085, 39b/1086, 39b/1087, 39b/1088, 39b/1094, 39b/1096, 40a/1104, 40a/1105, 40b/1119, 42a/1165, 42b/1178, 44b/1237, 46a/1266, 46b/1287, 47b/1317, 48b/1336, 49a/1351, 50a/1390, 50b/1395, 50b/1403, 52b/1457, 56a/1559, 59b/1652, 60a/1658
b.+cedür 18b/504
b.+de 34b/953,
b.+den 18a/485, 29a/801, 4a/100, 50a/1389, 7a/176, 36b/1000
b.+i 1b/25, 4b/105, 4b/108, 12b/341, 15a/401, 15a/402, 16b/451, 17a/454, 17a/466, 18a/487, 19b/526, 23a/625, 26b/723, 26b/724, 26b/725, 27a/736, 27a/740, 27a/742, 27a/744, 27b/750, 27b/759, 27b/759, 29b/804, 29b/805, 30a/818, 30a/819, 30a/820, 30a/821, 30a/822, 30a/823, 30a/824, 33b/927, 36a/987, 36a/990, 36b/1002, 38b/1057, 38b/1068, 40b/1119, 41b/1148, 42a/1166, 45b/1252, 48a/1324, 52b/1449, 52b/1449, 52b/1450, 56a/1558
b.+üm 1b/24, 2b/50, 12b/332, 12b/340, 17a/459, 17b/476, 18a/485,

18a/493, 19a/511, 19a/521, 19b/525, 21a/566, 21a/579, 23a/624, 24b/670, 24b/671, 33a/906, 33a/914, 34b/956, 36a/999, 37b/1035, 37b/1036, 39a/1075, 39b/1092, 39b/1093, 42a/1161, 46b/1288, 48b/1345, 52b/1451, 52b/1452, 52b/1453, 52b/1457

b.+ümçün 38b/1056

b.+ümle 19a/514, 33b/926, 60a/1664

b.+ümsin 38b/1067

b.+süz 9b/244

b.+ven 39b/1093

ben II (< Ar. ابن *ibn*) oğul: bk. *bin*

beŋ (*beñ 1* EDPT 346b) ben, tende bulunan leke:

b.+ler 31a/848

b.+lerüŋe 37a/1027

bencileyin benim gibi: *ben+cileyin* 3a/74

bend I (< Far. بند *bend*) bağ, yular, pranga: 9a/232, 13b/368, 32b/891, 36b/1002, 52a/1441

b.+e 45b/1263, 51a/1406

b.+i 9b/246, 25b/697

b.+ile 52a/1439

b.+üŋ 36b/1002

bende ur- esir etmek, bağlamak: 51a/1406

bend II (< Far. پند *pend*) nasihat, öğüt: bk. *pend*

b.+i 59b/1652

bend ėt(d)- öğüt vermek:

b. ė.-erdi (bend ėderdi) 13b/368

bende (< Far. بنده *bende*) köle: 49b/1375, 50b/1395, 50b/1400, 60a/1662

b.+den 39b/1087

b.+sidür 30b/837

benefşe (< Far. بنفشه *benefşe*) menekşe: 15b/425, 43b/1196

beŋiz (*beñiz* EDPT 352a) yüz; renk: 39a/1082

b.+e 10a/268

beŋze- (*beñze:-* EDPT 352b) benzemek, andırmak:

b.-r 24a/660, 44b/1230, 49a/1354

b.-rdi 8a/206, 14a/382, 19b/534

berāt (< Ar. برات *berāt*) izin belgesi:

b.+ı 57a/1576

berdaḫt (< Far. بردخت *berdaḫt*) düzeltme, düzleme: 31a/847

berg (< Far. برگ *berg*) yaprak:

berg-i gül gül yaprağı:

b.+dür 15b/425

beri (*berü* EDPT 355b) -den bu yana: bk. *berü* 29b/804

b.+üz 18a/484

b.+yem 16b/453

beri eyle- beriye çekmek, (beladan) korumak, uzaklaştırmak:

b. e.-di 29b/804

berk (EDPT 361b) sıkı, sağlam:

berk ṭut- sıkı tutmak:

b. t! 41b/1148

berḳ (< Ar. برق *berḳ*) şimşek: 27b/752

b.+e 49a/1354

berr (< Ar. برّ *berr*) toprak, kara: 16b/442

b.+i 56b/1568

b.+in 54b/1510

berü bk. *beri*

b.+si 41b/1152

beslen- (bk. *besile-/besle-* Tiet. 322b) beslemek: *besle-n-* bk. *bėslen-*

b.-dügin 32a/876

bėslen- bk. *beslen-*

b.-dügin 1a/10

beş (*bé:ş* EDPT 376a) beş: bk. *bėş*

b.+i 7b/196

bėş bk. *beş* 11b/312, 17a/467, 17b/468, 20b/556, 24a/653, 24a/656, 27b/750, 5a/130

b.+dür 51a/1419

beşer (< Ar. بشر *beşer*) insan, insanoğlu:

b.+de 2a/43

beşik(g) (*béşük* EDPT 380b) beşik: bk. *bėşik*

b.+i (beşigi) 18b/496

bėşik bk. *beşik* 18b/497

bet-āvāz (< Far. *bed-āvāz*) kötü sesli:

b.+ı 10b/278

bėy bk. *beg* 7b/197

bėy-zād bey oğlu: 7b/197

beyān ėt- (< Ar. بيان *beyān*; Tü. *it-*) anlatmak söylemek:

b. ė! 28a/763, 48b/1341, 60a/1665

beyt (< Ar. بيت *beyt*) beyit: 60a/1666

beytü'l-ma'mūr *y.a* (< Ar. المعمور بيت *beyt'ü-l ma'mūr*) Hz. Âdem'le yer yüzüne indirilip Tufan'dan sonra tekrar göğe çıkarıldığına inanılan yedinci kat gökteki köşk:

b. m.+içün 36b/1005

bez (< Ar. بزّ *bezz*) pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma: bk. *biz II*

b.+de 40b/1112

b.+i 46a/1277, 46a/1278, 46b/1282

beze- (*beze:*- EDPT 390a) bezemek, süslemek:

b.-r 15a/411

bezen- (*bezen-<beḏze:*- EDPT 392b) bezenmek: *beze-n-*

b.-di 8b/221

bezet- (*beḏzet*- EDPT 310a) bezeme yaptırmak, süsletmek: *beze-t-*

b.-di 5b/133

bezm (< Far. بزم *bezm*) eğlence meclisi: 37a/1025

bıŋar (< Far. بيكار *bī-kār*) bekar: 42a/1154

b.+ın 29b/812

bıraḫ- (Tietz. *bırak*- 333a) bk. *bıraḳ-*

b.-dı 26a/707

b.-uŋ 11a/291

bıraḳ(ġ)- bk. *bıraḫ-*

b! 14a/375

b.-dı 45b/1263

b.-dılar 25a/679, 5a/120

b.-mışam 50b/1395

b.-up (bıraġup) 24a/663

b.-urlar (bıraġurlar) 11a/293

bī-'aḳl (< Far. *bī*; Ar. *'aḳl*) akılsız: 6b/165

bī-amānī (< Far. *bī*; Ar. *emān*) amansız, acımasız: 27b/751

bī-cān (< Far. *bī*; Ar. *cān*) cansız: 6b/165

bī-gümān (< Far. *bī*; گمان *gümān*) şüphesiz: 27b/749

bī-ḥad (< Far. *bī*; Ar. حدّ *ḥadd*) sınırsız:

b.+de 38a/1052

bī-ḫod (< Far. *bī* خود *ḫoḏ*) kendinden geçmiş: 8b/224

bī-ḫod ol- kendini kaybetmek:

b. o.-ıban 16a/435

bī-ḳarār (< Far. *bī*; Ar. قرار *ḳarār*) kararsız: 1b/27

bī-ḳıyl u bī-ḳāl (Far. *bī*; Ar. *ḳıyl u ḳāl*) dedikodusuz: 48b/1347

bī-naṣıb (< Far. *bī*; Ar. نصيب *naṣıb*) nasipsiz, kısmetsiz:

b.+em 24b/667

bī-nāẓır (< Far. *bī*; Ar. ناظر *nāẓır*) görünmez: 38a/1047

bī-naẓīr (< Far. *bī*; Ar. نظير *naẓīr*) eşsiz, benzersiz: 42a/1154

bī-nuṭuḳ (< Far. بي *bī*, Ar. نطق *nuṭḳ*) sözsüz, konuşmasız: 1b/16, 32a/879

bī-şek (Far. *bī*; Ar. شكّ *şekk*) şüphesiz: 33b/918

bī-vefā (Far. *bī*; Ar. وفاء *vefā*) vefasız: 35b/977

b.+dur 48b/1344

biç- (*bıç-/biç*- EDPT 292b) biçmek:

b.+dügini 33a/904

big (*ki:b* EDPT 686a) bk. *kibi* -e benzer, imişçesine, benzer biçimde: bk. *bigi* 51b/1428, 48a/1329

bigi bk. *big* 10b/277

b.+de 46b/1292

bi-ḥamdi'llah (< Ar. بحمدلله *bi-ḥamdu'llah*) Allah'a hamd ile: 11a/298, 21b/592, 24a/650, 28a/762, 29a/795, 57b/1593

bik pek, çok gayet: 57a/1584

bikr (< Ar. بكر *bikr*) el değmemiş, bâkir: 29b/805

bil- (EDPT 330b) bilmek:

b! 2a/44, 6a/149, 16a/439, 18b/504, 34b/956, 39a/1075, 43a/1186, 43b/1209, 44a/1215, 44b/1230, 48b/1345, 53a/1469

b.-di 8a/210, 12b/338, 16a/436, 30b/837,

b.-eler 2b/55, 7b/189

b.-elüm 2b/49, 5a/125

b.-em 15a/404, 24b/675, 36a/989

b.-ende 59a/1639

b.-esin 6a/147

b.-esiz 12b/334

b.-eydüm 47b/1311
b.-gil 16a/437, 5b/142
b.-imeye 51b/1420
b.-imez 28b/785
b.-imezler 26b/729
b.-medi 48a/1331, 51b/1421
b.-medik 21b/580
b.-medük 16a/430
b.-mez 3b/76, 31a/847, 31a/848, 31a/849, 31a/850, 35a/969, 40b/1123, 44a/1214, 51b/1422
b.-mezüz 43b/1199
b.-sem 16a/431
b.-üŋ 47b/1316, 51a/1416, 51a/1417, 57b/1590, 59a/1638
b.-ür 35a/967, 51a/1419, 51b/1420, 56a/1552
b.-ürdi 4b/115
b.-ürem 3a/63, 45b/1262, 53a/1463
b.-ürler 45a/1239, 56b/1573
b.-ürsin 45b/1252, 56a/1554
b.-ürsüŋ 40b/1114

bi'l-cümle (Ar. بالجمله *bi'l-cümle*) bütün, hep:43b/1201

bildür- (*biltür-* EDPT 334b) bildirmek:
b.-dügin 32a/880
b.-eler 33b/927
b.-medüŋ 24a/654
b.-mişidi 42b/1173
b.-üŋ 45a/1245

bile (*birle:* EDPT 364b) birlikte; da, de dahi: 6b/173, 13a/352, 13b/364, 21b/585, 21b/589, 22b/609, 22b/617, 29a/792, 51a/1410

bilek(g) (EDPT 338b) bilek:
b.+in 42b/1178

bilin- bilinmek: *bil-in-*
b.-medi 48a/1331

biliş biliş, tanıdık: *bil-iş*
b.+isin 20b/558
b.+iken 35a/962

biliş- bilişmek, tanışmak: *bil-iş-*
b.-dük 37b/1040

billūrī (< Far. بلّور *billūr*; Ar. ـي *ī*) billurdan yapılmış, parlak: 54a/1503

bilūr (< Far. بلّور *billūr*) billur:
b.+dan 15b/413

Bilūr Ṭaġı *y.a.* Billur Dağı: 39a/1080

bin I (< Ar. ابن *ibn*) oğul: bk. *bin* 2a/41

bin II bk. *ben*
b.+i 4a/103, 7a/182, 13a/345, 16b/444, 17a/458, 17a/460, 18b/505, 27a/747, 30b/845, 34b/957, 36a/986, 39a/1070, 39a/1078, 39b/1087, 59b/1655

biŋ (*bıñ* EDPT 346b) bin, 1000: 4b/114, 5a/118, 8a/214, 10b/275, 13b/359, 17b/469, 17b/477, 18b/498, 19a/520, 22b/612, 29a/792, 30a/820, 30b/838, 32a/882, 44a/1217, 46b/1283, 48b/1337, 55b/1535, 56b/1572, 60a/1666
b.+den 4a/96

bin- (EDPT 348a) binmek:
b.-di 13b/363, 48a/1330, 52b/1461, 53a/1466
b.-er 14a/371, 41b/1147, 43a/1183
b.-erler 56b/1568
b.-iben 22a/607
b.-ip 14a/375, 55b/1535
b.-üp 55b/1538

bindür- (*bintür-* EDPT 350a) bindirmek: *bin-dir-*
b.-ip 21b/586

bir (*bi:r* EDPT 353b) bir: 1a/2, 1a/14, 1b/21, 2a/38, 2b/53, 2b/56, 2b/59, 3a/62, 3a/63, 3a/65, 3a/70, 3a/71, 3b/83, 3b/84, 4a/90, 4a/99, 4b/104, 5b/133, 5b/141, 5b/145, 6a/147, 6a/149, 6b/163, 7a/186, 7b/194, 7b/196, 8a/205, 8a/215, 8b/220, 8b/221, 8b/223, 9a/231, 9b/254, 9b/255, 10a/258, 10a/260, 10a/263, 10a/267, 10a/270, 10a/271, 10b/281, 10b/282, 11a/290, 11a/291, 11a/293, 11a/293, 11a/294, 11a/297, 11b/302, 11b/307, 12a/321, 12a/322, 12a/327, 12b/329, 12b/335, 13a/342, 13a/343, 13a/348, 13a/353, 13a/354, 13b/362, 13b/364, 13b/369, 14a/375, 14a/381, 14a/382, 14b/387, 14b/392, 14b/393, 14b/394, 15a/399, 15a/406, 15a/409, 15b/414, 15b/416, 15b/419, 15b/421, 15b/422, 15b/423, 16a/427, 16a/432, 16b/447, 16b/449, 16b/450, 16b/452,

17a/455, 17a/457, 17a/459, 17a/462, 17a/463, 18a/483, 18a/490, 18a/494, 18a/495, 18b/497, 18b/498, 18b/502, 18b/504, 19a/514, 19b/535, 20a/538, 20a/542, 20a/543, 20a/544, 20a/545, 20a/548, 20a/550, 21a/568, 21a/569, 21a/570, 20b/555, 21b/586, 22a/603, 22a/603, 22b/616, 23a/629, 23b/636, 23b/647, 24a/657, 24a/658, 24a/659, 24a/660, 24a/661, 24a/662, 24b/671, 24b/672, 24b/673, 25a/679, 25a/686, 25a/689, 25b/693, 25b/695, 25b/697, 25b/699, 25b/705, 26a/709, 26a/713, 26a/719, 26b/720, 26b/721, 26b/724, 26b/727, 26b/730, 27a/736, 27a/740, 27a/747, 27b/749, 27b/761, 28a/774, 28b/786, 29a/799, 29a/802, 29b/810, 30a/819, 30b/835, 30b/838, 30b/839, 31a/847, 31b/861, 31b/862, 31b/865, 31b/867, 31b/868, 31b/871, 32a/881, 32b/889, 32b/894, 32b/896, 32b/899, 32b/900, 32b/901, 33a/908, 33b/917, 33b/925, 34a/941, 34b/946, 34b/949, 34b/950, 34b/951, 35a/969, 35b/973, 35b/979, 37b/1040, 38a/1048, 38b/1060, 39a/1076, 39b/1096, 40a/1107, 40a/1109, 40b/1112, 41a/1126, 41a/1128, 41a/1136, 41a/1138, 41a/1139, 41b/1146, 41b/1147, 41b/1151, 42a/1156, 42b/1170, 42b/1181, 43a/1185, 43a/1187, 43a/1195, 43b/1208, 44a/1215, 44a/1219, 44b/1226, 45a/1239, 45b/1258, 45b/1259, 45b/1265, 46a/1271, 46b/1282, 47a/1294, 47a/1305, 48a/1322, 48a/1330, 49a/1356, 49a/1358, 49a/1361, 51b/1433, 52a/1442, 52a/1446, 53b/1481, 53b/1488, 55a/1519, 55a/1522, 55a/1523, 56a/1559, 56b/1567, 57a/1586, 57b/1601, 58a/1603, 58a/1615, 59b/1644, 60a/1660, 60a/1664, 60a/1665,

b.+er 10a/269, 14a/375, 14a/383

b.+i 3a/72, 22b/610, 41a/1130, 55b/1532

b.+inci 6b/166

b.+sin 45b/1252

b.+üŋ 50a/1388

biraz bir parça, çok değil: 12b/338, 13a/354, 43a/1194, 55a/1521

bir bir bir bir, teker teker: 3a/67, 21a/576, 22b/618, 30a/819, 55b/1542

bir biri birbiri: bk. *biri biri, bir ü bir*

b.+le 11b/305, 18a/494, 38a/1053, 45b/1265

b.+müzden 24b/672

b.+n 25b/693, 38a/1054

b.+nden 25b/705, 40a/1107

b.+ne 41a/1128, 41a/1138, 52a/1446, 54a/1499, 54b/1505, 57a/1581

b.+ni 22b/610, 38b/1060, 41a/1131, 49b/1367, 54b/1507

b.+nüŋ 41a/1139

biri biri, birisi: 2a/46, 27b/748, 29b/814, 29b/816, 30a/822, 30b/836, 33b/926, 40a/1109, 49a/1363, 49b/1364, 49b/1365, 56a/1548

b.+nde 6a/159, 44a/1218

b.+ne 4a/93, 4b/112

b.+si 29b/814, 48a/1331

b.+sin 4a/96, 36b/1001

biri biri bk. *bir biri, bir ü bir*

b.+ne 6a/155, 15a/410, 15b/416, 41a/1132, 52a/1447, 52b/1459, 53a/1471

b.+ni 38a/1045, 54a/1492

b.+ini 49b/1366, 54a/1492

b.+nüŋ 41a/1133

bir ü bir bk. *bir biri, biri biri*

b.+ümüze 25a/688

b.+ümüz-ile 13a/352

bi'r-re'isi ve'l-'ayn (< Ar.) başın gözün üstüne: 55a/1528

biryān (< Far. بریان *biryān*) kebap, püryan: 25a/691, 32a/886

b.+ını 8b/229

biş- (*bış-* EDPT 376b) pişmek:

b.-di 53a/1465, 56a/1553, 8a/202

bişük pişmiş; kızıl: 9a/235

bit- (*büt-* EDPT 298b) bitmek, yetişmek:

b.-en 33a/902, 37a/1022

b.-er 14a/378, 14b/384

b.-erdi 14a/372

b.-miş 43a/1195

biter (< Far. بدتر *bed-ter*) beter: 36a/994

bitür- bitirmek, sona erdirmek, tüketmek: *bit-ir-*
b.-di 22a/595
b.-düm 20b/560
b.-eyim 19b/527
b.-ür 19b/532

bi'ş-şavābī (< Ar. بال صواب *bi'ş-ṣavāb*) doğrulukla: 51b/1423

biz I (EDPT 388a) 1. çokluk kişi adılı: 2a/34, 2b/49, 5a/127, 5b/140, 9a/238, 16a/430, 16b/446, 17b/480, 18a/484, 27b/748, 33b/922, 40a/1103, 44a/1216, 44a/1221, 45a/1241, 45a/1247, 45b/1255, 45b/1261, 46a/1271, 46a/1279
b.+de 50a/1381
b.+den 5a/126
b.+e 2b/52, 5a/128, 6a/148, 11a/286, 18a/488, 18a/491, 20a/545, 24a/658, 29a/794, 29a/796, 40b/1121, 42b/1180, 48b/1341, 55a/1523
b.+i 18a/491, 28a/770, 30a/830, 31b/864, 34b/954, 39a/1070, 40a/1101, 40b/1118, 45a/1240, 59b/1652
b.+üm 19a/515, 20b/561
b.+ümle 5a/125

biz II bk. *bez* 2a/34, 12b/335, 46a/1275
b.+i 2a/41
b.+de 23b/647, 3l2a/877, 30a/821

bizār (< Far. بیزار *bīzār*) bıkmış, usanmış: 7a/183

bol bol, fazla, çok: 11b/300

boġaz (*boğuz* EDPT 322a) boğaz:
b.+uma 27a/744

borani (< Far. بوراني *būrāni*) borani yemeği: 53b/1480

bostan (< Far. بوستان *būstān*) bahçe; kavun karpuz tarlası: 33a/914, 41b/1153, 43a/1187

boş (*bo:ş* EDPT 376a) boş: 16a/433

(göz) boş ol- göremememek, boş bakmak:
(göz) b. ol.-ur 16a/433

boy (*bo:d 1* EDPT 296b) boy, uzunluk:
b.+ı 9a/231
b.+uŋa 37a/1024

boy(u)n (*boyın* EDPT 386b) boyun:
b.+ına (boynına) 14b/384, 39b/1097, 41b/1147, 49a/1360, 52b/1455, 53b/1488
b.+larına 54b/1508
b.+un 9b/245
b.+una (boynuna) 58b/1627

boz (*bo:z* EDPT 388b) boz; kül rengi, gri: 7b/191

boz- (*buz-* EDPT 389b) bozmak:
b.-dı 33a/906
b.-mış 8a/208
b.-up 29b/804

böl- (EDPT 332a) bölmek:
b.-erdi 7b/195

bölük (EDPT 339b) bölük, kısım: 11b/306, 27a/740

börek (Tietz. 381b) börek:
b.+ler 53b/1479

böyle böyle: 2a/42, 33b/917, 42a/1162, 46a/1276, 50a/1389

bu (*bu: 1* EDPT 291b) işaret sıfatı; işaret adılı: 1a/4, 1b/19, 2a/35, 2a/37, 2a/43, 2a/46, 2b/48, 2b/51, 2b/54, 2b/57, 2b/58, 2b/61, 3a/70, 3a/75, 4a/94, 4a/98, 4a/101, 5a/126, 5b/136, 5b/143, 6a/146, 6a/159, 6b/162, 7a/178, 7a/179, 7a/185, 7a/186, 7b/189, 7b/190, 8b/216, 8b/229, 9a/230, 9a/236, 9a/239, 9a/242, 9b/247,10a/258, 10a/262, 10b/279, 11a/288, 11a/290, 11a/298, 11b/300, 11b/304, 12a/317, 12b/328, 12b/331, 12b/332, 12b/339, 12b/341, 13a/351, 13b/369, 14b/391, 15a/399, 16a/438, 16b/441, 16b/444, 16b/451, 17a/455, 17a/458, 17b/477, 18a/491, 18a/494, 18b/501, 18b/508, 19a/515, 19a/521, 19b/524, 19b/526, 20b/559, 20b/564, 21a/573, 21a/574, 21a/579, 21b/585, 22a/594, 22a/600, 22a/603, 22b/618, 23a/623, 23a/626, 23b/637, 23b/642, 23b/644, 24a/652, 24a/653, 24a/658, 24b/669, 25a/687, 25a/688, 25b/692, 25b/700, 26a/716, 26a/718, 26b/720, 27b/753, 27b/757, 27b/761, 28a/766, 28a/767, 28a/771, 29a/791, 29b/807, 29b/816, 30a/819, 30a/828, 30a/831, 30b/844, 31a/847, 31a/852, 31b/860, 31b/864, 31b/869, 32b/890, 33b/916, 33b/917, 33b/918, 33b/924, 34a/941, 34b/945, 34b/947, 34b/948, 34b/952,

35a/963, 35a/965, 35a/966, 35a/971, 35b/980, 36a/992, 36a/994, 36a/998, 36b/1002, 37b/1035, 37b/1038, 37b/1040, 38a/1045, 38a/1046, 38b/1059, 38b/1060, 38b/1069, 39a/1071, 39a/1072, 39a/1080, 39b/1091, 39b/1092, 40a/1100, 40a/1101, 40a/1111, 40b/1113, 40b/1118, 40b/1122, 41a/1131, 41a/1133, 41b/1140, 41b/1146, 41b/1148, 42a/1164, 42a/1165, 42b/1168, 42b/1170, 42b/1174, 42b/1177, 42b/1180, 42b/1181, 43a/1182, 43a/1189, 43b/1205, 44a/1210, 44a/1223, 44b/1224, 44b/1227, 44b/1236, 45a/1244, 45a/1247, 45a/1251, 45b/1261, 45b/1262, 45b/1264, 45b/1265, 46a/1273, 46b/1281, 46b/1291, 47a/1296, 47a/1300, 47a/1305, 47b/1317, 47b/1318, 48b/1342, 48b/1345, 50a/1380, 50a/1381, 50a/1387, 50b/1402, 50b/1405, 51a/1408, 51a/1415, 51b/1423, 51b/1424, 51b/1425, 51b/1428, 52a/1445, 52b/1456, 53a/1467, 53a/1472, 53b/1485, 54a/1500, 54b/1506, 54b/1511, 55a/1520, 55b/1545, 57b/1588, 57b/1593, 58a/1605, 58a/1613, 58b/1618, 58b/1619, 59a/1630, 59a/1633, 59a/1637, 59b/1646, 59b/1649, 59b/1652, 60a/1658, 60a/1667

b.+dur 8a/210, 19b/536, 38a/1050, 43a/1186, 46a/1272, 53a/1471, 58a/1607, 60a/1660

b.+dur 33a/915

b.+lar 1a/10, 5b/140, 6b/165, 10a/260, 10a/266, 10b/285, 11a/289, 12a/317, 12a/324, 19b/535, 20a/538, 20a/541, 20b/558, 27a/739, 27a/747, 27b/757, 29a/790, 32a/876, 32a/884, 44a/1220, 44b/1224, 55b/1542, 56b/1569, 58b/1616, 59a/1641, 59a/1643

b.+lara 2b/59, 5a/129, 5b/138, 6b/160, 7b/192, 9b/248, 10b/275, 32b/891, 48a/1332

b.+larda 59a/1642

b.+lardan 13a/349, 29a/798

b.+ları 8b/216, 10b/282, 11a/292, 55b/1543, 57a/1585

b.+laruŋ 7b/201, 13a/347, 13a/347, 32a/887, 35a/962, 37a/1015, 40a/1104, 40a/1107, 53a/1469, 55b/1543, 59b/1648

b.+laruŋçün 7a/176

b.+laruŋ-ıla 13b/364

b.+laruŋla 41b/1147, 55b/1542

b.+ŋa 1a/4, 13b/358, 18a/486, 18a/494, 23b/645, 38a/1045, 38b/1060, 40a/1102, 44b/1234, 45b/1255, 50a/1380, 50b/1405, 51b/1427, 57b/1591, 58b/1623

b.+nca

b.+nda 13a/346, 16b/441, 17a/455, 17a/462, 17a/463, 17a/466, 20a/545, 24b/666, 29b/805, 45b/1263, 55a/1525

b.+ndan 16b/444, 19a/512, 20b/562, 39a/1079

b.+nı 1a/5, 2a/45, 7a/174, 7a/184, 7a/187, 9b/250, 16a/431, 18b/509, 23b/646, 27b/748, 35b/985, 39b/1089, 43a/1182, 43a/1183, 43a/1188, 44b/1234, 45b/1262, 47b/1313, 48a/1323, 48b/1346, 49a/1352, 50a/1381, 55b/1542

b.+nlar 3a/67, 3a/68, 5a/129, 8b/217, 9b/257, 9b/257, 10a/258, 10b/279, 11a/286, 11a/296, 12a/316, 20b/553, 20b/557, 23a/629, 25b/696, 26b/723, 26b/726, 26b/730, 28a/773, 33b/928, 38a/1053, 40a/1108, 43a/118444b/1226, 54b/1515, 55b/1540, 55b/1540, 57a/1586

b.+nlara 7b/193, 12a/319, 54b/1513, 57b/1589

b.+nları 20a/542, 43a/1191, 53a/1468

b.+nlaruŋ 7b/194, 34b/952

b.+nuŋ 2a/43, 41a/1131, 41b/1140, 45b/1257, 45b/1258, 45b/1265, 46b/1292, 51a/1419, 54a/1500, 59b/1647

bugün bugün: 9b/244, 46b/1280, 47b/1320

b.+den 38b/1067

bul- (EDPT 332a) bulmak:

b.-alum 2b/49, 33b/929

b.-amaz 2b/48, 9a/235
b.-amazlar 47a/1295
b.-asın 6a/147
b.-aydum 18b/506, 47b/1311
b.-dı 3a/64, 12b/330, 33a/911, 38a/1049, 43b/1206, 45b/1257, 57a/1577
b.-dılar 44a/1218
b.-dum 12b/337, 23a/627, 25b/700, 26a/710, 28a/768, 38b/1066, 57b/1593
b.-duŋ 27a/735
b.-duŋ-mı 28a/766
b.-duŋuz 50a/1389
b.-ıban 27a/742
b.-ıcaḳ 35b/975, 35b/978
b.-ımadı 12a/322
b.-ınca 47b/1321
b.-ısar 19a/518
b.-maġiçün 19a/511
b.-mamışdur 58a/1608
b.-maz 8b/229, 44a/1214
b.-mış 31a/858, 33a/912, 50b/1392
b.-sa 43b/1208
b.-sayıdı 51a/1412
b.-unca 4b/104
b.-uŋ 25a/683, 44a/1221
b.-up 11a/292
b.-ur 2a/42, 14b/394, 19a/522, 57a/1576, 58b/1627
b.-urdı 16b/447, 54a/1491
b.-urlar 13a/348, 25a/686, 44a/1219
b.-ursa 14a/373, 17a/466

bulaş- bulaşmak:
b.-dı 41b/1142

buldur- buldurmak: *bul-dur-*
b! 48a/1324

bulın- bulunmak: *bul-ın-*
b.-a 3a/66, 4b/110
b.-a-mı 8b/228
b.-aydı 2b/53
b.-dı 22a/599
b.-duŋız 45a/1247
b.-madı 2a/43
b.-mamış 46a/1278
b.-mayıp 32a/882
b.-maz 3b/85, 3b/85, 3b/88, 44a/1213, 44b/1225, 4a/99
b.-maz-ısa 2b/57, 48a/1329
b.-mazsa 47b/1316

buŋ (EDPT 347a) sıkıntı, kasavet:
b.+a 27a/739,

bunca bunca, bu kadar: *bu+n+ca* 6b/169, 19b/526, 33b/926, 37b/1038, 38b/1056, 44b/1228, 45a/1238, 48b/1345, 56a/1555

bura bura: *bu+ra*
b.+da 11b/301, 13b/361
b.+dan 10b/280
b.+yı 42a/1162

burc (< Ar. برج *burc*) burç, kale burcu:
b.+ı 41b/1152

burın (*burun* EDPT 366b) burun:
b.+ı 8a/208

busu (*busuğ* EDPT 373a) pusu; kara bulut:
b.+da 19a/521
b.+dan 16b/449

buş- (EDPT 377a) öfkelenmek; (deniz) kabarmak:
b.-dı 27b/752, 52b/1460

būy (< Far. بوی *būy*) koku:
b.+uŋa 37a/1024

buyur- (EDPT 387b) buyurmak, emretmek; davet etmek, buyur etmek:
b.-dı 4b/111, 5a/122, 8b/216, 8b/216, 9a/240, 13a/355, 21b/586, 22b/616, 23a/633, 37b/1041, 41a/1136, 41b/1145, 44a/1221, 47a/1294, 48a/1330, 48b/1337, 53b/1476, 54b/1513, 55a/1529, 57a/1578, 57a/1587, 59b/1644
b.-ġıl 7b/188
b.-saŋ 40a/1105, 55a/1528
b.-ursaŋ 34b/951, 37b/1036
b.-ursın 53a/1464

bük- (*bük- 1* EDPT 324a) hareket etmek, oynatmak:
b.-di 40b/1115

bükül- bükülmek: *bük-ül-*
b.-di 31a/852

bü'l-'aceb (<Ar. بوالعجب *bü'l-'aceb*) şaşılacak derecede garip: 1b/28

bülbül (< Far. بلبل *bulbul*) bülbül: 15b/417, 31a/854, 43b/1200, 57a/1584

bünyād (< Far. بنیاد *bunyād*) esas, temel; yapı, bina: 41b/1151, 58b/1617

büt ((< Far. بت *but*) put, güzel sevgili: 33b/916, 34a/933

bütün (EDPT 306b) bütün, eksiksiz, tam: 1a/11

büyi- (*beḏü:*- EDPT 299b) büyümek:

b.-dügüm 6b/173

büyük (*bedük* EDPT 302b) büyük:

b.+dür 18b/504

büyüklik büyüklük: *büyük+lik*

b.+de 14b/389

cām (< Far. جام *cām*) kadeh, şarap kadehi:

c.+ı 13a/355, 54b/1504

cām-ı mey şarap kadehi: 52a/1446

cān (< Far. جان *cān*) can, ruh: 1b/22, 11b/300, 13a/342, 17b/469, 18b/500, 20a/542, 20b/553, 23a/626, 25a/687, 27b/753, 28b/777, 28b/783, 29b/806, 32a/878, 38a/1054, 39a/1074, 39b/1088, 39b/1091, 40a/1099, 46a/1268, 46b/1283, 49b/1374, 52b/1451, 60a/1661

c.+a 14b/396, 29a/798, 38a/1053, 45a/1248, 4b/105, 50a/1379, 54a/1499, 55a/1526, 57a/1582

c.+dan 17b/478, 31a/854

c.+dur 17b/478, 45a/1248

c.+ı 1b/28, 4a/95, 9a/241, 9a/243, 11b/301, 16b/452, 17b/472, 17b/478, 19b/535, 24a/657, 25a/679, 28b/782, 28b/785, 30b/838, 38a/1053, 39b/1085, 43b/1204, 47a/1303, 54a/1499, 54b/1517, 57a/1582, 58b/1626

c.+ıla 8a/214

c.+ın 50b/1405

c.+ına 29b/808, 54b/1514, 9a/239

c.+ından 14b/396

c.+ını 48a/1326

c.+ınuŋ 54a/1491

c.+larıdur 41a/1132

c.+um 4b/109, 17a/454, 17a/457, 17a/459, 18b/501, 18b/501, 19a/521, 19b/525, 19b/526, 25a/687, 38b/1058, 39a/1074, 47b/1308, 48a/1329, 52a/1443, 52a/1443

c.+uma 39b/1091, 52b/1451

c.+umda 17b/477

c.+umdan 15a/404, 23b/640

c.+umuŋ 9a/243

c.+uŋ 15b/412, 16b/447, 19a/518, 49b/1377, 50b/1402

cān al- can almak, öldürmek:

c.-an 49b/1373

cān at- can atmak, çok istemek, heves etmek:

c.-arlar 10b/281

c.-ıp 15a/399

cān u dil (< Far. *cān u dil*) iç, gönül:

c.+den 12b/336

cān vėr- can vermek:

c. v.-di 20b/553

c.v.-dügini 1a/15

cānından uşan- canından bezmek, usanmak:

c. u.-a 14b/396

cānān (< Far. جانان *cānān*) sevilen, sevgili: 16a/426

c.+dan 17a/456

cānān-ı maḥbūb (< Far. *cānān*; Ar. محبوب *maḥbūb*) sevgili: 16a/426

cānavar (< Far جان آور *cān-āver*) canlı; azgın, vahşi hayvan: bk. *canāver* 10b/272

c.+lar 10b/277

canāvar bk. *cānavar* 20b/553

c.+lar 32b/895

cāncuġaz tatlı canım anlamında: *cān+cuġaz*

c.+uŋ 38b/1056

cār I (< Far. چاره *çāre*) çare: bk. *çār I, çāre* 4b/111

cār II (< Far. چهار *çehār*) çâr, dört: bk. *çār II* 47a/1304

Cebrā'īl *ö.a.* (< Ar. جبرائيل *Cebrā'īl*) Cebrâil, dört büyük melekten biri:

C.+e 37a/1018

cefā (< Ar. جفا *cefā*) büyük sıkıntı, eziyet, zulüm: 17a/459, 35b/974, 36a/989, 42b/1169, 43a/1190, 48b/1344, 50a/1387

c.+lardan 38b/1058

c.+mı 36a/989

c.+sı 58a/1604

c.+sın 43b/1205

c.+ya 25a/680, 25a/680, 28a/769, 30a/822

cehd (< Ar. جهد *cehd*) çalışıp, çabalama; yardım: 39a/1075

cehd eyle- çalışmak, çabalamak, gayret etmek; yardım almak: bk. *cehd ėt-*

c. e! 48a/1324

c. e.-di 27a/737

cehd ėt(d)- bk. *cehd eyle-*

c. ė.-di 16a/428

c. ė.-erseŋ (cehd ėderseŋ) 14a/374

c. ė.-üp (sehd ėdüp) 14b/391, 39a/1081

cehennem (Ar. جهنم *cehennem)* cehennem: 52b/1453

cehl (< Ar. جهل *cehl*) cehalet, bilgisizlik: 37a/1021

celīs (< Ar. جليس *celīs*) sohbet arkadaşı, refik:

c.+e 59b/1646

cem' (Ar. جمع *cem'*) toplanma: 35a/965

c.+e 41a/1136

cem' ol- toplanmak, biraraya gelmek:

c. o.-dı 57a/1586

cemāl (< Ar. جمال *cemāl*) yüz güzelliği:

c.+e 32a/878

c.+i 33a/913

c.+in 1b/20, 5b/140, 40b/1112, 40b/1113

c.+inden 3b/87

c.+ine 23b/648

c.+ini 21b/584, 40a/1111

c.+üŋle 37b/1035

ceng I (< Far. جنك *ceng*) kahramanca mücadele, çarpışma, savaş: 6a/154, 7b/200, 11b/305, 27b/758, 48b/1343, 51a/1407, 51b/1431

c.+e 5a/125, 49a/1353

ceng ėt(d)- savaşmak:

c. ė.-erler (ceng ėderler) 27b/758

c. ė.-meyem 48b/1343

c. ė.-tiler 7b/200

ceng II (< Far. چنگ *çeng*) kanuna benzer çalgı: 51b/1432, 58a/1613

cengi (< Far. *ceng* +*ī*) savaşçı: 7b/201

cennet (< Ar. جنت *cennet*) cennet, uçmak: 4a/92, 4a/96, 31a/857, 36b/1006

c.+den 24a/655, 34a/940

c.+ler 36b/1001

cennet-i ḥūr cennet hurisi: 31a/857

Cercis *k.a.* (Ar. جرجس *Cercis*) İsâ'dan sonra yaşamış dinî lider: 36b/1011

cevāb (< Ar. جواب *cevāb*) yanıt: 34b/951, 51a/1418

c.+ı 31a/859, 51b/1423

c.+ın 51a/1419

cevāb ėt- cevaplamak:
c. ė! 51a/1418

cevāhir (< Ar. جواهر *cevāhir*) elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher: 54b/1513

cevher (< Ar. جوهر cevher < Fars. gevher گوهر) cevher, öz:
c.+ini 50b/1404

cevr (< Ar. جور *cevr*) eziyet, cefa: 43a/1190, 43b/1205
c.+e 47b/1317
c.+ine 38b/1057
c.+üŋ 42b/1177

cidd ü cehd (< Ar. جد و جهد *cidd ü cehd*) çalışıp çabalama: 4a/98

cīfe (< Ar. جیشه *cīşe*) leş: 59a/1633, 59a/1635

ciger (< Far. جکر *ciger*) ciğer; yürek, iç: 3b/79, 6b/171, 8b/228, 9a/232, 15a/402, 25a/691, 32a/886

ciger-bend böbrek: 8b/228, 9a/232

cihān (< Far. جهان *cihān*) evren, alem, dünya: 41b/1144, 52b/1453
c.+da 58b/1619
c.+dan 58a/1608
c.+ı 27b/758
c.+uŋ 33b/918

cihān-dār (< Far. *cihān-dār*) dünyanın sahibi: 55a/1526

cihāz (< Ar. جهاز *cihāz*) çeyiz:
c.+uŋ 55b/1533

cimri (< Far. جمری *cimrī*) cimri:
c.+yem 18a/487

cin(n) (< Ar. جنّ *cinn*) cin: 19b/534, 49b/1371
c.+e (cinne) 56a/1552

cinnī (Ar. جنی *cinnī*) cine ait: 44a/1215, 44a/1222, 44b/1230
c.+lerden 38b/1064
c.+lere 2a/37

cins (< Ar. جنس *cins*) çeşit, tür: 33b/919
c.+em 16b/440
c.+üŋ 50a/1388

cis(i)m (< Ar. جسم *cism*) cisim, varlık:
c.+ler 49b/1366

cism (< Ar. جسم *cism*) cisim, varlık:
c.+i (cismi) 14a/382
c.+üme (cismüme) 60a/1661

cūş (< Far. جوش *cūş*) coşma, taşkınlık, galeyan:
c.+ı 3b/77

cu'ul (< Ar. جعل *cu'ul*) ücretler, karşılıklar:
c.+dan 59a/1634

cuvān (< Far. جوان *civān*) genç, yiğit: 31a/847
c.+a 40b/1122, 50a/1379
c.+dur 34a/942, 34a/942
c.+ı 12a/318, 16b/452, 24a/661, 25a/683, 29a/802, 46b/1287, 48a/1333, 50a/1378, 50b/1395, 51b/1422, 54b/1516, 56b/1561
c.+uŋ 50b/1402

cümle (< Ar. جمله *cümle*) bütün, hep: 2b/52, 5a/122, 6a/150, 12a/319, 12b/336, 17b/477, 27a/741, 27a/742, 37a/1014, 37a/1015, 37b/1035, 42a/1155, 43a/1189, 43b/1206, 44a/1222, 44b/1224, 48a/1334, 48b/1338, 49a/1352, 50a/1386, 50b/1393, 52a/1442, 52b/1455, 53b/1478, 55a/1529, 55b/1533, 55b/1539, 57b/1594, 58a/1611, 60a/1664
c.+den 3a/68
c.+nüŋ 32b/893, 45a/1250

cünbiş (< Far. جنبش *cünbüş*) cümbüş, zevk, eğlence: 37a/1019, 54a/1494
c.+i 19b/536
c.+üm 52b/1452
c.+üŋ 34b/953

cürm (< Ar. جرم *curm*) suç, kabahat: 57b/1600

çāçī (< Far. چاچي *çāçī*) Maveraünnehir'de Çaç şehrinden: 49a/1362

çāçīyay Çaç yayı:

ç. y.+laruŋ 49a/1362

çadır (< Far. چادر *çādır*) çadır: 25b/699, 34a/937, 42a/1154

çaġır- (*çakır-* EDPT 410a) çağırmak, seslenmek:

ç.-ur 10b/278, 49b/1365

çaġla- (krş. ça:ğ EDPT 403b) çağlamak, (sıvı) ses çıkarak akmak:

ç.-r 56b/1563

çāh (Far. چاه *çāh*) kuyu, çukur:

ç.+ın 54a/1496

ç.+ına 31a/850

çāh-ı zenaḫdan(< Far. *çāh-ı zenahdān*) çene çukuru:

ç.+uŋa 37b/1031

çāk (Far. چاك *çāk*) yırtık, yarık: 10b/277

çāk ol- yırtılmak:

ç. o.-dı 8b/224

çaḳ- saplamak, vurmak:

ç.-ardı 49b/1366

çaḳır (*çakır* EDPT 409b) çakır renk, mavi renk: 11b/313

çal- 1. vurmak:

ç! 49b/1364, 50b/1393

ç.-ardı 7b/195

ç.-dı 20a/551

ç.-sa 7b/196

2. (müzik aleti) çalmak:

ç.-up 55a/1518

Çalap(b) (Tar. Söz. II/806) Tanrı: 33b/926

Ç.+a (Çalab'a) 10b/276, 9b/257

Ç.+dan 10a/269, 26a/716, 38b/1068

çalın- (müzik aleti) çalınmak: *çalın-*

ç.-dı 51b/1432

çalış ḳıl- (Tar. Söz. II/811) savaşmak, çarpışmak:

ç. ḳ-dı 49b/1370

çalu (Tietz. 471a) çalı: 57b/1600

çam (*çam* EDPT 421b) çam, çam ağacı: 9a/231

ç.+ı 54b/1504

çār I bk. *cār I, çāre* 8b/219

çār II bk. *cār II* 23b/647

çāre bk. *cār I, çār I* 14b/395, 31b/861

çār-nā-çār (Far. چارناچار *çār-nā-çār*) ister istemez: bk. *çār u nā-çār* 8a/204

çār u nā-çār bk. *çār-nā-çār* 4a/99

çarḫ (< Far. چرخ *çarḫ*) çark; felek: 12b/332, 15a/401, 43a/1188

çarḫ-ı bed-fi'l kötü işler yapan felek: 15a/401

çarḫ-ı gerdūn (< Far. *çarḫ*; گردون *gerdān*) dönen felek, dünya: 6b/161

çarḫ-ı giriftār bk. *çarḫ-ı gerdūn* felek:6b/161

çāsūs (< Ar. جاسوس *cāsūs*) casus: 47a/1298, 47a/1299

çat- (EDPT 402b) çatmak, bir araya getirmek, imal etmek:

ç.-arlar 10b/281

çavızın- (krş. Tar. Söz. *çavgın I* II/842) çalkalanmak, girdap oluşmak:

ç.-ur 10b/284

çehre (< Far. چهره *çehre*) görünüş:

ç.+sin 57a/1583

çek- (EDPT 413b) çekmek; hazır etmek:

ç.-di 8b/222, 19b/529, 20a/549, 30a/821, 31b/861, 49b/1375, 54a/1495

ç.-diler 2a/34, 9b/247

ç.-düm 50b/1403

ç.-elüm 25a/689

ç.-er 11a/286, 39b/1089

ç.-erdi 20a/550

ç.-erler 9b/251, 25b/697

ç.-ip 11a/294, 16a/429

ç.-mişem 30a/820

ç.-sün 9a/237

ç.-üp 41b/1145, 45a/1238

ç.-üven 36a/988

çekdür- çektirmek: *çek-dür-*

ç.-ürler 9b/248, 32b/892

çenber (< Far. چنبر *çenber*) çember:

ç.+ine 31a/849

çend (< Far. چند *çend*) birkaç; her bir: 9a/232

ç.+in 41a/1139

çeng (< Far. چنگ *çeng*) telli bir çalgı aleti: 55a/1518

çengī (< Far. *çeng*; *ī*) çalgı çalarak oynayan kadın:

ç.+lerdi 7b/191
çenḳāl (< Far. چنگل *çengāl*) çengel, kanca: 19b/529
çer ü çöp dal, çubuk: 49a/1362
çerāġ (< Far. چراغ *çerāġ*) ışık, alev: bk. *çıraḳ* 10a/263
çeri (*çerig* EDPT 428b) asker: 22a/607, 5a/122, 5a/123
ç.+i 56b/1568
ç.+le 38b/1062
ç.+si 27a/741, 41a/1134, 48b/1337, 56b/1572
ç.+sile 5b/135
ç.+sin 38b/1063, 48b/1339, 57b/1589
ç.+sinden 45a/1243
çeşme (< Far. چشمه *çeşme*) çeşme: 41b/1153
ç.+yi 29b/813, 43a/1195
çetük (EDPT 402b) kedi: 14a/373
çevre çevre: *çev(ü)r-e* 6b/168, 7b/201, 10a/270, 16a/434, 25a/685, 27b/758, 47b/1317, 56a/1546
çevrin- çevrinmek: *çevür-ün-*
ç.-ürler 11a/287
çev(ü)r- (*çevür-* EDPT 398b) çevirmek, etrafını sarmak:
ç.-e (çevre) 6a/156, 7b/201
çeyne- (*çikne:-* EDPT 416a) çiğnemek:
ç.-r 3b/78, 31a/855, 47b/1313
çıḫ- (*çık-1* EDPT 405b) çıkmak: bk. *çıḳ-*
ç.-ıbanuŋ 8a/205
çıḳ- bk. *çıḫ-*
ç.-a 5a/122, 19a/523
ç.-ar 8a/205, 14a/372, 15b/425
ç.-ardı 14a/381
ç.-arlar 10a/267, 11a/298, 27a/740, 32a/883, 57a/1580
ç.-aydı 50a/1378
ç.-dı 5a/120, 6a/151, 6a/157, 10a/258, 10b/282, 16a/434, 16b/449, 19b/529, 20a/544, 21b/588, 22b/609, 23a/630, 24b/674, 25b/694, 25b/696, 26a/708, 27b/751, 41b/1142, 47b/1315, 58a/1613
ç.-dılar 10b/272
ç.-duġın 32a/884
ç.-dum 26a/716, 27a/738, 27a/739
ç.-ıban 13a/344, 20a/548
ç.-ıp 11a/295
ç.-mamışdı 10b/275
ç.-maz 10b/284
ç.-mış 14b/388
ç.-mışıdı 12a/317, 24a/659
ç.-saŋ 47b/1311
ç.-up 34a/937, 54b/1512, 54b/1514
çıḳar- çıkarmak: *çıḳ-ar-*
ç.-dı 15b/415, 27a/747, 57b/1592
ç.-duḳ 16b/448
ç.-up 25a/679, 50b/1397
ç.-ur 26a/719
çınar (< Far. چنار *çenār*) çınar: 29b/812
çıraḳ bk. *çerāġ*
ç.+lar 10a/264
çi (< Far. چه *çi*) ne: 28a/769, 52a/1436
Çin/Çīn *y.a* Çin: 5b/134, 34a/933, 38b/1062
Ç.+de 5b/137
Ç.+den 6a/150
Ç.+e 5a/121, 32a/883
Ç.+i 18b/498, 41a/1135
Çīnī Çinli, Çin'e ait: 56a/1551
çoġraḳ daha çok: *çoġ+raḳ* 26a/715
çoḫ (*ço:k* EDPT 405b) çok: bk. *çoḳ(ġ)* 11a/287, 11a/288, 29a/800, 35a/964, 38b/1069
ç.+dan 11a/288
çoḫ gör- çok görmek:
ç. g.-mişem 38b/1069
çoḳ(ġ) bk. *çoḫ* 3a/70, 4a/98, 6a/146, 6b/170, 7a/175, 7a/176, 7b/188, 8a/210, 10b/272, 11a/297, 11b/309, 12a/323, 14a/371, 18a/489, 19a/517, 20a/538, 20a/546, 21a/574, 21b/589, 24b/668, 26b/721, 27b/749, 28a/769, 31b/871, 35a/970, 38b/1058, 40a/1105, 40b/1120, 41b/1153, 42b/1169, 43b/1199, 44a/1213, 47b/1320, 48b/1344, 50a/1387, 50a/1391, 51a/1416, 57b/1588, 58a/1604, 58b/1619, 59b/1657, 60a/1670
ç.+dur 18a/485, 51a/1413, 51a/1416

ç.+durur 51a/1414
ç.+ıdı (çoġıdı) 41b/1153
ç.+mı 51a/1415

çök- (EDPT 413b) çökmek:
ç.-di 8b/222, 35a/959, 57b/1595

çöp (*çö:b* EDPT 394a) çöp, ince ağaç: 24b/674

çörek (EDPT 429a) çörek:
ç.+ler 53b/1479

çü (< Far. چو *çü*) gibi: 1b/18, 2b/55, 3a/67, 5a/119, 5a/126, 5b/136, 6b/166, 6b/170, 7b/195, 7b/200, 8a/210, 8a/213, 8b/217, 8b/219, 8b/220, 9a/242, 10a/263, 10b/276, 11a/299, 12a/321, 12b/330, 12b/338, 13a/355, 13b/358, 17b/473, 17b/481, 18b/497, 19a/513, 19b/524, 19b/528, 20a/540, 20b/552, 20b/556, 20b/564, 21a/576, 21b/585, 21b/590, 21b/593, 22a/597, 22b/610, 22b/611, 23a/623, 23a/624, 23a/629, 23a/632, 24a/651, 24b/670, 25a/682, 25b/696, 25b/701, 25b/703, 26a/707, 27b/750, 27b/754, 27b/761, 28a/764, 28a/771, 30a/824, 34b/948, 35a/960, 38a/1052, 38b/1059, 40b/1125, 41a/1126, 42a/1159, 42b/1177, 44a/1214, 45b/1264, 45b/1265, 46b/1285, 46b/1291, 47a/1296, 48b/1348, 50b/1393, 50b/1400, 51b/1431, 52a/1434, 52a/1437, 52a/1442, 53a/1463, 53a/1472, 56b/1567, 56b/1573, 57a/1581, 57b/1595, 58a/1603, 59a/1636

çün (< Far. چون *çūn*) çünkü, için, -den dolayı: 1b/32, 4a/92, 4a/99, 4b/104, 6b/167, 7b/194, 7b/197, 8b/228, 10a/271, 10b/280, 11a/295, 11b/313, 12a/316, 13a/353, 13b/365, 14a/381, 18b/497, 19b/535, 20b/553, 21a/570, 21a/578, 22a/606, 24b/664, 24b/675, 25b/700, 25b/705, 26a/707, 28a/763, 28b/789, 29a/792, 29b/805, 30a/825, 30b/838, 30b/842, 36a/995, 37b/1040, 38a/1049, 40b/1115, 41b/1143, 41b/1147, 42a/1160, 42b/1170, 43a/1184, 43b/1205, 44b/1231, 45a/1239, 45b/1264, 46b/1282, 47a/1300, 47a/1306, 48b/1339, 53b/1483, 53b/1483, 53b/1486, 54a/1495, 54a/1498, 54b/1515, 55a/1530, 55b/1540, 55b/1545, 58a/1609, 60a/1659

çünki (< Far. *çūn-ki*) çünkü: 1b/29, 5a/120, 11a/292, 11b/308, 13b/357, 14a/380, 22a/599, 24a/653, 53b/1487

çünkim bk. *çünki* 36b/1000, 42b/1176

da (*takı:* EDPT 466a) dahi, da: bk. *daḫı, de* 20a/541

dad (*ta:tığ* EDPT 452a) tat:

d.+ın 43b/1199

daḫı bk. *da, de* 1b/27, 4a/90, 4a/99, 4b/113, 5b/135, 5b/136, 7a/176, 7a/186, 8a/212, 10a/265, 10a/268, 11b/302, 12a/323, 12b/339, 12b/340, 13a/348, 13b/358, 15b/418, 17a/456, 17a/464, 17a/467, 18a/493, 18b/507, 19a/513, 20a/540, 22a/598, 22b/617, 23a/623, 23a/624, 23a/627, 23a/628, 23b/641, 24a/650, 24a/656, 27a/746, 28a/763, 30a/830, 32a/882, 33b/920, 33b/922, 34a/936, 36a/994, 36b/1004, 36b/1007, 36b/1011, 36b/1013, 37a/1014, 37a/1015, 37a/1017, 37a/1017, 37a/1018, 37a/1019, 37a/1020, 37a/1022, 37a/1024, 37a/1025, 37a/1027, 37b/1029, 37b/1030, 37b/1031, 38b/1063, 39a/1082, 39b/1084, 40b/1120, 40b/1124, 43a/1189, 43b/1197, 43b/1199, 47a/1299, 48a/1324, 48a/1325, 49a/1350, 49a/1352, 50b/1404, 51a/1414, 53b/1479, 55a/1521, 55b/1534, 55b/1542, 56a/1550, 58b/1616, 59b/1656, 60a/1665

dal- (*tal-* EDPT 490b) dalmak: bk. *ṭal-*

d.-mış 40a/1110

dala ol- dalıvermek, bakakalmak:

d. o.mış 1a/13

dane (< Far. دانه *dāne*) tane: 44b/1232, 44b/1233, 53b/1480

dār (< Far. دار *dār*) ağaç:

d.+a 30a/821

dāra çek- asmak, idam etmek:

d.+a ç.-di 30a/821

d.+e ç.-di 31b/861

darb (< Ar. ضرب *żarb*) çarpma, darp:

d.+ıla 3b/84

dastān (< Far. دستان *destān*) destan: 43b/1200

da‘vā (< Ar. دعوى *d‘avī*) ülkü, amaç:

d.+sı 35b/976

Dāvud ö.a. Davut peygamber: 36b/1013

D.+uŋ 57a/1577

dāye (< Far. دایه *dāye*) dadı, sütnine: bk. *ṭāya* 52a/1434

d.+me 33a/910

d.+sine 47b/1316

dā’im (< Ar. دائم *dā’im*) daima, sürekli, sonsuz: bk. *dā’ima* 3b/77, 8a/215, 11a/287, 13b/364, 16b/446, 20b/561, 23b/638, 27b/760, 54a/1491, 59a/1635, 59a/1641, 60a/1668

dā’ima bk. *dā’im* 58b/1625

de bk. *da, daḫı* 46a/1274

dė- (*té:*- EDPT 433b) demek, söylemek:

d! 17a/464, 20b/562, 31b/867, 35a/958

d.-di 2b/61, 3b/82, 4a/96, 4b/107, 4b/110, 4b/112, 5a/130, 6a/148, 6a/149, 7b/188, 7b/189, 8b/216, 9a/237, 9a/243, 9b/252, 11a/290, 12b/329, 12b/331, 12b/333, 12b/339, 13b/360, 13b/367, 14b/396, 15a/401, 16a/430, 16a/438, 16b/440, 16b/442, 16b/453, 17a/458, 17a/465, 17b/469, 18b/500, 18b/509, 19a/510, 19a/512, 19a/516, 19a/517, 19a/520, 19b/531, 20a/545, 20b/559, 20b/561, 20b/562, 20b/563, 21a/569, 21a/572, 21a/574, 21b/581, 21b/581, 21b/582, 21b/583, 21b/585, 23a/622, 24a/654, 24a/655, 24a/660, 24b/665, 24b/666, 24b/667, 24b/669, 24b/676, 25a/680, 25a/683, 25a/687, 25b/704, 26b/732, 27a/735, 27a/745, 28a/768, 29a/802, 30a/819, 30a/829, 30b/845, 33a/905, 33b/916, 34b/949, 34b/953, 36a/986, 36a/997, 36b/1003, 37b/1037, 37b/1038, 39a/1072, 39a/1074, 39b/1085, 40a/1105, 41b/1146, 41b/1148, 42a/1160, 42a/1164, 42b/1174, 43a/1183, 44b/1237, 45a/1245, 45b/1255, 45b/1262, 46a/1266, 46a/1270, 46b/1289, 46b/1290, 46b/1292, 47a/1294, 47a/1299, 47a/1304, 48a/1324, 48a/1328, 48a/1334, 48a/1335, 48b/1342, 49a/1352, 49b/1377, 50a/1390, 50b/1394, 51a/1411, 51a/1412, 51a/1413, 51a/1416, 51a/1418, 51a/1419, 51b/1425, 51b/1428, 52a/1435, 52b/1451,

52b/1455, 53a/1467, 57b/1594, 58a/1607, 58b/1618
d.-diler 2a/35, 2b/52, 8a/209, 8a/212, 10a/268, 10b/276, 11a/286, 11a/298, 21a/569, 21b/581, 21b/592, 22a/598, 26b/731, 31a/857, 33b/921, 44b/1227, 44b/1229, 45a/1240, 45a/1246, 47a/1295, 47b/1318, 48b/1344, 56b/1571, 58a/1610
d.-dim 50b/1405
d.-diyidi 45a/1242
d.-dügin 32a/880, 46a/1276
d.-dügüŋ 33b/916
d.-düm 2a/37, 17a/464, 19a/516, 19a/518, 26a/716
d.-düŋ 33b/917, 36a/988
d.-me! 59b/1652
d.-mediler 27a/743
d.-mege 31a/855
d.-mek 38a/1050
d.-mez 26b/721
d.-miş 2a/42, 18a/491, 18a/492, 31b/873, 32a/874, 33a/913, 46b/1280
d.-ŋ 7a/186, 47b/1317, 56a/1556
d.-r 2a/39, 3a/63, 3a/73, 4b/106, 5a/124, 5b/138, 7a/185, 12b/336, 14b/397, 16a/437, 17a/456, 17a/459, 17a/461, 17b/473, 18a/493, 18b/502, 18b/508, 19b/524, 19b/525, 20b/558, 21a/566, 21a/576, 21a/578, 22a/603, 23a/633, 23b/640, 24a/659, 24a/661, 24b/664, d. 25b/700, 28a/763, 29a/793, 30b/833, 31b/864, 31b/866, 31b/868, 34a/934, 35a/958, 35a/963, 35b/974, 35b/985, 37b/1036, 38a/1055, 38b/1059, 38b/1061, 38b/1069, 39a/1077, 39b/1091, 42a/1167, 42b/1168, 42b/1172, 42b/1178, 42b/1181, 43a/1186, 44a/1215, 44a/1223, 45a/1250, 46a/1268, 46b/1286, 47a/1305, 47a/1307, 47b/1310, 47b/1311, 47b/1313, 47b/1319, 48a/1329, 48b/1349, 49b/1365, 49b/1373, 50a/1387, 50b/1393, 50b/1402, 50b/1403, 51a/1414, 52a/1435, 52a/1440, 52b/1450, 53a/1462, 55a/1523, 55a/1526, 56a/1554, 57b/1591, 57b/1593, 59a/1633, 59b/1644
d.-rdi 7a/174, 7a/181, 40a/1099, 48b/1339
d.-rem 17a/462, 19a/516, 43a/1182
d.-ridi 6b/172
d.-riken 8b/228
d.-rise 7a/182
d.-risem 17b/474
d.-riseŋ 10a/264
d.-rler 3a/65, 10a/267, 29a/797, 29a/802, 40a/1103
d.-rlerimiş 11b/303, 33a/902
d.-rsem 55a/1524
d.-seŋ 50a/1380
d.-rsin 35a/958
d.-ye 2a/38, 46a/1273
d.-yelüm 9a/238
d.-yem 29b/809, 34b/951, 39b/1096
d.-yevüz 43b/1199
d.-yeydüŋ 14a/382
d.-yeyim 31b/866
d.-yicek 41b/1143
d.-yince 2a/45, 15a/398, 53a/1465
d.-yip 35a/971, 39b/1089, 48a/1323
d.-yü 19a/519, 21a/575, 22a/602, 25b/693, 31a/859, 44b/1225, 59a/1633, 60a/1660
d.-yüben 53a/1473, 53a/1475, 58a/1602
d.-yüp 27a/737
debren- (*tepre:*- EDPT 443b; *deprenmek* Tar. Söz. II/1095) hareket etmek, kımıldamak, sarsılmak: *debre-t-*
d.-ürsin 42a/1162
def (< Ar. دف *deff*) tef: 13b/357, 51b/1432, 55a/1518
defter (< Ar. دفتر *defter*) defter: 58a/1603
defter düril- ölmek:
d. d.-di 58a/1603
deg- (*teg*- EDPT 476a) değmek
d.-di 25b/701, 50a/1388
d.-er 15a/400, 18a/490
d.-ürmen 9a/237
degin (-e) kadar: 27a/744, 54b/1508, 56b/1567, 57b/1591, 59a/1635

degin- değinmek: *deg-in-*
d.-diler 20a/543

degirmen (*tegirme:n* EDPT 486b) değirmen: 9a/237, , 9b/248, 9b/251, 32b/892

degme (*tegme:* EDPT 482a) değme, her: 35a/967, 35a/969, 8a/206
d.+sinde 4a/90

degül (*tegül* EDPT 480a) değil: 2b/48, 29a/797, 33b/919, 33b/921, 37b/1035, 59a/1640
d.+dür 33b/917, 33b/924, 34a/940, 35a/967, 42b/1169
d.+em 16b/440, 35a/968, 52a/1441
d.+se 33a/915

dek I (*tik* EDPT 475b; *dek I* Tar. Söz. II/1057) dek, kadar, değin; kadar az, denli: 2b/53, 2b/59, 7b/200, 10b/276, 23b/639, 33b/917, 41a/1139, 46b/1291, 52a/1447

dek II (*dek II* Tar. Söz. II/1060) ancak, yalnız, yetişir:
d.+dür 33b/924

dek III (*dek IV* Tar. Söz. II/1062) sessiz, rahat, kolay: 26b/731, 58a/1605

dek degül tekin değil, beyhude değil:
d.d.+dür 33b/917

del- (*tel-* EDPT 490b) delmek:
d.-er 54a/1496
d.-üpdür 54a/1497

deli (krş. *télve:* EDPT 493a) deli, aklını yitirmiş olan: bk. *delü* 31a/852

delim (*telim* EDPT 499b) çok: 13b/369, 16b/443, 17a/459, 23a/633, 36a/988, 39a/1083, 55a/1530

delü bk. *deli* 42b/1171

delük(g) (*telük* EDPT 498a) delik: 11b/306
d.+inden (delüginden) 11b/307
d.+lere 11b/308
d.+lerine 8a/208

dem (< Far. دم *dem*) zaman, çağ: 3a/64, 7a/177, 8a/207, 12a/327, 14b/384, 15a/398, 16a/427, 17a/455, 19a/517, 19a/523, 20a/543, 23b/638, 24b/677, 26a/710, 35b/978, 36a/993, 41b/1148, 43a/1182, 44b/1227, 45b/1262, 48a/1330, 48b/1342, 48b/1348, 49b/1373, 50a/1381, 52a/1434, 53b/1486, 56b/1562, 59b/1644, 60a/1661
d.+de 13a/345, 2a/46, 41b/1146, 9a/241
d.+idür 25b/704, 38a/1050
d.+inde 60a/1659
d.+ine 40a/1105

dembeste (< Far. دمبسته *dem-beste*) nefesi kesilmiş, susmuş: 2a/45, 3b/81

dem-sāz (< Far. دمساز *dem-sāz*) dost, arkadaş: 33b/920, 57b/1601

dem ur- dem vurmak, bahsetmek, söz etmek:
d. u.-a 9b/247

demīde (< Far. دمیده *demīde*) yetişmiş, sürmüş: 20a/548

demür (*temir* EDPT 508b) demir:
d.+e 9b/247
d.+in 9b/249

demürle- demirle bağlamak: *demür+le-*
d.-rdi 9b/249

demüre çek- (ayağına) pranga vurmak, esir etmek:
d. ç.-diler 9b/247

demürlü demirli: *demür+lü* 9b/251, 9b/253

deng (*denk* Tar. Söz. II/1082) denk: 28b/785

deŋiz (*teñiz* EDPT 527a) deniz: 5b/133, 6a/152, 6a/153, 10a/258, 10a/263, 10b/284, 12b/341, 14b/387, 19a/521, 20a/547, 26a/718, 27b/752, 27b/752, 38b/1062, 49b/1366
d.+de 33a/911
d.+den 5a/120, 10b/272, 10b/275, 11a/298
d.+dür 20a/541, 39a/1082
d.+e 7a/177, 9b/257, 10a/268, 10b/281, 11a/293, 22b/620, 24b/674, 32a/885
d.+in 44a/1222
d.+ine 1b/17, 24a/652
d.+ini 45a/1243
d.+lerüŋ 44a/1218
d.+üŋ 6b/164

deŋlü (*teŋlig* EDPT 520b) denli, bunun gibi: 17a/461, 19a/515, 22b/614,

23a/633, 35b/974, 42b/1176, 43a/1192, 49b/1368, 50a/1389

dep- (*tep-* EDPT 435b) tepmek, atını sürmek:

d.-er 49a/1352

depe (*töpü:* EDPT 436a) tepe:

d.+sinde 11b/312

depret- (*tepre:-* EDPT 443b) titretmek, sarsmak: *depre-t-*

d.-di 16a/430

dėr- (*té:r-* EDPT 529a) dermek, toplamak:

d.-di 30b/843, 38a/1052, 40a/1108, 57a/1585

d.-diler 41a/1138

d.-dilerdi 10a/270

d.-er 52a/1444

d.-erdi 41a/1131, 54a/1490

d.-erler 22b/612

d.-iben 48b/1336

d.-ip 1a/3, 7a/174, 31b/872

d.-miş-idi 31a/851

der-āġūş (< Far. درآغوش *der-āġūş*) kucaklama, sarma: 51a/1409, 52a/1444

der-bend (< Far. دربند *derbend*) zorluk, güçlük: 39b/1086

dergāh (< Far. درگاه *der-gāh*) huzur, nezd, yan; Allah'ın huzuru:

d.+a 45a/1250

derḥāl (< Far. درحال *derḥāl*) hemen, o anda: 19b/529, 20a/551, 31a/848, 48b/1347, 50b/1396, 53a/1472, 55a/1520

der-ḫast (< Far. درخواست *der- ḫast*) istek, talep: 44b/1235

dermān (< Far. درمان *dermān*) çare: 2b/50, 2b/51, 3b/85, 18b/506, 20b/563, 25a/688, 28b/783, 29b/809, 39a/1072, 39b/1091, 45a/1242, 45a/1251, 48a/1328, 52b/1451, 53a/1463

dermān ėt(d)- çare olmak, derman olmak: bk. *dermān eyle-, dermān ḳıl-, dermān ol-*

d. ė.-üŋ (dermān ėdüŋ) 48a/1328, 53a/1463

dermān eyle- bk. *dermān ėt(d)-, dermān ḳıl-, dermān ol-*

d. e.-rdi 2b/50,

dermān ḳıl- bk. *dermān ėt(d)-, dermān eyle-, dermān ol-*

d. ḳ.-ursın 39a/1072,

dermān ol- **bk.** *dermān ėt-, dermān eyle-, dermān ḳıl -*

d. o.-a-mı 2b/51,

derd (< Far. درد *derd*) üzüntü, keder; hastalık: bk. *dert* 30a/828, 49b/1377

d.+e 28b/783, 39a/1072

d.+ile 47a/1305

d.+üm 23a/624, 52a/1442

d.+üme 2b/50, 2b/51, 20b/563, 25a/688, 29b/809, 39b/1091, 52b/1451

d.+üŋe 3b/85, 18b/506

dert bk. *derd*

d.+lere 38a/1050

dertlü dertli: *dert+lü* 25a/688, 34b/949, 45a/1251, 54a/1501

d.+ye 50b/1405

derviş (< Far. درویش *dervīš*) derviş: 59a/1630

d.+lerine 57a/1587

deryā (< Far. دریا *deryā*) deniz: 19a/523, 27b/754, 32a/883, 41b/1149, 47b/1309

d.+da 6a/151

d.+ya 19b/528, 27b/750, 32b/894, 37a/1020

d.+sında 35b/975

destūr (< Far. دستور *destūr*) izin, müsaade: 4a/100, 6a/150, 13b/359, 13b/360, 21a/569, 53a/1473, 55a/1520, 56b/1560

destūr vėr- izin vermek:

d. v.-di 56b/1565

destūr vėril- izin verilmek: *destūr vir-il-*

d. v.-di 13b/359, 38a/1052

devā (< Ar. دواء *devā'*) ilaç, çare:

d.+sın 23a/624

deve (*tevey* EDPT 447b) deve: 10b/277

deve ḳuşı deve kuşu: 14a/382

devlet (< Ar. دولت *devlet*) 1. devlet: 2b/52, 57a/1579, 57b/1594

2. mutluluk, saadet, talih, baht: 21b/589

d.+üm 24b/668

devletlü devletli: *devlet+lü* 18a/492, 34b/955, 36a/999

devr (< Ar. دور *devr*) devir, dönem:

d.+üŋ 42b/1177

deyyār (< Ar. دیار *diyār*) kimse, kişi: 33b/929

dıraḫt (< Far. درخت *dıraḫt*) ağaç:
d.+a 13a/342
d.+ı 12a/325, 15a/411

dırāz (< Far. دراز *derāz*) uzun:
d.+ı 6b/164

dibbūs (< Ar. دبوس *debbūs*) topuz: 8a/208

diger-gūn (< Far. دگرگون *diger-gūn*) diğer türlü, başka türlü: 3a/72, 6a/151, 9b/244, 19a/514

dik- (*tik-* EDPT 476b) 1. (dikiş) dikmek:
d.-diler 13a/346
2. (birini) başa getirmek:
d.-di 57b/1595
d.-diler 13a/346

göz dikil- dikkatli bakılmak:
g.+i d.-ip 34a/943

dil I (*tıl* EDPT 489b) 1. dil:
d.+de 35b/981
d.+den 35a/959, 35a/963
d.+inden 34b/951, 39b/1090
d.+üme 60a/1659
d.+üŋ 33b/916, 42b/1168, 60a/1661
d.+üŋçün 37b/1033
d.+üŋi 50a/1384
2. lisan: 44b/1231
d.+ler 4b/115
d.+den 12b/336

dil dök- çabalamak, yalvarmak:
d. d.-ip 36a/990

dil sür- dil uzatmak, konuşmak:
d. s.-mesünler 40a/1106

dil II (< Far. دل *dil*) gönül: 8a/214, 30b/838, 32a/878, 36a/990, 46b/1283, 59a/1632
d.+de 34a/930
d.+den 12b/336, 29b/809
d.+inden 24a/658

dil ü cān (< Far. *dil*; Ar. *cān*) gönül: 1a/15, 32a/878, 46b/1283
d. c.+ı 30b/842

dil-ārām (< Far. دل آرام *dil-ārām*) gönlü dinlendiren, sevgili: 9a/230, 28b/777, 34a/930, 37b/1038, 38a/1049

dil-āvẕ (< Far. دل آویز *dil-āviz*) gönlü çeken, gönlü cezbeden: 40a/1098

dil-efrūz (< Far. دل افروز *dil-efrūz*) gönül aydınlatan, gönle ferahlık veren, sevgili: 35a/963

dilber (< Far. دلبر *dilber*) gönül alan, sevgili: 28a/775, 28b/784, 36a/994
d.+i 30a/823

dildār (< Far. دلدار *dil-dār*) gönlün sahibi, sevgili: 17a/465, 28a/775, 48a/1322

dildār-ı ʻāşıḳ (Far. *dil-dār*; Ar. *ʻāşıḳ*) sevgili: 48a/1322

dile- (*tile:-* EDPT 492a) dilemek, istemek:
d.-diklerin 55b/1545
d.-r 1b/25, 4b/112, 29a/791, 54a/1503, 9a/236, 9a/239
d.-rdi 9a/230, 22b/617
d.-rem 20a/544
d.-rken 8b/227
d.-rler 26b/726
d.-rse 4a/93
d.-rseŋ 59b/1648, 60a/1668
d.-rsin 38b/1068

dilek(g) (*tile:k* EDPT 498a) dilek, istek, talep, temenni: 46a/1269
d.+in (dilegin) 38a/1049, 42b/1178, 54a/1501
d.+ler 56b/1573

dilek-vār dileği olan, isteği olan: 46a/1269

dilenci (bk. *tilen-* EDPT 501b) dilenci: 34b/947

dilkü (*tilkü:* EDPT 498b) tilki:
d.+ye 59b/1646

dilşād (< Far. دلشاد *dilşād*) sevinçli, mutlu: 6a/150, 15a/406

dimaġ (< Ar. دماغ *dimāġ*) geniz, burun: 41b/1142

dīn (< Ar. دین *dīn*) din: 59b/1649
d.+e 36b/1006
d.+üŋ 59a/1631, 59b/1648

diŋ- (*tın- 1* EDPT 514a) bitmek, durmak:
d.-ip 27b/755
d.-erlerdi 11b/308

dīnār (< Ar. دینار *dīnār*) para:
d.+içün 59a/1632

diŋle- (*tıñla:-* EDPT 522a) dinlemek
d! 48b/1348

d.-düm 50a/1391
d.-r 38b/1059, 46b/1291, 50b/1393, 50b/1401, 55b/1545
d.-ridi 54b/1506

dip(b) (*tü:b* EDPT 434b) dip:
d.+inde (dibinde) 12a/318, 19a/521

direk (*téreːk* EDPT 543a) direk, ağaç:
d.+leri 42a/1155

direng (< Far. درنگ *direng*) gecikme, bekleme; durma, dinlennme:
d.+i 49a/1362

diri (*tirig* EDPT 543b) diri: 2b/50, 4a/102, 19b/537, 28b/786, 32b/888, 36a/987, 38b/1058, 49a/1351, 51a/1413, 51a/1414, 57a/1575
d.+mi 21b/580, 44a/1214
d.+se 47b/1321
d.+si 48a/1331

dirīġā (< Far. دریغا *dirīġā*) eyvah, yazık! 2b/48, 3a/73, 3a/74, 18b/506, 47a/1296, 47a/1301, 47a/1302, 47a/1303, 47a/1304, 47b/1310, 49a/1356, 59b/1655

diril- (*tiril-* EDPT 547b) dirilmek:
d.-di 13b/359, 22a/606, 22a/606, 48b/1337, 53a/1473, 53b/1478, 58a/1603, 5a/122
d.-ür 12a/314

dirlik(g) (*tiriglik* EDPT 546a) dirlik, huzur, düzen: 51a/1412
d.+den 26a/711
d.+ile (dirligile) 51a/1412
d.+ümden (dirligümden) 48a/1329

diş (*tıːş 1* EDPT 557b) diş:
d.+i 8a/206 ويرك
d.+lerüŋe 37b/1030

diş ışıt- (Tar. Söz. II/1184) dişini göstermek, gülmek:
d.+üm ı.-madum 40a/1104

dişi (*tişi:* EDPT 560b) dişi: 8b/223, 13a/349, 51b/1421

dişle- (*tişleː-* EDPT 564b) dişlemek:
d.-r 3b/78

dit(d)- (*didiklemek* Der.Söz. IV/1481b) didklemek, ditmek: 50a/1383
d.-e (dide) 50a/1383

ditret- (*titret-* EDPT 460a) titretmek:
d.-di 10b/279

dīv (< Far. دیو *dīv*) dev: 8b/225, 14b/389
d.+dür 17a/457
d.+i 8b/223, 8b/227
d.+ler 19b/534

divān (< Ar. دیوان *dīvān*) büyük meclis, huzur:
d.+e 1b/16

dīvāne (< Far. دیوانه *dīvāne*) deli,; bir şeye çok düşkün olan: 3a/74, 32a/879, 36a/994

dīvār (< Far. دیوار *dīvār*) duvar:
d.+ı 15a/407, 41b/1152

diyār (< Ar. دیار *diyār*) ülke:
d.+a 30a/820
d.+uŋ 52b/1455

diz (*tiːz* EDPT 570b) diz:
d.+in 47b/1319, 57b/1595

diz- (*tiz* EDPT 572a) dizmek, sıraya koymak: bk. *düz-*
d.-er 60a/1661
d.-erleriken 1a/11

doġ- (*toğ-* EDPT 465a) doğmak, dünyaya gelmek:
d.-duġın 1a/10

dost (< Far. دوست *dost*) dost, arkadaş: 38a/1042, 44b/1234, 44b/1235

dost ol- arkadaş olmak: bk. *dost ḳıl-*
d. o.-dı 44b/1234

dost ḳıl- *dost ol-*
d.-urlar 44b/1235

dög- (*töːg-* EDPT 477a) dövmek, vurmak:
d.-erdi 3b/79
d.-ip 47b/1319

dök- (*tök-* EDPT 477a) dökmek:
d.-di 8a/210, 18b/509, 35a/959, 56b/1564
d.-er 29b/816, 31a/853, 49b/1372
d.-erdi 3b/79, 6b/171, 7a/184
d.-erler 6a/154
d.-erlerdi 26b/728
d.-iben 26b/728
d.-ip 6b/170, 36a/990
d.-üp 19a/520

dökdür- dökdürmek: *dök-dür-*
d.-ürler 9b/248, 32b/892

dökül- dökülmek: *dök-ül-*
d.-di 27a/739
d.-miş 12a/326

dön- (*tö:n-* EDPT 515a) dönmek; değişmek, bozulmak; vazgeçmek:
d.-di 13b/366, 14b/397, 19b/530, 23a/628, 30b/843, 31b/864, 33b/928
d.-dilerdi 51b/1429
d.-em 48b/1343
d.-er 27b/757, 6b/163
d.-erler 5a/118
d.-iben 22b/613, 40a/1108, 42b/1174, 45a/1239, 47b/1316, 48a/1335, 57a/1586
d.-ip 16a/435, 17b/473, 20b/565, 43a/1186, 50b/1399, 56b/1560
d.-üp 3a/75, 3b/84, 6a/157, 12b/331, 19a/519, 20b/561, 21a/577, 22a/599, 24a/661, 28b/788, 30a/826, 30b/845, 34b/955, 35a/964, 36a/999, 46a/1268, 50a/1387, 51a/1410, 51b/1425, 56b/1565

dört(d) (*tört* EDPT 534a) dört: 1a/12, 4a/90, 10b/285, 15a/408, 15a/409, 19a/516, 20b/556, 26b/720, 27a/740, 32a/877, 46a/1279, 55b/1538, 56a/1550
d.+ünci (dördünci) 12a/321

döşek (*töşe:k* EDPT 563b) yatak, minder: 9a/243, 55a/1521
d.+ler 15b/413, 34a/935

döyeme- (*döymemek* Tar. Söz. II/1244) dayanamamak, tahammül edememek:
d.-zem 39b/1088, 47b/1317

du‘ā (< Ar. دوعاء *dū‘ā’*) dua, yakarış: 2a/36, 5a/128, 23a/628, 23a/631, 54b/1512
d.+lar 5a/129, 42a/1159, 50b/1399
d.+sı 57a/1577

du‘ā vü alḫış ėt- hayır dua etmek:
d. ė.-di 23a/628

du‘ā ḳıl- dua etmek:
d. ḳ.-sun 5a/128
d. ḳ.-up 54b/1512

dur- (*tur- 1* EDPT 529b) durmak; ayağa kalkmak; dinlenmek, konaklamak:
d! 40a/1106, 58a/1605
d.-urdı 8b/226

dūr (< Far. دور *dūr*) uzak: 25b/705, 39a/1082, 48b/1344

durur (krş *tur- 1* EDPT 529b) 3. tekil kişi bildirme eki: *tur-ur* 1b/24, 9a/233, 17a/463, 33a/915, 34a/934, 39a/1079, 43b/1209, 44a/1219, 46b/1281, 48b/1345, 49b/1364, 51a/1414, 55a/1528

duş (*tu:ş 1* EDPT 558a) yön taraf:
duş ol- bağımlı olmak, alışmak:
d. o.-ur 49b/1372

dut- (*tut-* EDPT 451a) tutmak; farzetmek, saymak: bk. *ṭut-*
d! 33b/916
d.-uŋ 50a/1381
d.-up 32b/900

dutıl- tutulmak: *dut-ıl-*
d.-mayanlar 58b/1623

dutuş- (*tutuş-/tütüş-* EDPT 462a) tutuşmak:
d.-dı 8a/202

duzaḳ(ġ) (*tuzak* EDPT 573b) tuzak:
d.+a (duzaġa) 45a/1249
d.+ını (duzağını) 44b/1233

duzaḫ (< Far. دوزخ *dūzaḫ*) cehennem: 36b/1006

dü (< Far. دو *dü*) iki: 23b/647, 47a/1304

dügün (*tügün* EDPT 484a) düğün: 53b/1481, 56a/1547
d.+dür 58a/1611
d.+e 53b/1476, 56a/1546

dügün eyle- düğün yapmak:
d. e.-diler 53b/1478
d. e.-dilerdi 56a/1547

düken- (*tüken-* EDPT 484b) tükenmek:
d.-di 11a/296, 20a/540, 53a/1464

dün (*tün* EDPT 513a) gece: 1a/11, 7b/197, 12a/320, 17b/481, 21a/575, 25a/691, 26a/706, 32b/897, 35b/981, 38b/1068, 40a/1109, 41a/1134, 49b/1370, 56a/1547, 56b/1566
d.+de 9b/251
d.+üŋ 55a/1519

dün ḳuşı gece kuşu, baykuş: 41a/1134

düne- (*tüne:-* EDPT 516a) gecelemek: *dün+e-*
d.-rler 10a/271

dünyā (< Ar. دنيا *dünyā*) dünya: 2a/37, 7a/183, 35b/982, 41b/1144, 43b/1209, 44a/1210, 51a/1415, 58a/1607, 58b/1618, 58b/1621, 59a/1633, 59a/1637

d.+da 33b/920, 36a/999, 37a/1022, 48a/1326, 51a/1413, 58a/1605

d.+dan 7a/178

d.+dur 43b/1208

d.+nuŋ 58b/1620

d.+ya 40b/1115, 44a/1210, 58b/1619, 59a/1632

d.+yı 7b/200, 48a/1330, 48b/1343, 51a/1407

dünyāyı tenk ḳıl- dünyayı dar etmek:

d. t. ḳ-ıp 7b/200

düpdüz (bk. *tüz* EDPT 571b) düz, dümdüz: 7b/201

düril- (*dürmek* Tar. Söz. II/1330) toplanmak, katlanmak:

d.-di 58a/1603

düriş- (*dürüşmek* Tar. Söz. II/1335) çabalamak, çalışmak, mücadele etmek:

d.-em 42b/1178

dürlü (*türlüg* EDPT 546b) türlü, çeşit çeşit: 4b/115, 9b/254, 10b/276, 11b/302, 15b/416, 21b/592, 22b/616, 25b/696, 26b/721, 26b/731, 31b/863, 48a/1323, 52a/1438, 57a/1579

dürlü dürlü çeşit çeşit: 48a/1323, 52a/1438

dürr (< Ar. درّ *durr*) inci: 18a/490, 35a/959, 35a/968, 55a/1531, 60a/1661

d.+i 54a/1496

d.+ile 18b/496

dürr-i ḫoş-āb parlak inci:

d. h.+ı 31a/859

dürr-i sirāc inci şamdan:

d.+ı 18a/490

düş (*tü:ş 2* EDPT 559a) düş, rüya:

d.+de 1a/12, 1b/21

d.+te 38b/1069

düş- (*tüş-* EDPT 560a) düşmek, aşağı inmek; rastlamak, tesadüfen bulunmak:

d.-di 1b/28, 16a/426, 16a/429, 16a/435, 19b/534, 42b/1170, 42b/1171, 43a/1188, 49a/1360, 49b/1371, 52b/1460, 53a/1465, 56a/1553

d.-dükde 31a/850

d.-düŋ 12b/331

d.-ene 7a/185

d.-eni 11a/289

d.-enin 8a/203

d.-er 1a/8, 15b/421, 26b/730, 40a/1098, 49a/1361

d.-erdi 7a/180

d.-iben 8a/203

d.-ip 22a/596

d.-meye 58a/1611

d.-miş 45a/1249

düşmān (< Ar. دشمان *düşmān*) düşman: bk. *düşmen*

d.+a 49a/1352

d.+dan 29b/804

d.+dur 45b/1254

d.+ıla 49a/1353

d.+ların 44b/1235

düşmen bk. *düşmān* 23a/625, 59b/1656

d.+ise 5a/122

düşvār (< Far. دشوار *duşvār*) zor, güç, çetin: 3a/73, 55a/1527

d.+durur 39a/1079

düşvār ol- güç olmak:

d. o.-dı 3a/73

d. o.-ur 55a/1527

dütsü (*tütsüg* EDPT 461a) tütsü: 17b/481

düz (*tüz* EDPT 571b) düz, düzlük: 27a/734

düz- bk. *diz-*

d.-diler 4b/112, 9b/254

d.-düm 26a/716

d.-iben 20a/538

düzen (Tar. Söz. II/1363) düzen, tertip: 53b/1483

düzen- (*düzünmek* Tar. Söz. II/1380) hazırlanmak, süslenmek: *düzen-*

d.-di 53b/1483, 8b/221

düzet- düzeltmek: *düz+et-*

d.-di 5b/133

düzgün düzgün: *düz+gün* 27a/747, 41a/1126

ebirşüm (< Far. ابریشم *ibrīşim*) kalınca bükülmüş ipek iplik; bu iplikten yapılmış: 42a/1157

ebrār (< Ar. ابرار *ebrār*) hayır işleyenler: 58b/1623

e.+ına 58b/1624

ebṣār (< Ar. ابصار *ebṣār*) gözler: 59b/1654

e.+ıla 59b/1654

ecel (< Ar. اجل *ecel*) hayatın sonu, ölüm zamanı: 19a/522, 58a/1603

edeb (< Ar. ادب *edeb*) edep, ezaket: 31a/856, 42a/1166

efġān (< Far. افغان *efġān*) feryat, ağlama: 7a/174, 49a/1355

efġan ėt(d)- ağlamak, haykırmak:

e. ė.-erdi (efġān ėderdi) 7a/174

eger (< Far. اگر *eger*) eğer, şayet: bk. *ger* 1b/24, 2b/50, 2b/53, 2b/56, 2b/57, 3a/70, 4a/96, 6b/163, 14a/374, 19b/536, 28a/765, 33b/923, 33b/929, 35b/980, 35b/980, 35b/984, 36a/998, 36b/1001, 39a/1070, 39a/1078, 45a/1248, 46b/1287, 46b/1288, 46b/1288, 47b/1321, 47b/1321, 48b/1336, 51a/1417, 53a/1469, 53a/1470, 58b/1620, 59b/1653, 60a/1663

egle- (*eğle-* Tiet. 696a) eğlemek, oyalamak:

e! 31b/864

eglen- (*eḏlen-* EDPT 58b) eğlenmek, neşeli, hoşça vakit geçirmek, dinlenmek:

e! 13a/354, 13a/354, 4b/109

e.-mek 20a/545

e.-ürdük 13a/352

eh(i)l (< Ar. اهل *ehl*) sahip; ehil, usta:

e.+in (ehlin) 1a/3, 31b/872

e.+üŋ (ehlüŋ) 50a/1386

e.+ine (ehline) 3b/83

ejdeha (< Far. اژدرها *ejderhā*) ejder, ejderha:

e.+dur 14b/389

e.+yı 33a/904

el (*elig* EDPT 140a) el: 12a/319, 16b/450, 26a/716,

e.+den 38a/1042, 59b/1648

e.+e 1b/30, 7b/193

e.+i 40a/1110, 59b/1650, 59b/1651

e.+ile 47b/1319

e.+in 3b/78, 16a/429, 16a/429, 23a/631, 38a/1042, 50b/1399, 53b/1486, 57b/1592

e.+inde 23b/637, 25b/702, 8a/204

e.+inden 1b/27, 39b/1090, 6b/162, 6b/162

e.+ine 15b/420, 38a/1046, 49b/1369, 7b/194

e.+ini 25b/698, 34b/946, 45a/1244, 55b/1536, 55b/1537

e.+lerin 47b/1313

e.+lerüŋi 50a/1384

e.+üm 50b/1403

e.+ümden 9a/239

e.+üme 13a/342

e.+üŋ 34b/950, 36a/986, 46b/1286

e.+üŋden 58a/1605

el ur- el atmak, ele almak:

e. u.dı 12a/319, 16b/450, 26a/716,

el öp- el öpmek, saygı göstermek:

e. ö.-di 38a/1042, 50b/1400

e. ö.-diler 57b/1594

el uzat(d)- el uzatmak:

e. u.-up 48b/1340

elden ḳo- elden bırakmak, vazgeçmek:

e. ḳ.-ma! 59b/1648

ele al- ele almak:

e. a.-up 1b/30

e. a.-dı 7b/193

el-ḥamdü li'l-lah (< Ar. الحمد لله *el-ḥamdü li'llāh*) Allah'a şükürler olsun! 20b/564, 33a/910

elbetde (< Ar. البتّه *el-bette*) şüphesiz, muhakkak: 58b/1619

elli (*ellig 1* EDPT 141a) elli: 39b/1095, 58b/1617

ellü elli: *el+lü*

e.+ler 12a/323

elvān (< Ar. الوان *elvān*) renkler: 10a/265

elvān-ı 'acāyip garip renkler: 10a/265

em (EDPT 155a) çare, deva: 38a/1050

em- (EDPT 155b) emmek, sormak:
e! 8b/228, 38a/1050
e.-erdi 53b/1489, 54a/1491, 54a/1497

emçek (*emcek* Tar. Söz.III/1458) meme:
e.+leri 9a/233

emek (*emge:k 1* EDPT 159a) emek, sıkıntı:
e.+dür 4b/104

emīn (< Ar. امين *emīn*) emin, güvenli, güvenilir: 8b/220

emīn ol- kurtulmak:
e. o.-dı 8b/220

emr (< Ar. امر *emr*) buyruk, komut, talimat, ferman: 13a/350, 36b/1001
e.+idür 7a/177
e.+ile 54a/1495
e.+üm 47b/1308
e.+üŋe 55a/1528

emr ėt- emretmek:
e. ė.-sem 13a/350

emīr (< Ar. امير *emīr*) kumandan, reis:
e.+i 51a/1413
e.+üm 38a/1055

emiş- emişmek, karşılıklı emmek: *em-iş-*
e.-di 38a/1054, 41a/1139, 54a/1500
e.-mek 54a/1492
e.-mekdür 41b/1141

emrūd (< Far. امرود *emrūd*) armut: 43b/1197

emzir- (*emüz-* EDPT 165a) emzirmek: bk. *emzür-*
e.-düm 40b/1119

emzür- bk. *emzir-* 18a/493
e.-dükçe 18b/499
e.-eyim 18a/493
e.-ür 18b/500

eŋ (*eŋ II* Tar. Söz. III/1465) renk, beniz rengi:
e.+lerüŋe 37a/1027

en'ām (< Ar. انعام *en'ām*) lütûf, ihsan: 2a/36, 22b/614

enbiyā (< Ar. انبياء *enbiyā*) peygamberler:
e.+dur 58b/1623

enbūh (< Far. انبوه *enbūh*) kalabalık: 5a/121, 22a/602

encīr (< Far. انجير *encīr*) incir: bk. *incīr* 33a/905,

endām (< Far. اندام *endām*) boy, vücut: 27a/746

endīşe (< Far. انديشه *endīşe*) endişe:
e.+yi 4a/94

engin (Tar. Söz. III/1472) engin, alçak yer: 10b/283
e.+de 10b/285, 11a/286
e.+den 26a/709
e.+e 10b/282, 26a/707

enīs (< Ar. انيس *enīs*) dost, arkadaş:
e.+i 59b/1647

ensi ent(d)- (*ensi entmek* Tar. Söz. III/1475) aklı başından gitmek, şaşırmak:
e. e.-ip (ensi endip) 22a/604

eŋü yaŋu (Tar.Söz. III/1476) şaşırmış: 48a/1335

envā' (< Ar. انواع *envā'*) çeşitler, türler: 10a/265

envā'-ı ġarāyip garip türler: 10a/265

enver (< Ar. انور *enver*) parlak, aydınlık: 4a/91, 18b/496

eŋü yaŋu (Tar. Söz. III/1476) şaşırmış, şaşkın: 6a/152

epsemcek (*epsem* Tar. Söz. III/1479) suskun: 8b/226

er (*er 1* EDPT 192a) 1. erkek: 1a/6, 3a/66, 4b/114, 20a/538, 22a/598, 24b/665, 31b/873, 37a/1022, 39b/1092, 48a/1325, 50a/1384, 51a/1415, 51a/1417
e.+den 51a/1416
e.+i 3a/64
e.+ile 3a/62, 5a/118
e.+le 4b/114
2. işini iyi bilen yetenekli kimse:
e.+i 59a/1640
e.+idür 59a/1638
e.+inüŋ 59a/1639

eren (EDPT 232b)
e.+ler 7b/188

erġuvān (< Far. ارغوان *erġuvān*) erguvan rengi: bk. *erġuvanī*
e.+ı 9a/240, 43a/1195

erġuvanī bk. *erġuvān* 54b/1516

erkān-ı devlet (< Ar. ارکان دولت *erkān-ı devlet*) devletin ileri gelenleri: 2b/52, 57a/1579, 57b/1594

erzān (< Far. ارزان *erzān*) kolay elde edilir; bol: 2a/47

es- (*es- 1* EDPT 240b) esmek:
e.-di 19b/533, 27b/752

esen (EDPT 248a) esen, sağlıklı, salim: 4b/108, 56b/1571

esīr (< Ar. اسیر *esīr*) esir: 8b/217, 20b/560, 22a/594, 35a/962, 49a/1360, 49b/1376, 50a/1386

esīr eyle- esir etmek:
e. e.-deyim 50a/1386

esīr ėt(d)- esir etmek:
e. ė.-enüŋ (esīr ėdenüŋ) 20b/560,

esirge- I (*esirge:-* EDPT 252b) esirgemek, korumak; acımak, merhamet etmek:
e! 34b/957, 53a/1468
e.-di 56b/1564
e.-medüŋ 50a/1378

esirge- II (krş. *esirmek [esrimek]* Tar. Söz. III/1540) kızmak, öfkelenmek:
e.-r 19a/520

esir(i)k(g) kızgın, öfkeli; hiddet, öfke:
e.+e (esirge) 19a/520

eski (*eski:* EDPT 246b) eski: 52b/1448

esmā (< Ar. اسماء *esmā*) isimler: 37a/1017

esrük (EDPT 250b) sarhoş; kızgın öfkeli: 35b/978

eŝer (< Ar. اثر *eŝer*) eser:
e.+den 31a/852

eşek (*eşgek* EDPT 260a) eşek:
e.+lerle 9b/248

et (EDPT 33b) et:
e.+den 14a/376
e.+i 20a/540
e.+ler 14a/375
e.+leri 51b/1432
e.+üŋi 50a/1383

etmek(g) (*etmek/ ötmek* EDPT 60a) ekmek: 9b/250
e.+e (etmege) 26b/727

eṭıbba (Ar. اطبّاء *etibbā*) tabipler:
e.+ya 1b/32

ev (*e:v* EDPT 3b) ev, konut, hane:
e.+de 24a/661, 34a/937
e.+e 24a/662, 24a/663, 27a/744

evgār (Far. اوکار *evgār*) bozulma, çökme: 15a/401

evgār ḳıl- bozmak, mahvetmek:
e. *ḳ.-duŋ* 15a/401

evliya (< Ar. اولیاء *evliyā'*) evliya, veli:
e.+dur 58b/1623
e.+lar 12a/318

evvel (< Ar. اول *evvel*) önce, ilk önceki: 34a/941, 35b/976, 36a/993, 38b/1061, 42a/1167, 48b/1340, 48b/1341, 50b/1392, 50b/1403, 54a/1502
e.+inden 46b/1284

evṣāf (< Ar. اوصاف *evṣāf*) vasıflar, nitelikler: 51b/1428

ey bk. *ė, ėy* 3b/82, 5b/142, 9a/243, 15a/401, 17a/465, 42a/1164

eyer (*eḏer* EDPT 63b) eyer: 56a/1550

eyerlü eyerli: *eyer+lü* 13b/363

ey(i)t(d)- (*ayıt-* EDPT 268b) söylemek:
e! 16a/439, 17b/468, 24a/658, , 29a/796, 39a/1071, 40b/1122, 51a/1411
e.-enüŋ (eydenüŋ) 29b/815
e.-di 45b/1261, 46a/1271, 47a/1301, 48a/1333, 52a/1439
e.-di (eytdi) 1b/23, 19a/512, 47a/1296
e.-gil 29a/798
e.-ip (eydip) 7a/184
e.-me! 35a/964
e.-miş 18a/484
e.-üŋ (eyidüŋ) 45a/1245
e.-üp (eydüp) 25b/698
e.-ür (eydür) 3a/75, 4a/102, 4a/103, 4b/108, 4b/109, 5a/126, 5b/140, 5b/142, 10b/280, 13b/362, 16a/439, 16b/441, 16b/445, 17a/467, 17b/475, 17b/476, 17b/479, 19a/514, 21a/577, 24b/670, 25a/690, 25b/705, 26b/733, 27a/736, 27b/748, 28a/766, 28b/788, 29a/800, 29a/801, 29b/809, 29b/814, 29b/816, 30a/828, 30b/832, 31b/867, 32b/890, 32b/896, 33b/924, 34b/949, 34b/955, 35a/958, 35a/964, 36a/999, 36b/1002, 38b/1067, 40a/1100,

40a/1106, 40b/1118, 40b/1122, 49a/1356, 49a/1363, 49b/1364, 56b/1560

eydi vėr- söyleyivermek:

ė. v.-di 17b/471

eyle- (*eḏle:-* EDPT 57a) eylemek, etmek, yapmak:

e.-di 26a/708, 28a/765, 29b/804, 30a/825, 37b/1039, 41a/1135, 47a/1307, 55b/1543, 7a/187, 8b/223

e.-diler 52a/1447, 53a/1475, 56b/1565

e.-dilerdi 56a/1547

e.-dük 30a/831

e.-düm 24a/663, 51a/1407

e.-dün 29a/798

e.-miş 52a/1441

e.-r 17a/461, 20b/552, 23b/641, 33b/928, 35a/961, 36a/991, 37a/1019

e.-rdi 2b/50

e.-ridi 1b/28

e.-süŋ 46a/1267

e.-ye-mi 31a/846

e.-yenler 44b/1234

e.-yüben 27b/759

e.-yüp 11b/307

eylen- I eylenmek, dinlenmek: *eyle-n-*

e.-mege 11a/299

eylen- II (*eylenmek* Tar. Söz. III/1587) hazırlanmak:

e.-üŋ 44a/1221

eylet(d)- eyletmek: *eyle-t-*

e.-ürdi (eyledürdi) 23b/638

eylük (*eḏgü:lük* EDPT 53b) iyilik: 40b/1120, 58a/1605, 58b/1627, 58b/1628

e.+ler 23a/623

eyü (*eḏgü:* EDPT 41b) iyi: 51a/1412, 58b/1625

eyvāh eyvah, yazık! 47a/1305

Eyyūb *k.a*. Eyüp peygamber: 36b/1010

ė (*i* Tar. Söz. III/1994) ey, hey: bk. *ėy, ey* 19b/525, 21a/577, 28a/763

ė- (*er- 1* EDPT 193b) imek, ek eylem:

ė.-di 14a/379, 22a/596, 23b/649, 60a/1666

ė.-ken 1b/19

ė.-miş 1b/31

ė.-mişem 17a/462

ė.-seŋ 1b/24

ėdün- (*étin-* EDPT 61b) edinmek:

ė.-mişem 46b/1287

ėki (*ékki* EDPT 100b) iki: 5b/132, 6a/159, 7a/179, 7b/195, 8a/207, 8a/211, 8b/220, 9a/233, 9a/234, 9a/237, 10a/261, 11b/303, 13b/364, 13b/366, 14b/391, 18b/500, 20a/540, 20a/544, 20b/552, 20b/554, 21a/579, 22b/610, 22b/613, 23a/629, 25b/694, 25b/695, 26b/727, 29b/813, 30a/820, 30b/836, 30b/841, 32b/889, 32b/900, 33a/908, 33a/909, 33a/912, 34a/939, 39a/1076, 45b/1265, 47a/1300, 49a/1356, 49a/1361, 52b/1456, 54b/1511, 56a/1557, 56b/1572, 58a/1615, 59b/1646, 59b/1656, 59b/1656, 60a/1666

ė.+si 18a/494

ė.+sin 12a/320, 32b/896

ėki şaḳ ol- (Tü. *iki*; Ar. شقّ *şaḳḳ* Tü. *ol-*) ikiye ayrulmak:

ė. ş. o.-up 49a/1356

ėl (*é:l 1* EDPT 121b) el, ülke, memleket: 5a/127

ė.+de 4a/98, 13a/351

ė.+e 24b/669, 30a/824

ė.+i 23b/636

ė.+inde 57b/1599

ė.+ini 3a/67

ėlçi (*élçi:* EDPT 129a) elçi, sefir: 2b/54, 22a/603, 48b/1340, 52a/1436

ė.+ler 5a/124

ėlet(d)- (*élet-* EDPT 132a) iletmek: bk. *ėlt-*

ė.-di 10b/282, 44a/1216

ė.-diler 12a/324

ė.-evüz (ėledevüz) 45a/1241

ė.-üp (ėledüp) 33b/927

ėlt- bk. *ėlet(d)-*

ė.-eydüm 19a/513

ė.-üŋ 27b/748

ėn- (*én-* EDPT 168a) inmek:
ė.-e 59a/1636
ė.-er 13b/365, 14a/381
ė.-erler 44b/1229, 56b/1569
ė.-ip 11b/305
ė.-miş 18a/483

ėr (*er II* Tar Söz.) erken: 19b/536

ėr- (*ér- 2* EDPT 194a) ermek, erişmek, yetişip dokunmak: 1a/12, 5a/121, 10a/271, 12a/321, 12b/337, 14b/396, 21b/592, 27b/754, 27b/755, 28a/771, 28b/778, 29a/803, 41b/1150, 46a/1271, 47a/1301, 49a/1358, 49a/1361, 51b/1433, 54b/1515, 55b/1540, 56a/1548, 56b/1565, 57a/1576, 58a/1603
ė.-dügin 40b/1114
ė.-dügini 32a/877
ė.-dük 21b/585, 24a/650
ė.-düm 24a/660
ė.-düŋ 21a/573, 28a/769
ė.-e 28b/780
ė.-em 21a/575
ė.-er 10a/266, 13b/365, 14a/370, 25a/680, 5a/119
ė.-esin 60a/1668
ė.-icek 45b/1259
ė.-im 14b/386
ė.-ince 14b/392, 19a/522, 44b/1232
ė.-ip 11a/294
ė.-medin 45b/1253
ė.-mek-içün 18b/505
ė.-mez 15a/407, 36a/986, 44b/1233
ė.-miş 38a/1051, 38a/1051
ė.-ür 30a/820
ė.-ürdi 26a/713, 28a/774

ėriş- (krş. *ér- 2* EDPT 194a) erişmek, ulaşmak: *ėr-iş- 3b/80*, 49b/1365
ė.-di 3b/80, 5a/121, 7b/194, 22b/610, 26b/722, 28a/775, 29a/792, 29a/800, 30a/827, 41a/1135, 43a/1185, 50b/1397, 52b/1461, 56a/1548, 56b/1570, 56b/1571, 57a/1581
ė.-diler 21a/567
ė.-dük 33a/908
ė.-düm 26b/721
ė.-miş 31b/870
ė.-tüŋ 35b/983
ė.-ür 46a/1279, 59b/1657
ė.-ürler 55b/1541

ėrgür- erdirmek: *ir-gür-*
ė! 7a/182
ė.-e 5a/128
ė.-mez 45b/1259, 50a/1383

ėrkek (*érkek* EDPT 223b) erkek: 13a/349, 51b/1421

ėrte (*érte* EDPT 202b) erte, sabah: 10b/280, 40b/1115, 52b/1460

ėrü- (*erü-* EDPT 198a) erimek:
ė.-rdi 28b/788

ėş (*é:ş* EDPT 253b) eş, benzer; karı kocadan her biri: 18a/494

ėşit(d)- (*éşid-* EDPT 257b) işitmek, duymak: bk. *ėşüz-*
ė! 11b/311, 16b/445, 19a/516, 59b/1644, 8b/221
ė.-di 4a/95, 19b/524, 21a/578, 21b/583, 22a/604, 28b/783, 28b/784, 37b/1038, 42b/1170, 44a/1217, 47a/1300, 47a/1305, 48b/1346, 48b/1347, 53a/1472
ė.-dügüŋ 31b/865
ė.-düm 2a/36, 35a/966
ė.-düŋüz-mi 5b/138
ė.-düŋüz-midi 5b/139
ė.-elüm (ėşidelüm) 9a/238
ė.-en (ėşiden) 6b/171, 17b/472
ė.-enler (ėşidenler) 35a/960
ė.-gil 57b/1589
ė.-iben (ėşidiben) 30a/825
ė.-ip (ėşidip) 21a/577
ė.-ip (ėşidip) 5a/131, 22a/598, 40a/1098, 42a/1164
ė.-medüm 5b/144, 40a/1104, *ė.-üben (ėşidüben)* 52a/1444
ė.-üp (ėşidüp) 5a/126, 23a/630, 24a/651, 24b/677, 28b/781, 28b/782, 28b/785, 33b/916, 42b/1168, 42b/1179, 45a/1242, 50b/1396, 56b/1561, 57a/1574
ė.-ür (ėşidür) 13b/357, 21b/593

ėşik(g) (*éşik* EDPT 260a) eşik:
ė.+e (ėşige) 42a/1165

ėşüz- *ėşit(d)-* 33a/905

ėt(d)- (*é:t-* EDPT 36b) etmek, bir işi yapmak, bir durumu ortaya çıkarmak:
ė! 34b/957

ė.-di 1b/20, 4b/117, 8b/219, 13b/365, 17b/473, 18b/497, 21a/570, 22a/594, 22b/615, 23a/628, 23a/634, 31a/850, 48b/1349, 51a/1409, 51b/1424, 51b/1426
ė.-diler 7b/200
ė.-dilerdi 20a/547, 55a/1521
ė.-dügin 46a/1275
ė.-düŋ 4a/98
ė.-dükçe 56b/1563
ė.-dükde 60a/1661
ė.-e (ėde) 45b/1258, 51b/1422
ė.-elüm (ėdelüm) 28b/789
ė.-em (ėdem) 23a/623
ė.-en (ėden) 37a/1016
ė.-enler (ėdenler) 58b/1627
ė.-enüŋ (ėdenüŋ) 20b/560
ė.-er (ėder) 6b/163, 6b/168, 7b/197, 10b/277, 13b/364, 29b/814, 29b/816, 30a/828, 31b/861, 41a/1133, 52a/1437, 54b/1505
ė.-erdi (ėderdi) 1b/18, 7a/181, 15a/405, 23b/639, 47b/1319
ė.-erler (ėderler) 5a/131, 18b/503, 22a/607, 27b/758, 29b/814, 32b/900
ė.-erlerdi (ėderlerdi) 9b/250
ė.-erse (ėderse) 6b/163
ė.-erseŋ 33b/929
ė.-ip (ėdip) 10a/269, 30a/821
ė.-me! 35a/964, 40b/1118, 49b/1364, 59b/1653
ė.-medüŋ 58b/1628
ė.-mege 3b/77
ė.-mek 33b/917
ė.-meŋ 18a/484
ė.-meye 59b/1651
ė.-meyelüm 45b/1255
ė.-meyem 48b/1343
ė.-meyen 59a/1634
ė.-mez 35b/982
ė.-miş 18a/484, 22b/619, 40b/1120
ė.-mişidi 15b/424
ė.-seler 36b/1001
ė.-seŋ 55a/1526
ė.-sün 2b/54
ė.-üben (ėdüben) 56a/1553
ė.-üŋ (ėdüŋ) 48a/1328, 53a/1463

ėv- (*é:v-* EDPT 4b) evmek, acele etmek:
ė.-dügini 38b/1061
ė.-miş-idi 36a/993

ėy bk. *ey, ė* 6b/173, 9b/252, 11a/290, 13a/351, 17b/473, 17b/476, 18a/492, 18b/500, 19a/510, 19a/515, 20b/563, 23a/625, 24a/655, 25a/687, 25a/690, 25b/692, 25b/705, 26b/720, 26b/732, 27a/735, 29a/800, 29b/809, 30a/829, 30b/833, 31a/857, 31b/868, 33a/908, 33a/915, 33b/921, 33b/922, 33b/924, 34b/949, 34b/955, 36a/999, 38a/1055, 39a/1074, 39b/1085, 39b/1086, 39b/1091, 40a/1100, 43a/1186, 43b/1209, 44a/1215, 44b/1229, 46b/1286, 47a/1296, 47a/1301, 47b/1308, 47b/1319, 49a/1356, 49b/1377, 50b/1403, 51a/1415, 51a/1418, 51b/1428, 52b/1451, 52b/1455, 53a/1467, 53a/1468, 56a/1554, 56b/1571

Faġfūr *k.a.* Çin; Çin hükümdarı: 5a/121
f.+uŋ 52b/1449
faḫr-i ʻālem (< Ar. *faḫr-i ʻālem*) Hz. Muhammed: 59b/1644
fāʻil (< Ar. فاعل *fāʻil*) yapan, işleyen: 60a/1663
fāl (< Ar. فال *fāl*) fal: 54b/1513
fānī (< Ar. فانى *fānī*) ölümlü, gelip geçici: 21b/580
farḳ (< Ar. فرق *farḳ*) başın tepe kısmı:
f.+a 1a/1, 31b/870, 49a/1354
farḳ ėt(d)- ayırdetmek:
f. ė.+e (farḳ ėde) 59a/1634
fāş (< Far. فاش *fāş*) meydanda, görünür: 25b/704
fāş ėt(d)- açığa çıkarmak, görünür kılmak:
f. ė.-e (fāş ėde) 30a/824
Fāṭıma *k.a.* Hz. Fatma:
F.+nuŋ 36b/1009
fāḫir (< Ar. فاخر *fāḫir*) ihtişamlı, şaşaalı: 51a/1414
fehm ol- (< Ar. فهم *fehm*; Tü. *ol-*) düşünmek, anlaşmak:
f. o.-madı 2a/46
felek (< Ar. فلك *felek*) talih, baht, şans: 19b/536
fem (< Ar. فم *fem*) dudak:
f.+ümde 60a/1659
ferāġ (< Ar. فراغ *ferāġ*) vazgeçmek:
f.+uz 5a/127
ferāġat (< Ar. فراغت *ferāġat*) vazgeçme, el çekme: 8b/220, 10a/271, 43b/1206
ferāġat ḳıl- vaz geçmek: bk. *ferāġat ol-*
f. ḳ.-dı **8b/220**
ferāġat ol- bk. *ferāġat ḳıl-*
f. o.-dı 43b/1206
ferāḥ (< Ar. فرح *feraḥ*) sevinç, sevinme: 28b/785, 43b/1206, 58a/1614
ferāḥ şād mutlu, sevinçli: 28b/785
Ferhad *k.a.* Ferhat, Şirin'in sevgilisi: 47a/1307
ferişte (< Far. فرشته *firişte*) melek: 38a/1046
fermān (< Far. فرمان *fermān*) buyruk, emir, yarlık: 4b/110, 13a/350, 29b/809, 45a/1242, 46a/1277
fermān ol- emredilmek:
f. o.-urlar 13a/350
fermān ḳıl- emretmek:
f. ḳ.-a 46a/1277
feryād (< Far. فرياد *feryād*) feryat, haykırış, çığlık: 6b/169, 7a/187, 32a/884, 43a/1191, 47a/1307, 47b/1314, 49a/1355
feryād ėt(d)- feryadetmek:
f. ė.-erler (feryād ėderler) 10a/261
ferzend (< Far. فرزند *ferzend*) oğul, erkek çocuk: 46a/1272, 47b/1319
f.+iyem 12b/334
fesād (< Ar. فساد *fesād*) kargaşa, bozukluk: 4a/94
fesād-endīş kötü düşünce:
f.+i 4a/94
feżāyil (< Ar. فضائل *feżā'il*) faziletler: 43a/1189
fınduḳ (< Ar. فندق *fındıḳ*) fındık: 8b/218, 43b/1198
fıstuḳ (< Ar. فستق *fistuḳ*) fıstık: bk. *fustuḳ* 43b/1198
fidā (< Ar. فداء *fedā'*) feda: 29b/806, 39b/1088
fiġān (< Far. فغان *fiġān*) bağırarak ağlama, inleme: 3b/77, 6b/162, 26b/726
f.+a 4b/105, 4b/116
f.+ı 47b/1315
fiʻl (< Ar. فعل *fiʻl*) fiil, iş, eylem: 44b/1228
f.+ile 58b/1627
fikr (< Ar. فكر *fikr*) düşünce, mülahaza:
f.+e 30b/844, 40a/1108
f.+i 34a/936
f.+ile 48a/1323
f.+nüŋ 40a/1110
fīl (< Ar. فيل *fīl*) fil: 3a/63
f.+e 14a/382
firāḳ(ġ) (< Ar. فراق *firāḳ*) ayrılık, uzak:
f.+uŋdan 25a/691
ferāmūş (< Far. فرامش *ferāmūş*) unutma: 13b/356

Fir'avn (< Ar. فرعون *fir'avn*) firavun:
f.+a 49b/1367
fitne (< Ar. فتنه *fitne*) fitne:
f.-yile 37a/1026
fuçı (Yun.) fıçı:
f.+lar 4b/113
fulān (< Ar. فلان *fulān*) falan, filan: 3a/65, 46a/1275
furṣat (< Ar. فرصت *furṣat*) fırsat, uygun zaman, uygun durum veya şart: 25b/701, 38a/1047
fustuḳ bk. *fıstuḳ* 8b/218
fülfül (< Ar. فلفل *fulful*) karabiber: 11b/311, 11b/313, 12a/314, 37a/1027
fülfül aġacı karabiber ağacı: 11b/311
fürḳat (< Ar. فرقت *firḳat*) ayrılık, ayrılış: 28a/771
f.-ile 32a/886
f.+le 43a/1190
f.+ler 57a/1581

ġabġab (< Ar. غبغب *ġabġab*) çenenin altı, gerdan:
ġ.+da 54a/1496
ġ.+ından 40a/1099
ġ.+ını 52a/1445
ġ.+uŋ 37b/1032, 54a/1491
ġāfil (< Ar. غافل *ġāfil*) dalgın, dikkatsiz: 44b/1235
ġ.-idi 34a/933
gāh (< Far. گاه *gāh*) bazen, kimi vakit, bazı bazı: , 9b/251, 15a/406, 27a/740, 47b/1314, 54a/1503, 54b/1505
gāhi (< Far. گاهی *gahī*) bazan, arasıra: bk. *gehi* 41a/1130, 54b/1504
ġāib (< Ar. غيب *ġayb*) göz önünde olmayan gizli: 2a/45
ġāib ol- kaybolmak:
ġ. o.+dı 2a/45
ġālib (< Ar. غالب Ar. *ġālib*) yenen, galip: 41a/1134, 53a/1463
ġ.+ine 36a/998
ġālib ol- yenmek:
ġ. o.-dı 1b/26
ġalṭān (< Far. غلطان *ġalṭān*) yuvarlanan: 42b/1170
ġam(m) (< Ar. غم *ġamm*) kaygı, tasa: 24a/656, 57a/1583, 58a/1612
ġ (ġamm). 43b/1208
ġ.+dan 7b/190, 8b/220, 17b/479
ġ.+ından 35b/982
ġ.+lar 28b/789
ġ.+dan 31a/853
ġam-gīn (< Ar. *ġamm*; Far. گين *gīn*) gamlı, kederli: 60a/1662
ġam-küsār (< Ar. *ġamm*; Far. گسار *kusār*) gam gideren; arkadaş:
ġ. k.+um 47b/1312
ġamm ġuṣṣa-ḫāne çile evi: 43b/1208
ġammāz (< Ar. غماز *ġammāz*) söz taşıyan, laf taşıyan: 59b/1645
ġamz (< Ar. غمزه *ġamze*) yan bakış: bk. *ġamze* 41a/1132
ġ.+ı 31a/850
ġ.+ üŋ-içün 37a/1025
ġamze bk. *ġamz*
ġ.+leri 30b/839
ġ.+ŋüŋ 37b/1028
ġarāyib (< Ar. غرائب *ġarā'ib*) gariplikler: 10a/265

ġarb (< Ar. غرب *ġarb*) batı: 44a/1223, 51b/1427
ġ.+a 31b/870, 47b/1309
ġarīb (< Ar. غريب *ġarīb*) garip, kimsesiz: 11b/302, 16b/440, 16b/441, 24b/666, 40b/1121, 42a/1165, 43a/1190, 43a/1194, 47a/1302
ġ.+e 40a/1103
ġ.+em 24b/667, 47b/1308
ġ.+sin 13a/351
ġ.+üm 13a/351
ġ.+üŋ 24b/664
ġ.+üŋdür 30a/829
ġarıblıḳ (<Ar. *ġarīb*; Tü. *+lıḳ*) kimsesizlik, gariplik; gurbet: *ġ.+da* 12b/330, 24b/669
ġarḳ (< Ar. *ġarḳ*) suya batma, boğulma: 26a/710, 32a/885, 47b/1315
ġ.+a 47b/1309
ġ.+a-mı 6b/173
ġarḳ eyle- batırmak, boğmak: bk. *ġarḳ ėt-*
ġ. e! 42a/1166
ġarḳ ėt- bk. *ġarḳ eyle-*
ġ. ė.-di 6a/156
ġ. ė.-dügini 38b/1062
ġarḳ ol- batmak, boğulmak:
ġ. o.-dı 6a/155, 8a/203
ġ. o.-up 53a/1466
ġarra (< Ar. غراء *ġarrā'*) parlak, gösterişli: 43b/1206
ġāyet (< Ar. غايت *ġāyet*) pek çok, gayet: 46a/1274, 47a/1297, 48a/1325, 51b/1424
ġayrān (< Ar. غير +ان *ġayr+ān*) diğerleri, başkaları: 31a/856
ġayret (< Ar. غيرت *ġayret*) gayret: 34a/943, 41a/1137, 48a/1332
ġ.+inden 51a/1407
ġ.+le 34b/952
ġayrı (< Ar. غير *ġayr*) başka, diğer: 16b/453, 52b/1452
ġāyib (< Ar. غائب *ġā'ib*) kayıp, gözle görünmeyen: 31b/869
ġażab (< Ar. غضب *ġażab*) gazap, hiddet, öfke:
ġ.+dan 44a/1217
ġāzi (< Ar. غازى *ġāzī*) gazi:
ġ.+ye 37a/1021

gėce (*kéçe:* EDPT 694b) gece: 1b/18, 1b/21, 9b/249, 9b/253, 10a/263, 10a/270, 11b/305, 12a/316, 14b/392, 14b/393, 17b/481, 25a/684, 29a/794, 30a/820, 31b/864, 32b/892, 32b/895, 37b/1040, 39a/1081, 39b/1097, 40b/1115, 40b/1122, 40b/1123, 53b/1481, 58a/1614
g.+den 54b/1508
g.+lerde 1a/14
g.+nüŋ 41b/1150
g.+sinüŋ 59a/1639
gėç (*ké:ç* EDPT 692b) geç: 19b/536
g.+e 14b/393
geç- (*keç- 1* EDPT 693b) geçmek:
g.-di 1b/19, 9a/241, 10a/258, 24a/653, 41b/1149, 51a/1406, 57b/1601
g.-dise 28a/765
g.-dügini 33a/904
g.-elüm 37b/1040
g.-emezüz 27a/737
g.-eni 49b/1365
g.-er 31b/860, 32b/897, 40a/1109, 55a/1526
g.-erdi 31a/854
g.-erler 32b/894, 45a/1243, 48b/1338, 56b/1568
g.-erse 33b/923
g.-ince 55a/1519
g.-ip 14b/387
g.-medi-mi 50a/1380
g.-mege 27a/737
g.-mese 33b/923
g.-miş 50a/1391
g.-üp 39a/1083, 44a/1222, 57b/1597
gedā (< Far. گدا *gedā*) dilenci; yoksul, fakir:
g.+nuŋ 35a/966
g.-sın 35a/966
gehī bk. *gāhi* 7a/174, 7a/174, 13b/368, 31a/854, 31a/855, 41a/1130, 41a/1131, 47b/1314, 54b/1504, 54b/1505, 54b/1506, 54b/1507
gel- (*kel-* EDPT 715b) gelmek:
g! 9a/239, 14a/374, 17a/454, 29a/799, 30b/833, 37b/1040, 53a/1468, 54a/1502, 60a/1665
g.-di 2a/35, 2b/58, 3a/72, 3b/81, 4b/111, 14b/391, 16a/428, 18b/507,

19b/528, 20b/555, 20b/565, 21a/570, 21b/589, 21b/591, 22a/595, 23a/629, 24b/664, 24b/673, 25a/682, 25a/685, 28b/776, 28b/777, 28b/782, 28b/783, 28b/786, 29a/793, 29a/795, 29b/807, 30b/835, 33a/906, 34b/951, 37b/1041, 39b/1090, 40b/1121, 41a/1126, 41b/1145, 42a/1159, 42b/1180, 44b/1231, 46a/1269, 48a/1332, 48b/1340, 48b/1348, 4b/104, 51b/1424, 52a/1434, 52a/1437, 53b/1476, 57b/1588, 57b/1597

g.-diler 5b/137, 22b/613, 50b/1399, 57a/1586

g.-di-mi 24a/654

g.-diyse 5a/125

g.-dügin 22a/604, 32b/896, 56b/1573

g.-dügün 48b/1341

g.-dügüŋüzden 24b/669, 46a/1267

g.-dük 33a/909, 45a/1241

g.-düm 12b/337, 24b/675, 27b/761, 38b/1066, 51a/1406

g.-düŋ 13a/351, 16b/441, 21a/573, 23a/623, 36a/997, 42b/1177, 56a/1555

g.-e 10a/269, 53b/1477

g.-eler 2b/55

g.-elüm 44a/1211, 45b/1264

g.-em 4b/106

g.-en 17a/455, 30a/829, 3b/86, 49b/1373

g.-eni 3a/71

g.-enler 26b/725, 44b/1236, 58b/1619

g.-iben 9b/255, 16b/448, 17a/460, 51b/1429

g.-icek 17a/460, 23b/640

g.-ince 14a/383, 21a/569, 22b/621, 24a/661, 30a/826, 46b/1284

g.-inceydi 42b/1177

g.-ip 16b/450, 21b/590, 43a/1193, 55b/1536, 55b/1536, 9b/256

g.-ipdür 28b/780, 28b/784, 28b/784, 49b/1373

g.-medi 24a/655

g.-mege 17a/467

g.-megine 24a/656

g.-mez 35a/961

g.-mezden 42b/1173

g.-miş 31a/858

g.-mişdür 17a/455

g.-mişem 13a/343, 42a/1165

g.-mişidi 22b/608

g.-se 44b/1233, 58a/1605

g.-sün 40b/1122, 45a/1240

g.-üben 42b/1179, 47a/1299, 50b/1398

g.-üŋ 9b/252

g.-üp 24a/650, 38b/1065, 38b/1066, 44a/1215, 47a/1295, 52a/1434

g.-ür 4b/116, 6a/153, 8b/225, 17a/459, 18b/505, 25b/698, 28a/774, 31b/860, 34a/940, 46a/1279, 47a/1306, 48a/1323, 48a/1332, 52a/1435, 56b/1562

g.-ürdi 47b/1314, 58a/1615

g.-ürler 18b/503, 22a/599, 24a/662, 25a/686, 27a/736, 27b/750, 27b/759, 44b/1225, 54b/1512, 55a/1520, 56b/1573

g.-ürse 17a/466

gelin (*kelin* EDPT 719a) gelin: 53b/1483, 53b/1484

geliş geliş, gelme: *gel-iş*

g.+inden 5a/124

gemi gemi: bk. *gemü* 5b/133, 6a/157, 6b/168, 7b/192, 9b/254, 9b/257, 10b/281, 10b/284, 11a/287, 20a/538, 26a/716, 26a/719, 27b/756

g.+de 6a/151, 6b/165, 7a/175, 20a/548

g.+den 11a/289

g.+le 32b/894

g.+ler 4b/112, 6a/155, 6a/159

g.+lerde 11a/288

g.+lerden 11a/290

g.+leri 6a/156

g.+lerümüzi 24b/675

g.+m 12b/341, 26a/706

g.+mi 26a/707

g.+müz 25b/705

g.+müze 11a/291

g.+si 6a/158

g.+sin 7b/192

g.+sini 20a/549

g.+ye 4b/114, 6a/150, 7b/201, 11a/293, 20a/539, 20a/546, 20a/550, 26a/717, 27b/751

g.+yi 10a/259, 11a/294, 20a/543, 26a/708, 26a/709, 26a/717

g.+yle 22b/620, 32a/882

gemici gemici: *gemi+ci* 7a/187

g.+lere 7a/185

gemicük(g) gemicik, küçük gemi: *gemi+cük*

g.+üm (gemicügüm) 26a/718

gemü bk. *gemi*

g.+ye 9b/256

genc (< Far. گنج *genc*) hazine:

g.+e 22a/602

g.+üm (gemcüm) 23a/627

genç(c) (*ke:nç* EDPT 727b) genç:

g.+e (gence) 41a/1133

geŋez (Tar. Söz. III/1634) kolay: 2b/48

geŋsüz (Tar. Söz. III/1647) isteme-yerek, ister istemez: 10b/282, 20a/549, 26b/722

ger bk. *eger* 4b/106, 6a/149, 6b/162, 7a/182, 13a/349, 18b/506, 42a/1163, 46a/1269, 47b/1311, 58b/1628, 59b/1650

gėrçek(g) gerçek, hakikat: 31b/867, 33b/917, 33b/918, 36a/988, 37b/1035, 42b/1172, 46a/1274, 46a/1276

g.+em (gėrçegem) 39b/1093

g.+ini (gerçegini) 31b/866

g.+ise 35b/983

gerdek (Tar. Söz. III/1656) gerdek:

g.+de 53b/1484

g.+ine (gerdegine) 53b/1485, 55a/1520

gerek (*kergek* EDPT 742a) gerek, lazım: 14a/374, 35b/972, 39a/1081, 55a/1522

g.+dür 58a/1605, 58a/1612, 59a/1631

g.-mez 7a/183

g.+se 37b/1037, 48b/1336

gėri (*ké:rü* EDPT 736b) arka, art, alt taraf: bk. *gėrü* 38a/1043

germ-ā-germ (< Far. گرماگرم *germ-ā-germ*) sıcacık: 25b/701

gėrü bk. *gėri* 16a/429, 20a/539

g.+dür 17b/479, 17b/479

geşt (< Far. گشت *geşt*) gezme, seyretme:

g.+üm 16b/442

gėt(d)- (*két- 2* EDPT 701a) gitmek:

g! 34b/954, 36a/986, 3a/62, 55a/1524

g.-di 3a/66, 3b/86, 4b/117, 5a/118, 6a/150, 8b/224, 9b/257, 13b/358, 13b/366, 13b/369, 14b/392, 14b/393, 14b/395, 17b/470, 20b/553, 23a/628, 24a/651, 24b/677, 25a/683, 26a/706, 26a/709, 27b/755, 28a/771, 28b/781, 28b/789, 30b/843, 34a/935, 42b/1171, 43a/1183, 43a/1184, 43a/1192, 47b/1312, 48b/1347, 50b/1398, 51b/1431, 56b/1570, 58a/1610, 58b/1625

g.-diler 6a/151,20a/539, 5a/119

g.-dilerdi 20a/547, 21b/587

g.-dügini 32b/901

g.-dük 27b/751

g.-düm 30a/820

g.-e (gėde) 20b/555

g.-elüm (gėdelüm) 10b/280, 20a/546, 21a/566, 40a/1106, 42b/1175

g.-em (gėdem) 26a/712, 26a/716, 48b/1343, 4b/106

g.-emez (gėdemez) 30b/840

g.-en (gėden) 39b/1095, 3a/71

g.-enler (gėdenler) 3a/72, 58b/1626

g.-er (gėder) 10b/283, 13b/364, 14b/394, 16b/451, 20b/556, 31b/860, 34a/937, 34b//949, 41b/1151, 47a/1305, 47b/1314, 4b/115, 58a/1606, 58b/1619

g.-erdi (gėderdi) 13b/368, 14b/386, 15a/405, 16a/429, 23a/631, 23b/639, 6a/159, 7a/174

g.-erem (gėderem) 4a/103

g.-eriken (gėderiken) 12b/341

g.-erken (gėderken) 10a/263, 10b/282, 13a/344, 20a/542, 24b/674, 32a/884

g.-erler (gėderler) 5a/131, 10a/261, 11a/295, 11a/296, 18b/503, 21a/567, 22a/607, 32b/900

g.-erseŋ (gėderseŋ) 4a/102

g.-ersin (gėdersin) 39a/1080, 56a/1555

g.-eyim (gėdeyim) 4b/107

g.-eyüm (gėdeyüm) 13b/361
g.-iben (gėdiben) 22b/617
g.-ipdür (gėdipdür) 52a/1442
g.-mek 39a/1081
g.-mezdi 30b/845
g.-miş 28b/782
g.-mişdi 22a/605
g.-mişdür 21a/569
g.-mişem 26b/720
g.-mişidi 34a/931
g.-sün 2b/54
g.-üŋ (gėdüŋ) 34a/934
g.-üp (gėdüp) 24a/656, 29a/795, 33a/905, 33a/909
g.-üpdür (gėdüpdür) 1b/29

getür- (*keltür-* EDPT 716b) getirmek:
g! 43a/1182
g.-di 1a/14, 19b/530, 22a/595, 29b/805, 49b/1376, 51a/1408, 54b/1509, 55b/1539, 57b/1596
g.-diler 8b/218, 9a/240, 12b/329, 13a/355, 13b/363, 24b/665, 25b/696, 41a/1127, 45b/1255, 53a/1474, 53b/1485, 54b/1516, 55b/1533
g.-düm 20b/560, 21b/582
g.-en 29a/797, 37a/1018
g.-ip 13a/346
g.-mege 9b/256
g.-miş 16b/451
g.-üŋ 11a/290, 12b/329, 13b/362, 25a/683, 46b/1289, 47a/1294
g.-üp 27a/744, 33a/904
g.-ürler 18a/495

gevher (< Far. گوهر *gevher*) cevher, değerli taş: 20a/538, 36a/995, 42a/1156, 54a/1498, 55a/1531
g.+e 54a/1498
g.+em 35a/969
g.+ile 12a/325
g.+ine 50b/1402
g.+ini 50b/1404
g.+le 12a/326

gevher-nîšār cevher saçı:
g.n.+ın 36a/995

gey- (*ke:d-* EDPT 700b) giymek:
g.-iben 5a/129
g.-mek 27b/760
g.-miş 42a/1158
g.-sün 7b/188
g.-üben 25b/697
g.-üp 35b/985
g.-ürler 54b/1511

geyik (*kéyik* EDPT 755a) geyik: 57b/1601
g.+ler 43b/1202

geyir- giydirmek: *gey-ir-* bk. *giyür-*
g.-di 57b/1588

gėyür- bk. *geyir-*
g.-di 21b/586

gez- (*kez-* EDPT 757a) gezmek, seyran etmek:
g.-dim 5b/143
g.-er 12a/322, 44b/1226, 44b/1227
g.-erem 21a/575
g.-erken 19b/537, 29b/812
g.-erler 48a/1330
g.-ip 10a/270

ġılmān (< Ar. غلمان *ġilmān*) gulamlar, köleler: 53b/1482, 54b/1511

ġırīv (< Far. غریو *ġirīv*) bağırma, feryat: 43a/1191
ġ.+i 8b/223

ġıyāŝe'l-müstaġīŝīn (< Ar. المستغيثين غياث *ġiyāŝü'l-musteġīŝīn*) Yardım dileyenlere imdat eden; Allah: 60a/1662

gibi (*ki:b* EDPT 686a) -e benzer, imişçesine, benzer biçimde: 6a/153, 10b/273, 10b/274, 11b/309, 11b/312, 12b/332, 15b/422, 16a/427, 17a/464, 27a/734, 31a/854, 35b/978, 37b/1030, 42b/1171, 48a/1322, 49a/1355, 49b/1371, 49b/1376, 50a/1379, 57a/1576, 57a/1585, 57a/1585
g.+dür 8a/207, 8a/207

gir- (*kir-* EDPT 735b) girmek; (denize) açılmak:
g.-di 6a/150, 10a/268, 13a/342, 15a/408, 16a/435, 16a/436, 21a/568, 41b/1150, 55a/1518
g.-diler 12a/325, 23a/632, 27b/751, 4b/114
g.-dük 16b/448, 24b/674, 33a/907
g.-düklerini 22b/620
g.-düm 26a/717
g.-enler 16b/447
g.-ip 15b/422, 20a/547, 57b/1595
g.-mege 10a/266

g.-memişdür 42a/1161
g.-mezüz 10a/268
g.-miş 23b/647
g.-ü 4b/112
g.-üben 32b/894
g.-üp 32a/883, 38b/1062
g.-ür 11b/308, 15a/409, 29b/811, 59a/1636
g.-ürler 3a/67, 9b/256
g.-ürseŋ 15b/412

girānī (< Far. گران *girān*+ ***ī***) ağır:
g.+ı 49a/1358

girdāb (< Far. گرداب *girdāb*) girdap: 10b/283, 11a/287, 11a/295

gird-i sīne (< Far. گرد سینه *gird-i sīne*) yuvarlak sine, göğüs: 59a/1636

gird-i bāliş (< Far. گرد بالش *gird-i bāliş*) yuvarlak yastık:
g. b.+e 16a/431

giriftār (< Far. گرفتار *giriftār*) tutulmuş, düşkün: 8a/204, 17a/467, 18b/508, 26a/712, 27a/742, 34b/944, 46b/1283
g.+idüm 29a/803

giriftār ḳıl- âşık etmek, âşık olmasını sağlamak:
g. ḳ.-a 17a/467

giryān (< Far. گریان *giryān*) ağlayan, ağlayıcı: 25a/691, 32a/886

gizle- (*kizle:-* EDPT 760b) gizlemek, saklamak:
g.-yüp 50b/1398

ġonca (< Far. غنجه *ġonca*) gonca: 35b/985, 37a/1025, 54b/1505

gögercin (*kögürçgü:n* EDPT 713b) güvercin: 19b/531, 22a/595
g.+dür 19a/521
g.+i 19b/527

gög(ü)s (*kögüz* EDPT 714a) göğüs, sine:
g.+in (gögsin) 3b/79
g.+ine (gögsine) 15b/421, 49a/1357, 49a/1359
g.+üŋüŋ (gögsüŋüŋ) 37b/1032

gök(g) (*kö:k 4* EDPT 708b) gök, uzay, sema: 36b/1007
g.+e (göge) 47b/1315
g.+den 14a/381, 22a/596, 49b/1368
g.+ler 20a/541
g.+lerde 37a/1019
g.+lere 47b/1311

gökçek(g) (Tar. Söz. III/1732) güzel, sevimli, hoş: 2a/42, 30b/834, 31b/867, 36b/1009, 37b/1035, 46a/1274, 46a/1276
g.+ini (gökçegini) 31b/866

gölge (*köli:ge:* EDPT 718a) gölge:
g.+sin 19b/528

gölgelü gölgeli: *gölge+lü* 15a/399

gönder (Tar. Söz. III/1748) kargı, mızrak: 49a/1357

gönder- (*köndger-* EDPT 730a) göndermek, yollamak: bk. *göndür-*
g! 4b/108
g.-üben 51b/1426
g.-ürmiş 32b/891

göndür- bk. *gönder-*
g.-eyim 55a/1524

göŋ(ü)l (*köñül* EDPT 731b) gönül: 17b/469, 1a/13, 1a/15, 23b/648, 31a/851, 32a/878, 34a/932, 34a/941, 34b/952, 35b/977, 38b/1069, 4a/97, 57a/1574
g.+den 4a/94, 47a/1302
g.+i (göŋli) 8b/227, 28b/782, 31a/849, 40a/1108, 43a/1194, 53a/1468, 59a/1637, 59b/1647
g.+için (göŋliçün) 56a/1549
g.+in (göŋlin) 1b/22, 45b/1265
g.+ini (göŋlini) 54b/1507
g.+leri 59a/1642
g.+üm (göŋlüm) 1b/25, 19a/511, 24b/676, 25a/687, 34b//949, 37b/1038, 38a/1055, 39b/1091, 56a/1555
g.+üme (göŋlüme) 3b/82
g.+ümi (göŋlümi) 36a/990
g.+üŋ (göŋlüŋ) 4a/93, 17a/456, 42b/1178

göŋ(ü)l götür- unutmak, vazgeçmek:
g.+ün g! (göŋlün götür!) 17a/456

gör- (*kör-* EDPT 736a) görmek:
g! 4a/102, 7b/191, 8a/214, 13b/366, 15a/399, 30b/833, 33b/928, 34b/945, 35a/958, 35a/962, 35a/962, 35a/963, 39b/1090, 54a/1502, 54a/1502
g.-di 1a/12, 1b/21, 7a/175, 7b/192, 12a/321, 12a/325, 12a/327, 14a/380, 14b/388, 15a/408, 15b/421, 17b/471, 20b/556, 21a/568, 21a/570, 21b/590, 22b/610, 23b/636, 25b/700,

34a/941, 36a/992, 40b/1112, 40b/1113, 42a/1156, 43b/1205, 52b/1454, 52b/1454, 55b/1540
g.-diler 10a/265, 19b/535, 22b/611, 27b/757, 56a/1552
g.-dilerdi 10a/270
g.-dise 23a/634
g.-dü 26b/725
g.-dügi 36a/993
g.-dügini 17b/469, 32a/877
g.-dük 5b/140, 16b/448, 24a/650, 33a/907
g.-dükde 34a/941, 52a/1443
g.-düm 12b/335, 16b/444, 30a/821, 48a/1333, 50b/1403, 51a/1406, 52a/1442
g.-düŋ 3b/86, 38b/1056, 58b/1617
g.-e 27b/749, 28a/770, 49a/1358
g.-elüm 21b/584, 29b/810, 30b/832
g.-emez 44b/1233
g.-en 10b/277, 23a/631, 46a/1273
g.-enler 2a/38, 2a/40, 3a/74, 7b/188
g.-enlerden 39a/1082
g.-enlerüŋ 15a/410
g.-esin 18b/502, 36b/1000, 46a/1274
g.-esüm 18b/507, 29a/793, 46a/1269
g.-eydüm 17b/477, 18b/507
g.-eyim 18a/492, 29a/799, 46b/1289
g.-iben 24b/665
g.-icek 19a/522, 57a/1584
g.-ince 50a/1378
g.-ip 5b/139, 11a/289, 57a/1582
g.-iser 38b/1057
g.-medi 15b/422, 25a/682
g.-medüm 50a/1390
g.-mege 52a/1435
g.-mek 55a/1527
g.-mekiçün 18b/505
g.-memişdür 42a/1161
g.-mesünler 40a/1106
g.-meye 33b/929
g.-mez 6b/168
g.-miş 15b/419, 23b/647, 23b/649, 4b/115
g.-se 14b/389, 35b/974
g.-seŋ 14a/382
g.-üben 50b/1404
g.-üŋ 10a/259, 22a/600, 31b/873
g.-üp 3b/81, 10a/267, 13b/369, 25b/700, 28a/769, 29b/813, 31b/865
g.-ür 3a/72, 6b/167, 7b/201, 8b/223, 12a/318, 12a/324, 14a/381, 14a/383, 15a/399, 15a/406, 15a/409, 15b/422, 16a/426, 16a/432, 17a/459, 18b/498, 20a/550, 24a/660, 34a/939, 38a/1051, 39a/1083, 39b/1084, 41b/1151, 42a/1160, 42b/1172, 43a/1187, 43a/1195, 44b/1231, 44b/1232, 44b/1233, 45a/1249, 46b/1283, 53b/1488, 54a/1494
g.-ürdi 27b/760, 8b/226
g.-ürdüm 46a/1266
g.-ürem 16b/450, 16b/452, 26b/722
g.-ürler 3a/67, 10b/272, 11a/287, 11a/297, 11b/305, 14b/391, 27a/743, 27b/756, 29b/813, 30b/835, 34a/937, 44b/1226
g.-ürüm 13a/345
g.-ürüz 18b/503
göre -e uyğun olarak, -e göre: 2b/56
görin- (*körün-* EDPT 746a) görünmek: *gör-ün-*
g.-di 11a/297, 21a/567, 29a/794, 29a/794, 7b/188
g.-en 10a/264
g.+ür 19b/531
göriş- (*körüş-* EDPT 748a) görüşmek:
g.-di 21b/590, 21b/591, 25b/698, 29a/792, 45b/1265, 50b/1397, 5b/132
g.-ürler 55b/1541
görk (*körk* EDPT 741a) güzellik, gösteriş: 25a/683
görklü güzel: *görk+lü* 10a/267, 18a/492
görüş- (*körüş-* EDPT 748a) görüşmek: *gör-üş-*
g.-di 55b/1542
g.-diler 22b/610
göster- göstermek, görmesine yol açmak:

g! 29a/799, 40b/1121, 51b/1427
g.-di 9a/242, 16b/443, 34b/944
g.-dükde 19a/523
g.-e-mi 30a/823
g.-elüm 40a/1103
g.-em 33b/925
g.-esin 39b/1086
g.-eydüm 18b/507
g.-eyüm 50a/1384, 50a/1385
g.-mege 28a/773, 33b/922
g.-üŋ 40b/1117

götür- (*kötür-* EDPT 706a) götürmek, taşımak:
g! 17a/456, 4a/94
g.-di 19b/530, 41a/1127, 53b/1487, 55b/1538, 55b/1539, 57b/1600
g.-diler 21b/589
g.-düm 26a/711
g.-e 39b/1097
g.-gil 41b/1146
g.-mezdi 22b/614

götrül- götürülmek: *göt(ü)r-ül-*
g.-di 42b/1177

gövde (Tar. Söz. III/1794) gövde:
g.+lerden 49a/1354
g.+ye 28b/783

göy(i)n- (*göyünmek* Tar. Söz. III/1803) yanmak:
*g.-e (göyne)*59b/1651
g.-er (göyner) 59b/1650
g.-üp (göynüp) 32a/880, 53a/1465

göz (*kö:z* EDPT 756b) göz: 8b/225, 10a/264, 14b/386, 16a/433, 27b/756, 43a/1193, 44b/1231
g.+den 2a/45, 56b/1563
g.+i 15a/405, 22a/597, 29b/815, 30b/840, 34a/943, 47a/1300, 59a/1637, 59b/1647
g.+ile 49a/1350
g.+in 13b/357, 35b/982
g.+inden 16a/427
g.+ini 14b/385
g.+iymiş 10a/264
g.+ler 8a/207, 9a/234, 28b/787, 35b/973, 56a/1557
g.+leri 18b/509, 21a/577, 31a/853
g.+lerin 16a/430
g.+lerinden 6b/171
g.+lerine 8b/222
g.+lerini 50b/1401
g.+lerüme 3b/82
g.+lerümüŋ 52b/1456
g.+üm 16b/452, 19b/525, 34b/956
g.+ümde 24a/655
g.+üme 51a/1407
g.+ünde 28b/777
g.+üŋ 50a/1378
g.+üŋi 41b/1148

göz yaşı göz yaşı:
g.+ın 7a/184

gözin (*gözen II* Tar. Söz. III/1815) sevimli, hoşa giden:
g.+i 17b/473, 22a/594

ġulām (< Ar. غلام *ġulām*) köle, kul:
ġ.+ı 41b/1140
ġ.+ın 54b/1506
ġ.+uŋ 35a/958, 38b/1059

ġulġul (< Far. غلغل *ġulġul*) gulgule, ses: 15b/417

gūn (< Far. گون *gūn*) tür, çeşit: 5b/134, 6a/151
g.+a 22b/616

gūn-a-gūn çeşit çeşit, renk renk: 5b/134, 6a/151

ġunc (< Ar. غنج *ġunc*) naz, cilve:
ġ.+e 54a/1493
ġ.+ı 34b/945
ġ.+ıla 41a/1129

ġurbet (< Ar. غربت *ġurbet*) uzak yer, gurbetlik: 36a/988, 43a/1190
ġ.+de 21a/575

ġuṣṣa (< Ar. غصه *ġuṣṣa*) gam, keder: 43b/1208
ġ.+dan 31a/852, 31a/859
ġ.+sını 20b/559

gūş eyle- (< Far. گوش *gūş*; Tü *eyle-*) dinlemek:
g. e.-ye 31a/846

gūyā (< Far. گویا *gūyā*) söyleyen, söyleyici: 43b/1200

güç(c) (*kü:ç 1* EDPT 693a) güç; yapılması zor, çetin:
g.+i (gücü) 7b/197
g.+in (gücin) 11a/293, 45a/1247
g.+ine (gücine) 14a/370

güftār (< Far. گفتار *güftār*) söz, kelam: 46a/1269, 55a/1526

gül (< Far. گل *gul*) gül, çiçek: 1b/27, 1b/33, 10a/268, 11b/312, 11b/313, 28a/762, 28b/784, 30a/823, 30b/833, 30b/837, 31a/854, 37a/1027, 37b/1030, 41a/1127, 43b/1196, 47a/1306

g.+den 1b/26
g.+e 43b/1201
g.+i 57a/1575
g.+ile 41a/1130, 43b/1202
g.+ini 57a/1584
g.+inüŋ 28b/787
g.+üm 45b/1253

gül-āb (< Far. *gul āb*) gül suyu: 22a/606, 30b/836

g. a.+ı 47a/1306

gül-gūn (Far. *gul gūn*) gül renkli, pembe: 23b/637, 41a/1127

gül-'izār (< Far. *gul* Ar. عذار *'izār*) gül yanak:

g. i.+a 30a/823

gül-nār (< Far. *gul nār*) nar çiçeği: 43b/1197

gül-i sulṭānī (Far *gul*; Ar. *sulṭān+ī*) Sultan gülü: 35a/967

gül- (*kül-* EDPT 715b) gülmek:

g.-e 58b/1622
g.-enler 58b/1619
g.-er 11b/309, 30b/834
g.-erce 35b/973
g.-erdi 10b/273
g.-erler 26b/726
g.-megine 24a/656
g.-mek 57a/1584

güldür- güldürmek: *gül-dür-*

g! 34a/940, 34b/957, 35a/967
g.-di 58b/1621
g.-dügini 38b/1065
g.-en 23a/625, 30a/830
g.-iser 45b/1260
g.-mişidi 44a/1212
g.-ür 19b/537

güleç (Tar. Söz. III/1853) güler yüzlü: 59a/1642

gülistān (< Far. گلستان *gülistān*) gül bahçesi: bk. *gülsitān* 2a/44, 2b/54, 8a/215, 8b/217, 29b/806, 33a/914, 41b/غ, 43a/1182, 43a/1186, 43a/1187, 43a/1192, 43b/1207, 44a/1211, 44b/1226, 44b/1227, 44b/1236, 53a/1472

g.+a 46b/1284, 51b/1429, 53a/1473, 8b/216
g.+ı 17b/474, 18a/488, 47a/1295
g.+ına 31a/853
g.+uŋdadur 46b/1290

gülistān-ı İrem İrem bahçesi: 2b/54, 43a/1186

g.+den 43b/1207, 44b/1226
g.+dür 43a/1182

güliş gülüş, gülme: *gül-iş*

g.+lerüŋe 37b/1030

gülişlü gülüşlü: *güliş+lü* 37a/1027

gülsitān bk. *gülistān*

g.+a 43a/1185

gülümsin- gülümsemek:

g.-di 28a/768

gümān (< Far. گمان *gumān*) zan, şüphe: 35b/983

g.+ı 39a/1081

gümānsuz şüphesiz: *gümān+suz* 6a/153, 30b/845, 45b/1254, 59a/1637

gümiş (*kümüş* EDPT 723b) gümüş: 41b/1152

gün (*kün* 1 EDPT 725a) 1. güneş: 6b/167, 11b/313, 12a/316, 20b/563, 40b/1115, 53b/1481

2. gündüz: 7b/197, 12a/320, 17b/481, 21a/575, 25a/691, 26a/706, 31b/860, 32b/897, 35b/981, 38b/1068, 49b/1370, 56a/1547, 56b/1566

3. yirmi dört saatlik süre: 1a/8, 1a/10, 1a/11, 1a/14, 1b/19, 3a/72, 3b/76, 5a/119, 5b/136, 6b/163, 6b/164, 6b/166, 7a/179, 7b/197, 7b/200, 8b/220, 8b/221, 9b/244, 9b/251, 9b/254, 11a/295, 12a/316, 13a/343, 13a/354, 14b/394, 17a/467, 19a/514, 20a/540, 20a/544, 20a/545, 20a/548, 21a/579, 22b/616, 23a/629, 23a/633, 23b/637, 24a/653, 24a/656, 24a/659, 26a/706, 26a/707, 26a/712, 26a/718, 26b/730, 27a/747, 27b/754, 28a/774, 30a/831, 32a/876, 32a/885, 33a/905, 35a/966, 36a/992, 44a/1220, 45a/1247, 46b/1282, 53b/1478, 53b/1481, 55a/1523, 56a/1547, 56b/1566, 58a/1609, 58a/1612, 58a/1615, 59a/1630, 59b/1657

g.+de 6a/148, 9b/250
g.+den 31b/860
g.+e 53b/1476
g.+i 14a/374, 24a/657, 59a/1639
g.+in 12a/321
g.+üm 15a/403, 6b/172

günāh (< Far. گناه *gunāh*) dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış:
g.+dan 60a/1664
g.+ı 24b/664
g.+um 59b/1657

gündüz (*küntüz* EDPT 729b) gündüz: 1b/18, 12a/316, 25a/684, 29a/794, 39a/1081, 58a/1614

güneş (*küneş* EDPT 734a) güneş: 14a/372, 15b/424, 29a/794, 31a/858, 36b/1007, 37b/1034, 53b/1484, 54b/1509
g.+den 12a/314
g.+dür 4a/91
g.+e 35a/970
g.+ler 55a/1530

günlik günlük: *gün+lük* 17b/468

günüz (*günüz* Tar. Söz. III/1878) gündüz: 12a/316

günüzin (*günüzün* Tar. Söz. III/1878) gündüz vakti, bütün gün: 9b/251, 32b/892

gürbüz gürbüz, sağlıklı: 7b/191, 7b/201, 59b/1656

gürüldü gürültü: 19b/533

gürz (< Far. گرز *gurz*) gürz: 49a/1358

gürz-i girān ağır gürz:
g.+ı 49a/1358

güvenç(c) (*küvenç* EDPT 689b) sevinç; arzu, emel:
g.+e (güvence) 22a/602
g.+üm (güvencüm) 23a/627

güz (*küz* EDPT 757a) sonbahar: 49b/1372
g.+i 37a/1019

güzāf (< Far. گذاف *guzāf*) boş söz:
g.+ı 53a/1467

güzel güzel: 5b/139, 15b/423, 16b/452, 39a/1074, 47b/1316, 48a/1322, 56a/1551

güzellik güzellik: *güzel+lik* 36a/998

güzīn (< Far. گزین *guzīn*) seçkin, seçilmiş:
g.+i 22a/594

Ḥabeş (< Ar. حبش *ḥabeş*) Habeş: 41a/1135
ḥ.+ler 22a/601, 56a/1551
ḫāb (< Far. خواب *ḫāb*) uyku: 15b/424, 31b/862
ḫaber (< Ar. خبر *ḫaber*) haber: 3a/68, 3a/70, 3b/80, 3b/86, 5a/121, 6a/148, 6b/170, 7b/190, 20b/565, 22b/608, 25b/695, 28a/767, 48a/1331, 48b/1339, 52a/1434
ḫ.+den 51a/1416
ḫaber-dār (< Ar. *ḫaber*; Far. *dār*) haberli, haberi olan: 33b/926, 47a/1296, 47a/1299, 52a/1441
ḥabīb (< Ar. حبيب *ḥabīb*) sevgili:
ḥ.+e 40a/1103
ḥ.+üm 47a/1304
ḫabīr (< Ar. خبير *ḫabīr*) haberli:
ḫ.+sin 45b/1252
ḥabīs (< Ar. حبيس *ḥabīs*) değersiz: 49b/1377, 59b/1644
ḥācet (< Ar. حاجت *ḥācet*) gereklilik, lüzum" ihtiyaç:
ḥ.+ler 23a/624
ḫacīl (< Ar. خجيل *ḫacīl*) utanmış, mahcup: 40b/1118
ḥad(d) (< Ar. حدّ *ḥadd*) sınır, hudut:
ḥ (hadd) 10b/272
ḥ.+den 47b/1315
ḥ.+in (haddin) 54a/1492
ḫadeng (< Far. خدنگ *ḫadeng*) ok:
ḫ.+e 41a/1132
ḫ.+i 49a/1362
ḫ.+ine 37b/1028
Ḫadice (< Ar. خديجه *Ḫadīce*) Hz. Hatice: 36b/1009
ḫāh (< Far. خواه *ḫāh*) isteyen: 51a/1409
ḫāk (< Far. خاك *ḫāk*) toprak: 22a/597, 37b/1034, 60a/1664
ḫ.+e 53a/1462
ḥaḳīḳat (< Ar. حقيقت *ḥaḳīḳat*) hakikat, gerçek: 45a/1239
ḥākim (< Ar. حاكم *ḥākim*) hâkim, hükmeden:
ḥ.+dürür 29a/798
ḥaḳ (< Ar. حق *ḥaḳḳ*) 1. Allah: 1a/7, 7a/177, 9b/257, 14b/397, 23a/622, 26a/713, 27b/761, 28a/774, 28b/788, 29a/796, 30a/820, 32a/874, 38b/1058, 42a/1163, 54b/1510, 57a/1585, 57b/1596
ḥ.+a 10b/285,
ḥ.+a (ḥaḳḳa) 4a/103, 10a/260, 10a/261, 11a/295, 20a/547, 53b/1487, 58a/1610
ḥ.+dan 20a/543, 27b/755, 45b/1259
2. doğruluk, hak; leh:
ḥ.+ı 22b/619, 34b/955, 36b/1013, 48b/1349
ḥ.+ı (ḥaḳḳı) 37a/1019
ḥ.+ıyçün 37a/1015
ḥ.+uŋ 18a/485
ḥaḳ-şināś (< Ar. *ḥaḳḳ*; Far. شناس *şināś*) hakka saygı gösteren, hak gözeten:
ḥ. ş.+lar 26b/732
ḥakkāk (< Ar. حكّاك *ḥakkāk*) hakkâk, maden işleyen zananatkâr: 35a/969, 54a/1496
ḥāl (< Ar. حال *ḥāl*) hâl, durum, vaziyet: 32a/880, 59a/1640
ḥ.+e 10a/268, 40b/1114
ḥ.+dedür 47b/1320
ḥ.+i 3a/72, 17b/470, 31b/865, 38b/1069, 46b/1280 , 50b/1392, 59a/1643
ḥ.+in 35a/960, 35a/961
ḥ.+ini 38b/1060, 56b/1563
ḥ.+ile 31b/860, 60a/1658
ḥ.+üm 9b/244, 19a/514, 31a/846, 34b/956
ḥ.+ümden 45b/1252
ḥ.+ümüzi 40a/1106
ḥ.+üŋ 29a/793, 29a/796, 31b/866
ḫalāṣ (< Ar. خلاص *ḫalāṣ*) kurtulma, kurtuluş: 35b/982, 37b/1039, 51b/1430
ḫ.+ı 27a/735, 29a/803
ḫ.+ın 38b/1064
ḫalāṣ eyle- kurtulmak:
ḫ. e.-di 37b/1039
ḥele hele, henüz: 9a/239, 9a/241, 9b/244, 13a/351, 13a/354, 29b/810, 43b/1209
ḫalel (< Ar. خلل *ḫalel*) bozukluk, eksiklik:
ḫ.+den 59b/1648
ḥalḳ (< Ar. حلقه *ḥalḳa*) halka; kadın cinsel organı:

ḫ.+ın 9a/242

ḫalḳ (< Ar. خلق *ḫalḳ*) 1. halk, millet:

ḫ.+ı 23a/630, 27b/757, 27b/760, 58a/1614

ḫ.+ıyla 4b/116

ḫ.+ın 55b/1543, 56a/1546, 57b/1589

ḫ.+ında 57a/1579

ḫ.+ını 55a/1529

ḫ.+um 33a/910

2. yaradılışı, kendisi: 27b/757

ḫ.+ın 9a/242

ḫal(l) (< Ar. حلّ *ḫall*) çözme, çözümleme:

ḫ.+ine 39a/1071

ḫalvā (< Ar. حلوا *ḫalvā*) helva:

ḫ.+lar 53b/1479

ḫalvet (< Ar. خلوت *ḫalvet*) tenha yer: 18a/482, 40b/1116

ḫ.+e 57b/1595

ḫām (< Far. خام *ḫām*) ham, olgunlaşmamış: 35b/976

ḫamāyıl (< Ar. حمائل *ḫamā'il*) muska, hamayıl: 53b/1488

ḫamd (< Ar. حمد *ḫamd*) hamd, minnet, şükran:

ḫ.+ile 60a/1669

ḫamd ėt(d)- hamdetmek:

ḫ. ė.-di 25b/700

ḫ. ė.-erdi (ḫamd ėderdi) 23a/631

ḫ. ė.-erler (ḫamd ėderler) 11a/295

ḫamle ḳıl- (< Ar. حمله *ḫamle*; Tü. *ḳıl-*) hamle yapmak, atılmak:

ḫ. k-a 5a/122

ḫ. k.-dı 27a/741,

ḫ. k.-dılar 12a/319

ḫ. k.-ur 49a/1352

ḫammāl (< Ar. حمّال *ḫammāl*) hamal: 23a/633

ḫammām (< Ar. حمام *ḫammām*) hamam:

ḫ.+a 25b/695

ḫ.+dan 25b/696

ḫamr (< Ar. خمر *ḫamr*) şarap: 8b/218, 8b/220, 37b/1041

ḫ.+dur 38a/1048

ḫ.+ı 8b/219

ḫamra (< Ar. حمراء *ḫamrā*) kırmızı, kızıl: 15b/422

ḫān (< Far. خان *ḫān*) han:

ḫ.+ı 34a/942

ḫ.+um 40a/1100

ḫāne (< Far. خانه *ḫāne*) ev, konut: 43b/1208

ḫançer (< Ar. خنجر *ḫancer*) hançer: 37b/1037, 39b/1089, 39b/1090, 49a/1359

ḫandān (< Far. خندان *ḫandān*) gülen, şen, neşeli: 31b/868, 33b/922, 57b/1598

ḫanlıḳ(ġ) hanlık, hükümdârlık: *ḫān+lıḳ*

ḫ.+ını (ḫanlıġını) 55b/1534

ḫar I (< Far. خر *ḫar*) eşek: 27a/734

ḫar II (< Far. خوار *ḫār*) değersiz: 35a/968

ḫarāc (< Ar. خراج *ḫarāc*) vergi, haraç:

ḫ.+ı 18a/490

ḫarc (< Ar. خرج *ḫarc*) harç, masraf: 35a/964

ḫarc ėt(d)- harcamak, masraf etmek:

ḫ. ė.-em (ḫarc ėdem) 23a/627

ḫarām (< Ar. حرام *ḫarām*) haram: 39b/1092

ḫarām ol- haram olmak:

ḫ. o.-sun 39b/1092

ḫarāmī (< Ar. *ḫarām*; Far. *+ī*) haydut, eşkiya: 7b/191, 32a/887

ḫarem (< Ar. حرم *ḫarem*) harem:

ḫ.+den 44b/1226

ḫarf (< Ar. حرف *ḫarf*) söz, laf:

ḫ.+ile 15a/402

ḫāṣ (< Ar. خاصّ *ḫāṣṣ*) 1. seçkin: 52a/1447, 53b/1478

2. saf, halis:

ḫ.+ı 29a/803

ḫ.+ı 26b/729, 27a/735

ḫasen (< Ar. حسن *ḫasen*) güzel: 47b/1310, 59a/1642

ḫasen-ḫū güzel huylu: 59a/1642

ḫāṣıl (< Ar. حاصل *ḫāṣıl*) olan, ortaya çıkan, görünen: 42b/1168, 56b/1573

ḫāṣıl ol- ortaya çıkmak, görünmek:

ḫ. o.-mış 56b/1573

ḫasīs (< Ar. خسيس *ḫasīs*) cimri, pinti:

ḫ.+e 59b/1646

ḥasret (< Ar. حسرت *ḥasret*) özlem: 1a/4, 6b/170, 15a/402, 17a/463, 23b/645, 33b/928
ḥ.+ile 45a/1244
ḥ.+ler 57a/1581
ḥasretā ey hasret! 33a/910
ḥāşā (< Ar. حاشا *ḥāşā*) asla, katiyen: 56a/1558
ḫaṭā (< Ar. خطاء *ḫaṭā'*) kabahat, yanlışlık, kusur, zarar: 45b/1259
ḫ.+sın 44a/1218
ḫaṭar (< Ar. خطر *ḫaṭar*) tehlike, güvensizlik:
ḫ.+da 59a/1641
ḫātem (< Ar. خاتم *ḫātem*) mühür, üstü mühürlü yüzük; en son: 19b/528
ḫ.+i 19a/522
ḫ.+in 22a/595
ḫaṭır (< Ar. خاطر *ḫāṭr*) gönül:
ḫ.+ını 52a/1438
ḫatm ol- (< Ar. ختم *ḫatm*; Tü. *ol-*) bitirmek, sona erdirmek:
ḫ.-sun 60a/1669
ḫaṭṭ (< Ar. خطّ *ḫaṭṭ*) çizgi, yazı: 46b/1280
ḫaṭṭ-ı ḥāl çizilmiş suret, resim:
ḫ.+ı 46b/1280
ḫatun (*xa:tun* EDPT 602b) bayan, hatun: 18a/483, 28a/772, 28a/774, 42a/1157, 46b/1290
ḫ.+a 44b/1237
ḫ.+dan 1a/9, 32a/875
ḫ.+ı 21b/588
ḫ.+ıyam 18a/487
ḫ.+mı 21b/580
ḫ.+lar 21b/591
ḫ.+u 38b/1065
ḫ.+uŋ 53a/1465, 56a/1556
havā (< Ar. هوا *hevā*) hava; gökyüzü: 43a/1184, 48b/1338
h.+da 44b/1232, 49a/1354
h.+dan 19b/534
h.+sı 26a/713
h.+ya 14b/385, 16b/451
ḫavf (< Ar. خوف *ḫavf*) korku: 26a/706, 39b/1095, 59a/1643
ḫ.+ile 6a/152
Ḥavva *k.a.* Hz. Havva:
Ḥ.+yı 57a/1577
ḥavż (< Ar. حوض *ḥavż*) havuz: 16b/447, 16b/449
ḥ.+ı 16b/448
hay hey; sakın, aman: 9a/237, 25a/683, 46b/1292
ḥay(y) (< Ar. حيّ *ḥayy*) 1. diri, canlı: 13a/343
2. Allah: 7a/181
ḥayā (< Ar. حياء *ḥayā'*) utanç, utanma: 31a/856
ḫayāl (< Ar. خيال *ḫayāl*) hayal:
ḥ.+i 34a/936, 35b/979
ḫ.+in 5b/140
ḫ.+ine 1a/13, 23b/648
ḥayāt (< Ar. حيات *ḥayāt*) canlı, sağ olma durumu; yaşam: 38a/1054, 40a/1099, 54a/1497
ḥ.+ın 54a/1491
ḥayāt ı cān (< Ar. *ḥayāt u cān*) hayat ve can: 38a/1054, 40a/1099, 54a/1497
ḥay(ı)f (< Ar. حيف *ḥayf*) haksızlık, zulüm; esef etmek: 6b/168, 7a/176, 20a/545, 42b/1174, 44b/1237, 58a/1607
ḥ.+a 9b/245, 45b/1261, 59a/1634,
ḥ.+dur (ḥayıfdur) 59a/1632
ḥ.+ı 44a/1211, 45b/1255
hayḫır- haykırmak: bk. *hayḳır-*
h.-uban 27a/739
hayḳır- bk. *hayḫır-*
h.-dı 19a/519
h.-uban 46b/1291
ḫayli (< Far. خيلي *ḫaylá*) epey, oldukça, çok: 10a/263, 43a/1195
ḫayr (< Ar. خير *ḫayr*) iyilik, hayır: 4b/117, 28a/765, 43b/1206
ḫ.+dan 10a/265
ḫ.+ı 32b/900, 50a/1388
ḫ.+ıla 58a/1606, 58a/1614
ḫayr-ābād (< Ar. *ḫayr*; Far. *ābād*) hayırlı, mutlu: 13b/363, 41b/1147
ḫayr-ābād ḳıl- vedalaşmak:
ḫ. ḳ.-dı 13b/363
ḫayr-yād ėt- hayırla anmak, iyi hatırlamak:
ḫ. ė-ti
ḥayrān (< Ar. حيران *ḥayrān*) hayran; şaşkın, şaşırıp kalmış: bk. *ḫayrān*

4a/92, 6b/165, 12a/317, 27b/753, 31a/856, 38a/1046, 43b/1201

ḫayrān ėt(d)- hayran etmek:
ḫ. ė-erler (ḫayrān ėderler) 4a/92

ḫayrān ol- hayran olmak:
ḫ. o-dı 28b/785

ḫayrān ḳal- şaşırmak:
ḫ. ḳ-mışıdı 24a/652

ḫayran bk. *ḫayrān* 30b/839, 30b/844

ḫazāyin (< Ar. خزائن *ḫazā'in*) hazineler: 57a/1587

ḫazān (< Far. خزائن *ḫazān*) güz, sonbahar: 1b/33

ḫaẕer (< Ar. حذر *ḫaẕer*) sakın! çekin!: 18a/484
ḫ.+de 59a/1641
ḫ.+dür 14a/377

ḫaẕer ėt- korkmak, çekinmek:
ḫ. ė.-meŋ 18a/484

ḫāżır (< Ar. حاضر *ḫāżir*) hazır, âmâde: 22a/607, 38a/1047

ḫazine (< Ar. خزينه *ḫazīne*) hazine, büyük servet: 31b/871
ḫ.+m 3b/89
ḫ.+ŋ 50a/1386
ḫ.+sinde 35a/969

ḫażret (< Ar. حضرت *ḫażret*) hazret:
ḫ.+de 59b/1654
ḫ.+e 28a/770, 60a/1660
ḫ.+inde 39a/1076
ḫ.+ine 30a/819, 3b/80, 45a/1241, 48a/1327, 49b/1376, 52b/1461, 53a/1466, 54b/1512, 57b/1596
ḫ.+üŋden 56a/1559
ḫ.+üŋe 59b/1657

hediyye (< Ar. هديه *hediye*) armağan: 2a/35

heft (< Far. هفت *heft*) yedi: 2b/54

helāk (< Ar. هلاك *helāk*) ölme, öldürme, yok etme, yok olma: 22a/596, 22b/619, 42b/1174
h.+e 53a/1462
h.+i 26a/708, 27b/754

helāk ėt(d)- yok etmek, öldümek:
h. ė.-em (helāk ė dem) 49a/1351

helāk ol- helâk olmak, ölmek:
h. o.-dı 3a/71
h. o.-ur 3b/80

ḥelāl (< Ar. حلال *ḥelāl*) helal: 34b/957

hem (< Far. هم *hem*) hem: 1a/10, 1b/24, 1b/27, 13a/354, 14a/372, 18a/493, 19b/527, 20a/539, 20a/541, 22a/605, 28a/770, 28a/772, 32a/876, 37a/1021, 38b/1067, 46a/1269, 47a/1299, 47b/1312, 51b/1424, 55b/1535

hem-dem (< Ar. همدم *hem-dem*) eş, arkadaş, dost:33b/917

hemān (< Far. همان *hemān*) hemen, derhal: bk. *hemāne* 3a/72, 6a/155, 8a/210, 11a/292, 13b/363, 15b/421, 16b/451, 19b/530, 19b/533, 21b/586, 22a/607, 35a/959, 37b/1037, 40b/1124, 41b/1149, 44a/1217, 45a/1243, 45b/1254, 46b/1281, 49a/1357, 54a/1494, 58a/1605

hemānā (< Far. همانا *hemānā*) tam, aynen; oysa ki: 4b/117, 12b/336, 37b/1041

hemān-dem (< Far. همان دم *hemān-dem*) derhal, o anda: 3a/64, 9b/247, 12a/319, 19b/532, 53a/1466

hemāne bk. *hemān* 34b/946, 34b/948, 56b/1570

hemīn (< Far. همين *hemīn*) hemen, her zaman: 26a/710, 51b/1423, 52b/1456

hemīşe (< Far. همیشه *hemīşe*) dâima, her zaman: 6b/161, 46a/1266

hem-rāh (< Far. همراه *hem-rāh*) yol arkadaşı, yoldaş: 23b/642

hemtā (< Far. همتا *hem-tā*) eş, denk, benzer: 46a/1278, 51b/1427

henüz (< Far. هنوز *henüz*) az önce, daha şimdi, yeni; daha, hâlâ: 17b/477, 18b/504, 24a/655

hep (< Far. هب *heb*) hep, bütün, tüm olarak: 7b/191, 13b/356, 20b/559, 21b/587, 21b/588, 32a/881, 43b/1207, 44a/1218, 47b/1317, 48a/1330

her (< Far. هر *her*) her: 1b/25, 1b/31, 3a/63, 3a/65, 4b/112, 4b/113, 6a/146, 6a/153, 6a/157, 6a/159, 6b/172, 7a/184, 9a/232, 9b/247, 10b/278, 11b/307, 12a/316, 14a/373, 14a/375, 14a/383, 14b/386, 14b/390, 15a/403, 15a/411, 15b/416, 18a/490, 23a/634, 23a/633, 23b/637, 24a/657, 26a/709, 26b/729, 27a/746, 29a/794, 41b/1153,

42a/1154, 43b/1204, 49b/1372, 52a/1436, 56b/1563, 59a/1640, 59b/1657

her bir her biri: 6a/157, 15a/403, 26a/709

h.+i 10b/278, 11b/308, 18a/490

h.+inde 6a/159

h.+ne 4b/112

h.+inüŋ 4a/91

her-giz (< Far. هرگز *hergiz*) asla, hiçbir şekilde: 15b/423, 36b/1001, 40a/1101, 52b/1452

hest (< Far. هست *hest*) var: 51a/1417

heştād (< Far. هشتاد *heştād*) seksen: 39b/1094

hevā (< Ar. هوى *hevā*) heves, istek, arzu:

h.+sı 26a/713

hey hey! ah ah! seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz; acı çekenlerin söylediği söz: : bk. *heyā, hey-a-hey* 13b/357, 19b/531, 33b/916

heyā bk. *hey, hey-a-hey* 49a/1363

hey-ā-hey bk. *hey, heyā* 13b/357, 48b/1346, 56b/1566

heybet (< Ar. هيبت *heybet*) heybet, korku:

h.+den 10b/279

hezār (< Far. هزار *hezār*) bin: 7b/199, 43b/1200

hezārān (< Far. هزاران *hezārān*) binlerce, bin kere: 30b/838

ḫıyām (< Ar. خيام *ḫiyām*) çadırlar:

ḫ.+ı 42a/1155

ḫınzīr (< Ar. خنزير *ḫinzīr*) domuz: 27a/734

ḫıridar (< Far. خريدار *ḫarīdār*) alıcı, müşteri: 27a/742

ḫışm (< Far. خشم *ḫışm*) öfke, kızgınlık:

ḫ.+ı 6b/164

ḫ.+ına 27b/754

ḫışm-nāk (< Far. خشمناك *ḫışm-nāk*) öfkeli, kızgın: 47a/1297

ḫışm eyle- kızmak, öfkelenmek:

ḫ. e.-yip 17a/467

Ḫıṭāyī Çin işi: 22a/601, 56a/1551

ḫıyār (< Far. خيار *ḫiyār*) hıyar: 7b/195, 20b/552

ḫız hız: 57a/1578

Ḫıżır *k.a.* Hızır a.s.: 57a/1576

hicr (< Ar. هجر *hecr*) ayrılık: 24a/656

hicrān (< Ar. هجران *hicrān*) ayrılık: 6b/160, 25a/689, 40a/1109

h.+ı 53a/1469

hicret (< Ar. هجرت *hicret*) göç:

h.+e 60a/1666

hiç (< Far. هيچ *heç*) hiç: 1a/4, 10b/279, 20a/546, 24b/672, 33b/929, 35a/970, 36b/1003, 39b/1096, 44a/1214, 50a/1380

ḫikāyet (< Ar. حكايه *ḫikāye*) hikaye, öykü: 24a/658, 33a/915, 42b/1180

ḫilāf (< Ar. خلاف *ḫilāf*) ters, aykırı: 46a/1267

ḫilāf-ı 'ādet eyle- alışılmışın dışında davranmak:

ḫ. e.-düŋ 46a/1267

hilāl (< Ar. هلال *hilāl*) hilal, ayın ilk şekli: 30b/835

ḫil'at (< Ar. خلعت *ḫil'at*) kaftan:5a/128, 51b/1426

ḫ.+lar 21b/586, 22a/601

ḫil'at gėyür- kaftan giydirmek:

ḫ. g.-di 5b/136

ḫile (< Ar. حيله *ḫāle*) hile: 45a/1239

himmet (< Ar. همت *himmet*) yardım; çaba: 4b/106, 5a/128

himmet ėt(d)- çabalamak; yardım etmek:

h. ė.-ip (himmet ėdip) 4b/106

Hind *y.a.* Hint, Hindistan: 12b/335

H.+e 11b/310

Hindüstan *y.a.* Hindistan:

H.+a 12b/341

ḫisābsuz (< Ar. حساب *ḫisāb*; Tü. *+suz*) hesapsız, sayısız: 23b/645

ḫizmetkār (< Ar. خدمت *ḫidmet* + Far. كار *ḫizmetkār*) hizmetkar: 21b/580

ḫizmetkār-ı fānī değersiz hizmetçi: 21b/580

ḫoḳḳabāzī (< Ar. حقّه *ḫuḳḳa*; Far. باز *bāz*) hokkabaz, oyuncu: 34b/945, 35b/979

ḫōr (< Far. خور *ḫor*) değersiz, bayağı: 7b/191, 8b/217, 49a/1360, 60a/1662

ḫoryadlıḳ(ġ) (Tar. Söz. III/1924) hoyrat, huysuz, kaba:

ḫ.+ın 35a/962

ḫoş (< Far. خوش *ḫoş*) hoş: bk. *ḫoş* 59a/1643

ḫoş bk. *ḫoş* 2b/58, 2b/60, 4a/94, 5a/12920a/266, 13a/351, 27a/747, 27b/760, 37b/1040, 38b/1057, 43b/1206, 51b/1424, 52a/1444

ḫoş-āb (< Far. خوشاب *ḫoşāb*) parlak: 15b/424

ḫ.+ı 31a/859

ḫoşça hoş bir biçimde olan; hoş olarak, iyice, güzelce: *hoş+ça* 9a/241

ḫoş gel- hoş gelmek, ağırlamak: 23b/636

ḫ. g.-ür 11a/299

ḫoşnūd (< Far. خوشنود *ḫoşnūd*) hoşnut, menun: 58a/1614

ḫoşnud ḳıl- hoşnut etmek, memnun etmek:

ḫ. ḳ.-urlar 58a/1614

ḫod (< Far. خود *ḫod*) kendi: bk. *ḫū* 5b/144, 7b/191, 34a/931, 40a/1111, 59a/1630, 59b/1650

hū (< Ar. هو *hū*) Allah; 'hû' sözünü söyleyerek Allah'ı anma: 10b/284

h.+sından 47b/1320

h.+yı 49a/1363

ḫū bk. *ḫod* 46a/1276, 47b/1320, 50a/1383, 50a/1387, 51b/1422, 53a/1468

ḫūb(b) (< Far. خوب *ḫūb*) güzel: 1a/15, 1b/20, 5b/140, 16a/426, 21b/584, 24b/671, 26a/713, 29b/815, 30b/833, 30b/836, 32a/878, 34a/939, 36a/995, 38a/1047, 45b/1256, 46a/1273, 55a/1530

ḫ.+ı (ḫubbı) 59a/1631

ḫ.+lar 55a/1530

ḫ.+laruŋ 34a/942

ḫūb-āvāz güzel sesli: 38a/1047

ḫūb-cemāl güzel yüzlü:

ḫ.-e 1a/15

ḫūbān (< Far. خوبان *ḫūbān*) güzeller: 21b/583, 22a/599, 22b/609

ḫublıḳ(ġ) güzellik: *ḫūb+lıḳ*

ḫ.+ıla (ḫūblıġıla) 9a/236

*ḫ.+ına (ḫūblıġına)*29b/804

ḫulḳ (< Ar. خلق *ḫulḳ*) huy, yaradılış: 17a/461, 22b/617

ḫ.+ı 30b/834

ḫ.+ın 40b/1113

ḫulḳ eyle- yaratmak, canlandırmak: bk. *ḫulḳ ėt(d)-*

ḫ. e.-er 17a/461

ḫulḳ ėt(d)- bk. *ḫulḳ eyle-*

ḫ. ė.-iben (ḫulḳ ėdiben) 22b/617

ḫumār (< Ar. خمار *ḫumār*) sersemlik, mahmurluk: 15b/424

ḫūn (< Far. خون *ḫūn*) kan:

ḫ.+dur 24b/670

ḫūnḫōr (< Far. خونخور *ḫūnḫōr*) kan dökücü, zâlim, gaddar: 6b/162, 8a/205, 8a/211

ḫūnḫōr-ı bed-baḫt kötü talihli zâlim: 8a/205

ḫūr (< Ar. حور *ḥūr*) cennet kızı, huri: bk. *ḥūrī, ḫūrī* 31a/857

ḫ.-uŋ 53b/1482

ḫ.-um 24a/655

ḫūrī bk. *ḥūr, ḫūrī* 53b/1483, 54b/1511

ḫ.+sin 4a/96, 36b/1001

ḫūrī (< Ar. حورى *ḥūrī*) huri; çok güzel (genç kadın): bk. *ḥūr, ḫūrī*

ḫ.-misin 16a/438

ḫ.+sin 4a/92

ḫurḳat (< Ar. حرقت *ḫurḳat*) yanık, yanıklık: 43a/1190

ḫurmā (< Far. خرما *ḫurmā*) hurma: 8b/218, 26b/729, 26b/730, 27a/745, 43b/1198

ḫūrşīd (< Far. خورشيد *ḫūrşīd*) güneş: 4b/110

ḫurūc (< Ar. خروج *ḫurūc*) dışarı çıkma, çıkış:

ḫ.+ı 7b/197

ḫurūc ḳıl- kurtulma, kurtuluş:

ḫ.+ı ḳ.-a 7b/197

ḫurūş (< Far. خروش *ḫurūş*) coşma, coşku, gürleme:

ḫ.+ı 3b/77

ḫusūf < Ar. خسوف *ḫusūf*) ay tutulması:

ḫ.+ı 31a/858

ḫuṭbe (< Ar. خطبه *ḫuṭbe*) hutbe, dinî konuşma:

ḫ.+si 53b/1482

ḫ.+sini 53a/1470

ḫūy (< Far. خوى *ḫūy*) huy, mizaç:

ḫ.+çün 36b/1009

ḫücre (< Ar. حجره *ḫucre*) hücre, oda: 58a/1602

ḫükm (< Ar. حكم *ḫükm*) yargı; egemenlik, hâkimiyet: 29a/798

ḫ.+i 31b/870, 55a/1526, 57b/1590

ḫ.+ince 53b/1482

ḫükm eyle- hükmetmek: bk. *ḫükm ėt(d)-*

ḫ. e.-düŋ 29a/798

ḫ. e.-riseŋ 46a/1270

ḫükm ėt(d)- bk. *ḫükm eyle-*

ḫ. ė! 3b/88

ḫ. ė.-erdi (*ḫükm ėderdi*) 14b/386

Hümā (< Far. هما *humā*) Hüma kuşu: 57a/1578

ḫürmet (< Ar. حرمت *ḫürmet*) hürmet, saygı: 22b/615

ḫ.+iyçün 36b/1007, 36b/1012, 37a/1014

ḫürrem (< Far. خرّم *ḫurrem*) sevinçli, şen: 12b/330, 29a/790, 55b/1540, 57a/1579

Ḫüseyn-i Manṣūr *k.a.* Hüseyin bin Mansur, Hallac-ı Mansur: 30a/821

ḫüsn (< Ar. حسن *ḫüsn*) güzel, iyi: bk. *ḫüsne* 40b/1113, 46a/1273, 47b/1310

ḫüsn ü ḫasen güzel: 47b/1310

ḫüsn-şemāyil güzel huylu: 53b/1488

ḫüsne bk. *ḫüsn* 50a/1379

ḫüsn-i cemāl (< Ar. *ḫüsn-i cemāl*) yüz güzelliği:

ḫ. c.+in 40b/1113

ḫüsn-i müşekkel (< Ar. *ḫüsn-i müşekkel*) şekli güzel: 34a/941

ḫüsrevānī (< Far. خسرو *ḫusrev*) hükümdara layık, çok iyi: 15a/410

ı (< Ar. و *ve*) ve: bk. *i, u, ü, ve, vü* 38a/1054

'ıḳd (< Ar. عقد *iḳd*) gerdanlık: 42a/1156

'ıḳd'ül-leāl inci dizisi:

'ı.+i 42a/1156

ıḳlīm (< Ar. اقليم *'iḳlīm*) ülke, diyar: 3a/65, 4a/98, 11b/310, 17b/476, 18a/490, 23b/636

ı.+den 6a/146

ı.+e 2b/54, 2b/61, 3a/65, 3b/86, 7a/185, 23b/644, 32a/881

ı.+ine 3a/62

ı.+lere 12b/340

ıraḳ(ġ) (*ıra:k* EDPT 214a) uzak: 17b/468

(ırag̀) 2a/47, 12b/340, 24b/672

ı.+dan 35a/970

ı.+ın (ırag̀ın) 56a/1552

ı.+uz (ırag̀uz) 5a/127

ıram (*ıra:-* EDPT 208a: *ıra-m*) uzak:

ı.+dur 18a/488

ısır- (EDPT 251b) ısırmak: bk. *ısur-*

ı.-maḳ 54b/1507

ı.- maḳdur 41b/1141

ı.-ur 47b/1313

ışlāḥ (< Ar. اصلاح *işlāḥ*) düzeltme, iyileştirme:

ı.+a 35a/961

ışlāḥa gel- yumuşamak, yola gelmek:

ı. g.-mez 35a/961

ısmarla- (<Far. سپار *sipār*; Tü. *+la-*) ısmarlamak:

ı! 4a/103

ıssı (*isig* EDPT 246a) ısı, sıcaklık: 43b/1203

ışur- bk. *ısır-*

ı.-urdı 52a/1445

ışıt- (Tar.Söz. III/1991) parlatmak: *ışı-t-* 40a/1104

'ışḳ (< Ar. عشق *'işḳ*) aşk, sevgi: 1b/26, 1b/27, 1b/30, 1b/31, 3b/77, 3b/78, 23b/649, 24b/673, 25b/692, 30b/837, 30b/845, 31a/856, 31b/862, 31b/863, 31b/867, 34a/933, 35a/971, 35b/975, 38a/1048, 42a/1166, 53a/1470, 54b/1505, 59a/1638, 59a/1639, 59a/1640

ʻı.+a 1b/28, 12b/333, 31b/865, 35b/976
ʻı.+dan 35b/980, 50b/1405
ʻı.+ı 22a/597, 42b/1172, 53a/1467
ʻı.+ıla 34b/944, 46b/1290, 52a/1446, 53a/1464
ʻı.+ına 40b/1112
ʻı.+ında 35b/981
ʻı.+ından 9b/247
ʻı.+um 37b/1035, 38b/1057, 53a/1463
ʻı.+uma 47a/1307
ʻı.+umda 38b/1068
ʻı.+uŋ 3b/85, 34b//949, 35b/979, 36a/998, 40b/1120, 52a/1441
ʻı.+uŋdan 42b/1174

ʻışḳ-bāz (< Ar. *ʻişḳ*; Far. *bāz*) aşkla oynayan, aşık:
ʻı.+ı 34b/952

ʻışḳ-ı ġālib kazanmış aşık: 1b/30

ʻışḳ odı aşk ateşi:
ʻı. o.+na 53a/1470, 53a/1470

ʻıṭr (< Ar. عطر *ʻiṭr*) güzel koku:
ʻı.+ını 18a/489

ʻıyāl (< Ar. عيال *ʻıyāl*) eş, zevce; çocuk: 1a/6, 1a/7, 31b/873, 32a/874
ʻı.+ı 1a/2, 1a/4, 23b/645, 31b/871, 48a/1325
ʻı.+ın 22b/611
ʻı.+içün 48a/1326
ʻı.+uŋ 50a/1386

ʻıyş (< Ar. عيش *ʻayş*) yiyip içme, zevk ü sefa: 28b/789, 29b/814, 51b/1431, 55a/1521

ʻıyş-ı nūş (< *ʻayş*; Far. نوش *nūş*) içki meclisi: 29b/814

ʻıyş ėt- eğlenmek:
ʻı. ė.-dilerdi 55a/1521

ʻıyş u ṭarab yeme içme, çalgı çengi, eğlence: 51b/1431

ibn (< Ar. بن *bin*) oğul: 59b/1652

ibn Yusuf *k.a.* Yusuf'un oğlu: 59b/1652

ʻibret (< Ar. عبرت *ʻibret*) ibret, uyarıcı sonuç:
i.+ler 11b/304

iç (EDPT 17a) iç, dahil:
i.+e 14b/394
i.+i 15b/417
i.+inde 4a/92, 4a/101, 4b/111, , 5b/133, 8a/202, 9a/235, 9a/243, 11a/287, 11a/295, 15a/409, 16b/446, 23b/643, 24a/662, 25b/699, 27b/761, 29b/812, 30a/831, 34a/937, 41b/1153, 42a/1154, 44a/1223, 46a/1272, 46a/1277, 51b/1421, 52b/1448, 53b/1483, 56b/1569, 58b/1626
i.+ine 32a/883, 34a/937
i.+ini 4b/117
i.+re 7a/179, 16b/449, 17b/481, 25a/687, 25b/692

iç- (EDPT 19a) içmek:
i! 9a/239
i.-di 19a/512, 57b/1601, 9a/241, 9b/246
i.-diler 8b/219
i.-elüm 37b/1040
i.-enüŋ 15b/414
i.-erdi 8a/215, 54b/1504
i.-erem 36b/1004, 36b/1005, 36b/1008, 36b/1010, 36b/1010, 36b/1011, 36b/1012, 37a/1014, 37a/1016, 37a/1020, 37a/1021, 37a/1023, 37a/1024, 37a/1026, 37a/1027, 37b/1032, 37b/1033
i.-erim 36b/1003
i.-iben 38a/1043
i.-ip 23b/638, 38a/1044
i.-me! 31b/864
i.-medi 7a/179
i.-mek 18a/482, 2b/60, 41a/1137, 56a/1547
i.-mekler 56b/1566
i.-mez 1b/33

içer- içermek: *iç-er-*
i.-en 36b/1008

içik- (EDPT 25a) tabi olmak, aman dilemek:
i.-di 49b/1375

içil- içilmek: *iç-il-*

i.-di 54b/1516

için (*üçün* EDPT 28b) için: bk. *içün* 34a/933

içre (*içre:* EDPT 30a) içinde: 1b/19, 2a/37, 4b/113, 8b/217, 14a/372, 41b/1153, 42a/1157, 43a/1192, 44a/1211, 44b/1227, 46a/1273, 47b/1309, 51a/1415, 51b/1433, 56a/1547

i.+sin 47b/1309

içün bk. *için*

i.+mi 2a/38

'īd (< Ar. عيد *'īd*) bayram:

'ī.+e 24a/660, 28b/788

'ī.+i 25b/700, 57b/1593

'*ī.-üm* 6b/172, 15a/403

ifrit (< Ar. عفريت *'ifrīt*) ifrit: 41b/1148, 41b/1149, 41b/1150, 41b/1151, 43a/1184, 43a/1186, 44a/1213, 55b/1538

i.+e 39b/1096, 41b/1146, 43a/1183, 56b/1568

i.+i 22a/596, 42b/1181

i.+ler 41b/1145, 55b/1539

i.+leri 55b/1535

i.+üŋ 41b/1147

ifrit eyle- ifrit eylemek:

i. e-yüp 43a/1184

ifṭār (< Ar. افطار *iftār*) iftar, yemek öğünü: 51b/1422

iḥsān (< Ar. احسان *iḥṣān*) bağışlama, bulunma: 23b/646, 31b/872

i.+larıla 50b/1392

iḫtiyār (< Ar. اختيار *iḫtiyār*) seçme, tercih etme:

i.+ı 34a/931

iḫtiyār ėt- seçmek, tercih etmek:

i. ė! 21a/569

ikrām (< Ar. اكرام *ikrām*) ikram, sunma: 2a/36, 13b/365

ikrām ėt- ikram etmek:

i. ė.-di 13b/365

ikrām ḳıl- ikramda bulunmak:

i. ḳ-dum 2a/36

iḳrār (< Ar. اقرار *iḳrār*) saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme; bildirme: 33b/929

i.+ını 44b/1235

ilāhī (< Ar. الاهى *ilāhī*) ilahi: 45a/1250, 54a/1501

ile- (Tar. Söz. III/2036)mesken tutmak, yerleşmek:

i.-rse 4a/93

ilerü (*ilgerü:* EDPT 144a) ileri: 16a/428, 17b/479, 21a/572, 34a/934, 34a/937, 34b/945

illā (< Ar. الا *illā*) -den başka; bilhassa, özellikle; mutlaka, ille: 4a/97, 24b/668, 43b/1203, 48b/1344, 55a/1527, 59a/1640, 59a/1641

ilm (< Ar. علم *'ilm*) ilim, bilgi:

i.+inde 51b/1423

imām (<Ar. امام *imām*) imam: 37a/1016

imān (< Ar. ايمان *imān*) iman, kutsal inanç, itikat: 60a/1661

imdi (*amtı* EDPT 156b) şimdi, şu anda: 8b/228, 12b/328, 16b/445, 19b/524, 40a/1101, 50b/1394, 54a/1502

imren- (*amran-* EDPT 163b) imrenmek:

i.-üp 18b/499

imreniş- karşılıklı imrenmek: *imren-iş-*

i.-mek 54a/1492

inan- (*ınan-* EDPT 188a) inanmak:

i! 39b/1092, 39b/1093

i.-ma! 43b/1209

i.-maz 44a/1210

i.-u 42b/1172

'ināyet (< Ar. عنايت *'ināyet*) iyilik, lütuf: 7b/199, 27b/755, 45b/1259

'ināyet ḳıl- yardımda bulunmak, iyilik etmek:

'i. ḳ.-masa 7b/199

ince (< *yinçge:* EDPT 945a) ince: 37b/1033

İncīl (< Ar. انجيل *incīl*) İncil: 37a/1017

incīr bk. *encīr* 8b/218, 15a/400, 43b/1198

incīr ağacı incir ağacı: 15a/400

incit- incitmek, incinmesine yol açmak, üzmek:

i.-me! 34b/954

i.-memekdür 58b/1628

incü (< *yinçü* EDPT 944b) inci: 37b/1030

i.+den 15b/418

iŋen (*iḏi: 2* EDPT 41b) çok, fazla: 10a/264, 40b/1123

ins (< Ar. انس *ins*) insan: 33b/919, 50b/1402, 56b/1572

i.+e 56a/1552

i.+em 16b/440

i.+i 56b/1568

insāb (< Ar. انصاب *inṣāb*) paylar, hisseler: 58b/1624

insāb ol- nasiplenmek:

i. o.-anlar 58b/1624

inṣāf (< Ar. انصاف *inṣāf*) acıma, merhamet: 59b/1653

i.+a 59a/1631

insān (< Ar. انسان *insān*) insan: 39a/1073, 51a/1413, 55a/1527, 59a/1636

i.+dan 16b/453

intiẓār (< Ar. انتظار *intiẓār*) bekleme, bekleyiş, gözleme: 28a/771

i.+ında 24a/657

ip (*yıp* EDPT 870b) ip:

i.+i 11a/295

iplik(g) iplik: *ip+lik*

i.+ile (ipligile) 13a/346

İrem *y.a.* İrem Bağları: bk. *İrem Bāġı*

İ.+de 58b/1616

İ.+den 17b/474, 3a/62

İ.+dür 18a/488

İrem Bāġı bk. *İrem* 2a/44, 2a/46, 2b/49, 2b/55, 5b/140, 33a/914

İ. B.+na 42b/1175

İ. B.+nda 43b/1200, 55a/1522

irsāl (< Ar. ارسال *irsāl*) gönderme, yollama: 60a/1666

irsāl ol- gönderilmek, yollanmak:

i. o.-dı 60a/1666

irşād (< Ar. ارشاد *irşād*) yo gösteren, klavuz: 23b/64

İsfendiyār *k.a.* İsfendiyar:

İ.+ı 7b/199

ʻİsā *k.a.* İsa, Hz. İsa:

İ.+dur 28b/786

İslām (< Ar. اسلام *islām*) İslam: 36b/1006

İslām-ı dīn İslam dini:

i. 36b/1006

ism (< Ar. اسم *ism*) ad:

i.+i 14a/382, 36b/1013

İsmaʻīl *k.a.* İsmail: 36b/1011

ʻişmet (< Ar. عسمت *ʻismet*) temizlik, dürüstlük:

ʻi.-iyçün 36b/1008, 36b/1012

İsrāfīl *ö.a.* İsrafil:

İ.+e 37a/1018

issi (*is* Tar. Söz. III/2096) sahip: 2a/37, 33a/907

i.+nüŋ 59a/1643

issüz (*isiz* Tar. Söz. III/2101) boş, tenha, sahipsiz: 42a/1162

i.+mi 42a/1162

iste- (*iste:-* EDPT 243a) istemek, istek duymak, aramak:

i! 45b/1258

i.-diler 3a/70, 25a/685, 47a/1295

i.-dügümüz 44b/1228

i.-düklerin 32a/881

i.-mege 4a/100

i.-ŋ 44a/1221

i.-r 1b/24, 4a/101, 9a/235, 31a/855, 43b/1201

i.-rler 44a/1213

i.-rseŋ 26b/721

i.-rsin 19a/519

i.-rüz 45a/1247

i.-sün 47b/1317

i.-yen 19a/518

i.-yü 13b/361, 17b/470, 27a/740

isten- istenmek, aranmak: *iste-n-*

i.-ür 45b/1262

istiḳbāl (< Ar. استقبال *istiḳbāl*) gelecek:

i.+e 22b/609

i.+ine 21b/588

istiḳbāl ėt(d)- karşılamak, karşı gelmek:

*i. ė.-erler (istiḳbāl ėderler)*5a/130

İstinyāş *y.a.* İstinyaş:

İ.+durur 44a/1219

iş I (*i:ş* EDPT 254a) iş, çalışma: 4a/99, 4b/104, 4b/115, 7b/188, 13a/353, 54a/1494

i.+den 47a/1296

i.+dür 12b/339

i.+e 39a/1071

i.+i 9b/247, 12a/314, 12a/316, 19b/527, 58a/1607, 59a/1640

i.+idür 11b/304, 44b/1228

i.+in 19b/532, 22a/595

i.+ini 20b/560

i.+i-yidi 12b/340
i.+ler 2b/48
i.+leri 23a/626
i.+üm 3a/73, 37b/1036, 52b/1452
i.+üŋ 2a/47, 13a/353, 34b/953, 39a/1071
i.+üŋe 34b/954

iş II (*oş 1* EDPT 254b) işte: 59b/1649

işāret (< Ar. اشارت *işāret*) işaret, anlamlı iz, im: 8a/211
i.+ile 26b/731

işbu işbu: *oş bu* 3a/75, 9b/245, 14b/394, 14b/396, 22a/602, 25a/680, 39b/1086, 41a/1132, 51a/1416, 60a/1665

işle- (*işle:-* EDPT 262b) işlemek, çalışmak, yapmak:
i.-düŋ 23a/626
i.-r 2b/48, 33b/918

'işret (< Ar. عشرت *'işret*) içki içme: 2b/60, 9a/238, 25b/701, 41a/1137, 51b/1431, 52a/1447
'i.+de 16b/446, 29a/790
'i.+ler 55a/1522

'işret-i ḫāṣ eyle- eğlenmek: 52a/1447

'işve (< Ar. عشوه *'işve*) naz, cilve: 34b/945

it (*ıt* EDPT 34a) it, köpek: 9a/232, 12a/323, 32b/899
i.+den 13b/365
i.+e 59a/1633
i.+i 13b/366

iti (*yitig* EDPT 88a) sert, keskin: 26b/733

i'tikāf (< Ar. اعتكاف i *'tikāf*) bir yere kapanma: 31b/872

iz (*i:z* EDPT 277a) iz, nişan, alamet, emare:
i.+ini 44a/1216

izle- izlemek, birinin veya bir şeyin arkasından gitmek: *iz+le-*
i.-dük 44a/1216

'izzet (< Ar. عزّت *'izzet*) hürmet, saygı, ikrâm: 25b/698, 32b/899, 51b/1426, 55b/1537
i.+i 19b/526
i.+iyçün 36b/1007, 37a/1014
i.+ile 27b/750
i.+ler 22b/615

ḳaba (*kaba:* EDPT 580b) kaba, özensiz, gelişigüzel yapılmış, zevksiz: 15a/399

ḳabāyil (< Ar. قبائل *ḳabā'il*) kabileler: 43a/1189

Ka'be (< Ar. كعبه *Ka'be*) Kabe, Beytullah: 36b/1005

ḳabīle (< Ar. قبيله *ḳabīle*) kabile: 17a/456

ḳab(i)r- (< Ar. قبر *ḳabr*) mezar:
ḳ.+iyiçün 36b/1010

ḳabūl (< Ar. قبول *ḳabūl*) kabul, rıza: 35a/964, 37a/1016, 46a/1269
ḳ.+dür 46a/1270
ḳ.+ı 36b/1012

ḳabūl ėt- kabul etmek:
ḳ. ė! 54a/1501, 55a/1524
ḳ. ė-meye 30a/824
ḳ. ė.-mez 4a/97

ḳaç (*kaç* EDPT 589b) kaç: 6a/148, 13a/354, 14a/375, 14b/394, 19a/518, 19b/535, 34b/951, 58a/1603

ḳaç- (*kaç-* EDPT 589b) kaçmak, kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak:
ḳ.-an 46a/1279, 51a/1418
ḳ.-ar 12a/320, 32b/897
ḳ.-araḳ 27a/738
ḳ.-arken 49b/1374
ḳ.-arlar 32b/894, 32b/895, 45a/1243
ḳ.-dı 40b/1115, 44a/1217, 52b/1458
ḳ.-ıcaḳ 14a/377
ḳ.-ınca 26b/723
ḳ.-ıp 12b/337
ḳ.-up 33a/903
ḳ.-maġa 9b/252

ḳaçan (*kaçan* EDPT 592a) kaçan, ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman: 1a/12,1b/31, 9b/249, 20b/562, 23a/630, 23b/647, 27b/749, 32a/877, 35a/965, 39a/1080, 4a/95, 51b/1433
ḳ.+ı 49b/1365

ḳaçur- kaçırmak: *ḳaç-ur-*
ḳ.-dı 27a/741

ḳadar (< Ar. قدر *ḳadar*) ölçüsünde, derecesinde: 4a/102

ḳadeḥ (< Ar. قدح *ḳadeḥ*) kadeh:
ḳ.+ler 54b/1517

ḳadem (< Ar. قدم *ḳadem*) ayak, adım: 3a/69, 44a/1223

ḳadem baṣ- ayak basmak:
ḳ. b.-dı 3a/69

ḳadr (< Ar. قدر *ḳadir*) 1. değer, kıymet; itibar, şeref:
ḳ.+e 28a/774, 56a/1548
ḳ.+i 35b/972
2. kadir gecesi:
ḳ.+i 59a/1639

Ḳāf *y.a.* Kaf Dağı, Kaf ülkesi: bk. *Kūh-u Kāf* 18a/487, 18b/500, 34b/949, 41b/1145, 44b/1227, 46b/1286, 47b/1317, 53a/1467, 54b/1509, 55b/1534, 56a/1554
ḳ.+a 44b/1224
ḳ.+uŋ 58a/1615

Ḳāf-ı çevre Kaf'ın etrafı: 47b/1317

Ḳaf mülki Kaf ülkesi
ḳ. m.+nüŋ 55b/1534

Ḳāf şāhı Kaf ülkesinin hükümdârı: bk. *şāh-ı Ḳāf, şeh-i Ḳāf* 53a/1467

ḳafaş (< Ar. قفس *ḳafes*) kafes:
ḳ.+a 26b/723
ḳ.+da 26b/727, 27a/738
ḳ.+la 27a/736

kāfir (< Ar. كافر *kāfir*) inkâr eden, kâfir: 44a/1222
k.+den 60a/1667

kāfūr (< Ar. كافور *kāfūr*) kâfur, ıtırlı madde:
k.+ı 41a/1136

kāh (< Far. گاه *gāh*) bazen, kimi vakit, bazı bazı, kah: 15b/420

ḳahḳaha (< Ar. قهقهه *ḳahḳaha*) kahkaha: 11b/309

ḳaẖı- (*kakı:-* EDPT 609b) öfkelenmek, kızmak:
ḳ.-yıp 32b/891

ḳah(ı)r (< Ar. قهر *ḳahr*) kahır, derin üzüntü veya acı, sıkıntı: 17a/458, 19a/519
ḳ. (ḳahr) 26a/719
ḳ.+a (ḳahra) 21a/573
ḳ.+um (ḳahrum) 21a/574
ḳ.+uŋ (ḳahruŋ) 50a/1385

ḳahr-ı zamān zamanın kahrı, sıkıntısı:
ḳ. z.+a 26a/719

ḳāḳum (< Far. قاقم *ḳāḳum*) kürklü hayvan, as, hermin:
ḳ.+ı 41a/1135
ḳāl (< Ar. قال *ḳāl*) söz, laf: 59a/1640
ḳ.+i 28a/766, 59a/1643
ḳal- (*kal-* EDPT 615b) kalmak; itibar göstermek, değer vermek:
ḳ! 4b/108, 12b/328
ḳ.-alum 10a/269
ḳ.-am 38b/1058
ḳ.-an 6a/157
ḳ.-anı 3a/71, 4a/101, 6a/158, 8a/204, 32b/898
ḳ.-anın 55b/1539
ḳ.-anında 52b/1452
ḳ.-anını 8a/212
ḳ.-anları 32b/888
ḳ.-aydı 58b/1620
ḳ.-dı 3b/81, 8a/202, 13b/366, 30b/840, 30b/844, 41b/1151, 45b/1263
ḳ.-dılardı 20b/554
ḳ.-dum 17a/463, 26a/711, 27a/745, 27b/761
ḳ.-duḳ 30a/820, 33a/909
ḳ.-ıp 20b/558
ḳ.-ıpdur 24a/656
ḳ.-madı 14b/393, 14b/395, 34a/937, 44a/1223
ḳ.-maya 38a/1048
ḳ.-maz 20a/541, 22a/604
ḳ.-mış 17b/481, 40a/1110
ḳ.-mışam 2a/45, 13a/343, 26b/722, 26b/727
ḳ.-mışıdı 22b/608, 34a/943
ḳ.-up 26a/712, 41b/1150
ḳ.-ur 6a/158, 44b/1231, 56a/1549, 58a/1606, 59a/1636
ḳ.-urlar 10a/260, 10b/285, 32a/885, 55a/1522, 56b/1567
ḳal'a (< Ar. قلعه *ḳal'a*) kale:
ḳ.+la 50a/1385
ḳaldur- kadırmak: *ḳal-dur-*
ḳ.-dı 6b/167, 25a/682, 43a/1193
ḳ.-ur 6b/166, 19b/536
ḳalḫ- (bk. *kaltur-* EDPT 619b) kalkmak, doğrulmak:
ḳ.-an 7b/193
ḳ.-ıp 41b/1149
kām (< Far. کام *kām*) arzu, meram, maksat:
k.+ı 56a/1555
ḳamer (< Ar. قمر *ḳamer*) ay: 46b/1281
ḳāmet (Ar. قامت *ḳāmet*) boy, endam: 33a/915
ḳamış (*kamış* EDPT 628b) kamış: 49b/1370
ḳamu (*kamağ* EDPT 627a) bütün, hep: 4b/115, 5b/135, 6a/152, 9a/236, 11b/304, 11b/305, 12b/328, 13b/356, 13b/359, 21a/576, 25a/685, 27a/737, 42a/1167, 43b/1205, 44a/1220, 52a/1443, 53a/1473, 57a/1580, 57b/1594, 58a/1614
ḳ.+lara 54a/1501
ḳ.+muz 27b/753
ḳ.+sı 6a/158, 21b/591, 45b/1254, 56a/1552
ḳ.+sın 17b/471
ḳ.+ya 60a/1658
ḳan (*ka:n 1* EDPT 629b) kan: 8a/207, 20b/552, 49a/1355, 49b/1366, 49b/1367, 49b/1368
ḳ.+a 45a/1248
ḳ.+da 47b/1312
ḳ.+dayımış 28a/768
ḳ.+dur 45a/1248
ḳ.+ı 44a/1217, 45b/1258, 56b/1563
ḳ.+ın 50b/1405, 6b/171
ḳ.+ını 3b/79
ḳ.+um 17a/457, 34b/957
ḳanı ḳaç- kanı çekilmek, çok sinirlenmek:
ḳ. ḳ.-tı 44a/1217
ḳanum ḳayna- kanı kaynamak, heyecanlanmak, yakın hissetmek:
ḳ. ḳ.-maz 17a/457
kān (< Far. کان *kān*) maden, kaynak: 43a/1186
kān-ı kerem (< Far. *kān*; Ar. کرم *kerem*) iyilik kaynağı: 43a/1186
ḳan- (*ka:ñ-* EDPT 632a) kanmak, doymak:
ḳ.-dı 40b/1123
ḳ.-madı 18b/501
ḳanat(d) (*kanat* EDPT 635a) kanat: 40b/1115
ḳ.+ın (ḳanadın) 14b/386
ḳanat bük- kanat çırpmaak, uçmak:

ḳ. b.-di 40b/1115

ḳanatlan- kanatlanmak: *ka-nat+lan-*

ḳ.-dı 22b/612, 57a/1578

ḳanatlu kanatlı: *ḳanat+lu* 10b/274

ḳand (< Far. قند *ḳand*) şeker: 8b/228, 22b/611, 33b/921, 39b/1086, 46a/1272

ḳ.+ın 41a/1139

ḳanda (*ka:ñu:* EDPT 632b) nerede: 1b/23, 2a/46, 2b/49, 14a/373, 14b/394, 16b/441, 19a/518, 21b/583, 29a/791, 35a/966

ḳ.+dur 2b/55

ḳ.+lıġuŋ 47b/1311

ḳanı (*ka:ñu:* EDPT 632b) hani, hangi: bk. *ḳanḳı* 2a/46, 6b/169, 6b/172, 13b/367, 15a/403, 15a/404, 24b/665, 25a/683, 43a/1189, 45a/1246, 46b/1289, 47a/1303, 47b/1310, 47b/1312, 48b/1342

ḳanlu kanlı, düşman: *ḳan+lu* 47b/1315

ḳ.+umdurur 48b/1345, 49b/1364

ḳ.+mı 44a/1221, 49a/1351

ḳ.+sı 47a/1297

ḳ.+sıdur 46b/1293, 48a/1334

ḳanḳı bk. *ḳanı*

ḳ.+sın 4a/93

k'anuŋ ki onun: 55b/1532

ḳap (*ka:b* EDPT 578b) kap:

ḳ+ı 15a/407

ḳap- (*kap- 1* EDPT 580a) kapmak:

ḳ.-anlar 48a/1334

ḳ.-ardı 18b/499

ḳ.-dı 16b/451, 34b//949, 48a/1333

ḳ.-duġuŋ 48b/1342

ḳ.-uban 45a/1242

ḳapıl- kapılmak, tutulmak: *ḳap-ıl-*

ḳ.-dı 30b/842

ḳapu (*kapıġ* EDPT 583a) kapı: 8a/209, 15a/407, 15b/419, 15b/421, 57b/1600

ḳ.+dan 15a/409

ḳ.+nuŋ 15b/420

ḳ.+sı 15b/418, 41b/1152

ḳ.+sına 59a/1635

ḳ.+yı 24a/663

ḳapucı kapıcı: *ḳapu+cı*

ḳ.+lara 21a/569

ḳapu vāri (*kapu*; Far. واری *vārī*) kapı gibi: 15a/407

ḳar (*ka:r 1* EDPT 641a) kar: 6b/164, 12a/315, 13b/369, 43b/1203

ḳa'r (< Ar. قعر *ḳa'r*) dip, derin:

ḳ.+ına 26a/719

kār (< Far. کار *kār*) kâr, kazanç, fayda: 52a/1441

ḳara (*kara:* EDPT 643b) kara, en koyu renk, siyah: 8a/208, 9a/231, 16b/449, 16b/450, 41b/1144, 59b/1656

ḳaraŋu (*karañğu:* EDPT 662b) karanlık: 6a/152, 19b/533

ḳarar- (*kara:r-* EDPT 663a) kararmak, rengi karaya dönmek:

ḳ.-dı 21a/569, 34a/931, 49b/1366

ḳarar ėt- beklemek: 21a/569

ḳaravaş (< *karabaş* bk. *kara:* EDPT 643b) köle, cariye: 56a/1556

ḳ.+lar 22a/601, 23a/633, 55a/1518, 55a/1530, 56a/1551

ḳardaş (*karında:ş* EDPT 662a) kardeş: bk. *ḳarındaş* 13b/360, 13b/367, 18a/494, 21a/577, 24b/671, 25b/704, 45b/1265, 46a/1266, 48a/1324, 53a/1467

ḳ.+ı 25a/682, 54b/1515

ḳ.+ıduḳ 16b/446

ḳ.+ından 46b/1291

ḳ.+ını 56b/1564

ḳ.+lar 17b/480

ḳ.+um 21a/579

ḳ.+umdan 24b/668

ḳ.+umı 18b/507

ḳ.+uŋa 40b/1120

ḳ.+uŋı 30a/830

ḳarġa (*karğa:* EDPT 653a) karga:

ḳ.+sı 40b/1115

ḳarıl- (*karılmak I* Tar. Söz. IV/2300) karışmak; çiftleşmek:

ḳ.-a 50a/1388

ḳarınca (*karınçğa:* EDPT 662a) karınca: 14a/373, 14a/380, 38b/1064, 44b/1232

ḳ.+dan 33a/903

ḳ.+lar 14a/376

ḳ.+sı 14a/378

ḳarındaş bk. *ḳardaş* 25a/687, 25a/688, 25a/689, 25a/690, 25a/691, 25b/692, 46a/1268

ḳ.+ı 56b/1572

ḳarşı (*karşı: 1* EDPT 663b) karşı, yamaç: bk. *ḳarşu* 29a/791, 57a/1580

ḳarşı dur- karşı durmak:

ḳ. d.-a 29a/791

ḳarşu bk. *ḳarşu* 7b/192, 13b/368, 15a/410, 15b/425, 21b/584, 23a/630, 43b/1201, 55a/1527

ḳ.+dan 11a/297

ḳ.+sına 15a/398, 15a/406

ḳarşu çıḳ- karşılamak üzere yola çıkmak, karşı gelmek:

ḳ. ç.-dı 23a/630

ḳarşu var- karşı gitmek, karşılamak:

ḳ. v.-up 55a/1527

ḳaş ḳaş gül- kahkahayla gülmek:

ḳ. g.-erdi 10b/273

ḳaṣd (< Ar. قصد *ḳaṣd*) amaç, istek, maksat: 4b/105, 7a/185, 46b/1292

ḳ.+ın 32a/879

ḳaṣd-ı cān cana kast:

ḳ. c.+dur 7a/185

ḳaṣd ėt(d)- kastetmek:

ḳ. ė.-ersin (ḳasd ėdersin) 4b/105, 46b/1292

ḳaş (*ka:ş 1* EDPT 669a) kaş:

ḳ.+ıyiçün 49a/1350

ḳ.+ına 8b/225

ḳ.+içün 56a/1557

ḳ.+laruŋa 37a/1026

ḳat (*kat 1* EDPT 593b) kat, giyeceklerde takım; tabaka: 47b/1311

ḳ.+ına 1a/3, 3b/80, 4b/111, 18a/483, 28b/786, 31b/872, 40b/1116, 40b/1125, 42a/1159, 44b/1229, 45a/1241, 45b/1264, 48a/1327, 49b/1376, 50b/1399, 54b/1512, 57b/1596

ḳ.+ında 39a/1076, 40b/1118, 45b/1257, 51a/1411, 9b/255

ḳ.+uma 17a/459, 26b/725, 33a/906, 42a/1161, 46b/1289

ḳ.+umda 4a/90

ḳ.+uŋda 46a/1269

ḳ.+uŋdan 56a/1559

ḳaṭ' (< Ar. قطع *ḳaṭ'*) ilerleme, geçme, yol alma: 59a/1634

ḳat- (*kat- 1* EDPT 594b) katmak, ilave etmek:

ḳ.-dı 38a/1053

ḳ.-dılardı 54a/1499, 57a/1582

ḳ.-ına 16a/435

ḳaṭār (< Ar. قطار *ḳaṭār*) katar: 10b/277

ḳatı (*katıġ* EDPT 597b) sert, katı: 10b/279, 11a/292, 11a/294, 20a/542, 24b/674, 35a/961, 53a/1469

ḳatır (*katır* EDPT 604a) katır: 23a/634

ḳaṭranlu katranlı: *ḳatran+lu* 13a/342

ḳavış- (*kavış-* EDPT 588a) kavuşmak: bk. *ḳavuş-*

ḳ.+duḳ 33a/910

ḳāvī (< Ar. قوي *ḳavī*) güçlü, sağlam, güvenilir: 7a/181

ḳav(i)l (< Ar. قول *ḳavl*) söz; sözleşme, anlaşma: 18b/503

ḳ (ḳavl) 28a/773

ḳ.+ümüz (ḳavlümüz) 18b/504

ḳavm (< Ar. قوم *ḳavm*) kavim, budun: 17a/456, 43a/1189

ḳ.+i 26b/733, 46a/1276, 59b/1647

ḳ.+ile 59b/1644

ḳavm ḳabile eş dost, akraba: bk. *ḳavm ü ḳabāyil* 17a/456

ḳavm ü ḳabāyil bk. *ḳavm ḳabile*

ḳavseyn (< Ar. قوسين *ḳavseyn*) iki kavis, iki kaş: 37a/1026

ḳavuş- bk. *ḳavış-*

ḳ.-dı 57a/1581

ḳay (Tar. Söz. IV/2366) sağanak, yağmur, bora: 13b/369

ḳay- (EDPT 674b) dönmek:

ḳ.-alum 7a/186

ḳ.-urmaz 42b/1176

ḳayġulu (*kadğu:* EDPT 598b) kaygılı: *ḳayğu+lu* 25b/694

kāyināt (< Ar. كائنات *kā'ināt*) kâinat, tüm evren:

k.+ı 58b/1620

ḳayısı (< Far. قيسى *ḳaysī*) kaysı: 43b/1198

ḳā'im (< Ar قائم *ḳā'im*) ayakta duran, bulunan, sağlam: 35b/981

ḳayna- (*kayın-* EDPT 678a) kaynamak:

ḳ.-maz 17a/457

ḳ.-r 6a/152, 10a/258, 26a/718, 27b/752, 39a/1082

ḳayur- (*kayırmak* Tar. Söz. IV/2391) kayırmak, savunmak, korumak:

ḳ.-ur 35b/982

ḳażā (< Ar. قضاء *ḳażā'*) kaza, alın yazısı: 7b/197, 44b/1231, 44b/1232, 44b/1233, 47a/1301

ḳ.+yı 6b/160

ḳazma kazma: *ḳaz-ma*

ḳ.+dur 8a/206

kebāb (< Ar. كباب *kebāb*) kebap: 8a/212

k.+ı 51b/1432

kebāp ėt(d)- kebap etmek:

k. ė.-ip (kebāp ėdip) 8a/212

kef (< Ar. كف *keff*) ayak tabanı: 55a/1518

kefīl (< Ar. كفيل *kefil*) kefil:

k.+dür 14b/397

kej (< Far. كژ *kej*) eğri: 12b/332

kelām (< Ar. كلام *kelām*) söz; söyleyiş biçimi, söyleme:

k.+ı 5a/126, 20b/557, 41b/1140

k.+ın 16a/437, 54b/1506

k.+um 60a/1669

k.+uŋ 19a/513, 35a/958, 35a/964, 38b/1059

keleci (Tar. Söz. IV/2398) söz, lakırdı: 34b/951

k.+ŋ 34b/953

kelīm (< Ar. كليم *kelīm*) söyleyen, konuşan: 39a/1083

kelp (< Ar. كلب *kelb*) köpek: 13b/362

kelp-ṭāzī Arap köpeği: 13b/362

kem (< Far. كم *kem*) fena, kötü; eksik, noksan:

k.+ine 40a/1105

kem-ḫarf kötü söz: 15a/402

kemāl (< Ar. كمال *kemāl*) olgunluk: 1b/21

k.+in 40b/1113

kemālāt (<Ar. كمالات *kemālāt*) olgunluklar: 51b/1425

kemend (< Far. كمند *kemend*) kement:

k.+i 49a/1360

kemīn (< Far. كمين *kem* +*īn*) çok az, küçük, aciz:

k.+em 60a/1662

kemiş- (EDPT 724a) bırakmak, koymak:

k.-di 38a/1054

k.-ti 54a/1500

kemter (< Far. كمتر *kemter*) değersiz, aşağı: 35a/958, 38b/1059

kenār (< Far. كنار *kenār*) kenar, kıyı, yaka:

k.+a 19b/529, 30a/822

kendözi (*kendözü* Tar. Söz. IV/2412) kendisi:

k.+mi 27a/738

k.+n 22a/605, 59a/1634

k.+nden 24a/651

k.+ne 39b/1089

k.+ni 2a/40

kendü (*kentü:* EDPT 728b) kendi, öz, dönüşlülük adılı: 23b/642, 24a/651, 32b/897, 37b/1041, 50a/1388, 59a/1636

k.+den 23a/632

k.+lere 13a/348

k.+nüŋ 38b/1063

k.+ye 13b/368, 32a/879

kenīz (< Ar. كنيز *kenīz*) köle, cariye:

k.+e 54a/1495

kerem (< Ar. كرم *kerem*) bağış, iyilik, cömertlik, eli açıklık: 40b/1121, 43a/1186, 53a/1468

k.+den 4a/100, 28a/767

k.+ler 22b/615, 28b/789

kerem ḳıl- bağışlamak:

k. k! 53a/1468

kerīm (< Ar. كريم *kerīm*) cömert, kerem sahibi:

k.+inden 28b/789

kes (< Far. كس *kes*) kimse, kişi: 51b/1420

kes- (EDPT 748b) kesmek, doğramak:

k! 49a/1363

k.-di 19b/532

k.-en 47b/1310

k.-erler 11a/295

kesb (< Ar. كسب *kesb*) kazanç: 14a/377

kesil- kesilmek: *kes-il-*

k.-en 49a/1354

kestür- kestirmek: *kes-tür-*
k.-eyüm 50a/1384

kete (Tar. Söz. IV/2457) kete, külde pişmiş çörek: 53b/1479

kevneyn (< Ar. كونين *kevneyn*) iki âlem, dünya ile ahiret: 58b/1618

key (Tar. Söz. IV/2458) çok, pek: 1b/30, 6a/149, 11b/301, 14a/377, 15a/400, 20b/556, 25b/692, 26b/725, 31a/848, 31a/850

kez (*gez I* Tar. Söz. III/1685) kez, kere: 6a/146, 8b/229, 9a/230, 9a/242,11b/302, 18b/500, 22a/600, 27b/761, 34a/941, 36a/994, 37b/1038, 38a/1046, 40b/1112, 40b/1113, 44b/1224, 49a/1356, 55a/1520

ḳıl (*kıl* EDPT 614b) kıl; kıl gibi ince: 9a/235
ḳ.+ıdı 24a/657
ḳ.+ına 45b/1259
ḳ.+ından 31b/861

ḳıl- (*kıl-* EDPT 616a) 1. etmek, yapmak:
ḳ! 8a/209, 34b/956, 39a/1075, 40b/1121, 58a/1605
ḳ.-a 7b/197, 9a/239, 14b/388, 17a/467, 29a/790, 30a/822, 34b/952
ḳ.-alar 2b/55
ḳ.-alı 40a/1111
ḳ.-alum 5a/125, 10a/269
ḳ.-am 23a/624, 38b/1058
ḳ.-asın 25b/704, 36a/989
ḳ.-dı 2b/58, 5a/129, 5b/137, 7b/193, 8a/211, 8a/214, 8b/220, 8b/227, 11b/305, 13b/363, 16a/436, 20b/556, 20b/565, 21a/576, 21b/587, 22b/618, 23b/649, 24b/673, 26a/715, 27a/741, 28a/763, 28b/776, 28b/786, 29a/803, 30a/818, 30a/826, 31a/847, 33a/906, 33a/908, 33a/911, 33b/921, 34b/946, 34b/948, 36a/994, 40b/1124, 41a/1135, 42a/1159, 42b/1171, 43a/1191, 44b/1237, 47a/1298, 49b/1369, 49b/1370, 50b/1399, 51a/1407, 51a/1409, 52a/1434, 52a/1444, 54a/1494, 57b/1588, 57b/1592, 57b/1597, 59a/1636
ḳ.-dılar 27a/742, 27a/747, 54b/1508, 55b/1537
ḳ.-dılardı 7a/177, 20b/554
ḳ.-duġuŋ 9a/234
ḳ.-duḳların 32a/884
ḳ.-dum 2a/36
ḳ.-duŋ 15a/401, 15a/402, 23a/623, 23a/624
ḳ.-ıp 7b/200, 9a/238, 10a/261, 20b/564
ḳ.-ma! 34b//949, 58b/1628, 59b/1653
ḳ.-maġıl 55a/1523
ḳ.-maḳlıġa 38b/1061
ḳ.-maŋ 50a/1380
ḳ.-masa 7b/199
ḳ.-mayıcaḳ 36a/990
ḳ.-mış 17b/481, 22a/597, 22b/619, 28a/773
ḳ.-mışdur 24a/658
ḳ.-mışıdı 34a/943, 44a/1211
ḳ.-mışlardı 22b/614
ḳ.-mışsız 51b/1428
ḳ.-sam 39b/1088
ḳ.-up 33a/903, 43a/1191, 54b/1508, 54b/1511
ḳ.-ur 1a/5, 6b/169, 7b/199, 10a/258, 18b/509, 19b/536, 20a/542, 20a/548, 20b/561, 23b/646, 31b/872, 32b/899, 38a/1046, 41b/1147, 47a/1305, 48a/1323, 49a/1352, 53b/1488, 57a/1578, 57b/1596
ḳ.-uram 48b/1343
ḳ.-urdı 2b/60, 47b/1314, 49a/1355
ḳ.-urlar 10a/260, 10b/285, 11b/306, 13a/348, 13a/350, 45a/1239, 49b/1368, 51b/1431, 55a/1522, 56b/1567
ḳ.-ursın 39a/1072

ḳılıç(c) 7b/195, 49a/1361
ḳ.+a (ḳılıca) 12a/319
ḳ.+ıla 49b/1364
ḳ.+ına (ḳılıcına) 50a/1382
ḳ.+ları 49a/1354

ḳılıç çal- kılıç sallamak, kılıcıyla savaşmak:
ḳ. ç.-ardı 7b/195
ḳ.+ıla ç! 49b/1364

ḳır- (*kır-* EDPT 643a) kırmak; öldürmek:
ḳ.-ardı 49b/1366
ḳ.-ıban 27b/759

ḳırḫ (*kırk* EDPT 651a) kırk: bk. *ḳırḳ* 3a/62, 6b/166

ḳırnaḳ (*kırna:k* EDPT 661b) cariye, halayık: 41b/1140, 57b/1588

ḳ.+ını (ḳırnaġını) 54b/1506

ḳırḳ bk. *ḳırḫ* 1b/19, 3a/66, 5a/119, 6a/151, 6b/163, 6b/164, 7a/179, 11a/296, 15b/418, 17b/481, 20a/540, 26a/706, 26a/707, 27b/754, 32a/885, 44a/1220, 53b/1478, 53b/1481, 56a/1547, 56b/1566, 60a/1666

ḳıṣṣa (< Ar. قصّه *ḳıṣṣa*) kıssa, kısa hikâye:

ḳ.+m 24b/670

ḳ.+sını 20b/559

ḳısu (Tar. Söz. IV/2520) sıkıntı, eziyet:

ḳ.+da 26a/706

ḳ.+dan 39b/1095

ḳış (*kış* EDPT 670a) kış: 29a/795, 37a/1019, 43b/1203

ḳıṭmīr (< Ar. قطمير *ḳıṭmīr*) az: 23b/649

ḳıvan- (*küven-* EDPT 690a) kıvanmak, iftihar etmek, memnun olmak:

ḳ.-u 30a/826, 42a/1158, 43a/1183, 45b/1264, 54b/1515

ḳıy- (*kıḏ-* EDPT 595a) kıymak, acımadan vermek

ḳ.-amaz 45b/1261

ḳ.-duŋ 50a/1379

ḳ.-ıpdur 29b/808

ḳıya (Tar. Söz. IV/2526) kıyasıya, sert, haşin: 37a/1026

ḳıyām (< Ar. قيام *ḳıyām*) ayakta durma, ayağa kalkma:

ḳ.+ı 42a/1155

ḳıyāmet (< Ar. قيامت *ḳıyāmet*) kıyamet, mahşer günü: 33a/915, 51a/1418, 51b/1420

ḳ.+de 49a/1358

ḳıyāmet ḳop- kıyâmet kopmak, ortalık karışmak:

ḳ. ḳ.-ar 51a/1418

ḳ. ḳ.-duġın 51b/1420

ḳıyās (< Ar. قياس *ḳıyās*) kıyas, mukayese:

ḳıyās ėt- kıyaslamak, mukayese etmek:

ḳ. ė! 9a/234, 41b/1143

ḳıymet (< Ar. قيمت *ḳıymet*) kıymet, değer:

ḳ.+i 2a/34, 20a/538

ḳız (*kı:z 1* EDPT 679b) kız: 1a/6, 1a/7, 5b/139, 8a/213, 8b/216, 9a/240, 9a/241, 9a/242, 9b/255, 15b/423, 16a/430, 16a/434, 16a/435, 16a/437, 16a/439, 16b/441, 16b/445, 16b/446, 17a/458, 17a/467, 17b/473, 17b/479, 18b/504, 18b/507, 19a/512, 19a/514, 19b/528, 19b/531, 20a/538, 21a/579, 22b/618, 31b/873, 32a/874, 32b/891, 36a/993, 40b/1120, 41a/1129, 42a/1154, 47b/1316, 48a/1325, 48b/1348, 51b/1422

ḳ.+a 16a/437, 19a/510

ḳ.+dan 19b/524

ḳ.+ı 2a/41, 8b/221, 9a/236, 9b/246, 16a/428, 21a/568, 21a/579, 32b/889, 33a/914, 34b/954, 52b/1449, 52b/1449

ḳ.+ıla 9a/230, 19b/530, 20b/555, 23a/628

ḳ.+ın 20b/560, 32a/875, 34b/947, 44a/1212, 48a/1325, 48a/1327

ḳ.+ına 8a/213, 32b/889

ḳ.+ından 24a/651

ḳ.+ını 8b/226, 18a/495, 21b/590, 24a/653, 44a/1216

ḳ.+ınuŋ 2a/39, 8b/225, 22a/604

ḳ.+ıyam 16b/445

ḳ.+ları 4a/91

ḳ.+umdan 18b/501

ḳ.+umı 18a/493

ḳ.+umçün 23a/623

ḳ.+umsın 40b/1119

ḳ.+uŋ 2a/44, 16a/427, 16a/436, 18b/496, 20b/561, 21b/581, 48a/1324, 48b/1336, 51a/1407

ḳ.+uŋa 18a/491

ḳ.+uŋı 18a/492, 18b/502

ḳızıl (*kızıl* EDPT 683b) kızıl, parlak kırmızı: 15b/412, 20b/552, 28a/762, 42a/1155, 42a/1155, 54a/1498

ki (< Far. كه *ki*) ki: bk. *kim* 1a/4, 1a/5, 1a/14, 1b/25, 2a/37, 2a/38, 2a/40, 2a/41, 2a/46, 2a/47, 3a/63, 3a/75, 3b/76, 3b/80, 3b/86, 4a/90, 4a/92, 4a/97, 4a/103, 4b/111, 5a/121, 5a/122, 5a/124, 5a/127, 5a/128, 6a/159, 6b/172, 7a/176,

7b/191, 7b/197, 8a/211, 8b/229, 9a/235, 9a/240, 9b/246, 9b/247, 9b/248, 9b/250, 10a/262, 10b/272, 10b/283, 11a/287, 11b/310, 12b/329, 12b/334, 13a/347, 13b/362, 14a/371, 14a/378, 14a/379, 14b/388, 14b/389, 14b/396, 15a/401, 15a/403, 15a/410, 15b/415, 15b/423, 16b/442, 16b/444, 16b/453, 17b/468, 17b/471, 17b/475, 17b/480, 18a/484, 18a/486, 18a/487, 18b/498, 18b/501, 18b/505, 19a/510, 19a/515, 19b/525, 19b/526, 19b/534, 20a/545, 20b/555, 21a/575, 21b/584, 22a/606, 23a/623, 23a/633, 23b/636, 23b/640, 23b/641, 23b/645, 23b/646, 24b/673, 25a/678, 25b/704, 26a/709, 26a/716, 27b/754, 28a/768, 28a/770, 28a/773, 28a/774, 28b/776, 28b/777, 28b/778, 28b/780, 28b/783, 29a/795, 29a/796, 29a/802, 29b/808, 30a/818, 30a/822, 30a/828, 30a/829, 30b/833, 30b/841, 31a/847, 31a/848, 31a/849, 31a/850, 31b/868, 32a/881, 32b/893, 33a/902, 33b/924, 33b/929, 34a/932, 34a/941, 34b/947, 34b//949, 34b/955, 35a/969, 35b/974, 35b/980, 35b/983, 36b/1002, 36b/1003, 36b/1013, 37a/1019, 37a/1023, 38a/1045, 38b/1056, 38b/1068, 39a/1074, 39a/1077, 39a/1081, 39b/1089, 40b/1117, 41a/1130, 41b/1148, 41b/1153, 42a/1156, 42b/1173, 42b/1181, 43a/1186, 43a/1188, 44a/1219, 44a/1223, 44b/1228, 44b/1230, 44b/1230, 45a/1240, 45a/1247, 45a/1250, 45b/1252, 46a/1277, 46b/1280, 48a/1330, 48b/1340, 49b/1367, 49b/1372, 50a/1383, 50a/1390, 50b/1392, 50b/1395, 51a/1406, 51a/1410, 51a/1413, 52a/1435, 52a/1436, 53a/1469, 53a/1471, 53b/1476, 53b/1481, 56a/1558, 57a/1584, 57b/1593, 58a/1604, 58b/1617, 58b/1629, 59a/1641, 59b/1645, 59b/1654, 59b/1655, 60a/1667

Kibri (< Ar. كبر *kibr*) büyük, ulu (Tanrı): 58b/1618

kibir ṭonın gey- kibir elbisesini giymek, kibirlenmek:

k. ṭ. g.-üp 35b/985

kiçi (*kiçig* EDPT 696a) küçük: 9b/254, 57b/1591, 57b/1598

k.+den 6b/173

k.+si 44a/1213

kim I (EDPT 720b) kim: 3a/64, 7a/175, 45b/1260, 55a/1518, 59b/1651

k.+dürür 29a/798

k.+e 11a/288, 20b/558, 49a/1358, 49a/1361

k.+i 6a/156, 7a/175, 7b/196, 10b/273, 10b/274, 11a/288, 16b/443, 55a/1519, 57a/1580, 58b/1617, 58b/1621,

k.+in 6a/156, 19b/536, 19b/537

k.+ini 19b/536, 19b/537

k.+isi 10b/273, 55a/1518, 57a/1580

k.+isin 16b/443

k.+ü 58b/1622

k.+üŋ 7b/195, 20b/558, 49a/1356, 49a/1357, 49a/1359, 49a/1360

k.+üŋdür 30a/828

kim II bk. *ki* 2a/43, 2a/44, 2b/48, 2b/53, 3a/69, 3a/72, 4b/110, 4b/111, 5b/137, 5b/141, 6a/147, 6a/154, 6a/157, 6b/167, 7a/175, 7a/178, 7b/195, 8b/226, 9a/235, 9a/239, 9b/245, 10a/266, 10b/272, 10b/284, 12a/315, 12a/317, 12a/318, 12b/334, 12b/337, 13b/360, 14b/386, 14b/390, 14b/394, 14b/396, 15a/407, 15a/411, 15b/415, 15b/425, 16a/428, 16a/432, 17a/463, 17b/472, 17b/478, 18a/491, 18b/502, 18b/509, 20a/550, 22a/597, 23a/626, 23a/630, 23a/634, 23b/639, 23b/642, 23b/649, 24b/667, 26a/710, 27a/743, 27b/754, 28a/775, 28b/776, 28b/784, 29a/791, 29a/798, 29b/806, 29b/807, 30b/838, 31a/857, 31b/861, 33a/911, 33a/912, 33b/917, 33b/918, 34a/936, 35b/984, 36a/991, 37a/1019, 38a/1048, 38a/1051, 38b/1057, 39a/1074, 39a/1080, 39b/1096, 40a/1102, 41b/1145, 42b/1172, 43a/1192, 43b/1199, 44a/1210, 44a/1211, 44a/1212, 44b/1224, 45a/1246, 45a/1248, 45a/1249, 46a/1270, 46b/1293, 48a/1326, 48b/1349, 49a/1357, 49a/1358, 49a/1359, 49a/1360,

49a/1361, 49b/1364, 51a/1417, 51a/1418, 51a/1419, 51b/1428, 51b/1433, 53b/1489, 54a/1490, 54a/1499, 56a/1559, 57b/1591, 57b/1596, 58b/1621, 58b/1622, 58b/1625, 59a/1638, 59a/1640, 59b/1651

kimesne (Tar. Söz. IV/2567) kimse: bk. *kimse* 3b/87, 15b/422, 51b/1421

kimse bk. *kimesne* 7a/178, 39a/1070, 40a/1101, 40a/1107, 42a/1161, 57b/1600, 58a/1608

k.+m 50a/1383

k.+nüŋ 58b/1618

k.+ye 1b/25, 31a/855

k.+yile 5a/127

kinlü (< Far. کین *kīn*; Tü. *+lü*) kinli, kin tutan:

k.+ŋ 49a/1363

k.+sidür 46b/1293, 48a/1334

kirde (< Far. گرده *girde*) bir çeşit pide: 53b/1479

girdġār (< Far. گردگار *kirdgār*) Allah, Tanrı:

k.+a 20b/565

kiriş-ḫane (*kiriş 2* EDPT 747a; Far. *ḫāne*) kiriş yapılan yer: 9a/232

kirpük(g) (*kirpik* EDPT 737b) kirpik:

k.+inüŋ (kirpiginüŋ) 18b/498

kişi (*kişi:* EDPT 752b) kimse, insan, şahıs: 2b/61, 35a/967, 35a/970, 51b/1421, 58a/1606, 58b/1628

k.+dür 44b/1228

k.+ler 6a/146

k.+sin 16a/439, 20b/558, 21a/572, 24b/666

k.+ydi 12b/340

k.+ye 4b/113

Kişmīrī (< *keşmīr +ī*) esmere çalan: 22a/601

ḳo- (*ko:ḏ-* EDPT 595b) koymak: bk. *ḳoy-*

ḳ! 31b/867

ḳ.-dı 8a/210, 12b/333, 13b/360, 14b/388, 17b/476, 21a/568, 42b/1179, 44a/1210, 58a/1610, 58b/1625

ḳ.-dılar 26b/724, 26b/731, 41a/1136

ḳ.-duḳça 7a/180

ḳ.-ma! 49b/1364, 49b/1365, 56a/1558, 59b/1648

ḳ.-madı 42a/1166, 57b/1599

ḳ.-madum 36b/1003

ḳ.-maŋ 46b/1292

ḳ.-maŋız 59b/1646

ḳ.-maya 59b/1651

ḳ.-maz 12a/315, 40a/1098, 59b/1655

ḳ.-mazdum 13a/352

ḳ.-mazsaŋ 4b/105

ḳ.-mış 31b/869

ḳ.-r 8a/211, 17a/460, 37b/1037, 39a/1070, 44a/1222, 57b/1593, 59a/1630

ḳ.-rısa 38b/1058, 59b/1650

ḳ.-rısaŋ 4b/106

ḳ.-rlar 27a/744

ḳoḫ- (*kok- 1* EDPT 609a) kokmak:

ḳ.-ar 9a/232

ḳoḫu koku: *koḫ-u*

ḳ.+sı 43b/1196, 43b/1207

ḳoḫula- koklamak: *ḳoḫu+la-*

ḳ.-r 41a/1133

ḳol (*ko:l* EDPT 614b) kol:

ḳ.+ıla 7b/196, 8a/211

ḳ.+lar 54a/1503

ḳ.+ların 53b/1488, 54b/1508

ḳ.+larına 25a/686

k'ol- (< Far. *ki*; Tü. *ol-*) ki olmak:

k.-muşdı 31a/853

ḳoltuḳ(ġ) koltuk altı:

ḳ+ı (ḳoltuġı) 9a/234

ḳon- (*ko:n-* EDPT 632a) konmak, konaklamak:

ḳ.-ar 14b/384

ḳ.-arlar 10a/271, 56b/1569

ḳ.-dı 14b/387, 5a/120, 5a/123

ḳ.-dılardı 51b/1429

ḳ.-maġa 14a/383

ḳonıḳlıḳ (*konak/konuk 2* EDPT 637b) konukluk: *ḳonıḳ+lıḳ* bk. *ḳonuḳlıḳ* 30a/831

ḳonış- (*ḳonuşmak* Tar. Söz. IV/2649) birbirinin yakını, arkadaşı olmak:

ḳ.-a 53b/1481

Ḳosṭanṭiniyye *y.a.* Konstantin, İstanbul: 5b/145

ḳonuḳlıḳ bk. *ḳonıḳlıḳ* 30a/831

ḳorḫ- (*kork-* EDPT 651b) korkmak, korku duymak, ürkmek:
ḳ.-aram 17a/465
ḳ.-ma! 16b/453, 17b/468, 41b/1148
ḳ.-up 27b/757, 32b/895
ḳorḫıt- korkutmak: *ḳorḫ-ıt-*
ḳ.-dı 10b/279
ḳorḫu korku: *ḳorḫ-u* 18a/485, 39b/1094, 59a/1642
ḳ.+dan 7a/175, 8b/226, 18a/484
ḳ.+m 35b/984
ḳ.+sı 20a/542
ḳ.+yıla 14a/380
ḳoş- (EDPT 6710b) arkadaş olarak vermek, eklemek, artırmak:
ḳ.-a 6a/159
ḳ.-am 4b/109
ḳ.-dı 5a/130
ḳ.-ıp 32b/900
ḳoşun- eklenmek, ulanmak, kavuşmak: *ḳoş-un-*
ḳ.-maġa 53b/1476
ḳovala- (*kov-* EDPT 580b) kovalamak:
ḳ.-r 59a/1635
ḳoy- bk. *ḳo-*
ḳ.-alar 36a/987
ḳ.-alum 44a/1211, 7a/186
ḳ.-dı 26b/723
ḳ.-ubdur 29b/808
ḳ.-up 2a/34, 3a/64, 5b/137, 10b/281, 16a/436, 56b/1561
ḳoyun (*ko:ñ 1* EDPT 631a) koyun: 10b/274
ḳ.+lar 57b/1601
ḳoz (Tar. Söz. IV/2686) ceviz: 8b/218
kömür (EDPT 723a) kömür:
k.+le 8b/222
köşk (< Far. كوشك *köşk*) köşk, kasır: 15a/409
k.+den 15b/415
k.+e 15a/408, 19b/530, 38b/1065
k.+üŋ 15b/413, 15b/418
köşk-i 'ālī büyük köşk: 15a/406
ḳuç- (*kuç-* EDPT 590a) kucaklamak:
ḳ! 9a/237
ḳ.-dı 52b/1458
ḳ.-maḳdurur 9a/233
ḳ.-mış 35a/970
ḳ.-up 38a/1055
ḳuçış- kucaklaşmak: *ḳuç-ış-*
ḳ.-dı 21b/591
ḳ.-up 25b/693, 38a/1053, 54a/1500, 55a/1521, 57a/1583
ḳudret (< Ar. قدرت *ḳudret*) Allah'ın gücü; takdiri: 6b/160
ḳ.+e 12b/328
ḳudsī (< Ar. قدسى *ḳudsî*) mukaddes, kutsal: 36b/1007
Kūh-ı Ḳāf (< Far. كوه قاف *kūh-ı ḳāf*) *y.a.* Kaf Dağı: 18a/48746a/1269, 55a/1529
k. ḳ.+a 58b/1616
ḳul (*kul* EDPT 615a) kul, köle: 22a/601, 23a/633, 32b/889, 49b/1376, 57a/1584, 57b/1588
ḳ.+ı 13a/350
ḳ.+ına 14b/397, 24a/661, 45b/1259
ḳ.+lar 11a/292, 24a/662, 25a/678, 25a/685, 55a/1530, 56a/1551
ḳ.+lara 24b/665
ḳ.+ları 8a/213
ḳ.+laruŋdan 54a/1501
ḳ.+uŋ 58b/1624
ḳ.+uŋa 45a/1251
ḳ.+uŋdur 39a/1072, 46a/1270
ḳulaḳ(ġ) (*kulkak* EDPT 621a) kulak: 25b/705, 35a/958
ḳ.+ına (ḳulaġına) 30a/827
ḳ.+uŋca (ḳulaġuŋca) 50a/1382
ḳulaġ ur- kulak vermek, dinlemek:
ḳ. u! 25b/705
ḳulaḳlu kulaklı: *ḳulaḳ+lu*
ḳ.+lara 39a/1083
ḳulle (< Ar. قله *ḳule*) kule:
ḳ.+sinden 54b/1509
Ḳulzüm (< Ar. قلزم *ḳulzum*) deniz: 44a/1214, 44a/1221, 44a/1222, 45a/1243, 45b/1261, 46b/1293, 47a/1297, 47a/1298, 49b/1375, 49b/1377, 51a/1409, 51a/1410, 51b/1425
Ḳ.+e 48b/1338, 48b/1339, 51b/1424, 51b/1426
Ḳulzüm deŋizi *y.a.* Kızıldeniz:
Ḳ. d.+n 1223

Ḳ. d.+ni 45a/1243

ḳumāş (< Ar. قماش *ḳumaş*) kumaş: 23a/634

ḳumrı (< Far. قمری *ḳumrī*) kumru: 15b/417, 43b/1200, 43b/1201

ḳur- (*kur-* EDPT 643a) kurmak:
ḳ.-ar 23b/637
ḳ.-dı 25b/701
ḳ.-dılar 25b/699, 8a/205
ḳ.-ıp 51b/1430

Ḳurān (<Ar. قرآن *Ḳur'ān*) 60a/1661
Ḳ.+a 37a/1017

ḳurbān (< Ar. قربان *ḳurbān*) kurban: 25a/690, 37b/1037, 39a/1072, 39a/1074, 39b/1085, 40a/1100

ḳurbān ėt(d)- kurban etmek:
ḳ. ė.-eyim (ḳurbān ėdeyim) 39b/1085

ḳurban ol- kurban olmak:
ḳ. o.-a 40a/1100

ḳurdıl- (*kurtul-* EDPT 650a) kurtulmak: bk. *ḳurtıl-, ḳurtul-*
ḳ.+ılan 57b/1601

ḳurıl- kurulmak, kurma işine konu olmak: *ḳur-ul-* bk. *ḳurul-*
ḳ.-mış 42a/1154

ḳurtar- (*kurtğar-* EDPT 649b) kurtarmak:
ḳ.-dı 19b/526
ḳ.-duġın 45a/1238
ḳ.-maġa 29a/801
ḳ.-mış 32b/893

ḳurtıl- bk. *ḳurdıl-, ḳurtul-*
ḳ.-a 59b/1648
ḳ.-maya 39b/1095
ḳ.-up 7b/190
ḳ.-ursın 14a/377

ḳurtul-bk. *ḳurdıl-, ḳurtıl-*
ḳ.-dı 6a/156, 44b/1230

ḳuru (*kuruğ* EDPT 652b) kara toprak, kara, kıyı: 8b/224, 16b/443, 18b/509, 26b/728, 28b/783, 59a/1643, 59b/1653
ḳ.+dur 39b/1095
ḳ.+ya 8a/205, 20a/544, 20a/549, 20a/550, 27a/739, 37a/1020

ḳuru yėr döşememiş, çıplak yer:
ḳ. y.+de 16b/443

ḳurul- bk. *ḳurıl-*
ḳ.-dı 5a/123

ḳuş (*kuş* EDPT 670b) kuş: 10b/274, 14a/381, 14b/384, 14b/385, 15b/416, 33a/904, 38b/1064
ḳ.+a 14b/385, 33a/903
ḳ.+ı 41a/1134, 57a/1578
ḳ.+lar 44b/1232, 51b/1432
ḳ.+uŋ 19b/532

ḳut (EDPT 594a) uğurüur, talih; mutluluk: 14b/397, 55b/1532

ḳuyu (*kuduğ* EDPT 598b) kuyu, çukur: 50b/1397
ḳ.+da 50b/1395, 52a/1439
ḳ.+ya 45b/1263

ḳuzı (*kuzı:* EDPT 681a) kuzu: 8b/229

külāh (< Far. کلاه *külāh*) külah:
k.+a 28b/778
k.+ı 40b/1125

külice (*küliçe* Tar. Söz. IV/2769) külde pişirilen çörek:
k.+ler 53b/1479

küllī (< Ar. کلي *küllī*) bütüne ve genele ilişkin: 1b/28, 26a/711, 27b/753

külḫān (< Far. کلخان *kül-ḫān*) hamamları ısıtan geniş ocak, cehennemlik: 8a/207
k.+a 8a/209

künbed (< Far. گنبد *gunbed*) kümbet:
k.+e 19b/534, 8a/206

künd (< Far. کند *kund*) ahmak, aptal: 44b/1231

küp (EDPT 687a) küp:
k.+de 27a/745
k.+den 27a/747
k.+e 27a/744

kürs (< Ar. کرس *kurs*) gök, yüksek yer:
k.+e 36b/1004

kürsī (< Ar. کرسی *kursī*) kürsü: 12b/329
k.+de 12b/330

küstāḫ (< Far. کستاخ *gustāḫ*) saygısız, haddini bilmez: 42a/1161, 42a/1162

küsūf (< Ar. کسوف *kusūf*) güneş tutulması:
k.+ı 31a/858

lāf (< Far. لاف *lāf*) laf, söz: 59b/1653

la'l (< Ar. لعل *la'l*) kırmızı; lal taşı: 13a/355, 42a/1156, 52a/1438, 54a/1497, 55b/1532

l.+in 37b/1029, 54a/1500

l.+inden 54b/1504

la'l-i ḫoş-āb parlak inci: 15b/424

lāla (< Far. لاله *lāle*) lale: bk. *lale* 28b/787

lāle bk. *lala* 37b/1029

laṭīf (< Ar. لطيف *laṭīf*) hoş, güzel, nazik: 26a/713, 40b/1113, 43a/1185, 43a/1187, 45b/1256, 50a/1379

laṭīfe (< Ar. لطيف *laṭīfe*) şaka: 34b/946

Lāvend *y.a.* Lavend adası: 14a/370, 33a/902

lāyıḳ (< Ar. لايق *lāyıḳ*) layık: 5b/142, 17b/475, 46b/1282

lāyıḳ gör- uygun görmek:

l. g.-ür 46b/1282

leb (< Far. لب *leb*) dudak: 8b/228, 15b/424, 35b/973

l.+den 41b/1142, 54a/1496

l.+i 28b/784

l.+in 31a/855

l.+inden 40a/1099, 40b/1123

l.+ini 52a/1445

l.+ler 25b/693

l.+lerden 18b/499, 29a/793, 54a/1497

l.+leri 39b/1086

l.+lerinde 22b/612

l.+lerinden 53b/1489

leb-i ḳand şeker dudak: 8b/228, 33b/921

leb-ber-leb (< Far. لب بر لب *leb-ber-leb*) dudak dudağa: 54a/1500

le'īm (< Ar. لئيم *le'īm*) alçak, aşağılık: 59b/1645

lenger (< Far. لنكر *lenger*) demir almak: 5a/120

leşker (< Far. لشكر *leşker*) asker, ordu: 4b/109, 5a/120, 5a/121, 7b/188, 21b/584, 21b/587, 23a/630, 32a/882, 49b/1371, 57a/1578

l.+den 48a/1331

l.+i 23b/645, 31b/871, 33b/926, 48a/1330, 49a/1352

l.+idür 44b/1236, 44b/1236

l.+in 49b/1375

l.+ini 14a/380

l.+üm 3b/89

l.+üŋi 48b/1336

leṭāfet (< Ar. لطافت *leṭāfet*) incelik, güzellik: 36a/996

let (< Far. لت *let*) dayak:

let ur- dayak atmak: 25a/678

l.-dılar 25a/678

levḥ (< Ar. لوح *levḥ*) levha: 16a/432

l.+de 16a/436

l.+e 36b/1004

l.+i 16a/433, 16a/434, 16a/436, 17a/460

levn-ā *y.a.* (< Ar. لون *levn*; Far. ا *ā*) Levna adası; renkli: 11b/311

leyl (< Ar. ليل *leyl*) gece: 43b/1203

l.+i 10a/263

Leylā *k.a.* Leyla: 53a/1471, 53a/1471

limon I (< Far. ليمون *līmūn*) limon: 43b/1198

limon II liman:

l.+a 5a/120

l.+ında 27b/756

limon-ı Çīn Çin limanı:

l.+e 5a/119

lisān (< Ar. لسان *lisān*) dil:

l.+ı 28a/765

loḳma (< Ar. لقمه *luḳme*) lokma:

l.+ya 11a/296

lu'bet (< Ar. لعبت *lu'bet*) oyuncak, kukla; tılsım:

l.+ler 44b/1228

luṭf (< A. لطف *luṭf*) iyilik, hoşluk: 28b/789

l.+a-mı 21a/573

l.+dan 21a/574

l.+ın 38b/1059

lülü (< Ar. لوءلوء *lü'lü'*) inci: 52a/1438, 54a/1490

maġbūn (< Ar. مغبون *maġbūn*) aldanmış, kandırılmış; şaşırmış, şaşkın: 3a/72, 6b/161, 8b/217, 44b/1225

māh (< Far. ماه *māh*) ay: bk. *meh* 18b/497, 25a/690, 28b/779, 30b/836, 56a/1548, 58b/1629

m.+a 28b/778

m.+ı 25b/695

m.+um 18a/492, 19a/510, 36a/999

m.+uŋ 21b/588, 4b/110

māh-ı bedr dolunay:

m.+e 56a/1548

māh-ı tābān yüzü ay gibi parlayan: 25a/690, 28b/779

māh-ru-yı ter-gül ay yüzlü taze gül; güzel sevgili: 30b/836

maḥāl (< Ar. محل *maḥall*) yer: 1b/31

maḥbūb (< Ar. محبوب *maḥbūb*) sevgili, sevilen: 16a/426, 17a/465, 30b/833, 45b/1256, 50a/1379, 56a/1551

maḥbūb-ı dildār gönül alan sevgili:17a/464

maḥkūm (< Ar. محكوم *maḥkūm*) mahkum, hükümlü:

m.+iseŋ 55a/1525

maḫmūr (< Ar. مخمور *maḫmūr*) süzgün, dalgın bakışlı (göz): 3b/84, 31a/853

maḥrem (< Ar. محرم *maḥrem*) gizli, mahrem: 12b/330, 29a/790

maḥrūm (< Ar. محروم *maḥrūm*) yoksun: 56a/1558

maḥrum ḳo- mahrum bırakmak:

m. ḳ.-ma! 56a/1558

maḥşer (< Ar. محشر *maḥşer*) mahşer: 4b/117

maḥzūn (< Ar. محزون *maḫzūn*) kederli, üzgün: bk. *maḫzūn* 5a/118, 7a/187

maḫzūn bk. *maḥzūn* 43a/1194, 58a/1609

maḳām (< Ar. مقام *maḳām*) mevki, kat, yer: 10a/267, 10a/269, 11a/299

m.+dur 14a/377

m.+um 18a/488, 33a/914

m.+uŋ 21a/573

maḳām ėt(d)- yer edinmek, yerleşmek:

m. ė.-ip (maḳām ėdip) 10a/269

maḳbūl (< Ar. مقبول *maḳbūl*) makbul, kabul edilen: 57a/1577, 59b/1654

m.+dur 39a/1076

maḳbūl ol- kabul edilmek, makbul olmak:

m. o.-asın 59b/1654

m. o.-dı 57a/1577

maḳṣūd (< Ar. مقصود *maḳṣūd*) ama, hedef:

m.+a 35b/983, 56b/1565

m.+ına 15a/398

m.+umuza 5a/128

māl (< Ar. مال *māl*) mal, mülk: 22a/602, 23a/633

m.+ı 23b/645, 31b/871, 59a/1636

m.+uŋ 50a/1386

mālik (< Ar. مالك *mālik*) sahip, sultan, hükümdar: 21b/593

m'alūm (< Ar. معلوم *ma'lūm*) bilinen, belli: 40b/1124

m.+dur 53a/1468

m'alūm ėt(d)- belli etmek, ortaya koymak:

m. ė.-erler (ma'lūm ėderler) 40b/1124

mānend (< Far. مانند *mānend*) benzer, eş:

m.+i 7b/195, 20b/552, 45b/1257

māni'(< Ar. مانع *māni'*) engel, mani:

m.+ler 51b/1424

manẓūr (< Ar. منظور *manẓūr*) bakılan, görülen:

m.+ı 52b/1456

mār (< Far. مار *mār*) yılan: 14b/390

m.+a 20a/551

m.+ı 33a/907

m.+içün 59a/1632

ma'rifet (< Ar. معرفت *ma'rifet*) ustalık, hüner, uzmanlık: 1a/11

m.+le 59a/1631

masḫara (< Ar. مسخره *masḫara*) maskara, sevimli, şaklaban: 59b/1645

maṣlaḥat (< Ar. مصلحت *maṣlaḥat*) iş, önemli iş, mesele: 2b/56, 10b/280, 53a/1473

maṣlaḥat ḳıl- iş yapmak, çalışmak: 2b/56

ma'şūḳ (< Ar. معشوق *ma'şūḳ*) sevilen, aşık olunan (erkek): 28b/776, 30b/841, 35b/981, 36a/992, 37a/1023,

38a/1047, 38a/1052, 41a/1126, 41a/1128, 50b/1397, 53b/1486
m.+a 35b/977
m.+dan 34b/948, 35b/974, 52a/1436
m.+ı 13b/361, 24a/654
m.+için 47a/1303
m.+ıla 54a/1502
m.+ın 4a/101
m.+ına 28b/780, 47a/1302
m.+uma 4b/108

ma'şūḳa (< Ar. معشوق *ma'şūḳ*) sevilen, aşık olunan (erkek):
m.+dan 6a/148
m.+nuŋ 35b/972

māt (< Ar. مات *māt*) yenilme: 41a/1135

mā-taḳaddem (< Ar. تقدّم *taḳaddüm*) geçmişte, önceleri: 13a/347

mātem (< Ar. ماتم *mātem*) yas, mâtem: 58a/1612

maymūn (Ar. ميمون *meymūn*) maymun: 13a/345, 13b/359, 13b/364, 13b/365, 32b/898, 32b/900, 39b/1084
m.+lar 12b/328
m.+larıdı 12a/323
m.+laruŋ 13b/365, 32b/897

maẓlūm (< Ar. مظلوم *maẓlūm*) mazlum: 14b/384
m.+a 7b/197

mecāl (< Ar. مجال *mecāl*) fırsat, imkân: 1b/29, 34a/930, 49b/1364

mecāzī (< Ar. مجاز *mecāz*; Far. *+ī*) gerçek olmayan: 35b/979

mecbūr (< Ar. مجبور *mecbūr*) mecbur, zorla: 3b/82

meclis (< Ar. مجلس *meclis*) meclis: 23b/637, 23b/638, 25b/701, 41a/1126, 51b/1430
m.+de 25b/702

mecnūn (< Ar. مجنون *mecnūn*) mecnun, deli: 43a/1194, 53a/1471

mecnūn ol- delirmek:
m. o.-mış 53a/1471

mecrūḥ (< Ar. مجروح *mecrūḥ*) yaralanmış, yaralı: 31a/850

meded (< Ar. مدد *meded*) yardım, imdat: 29a/803, 45a/1251

Medīne *y.a.* Medine: 36b/1006

mefā'īl Aruz kalıbı: 60a/1663

mefā'īlün Aruz kalıbı: 60a/1663

meftūn (< Ar. متون *meftūn*) tutkun, gönül vermiş: 30a/827, 43a/1194, 5a/118

meger (< Far. مگر *meger*) meğer, belki: 2a/41, 2a/43, 2b/58, 4a/97, 5a/123, 5b/134, 8b/221, 10a/264, 10b/284, 12a/317, 13a/353, 14a/371, 14b/390, 18a/483, 28a/774, 39b/1087, 42b/1172, 44a/1212, 44b/1228, 49a/1358, 49b/1373, 54a/1499, 55a/1523, 58b/1622

meh bk. *māh* 31b/868, 33b/922,

meh-rūyı ḫandān gülen ay yüzlü (güzel): 31b/868, 33b/922

mehd (< Ar. مهد *mehd*) beşik:
m.+ile 18a/495

mehl (< Ar. مهل *mehl*) vâde, süre: 2b/53, 2b/59
m.+ile 3b/83

mehl ėt(d)- süre vermek: bk. *mehl vėr-*
m. ė.-e (mehl ėde) 2b/53

mehl vėr- bk. *mehl ėt(d)-*
m. v.-di 2b/59

mekān (< Ar. مكان *mekān*) yer, bulunulan yer:
m.+dur 7a/185
m.+ıdur 2a/44

Mekke *y.a.* Mekke: 36b/1006

melāḥatlü (< Ar. ملاحت *melāḥat*; Tü. *+lü*) güzel, tatlı: 34a/939

melāl (< Ar. ملال *melāl*) hüzün, keder; can sıkıntısı, usanç:
m.+i 4a/97

melālet (< Ar. ملالت *melālet*) üzüntü, keder; bıkma, usanç:
m.+den 31a/858

melek (< Ar. ملك *melek*) melek:
m.+dür 29a/797, 34a/940

melīke (< Far. ملیکه *melīke*) kıraliçe, sultan: 21b/593

Melīke ka. Melike, Serendep padişahının kızı: 21b/581, 21b/593, 22b/619, 23b/641, 24a/655, 28a/772, 29a/800, 29a/802, 29b/807, 29b/809, 29b/811, 30a/818, 30a/823, 30b/833, 30b/835, 30b/843, 31a/846, 31b/864, 31b/866, 31b/868, 33b/916, 38b/1065, 40a/1102, 40b/1116, 40b/1118, 44b/1230,

44b/1237, 52b/1450, 55b/1541, 56a/1553, 56b/1561

M.+yle 33b/921, 34a/935

melīklik (< Ar. مليك *melik*; Tü. *+lik*) hükümdârlık, padişahlık: 51a/1407

melūl (< Ar. ملول *melūl*) üzgün: 39b/1096, 13b/358, 47a/1298, 48a/1332

melūl ol- mahzuun olmak:

m. o.-dı 13b/358

m. o.-ma! 42b/1175

m. o.-up 48a/1332

men (EDPT 346a) 1. tekil kişi adılı:

m.+i 9a/237

menzil (< Ar. منزل *menzil*) menzil: 23a/629

merd (< Far. مرد *merd*) mert: 44a/1210

m.+i 22a/594

merdān (< Far. مردان *merdān*) mertler: 25b/692

merdüm (< Far. مردم *merdum*) göz bebeği: 7b/191

merġūb (< Ar. مرغوب *merġūb*) rağbet edilmiş, beğenilmiş: 24b/671

merhem (< Ar. مرهم *merhem*) merhem, ilaç; çare: 29a/790, 38a/1050

merḥamet (< Ar. مرحمت *merḥamet*) merhamet, üzüntü, acıma: 34b/956

merg (< Far. مرك *merg*) ölüm: 49b/1377

merġ (< Far. مرغ *merġ*) çayır, çimen: 43a/1185

merġ-zār çimenlik yer:

m. z.+a 43a/1185

merkeb (< Ar. مركب *merkeb*) eşek:

m.+ile 57a/1580

Meryem *k.a.* Meryem: 36b/1008

mesākin (< Ar. مساكن *mesākin*) miskinler, yoksullar: 6b/166

meŝel (< Ar. مثل *meŝel*) misal; eğitici hikâye veya masal, atasözü: 43b/1209

m.+dür 48a/1326

m.+di 31b/865

mesken (< Ar. مسكن *mesken*) mesken: 12b/334

meskūn (< Ar. مسكون *meskūn*) içinde oturulan, ikâmet edilen:

m.+e 3a/67

mest (< Far. مست *mest*) sarhoş: 18b/500, 38a/1047

m.+iken 52b/1459

mest ėt(d)- mestetmek, sarhoş etmek:

m. ė.-er (mest ėder) 54b/1516

mest ol- mest olmak, sarhoş olmak:

m. o.-up 52a/1434

mestān (< Far. *mest-ān*) sarhoşlar: 8a/215

m.+uŋa 37b/1031

mestāne (< Far. *mest-āne*) sarhoşa yakışır tarzda: 28b/787

mestūr (< Ar. مستور *mestūr*) örtülü, kapalı, gizli: 3b/83

meşām(m) (< Ar. مشامّ *meşāmm*) burun; koklamak:

m.+ı (meşāmmı) 40a/1099

m.+ın 41a/1133

m.+uŋ (meşāmmuŋ) 18a/489

meşhūr (< Ar. مشهور *meşhūr*) ünlü, şöhretli: 3b/83

mevc (< Ar. موج *mevc*) dalga: 6a/153, 26a/718, 27b/752

m.+i 26a/719

mevc ol- dalgalanmak:

m. o.-dı 27b/752

mey (< Far. مي *mey*) şarap: 52a/1446

meydān (< Ar. ميدان *maydān*) alan, saha: 25b/692, 25b/702, 25b/703

mey-i gülgūn gül renkli şarap: 25b/702

m.+ıla 25b/703

meyl (< Ar. ميل *meyl*) eğiklik, eğim, akıntı: 34b/957

m.+i 30a/819

meyl ėt(d)- eğilimi olmak, yönelmek:

m. ė.-esin (meyl ėdesin) 59a/1632

mı soru edatı: bk. *mi* 2b/51, 4a/100, 6b/173, 8b/228, 21a/569, 21a/573, 21b/580, 28a/766, 28a/767, 30a/819, 34b/947, 36a/989, 36b/1002, 46a/1274, 47b/1309, 51a/1415, 51b/1427

m.+dı 46a/1276

m.+sa 8a/212

m.+sın 19a/510

mıḫ (< Far. ميخ *mīḫ*) çivi:

m.+ları 42a/1157

Mış(ı)r *y.a.* Mısır: 4b/116, 56b/1567, 57a/1579, 57a/1587, 58a/1614

M. (Mısr) 12b/334, 21a/574, 23b/643, 3b/83, 46a/1272, 46a/1277, 4b/111, 4b/117, 56a/1554

M.+a (Mısra) 31b/869, 46a/1277, 56b/1569, 56b/1570, 57b/1595, 6a/157

M.+da 30a/821, 31b/868, 46a/1278

M.+uŋ (Mısruŋ) 29a/802, 56a/1552

Mışırlu Mısırlı: *Mısır+lu*

M.+yam 24b/667

Mışrī (<Ar. *Mısrī*) Mısırla ilgili, Mısır'a ait: 5a/129

mi bk. *mı* 1a/6, 2a/38, 5b/138, 19a/517, 21b/580, 24a/654, 30a/818, 30a/819, 30a/823, 31a/846, 31b/866, 31b/873, 42a/1162, 44a/1214, 50a/1380, 51a/1413

m.+di 5b/139

m.+sin 16a/438

miḥnet (< Ar. محنت *miḥnet*) sıkıntı, zorluk:

m.+ler 36a/988

m.+lerümden 52a/1439

m.+üm 24b/668

miḥnet-zede sıkıntı çekmiş: 24b/670, 29b/808

mihmān (< Far. مهمان *mihmān*) misafir, konuk: 25a/688

Mikāyil *ö.a.* Mikail: 37a/1018

millet (< Ar. ملت *millet*) millet, ulus: 57a/1579, 57b/1594

minnet (< Ar. منت *minnet*) bağış, kerem: 17b/477

mirāt (< Ar. مرآت *mirāt*) ayna, gözgü:

m.+a 2a/40

miskīn (< Ar. مسكين *miskīn*) miskin, aciz, zavallı: 14b/384, 14b/395

miŝ(i)l (< Ar. مثل *miŝl*) benzer, eş: 10b/283

m.+de 11b/304

m.+i 15b/423, 53b/1484

m.+in 45b/1257

m.+ince (miŝlince) 14a/373

miŝāl (< Ar. مثال *miŝāl*) örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek:

m.+i 46b/1280

m.+üŋ 31b/866

miŝl-i girdāb girdap benzeri: 10b/283

mīşe (< Far. میشه *mīşe*) meşe:

m.+de 9a/231

m.+ler 43b/1207

möle- böğürmek: *mö+le-*

m.-rdi 10b/273

mu'aẕẓam (< Ar. معظّم *mu'aẕẓam*) çok büyük, iri: 6a/146

mu'aẕẕeb (< Ar. معذّب *mu'aẕẕeb*) sıkıntı çeken, azap çeken: 58b/1626

muḫālif (< Ar. مخالف *muḫālif*) uygun olmayan; karşı koyan: 5a/1529

Muḥammed Muṣṭafā *k.a.* Hz. Muhammet Mustafa: bk. *Muṣṭafī*

M. M.+ya 60a/1668

muḥarref (< Ar. محرّف *muḥarref*) bozulmuş, tahrif edilmiş, yaralanmış: 7b/196

muḥibb (< Ar. محبّ *muḥibb*) sevgili, dost:

m.+üm 38a/1055

muḥīṭ (< Ar. محيط *muḥīṭ*) etrafını çeviren, çevreleyen:

m.+e 32b/901

m.+i 33a/904

muḥkem (< Ar. محكم *muḥkem*) güvenilir, sağlam: 12a/320

muḫliṣ (< Ar. مخلص *muḫliṣ*) içten ve samimi (kimse):

m.+dür 59a/1641

muḥsin (< Ar. محسن *muḥsin*) iyilik eden, güzel işler yapan: 59b/1646

muḥtāc (< Ar. محتاج *muḥtāc*) ihtiyacı olan: 11a/296, 26b/727, 57b/1599

muḥtāc ol- muhtaç olmak:

m. o.-dı 57b/1599

muḫtār (< Ar. مختار *muḫtār*) seçilmiş, seçkin: 60a/1663

muḥterem (< Ar. محترم *muḥterem*) saygın, saygı değer: 5b/138

m.+ler 22b/615

muḳīm (< Ar. مقيم *muḳīm*) oturan, kalıcı: 58a/1602

mūm (< Far. موم *mūm*) mum: 11b/309

murād (< Ar. مراد *murād*) murat, istek, dilek:
m.+a 45b/1253, 54b/1515, 56a/1548, 57b/1588, 57b/1592
m.+ı 3a/66, 24b/676
m.+ıla 57b/1597
m.+ın 7a/178
m.+ını 35b/975
m.+um 32b/890
m.+uŋ 23a/622, 24b/666

muraṣṣa' (< Ar. *muraṣṣa'*) mücevherle süslenmiş, değerli taşlarla süslü: 1a/1, 12a/325, 15b/418, 18b/496, 31b/870, 55b/1533, 56a/1550

muraṣṣa' örtü nmücevherle, değerli taşlarla süslü örtü:
m. ö.+si 18b/496

mürġ (< Far. مرغ *murġ*) kuş: 43a/1185, 43a/1187

mürġ-zār kuşların çok olduğu yer:
m. z.+ı 43a/1187

musāfir (< Ar. مسافر *misāfir*) konuk: 3a/68, 58a/1602

Muṣā *k.a.* Hz. Musa:
M.+dur 49b/1367
M.+nuŋ 36b/1005

Muṣṭafā bk. *Muḥammed Muṣṭafā* 59a/1633

muştıcı (*muştucu* Tar. Söz. IV/2812) müjdeci:
m.+lar 56b/1570

muştılıḳ (*muştuluk* Tar. Söz. IV/2816) müjdelik, bahşiş: bk. *muştulıḳ* 17b/477, 28a/775, 28b/776, 28b/777, 28b/778, 28b/779

muştulıḳ bk. *muştılıḳ* 52a/1435

mu'tedil (< Ar. *mu 'tedil*) ortalama, arta kararda:
m.+dür 43b/1204

muṭi'(< Ar. مطيع *muṭī*) yumuşak başlı, itaat eden; yumuşak başlı, uysal: 12b/328, 55a/1525, 57b/1591

muṭi' ol- itaat etmek, boyun eğmek:
m. o! 55a/1525
m. o.-mış 12b/328
m. o.-uŋ 57b/1591

muṭlaḳ (< Ar. مطلق *muṭlaḳ*) mutlak, salt: 42a/1163, 57a/1585

muvāfıḳ (< Ar. موافق *muvāfiḳ*) uygun, münasip: 30b/841
m.+dur 53a/1475

mübārek (< Ar. مبارك *mübārek*) kutlu, uğurlu, kutsal: 36b/1006, 36b/1007, 39b/1093, 46a/1266, 52a/1438, 52a/1440, 56a/1557, 57b/1594
m.+dür 30b/832, 52a/1436

müddet (< Ar. مدّت *muddet*) müddet, süre:
m.+de 43a/1184

müfsid (< Ar. مفسد *mufsid*) fitne, fesat: 59b/1645

müheyyā (< Ar. مهيّا *muheyyā*) hazır, âmâde: 12a/321, 43b/1200, 43b/1204

mühlet (< Ar. مهلت *mühlet*) mühlet, süre, vade: 2b/52, 2b/56

mühlet vir- süre vermek, zaman tanımak:
m. v.-ürse 2b/56

mühlik (< Ar. مهلك *mühlik*) öldürücü, helâk edici: 10a/262, 14a/377

mühr (< Far. مهر *muhr*) mühür:
m.+i 19a/522

mühre-ḫar (< Far. مهره *muhre*) istiridye kabuğu: 35a/968

müjde (< Far. مژده *müjde*) sevindirici haber, muştu: 50b/1394, 56b/1571

müjde ol- müjdelemek:
m. o.-sun 50b/1394

müjdegānī (< Far. مژده گاني *mujdegānī*) müjdelik, bahşiş: 21b/582

mükedder (< Ar. مكدر *mükedder*) kederli, üzgün: 30a/826

mülaḳat (< Ar. ملاقات *mulāḳāt*) konuşma, görüşme: 5b/132

mülevven (< Ar. ملوّن *mulevven*) renkli, renk renk, boyalı: 15b/413

mülk (< Ar. ملك *mülk*) mülk, memleket:
m.+e 12b/331, 29b/807
m.+i 23b/645, 31b/871, 44b/1224
m.+idür 44b/1227
m.+in 29b/808
m.+ine 46a/1268
m.+üŋ 44b/1229

mülūk (< Ar. ملوك *mulūk*) melikler, padişahlar: 44a/1215
m.+a 48a/1328, 57b/1590
m.+ı 12a/324, 48b/1346

m.+uŋ 56b/1571

münādī (< Ar. منادي *munādî*) tellal, çağıran, davet eden: 5b/137, 21b/587

müneccim (< Ar. منجم *müneccim*) müneccim, yıldız falına bakan kimse:

m.+ler 32a/874

mürekkeb (< Ar. مركّب *murekkeb*) birleşik: 32b/899

müretteb (< Ar. مرتّب *muretteb*) sıralanmış, sıralı, düzenlenmiş; tayin edilmiş, tahsis edilmiş: 12a/321, 32a/881, 32b/899, 43b/1207, 48a/1331

mürüvvet (< Ar. مروت *muruvvet*) yiğitlik, mertlik, insanlık: 46b/1288

müstemend (< Far. مستمند *mustemend*) gamlı, dertli:

m.+i 49a/1360

Müsülmān (< Ar. مسلمان *müslimān*) müslüman: 36b/1013

müşekkel (< Ar. مشكّل *muşekkel*) bir şekle konulmuş, şekil verilmiş: 34a/941

müşerref (< Ar. مشرّف *muşerref*) şereflenmiş, şerefli:

m.+dür 29b/806

müşfīḳ (< Ar. مشفق *muşfiḳ*) şefkatli, şefkat gösteren:

m.+üm 22b/621

müşk (< Far. مشك *muşk*) misk: 17b/481, 31b/862, 43b/1196, 43b/1207

müşkil (< Ar. مشكل *müşkül*) güç, zor, çetin: 33b/924, 39a/1071, 53a/1469

müşkīn (< Far. مشكين *muşkīn*) misk kokulu: 15b/425, 31a/849, 37a/1024, 43b/1202

müşterī (< Ar. مشترى *muşterî*) 1. müşteri, satın alan kimse:

m.+dür 58b/1629

m.+ye 53b/1477

2. Jüpiter:

M.+dür 58b/1629

müzeyyen (< Ar مزين *müzeyyen*) süslü, süslenmiş: 15b/413

nā (< Far. نا *nā*) işitilmemiş, duyulmamış: 11b/311

nā-çār (< Far. ناچار *nā-çār*) çaresiz: 8b/219, 18b/508, 26b/722

nādir (< Ar. نادر *nādir*) az bulunur, seyrek: 25b/699

nāfe (< Far. نافه *nāfe*) misk kesesi: 43b/1202

nā-gāh (< Far. ناگاه *nā-gāh*) zamansız, vakitsiz: bk. *nā-geh* 6a/151, 7b/192, 10a/258, 10a/267, 11a/294, 15a/406, 16b/449, 18b/497, 20a/548, 20b/555, 24b/674, 26a/708, 26a/713, 26b/730, 27b/751, 36a/987, 39a/1070, 47a/1301

nā-geh bk. *nā-gāh* 12b/330

nāgehān (< Far. *nā-geh-ān*) birdenbire, ansızın: 7a/187

nā-gehānī (< Far. *nā-geh-ānî*) ansızın: 12a/318, 26b/723, 27b/755, 32a/884

naḥıs (< Ar. نحس *naḥs*) uğursuz, talihsiz: 49b/1377

nāḳīr (Ar. ناقير *nāḳīr*) az, değersiz: 23b/649

nāḳīr ü ḳıṭmīr iğneden ipliğe, en ince ayrıntısına: 23b/649

naḳl (< Ar. نقل *naḳl*) nakil, taşıma: 42b/1180

n.+i 28b/781

naḳl ol- naklolmak, taşınmak:

n. o.-dı 42b/1180

naḳḳāş (< Ar. نقّاش *naḳḳāş*) nakkaş, nakış ustası: 2a/38, 5b/137, 5b/141

n.+ı 18b/498

naḳş (< Ar. نقش *naḳş*) nakış, el işi: 1b/20, 2a/38, 2a/40, 2a/40, 5b/143, 46a/1275

n.+a 1b/31, 5b/142

n.+ı 46b/1282

n.+ın 1a/12, 32a/877

n.+ını 23b/647, 30a/821

n.+uŋ 2a/37, 46b/1280

naḳş ėt(d)- nakşetmek, nakışlamak:

n. ė.-di (naḳş ėtdi) 1b/20

n. ė.-dügin 46a/1275

n. ė.-er (naḳş ėder) 2a/40

n. ė.-mişdi 2a/41

nālān (< Far. نالان *nālān*) inleyen: 35b/984

nāle (< Far. ناله *nāle*) inleme, inilti: 13a/344, 24b/673, 26b/726, 43a/1191

nāle vü zārı ėt(d)- ağlayıp inlemek:
n. z. ė.-erken (*nāle vü zārı ėderken*) 13a/344

nāliş (< Far. نالش *nāliş*) inleme, inilti, feryat: 1b/19, 10a/261

nām (< Far. نام *nām*) ad; ün:
n.+ı 2a/43, 7a/180

nām-dār (< Far. نامدار *nām-dār*) adlı; ünlü:
n.+a 36a/997

nā-maḥrem (< Far. نا *nā*; Ar. محرم *maḥrem*) yabancı:
n.+ile 33b/925

namāz (< Far. نماز *namāz*) namaz:
n.+ın 7a/177

nā-merd (< Far. نامرد *nā-merd*) korkak, alçak, mert olamayan: 44a/1210

nā-murād (< Far. *nā*; Ar. *murād*) muradına erememiş:
n.+um 32b/890

nāmūs (< Ar. ناموس *nāmūs*) namus: 31a/856, 47a/1298, 52b/1458
n.-ıla 34a/937

nām-zad (< Far. نامزد *nām-zed*) nişanlı, sözlü, yavuklu:
n.+um 47b/1308

nā-pāk (< Far. ناپاك *nā-pāk*) temiz olmayan, kirli: 26b/733, 47a/1297

nār (< Far. انار *anār*) nar: 43b/1197

nārinc (< Far. نارنج *nāreng*) turunç, portakal:
n.+ine 37b/1032

nās (< Ar. ناس *nās*) insanlar, halk: 58a/1611

naṣīb (< Ar. نصيب *naṣıb*) nasip, kısmet, talih: 8b/227, 8b/228

naṣıb ḳıl- kısmet etmek:
n. ḳ.-dı 8b/227

naṣıb ol- kısmet olmak:
n. o.-dı 8b/228

nā-şinās (< Far. *nā*; شناس *şinās*) bilmeyen, bilmez: 12a/320, 26b/722, 32b/896, 38b/1064
n.+dan 12b/337
n.+ı 27a/741
n.+lar 12a/317, 26b/732

nāyib (< Ar. نائب *nā'ib*) vekil, kadı vekili, kadı: 31b/869, 57a/1579

nāz (< Far. ناز *nāz*) naz, cilve: 35b/972, 37a/1023, 37a/1025, 41a/1137
n.+a 35b/985, 41a/1129, 54a/1493
n.+ı 34b/945, 34b/952, 54b/1505
n.+ın 34a/934
n.+ıla 34a/930

naẓar (< Ar. نظر *naẓar*) bakış, bakma, göz atma: 1b/31, 20b/556, 30b/838, 50b/1402, 52b/1456
n.+da 31a/847, 34b//949

naẓar ėt- bakmak: bk. *naẓar ḳıl*
n. ė.-seydi 1b/31

naẓar ḳıl- *naẓar ėt-*
n. ḳ! 50b/1402

nāzenīn (< Far. نازنين *nāzenīn*)işveli, cilveli, nazlı:
n.+üm 47a/1304

naẓm (< Ar. نظم *naẓm*) vezinli, kâfiyeli söz:
n.+a 60a/1665

nāzük (< Far. نازك *nāzik*) ince, nazik: 30b/836, 34b/946, 50b/1404

ne (*ne:* EDPT 774a) ne, hangi şey: 1b/33, 2b/49, 3b/87, 4a/102, 5a/124, 5b/137, 5b/140, 5b/144, 6a/154, 7a/183, 7a/185, 8a/212, 8a/214, 10a/262, 10a/268, 10a/269, 12b/331, 13a/350, 14b/390, 14b/394, 14b/396, 15a/404, 16a/437, 16a/438, 16a/439, 16b/441, 17a/455, 17a/461, 17b/471, 17b/475, 19a/515, 19a/516, 19a/519, 20b/558, 21a/572, 21a/573, 21b/581, 22b/614, 23b/649, 24b/664, 24b/666, 24b/669, 24b/675, 26a/710, 26b/721, 27a/735, 28a/765, 28b/781, 29a/796, 29a/801, 29b/807, 30a/820, 30b/833, 30b/834, 31b/863, 33b/916, 33b/928, 34a/930, 34b/953, 35a/958, 35a/965, 35b/974, 35b/980, 35b/982, 36a/989, 36a/997, 37a/1019, 38a/1049, 39a/1070, 39a/1071, 39b/1090, 40a/1105, 40a/1108, 40b/1114, 42a/1160, 42b/1168, 42b/1176, 43b/1203, 44a/1222, 44b/1231, 45a/1238, 45a/1242, 45a/1245, 45b/1258, 46a/1267, 46a/1270, 47b/1320, 48b/1341, 48b/1345, 50a/1388, 50a/1389, 50b/1392, 51a/1411, 51b/1420, 51b/1422, 52a/1436, 53a/1464, 55a/1522, 55a/1524,

55a/1528, 57b/1589, 57b/1599, 59b/1644, 60a/1664
n.+dir 15a/398
n.+dür 5a/125, 7a/186, 17b/478, 21a/577, 20b/562, 23b/646, 24b/666, 24b/676, 26b/732, 31a/858
n.+ler 46a/1279, 50a/1391
n.+m 52b/1453
n.+yiçün 36a/997
nebāt (< Ar. نبات *nebāt*) bitki:
n.+ın 54a/1490
nebī (< Ar. نبي *nebī*) peygamber: 31b/869
n.+ler 37a/1014
neccār (< Ar. نجّار *neccār*) dülger, marangoz: 4b/111
nėce (*ne:çe:* EDPT 775a) kaç, ne kadar: bk. *nėçe* 3b/86, 6a/156, 8b/226, 9a/235, 9b/245, 10b/275, 14a/376, 16a/428, 16a/430, 17b/470, 22a/594, 22a/596, 22b/612, 23b/646, 24b/677, 25a/678, 25a/689, 25a/691, 26a/712, 29a/793, 29b/808, 30b/833, 31a/857, 31b/860, 31b/861, 31b/862, 31b/863, 33a/905, 33b/920, 33b/925, 35a/961, 35b/984, 36a/991, 36a/992, 39b/1086, 41a/1136, 41b/1149, 43a/1188, 43a/1190, 47b/1311, 48b/1345, 48b/1348, 49b/1369, 50a/1379, 54a/1490, 55a/1525, 55a/1531, 56b/1568, 59a/1634
n.+dür 18b/504, 51b/1425, 56a/1554
n.+ler 8a/203, 35b/975, 35b/976
n.+leri 32a/885
n.+si 6a/157, 8a/202
n.+sin 52a/1439
n.+sini 32a/887
n.+sün 25b/693
n.+yse 2b/56
nėc'ol- nice olmak, ne olmak:
n.-am 25a/691
n.-ur 50a/1384, 50a/1385
nėçe bk. *nėce* 6a/155, 8a/202, 13a/343, 13a/345, 19a/512, 47a/1294, 53b/1489, 55b/1532, 55b/1533, 57b/1591
n.+ler 49a/1355
n.+ydi 9b/244
nėçeme (Tar. Söz. IV/2870) ne kadar, her ne kadar: 34a/933
nėçün niçin, hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye: 7a/178, 16a/431, 21a/573, 24a/654, 25a/683, 42a/1162, 44b/1227, 48a/1335, 48b/1340, 49a/1351, 50a/1387
neden neden: 51a/1416
n.+dür 31a/857
nefes (< Ar. نفس *nefes*) soluk: 15b/425, 56a/1559, 60a/1659
n.+te 28b/786
nefret (< Ar. نفرت *nefret*) nefret, tiksinme: 39b/1087
nefrin (< Ar. نفرين *nefrīn*) lanet, sövüp sayma:12b/338
nefs (< Ar. نفس *nefs*) nefis, bedene ait, ihtiyaçlar: 8b/219, 38a/1048, , 59b/1655
nehār (< Ar. نهار *nehār*) gündüz, gün: 43b/1203
neheng (< Far. نهنگ *neheng*) timsah: 20a/548
n.+i 22b/620, 33a/908, 38b/1066
nem (< Far. نم *nem*) nem:
n.+inden 35b/982
nėre (*nere* Tar. Söz. IV/2838) nereye:
n.+de 2b/49, 3a/68
nergis (< Far. نرگس *nergis*) nergis; sevgilinin gözü: 1b/27, 31a/853, 37b/1031, 43b/1197
n.+den 3b/79
n.+lerin 15b/424
nergisi-ter göz: 1b/26
nesne (Tar. Söz. IV/2839) nesne, şey: 3b/87, 27b/749, 31b/862
n.+nüŋ 3b/88
nesrīn (< Far. نسرين *nesrīn*) yaban gülü: 43b/1196
n'et(d)- ne etmek: bk. *n'ėt(d)-*
n.-ersin (n'ėdersin) 39a/1071
n'ėt(d)- bk. *n'et(d)-*
n.-di 13b/366
n.-düm 15a/401, 45a/1245
n.-düŋ 15a/404
n.-e 45b/1258, 50a/1378
n.-elüm (n'ėdelüm) 10b/280, 3b/85
n.-em (n'ėdem) 26a/716

n.-er (n'ėder) 52b/1450
n.-ersin (n'ėdersin) 52b/1449, 52b/1449, 52b/1450
n.-esin (n'ėdesin) 28b/785, 29a/793, 50b/1392
n.-eyim (n'ėdeyim) 13a/353, 18b/508, 39b/1085, 47b/1312, 4b/107
n.-eyüm (n'ėdeyüm) 13b/361

nev-bahār (< Far. نوبهار *nev-bahār*) ilkbahar:
n.+um 29a/795

nevbet (< Ar. نوبت *nevbet*) nöbet: 12b/341

nev-cuvān (< Far. نوجوان *nev-civān*) delikanlı, genç: 1b/33

nevmīd (< Far. نوميد *nevmiḏ*) ümitsiz: 6b/165

ney (< Far. نی *ney*) ney: 13b/357, 51b/1432, 55a/1518

neyle- neylemek: *ne eyle-*
n.-di 45a/1246
n.-mekdür 4b/104
n.-r 22a/600, 34b/947
n.-ye 57a/1584
n.-yelüm 9b/252

nezr (< Ar. نذر *neẕr*) adak: 31b/872

nıṣf (< Ar. نصف *niṣf*) yarı, yarım: 10a/263

nıṣf-ı leylī gece yarısı: 10a/263

nikāh (< Ar. نكاه *nikāh*) evlenme, nikâh: 56b/1565

nikāh ol- evlenmek:
n. o.-dı 53b/1482

nigār (< Far. نگار *nigār*) resim gibi güzel sevgili: 1b/23, 35a/959, 35a/961, 40a/1106
n.+a 13a/353, 17b/471, 19b/524, 20b/565, 21b/587, 21b/589, 28a/771, 30a/818, 33a/908
n.+ı 16a/426, 55a/1531
n.+ına 20a/545
n.+ile 20a/539, 21a/567
n.+um 39b/1085, 56b/1560
n.+uŋ 34a/931

nigārā ey nigar! 16a/438, 17b/476

nigārīn (< Far. *nigārīn*) resim gibi güzel sevgili: 16a/432, 20a/549, 29b/812, 30a/827, 36a/995, 37b/1039, 52b/1448, 52b/1460

nihād (< Far. نهاد *nihād*) huy, yaradılı, tabiat:
n.+ı 58a/1606

nihān (< Far. نهان *nihān*) gizli, saklanmış:
n.+dur 31b/862, 39a/1073

nihāyetsüz (< Ar. نهايت *nihāyet*; Tü. *+süz*) sonsuz, sınırsız:
n.+di 22b/615

nīk-nām (< Far. نيكنام *nīk-nām*) iyi ad kazanmış, ünlü:
n.+uz 17b/480

Nil *y.a.* Nil nehri: 49b/1367

nīm-mest (< Far. نيم *nīm; mest*) yarı sarhoş: 55a/1519

nim-mest ol- yarı sarhoş olmak:
n. m. o.-ur 55a/1519

ni'met (< Ar. نعمت *ni'met*) ihsan, bağış; ekmek, nimet: 21b/589
n.+den 21b/592
n.+i 26b/721
n.+lerinden 26a/715
n.+lerüŋi 18a/489

niḳāb (< Ar. نقاب *nikāb*) yüz örtüsü, peçe:
n.+ı 41a/1127, 53b/1484
n.+ıla 42a/1158
n.+ın 53b/1487

niŝār (< Ar. نير *niŝār*) saçma, saçı:
n.+ın 36a/995

nīst (< Far. نيست *nīst*) yok: 51a/1417

n'iste- ne istemek: *ne iste-*
n.-r 4a/101, 51b/1427
n.-rem 33b/925

nişān (< Far. نشان *nişān*) işaret, iz, belirti, emare: 3a/62, 3b/87
n.+ın 6a/147
n.+ları 26b/732

niyāz (< Far. نياز *niyāz*) yalvarma, yakarma: 41a/1137
n.+a 37a/1023, 41a/1129, 54a/1493
n.+ı 54b/1505

niẓām (< Ar. نظام *nizām*) düzen, sıra, tertip:
n.+ı 58a/1611

nīze (< Ar. نيزه *nīze*) kargı, mızrak: 54a/1495

n'ol- ne olmak:
n.-a 39b/1088, 9a/234

n.-dı 17b/470, 24b/675

Nūḥ *k.a.* Hz. Nuh:

N.+a 36b/1004

nūr (< Ar. نور *nūr*) aydınlık, ışık, parıltı: 3b/82, 30a/829, 31a/857, 41b/1144

n.+a 37a/1017

n.+ı 19b/525, 52b/1456

n.+ın 40b/1115, 54b/1509

n.+um 24a/655

nūr-dīde parlak göz: 30a/829

nūr-ı tābnāk parıltılı ışık:

n. t.+i 29b/805

nūr ṭol- nur dolmak:

n. t.-dı 41b/1144

nūş (< Far. نوش *nūş*) tatlı şerbet, içki: 13b/356, 25b/703, 29b/814, 36a/991, 38a/1044, 52a/1446, 54b/1517, 55a/1519

n.+a 25b/703, 55a/1519

nūş ėt(d)- içmek:

n. ė.-diler 13b/356

n. ė.-enler (nūş ėdenler) 54b/1517

n. ė.-iben (nūş ėdiben) 52a/1446

n. ė.-ip (nūş ėdip) 38a/1044

nūş u mey yiyip içme, zevk ü sefa:

n. m.+dür 29b/814

nuṭḳ (< Ar. نطق *nuṭḳ*) söz, konuşma:

n.+ı 22a/604, 28b/781

nücūm (< Ar. نجوم *nücūm*) yıldızlar: 1a/3, 31b/872

nücūm ehli astrolog, yıldızları inceleyenler: 1a/3

nüh (< Far. نه *nüh*) dokuz: 38a/1046

nüzl (< Ar. نزل *nuzl*) konaklama yeri, misafir yemeği: 21b/589

o (*ol* EDPT 123a) 3. teklik kişi adılı; işaret sıfatı: bk. *ol* 2a/35, 2a/41, 2a/45, 3a/69, 3b/87, 9b/250, 14a/374, 16a/428, 16a/434, 17b/470, 21b/588, 24a/655, 24a/662, 26a/711, 27b/760, 27b/761, 30a/823, 32b/890, 34a/936, 41a/1136, 42a/1157, 44a/1212, 44b/1230, 46b/1282, 46b/1289, 52a/1434, 56a/1557, 56a/1558, 59b/1652

obruḳ (Tar. Söz. V/2906) çukur, oyuk: 10b/284

od (*o:t 1* EDPT 34b) od, ateş: 7b/201, 8a/202, 11b/309, 34a/937, 38a/1048

o.+a 3a/74, 8a/202, 8a/203, 32b/888, 39a/1081, 42a/1166, 48a/1326, 51b/1433

o.+dur 49b/1370

o.+ı 35a/971, 59b/1650, 59b/1651

o.+ın 59b/1649

o.+ına 53a/1470

o.+lara 39b/1087

oda (*ota:ğ* EDPT 46b) oda:

o.+sına 40a/1108, 56b/1562

o.+ya 52a/1434

odun (*otuŋ* EDPT 60b) odun: 9b/248, 9b/256, 32b/892

o.+a 9b/249, 32b/891

o.+da 9b/251

o.+ı 9b/253

oġlan (EDPT 83b) evlat; erkek çocuk; yetişkin erkek: 1a/9, 32a/875

o.+ı 34b/954

o.+lar 42a/1154

oġlancuḳ(ġ) oğlancık: *oġlan+cuḳ*

o.+ını (oġlancuġını) 57a/1582

o.+um (oġlancuġum) 3a/73

o.+uma (oġlancuġuma) 47a/1301

oġ(u)l (*oğul* EDPT 83b) erkek evlat: 4a/103, 4b/107, 4b/108, 4b/109, 23a/633, 46b/1287, 51a/1406, 51b/1422, 55a/1523

o.+a 2b/51

o.+dur 42b/1181

o.+ı (oġlı) 29a/802, 32a/876, 33a/913, 33b/919, 45a/1246, 48b/1344, 52b/1448, 57b/1597

o.+ın (oġlın) 44a/1214, 44b/1237, 46b/1293, 4b/116
o.+ına (oġlına) 2b/58, 39b/1086, 3b/81, 46a/1278, 46b/1282, 46b/1282
o.+ında (oġlında) 35b/974
o.+ını (oġlını) 22b/619
o.+ınuŋ (oġlınuŋ) 3a/66
o.+ıyam (oġlıyam) 17a/454
o.+um (oġlum) 3a/75, 47a/1302, 47a/1302
o.+umdurur 46b/1281
o.+uma (oġluma) 46b/1288
o.+umda (oġlumda) 46b/1280
o.+uŋçün (oġluŋçün) 4b/105
o.+uŋdan (oġluŋdan) 2b/52
oġru (*oğrı:* EDPT 90a) hırsız: 58a/1602
oḫ (*ok 1* EDPT 76a) ok: bk. *oḳ*
o.+yıla 24b/673
o.+ıyla 25b/692
oḫı- (*okı:*- EDPT 79a) okumak; davet etmek, çağırmak: *bk. oḫu-, oḳı-*
o! 53a/1470
o.-dı 22a/600, 48a/1327, 53a/1472
o.-maġa 16a/434
o.-r 40b/1125, 42b/1181
o.-ya 16a/433, 30a/822
oḫın- okunmak: *oḫı-n-*
o.-dı 53b/1482
o.-maz 16a/433
oḫt (< Tar Söz. V/2941) vakit, çağ: 43a/1192
o.+dan 5b/143
oḫtın (Tar. Söz. V/2941) vakitte, vakit: 33a/911
oḫu- bk. *oḫı-, oḳı-*
o.-r 56a/1546
oḳ bk. *oḫ* 15a/407, 30b/839
oḳı- bk. *oḫı-, oḫu-*
o.-yup 1a/11
ol bk. *o* 1a/10, 1a/15, 1b/21, 1b/31, 2a/44, 2a/46, 2b/53, 3a/64, 3a/68, 4a/103, 5a/130, 5b/135, 5b/142, 5b/143, 6a/147, 6a/148, 6a/149, 6b/166, 7a/182, 7b/200, 8a/211, 8b/217, 8b/219, 8b/224, 8b/227, 8b/228, 9a/237, 9a/241, 9b/254, 9b/256, 10a/264, 10a/266, 10a/271, 10b/285, 11a/298, 11b/301, 11b/305, 11b/306, 11b/310, 11b/311, 12a/325, 12a/327, 12b/331, 12b/339, 13a/342, 13a/344, 13a/354, 13b/356, 13b/364, 13b/366, 13b/367, 14a/371, 14a/372, 14b/384, 14b/385, 14b/387, 14b/390, 14b/391, 14b/392, 15a/398, 15a/404, 15a/408, 15a/409, 15b/415, 15b/422, 16a/426, 16a/429, 16a/433, 16a/436, 16b/448, 17b/471, 18a/488, 18a/494, 18b/496, 18b/497, 18b/504, 19a/510, 19a/514, 19a/517, 19a/519, 19a/523, 19b/524, 19b/525, 19b/527, 19b/530, 19b/532, 19b/534, 19b/537, 20a/548, 20a/551, 20b/554, 20b/562, 21b/581, 21b/583, 21b/584, 21b/587, 22b/610, 22b/619, 23a/632, 23b/640, 23b/644, 24a/660, 24a/663, 24b/665, 24b/672, 24b/676, 24b/677, 25a/678, 25a/683, 25b/694, 25b/702, 26a/710, 26a/712, 26a/713, 26a/717, 26b/727, 26b/732, 27a/739, 27a/745, 27b/750, 28a/768, 28a/770, 28a/772, 28b/779, 28b/780, 28b/788, 29a/791, 29a/798, 29a/803, 29b/804, 29b/807, 29b/812, 29b/813, 29b/815, 29b/816, , 30a/818, 30a/822, 30a/826, 30a/827, 30a/829, 30a/830, 30b/836, 31b/860, 31b/870, 31b/872, 32a/876, 32a/878, 33a/902, 33a/903, 33a/904, 33a/906, 33a/909, 33a/911, 33a/912, 33b/916, 33b/918, 33b/919, 34a/933, 34a/934, 34a/940, 35a/963, 35b/978, 35b/980, 35b/985, 36a/995, 37a/1023, 37a/1024, 37a/1025, 37b/1038, 38a/1045, 38a/1051, 38b/1060, 38b/1063, 39a/1077, 39a/1079, 39b/1088, 39b/1090, 39b/1097, 40a/1098, 40a/1103, 40a/1109, 40b/1113, 40b/1117, 40b/1122, 41a/1131, 41b/1140, 41b/1150, 42a/1155, 43a/1186, 43a/1192, 43b/1205, 44a/1211, 44a/1213, 44a/1219, 44b/1226, 44b/1228, 45b/1260, 45b/1265, 46b/1280, 46b/1281, 46b/1287, 46b/1292, 46b/1293, 47a/1294, 47a/1302, 47a/1303, 47b/1310, 47b/1320, 48a/1329, 48a/1333, 48b/1346, 48b/1348, 49b/1364, 49b/1374, 50a/1378, 50a/1388, 50b/1395, 51a/1417, 51a/1419, 52a/1434, 52a/1436, 52a/1437,

54a/1500, 54b/1506, 54b/1515, 55a/1525, 55b/1536, 56b/1561, 56b/1562, 56b/1564, 56b/1565, 57a/1585, 58a/1610, 58b/1620, 58b/1625, 59a/1636, 59a/1638, 59b/1644, 59b/1652, 59b/1654, 5a/118

o.+dur 10b/280, 12a/314, 25a/684, 30a/830, 32b/893, 49a/1363

o.+ıdı 22b/621

o.+ımış 23b/643, 46a/1272

ol- (*bol-* EDPT 331a) olmak, meydana gelmek, varlık kazanmak:

o! 17a/458

o.-a 2b/51, 2b/53, 4b/110, 6a/147, 6a/149, 7a/178, 9a/230, 11b/301, 13b/359, 14b/389, 16a/430, 17a/462, 17b/468, 19a/515, 30a/819, 30b/841, 33b/918, 33b/920, 35b/972, 36b/1002, 51a/1416, 51b/1422, 51a/1417, 55b/1532, 56b/1572, 59b/1651

o.-alar 7b/189, 27b/754

o.-alum 40a/1101

o.-am 25a/691, 49a/1351, 59b/1655

o.-a-mı 2b/51, 30a/819

o.-an 3b/82, 3b/83, 3b/84, 20b/559, 47a/1307, 58b/1629

o.-andurur 55a/1528

o.-anı 23a/625

o.-anlar 39b/1094, 58b/1624

o.-asın 19a/512, 35b/984

o.-avuz 7b/190

o.-aydı 2a/43

o.-aydum 18b/506

o.-ayıdı 2a/47, 2b/50

o.-ayım 38a/1047, 56a/1556

o.-dı 1b/33, 2a/44, 3b/76, 3b/77, 5b/132, 6a/152, 6b/166, 7a/176, 8a/215, 10a/263, 10b/280, 15a/406, 18b/500, 19b/533, 20a/542, 20b/556, 21a/574, 22a/596, 25b/694, 25b/695, 25b/705, 26a/707, 26a/710, 26a/718, 26b/730, 27a/746, 27b/754, 27b/757, 28a/764, 28a/771, 28b/787, 29a/796, 30a/827, 30b/839, 33a/910, 34b/948, 35b/976, 36a/992, 42b/1176, 44a/1210, 45a/1247, 47a/1296, 47a/1298, 47b/1318, 48b/1348, 49a/1363, 49b/1367, 53b/1481, 56b/1566, 57a/1575, 57b/1598, 58b/1626

o.-dılar 6a/151, 22a/598, 27a/742

o.-duġı 51b/1430

o.-duġın 1b/16, 32a/879, 32b/896

o.-duġına 52b/1460

o.-duġını 1a/9, 32a/875, 32a/886

o.-dukda 31b/869

o.-dum 4a/99, 5b/142, 7a/183, 17a/463, 27a/746

o.-duŋ 16b/441

o.-duŋısa 53a/1469

o.-ġıl 13b/367

o.-ıban 21b/587, 54a/1496

o.-ıcaḳ 11b/308

o.-ınca 11b/307, 47b/1321

o.-ısar 3a/74, 19a/518, 35a/965, 51b/1420

o.-ıpven 12b/333

o.-ma 39b/1096

o.-madı 31b/861, 47a/1299, 54a/1494, 58b/1625

o.-maġiçün 19a/511

o.-maḳ 42b/1174

o.-maḳdan 26a/715

o.-maŋ 59a/1633

o.-masa 42a/1163

o.-maya 15b/423, 33b/919, 45b/1257

o.-mayıcaḳ 35b/972

o.-mayup 32b/890

o.-maz 35a/964, 35a/969, 39a/1076, 44b/1224, 58b/1618

o.-mazıduḳ 24b/672

o.-mazsa 59a/1643

o.-mazsam 4b/106

o.-mış 1a/13, 6b/167, 10b/277, 31b/869, 33a/912, 33b/919, 52b/1459, 53a/1471

o.-mışam 18b/508, 26a/715, 42a/1165, 48a/1329

o.-mışdı 11b/311, 31a/852, 40a/1111

o.-mışdur 34b/955, 53a/1463

o.-mışıdı 34b/944, 47b/1315

o.-mışken 35a/962

o.-mışuz 33b/922

o.-sa 2a/42, 12a/314, 22b/614, 29b/809, 32b/891, 32b/892, 33b/926, 36b/1001, 38a/1048, 51a/1412, 58a/1606

o.-saŋ 59a/1630

o.-saydı 17b/476
o.-sayıdı 1b/30, 58b/1620
o.-sun 3b/89, 4a/100, 8b/216, 13b/360, 13b/362, 18a/494, 25a/690, 29b/806, 34b/957, 57b/1590
o.-up 5b/143, 15b/417, 20a/544, 21b/583, 29b/808, 33b/929, 43b/1206, 49a/1356, 49b/1366
o.+dur 50b/1393
o.-ur 1a/8, 1b/31, 2a/42, 6a/154, 10a/266, 10b/283, 11a/299, 11b/300, 11b/313, 13b/356, 16a/433, 18a/488, 18b/500, 20b/564, 24b/665, 25a/681, 28b/777, 30a/822, 30b/845, 33b/923, 35b/978, 35b/981, 38a/1050, 40a/1109, 41a/1134, 44b/1231, 44b/1235, 46b/1285, 49a/1360, 49b/1372, 50a/1384, 50a/1385, 55a/1527, 58a/1604, 58a/1609, 59a/1640
o.-uram 4a/102
o.-urdı 3a/68, 7b/196, 35a/960
o.-urlar 8a/204, 11b/306, 25b/703, 32a/885
o.-urmış 13a/347
o.-ursa 24a/660, 39a/1077, 46a/1269, 52a/1436
o.-ursın 1b/23

olar onlar, 3. çoğul kişi adılı: 7b/191, 9a/238, 26b/733, 44a/1210, 55b/1542, 58b/1625
o.+a 39a/1083
o.+ı 13b/368, 55b/1540
o.+uŋ 4a/91, 4a/93, 32b/898
o.+uŋlaydı 6b/172

olın- olunmak: yapılmak: *ol-ın-*
o.-dı 60a/1667

olur- (EDPT 150a) oturmak, yerleşöek:
o.-mış 1a/1

on (*o:n* EDPT 166b) on: 1a/12, 3a/65, 3a/71, 4b/113, 5a/130, 13b/359, 16b/442, 17a/463, 17b/468, 20b/559, 21a/575, 21a/579, 23a/633, 24a/653, 30a/818, 32a/877, 38b/1068, 40a/1109, 40b/1112, 43b/1208, 44a/1217, 46a/1279, 47a/1307, 48b/1337, 59b/1644, 59b/1647
o.+ar 2b/61
o.+da 3a/72
o.+ı 59b/1646

oŋar- (EDPT 189a) onarmak, düzeltmek:
o.-a 13a/353

ora o gösterme sıfatının yön gösterme durumu:
o.+da 20a/544, 26b/722, 5b/141
o.+dan 26a/716, 32b/897

oranlu (*oran* Tar. Söz. V/3008) oranlı, uygun: *oran+lu* 8a/206

orta (*ortu:* EDPT 203b) orta:
o.+da 15b/414, 37b/1036
o.+sı 10b/284
o.+sında 15a/411, 16b/447

ot (*ot 2* EDPT 34b) ot, küçük bitki: 26b/728
o.+lar-içün 37a/1022

otla- (*otla:-* EDPT 57b) otlamak: *ot+la-*
o.-rıdı 43b/1202

otur- (*olur-* EDPT 150a) oturmak:
o! 4a/94, 4b/107
o.-dı 12b/330, 53b/1487
o.-dum 26a/711
o.-mış 12a/327, 18a/482
o.-uŋ 12b/329
o.-up 21b/592, 50a/1390
o.-ur 42a/1158
o.-urlar 18a/495

otuz (*ottuz* EDPT 74a) otuz: 4b/114, 5a/118, 30a/820, 32a/882, 39b/1095

ova (*oba:* EDPT 5b) ova, yazı:
o.+da 14a/378

oyna- (*oyna:-* EDPT 275a) oynamak; harcamak, geçirmek:
o.-dı 58b/1622
o.-dısa 31b/863
o.-mayanı 58b/1622
o.-r 26a/718, 27b/752
o.-yu 16b/448, 16b/449

oyun (EDPT 274a) oyun; hile, tuzak:
o.+u 9b/250

öd (*ö:t 1* EDPT 35b) öd, safra:
ö.+ile 15a/411
ö.+leri 11a/289
öd(ler)i sıt(d)- ödü patlamak, çok korkmak:
ö.+leri s.-ardı 11a/289
ög (*ö:g 2* EDPT 99a) düşünce, fikir:
ö.+i 53a/1465
ö.+ine 7a/180, 16a/426, 43a/1188
ö.+ler 20a/541
ö.+üŋden 50a/1380
ög- (*ö:g- 1* EDPT 100a) övmek, methetmek:
ö.-er 23b/640
ö.-me! 36a/990
ö.-üp 54b/1513
ögeyik (Tar. Söz. V/3057) üveyik: 15b/417
ögit- (EDPT 103b) öğütmek:
ö.-sün 9a/238
öglen- akıllanmak, danışmak, düşünmek: *ög+len-*
ö! 4b/109
ö.-ürdük 13a/352
ögüt (EDPT 102a) öğüt, nasihat: 14b/397
öl- (EDPT 125b) ölmek; erimek, solmak:
ö.-di 58b/1626
ö.-diyise 7a/182
ö.-dü-mi 21b/580
ö.-e 35b/980, 49a/1351
ö.-em 49a/1351
ö.-en 58a/1608
ö.-icekdür 40b/1114
ö.-iser 51a/1414
ö.-mek 11a/286, 11a/290, 59b/1644
ö.-mekdür 4b/104
ö.-memişdür 58a/1608
ö.-mez 7a/178
ö.-mezsem 23a/623
ö.-miş 7a/175, 11a/288, 11a/291, 44a/1219
ö.-mişdi 22a/606
ö.-mişidi 23a/626
ö.-miş-iken 57a/1575
ö.-ür 39a/1082, 48a/1324
ö.-ürdi 49b/1373
ö.-ürem 4a/102, 39b/1088, 47b/1317, 53a/1463, 56a/1559
ö.-ürse 13a/348
ö.-ürüz 9b/253
öldir- (*öldür-/öltür-* EDPT 133b) öldürmek: bk. *öldür-*
ö.-ip 22a/595
öldür- bk. *öldir-*
ö! 34b/957, 48a/1324, 49b/1365
ö.-di 22a/594, 29b/804, 44a/1215
ö.-diler 47b/1321
ö.-dügini 38b/1065, 45a/1238
ö.-düklerini 22b/620
ö.-düm 44b/1237, 48b/1345
ö.-düŋ 45a/1246
ö.-e 47a/1299
ö.+eler 33b/927
ö.-en 23a/625, 30a/830, 44b/1230
ö.-eydüm 42a/1163
ö.-iser 17a/466, 45b/1260
ö.-me! 45b/1253
ö.-medügin 45b/1260
ö.-mek 50a/1384
ö.-memişem 50b/1395
ö.-meyelüm 45b/1262, 50a/1381
ö.-mezse 33b/928
ö.-mişidi 44a/1212
ö.-üben 46b/1293
ö.-üŋ 45a/1245
ö.-üp 38b/1066
ö.-ür 14b/391, 19b/537, 33a/907, 45b/1254
ö.-ürüz 45a/1248
ölü (*ölüg* EDPT 142a) ölü: *öl-ü* 51a/1413, 51a/1414
ö.+si 44a/1213, 48a/1331, 9a/232
ö.+mi 44a/1214, 51a/1413
ö.+yi 28b/786
ölüm (EDPT 146a) ölüm: 48a/1329
ö.+ler 9a/233
öm(ü)r (< Ar.عمر *'ömr*) yaşam: 3b/88
ö. (ömr) 58b/1617
ö.+üŋ 58a/1604
ömür sür- ömür sürmek, yaşamak:
ö. s! 3b/88
öŋ (*öñ 1* EDPT 167b) ön: 21a/576, 35b/984, 42b/1173

ö.+i 25a/681
ö.+inde 13b/362, 35a/959, 39b/1089, 50b/1400, 52a/1440, 53a/1462
ö.+ine 14a/383, 25b/697, 41b/1145, 49b/1373, 7a/180
ö.+ümde 2a/34
ö.+üme 26b/728, 26b/731
ö.+üŋde 39b/1088

öŋdin (Tar. Söz. V/3090) önce, ilk önce: 42b/1176

öp- (*öp- 1* EDPT 5a) öpmek:
ö.-di 4b/116, 21a/572, 21b/590, 25b/698, 38a/1042, 38a/1043, 50b/1398, 50b/1399, 50b/1400, 50b/1401, 52b/1458, 55b/1536, 55b/1536
ö.-er 38a/1042, 38a/1049, 41a/1130
ö.-erdi 18b/499
ö.-erken 54b/1507
ö.-erler 55b/1537
ö.-ip 22b/611, 23a/631
ö.-mege 40a/1098

öpiş- öpüşmek: *öp-iş-* bk. *öpüş-*
ö.-di 21b/591
ö.-üp 57a/1582

öpüş- bk. *öpiş-*
ö.-di 40a/1107
ö.-mekdür 41b/1141, 54a/1492

ördek(g) (*ördek* EDPT 205b) ördek:
ö.+ine (ördegine) 53b/1485

ört- (EDPT 202b) örtmek:
ö.-er 12a/316
ö.-erseŋ 31b/863
ö.-ersüŋ 31b/862

örtü örtü: *ört-ü*
ö.+si 15b/413
ö.+sin 18b/497

örü (*örü:* EDPT 197b) yukarı: 34a/937

örü dur- kalkmak, yükselmek: bk. *örü ṭur-*
ö. d.-urlar 27b/756

örü ṭur- bk. *örü dur-*
ö. ṭ.-dı 3a/64, 43a/1193
ö. ṭ.-urdı 16a/429

öt- I (*öt- 2* EDPT 39b) ötmek:
ö.-er 15b/416
ö.-erler 43b/1201

öt- II (*öt- 1* EDPT 39a) geçmek:
ö.-e 49a/1359
ö.-memişdür 58b/1622

öte (krş. *öt- 1* EDPT 39a) öte:
o.+a 39a/1082, 39b/1084
ö.+dür 39b/1084

öyke (Tar. Söz. V/3139) öfke:
ö.+sine 49b/1372

öyle (*ödleg* EDPT 55b) öğle: 6b/167

öz (*ö:z 1* EDPT 278a) kendi: 16a/433, 34a/932
ö.+den 2a/45
ö.+i 22a/597, 29b/815, 30b/837, 32a/880, 32a/882, 47b/1315, 53a/1465
ö.+in 4a/93, 31b/863, 48b/1347, 59a/1634
ö.+inden 34a/931, 34a/932, 52b/1454
ö.+ine 14b/397, 39b/1089, 47a/1306
ö.+ini 22a/594, 34b/944
ö.+ümi 27a/738
ö.+üŋi 41b/1148

özge (*özge:* EDPT 285b) başka, diğer: 39b/1092

ʻözr (< Ar. عذر *ʻẕr*) özür, kusur: 51a/1409, 54b/1507
ʻö.+in 22b/617

ʻözr eyle- kusur işlemek, hata yapmak:
ʻö. e.-yüp 54b/1507

ʻözr-ḫāh ḳıl- özür dilemek:
ʻö. ḫ. ḳ.-dı 51a/1409

pādişāh (< Far. پادشاه *pād-şāh*) padişah, hükümdar, sultan; Tanrı:
p.+ı 16b/445, 17a/454, 25b/695, 32b/893, 32b/898, 34b/949, 44a/1214, 46b/1286, 58a/1615
p.+uŋ 4b/110

pāk (< Far. پاك *pāk*) pak, temiz: 22a/597, 22b/619, 22b/621, 60a/1664
p.+i 29b/805

palheng (< Far. پالهنگ *palheng*) kaplan:
p.+ine 37b/1028

pāre (< Far. پاره *pāre*) parça: 14a/375, 26a/710, 26b/727, 33a/908, 42b/1171
p.+si 49a/1361

parala- paralamak, bölmek: *para+la-*
p.-r 14a/373

pāy (< Far. پای *pāy*) ayak:
p.+ üŋiçün 37b/1034

pāyān (< Far. پایان *pāyān*) son, nihayet: 3b/85

pāy-māl (< Far. پایمال *pāy-māl*) çiğnenmiş, perişan:
p.+e 1a/15, 32a/878

pāyendān (< Far. پایینده *pāyende+ān*) destekler: 33b/922

pāzār (< Far. بازار *bāzār*) Pazar, alışveriş: 41a/1132
p.+a 24a/659

pekmez (*bekmes* EDPT 328b) pekmez: 7a/183

penāh (< Far. پناه *penāh*) sığınacak yer; (sığınak olan) Tanrı:
p.+ı 32b/893, 45a/1250, 46b/1286, 58b/1618
p.+um 34b/955

pencüm (< Far. پنجم *penç*) beşinci:
p.+e 47a/1304

penç (< Far. پنج *penç*) beş: 23b/647

pençe (< Far. پنچه *pençe*) pençe: 49a/1362

pençelü pençeli: *pençe+lü* 11b/311

pend bk. *bend* 47b/1319

perde (< Far. پرده *perde*) perde: 34b//949
p.+ler 15a/408
p.+sin 15b/420

perende (< Far. پرنده *perende*) çark gibi dönen: 7b/194

perhīz (< Far. پرهیز *perhīz*) perhiz, kısıtlama: 40a/1101

perī (< Far. پری *perī*) peri: 2b/48, 2a/46, 2b/49, 3b/87, 16a/438, 16b/440, 17a/466, 18a/483, 19a/514, 19a/519, 19b/532, 22a/594, 29b/804, 33b/919, 33b/926, 34a/940, 34b/954, 35a/965, 37a/1022, 38b/1065, 41a/1134, 44a/1212, 44a/1217, 44b/1237, 45a/1238, 46a/1276, 48a/1332, 55a/1530, 55b/1535
p.+de 2a/42, 51b/1427
p.+den 55b/1535
p.+mi 19a/517
p.+yi 30a/830, 33a/907
p.+ler 2a/39, 17a/454, 17a/455, 44a/1223, 45b/1263, 47a/1294, 49b/1370
p.+nüŋ 39a/1073
p.+si 48a/1333, 48b/1337, 56b/1572
p.+ye 53a/1474, 53b/1477
p.+yile 29a/792
p.+yle 33b/919, 33b/920
p.+yüz 18a/484

perişan (< Far. پریشان *perīşān*) dağınık, düzensiz, karmakarışık; zavallı:
p.+sın 31a/857

perī-vār (< Far. *perī-vār*) peri gibi: 10b/274

perī-zād (< Far. *perī-zād*) periden doğmuş: 2b/53, 18a/486, 28a/768, 29a/797, 44a/1219, 45b/1257, 46a/1271, 55b/1538

perrān (< Far. پرّان *perrān*) uçan, uçucu: 7b/196**,** 49b/1369

perr'oğlı peri oğlu:
p.+nı oğlı

perverdigār (< Far. پروردگار *perverdigār*) Allah:
p.+ı 7b/199

perveriş (< Far. پرورش *perveriş*) besleme, yetiştirme:
p.+i 12a/314

pes (< Far. پس *pes*) şu halde, öyleyse, o zaman: 18b/499, 22b/609, 24b/677, 32b/894, 45b/1263, 51b/1420, 9b/254

pey-ā-pey (< Far. پیاپی *pey-ā-pey*) birbiri ardınca: 56b/1566

peydā (< Far. پیدا *peydā*) açıkta, meydanda, aşikâr: 20a/542, 34b/948, 40a/1111

peymā (< Far. پیما *peymā*) serseri, sarhoş: 31b/864

peyvest (< Far. پیوست *peyvest*) ulaşan, kavuşan: 18b/500

pinhān (< Far. پنهان *pinhān*) gizli: 9b/255

pinhān ėt- gizlemek:
p. ė.-dilerdi 9b/255

pinhāni (< Far. پنهانی *pinhānį*) gizli: 52b/1460

pīr (< Far. پیر *pīr*) bir mesleğin kurucusu: 5b/141, 51b/1422, 54b/1516
p.+ümüzden 24b/672

pirinç (< Far. پرنج *pirinc*) pirinç: 53b/1480

pīş (< Far. پیسه *pīşe*) iş, amel:
p.+üŋ 51b/1423

piyāde (< Far. پیاده *piyāde*) yaya, asker: 57a/1580

püşt (< Far. پشت *püşt*) arka, sırt: 32b/893, 45a/1250

püşt ü penāh arka, yardımcı, sığınak: 32b/893, 45a/1250

rab (< Ar. رب *rabb*) Rab, Allah: 1a/14, 13b/367, 45b/1253, 45b/1253, 60a/1658

rāh (< Far. راه *rāh*) yol; usul:
r.+ı 58a/1615

rāḥat (< Ar. راحت *rāḥat*) rahat, huzur: 11b/301, 13a/354, 17a/462
r.+da 59a/1640
r.+ın 16b/447
r.+la 28a/769
r.+um 13b/361

rāḥat bul- rahat etmek:
r. b.-a 43b/1204

rāḥat ol- rahat olmak:
r. o.-a 15b/412
r. o.-ur 11b/300

raḥmānü'r-raḥīm (< Ar. الرحیم رحمان *rahmān ü'r-rahīm*) acıyan ve bağışlayan: 45b/1252

raḥmet (< Ar. رحمت *raḥmet*) acıma, esirgeme: 11a/286, 42b/1176, 60a/1658
r.+i 42a/1163

raḥmet ėt- acımak, esirgemek:
r. ė! 60a/1658

raḥmet ol- acınmak, bağışlanmak:
r. o.-dı 42b/1176

raḫt (< Far. *raḫt*) at takımı, eyer takımı:
r.+ın 55b/1533

rām (< Far. رام *rām*) boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan: 32b/890, 54a/1495

rām ol- boyun eğmek:
r. o.-dı 54a/1495
r. o.-mayup 32b/890

raḳs (< Ar. رقص *raḳṣ*) dans:
r.+a 55a/1518

rast (< Far. راست *rāst*) doğru: 28a/772

rāvī (< Ar. راوی *rāvį*) rivayet eden, anlatan: 24a/658
r.+den 42b/1180

rāz (< Far. راز *rāz*) sır:
r.+a 37a/1023
r.+ı 3a/75

rażı (< Ar. راضي *rāżį*) uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden: 33b/929, 39a/1078
r.+yam 1b/25

rażı ḳıl- razı olmak, kabul etmek:

r. ḳ.-asın 39a/1078

rebāb (< Far. رباب *rebāb*) saz:

r.+ı 51b/1432

recā (< Ar. رجاء *recā'*) ümit, emel: 59a/1643

recül (< Ar. رجل *recul*) yetişmiş, ergin erkek:

r.+de 59a/1630

refīḳ (< Ar. رفيك *refīḳ*) arkadaş, dost; koca, eş:

r.+üm 22b/621

reftār (< Far. رفتار *reftār*) gidiş, yürüyüş: 6b/162

rehā (< Far. رها *rehā*) kurtulma, kurtuluş:

r.+dur 14b/389

remz (< Ar. رمز *remz*) işaret, sembol:

r.+i 31a/850

r.- üŋiçün 37a/1025

rencūr (< Far. رنجور *rencūr*) incinmiş, hasta: 3b/84

reng (< Far. رنگ *reng*) renk:

r.+i 28b/787

rengīn (< Far. رنگين *rengīn*) parlak renkli; güzel, hoş: 15a/409

resm (< Ar. رسم *resm*) resim; şekil, tarz üslûp:

r.+e 13b/369, 14b/394, 17a/457, 17b/472, 18b/509, 24a/658, 26b/720, 31a/851, 34a/932, 42b/1180, 49a/1353, 49b/1370, 52a/1441, 55a/1525, 56b/1564, 57b/1598

r.+iyimiş 13a/347

resūl (< Ar. رسول *resūl*) peygamber: 58b/1620

revā (< Far. روا *revā*) uygun, yerinde:

r.+sın 23a/624

revān (< Far. روان *revān*) giden, yürüyen:

r.+a 32a/879

r.+ı 9a/240, 15a/410, 15b/414, 56b/1561, 58b/1625, 60a/1659

revān ėt- yürümek, gezmek:

r. ė! 60a/1659

revānī akan, akıcı: 43a/1195

revnāḳ (< Ar. روناق *revnāḳ*) parlaklık, tazelik, letâfet: 26a/713

reyāḥīn (< Ar. رياحين *reyāḥīn*) reyhanlar: 43b/1202

reyḥān (< Ar. ريحان *reyḥān*) reyhan, fesleğen: 43b/1197, 43b/1201

rezm (< Far. رزم *rezm*) kavga, savaş, cenk: 37a/1025

rıżā (< Ar. رضا *rıżā*) razı olma, isteme, istek: 34a/930, 40a/1104, 50a/1388, 56a/1546

rıżā vėr- razı olmak:

r. v.-di 56a/1546

r. v.-düŋ 50a/1388

r. v.-üp 40a/1104

riḳḳat (< Ar. رقّت *riḳḳat*) incelik; acıma, merhamet:

r.+i 28a/764

rişte (< Far. رشته *rişte*) iplik: 53b/1480

rişvet (< Ar. رشوت *rişvet*) rüşvet:

r.+ile 57b/1600

rivāyet (< Ar. روايت *rivāyet*) nakil, anlatı: 24a/658, 42b/1180

rivāyet ėt- anlatmak:

r. ė! 24a/658

riyā (< Ar. ريا *riyā*) iki yüzlülük: 36b/1003

rū (< Far. رو *rū*) yüz, çehre: 31b/868, 33b/922

ru'b (< Ar. رعب *ru'b*) korku, dehşet: 3a/67

ru'b-ı meskūn korku mahali, dehşet ülkesi: 3a/67

Rūm (< Ar. روم *Rūm*) *ö.a.* Rum: 22a/601

R.+a 41a/1134

Rūmī Anadolu'da yaşayanla ilgili: 22a/601, 56a/1551

rūşen (< Far. روشن *rūşen*) aydın, parlak; belli, meydanda: 53a/1468, 54b/1510

rūşen ėt- aydınlatmak:

r. ė.-di 54b/1510

rūz (< Far. روز *rūz*) gün, gündüz: 1b/28, 3b/89

Rüstem *k.a.* Rüstem: 7b/199

R.+i 33b/918

Rüstem-i sānī İkinci Rüstem: 7b/197

sa‘ādet (< Ar. سعادت *sa ‘ādet*) mutluluk: 28b/780, 38a/1051, 58a/1606
s.+dür 30b/841, 52a/1436
sā‘at (< Ar. ساعت *sā‘at*) saat: 17a/462, 22a/607, 40a/1109
s.+da 33b/927, 41b/1149, 44a/1217
ṣabāḥ (< Ar. صباح *ṣabāḥ*) sabah: 13b/359, 32b/891
ṣ.+dan 41a/1133
ṣaban (EDPT 790a) saban:
ṣ.+a 12b/332
ŝābit (< Ar. ثابت *ŝābit*) yerinde duran: 38b/1057
ṣabr (< Ar. صبر *ṣabr*) sabır, dayanç: 25a/680, 31b/861, 31b/863
ṣ.+ıyiçün 36b/1010
ṣ.+um 53a/1464
ṣ.+uŋ 25a/681
ṣabr eyle- sabretmek: bk. *sabr ėt(d)-*
ṣ. e.-gil 25a/680
ṣabr ėt(d)- bk. *sabr eyle-*
ṣ. ė.-elüm (ṣabr ėdelüm) 45b/1261
ṣ. ė.-en (ṣabr ėden) 25a/680
ṣ. ė.-gil 47b/1321
ṣ. ė.-ip (ṣabr ėdip) 14a/370
ṣ. ė.-se 15a/398
saç (*saç 1* EDPT 794a) saç: 59b/1656
s.+ı 36a/996
s.+uŋ 37a/1024
saç- (EDPT 794b) saçmak, bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek:
s.-ar 36a/995
s.-ardı 31a/854
s.-arlar 47a/1306
s.-dı 36a/996, 40b/1115
s.-dılar 54b/1513
s.-dılardı 57a/1587
ṣaç- bk. *saç-*
ṣ.-ar 1b/26
saçıl- saçılmak: *saç-ıl-*
s.-dı 22a/606
saçu (*saçığ* EDPT 796a) saçı, düğünde saçılan inci, para, tahıl vs. karışımı: 54b/1513
saçu saç- saçı saçmak:
s.-dılar 54b/1513
ṣad (< Far. صد *ṣad*) yüz, 100: 47a/1301
ṣada (< Far. صدا *ṣadā*) ses, seda:
ṣ.+sından 10b/278
ṣādıḳ (< Ar. صادق *ṣādiḳ*) sadık, güvenilir, emin: 36a/992, 47a/1302, 52b/1454
s.+dur 18b/505
ṣaf (< Ar. صف *ṣaff*) sıra, dizi: 41b/1145
ṣafā (< Ar. سفا *sefā*) sefa, gönül rahatlığı:
ṣ.+sı 58a/1604
ṣ.+sın 43b/1205
ṣ.+ya 60a/1668
saġ I (*sa:ğ 1* EDPT 803a) sağlam, esen: 5a/119, 28a/770, 39b/1094, 56b/1571
saġ ol- sa, sağlıklı olmak:
s. o.-sun 56a/1556
saġ II sağ, sağ yan: bk. *ṣaġ*
s.+a 45a/1249
s.+ında 54b/1515
ṣaġ bk. *saġ II*
ṣ.+ına 15b/420
saġduç (*sağdıç* EDPT 806b) sağdıç: 53a/1475
saġınç(c) (*sakınç* EDPT812a) emel, istek, arzu: bk. *ṣaġınç(c)*
s.+ına (saġıncına) 44b/1233
ṣaġınç(c) bk. *saġınç(c)*
ṣ.+a (ṣaġınca) 21b/585
ṣaḥāb (< Ar. صحابه *ṣāḥabe*) Hz. Muhammet'in dost ve arkadaşı: 60a/1670
ṣaḥrā (< Ar. صحراء *ṣaḥrā'*) kır, ova, çöl:
ṣ.+ya 56b/1569
Sa‘īd 3a/63, 3a/66, 4b/114, 13b/367, 24b/668, 24b/670, 25a/679, 25a/690, 25b/698, 25b/705, 26b/733, 27a/736, 28a/763, 28a/766, 32a/880, 56a/1548, 56b/1572
S.+den 7b/190, 32a/886
S.+e 7a/182, 2b/61, 24a/660, 25a/678, 25b/696, 25b/699, 25b/704, 26b/732, 27a/735, 28a/768, 28b/788, 50a/1383, 55b/1544
S.+i 5a/130, 7a/181, 15a/405, 17b/472, 23b/639, 25a/686, 25b/694,

25b/700, 33a/911, 53a/1474, 53a/1475, 57b/1593

S.+içün 6b/169, 55b/1545

S.+le 3a/71

S.+üm 6b/172, 15a/403

S.+üŋ 6a/158, 7a/180, 28a/764, 32a/879, 50a/1382, 56a/1549

saḳal (*saka:l* EDPT 808b) sakal: 59b/1656

sāḳ (< Ar. ساق *sāḳ*) ayak, baldır; kadeh:

s.+ı 37b/1041

sāḳī (< Ar. ساقی *sāḳī*) içki dağıtan, sâki: 13a/355, 25b/702, 37b/1041, 54b/1517

sākin (< Ar. ساكن *sākin*) oturan, yerleşik: 6b/166, 10b/283, 14b/384, 26a/707

sāḳīyān (*sāḳī+ān)* sâkiler, içki dağıtanlar: 54b/1517

saḳla- (*sakla:*- EDPT 810a) saklamak, korumak: 24a/661, 41b/1148

s.-r 46a/1278

s.-yan 59b/1649

sāl (< Ar. سال *sāl*) yıl, sene:

s. 60a/1666

şal- (EDPT 824b) salmak, serbest bırakmak: 2b/61

ş.-dı 6b/160, 19b/528, 19b/535, 45b/1263

ş.-dılar 34a/935

ş.-dılardı 7a/177

ş.-duġın 32a/881

ş.-ındı 52b/1455

ş.-ıp 12b/332

ş.-up 41a/1134

ṣalavāt vėr- (< Ar. صلوات *ṣalavāt*) Hz. Muhammet'e selam vermek:

ş. v! 60a/1668

sālim (< Ar. سالم *sālim*) sağlam, sağlıklı: 57b/1588

salḳum (*salkım* EDPT 826a) salkım:

s.+ın 12a/315

şalma (Tar.Söz. V/3276) salma aşı, borani: 53b/1480

sāmi' (< Ar. سامع *sāmi'*) işiten, duyan: 58b/1629

s.+ine 37a/1016

şāmur (< Ar. سمور *samūr*) samur: 41a/1135

şan (*sa:n* EDPT 831a) şan, şöhret:

ş.+ı 2b/57

şan- (EDPT 833a) düşünmek, tasavvur etmek:

ş! 8a/206, 11a/289, 16b/446

ş.-asın 6b/165

ş.-asın 4b/117, 7b/197, 8a/206, 8a/209, 9a/231, 14a/382, 14b/389, 28b/783, 28b/786, 31a/851, 34a/942, 35b/979, 49b/1367, 49b/1372, 57a/1575, 59b/1649,

ş.-dı 8b/223, 11b/301

ş.-ma! 18a/487, 31b/862, 36a/987

ş.-maġıl 53a/1467

ş.-ur 24a/663, 35b/977, 44b/1234, 44b/1235, 44b/1236

ş.-ursın 42a/1162

saŋa (bk. *sen* EDPT 831b) 2. teklik kişi adılının yönelme durumu: 2a/34, 2b/55, 3b/88, 3b/89, 4a/94, 4b/109, 9a/237, 14a/374, 15a/401, 17a/467, 17b/474, 17b/475, 18a/485, 18b/507, 19a/516, 23a/633, 24a/654, 25a/690, 34b/957, 36a/986, 37b/1037, 38b/1069, 39a/1072, 39a/1074, 39a/1077, 40a/1100, 40b/1121, 42b/1168, 42b/1174, 42b/1175, 42b/1176, 42b/1178, 43b/1199, 45a/1240, 45a/1246, 48b/1336, 50a/1385, 50a/1388, 50b/1394, 51a/1408, 52b/1456, 53a/1468, 55b/1532, 56a/1556, 58a/1611, 58a/1612, 59b/1652, 60a/1658

şan'at (< Ar. صنعت *ṣan'at*) sanat, yaratıcılık:

s.+larla 15b/415

sanç(c)- (*sanç*- EDPT 835a) saplamak:

s.-ar (sancar) 49a/1359

şandal (< Yu. *σανδάλι*) sandal: 14a/371, 14a/374, 14a/378, 15a/411, 33a/902

şanduḳ (< Ar. صندوق *ṣandūḳ*) sandık: 19a/523, 19b/529, 55a/1531, 55b/1532

ş.+ca 55a/1531

ş.+da 19a/521

ş.+ı 19b/530

ŝāni (< Ar. ثانى *ŝānī*) ikinci: 34a/942, 46a/1273, 47a/1303

ṣanki (Tü. *san* + < Far. *ki*) farz edelim ki, güya: 11a/297, 17a/457, 27a/746, 49b/1370

ṣanu (Tar. Söz. V/3308) fikir, düşünce, istek: 48a/1323

ṣap- (EDPT 784a) sapmak, yoldan çıkmak:
ṣ.-ıp 14a/380

ṣarar- (*sarğar-* EDPT 849a) sararmak, sarı olmak, rengi sarıya dönmek:
ṣ.-up 1b/32

sarāy (< Far. سراى *serāy*) saray: 4a/92, 15b/417, 24a/662, 51b/1433, 53b/1483
s.+a 12a/325, 22b/613, 57a/1586
s.+ın 21a/568
s.+ına 52b/1460

sarḫoş (< Far. سرخوش *ser-ḫoş*) sarhoş: 9a/242, 25b/703, 46b/1290, 55a/1519

sarḫoş ol- sarhoş olmak:
s. o.-dılar 52a/1446
s. o.-up 9a/242

ṣarp (EDPT 845a) sarp, çetin, zor: 13a/353

ṣarrāf (< Ar. صرّافى *ṣarrāfī*) sarraf:
ṣ.+ısın 50b/1402

ṣaru (*sarığ* EDPT 848a) sarı: 53b/1480

Sāruç *k.a.* Saruç, periler padişahı, Şah-bal'ın babası: 2a/41, 33a/913

ṣatır (< Ar. ساطور *sāṭūr*) satır, bir tür bıçak: 33a/912

ṣav- (*savıl-* EDPT 789a) göndermek, kaçınmak:
ṣ.-sun 33b/926

savaş (Tar. Söz. V/3333) savaş: 11b/305

savaş- (EDPT 793a) savaşmak:
s.-up 49a/1353

ṣavuş- savuşmak, uzaklaşmak: *savuş-*
ṣ.-dı 57a/1581

sa'y (< Ar. سعى *sa'y*) çalışma, çabalama: 22b/619, 33a/906

sa'y pāk temiz iş, iyi amel: 22b/619

ṣay- (*sa:-* EDPT 781b) saymak:
ṣ.-ar 3b/76

sāye-bān (< Far. سايهبان *sāye-bān*) gölgelik: bk. *ṣayvān*, *sayvān-gāh*
s.+da 5b/135
s.+ı 5a/123

sayġı saygı: *say-ğı* 8a/214

sayġı ḳıl- saygı göstermek, hürmet etmek:
s. ḳ.-dı 8a/214

ṣayvān bk. *sāye-bān, sayvān-gāh* 42a/1157, 42a/1158
ṣ.+ına 30a/826, 30b/843
ṣ.+uŋ 42a/1159

ṣayvān-gāh bk. *sāye-bān, sayvān* 5b/133

saz (Tar. Söz. V/3360) sazlık: 14b/387

sāz (< Far. ساز *sāz*) her tür çalgı: 11b/307

sāz eyle- söylemek, çağırmak:
s. e.-yüp 11b/307

ŝebāt (< Ar. ثبات *ŝebāt*) azim, kararlılık:
s.+ı 58b/1620

sebeb (< Ar. سبب *sebeb*) sebep, neden: 12b/331, 22a/602, 23a/627, 24b/669, 27a/735, 29a/796, 29a/801, 29b/807, 31a/858, 36a/997, 46a/1267
s.+den 16b/441, 18a/491, 45a/1238
s.+dür 1b/32

sebeb ol- sebep olmak:
s. o.-dı 22a/602
s. o.-duŋ 23a/627

sebze (< Far. سبزه *sebze*) sebze: 33a/914

sebze-gāh sebzelik: 43a/1187

secde (< Ar. سجده *secde*) secde: 20b/564
s.+sini 57b/1596

seç- (EDPT 794b) seçmek, ayırmak:
s.-di 44a/1217
s.-er 8a/211

sefer (< Ar. سفر *sefer*) yolculuk; defa, kez: 38b/1061
s.+de 5b/143, 23b/649

segirt- (*sékrit-* EDPT 822b) koşmak, yürümek:
s.-miş 40b/1120

sehel (Tar. Söz. V/3372) az, azıcık: 43a/1184, 51a/1406, 55b/1539, 56b/1569

seḥer (< Ar. سحر *seḥer*) seher, tan ağartısı: 9b/256, 11b/307, 14b/393, 32b/895, 39b/1097, 41a/1139

seḥer-gāh seher vakti: 20b/555, 52b/1459

sehm-nāk (< Far. سهمناك *sehm-nāk*) korkunç, dehşet verici: 10b/277, 26b/733

s.+i 22a/596, 26a/708

sekiz (*sekkiz* EDPT 823b) sekiz: 48b/1337, 52b/1453, 60a/1666

seksen (*seksö:n* EDPT 823a) seksen: 32b/898

selām (< Ar. سلام *selām*) selam, esenleme, merhaba: 5a/130, 13b/359, 18a/484, 42a/1159

s.+ı 20b/557, 5a/126

s.+ın 16a/437

s.+um 60a/1670

s.+uŋ 42a/1163

selām ėt(d)- selamlamak:

s. ė.-üp 42a/1159

selām vėr- selam vermek:

s. v.-di 13b/359

selāmatlıġ (< Ar.سلامت *selāmet*; Tü. *+lıġ*) esenlik, sağlıklı olma durumu:

s.+ına 6b/168

selāmet esenlik, sağlıklı olma: 21b/582, 57b/1597

sem' (<Ar. سمع *sem'*) duyma, işitme: 35a/965

semek (<Ar. سمك *semek*) balık; balık adası: 20b/553

Semendire *y.a.* Semendire, Sırbistan'da bir şehir: 60a/1667

semiz (EDPT 830b) semiz: 27a/746

s.+dür 27b/748

sen (EDPT 831b) 2. tekil kişi adılı: bk. *sin I* 3a/62, 3a/65, 4a/102, 4a/103, 4b/105, 4b/107, 4b/108, 13a/351, 13b/367, 14a/376, 16a/439, 16b/445, 17a/454, 17a/456, 17a/464, 17b/468, 18a/493, 18b/502, 23a/624, 23a/626, 23a/633, 26b/731, 28a/763, 31b/864, 33b/917, 34b/954, 35a/966, 35b/979, 36a/990, 38b/1067, 39a/1072, 39a/1077, 39b/1093, 39b/1096, 40b/1119, 42a/1162, 42b/1169, 46a/1267, 46b/1286, 48a/1324, 48a/1335, 50a/1378, 52b/1457, 53a/1468, 58a/1610, 59a/1632, 59b/1648, 59b/1652, 60a/1658

s.+de 59b/1653

s.+den 4a/100, 16b/453, 17b/468, 29a/800, 33a/915, 39b/1092, 45a/1251, 58b/1628

s.+i 12b/332, 12b/337, 13a/352, 17a/454, 19a/513, 28a/774, 29a/796, 29a/797, 29a/801, 33b/922, 36a/987, 38b/1066, 39b/1096, 40a/1103, 40b/1119, 42a/1163, 45a/1247, 45a/1248, 50a/1382, 52a/1435, 52a/1442, 52a/1443, 52b/1457, 56b/1560, 58a/1610, 59a/1630

s.+sin 3b/89, 36a/999, 39b/1091, 39b/1092, 44b/1230, 45a/1250, 52b/1451, 52b/1452, 52b/1453, 52b/1456, 52b/1456, 52b/1457

s.+üŋ 9b/244, 18a/485, 18a/489, 18b/506, 19a/518, 35b/979, 35b/983, 36a/986, 38b/1059, 38b/1067, 39b/1093, 50a/1383

s.+üŋdür 30a/831

s.+üŋle 16b/440, 36a/987, 42b/1175

s.+üŋledür 37b/1036, 58a/1611

sencileyin senin gibi: *sen+cileyin* 38b/1057

sensüz sensiz: *sen+süz* 4b/107, 9b/244, 29a/794, 52b/1453, 52b/1453

sepil- serpilmek: *sep-il-*

s.-di 30b/842

ser-firāz (< Far. سرفراز *ser-fîrāz*) başını kaldıran; üstün, değerli:

s.+a 35b/985

s.+ı 23a/632

ser-güzeşt (< Far. سرگزشت *ser-guzeşt*) macera, serüven:

s.+imi 30a/819

s.+in 12b/336, 12b/338, 21a/576, 22b/618, 23b/638, 24a/651, 28a/763, 28a/764, 42a/1167

s.+inden 21b/593

s.+üm 16b/442, 17a/464, 17a/465

s.+ümden 34b/956

s.+üŋ 17b/468, 25b/704, 35b/983

serd (< Far. سرد *serd*) sert: 36a/991

serencām (< Far. *ser*; Ar. انجام *encām*) son, akıbet; başa gelen olaylar, mâcerâ: 1a/8, 1a/14, 24b/673
s.+ını 46b/1284
Serendip(b) *y.a.* Serendep şehri: 16b/445, 20b/560, 22a/604, 22b/608, 22b/616, 25b/695, 25b/700, 44a/1212, 55b/1540, 55b/1545, 56a/1546, 56a/1547, 56a/1550
S.+den (Serendib'den) 53a/1474
S.+de 56a/1549
S.+e (Serendib'e) 38b/1066, 55b/1539, 55b/1541
S.+e 22a/603, 23a/629
S.+üŋ (Serendib'üŋ) 44a/1216
ser-gerdān (< Far. سرگردان *ser-gerdān*) başı dönmüş, sersem, şaşkın:
s. 25b/692
ser-ḥadd (< Far. *ser*; Ar. حدّ *ḥadd*) sınır boyu, hudut:
s.+i 11b/310
s.+ine 13b/365
serīr (< Ar. سریر *serīr*) taht:
s.+i 12a/326
servi (< Far. سرو *serv*) selvi: 29b/811, 31a/852, 37a/1024
Servi Bānū bk. *Bānū, Servü Bānū, Şāh-ı Bānū Servi* 39a/1075, 42a/1157, 42a/1158, 42a/1160, 42b/1172, 42b/1174, 42b/1179, 43a/1183, 45b/1264, 46a/1268, 46a/1271, 47a/1300, 47b/1319, 48a/1335, 50b/1398, 52b/1461, 54b/1515
S. B.+nuŋ 55b/1537
server (< Far. سرور *server*) reis, başkan, lider: 51a/1415
s.+i 52b/1455
s.+idür 59a/1638
serv-ḳāmet selvi boy, uzun boy: 33a/915, 51a/1418
servi āzād diğerlerinden daha uzun olan selvi, sevgilinin uzun boyu: 52a/1440, 55b/1536
Servü Bānū bk. *Bānū, Servi Bānū, Şāh-ı Bānū Servi* 50b/1396
sev- (EDPT 784b) sevmek, sevgi ve bağlılık duymak:
s! 17a/454
s.-di 17a/454, 17b/470
s.-dügi 2b/51
s.-dügini 38b/1061
s.-dügüm 29a/800, 38a/1055
s.-düm 52b/1457, 52b/1457
s.-er 8a/214, 32b/889, 35b/977, 39a/1079
s.-erdi 48a/1325
s.-ip 36b/1000
s.-meyenler 59a/1637
s.-mişidi 36a/993
s.-se 30b/845
ŝevāb (< Ar. ثواب *ŝevāb*) sevap, iyi davranış:
s.+um 59b/1657
sevāḥil (< Ar. سواحل *sevāḥil*) kıyılar, sahiller:
s.+de 13a/344
sevdā (< Ar. سودا *sevdā*) güçlü sevgi, aşk: 16b/443, 42a/1166
sevdür- sevdirmek: *sev-dür-*
s.-di 48b/1349
sevgend (< Far. سوگند *sevgend*) yemin, ant: 33b/921, 48b/1348
sevgü (*sevig* EDPT 787b) sevgi:
s.+si 42b/1169
sevgülü sevgili: *sevgü+lü* 51a/1411
sevin- sevinmek, mutlu olmak: *sev-in-*
s.-di 12a/327, 15a/400, 19b/524, 19b/535, 20b/565
s.-mek 17b/479
s.-mekden 28b/781
s.-mekile 57a/1583
s.-ü 16a/435, 19b/528, 50b/1397
s.-üp 40b/1124
Seyf *k.a.* Seyf, Seyfül Mülûk: bk. *Seyf'ül-Mülūk* 2b/56, 2b/57, 3b/80, 3b/82, 3b/83, 3b/84, 4b/116, 5a/126, 5a/131, 6b/168, 7a/176, 9b/252, 10b/280, 11a/290, 11a/292, 12a/320, 12a/325, 12a/327, 13b/365, 13b/369, 14a/370, 14a/379, 14a/381, 14b/384, 15a/408, 15b/421, 16a/426, 16a/429, 16a/430, 16a/436, 19b/529, 20a/545, 20b/555, 20b/559, 21a/567, 21b/581, 23a/622, 23a/625, 23b/637, 24a/660, 24b/665, 24b/669, 24b/676, 26b/732, 27a/735, 28a/771, 28a/774, 28b/782, 28b/783, 28b/784, 30b/842, 30b/844, 32b/901, 33a/908, 34b/949, 34b/955, 36a/995, 36a/999, 36b/1003, 38a,/1043

38a/1043, 38a/1046, 38b/1059, 38b/1061, 39a/1072, 39b/1085, 40a/1098, 40a/1105, 40a/1111, 42b/1170, 42b/1174, 42b/1179, 43a/1187, 43b/1205, 44b/1237, 45a/1240, 45a/1242, 46a/1279, 46b/1283, 47a/1304, 53a/1462, 53a/1470, 53b/1489, 54a/1493, 54a/1503, 56b/1560, 57b/1598, 58a/1607, 58a/1613

S.+e 5a/124, 5a/131, 5b/136, 8a/209, 8a/214, 9a/233, 9a/241, 9b/245, 9b/250, 11a/299, 12b/329, 20b/561, 21b/586, 22a/598, 22b/614, 23a/628, 23a/633, 23b/636, 24a/657, 25a/686, 28a/773, 30b/838, 30b/840, 31a/851, 32b/890, 32b/899, 34a/932, 34a/943, 34b/944, 35a/963, 36a/991, 36a/992, 36a/996,38a/1043, 38a/1044, 38a/1049, 39a/1074, 45a/1239, 45b/1261, 51b/1433, 52b/1448, 53a/1475, 54a/1493, 56b/1565

S.+i 3b/81, 5b/135, 5b/138, 8a/211, 8a/213, 8a/214, 9b/247, 14b/388, 20a/551, 21a/570, 22a/597, 22a/602, 22b/613, 23a/628, 23a/631, 25b/700, 31a/847, 32b/889, 34b/948, 35a/971, 36a/992, 36a/994, 38a/1049, 38a/1055, 41b/1146, 42b/1172, 44a/1211, 45a/1239, 45b/1255, 45b/1263, 48a/1324, 48b/1349, 50b/1398, 52b/1454, 54b/1514, 55a/1526, 56b/1561, 57b/1592, 57b/1595, 57b/1596

S.+ile 19b/528, 32b/889, 32b/900, 41b/1150, 55b/1544

S.+üŋ 1a/14, 5a/123, 7a/180, 7b/192, 8a/213, 8b/225, 9a/236, 9b/246, 12b/338, 13b/358, 14a/383, 16a/437, 22b/618, 23b/641, 24a/651, 24b/677, 37b/1039, 42b/1173, 43a/1188, 44a/1218, 44b/1235, 45a/1244, 46b/1284, 46b/1285, 48a/1334, 49a/1350, 49a/1351, 54a/1502, 56a/1553, 56b/1572

Seyfü'l-mülūk bk. *Seyf* 4a/95, 7b/189, 8b/222, 12b/333, 13b/360, 21a/566, 21a/578, 22b/609, 23b/642, 24b/676, 29b/817, 36a/997, 44a/1215, 46a/1274, 52b/1451

S.+a 12b/331, 48a/1328, 52a/1435, 52b/1450, 55b/1534, 57b/1590

S.+ı 12a/324, 22a/600, 48b/1346

S.+ıla 52a/1437

S.+içün 8b/221

S.+uŋ 44b/1229, 56b/1571

seyl (< Ar. سيل *seyl*) sel, taşkın su: bk. *sıl*

s.+i 49b/1368, 49b/1368

seyr (< Ar. سير *seyr*) eğlenmek için bakma, hoşlanarak bakma, temaşa: 28a/765, 43a/1184

seyrān (< Ar. سيران *seyrān*) gezme, gezinme:

s.+a 22b/617

seyrān ėt(d)- seyran etmek:

s. ė.-erler (seyrān ėderler) 4a/92

seyyāḥ (< Ar. سياح *seyyāḥ*) seyyah, gezgin: 2b/54, 3a/68, 5b/143

sı- (*sı:*- EDPT 782a) kırmak: bk. *şı-*

s.-ma! 40a/1103, 40b/1119

şı- bk. *sı-* bk. *sı-*

ş.-r 12b/341

ṣıdḳ (< Ar. صدق *ṣidḳ*) doğruluk: 59a/1631

ṣ.+ı 28a/772

şıġ- (*sığ-* EDPT 804b) sığmak:

ş.-ar 8a/208

sıġa- (*şıġamaḳ* Tar. Söz. V/3404) sıvamak:

s.-r 42b/1178

sığın- (*sığın-* EDPT 813b) sığınmak, güvenilir bir yere çekilmek:

s.-mışam 60a/1658

sığır (*sığır/şığır* EDPT 815a) sığır, büyük baş hayvan:

s. 10b/273

sın- kırılmak: *sı-n-*

s.-a 56b/1562

s.-dı 24b/674

ş.-masun 40b/1122

s.-up 49b/1371

şına- (Tar. Söz. V/3428) sınamak, denemek:

ş.-rdı 35a/971, 36a/992, 42b/1172

sır(r) (< Ar. سر *sırr*) sır, gizli kalan, gizli tutulan şey: bk. *şır* 48a/1329

s.+dan 12b/339

s.+ı (sırrı) 39a/1073
s.+ından 40a/1107
s.+ından (sırrından) 5b/132
sır ol- ölmek, kaybolmak:
s.-mışam 48a/1329
şır bk. *sır(r)*
ş.+ın 31a/855
şıt(d)- kırılmak, kopmak: *sı-t-*
ş.-ardı (sıdardı) 11a/289
siccīn (< Ar. سجّين *siccīn*) cehennemde bir vadi: 19b/534
sil bk. *seyl* 26a/707
s.+ler 19b/533
sil- (*sil-* EDPT 824b) silmek:
s! 34b/956
s.-di 42b/1179, 43a/1193
silāḥ (< Ar. سلاح *silāḥ*) silah: 7b/188
sīm (< Far. سيم *sīm*) sim, gümüş: 16a/432, 23a/634, 25b/702, 37b/1041, 54b/1517
sīm-sāḳ gümüş kadeh:
s. s.+ı 37b/1041
sin I bk. *sen*
s.+i 46a/1269, 51a/1406, 55a/1524
sin II (*sı:n 2* EDPT 832a) mezar:
s.+e 59a/1636
s.+i 16b/444
Sin III *y.a.* Sin ülkesi:
S.+de 11b/310
sīne (< Far. سينه *sīne*) göğüs; gönül, yürek: 37b/1037, 54a/1503
s.+sine 37b/1037
s.+sini 37b/1039
sīne-ber-sīne göğüs göğüse: 38a/1046, 38a/1054
siŋ- (EDPT 833b) sinmek, gizlenmek:
s.-ip 8b/226
sipāh (< Far. سپاه *sipāh*) asker:
s.+ı 32b/898
siper (< Far. سپر *siper*) siper, kalkan: 41a/1132
sirāc (< Ar. سراج *sirāc*) kandil, mum; ışık:
s.+ı 18a/490
sirāyet (< Ar. سرايت *sirāyet*) geçme, bulaşma: 51b/1424
sīret (< Ar. سيرت *sīret*) ahlâk, karakter:
s.+inde 50b/1404
sitem-kār (< Far. ستمكار *sitem kār*) sitemli; zâlim: 15a/401
siz (*si:z* EDPT 860a) 2. çoğul kişi adılı: 5b/138, 5b/139, 27b/748, 31b/873, 45a/1245, 45a/1247, 46a/1275, 47b/1316, 50a/1380, 50a/1389
s.+e 18a/488, 27b/749, 29a/796, 33b/928, 48b/1343
s.+i 39a/1070, 45a/1241, 55a/1527
s.+üŋ 45a/1242
s.+üŋle 48b/1343
ṣoḥbet (< Ar. صحبت *ṣuḥbet*) dostça arkadaşça konuşarak hoş vakit geçirme, söyleşi: 2b/60, 18a/482, 58b/1616
ṣ.+lerüŋi 18a/489
ṣol (*so:l* EDPT 824a) sol:
ṣ.+a 45a/1249
ṣ.+ına 15b/420
ṣol- (*soluş-* EDPT 828a) solmak, rengini yitirmek, rengi uçmak:
ṣ.-dı 1b/27
ṣ.-mışiken 57a/1575
ṣoldur- soldurmak: *ṣol-dur-*
ṣ.-ma! 45b/1253
ṣoŋ (*soñ* EDPT 832b) son: 13a/343, 21a/576, 36a/989, 50a/1381, 60a/1659, 60a/1661
ṣ.+ı 3b/83, 18a/482, 25a/681, 32b/893, 35b/984, 45b/1258
ṣ.+ına 1a/2, 31b/871, 58a/1612
ṣ.+ında 35b/976, 54a/1502, 58a/1606
ṣoŋra sonra, daha ileri bir zamanda: 33a/911, 42b/1176, 45b/1262, 58b/1621
ṣoŋucı (Tar. Söz. V/3508) sonunda, nihayet: 13a/343
sor- (*so:r- 2* EDPT 843b) sormak: bk. *ṣor- II*
s.-ardı 41a/1131
ṣor- I (*so:r- 1* EDPT 843b) emmek:
ṣ.-ar 52a/1438
ṣ.-dı 52a/1445
ṣ.-dum 26a/717
ṣ.-mışlardı 22b/611
ṣ.-up 54a/1496
ṣor- II bk. *sor-*
ṣ! 1b/32, 40b/1114
ṣ.-arsan 45a/1248

ṣ.-arsaŋuz 46b/1287
ṣ.-avuz 7b/189
ṣ.-ayım 29a/793
ṣ.-dı 1b/23, 5b/138, 29b/807
ṣ.-dum 19a/515
ṣ.-duŋ 3b/86
ṣ.-ıban 21a/568
ṣ.-maḳ 54b/1507
ṣ.-uŋ 5b/145

ṣorış- I karşılıklı emmek, soruşmak: *ṣor-ış-*
ṣ.-dı 21b/591, 25b/693,

ṣorış- II soruşmak: *ṣor-ış-* bk. *ṣoruş-*
ṣ.-dı 55b/1542

ṣoruş- bk. *ṣorış-*
ṣ.-dı 25b/693, 45b/1265

ṣovuḳ (*soğık* EDPT 808a) soğuk: 13b/369, 43b/1203

söyle- (*sö:zle:-* EDPT 863a) söylemek:
s! 16a/438, 28a/767, 31b/867, 46a/1270, 58b/1621
s.-di 1b/32, 27a/737, 47b/1316, 57b/1589, 9b/245
s.-diler 52a/1447, 53a/1475 *s.-di-mi* 30a/818
s.-me! 19a/511, 33b/924
s.-mezdi 1b/29
s.-mişdiler 41b/1140
s.-r 17a/461, 20b/557, 23b/641, . 33b/928, 35a/961, 36a/991, 38b/1060, 41a/1128, 44b/1231, 46b/1284
s.-riken 7a/187
s.-rken 36a/987
s.-ye-mi 31a/846
s.-yenler 44b/1234

söylet(d)- söyletmek: *söyle-t-*
s.-ürdi (söyledürdi) 23b/638

söy(i)n- (*söyünmek* Tar. Söz. V/3547) sönmek, parlaklığı gitmek:
s.-er (söyner) 59b/1650
s.-e (söyne) 59b/1651

söz (*sö:z* EDPT 860b) söz, laf: 2a/46, 33b/917, 33b/923, 35a/963, 35a/964, 39b/1090, 52a/1436, 52b/1448, 55b/1544
s.+den 20b/564
s.+dür 33b/916
s.+e 17b/477, 35b/973, 36a/995, 36b/1002
s.+ge 39b/1092
s.+i 2b/58, 5a/130, 12b/337, 17a/458, 19b/524, 22a/597, 28a/772, 29b/815, 30b/834, 30b/837, 33b/924, 39a/1076, 40b/1118, 42a/1164, 42b/1170, 46b/1291, 47a/1300, 47a/1305, 53a/1472, 55b/1545
s.+içün 35a/959
s.+in 36a/994, 40b/1113, 46b/1285
s.+inden 30b/837
s.+ine 18b/505
s.+ini 17b/473, 40a/1104
s.+le 58a/1613
s.+ler 34b/948
s.+leri 28a/767, 34a/939, 35a/971, 46a/1272
s.+lerinden 6b/171, 36a/996
s.+lerini 50b/1401
s.+lerüŋ 35a/965
s.+üm 21a/569, 33b/923, 37b/1035, 46a/1274
s.+ümde 36b/1003
s.+üme 19a/519, 58b/1629
s.+ümi 39a/1074, 40b/1119
s.+ümüz 40a/1103
s.+üŋ 34b/953, 40b/1122, 46a/1270, 46a/1276, 59b/1653, 60a/1667

ṣu (*su:v* EDPT 783a) su: 1b/26, 7a/179, 10b/284, 11a/297, 14b/394, 15b/415, 20a/550, 20b/552, 26a/712, 26a/717, 26b/720, 30b/842, 33a/907
ṣ.+da 8a/203, 16b/443, 19a/521, 22b/620, 26a/706, 32a/885, 42a/1166
ṣ.+dan 16b/449, 39b/1095, 57b/1601
ṣ.+lar 4b/113
ṣ.+ya 26a/710, 27a/736, 27a/738, 27a/739, 37a/1020
ṣ.+yı 27a/737
ṣ.+yçün 36b/1009

ṣu yılanı su yılanı: 20a/550

suāl (< Ar. سئال *su'āl*) soru:
s.+i 51a/1410, 51a/1419

suāl ėt- sormak:
s. ė.-di 51a/1410

şubḥ (< Ar. صبح *ṣubḥ*) sabah vakti, sabah:
ṣ.+a 10b/276, 54b/1508
suç (EDPT 794b) suç, cürüm: 24a/663
s.+um 45a/1245, 50b/1394
s.+umı 51a/1408
s.+umuz 48b/1341
şuffe (< Ar. صفّه *ṣuffe*) sofa: 15a/411
ṣ.+dür 15a/409
şulan- sulanmak: *su+la-n-*
ṣ.-dı 41b/1143
şulb (< Ar. صلب *ṣulb*) bel,; soy, züriyet:
ṣ.-ından 1a/8
sulṭān (< Ar. سلطان *sulṭān*) sultan, padişah: 1a/3, 1a/5, 2b/61, 3b/80, 12b/338, 13a/346, 13a/348, 13a/350, 21a/570, 23b/643, 23b/646, 24a/653, 25a/687, 31b/868, 31b/872, 33b/927, 34b/947, 44b/1236, 46a/1268, 49a/1350, 50b/1403, 51a/1414, 54b/1513, 56a/1554, 57b/1595, 57b/1598, 59b/1655
s.+a 8a/209
s.+dan 2a/35
s.+ı 21b/583, 28b/782
s.+ıdur 41b/1145
s.+uŋ 5a/124
sulṭān-ı fāḫir ihtişamlı sultan: 51a/1414
sulṭānî sultana ait, sultana yakışır: 35a/967
sulṭānlıḳ(ġ) sultanlık: *sulṭān+lıḳ*
s.+ını (sulṭānlıġını) 55b/1534
s.+um (sulṭānlıġum) 3b/88, 57b/1590
şulu sulu: 18b/499, 22b/612, 22b/612, 38a/1052, 54a/1490
ṣ.+ca 41a/1138
şun‘ (< Ar. صنع *ṣun‘*) iş, eser:
ṣ.+a 12a/317
şun- (EDPT 834a) sunmak, arz etmek:
ṣ.-ar 38a/1042
ṣ.-ardı 52a/1446
ṣ.-dı 38a/1044, 38a/1045, 9a/241
ṣ.-up 40a/1099, 41a/1138
şūret (< Ar. صورت *ṣūret*) görünüş, biçim: 12b/335, 16b/450, 17b/469, 33a/912, 53b/1488
ṣ.+de 50b/1404
ṣ.+i 38b/1061
ṣ.+ini 30a/821
şuret-i ma‘şūḳ aşığın sûreti: 1b/30
şuretlü görünümlü: 34a/939, 45b/1256
şusuz susuz: *ṣu+suz* 14b/395, 26b/720, 33a/905
sūzān (< Far. سوزان *sūzān*) yakan, yakıcı: 30a/828
Sübḥān (< Ar. سبحان *subḥān*) Allah’ın isimlerinden: 1a/5, 23b/646, 25a/689
sükūt (< Ar. سكوت *sükūt*)sesizlik: 42b/1168
Süleymān *k.a.* Hz. Süleyman: 2a/42, 2b/50, 19a/522, 22a/595, 31b/869, 36b/1013, 39b/1091, 46a/1277
S.+a 2a/36, 46a/1275
S.+dan 2a/35, 23b/644
S.+ı 44b/1229
ŝülŝ (< Ar. ثلث *ŝuluŝ*) üçte bir:
s.+i 41b/1150
sünbül (< Far. سنبل *sunbul*) sümbül: 31a/854, 43b/1196, 43b/1202
s.+ile 41a/1130
sünnī (< Ar. سنّى *sünnî*) sünni (kimse): 44a/1222
süŋük (EDPT 838b) kemik:
s.+i 15a/407
s.+üm 27a/746
sür- (EDPT 844a) sürmek:
s.-di 7b/192, 11a/294, 20a/543, 56b/1562
s.-diler 19b/531
s.-eyim 29a/799
s.-ip 9b/257
s.-mişidi 58b/1617
süri (*sürüg* EDPT 850a) sürü:
s.+yü 25a/678
sürme (*sürme:* EDPT 852b) sürme:
s. 8b/222
sürūr (< Ar. سرور *sürūr*) sevinç:
s.+ı 54b/1511
sürük- (*sürükmek* Tar. Söz. V/3635) sürülmek, uzaklaştırmak:
s.-di 17a/457

sürül- sürülmek: *sür-ül-*
s.-di 41b/1144

süvār (< Far. سوار *suvār*) ata binen kimse:
s.+e 21b/587

süz- (EDPT 861a) süzmek:
s.-e 35b/973

şād (< Far. شاد *şād*) sevimli, neşeli: 7b/190, 4b/114, 15b/414, 19a/511, 19b/524, 20b/556, 21b/583, 22a/598, 24b/665, 25b/694, 26a/715, 50b/1399, 58a/1614, 55b/1540, 57b/1592, 58b/1625
ş.+ı 40b/1124, 58a/1612

şād eyle- mutlu etmek:
ş. e.-r 9a/240

şād ol- mutlu olmak:
ş. o.-dı 50b/1396, 52a/1443, 57a/1574
ş. o.-dılar 51b/1430
ş. o.-up 57a/1577, 57a/1583
ş. o.-ur 15a/410

şādān (< Far. شادان *şādān*) sevinçli, mutlu: 21a/567

şād-ı revān (< Far. شادوربان *şādurbān*) havuz, akarsu:
ş. r+ı 15b/414

şādılıḳ(ġ) sevinçli olma, sevinçlilik: 17b/479
ş.+a (şādılıġa) 23b/637

şādī (< Far. شادی *şādī*) sevinç, mutluluk:

şādmān (< Far. شاد مان *şād-mān*) sevinçli, mutlu:
ş.+ı 6b/163, 22a/599

şāh bk. *şeh* 1a/9, 2b/58, 3a/72, 4a/102, 4b/109, 4b/111, 5a/122, 5b/132, 12b/329, 12b/331, 13a/355, 13b/362, 18b/500, 20b/561, 21a/568, 21a/572, 21a/577, 21b/586, 22b/609, 22b/610, 22b/613, 23a/622, 23a/630, 23a/633, 23b/638, 24a/651, 24a/659, 25b/698, 27b/748, 27b/749, 31b/869, 32a/874, 32a/875, 35a/966, 35a/969, 44a/1212, 44a/1215, 44a/1216, 44a/1217, 44a/1221, 45a/1240, 45a/1241, 45b/1261, 46a/1270, 46b/1282, 46b/1293, 47a/1298, 47b/1318, 48a/1328, 48a/1330, 48a/1335, 48b/1337, 48b/1338, 48b/1339, 48b/1346, 49b/1374, 50b/1396, 50b/1400, 51a/1409, 51b/1424, 51b/1426, 51b/1430, 51b/1433, 53b/1473, 53b/1476, 54b/1512, 55a/1529, 55b/1543, 55b/1544,

56b/1571, 57a/1587, 57b/1589, 57b/1590, 58a/1609, 58a/1610

ş.+a 21a/569, 21b/582, 25b/698, 45b/1255, 48a/1333, 49b/1375

ş.+dur 4b/112

ş.+ı 13a/347, 13a/349, 22b/608, 22b/616, 24b/664, 25b/700, 29a/802, 32a/875, 40b/1125, 47a/1297, 48a/1325, 51a/1410, 53a/1467, 55b/1545, 56a/1546, 56a/1550, 56a/1554, 56b/1575, 58b/1618

ş.+ıla 13b/363, 55b/1541

ş.+ımış 23b/644

ş.+ın 54a/1496

ş.+ına 46a/1272

ş.+ını 5b/134, 49b/1375, 51a/1409

ş.+ınuŋ 18a/487, 20b/560

ş.+um 18a/492, 19a/510, 20a/545, 21b/581, 24a/654, 29a/802, 34b/955, 36a/999, 38b/1059, 47b/1312, 51a/1416, 56a/1558

ş.+umuzuŋ 45a/1246

ş.+uŋ 21b/588

Şāh-ı ʿĀṣım *k.a.* Şah Asım: 57a/1574, 58a/1603

Şāh-ı Bānū Servi bk. *Bānū, Servi Bānū, Servü Bānū* 42a/1164

Şāh-ı Çin Çin hükümdârı: 5a/124, 5a/131, 5b/132, 5b/135

Ş. Ç.+den 6a/150

Ş. Ç.+e 5a/126

şāh-ı dil-āvīz (< Far. *şāh dil-āvīz*) gönlün asılıp kaldığı, sevgili: 40a/1098

şāh-ı ḫūbān güzellerin şahı: 28b/779

Şāh-ı Ḳāf bk. *Ḳaf şāhı, şeh-i Ḳāf*

Ş. Ḳ.+am 35a/966

şāh-ı Ḳulzüm Kulzüm hükümdârı: bk. *şah-i Ḳulzüm* 44a/1221, 46b/1293, 49b/1371, 49b/1374, 50a/1387, 50b/1393, 50b/1401, 50b/1403

Ş. Ḳ+e 48b/1338, 48b/1339, 51b/1424

şāh-ı mülūk Şahların şahı, meliklerin şahı: 44a/1215

ş. m.+a 48a/1328

ş. m.+ı 12a/324, 48b/1346

ş. m.+uŋ 56b/1571

şāh-ı Serendip(b) Serendep Şahı: 22a/604, 44a/1216

ş. S.+üŋ (şāh-ı Serendibüŋ) 44a/1216

şāh-ı şeh-bāl kanatlıların, perilerin şahı, Şahbal: 45a/1240, 53a/1472

şāhān (< Far. شاهان *şāhān*) şahlar: 21b/583, 49b/1374

şāhān-ı ḫūbān bk. *şāh-ı ḫūbān* 21b/583, 49b/1374

şāhā bk. *şahā* 21a/574, 12b/333, 21b/585

Şāhbāl *k.a.* Şahbal, periler padişahı: bk. *Şāh-ı bāl, Şehbāl* 2a/41

Ş.+ı 33a/913, 55a/1523

Ş.+dur 2a/39

Şehbāl bk. *Şāhbāl* 33a/914, 44b/1236, 45a/1243, 45b/1264, 46a/1266, 46a/1270, 46b/1285, 46b/1289, 47a/1296, 47a/1299, 48a/1327, 48a/1334, 48b/1342, 49a/1352, 49b/1376, 49b/1377, 50a/1390, 50b/1393, 50b/1396, 50b/1399, 50b/1401, 50b/1403, 51a/1410, 51a/1413, 51a/1415, 51a/1418, 51b/1425, 51b/1426, 51b/1429, 51b/1433, 53a/1466, 54b/1513, 55a/1520, 55b/1536

Ş.+a 48a/1323, 48a/1332, 48b/1339

Ş.+uŋ 48b/1337

şāhzāde (< Far. شاهزاده *şāh-zāde*) şahzâde: bk. *şehzād, şehzāde* 3b/76, 7a/179, 20a/539, 21a/569, 24a/653, 28a/764, 47b/1320, 53b/1485, 56a/1549

ş.+m 24b/671

şahin (< Far. شاهين *şāhin*) şahin:

ş.+i 53b/1485

şāh-mat (< *şāh*; Ar. مات *māt*) ‘şah öldü’ anlamında yenime sözü: 41a/1135

şāhzād bk. *şāhzāde, şehzād, şehzāde*

ş.+ı 40b/1125

ş.+um 47b/1308

ş.+uŋ 23a/622, 28b/781

şāhvār (< Far. شاهوار *şāhvār*) şahlara lâyık iri inci:

ş.+ı 55a/1531

şaḳ (< Ar. شقّ *şāḳḳ*) yarık, parça: 20b/552, 49a/1356

şām (< Far. شام *şām*) akşam: 31b/860

ş.+ın 41a/1133

şār (< Far. شار *şār*) şehir: 19a/515

ş.+a 30a/824

ş.+ına 38b/1062

ş.+um 4a/90

ş.+umuz 29b/563

ş.+uŋ 56b/1569

şarāb (< Ar. شراب *şerāb*) şarap: 54b/1516, 9a/240

ş.+ı 9a/239, 41a/1127

şarāb-ı erġuvān erguvan renkli şarap:

ş.+a 25b/701

ş.+ı 13b/356

şarāb-ı 'ışḳ aşk şarabı:

ş.+ıla 3b/84

şarḳ (< Ar. شرق *şarḳ*) doğu: 44a/1223, 51b/1427

ş.+a 31b/870, 47b/1309

şavḳ (< Ar. شوق *şavḳ*) ışık:

ş.+ıyla 16a/433

şāyed (< Far. شاید *şāyed*) eğer, şayet: 7b/189

şeb (< Far. شب *şeb*) gece: 1b/28, 34a/934

şefī' (< Ar. شفعی *şefī'*) yardımcı:

ş.+i 42b/1173

şefīḳ (< Ar. شفیك *şefīḳ*) şefkatli, merhametli:

ş.+üm 22b/621

şeftālü (< Far. شفتالو *şeftālū*) şeftali: 18b/499, 38a/1051, 41a/1131, 41a/1138, 43b/1198, 54a/1490

ş.+le 38b/1060

ş.+ler 22b/612, 38a/1052, 40a/1099

ş.+leri 52a/1444

ş.+sin 31a/851

şeh (< Far. شاه *şāh*) şah: bk. *şāh* 13b/358

ş.+e 21a/576, 50b/1394, 51b/1424

ş.+i 22b/618

ş.+ine 51b/1425

ş.+üm 55a/1528,

ş.+ümüz 2a/39

Şeh-i Ḳāf bk. *şāh-ı Ḳāf, Ḳāf şāhı* 51b/1428

Şeh-i Ḳulzüm bk. *şāh-ı Ḳulzüm* 48b/1340, 51b/1428

Ş. Ḳ.+e 51b/1426

Ş. Ḳ.+üŋ 48a/1333

şehā (Far. *şeh+ā*) Ey Şah! bk. *şāhā* 2b/52, 51a/1408, 51a/1419

şehd (< Ar. شهد *şehd*) bal: 30b/837

şehenşāh (< Far. شهنشه *şehen-şeh*) şahlar şahı: bk. *şehenşeh* 5a/128

şehenşeh bk. *şehenşāh* 3b/81, 4b/111

şehīd (< Ar. شهید *şehīd*) şehit: 37a/1021

ş.+e 7a/182

şehlā (<Ar. شهلاء *şehlā*) şehla, şaşı (göz): 28b/787, 56a/1557

şehr (< Far. شهر *şehr*) şehir, kent: 4a/98, 5a/127,5b/144, 23a/630, 23b/636, 27b/761, 32a/883, 41b/1153, 55b/1543, 57b/1589

ş.+dür 6a/146

ş.+e 12a/321, 21a/568, 21a/573, 21b/582, 22a/599, 22b/613, 23a/630, 23a/631, 23a/632, 27b/759, 27b/761, 51b/1433, 56b/1570, 57a/1586, 57b/1588, 6a/148

ş.+i 12a/322

ş.+in 39b/1084

ş.+ine 32b/897, 41b/1150, 55b/1540

ş.+ini 3a/67

ş.+üm 21a/574

ş.+ümüzde 18b/506, 33a/911

ş.+üŋ 27b/760, 41b/1152, 50a/1385

ş.+üŋüz 20b/562

şehrī şehirli, şehir halkından: 24b/666,

ş.+ye 21a/572

şehr-i Mışır *y.a.* Mısır şehri:

ş. M.+dan 12b/339

şehr-şāh şehrin şahı:

ş. ş.+ı 24b/664

şehr-i 'Ummān *y.a.* Umman Şehri: 21a/567, 22a/607

ş. U.+a 22b/621

şehr-i Zerrīn *y.a.* Zerrin şehri: 39a/1075, 39b/1084, 41b/1151

ş. Z.+e 39b/1097, 41b/1146

şehzād bk *şāhı-zāde, şāhzād, şehzāde* 1a/12, 2b/53, 4b/114, 6a/150, 7a/187, 7b/197, 8a/210, 9b/245, 12b/330, 13b/363, 14b/388, 14b/394, 15a/406, 16a/437, 16b/440, 16b/442, 19a/512, 19b/524, 21a/572, 20b/556, 23b/642, 24a/659, 24b/664, 24b/665, 24b/675, 25a/682, 25b/694, 28a/768, 28b/785, 30a/825, 35a/959, 36a/991, 41b/1147, 41b/1151, 42a/1159, 42a/1164, 45a/1245, 50b/1399, 51a/1415, 51b/1430, 52a/1434, 52a/1440, 55b/1536, 55b/1538, 57b/1588, 58b/1617

ş.+dan 1b/29

ş.+ı 51a/1410, 51b/1429

ş.+ile 28a/773

ş.+um 28a/763, 40a/1100

şeh-zāde bk. *şāhı-zāde, şāh-zāde, şāh-zād, şeh-zād* 4b/110, 5b/142, 6a/158, 6b/167, 7b/193, 8b/223, 13b/357, 13b/366, 14b/392, 17a/465, 17b/469, 17b/473, 19a/510, 19b/530, 19b/532, 20a/544, 20b/562, 20b/564, 21a/574, 21b/582, 25b/704, 28b/788, 38a/1044, 38a/1051, 41a/1129, 43a/1183, 44b/1234, 45a/1249, 52b/1461, 55a/1520, 55a/1523

ş.+m 25b/705

ş.+ye 2b/58, 38b/1067, 9a/242

ş.+yi 42a/1160

şeker (< Far. شکر *şeker*) şeker: bk. *şekker* 8b/218, 17a/464, 35a/959, 35a/963, 35b/973, 36a/996, 37b/1033, 41b/1142, 43b/1201, 54a/1497

ş.+den 25a/681, 30b/834, 36a/991

şeker-leb şeker dudak, sevgilinin dudağı: 34a/934, 35b/973,

ş. l.+den 41b/1142, 54a/1496

ş. l.+lerden 54a/1497

şekker bk. *şeker* 28b/784, 34b/951, 35a/968, 39b/1090, 41b/1141, 41b/1143, 52a/1438, 53b/1479, 53b/1489, 54a/1496, 54a/1498

ş.+den 52a/1445

ş.+in 25b/693, 54a/1490, 54a/1491

şekl (< Ar. شکل *şekl*) şekil, biçim:

ş.+i 46a/1272

şem‘ (< Ar. شمع *şem‘*) mum:

ş.+e 41a/1136

şemāyil (< Ar. شمائل *şemā’il*) huylar, tabiatlar: 53b/1488

şems (< Ar. شمس *şems*) güneş: 18b/497, 19a/510, 28b/778, 46b/1281, 46b/1281

ş.+e 58b/1629

şems i māh (*şems ü māh*) güneş ve ay:

ş. m.+um 36a/999

şemşir (< Far. شمشیر *şemşīr*) kılıç: bk. *şimşīr* 7b/194

şen (<Far. شن *şen*) şen, neşeli, sevinçli: 30b/836

şerbetlü (< Ar. شربت *şerbet*; Tü. *+lü*) şerbetli: 52a/1444

şerḥ (< Ar. شرح *şerḥ*) açma, ayırma:

ş.+e 35a/960, 46b/1285

ş.+ini 2b/54, 2b/55

şerḥ eyle- şerhetmek, açmak: bk. *şerḥ ėt(d)-*

ş. e.-di 42a/1167, 50b/1393

şerḥ-i beyān açıklama: 2a/44

şerḥ ėt(d)- açmak:

ş. ė.! 28a/766

ş. ė.-erse (*şerḥ ėderse*) 30a/819

şerḥa şerḥa (< Ar. شرحه شرحه *şerḥa şerḥa*) parça parça, dilim dilim: 35a/960, 46b/1285

şer‘ī (< Ar. شرعی *şer‘ī*) şeriatle ilgili, şeriata uygun:

ş.+le 45a/1248, 46b/1287

şerī‘at (< Ar. شریعت *şerī‘at*) açık, doğru, düz: 54a/1495

şerīf (< Ar. شریف *şerīf*) şerefli, kutsal, mübârek:

ş.+e 34b/946, 47b/1318

şerīk (< Ar. شریك *şerīk*) ortak, arkadaş: 59a/1633

şer(r) (< Ar. شر *şerr*) fena, fenalık: 28a/765, 56a/1555

ş.+den (şerrden) 10a/265

ş.+e (şerre) 43b/1206

şeşte (< Far. ششتا *şeştā*) altı telli çalgı, çeşte: 38a/1046

şevḳ (< Ar. شوق *şevḳ*) şiddetli, arzu, istek; sevinç, neşe: 41a/1137

ş.+ini 54a/1502

şeydā (< Far. شیدا *şeydā*) düşkün, divane, deli: bk. *şeyde* 20a/542, 34b/948, 40a/1111, 42a/1165, 46b/1290

şeydā ḳıl- deli etmek, delirtmek:

ş. ḳ.-ur 20a/542

şeyde bk. *şeydā* 30a/829

şeyn (< Ar. شین *şeyn*) ayıp, kusur: 55a/1528

şeyṭān (< Ar. شیطان *şeyṭān*) şeytan: 59b/1655

şi'ir (< Ar. شعر *şi'ir*) şiir:

ş.+i 29b/816, 29b/817, 30a/826

ş.+ini 30a/825

şikeste (< Far. شکسته *şikeste*) kırık, kırılmış: 3b/82

şimden şimdiden, şu andan: 17b/479

şimdi şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda: 1a/1, 2a/47, 18b/504, 18b/508, 19a/516, 23b/643, 28a/769, 29b/810, 31b/870, 40a/1101, 42a/1163, 42b/1181, 46b/1289, 50a/1380, 52a/1442, 52a/1442, 56a/1555

ş.+ye 57b/1591

şimşīr bk. *şemşīr* 20a/551

şinās (< Far. *şinās*) bilen, tanıyan, anlayan:

ş.+lar 26b/732

şīr I (< Far. شیر *şīr*) aslan: 7b/194, 20a/551

şīr II (< Far. شیر *şīr*) süt: 54a/1498

şirīn (< Far. شیرین *şīrīn*) tatlı, hoş: bk. *şīrīn* 34a/939, 36a/994

ş.+sin 17a/464

şīrīn bk. *şirīn* 28a/765, 30b/834, 37b/1033, 40b/1113

şīr-merd (< Far. *şīr-merd*) aslan gibi cesur (erkek):

ş.+üm 52a/1442

Şit *k.a.* Hz. Şit, Şit peygamber:

Ş.+e 36b/1004

şol (Tar. Söz. V/3671) şu, o, işaret sıfatı: 7a/177, 8a/207, 10a/266, 10a/268, 10b/273, 13a/345, 20a/543, 24a/661, 29a/790, 29b/809, 30a/823, 33b/927, 35b/978, 37a/1027, 37b/1030, 37b/1031, 48a/1330, 49b/1365, 49b/1373, 50a/1379, 50a/1382, 56a/1557

şoloḳdem (Tar. Söz. V/3677) o vakit, o an: 12a/320, 45b/1255, 46b/1291, 48b/1338

şorva (Tar. Söz. V/3681) çorba:

ş.+lar 53b/1480

şöyle şöyle, onnun gibi: 6b/161, 12a/320, 14b/384, 14b/386, 15a/407, 16a/426, 18b/503, 22a/597, 24b/671, 27b/753, 34a/932, 40a/1110, 43a/1194, 43b/1201, 54a/1500, 59b/1651

şu işaret sıfatı: 15b/415, 16a/432, 17a/457, 17b/472, 18b/509, 22b/614, 23a/633, 23b/639, 28b/782, 31a/851, 31a/853, 34a/932, 38b/1056, 3a/69, 3b/83, 43a/1192, 49a/1353, 49b/1368, 49b/1370, 49b/1371, 52a/1441, 56b/1564, 57b/1598

ş.+lar 59a/1638, 9a/235

ş.+nca 11a/286

ş.+nuŋ 50a/1379

ş.+ŋa 27b/754

şuġul (< Ar. شغل *şuġl*) işler, uğraşacak, meşgul olacak şeyler:

ş.+dan 59a/1634

şu'le (< Ar. شعله *şu 'le*) ateş, alev; parıltı: 28b/778

şükrān (< Ar. شکران *şükrān*) teşekkür, minnettârlık:

ş.+ına 51b/1430

şükrāne (< Ar. شکرانه *şükrāne*) teşekkür için: 17b/475

şük(ü)r (< Ar. شکر *şükr*) şükür: 25a/689, 26a/716, 40a/1105, 57a/1586, 57b/1592, 57b/1596

ş. (şükr) 20b/565

ş.+in (şükrin) 10a/269

şükr ėt- şükretmek: bk. *şükür ḳıl-*

ş. ė.-di 53b/1487

şük(ü)r ḳıl- bk. *şükr et-*

ş. ḳ.-dı 6b/168

ş.+in ḳ.-alum 10a/269

ta (*ta I* Tar. Söz. V/3690) vakta ki, ne zaman ki: 14b/392

ta‘ab (< Ar. تعب *ta‘ab*) yorgunluk; sıkıntı, eziyet:
t.+dan 19b/526, 45a/1238
t.+lar 51b/1431

ṭa‘ām (< Ar. طعام *ṭa‘ām*) yemek, aş:
ṭ.+ı 7a/180, 13a/355, 26b/729

tābi‘i (< Ar. تابع *tābi‘*) uyan, arkasından giden:
t.+ne 37a/1016

tābnāk (< Ar. تابناك *tāb-nāk*) parlak, parıltılı:
t.+i 29b/805

tābūt (< Ar. تابوت *tābūt*) tabut, sandık: 19b/531

tāc (< Ar. تاج *tāc*) taç: 1a/1, 3b/89, 25b/697, 31b/870, 41b/1144, 55b/1533

tāc-ı ẕerrīn altın taç: 54b/1510

tāc-dār (< Far. تاج دار *tāc-dār*) hükümdar, sultan:
t.+um 4a/90

tācir (< Ar. تاجر *tācir*) tüccar: 7b/189, 12b/340, 57b/1599
t.+idi 12b/334

Tacü’l-mülūk *k.a.* hükümdar adı: 21a/566, 21a/578
T.+a 22b/608
T.+ı 22a/600

ṭaġ (*ta:g 1* EDPT 463a) dağ: 6a/153, 10b/278, 11a/297, 13b/362, 14a/378, 14b/387, 37a/1021, 41b/1149
t.+a 14a/380, 14a/381, 14b/392, 33a/903
t.+da 14a/378
t.+ı 43b/1196
t.+ına 39a/1080
t.+lar 54b/1510

ṭaġıl- (*tığıl-* EDPT 469b) dağılmak:
t.-mışiken 57a/1585

ṭaġıt(d)- dağıtmak; kendinden geçmek, sarhoş olmak:
t.-dı 9a/242
t.-up (ṭağıdup) 49b/1375

ṭaġla- (*tağla:-* EDPT 469a) dağlamak:
t.-dılar 45a/1244
t.-duġum 25a/684
t.-r 17b/472

ṭaġ u yazı dağ ve ova: 10b/278, 13b/362

ṭaḫ- (*tak-* EDPT 464b) takmak:
t.-uŋ 11a/291

taḥayyür (< Ar. تحيّور *taḥayyür*) hayrete düşme, şaşma: 24a/652

taḥḳīḳ(ġ) (< Ar. تحقيق *taḥḳīḳ*) araştırma:
t.+ine (taḥḳīġine) 36b/1011

taḥsīn (< Ar. تحسين *taḥsīn*) beğenme, takdir etme: 23a/634, 44b/1230, 44b/1234

taḫt (< Far. تخت *taḫt*) taht: 8a/205, 15b/416, 15b/422, 42a/1158, 55b/1538
t.+a 13a/349, 25b/694, 54b/1514, 57b/1592
t.+ı 12a/325, 15a/411
t.+ıdı 25b/699
t.+ın 55b/1533
t.+ına 25a/687, 39b/1091, 57b/1597
t.+um 3b/89
t.+unuŋ 28b/782
t.+uŋ 12a/327, 15b/413, 4b/107
t.+uŋda 4a/94, 4b/108

taḫta (< Far. تخته *taḫta*) tahta: 10a/259, 10a/260, 10a/261, 10a/266, 13a/342, 13a/343, 26a/710, 26a/711, 26a/712
t.+sı 26a/709

taḳdīr (< Ar. قدير *taḳdīr*) kadir, alın yazısı: 6b/160, 11b/304

taḳdīr-i Ḥaḳ Allah’ın emri, alın yazısı: 27b/761

taḳrīb (< Ar. تقريب *taḳrīb*) yaklaştırma; tahmin: 59b/1655

taḳrīr (< Ar. تقرير *taḳrīr*) ifade etme, beyan etme: 2b/58, 21a/576, 22b/618, 23b/649, 28a/763

taḳrīr ḳıl- isabet etmek, yerleşmek:
t. ḳ.-dı 23b/649

taḳṣīr (< Ar. تقصير *taḳṣīr*) kusur, kabahat: 50a/1380

ṭal (*ta:l* EDPT 489a) dal:
t.+ı 29b/811, 31a/852

ṭal- bk. *dal-*
t.-dı 30b/844
t.-mışıdı 1b/17, 24a/652

ṭal‘at (< Ar. طلعت *ṭal‘at*) yüz, çehre; güzellik:

ṭal'at ḳıl- doğmak, ortaya çıkmak: 28b/776

ṭalat(d)- (*tala:*- EDPT 492a) dalatmak, yağmalatmak: *ṭala-t-*

t.-ayım (taladayım) 50a/1386

ṭalaz (Tar. Söz. V/3705) dalga, kasırga:

t.+ı 6a/153, 6b/164

ṭalaz ol- dalgalanmak, fırtına olmak:

t. o.-dı 6a/153

ṭaldur- daldırmak: *ṭal-dur-*

t.-dum 27a/738

ṭaleb (< Ar. طلب *ṭaleb*) talep, dileme, istem: 1b/30, 24b/669, 29a/801, 46a/1267

ṭalġa dalga: 10b/283

ṭāli' (< Ar. طالع *ṭāli'*) baht, talih:

t.+i 10a/259

t.+üm 31b/873

ta'līm eyle- (< Ar. تعليم *ta'līm*) eğitim:

t. e! 3a/65

ṭālib (< Ar. طالب *ṭālib*) talep eden, isteyen:

t.+ine 36a/998

ṭam- (EDPT 503a) damlamak:

t.-ardı 53b/1489, 54a/1490, 54a/1497

tamām (< Ar. تمام *tamām*) bütün, tüm: 17b/473, 30a/825, 44a/1220

t.+ı 53b/1478, 53b/1481, 60a/1667

tamām eyle- tamamlamak, tama etmek:

t. e.-medin 17a/466

tamāmet tamamıyla, bütünüyle: 12a/322

ṭamzur- damlatmak: *tam-(ı)z-ur-*

t.-dı 54a/1498

ṭa'n (< Ar. طعن *ṭa'n*) kınama, ayıplama, yerme: 4a/99, 52b/1448

ṭa'n ėt(d)- kızmak, ayıplamak, sitem etmek; şaşırmak, hayret etmek:

t. ė.-er (ṭan ėder) 52b/1448

t. ė.-me! 4a/99

ṭaŋ I (*taŋ 1* EDPT 510b) şafak, tan:

t.+a 12b/328, 20b/558, 52a/1447

t.+adek 40a/1110

t.+la 11b/308, 51b/1422

ṭaŋ II (*taŋ 2* EDPT 510b) hayret, şaşma:

t.+la 11b/308

ṭaŋa ḳal- şaşa kalmak:

t. ḳ.-dum 12b/339

ṭaŋla- şaşırmak, hayret etmek: *ṭaŋ+la-*

t.-dum 50a/1391

Taŋrı (*teñri:* EDPT 523b) Tanrı, Allah: 27a/735, 29a/803, 51b/1420, 51b/1423

t.+ya 36b/1003

ṭanuḳlıḳ (EDPT 519b) tanıklık: 60a/1660

ṭapu (*tapığ* EDPT 437a) 1. huzur, kat; zat, zatı ali: 8a/209, 16a/436

t.+uŋdan 52b/1452

t.+ŋa 4b/106

t.+ŋı 39b/1097

2. af dileme: 57b/1600

ṭapu ḳıl- saygı göstermek, hürmet etmek:

t. ḳ! 8a/209

t. ḳ.-dı 16a/436

ṭarab (< Ar. طرب *ṭarab*) sevinç, şenlik:

t.+lar 51b/1431

tārīḫ (< Ar. تاريخ *tārīḫ*) tarih: 7a/186, 60a/1665

tārīḫ ḳoy- tarihi kaydetmek, belirlemek:

t. ḳ.-alum 7a/186

ṭariḳ (< Ar. طريق *ṭarīḳ*) yol: 4a/101

t.+e 35b/973

ṭart- (EDPT 534b) tartmak, çekmek, taşımak:

t.-maḳdan 9b/253

t.-up 32b/892

ṭaru (*tarığ* EDPT 537b) darı: 8b/229

tārumār ol- (< Ar. تارمار *tarmār*; Tü. *ol-*) perişan olmak, dağılmak:

t. o.-dı 6a/158

ṭas (< Ar. طاس *ṭās*) tas, kase: 8a/207

tasa (< Far. تاسه *tāsa*) üzüntü, kaygı:

tasa ṭut- kaygılanmak, endişelenmek:

t. t.-ıp 4a/95

ṭaş I (*ta:ş 2* EDPT 557a) taş: 20a/538, 37a/1021

t.+ı 43b/1196

ṭaş II (*ta:ş 1* EDPT 556b) dış:

t.+ın 34a/933

ṭaşı- (*taşu:-* EDPT 561a) taşımak:

t.-rdı 23a/633

ṭaşra (*taşra:* EDPT 565b) dış: 5a/120, 6a/154, 15b/415, 16a/434, 17a/460, 25a/679, 25a/685, 26a/709, 54b/1512, 59a/1636

ṭat(d) (*ta:tığ* EDPT 452a) tat:

t.+ı (tadı) 41b/1142

ṭatlu (*tatığlığ* EDPT 454a) tatlı: 4b/113, 8a/212, 15a/404, 19b/525, 25a/681, 29b/808, 30b/834, 34a/939, 36a/991, 38b/1056, 40a/1100, 41b/1140, 52a/1447, 54b/1506

t.+ca 41a/1128

t.+sın 19a/513

ṭavāf (< Ar. طواف *ṭavāf*) tavaf:

t.+a 44b/1224

ṭavḳ (< Ar. طوق *ṭavḳ*) gerdanlık: 54b/1508

tay (< Far. تای *tāy*) denk: 46b/1281

ṭayan- (*tayan-* EDPT 569b) dayanmak, kendini dayamak:

t.-maz 16a/431

ṭāya bk. *dāye*

t.+m 21a/566

t.+mı 24a/650

t.+sı 21b/590

t.+sıdur 20b/561

ṭayr (< Ar. طیر *ṭayr*) kuş: 43a/1184

tāze (< Far. تاذه *tāẕe*) taze: 11a/288, 11a/291, 26a/713

ṭāzī (< Far. طازي *ṭāzī*) tazı, Arap köpeği: 13b/362, 14a/375, 25b/697

teberrük (< Ar. تبرّك *teberruk*) uğur sayma, mübârek sayma: 18a/491

tecribe (< Ar. تجربه *tecribe*) deneyim, görgü:

t.+sine 36a/993

tedbīr (< Ar. تدبیر *tedbīr*) çâre, önlem: 2b/58, 5a/124, 9b/252, 50a/1380

t.+i 5a/125

tedbir ėt(d)- bk. *tedbīr eyle-*

t. ė.-esin (tedbīr ėdesin) 39a/1071

tedbīr eyle- önlem almak: bk. *tedbīr ėt(d)-*

t. e.-yelüm 9b/252

tefekkür (< Ar. تفكّر *tefekkur*) düşünme: 1b/17

teḳāżā (< Ar. تقاضا *teḳāżī*) zorlayarak isteme, talep, istek: 8b/219

tekebbür (< Ar. تكبّر *tekebbur*) büyüklenme, kibir: 59b/1645

temelluḳ (< Ar. تملّق *temelluḳ*) yaltaklanma, dalkavukluk: 54b/1505

ten (< Far. تن *ten*) ten, cilt: 35b/980

t.+inden 49b/1369

t.+üm 23a/626

tenaḳḳum (< Ar. تنغّم *tenaġġum*) şarkı söyleme: 41a/1137

tena'um (< Ar. تنعم *tena'um*) nimet, bolluk içinde bulunma: 18a/482, 2b/60, 56b/1566

tenhā (< Far. تنها *tenhā*) tenha, ıssız (yer): 43a/1190, 46b/1292

teng (< Far. تنگ *tenk*) dar, sıkıntılı: 6a/154, 7b/200, 27b/758, 48b/1343, 51a/1407

t.+ini 36a/996

teng ḳıl- (dünyayı) dar etmek, sıkıntıya sokmak:

t. ḳ.-ıp 7b/200

ter (< Far. تر *ter*) ıslak, yaş; taze: 1b/26, 30b/834, 36a/994

terk (< Ar. ترك *terk*) bırakma; uzaklaşma:

t.+in 38b/1056

t.+ini 27b/753, 3b/88

t.+üm 36b/1000

tervende (< Far. ترونده *tervende*) taze (meyve ya da çiçek): 34a/940

t.+sidür 30b/837

tesbīḥ (< Ar. تسبیح *tesbīḥ*) tesbih, Allah'ı anma:

t.+ler 10b/276

tesellī (<Ar. تسلي *tesellī*) avutma, avundurma: 19a/511

teskīn (<Ar. تسكين *teskīn*) sakinleştirme, yatıştırma: 1b/31

teşne (< Far. تشنه *teşne*) susamış, susuz:

t.+sini 37b/1039

tevaḳḳuf (< Ar. توقّف *tevaḳḳuf*) bekleme, durma: 21a/570

tevekkül (< Ar. توكّل *tevekkul*) Allah'a bırakma, Allah'tan bekleme: 9b/257, 20a/547, 33a/903

tevekkül ėt- Allahtan beklemek: bk. *tevekkül ḳıl-*

t. ė.-di 9b/257

tevekkül ḳıl- bk. *tevekkül ėt-*

t. ḳ.-dı 15a/408

tevfīḳ (< Ar. توفيق *tevfīḳ*) uygun duruma gelme, uydurma, Allah'ın yardımına kavuşma:

t.+ine 36b/1011

Tevrāt *ö.a.* (< Ar. تورات *tevrāt*) Tevrat: 37a/1017

tevḥīd (< Ar. توحيد *tevḥīd*) birleştirme: 60a/1659

tezī (< Far. تيزي *tīzī*) çabuk olan, süratli: bk. *tīz* 24a/663, 25b/695, 39a/1073, 45a/1243, 47a/1298

ṭıfıl (< Ar. طفل *ṭifl*) küçük çocuk; toy, tecrübesiz: 35a/968

ṭılıs(ı)m (< Ar. طلسم *ṭılsım*) tılsım: 16a/430, 29b/804

t.+ın (ṭılısmın) 16a/436

t.+ıyla (ṭılısmıyla) 17a/458

t.+la 15b/419

t.+um (ṭılısmum) 33a/906

ṭılısm'ola tılsım ola: 16a/430

ṭınab (< Ar. طناب *ṭınāb*) çadır ipi:

t.+ları 42a/1157

timār (< Far. تيمار *tīmār*) tedavi, bakım, fayda: 29a/800

t.+umdan 29a/801

tīġ (< Far. تيغ *tīġ*) kılıç: 7b/196, 49b/1369

t.+a 49a/1356

tīġ-i bürrān keskin kılıç: 7b/196, 49b/1369

tīr (< Far. تير *tīr*) ok: 7b/193, 49a/1362

t.+i 49a/1362

tīr-i bārān (< Far. *tīr* باران *bārān*) ok yağmuru: 7b/193

tīr-i ḫadeng kayın ağacından yapılan ok:

t.+i 49a/1362

tīz bk. *tez* 2a/34, 2b/50, 5a/121, 7a/182, 10b/281, 11a/298, 18b/506, 19b/529, 20a/539, 20a/546, 20b/557, 25a/679, 30b/843, 33a/907, 34a/935, 35b/977, 39a/1078, 39b/1090, 40a/1098, 44a/1221, 47a/1306, 52b/1461, 55b/1543, 57a/1578

tīzcek daha tez, acelece: *tīz+cek* 9b/256

ṭoġ- (*toğ-* EDPT 465a) doğmak, dünyaya gelmek:

t.-ar 12a/316

t.-dı 29a/795

t.-duġın 32a/876

t.-ıcaḳ 11b/313

t.-mazımış 13a/349

t.-sa 14a/372

ṭoġra- (*toğra:-* EDPT 472b) doğramak; kılıçla öldürmek:

t.+duġın 32a/887

t.-duġını 38b/1063

t.-r 49b/1367

ṭoġrat(d)- doğratmak: *ṭoġra-t-*

t.-ayum (ṭoġradayum) 50a/1382

ṭoġru (*toğuru:* EDPT 473a) doğru, gerçek: 16a/439, 19a/510

ṭ.+sın 19a/510

ṭoġur- (*toğur-* EDPT 472a) doğurmak, doğum yapmak:

t.-dum 18a/486

t.-urken 17b/480

ṭoḫın- (*tokın-* EDPT 471a) dokunmak, hafifçe değmek:

t.-a 12a/315

t.-dı 49a/1362

ṭoḳuz (*tokku:z* EDPT 474b) dokuz: 10a/258

ṭol- (*to:l-* EDPT 491a) dolmak:

t.-ar 5a/123

t.-ardı 10b/278

t.-dı 21a/577, 27a/746, 43a/1191

t.-u 22b/612

t.-up 15a/405

ṭola gel- dolmak:

t.-di 47a/1300

ṭolaş- (*tolğaş-* EDPT 497b) dolaşmak, ilişmek, sataşmak:

t.-dı 31a/849, 48b/1339

t.-mış 33a/903

t.-up 38a/1053, 54a/1499

t.-urlardı 41a/1130

ṭoldur- (*toltur-* EDPT 495a) doldurmak

t.-dı 38a/1043, 38a/1044, 9b/254

t.-dılar 20a/546

t.-up 13b/357, 26a/717
t.-urlar 20a/539

ṭolu (*tolu:* EDPT 491b) 1. dolu: 12a/326, 16a/427, 24b/670, 26b/720, 59a/1642
2. şarap kadehi:
t.+lar 38a/1045
t.+ca 41a/1138

ṭolun- (*tolunmak* Tar. Söz. II/1208) (ay) dolunay durumuna gelmek:
t.-dı 31b/860

ṭomruḳ(ġ) (Tar. Söz. V/3819) tomruk, kütük:
t.+ı (ṭomruġı) 9a/231

ṭon (*to:n* EDPT 512b) giysi; renk: 54b/1511
t.+ın 31b/863, 35b/985
t.+ından 58a/1613
t.+ını 42b/1171
t.+lar 5a/129, 18a/483, 21b/586, 25b/696, 55b/1533
t.+larumuz 16b/448

ṭon- (*toŋ-* EDPT 515a) donmak:
t.-up 30b/842

ṭonan- (*tonan-* EDPT 523a) donanmak, giyinmek:
t.-dı 53b/1483

ṭop (*to:b* EDPT 434b) top: 53a/1464

ṭop ėt(d) top haline getirmek:
t. ė.-ip (ṭop ėdip) 59a/1635

ṭopraḳ (*topra:k* EDPT 443a) toprak; ülke: 8b/224
t.+ına (ṭopraġına) 28a/762
t.+ınca (ṭopraġınca) 21b/585

ṭoy (*to:y 1* EDPT 566b) toy, ziyafet: 53b/1481
t.+a 53b/1478
t.+ı 27a/747

ṭoyla- (*toylamak* EDPT Tar. Söz. V/3837) ziyafet vermek, ağırlamak:
t.-dı 5b/134, 55a/1529, 55b/1543, 57b/1589
t.-r 5b/135, 38b/1060, 41a/1128, 54b/1506

ṭoyun- (*ṭoyunmaḳ* Tar. Söz. II/1224) doymak, kendini doyurmak:
t.-dı 15a/400

ṭoyur- (*to:ḏ-* EDPT 451a) doymak: *toy-ur-*
t.-dı 5b/136

ṭoz (*to:z 1* EDPT 570b) toz:
t.+ına 24a/650, 29a/799

ṭudaçuḳ dudakcık: *ṭuda(ḳ)+ çıḳ*
t.+larına 18b/501

ṭudaḳ(ġ) (*dudak* Tiet. 657b) dudak:
t.+dan 41b/1141, 52a/1438, 53b/1489
t.+ın (ṭudaġın) 3b/78, 41a/1131, 47b/1313
t.+ında (ṭudaġında) 38a/1049
t.+lardan 38a/1054
t.+ları 9a/232
t.+laruŋ 37b/1033
t.+laruŋiçün 37b/1029
t.+um (ṭudaġum) 38a/1050

ṭufān (< Ar. طوفان *ṭūfān* tufan, şiddetli yağmur: 49b/1368

tuḫfe (< Ar. تحفه *tuḫfe*) hediye: 27b/749
t.+i 27b/749
t.+m 60a/1660

ṭulū‘ (< Ar. طلوع *ṭulū‘*) doğma, doğuş, meydana çıkma: 18b/497

tulum (*tulum 1* EDPT 500a) tulum:
t.+lar 9a/233

ṭuman (*tuma:n* EDPT 507a) duman: 6a/152
t.+ı 27b/755

tūnī (< Far. تونی *tūnī*) alçak, hırsız:
t.+yem 18a/487

ṭur- (*tur- 1* EDPT 529b) ayağa kalkmak, yüksekte olmak:
t! 21a/566, 43a/1182, 50b/1400
t.-a 17a/455
t.-dı 16a/427, 20a/551, 21a/570, 20b/555, 22a/602, 22b/616, 30b/835, 30b/839, 34a/935, 34a/937, 37b/1041, 50b/1396, 56b/1561
t.-dum 26a/716
t.-ıban 2a/36, 16a/431, 16a/434, 16a/437, 50b/1401, 52b/1455
t.-ıp 12b/333, 13b/360, 17b/476, 58a/1615
t.-ısar 38b/1057
t.-madum 50a/1390
t.-mış 9a/231, 15b/419
t.-mışıdıḳ 27b/753
t.-uŋ 29b/810, 30b/832, 45a/1241
t.-up 52b/1461

t.-urlar 40b/1116, 9b/256

Ṭūr *y.a.* Tur dağı:

T.+ıçün 36b/1005

turınc (< Far. ترنج *turunc*) turunç: 43b/1198, 54b/1504

t.+ına 37b/1032

ṭuru (Tar. Söz. II/1269) duru: 37a/1020

ṭuş (*tu:ş 1* EDPT 558a) yön, yol, taraf: 15b/416, 49a/1356, 49a/1359

ṭuşına çık karşısına çıkmak:

t. ç.-dı 19b/529

ṭuş ol- yönelmek, rast gelmek:

t. o.-dı 49a/1359

t. o.-sa 49a/1356

t. o.-up 15b/416

ṭut- bk. *dut-*

t! 19b/531, 39a/1074, 42b/1168, 49a/1363

t.-alum 33b/918

t.-an 22b/619

t.-ar 30a/825

t.-arıdı 54b/1504

t.-arlar 13a/345

t.-arsa 59b/1650

t.-arsın 39b/1087

t.-ayım 40a/1105

t.-dı 9a/230, 12a/324, 16a/429, 20b/552, 34a/934, 34b/945, 34b/946,37b/1039, 37b/1039, 47a/1296, 58b/1617

t.-ıp 14b/385, 19b/532, 45a/1250

t.-ıpdur 59b/1649

t.-ma! 35b/983

t.-mamışdur 58b/1622

t.-mışıdı 53b/1484

t.-mışlarıdı 32b/888

t.-sun 3a/75

t.-up 26b/723, 48b/1338, 49b/1375, 51a/1408, 58a/1609

ṭūṭī (< Far. طوطی *ṭūṭī*) dudu kuşu: 15b/417

t.+ler 17a/464, 43b/1201

ṭutul- tutulmak: *tut-ul-*

t.-madı 58b/1624

ṭutuş- (*tutuş-/tütüş-* EDPT 462a) tutuşmak:

t.-dı 53a/1464

ṭuy- (*tuy-* EDPT 567b) duymak:

t.-alar 36a/987

t.-arsa 39a/1070

t.-dı 26b/723

t.-madı 40a/1107

t.-masun 40a/1101

t.-up 40a/1106

ṭuyıl- duyulmak: *ṭuy-ıl-*

t.-a 50a/1381

ṭuz (*tu:z* EDPT 571a) tuz: 47b/1310

ṭuz ek- tuz ekmek, tuzlamak:

t. e.-ip 47b/1310

ṭuzış- (*dürüşmek* Tar. Söz. II/1335) karşı karşıya gelmek, çarpışmak:

t.-tılar 49a/1353

tünd (< Far. تند *tund*) sert, şiddetli, hâşin: 44b/1231

t.+e 27b/757

tünd ol- hiddetlenmek, öfkelenmek:

t. o.-dı 44b/1231

u bk. *ı, i, ü, ve, vü* 1b/28, 4b/115, 6b/162, 6b/164, 6b/165, 6b/169, 8b/217, 13b/369, 14b/387, 16b/442, 17b/469, 18a/482, 18a/485, 18a/494, 20a/538, 20b/558, 21b/589, 22a/601, 22a/602, 23a/634, 23b/642, 23b/649, 26a/706, 26a/707, 26b/720, 26b/722, 26b/726, 27b/756, 28b/777, 28b/789, 29b/815, 31a/856, 32b/893, 33a/905, 36b/1006, 36b/1007, 36b/1013, 37a/1021, 37a/1023, 37a/1025, 38b/1064, 39a/1082, 39b/1095, 41a/1137, 41b/1153, 42a/1156, 42a/1167, 43a/1187, 43a/1189, 43a/1194, 43b/1196, 43b/1206, 47b/1308, 47b/1314, 48a/1322, 48b/1347, 49a/1355, 49a/1360, 51b/1427, 51b/1431, 53b/1478, 53b/1479, 53b/1482, 53b/1486, 54b/1505, 54b/1511, 54b/1517, 55b/1533, 55b/1540, 56a/1551, 56a/1554, 58a/1604, 58b/1623, 59a/1631, 60a/1661, 60a/1662, 60a/1670

uç(c) I (*u:ç 1* EDPT 17b) uç, uzun bir şeyin baş veya son noktası:

u.+a (uca) 6a/157

u.+ı (ucı) 49a/1357, 50a/1381

u.+ın (ucın) 11a/291, 11a/293, 37b/1037

u.+ına (ucına) 14a/370

u.+ını (ucını) 18b/498

uç(c) II (*uç* Tar. Söz. VI/3887) sebep, vesile:

u.+ından (ucından) 23b/649, 46a/1279

u.+ıyla (ucıyla) 39a/1078

u.+iyla (ucıyla) 5b/143

uç- (EDPT 19b) uçmak, havada yol almak:

u.-arlar 48b/1338

u.-dı 14b/385, 41b/1149

u.-dılar 45a/1242

u.-duḳça 14b/386

u.-tı 16b/451

uçıḳ- (*uçuk-* EDPT 23a) ulaşmak:

u.-dı 6a/157

uçmaḳ(ġ) (*uştmax* EDPT 257b) cennet: 52b/1453

u. (uçmaġ) 16b/446

ud (*ut* Tar. Söz. VI/4001) haya, edep, ar: 34a/937, 38a/1048, 52b/1458

u.+a 56b/1562

u.+ına 53a/1470

ud ḳalma- utanmamak:

u. ḳ.-ya 38a/1048

ūd (< Ar. عود *‘ūd*) odun, ağaç; öd ağacı:

‘ūd aġacı öd ağacı:

u. a.+ndandur 12a/326

uġra- (*uğra:-* EDPT 91a) uğramak; çarpışmak, savaşmak:

u.-dı 24a/659

u.-duġın 32a/887

u.-duġını 38b/1063

u.-duŋısa 53a/1470

u.-r 43b/1208, 49b/1367

u.-rsa 36a/998

u.-yu 39a/1080

uġrat(d)- uğratmak, maruz bırakmak, sevketmek: *uġra-t-*

u.-ayım (uġradayım) 50a/1382

ulaş- (EDPT 154a) ulaşmak:

u.-a 53b/1477, 53b/1477

u.-dı 48b/1339

u.-mış 33a/903

ulu (*uluğ* EDPT 136b) ulu, yüce: 4a/90, 5b/145, 12a/326, 15b/419, 16b/447, 25b/699, 27a/736, 31b/868, 41b/1151, 51a/1411, 51b/1430, 57b/1591, 57b/1598

u.+lar 21b/588, 58a/1609

u.+sı 44a/1213

ulula- saygı göstermek, ağırlamak, ikramda bulunmak: *ulu+la-*

u.-r 38a/1045

ulü’l-el-bāb (< Ar. اولوالباب *ulü’l el-bāb*) akıllı kimseler, sağduyu sahibi olanlar:

u.+a 58b/1624, 59b/1654

ulü’l-ebṣār (< Ar. اولوالابصار *ulü’l-ebṣār*) görüş kabiliyetinde olan kimseler: 58b/1623

um- (EDPT 155b) ummak, beklemek:

u.-ma! 58a/1604

‘Ummān (< Ar. عمان *‘ummān*) *y.a.* Umman, Umman şehri: 20b/563, 21a/567, 21b/583, 22a/607, 22b/609, 22b/618, 27b/756, 27b/757

'U.+a 22b/621, 33a/909, 38b/1066

'umrā (< Ar. عمرا *'umrā*) bağış: 15b/422

'unf (< Ar. عنف *'unf*) şiddet, kabalık:

'u.+ı 7b/197

unıt(d)- (*unıt-* EDPT 179b) unutmak, hatırlamamak: unutmak:

u.-a (unıda) 2b/57

u.-dı 43b/1205

u.-dum 16b/444

u.-mışıdı 22a/605

u.-ur (unıdur) 2a/40, 52b/1448

ur- (EDPT 194b) vurmak:

u! 3b/88, 35a/958

u.-a 39b/1089, 9a/236, 9b/246, 9b/247

u.-ar 31a/848

u.-asın 36b/1000

u.-dı 12a/319, 15b/421, 16b/450, 19b/529, 26a/716, 30b/839, 48b/1347, 53a/1462, 55a/1526

u.-dılar 40b/1117, 55b/1544

u.-dum 18a/486, 28a/762, 51a/1406

u.-duŋ 38b/1056

u.-maz 57b/1600

u.-mış 9a/231, 12b/332, 31b/870

u.-mışıduḳ 27b/753

u.-up 34b/949, 52b/1458

u.-ur 55a/1518, 58b/1627

u.-urlar 7b/201

u.-urmış 32b/891

urġan (*urḳan* Tar. Söz. VI/3966) urgan, ip: 11a/290, 11a/294

u.+ı 11a/292

urın- takınmak, konulmak: *ur-ın-*

u.-dı 25b/697, 40b/1125, 41b/1144, 54b/1510

urış (*uruş* EDPT 239a) vuruş, savaş: 47b/1321

urış- (*uruş-* EDPT 239b) vuruşmak:

u.-a 48b/1341

u.-dı 7b/197

u.-dılar 49a/1353

u.-makdan 5a/127

u.-urken 11b/306

urul- vurulmak: *ur-ul-*

u.-dı 6a/155

us (*us 1* EDPT 240a) us, akıl: bk. *uş*

u.+sı 2a/37

uş bk. *us*

u.+şı 13b/358, 22a/605, 23b/639, 24b/677, 47b/1314, 48b/1347

uş (*üş* Tar. Söz. VI/4097) işte şimdi: 3a/73, 3b/89, 5b/145, 13a/346, 17a/463, 21a/579, 21b/582, 24b/675, 28b/776, 30a/818, 30a/820, 37b/1036, 37b/1038, 38b/1066, 38b/1067, 39a/1072, 45a/1241, 46b/1290, 49b/1372, 51a/1408, 52a/1442, 52a/1443, 53a/1464, 55a/1525, 56b/1573

u.+da 45a/1247, 53a/1462, 5a/121bk. *uç-*

uşan- (**uvşa:-* EDPT 16b) kırılmak, parçalanmak:

u.-a 35b/980

u.-dı 49b/1371

utan- (*uvtan-* EDPT 7b) utanmak, çekinmek:

u.-dı 40b/1123

u.-u 42a/1160, 50b/1398

u.-ur 31a/855

utanmaḳlıḳ utanç: *utan-maḳ+lıḳ*

u.- dur 33b/923

uşan- (*osan-* EDPT 248b) usanmak, bıkmak, bezmek:

u.-a 14b/396

u.-madı 18b/501

u.-up 36a/989

u.-ur 35b/977,35b/978

uy- (EDPT 267a) uymak, uygun düşmek:

u! 59b/1654

uyan (Tar. Söz. VI/4025) dizgin, gem, yular:

u.+ı 56a/1550

uyan- (*odun-* EDPT 62a) uyanmak, uyku durumundan çıkmak:

u.-dı 16a/434, 20a/549, 54b/1511

u.-maz 16a/428, 16a/431

uyar- uyarmak, uyanmasını sağlamak:

u.-a 16a/428

u.-dı 20a/551

u.-ur 17a/460

uyı- (*udı:-* EDPT 42b) uyumak: bk. *uyu-*

u.-dum 17a/462

u.-duŋ 17a/461
u.-ma! 31b/864
u.-madı 10b/279, 34a/936
u.-rlar 20a/548
u.-ya 34a/936
u.-yalar 10a/262
uyu- bk. *uyı-*
u.-r 17a/462
uyḫu (*uḏık* EDPT 46b) uyku: 40a/1108
u.+dan 20a/549
u.+muz 34a/934
uz (Tar. Söz VI/4047) uygun, doğru; usta, mahir: 27a/734
uzat- (EDPT 282a) uzatmak:
u.-maḳ 55a/1522
uzlıḳ (*uzluk* EDPT 286a) ustalık, maharet: 58b/1628
uzun (*uzun* EDPT 288b) uzun: 16b/442, 40a/1109
u.+dur 17a/465, 19a/517, 24b/670
ü bk.*ı, u, ve, vü* 1a/11, 2a/38, 2b/60, 5a/127, 60a/1660, 6b/160, 6b/165, 7b/196, 7b/197, 8a/214, 8b/217, 8b/219, 8b/225, 11b/305, 13a/351, 14b/395, 15a/401, 16b/440, 17b/481, 18b/497, 19a/510, 21a/575, 21b/589, 22a/597, 22a/597, 22a/598, 22b/611, 23a/634, 23b/636, 24a/656, 25a/691, 26a/706, 26a/713, 28a/775, 29b/805, 29b/810, 30b/841, 31b/872, 32a/885, 32b/898, 33a/902, 35a/968, 35b/981, 36a/988, 36a/991, 36a/999, 36b/1007, 37a/1017, 37a/1021, 37a/1022, 37a/1025, 37b/1034, 37b/1040, 38b/1068, 41a/1132, 42a/1156, 43a/1189, 43a/1190, 43a/1194, 43b/1196, 43b/1198, 43b/1203, 43b/1205, 44b/1228, 45a/1250, 45b/1256, 46b/1281, 46b/1283, 47b/1310, 49a/1360, 49b/1377, 50b/1402, 51b/1422, 51b/1432, 52a/1438, 52a/1441, 52b/1458, 53b/1488, 54b/1510, 54b/1516, 54b/1517, 55a/1518, 55a/1530, 55a/1531, 55b/1532, 56a/1555, 56b/1566, 56b/1568, 56b/1572, 57a/1579, 59a/1642
üç (EDPT 18b) üç: 4b/112, 7b/197, 8b/219, 9b/250, 5b/134, 5b/136, 5b/141, 12a/318, 12a/320, 16b/442, 16b/446, 17b/480, 18a/490, 20a/547, 20b/559, 20b/563, 21a/575, 22b/616, 26a/717, 27a/745, 29b/811, 29b/812, 30a/818, 31b/862, 32a/882, 32b/897, 38b/1068, 40b/1112, 44a/1213, 45a/1247, 47a/1307, 49b/1370, 56a/1549, 60a/1666
ü.+den 30a/822
ü.+i 10a/262, 38a/1048, 40b/1124, 9b/254
ü.+inüŋ 9b/250, 28a/772
ü.+üŋ 8b/216
Ülker (EDPT 143a) ülker, Süreyya yıldızı: 57a/1585
ümīd (< Far. امید *umīd*) ümit: 29a/790, 30a/822, 59a/1642
ü.+dür 28a/769
ü.+e 42a/1165
ü.+ile 59a/1641

ü.+üm 26a/711, 28a/770, 56a/1558

ümīd-vār (< Far. امید وار *umīd-vār*) ümitli:

ü.+am 30a/822

ün (*ün/ü:n* EDPT 167a) ses, yüksek ses; şöhret; inleme: 30a/827, 30a/829, 58b/1626

ü.+i 20b/555

ü.+inden 32b/895, 58a/1613

ü.+ler 10b/279

ün ėt(d)- seslenmek:

ü. ė.-ip 12a/319

ünas (< Ar. اناس *unās*) insanlar:

ü.+dan 12b/337

ünlü ünlü: *ün+lü* 26b/733

ürk- (EDPT 221a) ürkmek, korkmak:

ü.-di 17a/457

ürkit- ürkütmek:

ü.-di 16b/452

üst (*üst* EDPT 242a) üst:

ü.+inde 10a/260, 10a/261, 12a/327, 15b/413, 15b/423

ü.+ine 24b/677, 31a/854, 36a/995, 42a/1154, 54a/1503, 7b/194, 8a/205, 9a/243

ü.+ümde 18a/485

ü.+ümüze 16b/450

ü.+üŋe 28b/776

üstād (< Far. استاد *ustād*) üstad: 24a/659

üş- (*üş- 1* EDPT 256a) toplanmak, bir araya gelmek:

ü.-erler 24b/677

ü.-iben 13a/345

ü.-ip 12a/324, 14a/376

ü.-mişdi 25a/678

ü.-üp 49a/1353

üt- (*ut-* EDPT 38b) yenmek, kazanmak:

ü.-di 31b/863

üz- (EDPT 279b) koparmak, kazmak, kesmek:

ü.-ici 59b/1655

üzil- (*üzül-* EDPT 287a) üzülmek:

ü.-mez 13a/346

üzre (*üzere* Tar. Söz. VI/4132) amacıyla; şartıyla: 4b/107, 7b/200, 8b/224, 10a/266, 13a/343, 15b/416, 16a/432, 26a/711, 26a/712, 26a/717, 26b/720, 42a/1158, 44b/1225, 50b/1400, 55a/1521, 55b/1538

üzüm (EDPT 288a) üzüm: 27a/745, 43b/1197

ü.+le 26b/729

vācib (< Ar. واجب *vācib*) lüzumlu, zorunlu:
v.+dür 46b/1288
vāfī (< Ar. وافي *vāfī*) yeter, kâfi: 30a/822, 53a/1467
vaḫşet (< Ar. وحشت *vaḫşet*) yalnızlık, ıssızlık:
v.-iyçün 36b/1008
vālih (< Ar. واله *vālih*) şaşırmış, hayret eden: 1a/13, 23b/648
vālih ol- şaşmak, hayret etmek:
v. o.-mış 1a/13, 23b/648
vallah (< Ar. واللهی *vallahī*) vallahi, billahi: 51b/1423
vaḳ vaḳ vak vak ağacı: 11b/303, 11b/307
vaḳ(ı)t (< Ar. وقت *vaḳt*) vakit, zaman: 51b/1420
v. (vaḳt) 43b/1206
v.+da (vaḳtda) 56b/1569
v.+a (vaḳta) 38a/1051
v.+ın (vaḳtın) 35a/965, 46a/1275
v.+ında (vaḳtında) 55b/1539
v.+ına (vaḳtına) 41a/1139
v.+ları (vaḳtları) 6a/154
var (*ba:r* EDPT 353a) var: 2a/37, 3a/65, 4a/90, 4a/91, 4a/99, 4a/100, 4b/111, 6a/146, 6a/154, 8a/212, 10a/262, 10a/264, 10b/274, 11b/309, 11b/312, 14b/390, 14b/394, 17a/467, 21a/569, 28a/770, 28b/781, 30b/834, 33b/926, 34a/934, 34b/953, 36b/1002, 39a/1075, 39b/1094, 42a/1154, 43b/1203, 46a/1276, 50a/1383, 51b/1427, 52b/1449, 55a/1524, 56a/1558, 59a/1642
v.+dı 11b/309
v.+dur 59a/1639, 59a/1643, 59a/1643
v.+ıdı 11b/302, 15b/418, 24b/671, 5b/141, 8a/215
v.+ısa 59a/1631, 5b/137
v.+mı 4a/100, 21a/569, 36b/1002, 51b/1427
v.+mıdı 46a/1276
m.+mısa 8a/212
v.+sa 17b/475, 26a/710
var- (EDPT 354a) varmak, gitmek, gelmek:
v! 6a/146
v.-alum 21b/584, 21b/585, 28b/788, 29b/810, 30b/832, 45a/1241
v.-an 39a/1083
v.-anlar 43b/1204
v.-asın 46b/1288
v.-ayım 19b/527
v.-dı 8a/213, 8b/217, 9a/243, 15a/399, 20a/551, 21a/568, 29a/790, 35a/960, 40a/1108, 45b/1264, 46b/1285, 48a/1327, 53a/1466
v.-dılar 3a/69
v.-duġunça 1b/26
v.-duŋ 6b/173, 47b/1309, 47b/1309
v.-ġıl 48b/1336
v.-ıban 56a/1556
v.-ıcaḳ 55a/1525
v.-ımış 31b/868
v.-ıp 5a/130, 8b/222, 20b/557, 22a/603
v.-ısa 33b/920
v.-maz 44b/1224
v.-mışıdı 34a/932
v.-sa 9b/249
v.-uban 29a/792, 47a/1295
v.-up 24a/662, 28b/789, 33a/904, 33a/905, 33a/910, 39a/1077, 52b/1460
v.-ur 11b/310, 17a/460, 19a/516, 20b/562, 20b/563, 39b/1094
v.-uram 39a/1077
v.-urdı 58b/1616
v.-urdum 46a/1266
v.-urlar 29b/813, 40b/1116
varıl- varılmak: *var-ıl-*
v.-a 6a/148
v.-ur 6a/149
vaṣf (< Ar. وصف *vaṣf*) nitelik:
v.+ın 23a/622, 31b/867
vaṣf-ı ma‘şūḳ sevgilin özelliği, niteliği: 1b/28
vaṣf-ı ḥāl durum, nitelik: 1b/29
v. h.+e 24a/652
v. h.+i 5b/144, 17b/474, 31b/865
v. h.+in 1b/32, 21a/576, 23b/641, 50a/1391
v. h+üŋ 31b/866
vaṣl (< Ar. وصل *vaṣl*) kavuşma:
v.+ıla 40a/1109
v.+uŋ 40a/1105
vaṣl eyle- kavuşmak:

v. e.-di 25a/689

ve bk. *ı, u, ü, vü* 36b/1005

vebāl (< Ar. وبال *vebāl*) sorumluluk:

v.+i 55a/1523

vech (< Ar. وجه *vech*) yüz, çehre; tarz, yol: 37b/1034

vedād (< Ar. وداد *vedād*) sevgi, muhabbet, dostluk:

v.+ın 58b/1616

vefā (< Ar. وفاء *vefā'*) vefa, sevgi bağlılığı: 30a/822, 35b/974, 36a/989, 36a/990, 42b/1169, 48b/1344, 50a/1387, 50a/1389, 58a/1604, 58a/1608, 59a/1633, 59b/1653

v.+mı 36a/989

v.+sı 58a/1604

v.+ya 25a/680, 28a/769

v.+yı 38b/1058

vefādār (< Ar. *vefā*; Far. *dār*) vefalı: 48a/1322

v.+um 15a/403, 47b/1312

vefāsuz vefasız: *vefā+suz*

v.+dur 6b/161

velekin (< Ar. ولكين *velikın*) amma, fakat: bk. *velıkim, velıkin* 47a/1298, 50a/1391, 59b/1657

velī I (< Far. ولي *velı*) ama, fakat: 12a/323, 14a/377, 15b/419, 16b/444, 16b/452, 27a/734, 27a/743, 35a/971, 35b/981, 35b/984, 36a/993, 36b/1000, 39a/1079, 39b/1096, 59a/1641

velī II (< Ar. ولى *velı*) veli, evliyâ:

v.+ler 37a/1014

v.+nüŋ 37a/1016

velīkim bk. *velekin, velıkin* 35a/970

velīkin bk. *velekin, velıkim* 1a/2, 5b/145, 30b/836, 31b/871, 33a/912, 34a/930, 34a/933, 34a/943, 34b/945

verdi (< Ar. ورد *verd*) gül rengi: 2b/59

veya (< Ar. *ve*; Far. *yā*) ya, ya da: 48a/1331

vezīr (< Ar. وزير *vezır*) vezir: 57a/1579

v.+üŋ 32a/876

vezır ėt(d)- vezir yapmak:

v. ė.-ip (vezır ėdip) 57b/1593

vėr- (*bé:r-* EDPT 354b) vermek:

v! 18a/491, 22a/603, 25b/695, 28a/775, 28b/776, 28b/777, 28b/778, 28b/779, 32b/890, 35b/977, 52a/1435, 54a/1501, 59b/1652

v.-di 5a/129, 5a/130, 5b/134, 13b/359, 14b/397, 18a/490, 19b/535, 20b/553, 20b/557, 20b/565, 23b/636, 34a/930, 51b/1426, 51b/1433, 55b/1535

v.-dügin 32b/899

v.-dügini 1a/15, 17b/469, 32a/878

v.-düŋ 19a/513

v.-e 1a/7, 7b/190, 10b/284, 27b/749, 32a/874, 34b/952

v.-em 3a/63, 17b/478

v.-e-mi 31b/873

v.-en 47a/1303

v.-esin 17b/475, 46b/1288

v.-eydüm 17b/477

v.-ildi 53a/1473

v.-ip 5a/124

v.-iser 28b/778

v.-me 9b/245

v.-mez 3b/86, 31a/859, 36a/986, 47a/1297

v.-miş 1a/5, 1a/13, 23b/646, 23b/648

v.-mişem 38b/1069

v.-mişidi 31a/851, 34a/932, 34a/941

v.-se 56b/1560

v.-sün 23a/622

v.-üŋ 5a/126, 8a/215

v.-üp 39b/1096, 59a/1632

v.-ür 12b/335, 14b/397, 23a/634, 32b/889, 35a/963, 46b/1282, 55a/1520, 55b/1534

v.-ürdi 27b/760, 58b/1616

v.-ürem 17b/478, 60a/1660

v.-ürimiş 11b/303

v.-ür-mi 1a/6

vėribi- (Tar Söz.) göndermek, irsal etmek:

v! 48b/1342

v.-di 29a/796, 45a/1240, 47a/1298, 48b/1349

v.-düŋ 46a/1275

v.-m 18b/502

v.-miş 46a/1277

v.-r 8a/213, 12b/341, 48b/1340

vėril- verilmek: *vir-il-*

v.-di 13b/359

v.-e 3a/62, 6a/148

vedā‘ (< Ar. وداع *vedā‘*) ayrılma, ayrılış: 60a/1661

vedā‘ ėt- veda etmek:

v.ė.-dükde 60a/1661

virān (< Far. ویران *vīrān*) yıkık, harap:

v.+iken 57a/1574

virāne (< Far. *vīrāne*) yıkılmış, harap:

v.+de 25a/686

v.+ye 25a/679

vird (< Ar. ورد *vird*) dua okuma:

v.-düm 60a/1660

viṣāl (< Ar. وصال *viṣāl*) kavuşma, vuslat: 21b/592, 57a/1581

v.+den 40a/1101

v.+i 28a/775, 28b/780, 52a/1437

vuṣlat (< Ar. وصلت *vuṣlat*) kavuşma: 1a/8, 24a/656

vuṣlat-ı tām kavuşma, dileğine erişme: 1a/8

vü bk. *ı, u, ü, ve* 2b/60, 4b/117, 6a/158, 7a/179, 8b/218, 12a/321, 12a/322, 15a/400, 15a/402, 15b/417, 18b/509, 21b/591, 23a/628, 23a/631, 23b/645, 23b/646, 24b/674, 25b/703, 26b/726, 30a/823, 31a/856, 34b/945, 36b/1004, 36b/1006, 37a/1015, 37a/1017, 37a/1020, 42b/1170, 43a/1183, 43a/1190, 43a/1193, 43b/1197, 44a/1213, 44b/1232, 46b/1290, 53a/1465, 56a/1551, 56b/1568, 57b/1599, 58b/1629, 59a/1630

ya ya, veya: 3a/69, 4b/104, 4b/107, 5b/139, 8a/207, 14a/374, 19a/517, 20b/558, 21a/572, 21a/573, 21b/580, 22a/602, 23a/622, 28a/767, 29a/797, 29b/808, 30a/823, 33b/928, 34a/940, 34b/947, 34b/956, 34b/957, 36a/989, 37a/1026, 38b/1057, 40b/1114, 42a/1166, 45b/1257, 46a/1274, 47b/1309, 48b/1336, 49a/1351, 50a/1379, 51a/1413, 51a/1415, 51b/1421, 56a/1558, 57a/1576, 57a/1577, 59b/1646, 59b/1651

yā (< Ar. يا *yā*) "ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü; şaşma şaşkınlık bildiren bir söz; ya da :

3b/85, 5a/125, 5a/127, 7a/181, 12b/331, 13b/367, 16a/439, 16b/445, 19a/518, 28a/774, 29b/807, 30a/828, 31b/864, 33b/916, 34b/947, 34b/957, 36a/989, 40a/1102, 40a/1103, 42b/1174, 45b/1253, 56b/1560, 60a/1658, 60a/1662

yaban (< Far. یابان *yābān*) çöl, sahra: yabancı:

y.+a 12b/332, 43a/1188

y.+ı 5a/123

yad (*ya:t 1* EDPT 882b) yabancı: 20b/558, 21a/572, 30a/825, 32b/900

y.+a 21a/569, 33b/925

yād (< Far. یاد *yād*) 43a/1191,

yād ėt(d)- anmak, hatırlamak: bk. *yād ḳıl-*

y. ė.-di 4b/117

y. ė.-erler (yād ėderler) 32b/900

yād ḳıl- *yād ėt-*

y. ḳ.-up 43a/1191

y. ḳ.-urlar 58a/1614

yadlıḳ(ġ) yabancılık: *yad+lıḳ*

y.+ın (yadlığın) 35a/962

yaġ (*ya:g* EDPT 895a) yağ: 27a/746

y.+a 27a/744

y.+ı 11b/312

yaġ- (EDPT 896a) yağmak:

y.-ar 27b/752, 6b/164

y.-dı 19b/533

yaġmur (EDPT 903b) yağmur, yağış: 6b/164, 12a/314, 19b/533, 26a/707, 27b/752, 27b/755, 31a/853, 32a/885, 49a/1355, 51b/1420

y.+ıla 12a/315

y.+la 26a/706

yaġır (*yağır* EDPT 905) sırt, sırtın yukarı kısmı:

y.+nından 49a/1359

yaḫa (*yaka: 1* EDPT 898a) yaka:

y.+sın 47a/1307

yaḫın (*yakın* EDPT 904a) yakın: bk. *yaḳın* 2a/47, 18a/488, 22b/608, 23a/629, 29b/813, 56a/1552

y.+dur 53a/1474

yaḫlaş- yaklaşmak:

y.-dum 53a/1462

yaḫşı (*yaxşı:* EDPT 908b) iyi, güzel, çok güzel: 2a/34

yaḫtulu ışıklı, nurlu; tatlı:

y.+dur 59a/1637

yaḫū (< Far. یا خود *yāḫūd*) veya, ya da: bk. *yaḫūd* 47b/1309

yaḫūd bk. *yaḫū* 2a/38, 2b/57, 9b/253, 10a/262, 16a/438, 33b/925, 34b/957, 48b/1343

Yaḥyā *k.a.* Hz. Yahya: 36b/1012

yaḳ- (*yak- 3* EDPT 897a) yakmak, tutuşturmak:

y.-ar 31b/863

y.-dılar 41a/1136

yaḳıl- yakılmak; tutulmak: *yaḳ-ıl-*

y.-dı 1b/22

y.-urdı 6b/171

yaḳın bk. *yaḫın*

y.+da 5b/145

y.+dur 11b/310, 14a/378

yaḳīn (< Ar. یقین *yaḳīn*) kesin ve sağlam bilgi:

y.+uŋ 59a/1631

Ya'ḳūb *k.a.* Hz. Yakup:

y.+a 57a/1576

yāḳut (< Ar. یاقوت *yāḳūt*) yakut: 55b/1532

y.+ı 15b/422, 18b/496

y.+ları 54a/1498

y.+uŋ 16a/433

yalabı- (Tar.Söz. VI/4224) parlamak:

y.-r 49a/1359

yalan (*yalğa:n* EDPT 926b) yalan: 19a/511, 33b/921, 35b/984, 36a/988, 37b/1035, 59b/1653

y.+ı 31b/867

y.+mı 46a/1274

yalancı yalancı: *yalan+cı* 34b/947, 43b/1208, 44a/1210, 59b/1646

yalıncaġ (*yalıncaḳ* Tar. Söz. VI/4244) çıplak, üryan: 26b/727

yaluŋuz (*yalñu:s* EDPT 930b) yalnız, tek başına: 13a/344, 13b/366, 16b/444, 26a/716, 32b/901, 41b/1151, 46b/1290

y.+am 13b/367

yalvar- (EDPT 920b) yalvarmak:

y.-asın 39a/1077

y.-dı 9b/245

y.-dılar 40a/1102

y.-duŋuz 40b/1123

y.-ıban 10a/260, 10b/285

y.-ıp 39a/1078

y.-maġıla 54a/1494

y.-uban 40b/1117

y.-ur 32b/890

yan (*ya:n* EDPT 940a) yan: bk. *yaŋa, yaŋı*

y.+ına 20b/556, 22a/600, 51a/1409, 54b/1514, 54b/1514

y.+ında 8b/222, 23b/637, 33a/912, 53b/1487, 57b/1593

y.+umda 59b/1656

yan- I (*yan- 1* EDPT 941b) dönmek:

y.-dı 13a/355

yan- II (*yan- 2* EDPT 942a) yanmak, tutuşmak; dert dökmek, şikayette bulunmak:

y.-a 3a/74

y.-ar 11b/309, 34a/937, 39a/1081, 49b/1370, 8a/207

y.-ardı 35a/971

y.-dı 4a/95, 53a/1464

y.-mayasın 48a/1335

yaŋa (*yañа* Tar. Söz. VI/4264) taraf, yöne: 1b/26, 3a/69, 7a/186, 15a/408, 22a/603, 26a/709, 26b/724, 27a/739, 27a/740, 27b/757, 29a/791, 30b/844, 36b/1000, 40a/1111, 45b/1264, 47b/1318, 49a/1361, 53b/1485, 56a/1546

yaŋaḳ(ġ) (*yañа:k* EDPT 948b) yanak:

y.+dan 41b/1141

y.+ı (yanaġı) 1b/32, 28b/784

y.+ın (yanaġın) 3b/78, 47b/1313

y.+ları 2b/59, 28b/787

y.+larum 35a/967

y.+laruŋiçün 37b/1029

yani (< Ar. يعنى *ya'nī*) yani: 10a/271, 10b/283, 38a/1045

yapış- (*yapuş-* EDPT 880b) yapışmak:

y.-dum 13a/342

y.-mış 20a/550

yapraḳ(ġ) (*yapurğa:k* EDPT 879b) yaprak: 11b/313, 49b/1371, 49b/1372

y.+ı (yapraġı) 11b/312, 11b/313

y.+ına (yapraġına) 28a/762

y.+uŋ (yapraġuŋ) 11b/312

yapu (*yapığ* EDPT 873a) yapı, bina:

y.+dan 15a/409

y.+sı 15b/418, 41b/1152

yar I (*ya:r 2* EDPT 953b) uçurum:

y.+a 42b/1171

yar II (*yar 1* EDPT 953b) ağız suyu, salya:

y.+ı 41b/1142

yār (< Far. یار *yār*) sevgili: 6b/173, 8b/219, 15a/402, 17a/465, 18a/494, 19a/515, 24a/657, 28a/771, 28a/775, 29a/800, 30b/841, 48b/1349, 52b/1454

y.+dan 6b/161

y.+a 15a/402, 16a/428, 21a/575, 30a/819

y.+ı 6b/161, 6b/169, 9a/230, 51a/1412

y.+ıdı 24b/671

y.+ın 52b/1448

y.+ından 6b/170, 24b/667

y.+um 15a/403, 47b/1312, 56b/1560

y.+uŋ 52b/1455

y.+uŋdur 52b/1450

yārā ey yar! 17b/476

yār i ḥabīb sevgili, sevgili yâr:

y. ḥ+üm 13a/351

yār-i ṣādıḳ sadık yâr: 48a/1322

yara yara: bk. *yāre*

y.+sı 49a/1361

yaraḳ(ġ) (*yara:ğ* EDPT 962a) hazırlık:

y.+ın 55b/1543, 56a/1552

yaraġın eyle- hazırlık yapmak: bk. *yaraġ ėt(d)-, yaraḳ eyle-*

y. e.-di (yaraġın eyledi) 55b/1543

yaraġ ėt(d)- bk. *yaraġ eyle-, yaraḳ eyle-*

y. ė.-üp (yaraġ ėdüp) 56b/1567

yaraḳ eyle- bk. *yaraġın eyle-, yaraġ ėt(d)-*

y. e.-di 55a/1529

yaraḳlu silahlı, hazırlıklı: *yaraḳ+lu* 27b/758

yaraş- (EDPT 972a) yaraşmak, uymak:

y.-maz 58a/1612, 58a/1612

yaraşıḳ uygun, yaraşır: *yaraş-ıḳ* 41a/1126

yarat- (EDPT 959b) yaratmak:

y.-dı 48b/1349

yardım (*yartım* EDPT 959a) yardım: 42b/1175

yardım ėt(d)- yardım etmek:

y. ė.-elüm (yardım ėdelüm) 42b/1175

yardımcı yardımcı: *yardım+cı*

y.+sı 45a/1249

yāre bk. *yara* 15a/402, 28a/771**yāren** (< Far. یاران *yārān*) arkadaş, yakın dost:

y.+ler 6b/169, 11a/290, 43a/1189

y.+lere 7a/176

y.+lerden 6b/170

y.+lerin 17b/472

y.+üm 6b/172

yaren bk. y*āren 9b/252*

yarın (*yarın 2* EDPT 970a) yarın: 49a/1358, 59a/1630

yarlıġ (*yarlıġ 1* EDPT 966b) buyruk, ferman:

y.+a 60a/1664

yaru (EDPT 955b) yarım, yarı: 8b/229

yaruḳ(ġ) (*yaruk 1* EDPT 962b) yarık, oyuk, kovuk:

y.+ında (yaruġında) 14b/393

yas (*ya:s* EDPT 973b) yas: 58a/1609, 58a/1611, 58a/1613

yas ṭut- yas tutmak:

y. ṭ.-up 58a/1607

yaşduġ (*yastuk* EDPT 974a) yastık: 16a/432

yasemin (< Far. یاسمن *yāsemen*) yasemin: 43b/1197

yastan- (*yastanmak* Tar. Söz. VI/4373) yaslanmak:

y.-a 54a/1503

yaş (*ya:ş* EDPT 975b) 1. nemli, ıslak; gözyaşı: 8a/210, 13b/357, 15a/405, 18b/509, 19a/520, 21a/577, 26b/728, 29b/816

y.+a 41b/1142, 47b/1315

y.+ı 16a/427, 35b/982

y.+ıla 47a/1300

y.+ın 7a/184, 34b/956, 42b/1179, 43a/1193

y.+ına 23b/647, 53a/1466

y.+ını 6b/170, 56b/1564

2. yaş, ömür: 5b/141, 19a/520

y.+ı 19a/517

y.+ına 1a/12, 32a/877, 46a/1279,

y.+umdan 5b/142

y.+uŋ 19a/518

yaşa- (*yaşa:-* EDPT 976b) yaşamak, canlılığını, hayatını sürdürmek: *yaş+a-* 47b/1315

y.-r 19a/517

yat- (EDPT 884a) yatmak:

y.-amaz 34a/937

y.-dı 8b/224, 14b/393, 15a/400, 34a/935, 38a/1053, 43a/1192

y.-dılardı 9b/255, 54a/1499, 55a/1521

y.-maġa 10a/270

y.-maġuŋ 20a/546

y.-maḳ 9a/235

y.-maḳdan 9b/253

y.-mış 16a/432

y.-mış-ıdı 6b/165

y.-ur 15b/423, 34a/936, 54a/1503

yavru yavru:

y.+ların 14b/390

y.+sın 14b/388

yavu ḳıl- (*yavu kılmak* Tar. Söz. VI/4410) kaybetmek, kaybolmak: 33a/911

yavuz (*yavız* EDPT 881b) kötü: 58b/1626, 58b/1627

yay I (*ya:y* EDPT 980a) yaz: 37a/1019

yay II (*ya: 1* EDPT 869a) yay:

y.+laruŋ 49a/1362

y.+um 29a/795

yayıl- yayılmak: *yay-ıl-*

y.-dı 44b/1224
yayın- (Tar. Söz. VI/4443) dağılmak, yayılmak: *yay-ın-*
y.-dı 53a/1465
yaz (*ya:z* EDPT 982b) bahar: 14a/374
y.+ı 37a/1019
yaz- (*yaz- 3* EDPT 984a) yazmak:
y.-amaz 18b/498
y.-arlar-iken 1a/11
y.-dı 1b/20, 2a/38
yazı (*yazı:* EDPT 984b) yazı, ova: 5a/123, 37a/1019, 41b/1149
y.+da 14b/387
y.+ya 37a/1021
yazıl- yazılmak: *yaz-ıl-*
y.-mış 12b/335
yazuḳ (*yazuk 2* EDPT 985b) yazık, günah:
y.+dur 36a/990
yazu yazı: *yaz-u*
y.+yı 33a/912
yė- (*yé:-* EDPT 869b) yemek: 17a/464, 26b/731
y.-di 12a/320, 15a/400
y.-digüm 26b/729
y.-diler 8a/203, 8a/212, 8b/219, 10b/276, 21b/592
y.-dügin 33a/905
y.-düm 26b/730
y.-medi 7a/179
y.-mediler 27a/743
y.-medük 43b/1199
y.-mege 10b/272, 27a/742, 27a/747, 31a/855
y.-megiçün 32b/888
y.-mek 2b/60, 18a/482, 27b/760, 41a/1137, 56a/1547, 56b/1566
y.-meyelüm 27b/748
y.-mez 1b/32
y.-mezdüm 26b/728
y.-mezken 8b/229
y.-mişem 18a/489
y.-nildi 51b/1432
y.-ridük 19a/514
y.-rimiş 14b/390
y.-rler 26b/729
y.-rüm 7a/183
y.-sün 27b/748
y.-ye 8b/229, 50a/1383
y.-yeler 10a/262
y.-yelüm 9a/238
y.-yesi 19a/514
y.-yicek 41b/1143
y.-yip 58a/1607
y.-yüp 26a/715
yėdi (*yétti:* EDPT 886a) yedi: 3b/86, 4a/98, 5b/142,17b/476, 19a/520, 23b/644, 32a/881, 47b/1311, 50b/1400, 58a/1609, 58a/1612
y.+dür 5b/141
Yediger (Tar. Söz. VI/4466) büyükayı takım yıldızı: 57a/1585
yėdür- yedirmek: *yė-dür-*
y.-ip 17a/461
y.-ürler 27a/745
yėg (*yig I* Tar. Söz. VI/4471) daha iyi, üstün: 4a/100
y.+idi 15a/404, 23b/640
yel- (*yel- 1* EDPT 918a) koşmak, koşup durmak:
y.-ersin 38b/1068
yėl (*yi:l 1* EDPT 916b) yel, rüzgar: 6a/149, 6a/151, 6a/156, 6b/160, 6b/166, 10a/258, 10a/259, 10b/282, 12b/341, 16b/449, 20a/542, 24b/674, 26a/706, 26a/707, 26a/708, 26a/70927b/751, 27b/752, 27b/755, 32a/885
y.+dür 26a/718
y.+i 49b/1372
y.+ler 19b/533
yelken yelken: bk. *yėlken* 24b/674
yėlken bk. *yelken*
y.+lere 6a/149
yėlsüz yelsiz, içi boş: *yėl+süz* 9a/233
yemek yemek, aş: bk. *yėmek* 10a/262
yėmek bk. *yemek* 17a/461
Yemen *y.a.* Yemen: 32a/875
Y.+den 32a/874
yėmiş (*yémiş* EDPT 938b) yemiş, meyve: 9b/254, 10b/272, 11b/303, 20a/546, 26b/721
y.+i 11b/302, 11b/304
y.+ini 20b/554
y.+ler 10a/270, 11a/297, 26a/717, 26b/731, 43b/1199
y.+lerden 10b/276
y.+lere 10b/275

yen- yenmek (edilgen): *ye-n-* bk. *yi-*
y.-di 20a/540

yene (*yana:* EDPT 943a) yine, tekrar; dönüp: 23a/631, 25b/694, 26a/708, 26a/718, 27a/740, 27b/751, 29a/800, 29b/807, 30a/827, 30b/844, 32a/883, 32b/894, 32b/896, 34a/943, 35b/975, 35b/976, 38a/1044, 41a/1127, 41a/1134, 41b/1140, 41b/1141, 41b/1144, 51a/1415, 56b/1566

yeng (< Far. ینگ *yeng*; Tar. Söz. VI/4527) şekil, tarz:
y.+e 41a/1132

yeŋile- yenilenmek, tazelenmek:
y.-r 7a/184

yer (*yé:r* EDPT 954a) yer, yerküre: bk. *yėr*
y.-imiş 33a/902

yėr bk. *yer* 10a/270, 14a/379, 19b/536, 21a/572, 33b/929, 36b/1007, 44a/1223, 44b/1224, 50b/1400
y.+de 2a/43, 6b/166, 10a/262, 10a/271, 10a/271, 14a/375, 16b/441, 16b/443, 21a/568, 38a/1048, 41a/1136, 44b/1232, 49b/1371, 50b/1400, 51b/1422
y.+den 19a/515, 26b/724
y.+dür 16a/438
y.+e 12b/333, 13b/360, 14a/374, 14b/386, 19b/534, 35a/964, 26b/730, 3a/69, 41a/1126, 42b/1170, 42b/1179, 48b/1347, 49a/1355, 55a/1526, 5b/137, 8a/210
y.+i 18b/509, 19b/534, 38a/1043, 5b/133, 7b/189
y.+idür 17a/455
y.+ine 51b/1426
y.+üm 33a/914
y.+üŋ 8a/215, 43b/1205

yėr yüzi yeryüzü, dünya:
y. y.+n 44a/1221, 49b/1368
y. y.+nde 14a/379

yeşil (*yaşıl* EDPT 978a) yeşil: 42a/1158

yet- (*yét-* EDPT 884b) yetmek: bk. *yėt-*
y.-di 13b/358
y.-ip 27a/741
y.-mezdi 14a/379

yėt- bk. *yet-*
y.-di 14b/392, 20b/553, 30b/843, 56b/1570
y.-dügini 32b/901, 38b/1062
y.-er 49b/1374
y.-erdi 49a/1357
y.-erler 13a/345
y.-ip 7b/193
y.-ipdür 21a/579
y.-üpdür 21a/579

yetim (< Ar. یتیم *yetīm*) eşsiz, tek:
y.+em 35a/968

yetiş- (*yétiş-* EDPT 894a) yetişmek, ulaşmak:
y.-di 14b/385

yetmiş (*yétmiş* EDPT 891b) yetmiş: 55b/1535

yėtür- yitirmek, kaybetmek: *yėt-ür-*
y.-e 39b/1097
y.-eyim 19b/527
y.-gil 41b/1146

yezdān (< Far. یزدان *yezdān*) Tanrı, Allah: 1a/14, 6b/160

yıḫ- (*yık-* EDPT 897b) yıkmak:
y.-ayım 50a/1385

yıl (EDPT 917a) yıl: 2b/56, 3a/70, 3b/83, 17a/463, 19a/518, 27b/761, 30a/818, 32a/881, 40b/1112, 47a/1307, 55a/1522, 55b/1532, 58a/1603, 58b/1617
y.+a 21a/579, 2b/53, 2b/59, 56b/1567
y.+da 11b/303, 14b/390, 20b/559, 39b/1094
y.+dan 3b/76, 40a/1109
y.+dur 16b/442, 21a/575, 38b/1068
y.+durur 17a/463
y.+ıdı 24a/657
y.+lar 4b/115

yılan (*yıla:n* EDPT 930a) yılan: 14b/388, 38b/1064
y.+ı 14b/391

yıldırım (bk. *yaltrı:-* EDPT 923b) yıldırım: 9a/231

yılduz (*yultuz* EDPT 922b) yıldız: 29a/794

yıllıḳ(ġ) yıllık: *yıl+lıḳ* 4b/113
y.+ı (yıllıġı) 39b/1095

yırt- (EDPT 958b) yırtmak:
y.-ar 3b/78, 47b/1313

y.-uban 47a/1307

yigit(d) (EDPT 911b) yiğit, delikanlı, genç erkek: 12b/331, 16a/439, 16b/445, 16b/452, 17b/475, 23b/642, 24a/663, 24b/666, 29b/813, 42b/1168, 42b/1181, 46a/1271, 46b/1289, 47b/1316

y. (yigid) 29b/807

y.+dür 30b/833, 45b/1256, 45b/1256, 46a/1273

y.+e (yigide) 25a/678, 40b/1117, 46b/1292

y.+i (yigidi) 15a/404, 23b/640, 24a/660, 24a/662, 47a/1294

y.+ler 17b/473, 30b/836, 34a/939

y.+leri 8a/202

y.+sin 42a/1160

y.+üŋ (yigidüŋ) 24b/676

yine (*yana:* EDPT 943a) tekrar, yine: 2b/59, 2b/60, 3a/73, 3a/74, 3b/77, 3b/78, 3b/79, 3b/81, 5a/118, 7a/182, 8b/225, 10a/258, 10b/281, 10b/282, 10b/283, 12a/316, 13b/361, 13b/369, 14b/391, 14b/392, 14b/393, 14b/397, 16a/435, 17b/478, 20a/543, 20a/545, 21b/584, 21b/589, 28a/765, 28a/770, 28b/787, 28b/789, 29a/795, 29a/796, 32b/895, 34b/948, 35b/985, 38a/1043, 38b/1062, 39a/1072, 41a/1127, 41a/1128, 41a/1129, 41a/1135, 41a/1137, 41a/1138, 41a/1139, 43a/1193, 46b/1286, 54b/1507, 54b/1509, 54b/1510, 55a/1520, 56a/1547, 57a/1575, 58a/1613, 60a/1669

yiyir (Tar. Söz. VI/4623) pis kokulu, koku: 9a/234

yoḫ (*yo:k 1* EDPT 895b) yok, mevcut olmayan: bk. *yoḳ(ġ)* 10a/264

y.+dur 48a/1325

y.+sa 6b/173, 53a/1463

yoḫaru (*yokaru* EDPT 906b) yukarı: 20a/541

yoḳ(ġ) bk. *yoḫ* 1a/2, 3a/70, 3b/87, 6b/170, 10b/272, 11b/309, 12a/323, 16b/444, 20a/546, 24b/668, 26b/721, 31b/871, 35a/970, 39a/1081, 42b/1169, 43b/1203, 45a/1249, 50a/1387, 51a/1419, 52b/1452, 58a/1604, 59b/1657,

y.+dur 13b/361, 18a/485, 35b/974, 59a/1633

y.+ıdı (yoġıdı) 26b/725

y.+ımış (yoġımış) 1a/4, 23b/645

y.+ısa (yoġısa) 58a/1605

yoḳlıḳ yokluk: *yoḳ+luḳ* 60a/1660

yol (*yo:l* EDPT 917a) yol: 10b/284, 39a/1079, 59b/1655

y.+a 39b/1088

y.+da 4a/98, 13b/369, 21a/573, 21a/574, 39b/1094

y.+ı 24a/659, 32b/897, 32b/901

y.+ına 3a/66

y.+ında 40b/1120

y.+ını 25b/698, 55b/1537

y.+lar 25a/685

y.+uŋa 23a/627, 39b/1085

yoldaş yol arkadaşı: *yol+daş* 3a/64, 12b/333, 13b/364, 13b/367, 29b/816, 56a/1556

y.+uŋ 9a/237

yozluḳ (*yoz I* Tar. Söz. VI/4680) vahşilik, bayağılık: *yoz+luḳ* 58b/1628

yöre (*yöre:* EDPT 956a) yöre, havali:

y.+si 12a/326

yören- (*yörenmek* Tar. Söz. VI/4698) dolaşmak, çevresini gezme:

y.-di 11b/301

yöri- (*yorı:*- EDPT 957a) yürümek, gitmek: 34b/954, 36a/986

y.-di 21a/572, 25b/702, 43a/1194, 54b/1517, 56a/1553

y.-mek 55a/1527

y.-r 57a/1578

yu- (*yu:*- EDPT 870a) yıkamak:

y.-yıp 7a/177

yum- (*yum- 1* EDPT 934a) yummak:

y! 41b/1148

y.-dı 14b/385

yumruḳ(ġ) (*yıḏruk* EDPT 892b) yumruk: 5b/420

y.+ıla (yumruġ-ıla) 3b/79

yun- yunmak, yıkanmak: *yu-n-*

y.-ıban 25b/696

y.-urduḳ 16b/449

yurd (EDPT 958a) yurt: 11b/300

Yusuf *k.a.* Yusuf, Hz. Yusuf: 2a/43, 34a/942, 47a/1303, 57a/1576

Y.+dur 46a/1273
yut- (EDPT 885b) yutmak:
y.-ardı 11a/289
y.-dı 11a/294
yuva (*uya: 1* EDPT 267a) yuva:
y.+da 14b/388
y.+sı 14b/387
yuvala- (*yuvalamak I* Tar. Söz. VI/4735) yuvarlamak: *yuva+la-*
y.-r 59a/1635
yüce (Tar. Söz. VI/4742) 15a/407, 25b/699
yügür- (EDPT 914b) koşmak:
y.-di 14a/380, 40b/1112
y.-ü 3b/81, 14a/381
y.-üp 25a/685
yügürük (*yügrük (yügürük)* EDPT 914a) hızlı, yürük: 14a/375, 14a/379
yük (*yük 1* EDPT 910b) yük: 58b/1627
y.+i 3a/63
yükün- (EDPT 913b) önünde eğilmek, saygı duymak:
y.-di 38a/1044
yürek(g) (*yürek* EDPT 965a) kalp; gönül: 8b/224, 53a/1464
y.+de 35a/971
y.+i (yüregi) 43a/1191, 46b/1285
y.+in (yüregin) 4a/95, 45a/1244
y.+ine (yüregine) 30b/842
y.+üm (yüregüm) 25a/684
yüz I (*yü:z 1* EDPT 983a) yüz, 100: 2b/61, 3a/64, 4a/90, 4b/112, 4b/114, 5b/141, 8a/214, 13a/345, 19a/520, 32a/882, 34a/930, 40b/1117, 48b/1337, 55b/1532, 55b/1535, 56a/1550, 56b/1572, 60a/1666
yüz II (*yü:z 2* EDPT 983b) 1. yüz, sima, çehre: 8a/210, 15b/424, 18b/498, 33b/923, 48a/1328, 50a/1389, 50b/1398, 55b/1544, 56b/1562, 58b/1617, 59b/1656
y.+den 41a/1127
y.+e 35b/973
y.+i 4a/91, 9a/236, 29b/815, 30b/834, 31a/857, 36b/1009
y.+in 2a/41, 30b/832, 45a/1250, 52b/1458, 53a/1462, 55a/1526
y.+inde 31a/848, 40a/1110, 43a/1184
y.+inden 53b/1487
y.+ine 8a/213, 9a/236, 16a/427, 17a/463, 30b/839, 32b/889, 34b/946, 47a/1306, 52b/1458, 53b/1484
y.+ini 2a/40, 14b/385
y.+leri 15b/416
y.+üm 26b/724, 28a/762, 29a/799, 33b/925, 40b/1123
y.+ümi 42a/1161
y.+üme 19a/519
y.+üŋ 37b/1034, 40b/1121
y.+üŋde 34b/950
y.+üŋi 46a/1266
2. satıh, yüzey
y.+i 6a/153
y.+in 20b/552, 48b/1338, 49b/1368
y.+inde 5a/119, 10a/263, 14a/379, 20a/547, 26a/712, 44a/1221
y.+ine 19a/523
yüz çevir- terketmek, yüz çevirmek:
y. ç.-meŋ 50a/1389
yüz ur- baş vurmak:
y. u.-dı 48a/1328
*y. u.-dılar*55b/1545
y.+i u.-a 9a/236
y.+in u.-dı 53a/1462, 55a/1526
y.+ine u.-up 52b/1458
yüz- (*yüz- 1* EDPT 984a) yüzmek:
y.-di 35b/975, 35b/975
y.-iben 26a/716
yüzer üleştirme sayı sıfatı: *yüz+er* 6a/159
yüzlü yüzlü: *yüz+lü* 30b/833, 59a/1642
y.+ydi 8a/208
yüzük(g) (EDPT 986b) yüzük: 2a/34, 19b/525, 19b/529
y.+i (yüzügi) 19a/523, 19b/531

zād I (< Ar. زاد *zād*) azık, yiyecek: 14b/388, 14b/394

zād II (< Ar. ذات *ẕāt*) kimse, kişi: 29a/797, 46a/1271

z.+ı 23b/636, 40b/1124

z.+um 47b/1308

zāde (< Far. زاده*zāde*) oğul, evlat: 57a/1580

za'ferān (< Ar. زعفران *za'ferān*) safran: 43b/1196, 43b/1202

ẓāhir (< Ar. ظاهر *ẓāhir*) görünen, açık, belli: 42a/1167

zaḫm (< Far. زخم *zaḫm*) yara: 31a/848

z.+a 38a/1050

z.+uma 47b/1310

zaḫm ur- yaralamak, yara açmak:

z. u.-ar 31a/848

zaḥmet (< Ar. زحمت *zaḥmet*) sıkıntı, güçlük, yorgunluk: 11a/286, 13b/356, 28a/769, 36a/988, 39a/1083, 39b/1094, 42b/1176, 45b/1258

z.+den 42b/1168, 52a/1443

z.+i 42b/1177

z.+e 9b/251

z.+ler 17b/471, 38b/1056, 51b/1431

z.+lerümden 52a/1439

ża'īfe (< Ar. ضعيف *ża'īf*) zayıf, güçsüz: 47b/1318

ẓālim (< Ar. ظالم *ẓālim*) zalim, acımasız ve haksız davranan, kıyıcı: 7b/197

z.+de 18b/508

zamān (< Ar. زمان *zamān*) zaman, vakit: bk. *zamāne, zamānī* 2a/45, 8b/224, 32a/879, 38b/1060, 43a/1192, 59a/1630

z.+da 59b/1649

z.+dur 56a/1555

z.+ı 27b/751, 43b/1204

z.+uŋ 14a/370

zamāne bk. *zamān, zamānī* 1b/16, 8a/214, 26a/719

zamānī bk. *zamān***,** *zamāne* 22a/599

żamīr (< Ar. ضمير *żamīr*) iç, kalp, gönül:

z.+üm 38a/1055

zār (< Far. زار *zār*) ağlayan, inleyen: bk. *zārī* 6b/169

z.+ı 47b/1320

z.+ılar 47b/1314

z.+um 26b/726

zār zār bk. *zārı zārı* 1b/27

zār ol- ağlamak:

z. o.-dı 3a/73

z. o.-ur 46b/1283

zār u fiġān ağlayıp inleme:

z. f.+ı 6b/163

zārılaş- ağlaşmak: *zarı+la-ş-*

z.-dı 44a/1220

zārılıḳ ağıt, ağlama: *zārı+lıḳ* 1b/18

zārı zārı ağlayarak: bk. *zārı zārı*58b/1622

zārī bk. *zār* 3a/75, 10a/260, 10b/285, 23b/646, 59b/1645

z.+ler 47b/1314

zebānī (< Ar. زبانى *zebānī*) cehennem bekçisi: 8b/223

zeber-dest (< Far. زبردست *zeberdest*) el üstünde bulunan: 22a/596

zebūn (<Ar. زبون *zebūn*) zayıf, düşkün:

z.+lar 8b/217, 44b/1225

zebūn ol- zayıflamak, güçsüz düşmek:

z. o.-dı 8a/204

Zebūr *ö.a.* Zebur:

Z.+a 37a/1017

Z.+uŋ 53b/1482

zecr (< Ar. زجر *zecr*) engel olma, yaptırmama: 9b/250

z. *ė.-erlerdi (zecr ėderlerdi)* 9b/250

zehr (< Far. زهره *zehre*) öd, safra: 10b/277

Zekerya *ö.a.* Hz. Zekeriya:

Z.+nuŋ 36b/1012

zenbār (< Ar. زنبار *zenbār*) zampara: 59b/1644

zencir (< Far. زنجير *zencīr*) zincir:

z.+i 30b/840

zengī (< Far. زنگى *zengī*) zenci, XIV. ve XV. yüzyıllarda Şiraz ve havalisinde yaşamış bir beyliktir. İslam dünyasını Haçlılara karşı savunmuştur: 7b/201, 27a/740, 27a/741, 27b/750, 41a/1134, 52b/1449, 8a/204, 8a/211, 8b/221, 8b/226, 9a/230, 9a/236, 9b/246

7b/200, 8a/203

z.+ler 27b/756, 38b/1063

z.+lerden 38b/1064

z.+lere 27b/758, 32a/887
z.+ye 8a/210

zer (< Far. زر *zer*) altın: 14a/378, 23a/634, 33a/902, 41b/1144, 55a/1531

zer ü sīm altın gümüş: 23a/634

zerrīn (< Far. زرين *zerrīn*) altından yapılmış: 16a/432, 54b/1510

zevāde (< Ar. زواد *zevād*) erzak, azık: 7a/179, 14a/378, 20a/539, 20b/554

zevāl (< Ar. زوال *zevāl*) yok:
z.+i 51a/1419

ẕevḳ (< Ar. ذوق *ẕevḳ*) zevk: 2b/60, 13a/354, 18a/482, 41a/1133, 41a/1137, 54b/1508, 54b/1511
ẕ.+in 41b/1143
ẕ.+ini 54a/1502

ẕevḳ u sürūr (< Ar. *ẕevḳ u sürūr*) zevk ve eğlence: 54b/1511, 58a/1613

ẕevḳ ėt(d)- keyif yapmak, eğlenmek:
ẕ. ė.-elüm (ẕevḳ ėdelüm) 13a/354

żıd(d) (< Ar. ضدّ *żıdd*) aksi, ters:
ż.+ı (żıddı) 59b/1647, 59b/1652
ż.+ını (żıddını) 59b/1648

zī I bk. *zehī* 38a/1047, 57a/1584

zī II (< Ar. ذي *ẕī*) +li anlamı katan ek: 38a/1047, 57a/1584

zī-gökçek süslü, bezeli: 37b/1035

zī-murād muratlı, muradına ermiş: 53b/1486

zī-sa'ādet mutlu: 28b/780

zī-yaraşık uygun, yakışır: 53b/1486

zibā (< Far. زيبا *zībā*) 45b/1256, 46a/1272

zihī (< Far. زهی *zihī*) ne güzel, ne hoş: bk. *zī I* 10a/267, 41a/1126, 41a/1126, 53b/1486

zindān (< Far. زندان *zindān*) zindan:
z.+dan 52a/1441

zinde (< Far. زنده *zinde*) diri, canlı: 14a/379, 5a/119

zinhār (< Far. زنهار *zinhār*) sakın, aman, asla: 43b/1209

zīrā (< Far. زيرا *zīrā*) çünkü: bk. *zire* 2b/48, 3b/89, 4a/101, 4b/115, 7a/178, 7a/183, 18a/486, 23a/627, 26b/725, 34b/944, 35b/972, 35b/977, 38a/1048, 39a/1073, 39a/1076, 39b/1093, 40a/1102, 40b/1112, 40b/1120, 42b/1169, 42b/1173, 42b/1177, 44b/1237, 46b/1293, 48a/1322, 48a/1325, 50b/1402, 51a/1414, 53a/1474, 56a/1559, 58b/1618, 58b/1627, 59a/1640, 59b/1649

zīr-dest (< Far. زيردست *zīr-dest*) tâbi: 51a/1417

zīrek (< Far. زيرك *zīrek*) anlayışlı, aklı başında, zeki:
z.+ler 44b/1231

zīrvā (< Ar. ذره با *ẕire-bā*) kimyon, safran ve sarımsakla pişirilmiş et:
z.+lar 53b/1480

zişt (< Far. زشت *zişt*) çirkin: 26b/733

ziyāde (< Ar. زياده *ziyāde*) çok, daha çok, daha fazla: 3b/76, 28a/764, 47b/1320, 56a/1549

ziyān (< Far. زيان *ziyān*) zarar, kayıp: 18a/485
z.+a 43b/1208

Zühre (< Ar. زهره *zuhre*) Venüs, Çolpan: 53b/1477, 58b/1629
Z.+yi 38a/1046

zü'l-celāl (< Ar. ذوالجلال *ẕū'l-celāl*) celâl sahibi, Allah: 8b/227

ẕü'l-evzār (< Ar. ذوالاوزار *ẕū'l-evzār*) günahkâr: 60a/1664

zülf (< Far. زلف *zülüf*) zülüf, şakaklardan sarkan saç lülesi: 31a/849
z.+i 30a/821
z.+inüŋ 30b/840
z.+üŋüŋ 37b/1028

zülf-i çenber kıvrık saç: 15b/425

zümürrüd (< Ar. زمرد *zumurrud*) zümrüt: 55b/1532

EKLER

1a

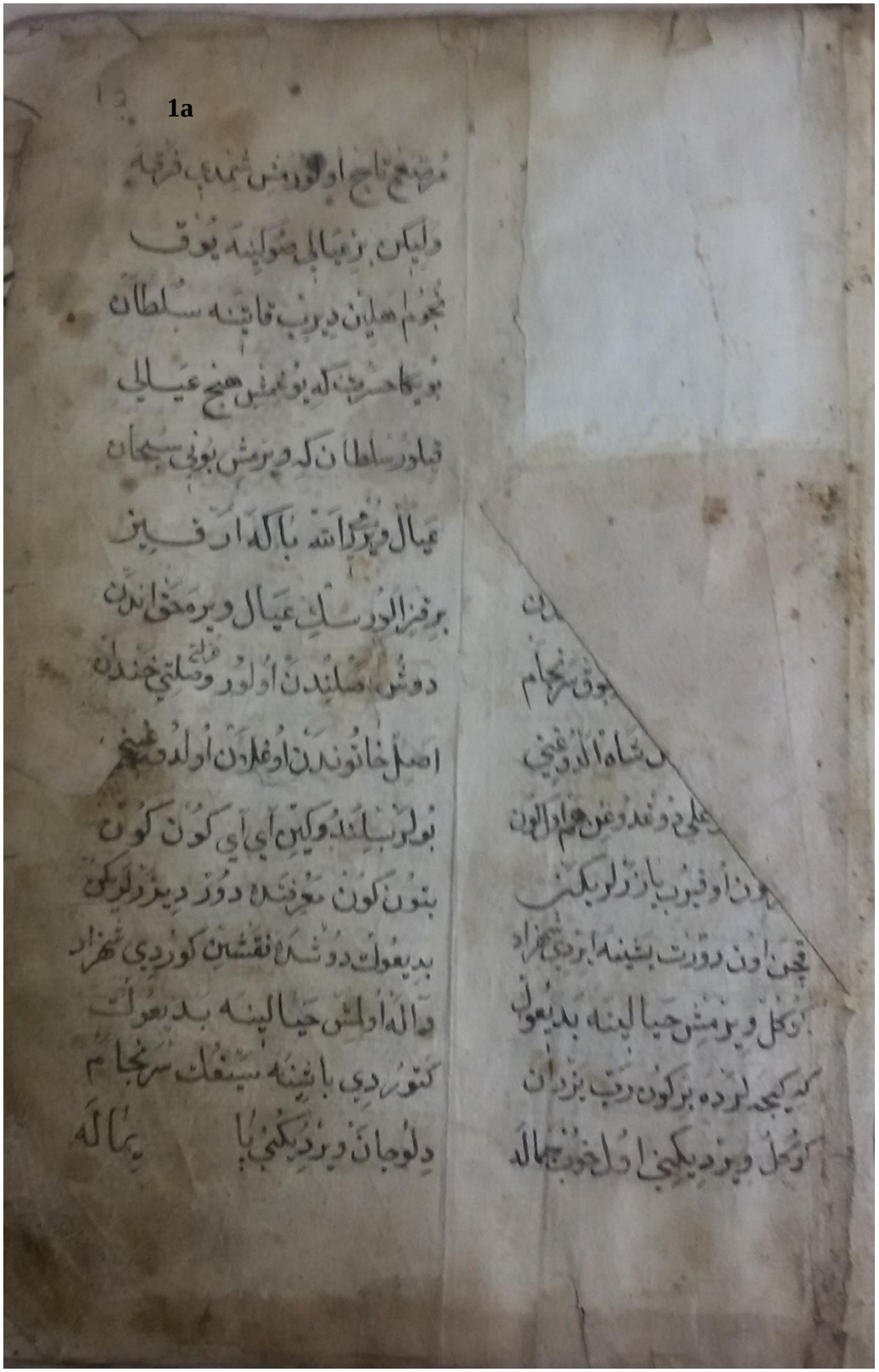

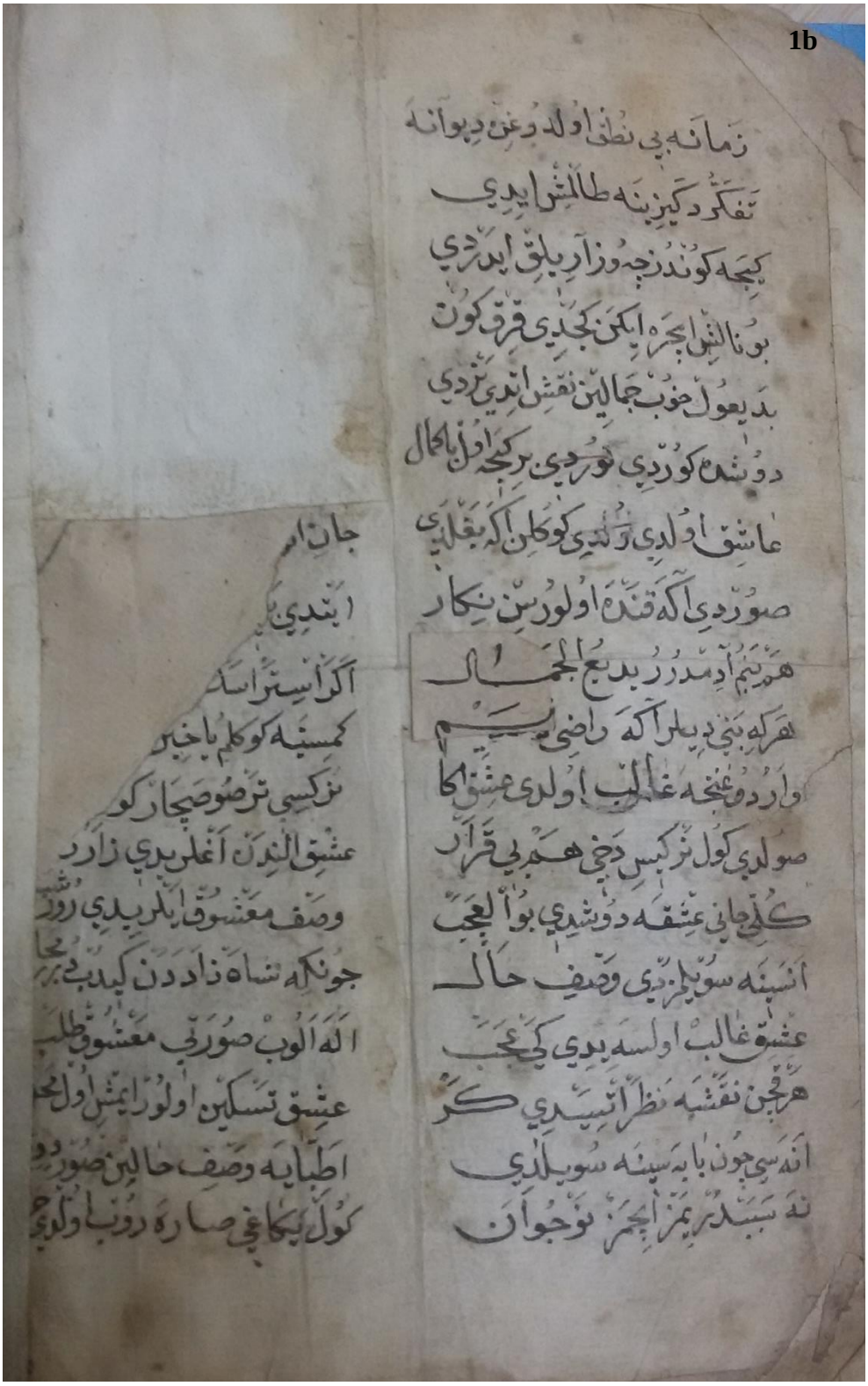
1b

2a

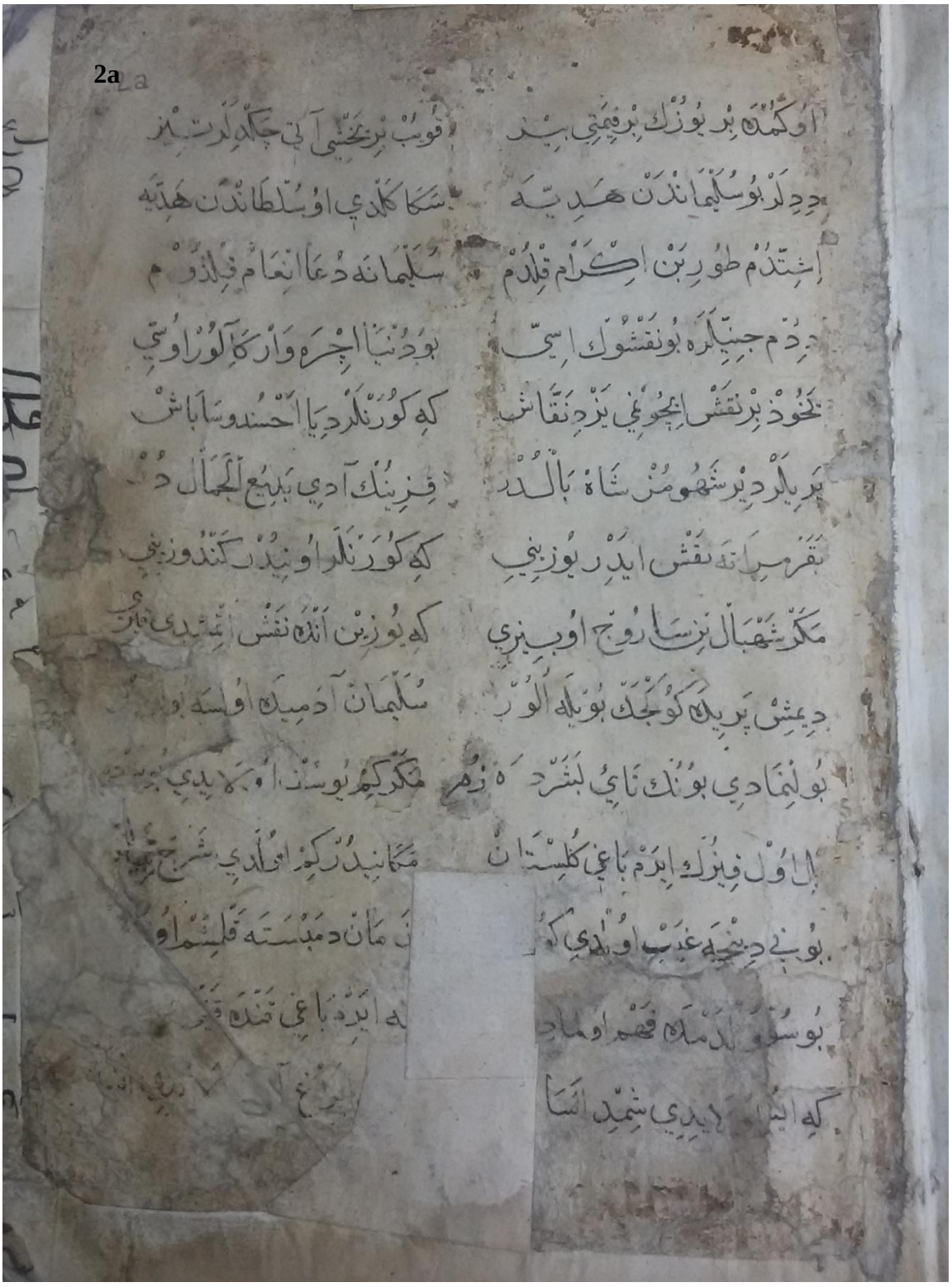

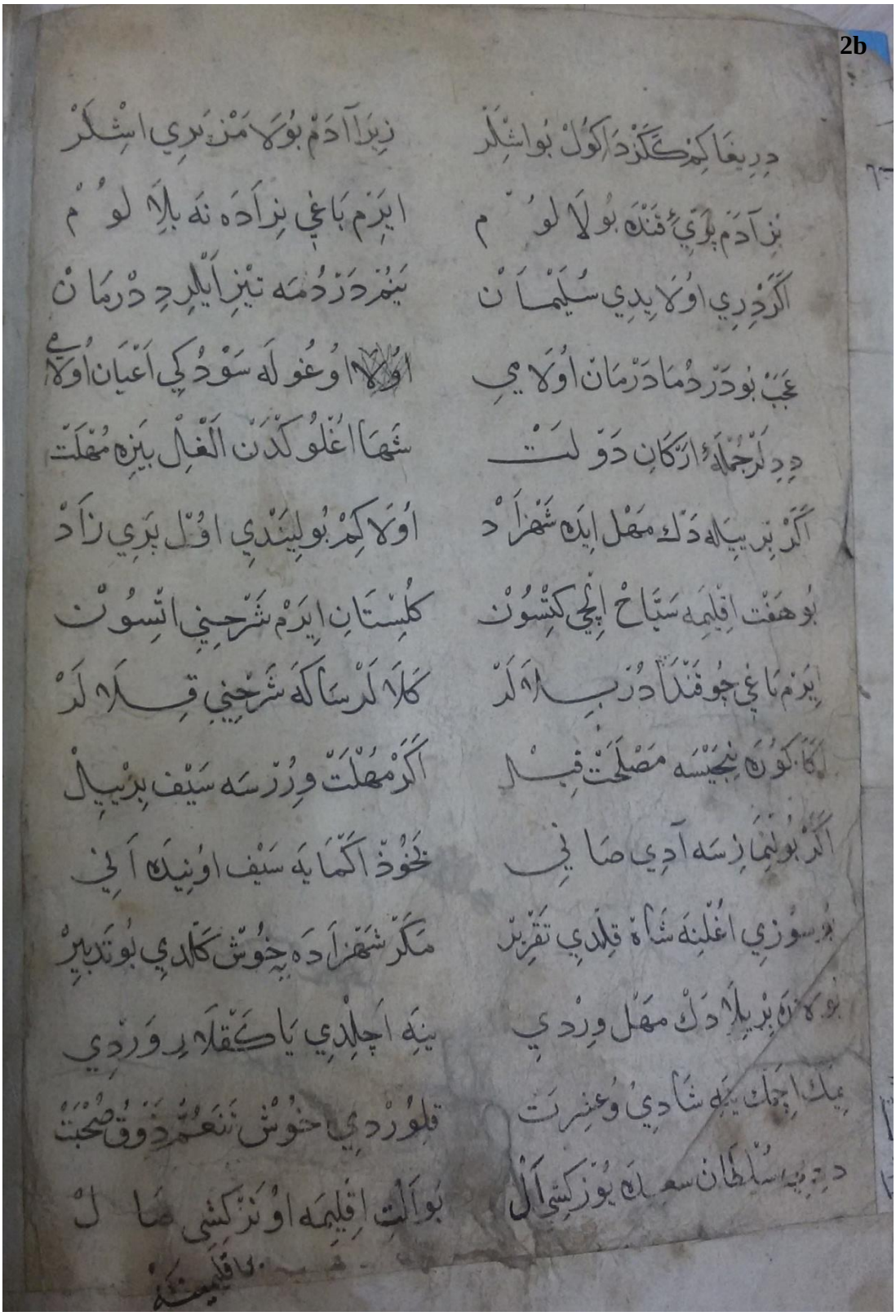
2b

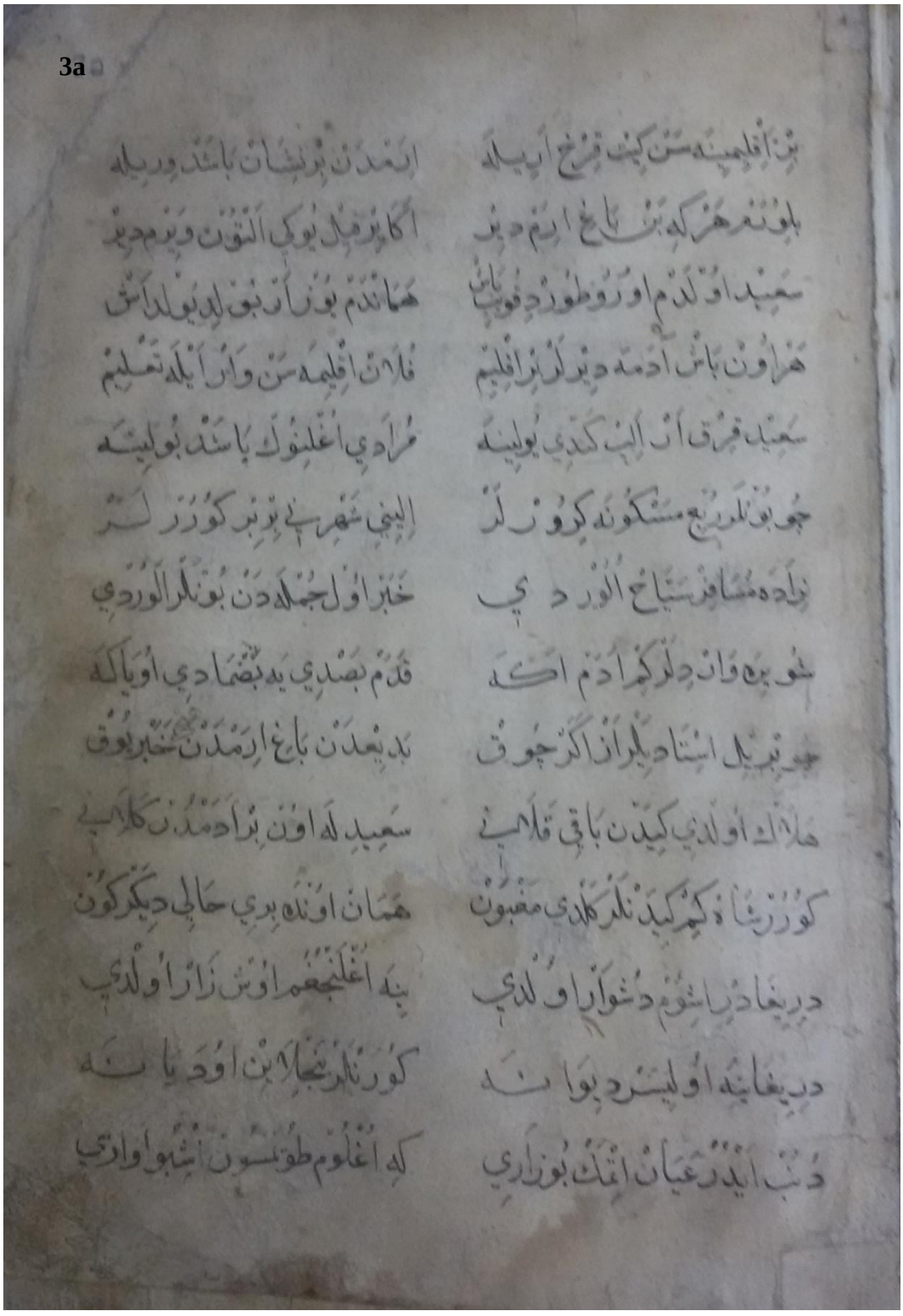
3a

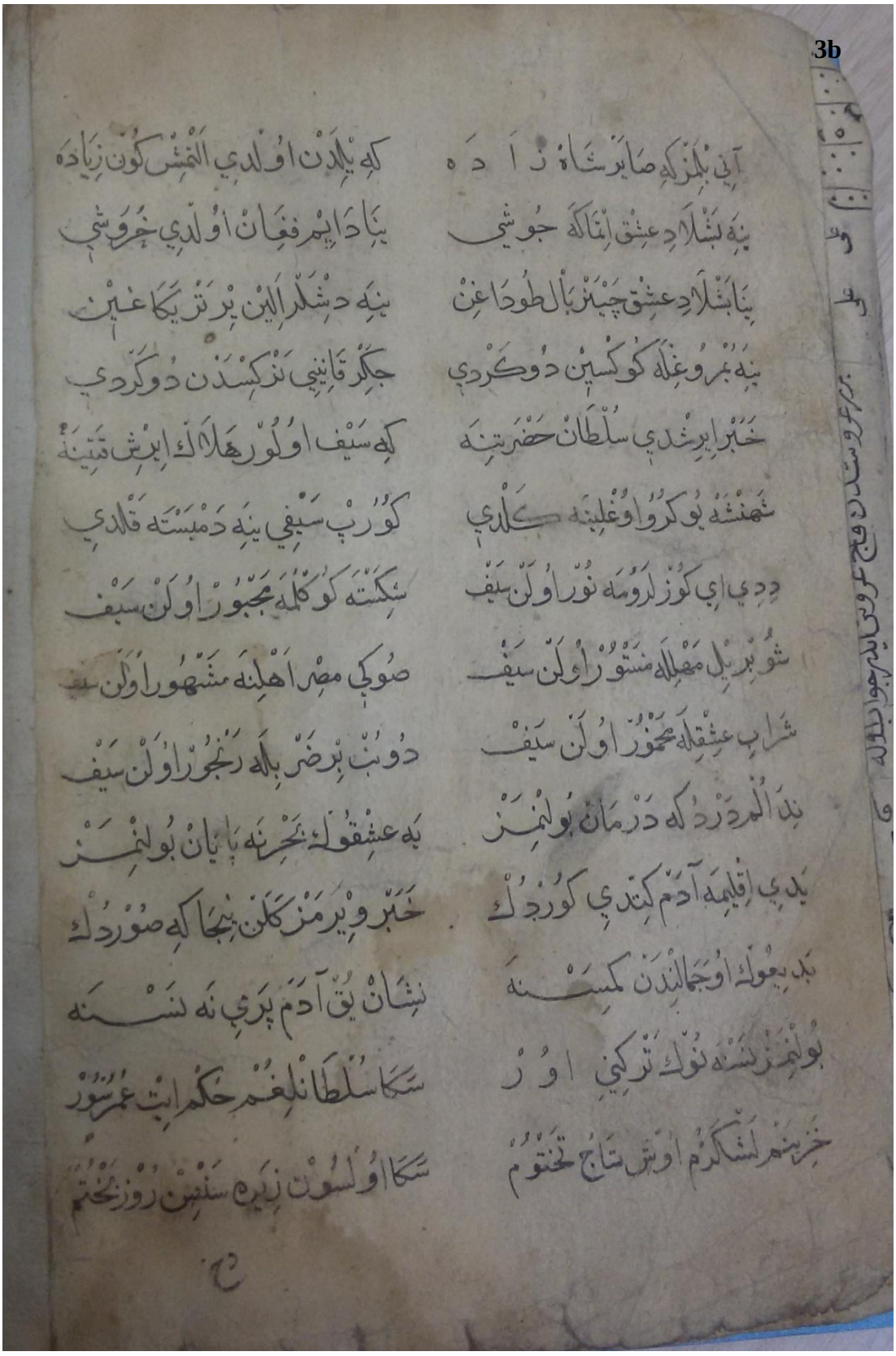
3b

4a

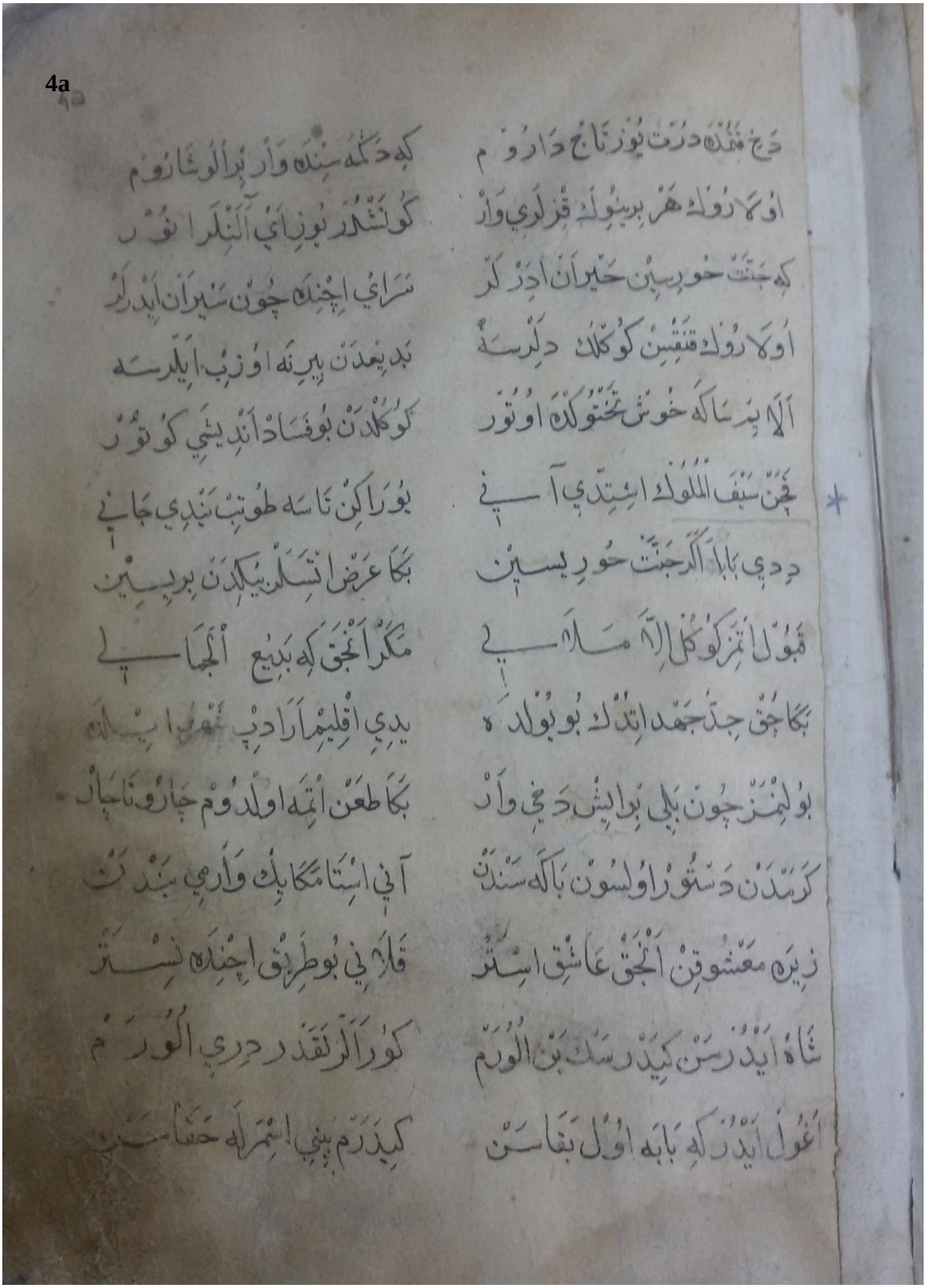

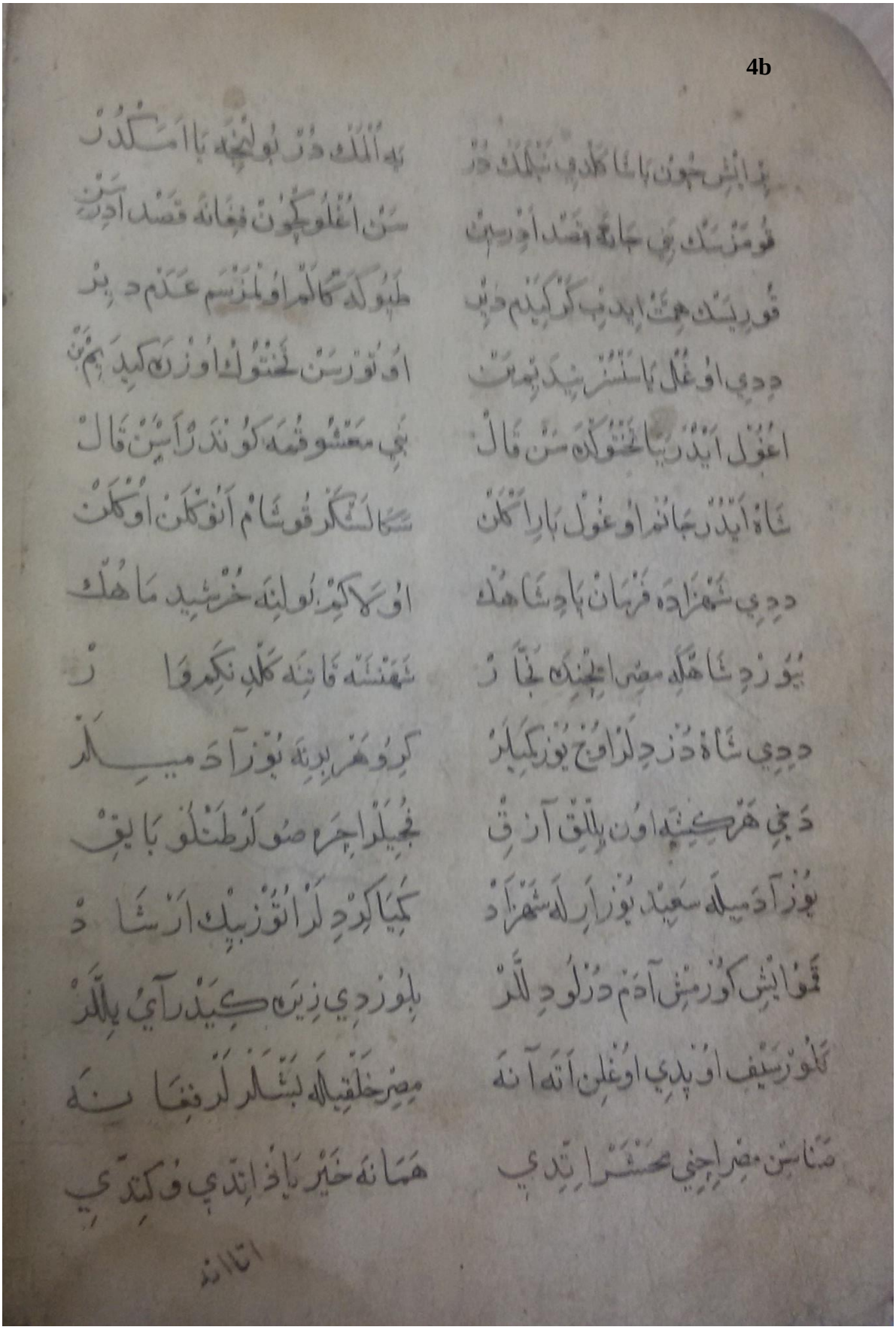
4b

5a

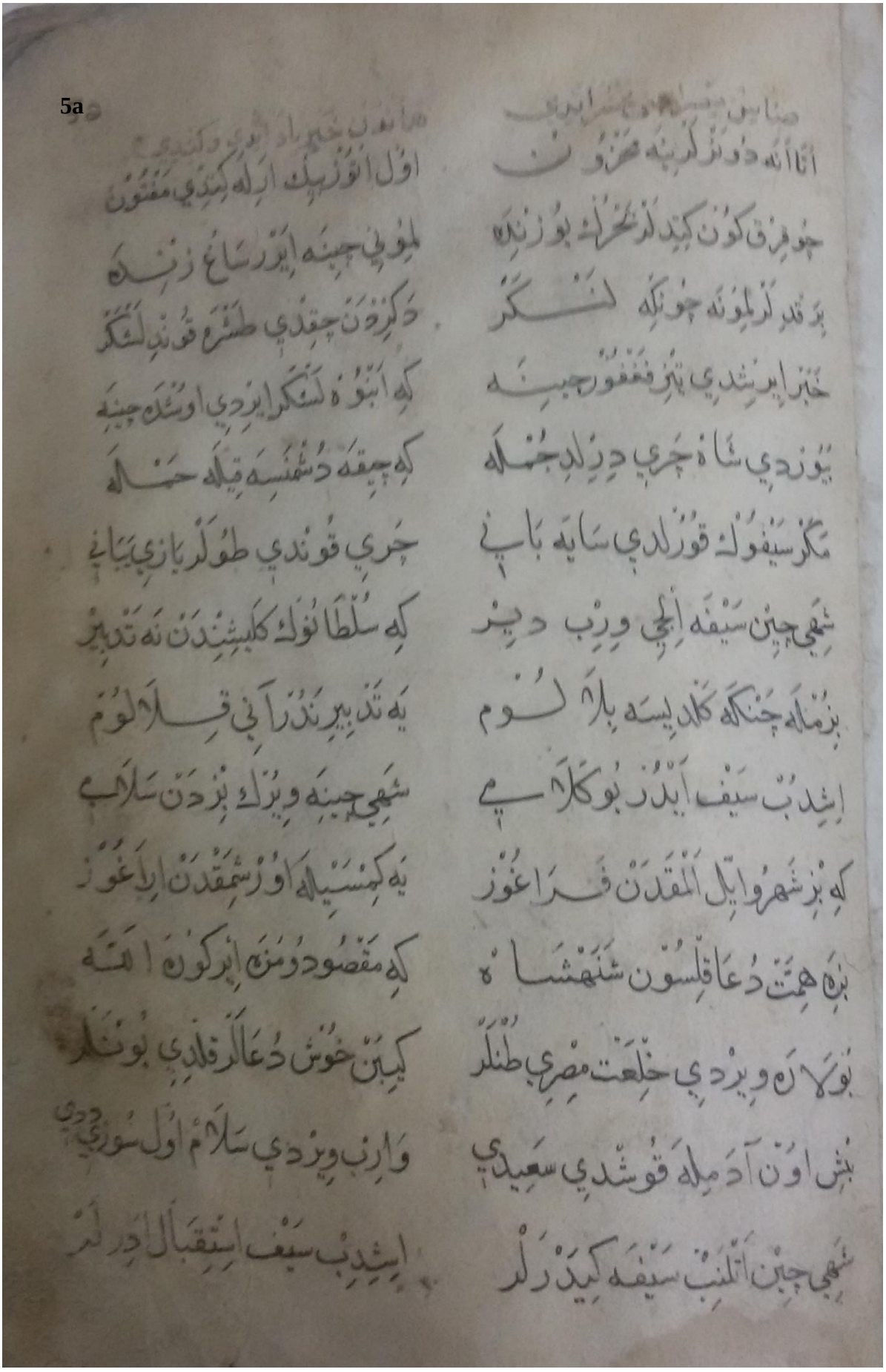

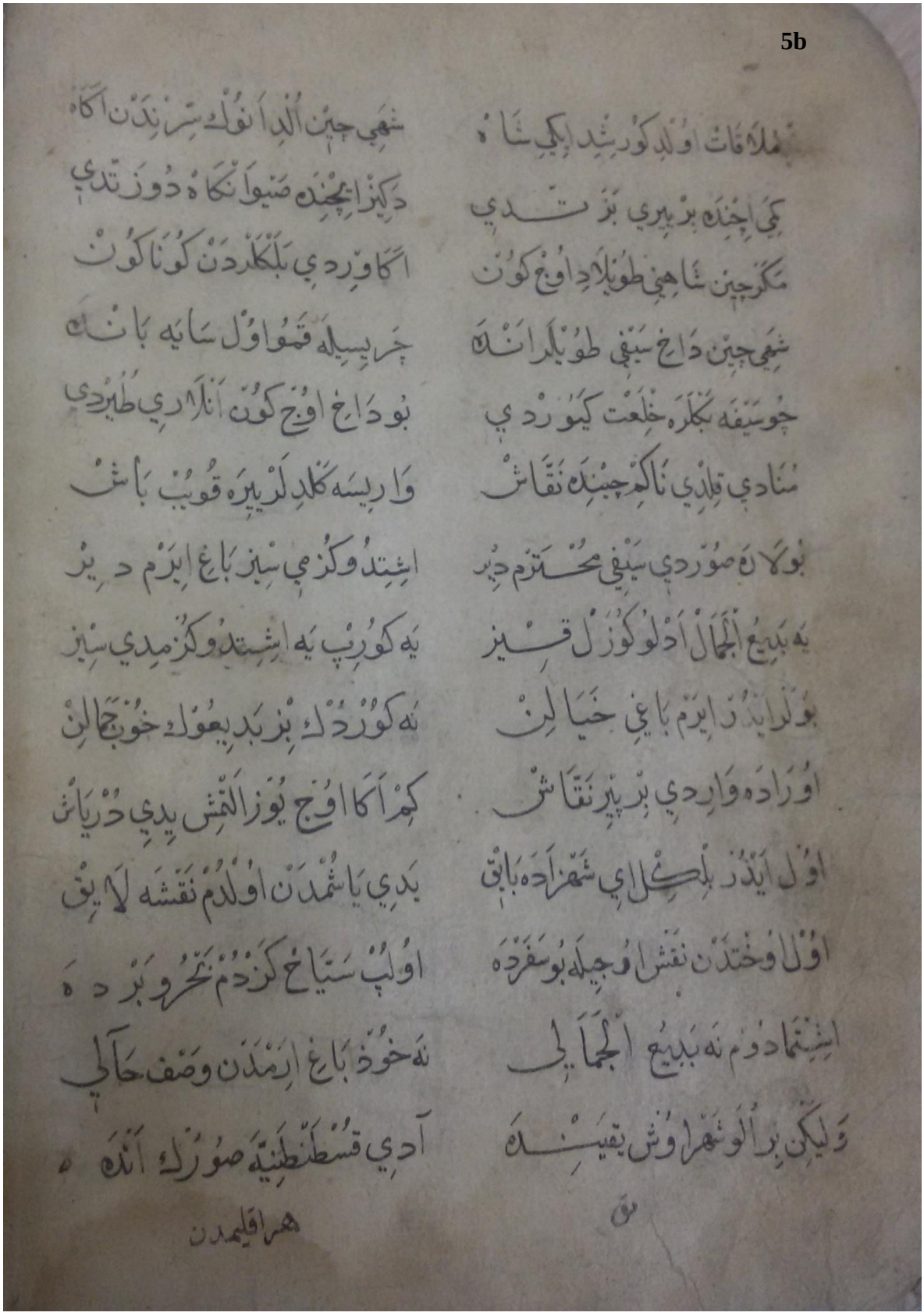

5b

ملاقات اولدی کورشدیلر شاه ... شهی چین اولدا نوك سرزندن آگاه

کی اچنده بر پری بزم تدی ... دکیز اچنده صنوا نکاه دوزتدی

مکر چین شاهی طوبلادی اوج کون ... آگا وردی بلکلردن کونا کون

شهی چین داخ سیفی طوبلدانه ... چریسیله قمو اول سایه بانه

جوسیفه بکلره خلعت کیوردی ... بو داخ اوج کون انلاری طیردی

منادی قلدی نا کهجنده نقاش ... وارسه کلدلر پیره قوبه باش

بولانه صوردی سیفی محترم دیر ... اشتدوکزمی سن باغ ارم دیر

یه بدیع الجمال اولوکوزل قیز ... یه کورپ یه اشتدوکزمدی سیز

بولرایدر ارم باغی خیالین ... نه کوردوك بزبدیعولوك خوبجمالین

اوراده وارمی بر پری نقاش ... کمر آکا اوج یوز التمش یدی دریاش

اول ایدر بلکی شهزاده باقی ... یدی یاشمدن اولدم نقشه لایق

اول اوخدن نقش وجیله بوسفره ... اولپ سیاح کزدم بحر و بره

اشتمادوم نه بدیع الجمالی ... نه خوذ باغ ارمدن وصف حالی

ولیکن بر الوشهر اوش یقینده ... آدی قسطنطنیه صورك اندهه

هر اقلیمدن

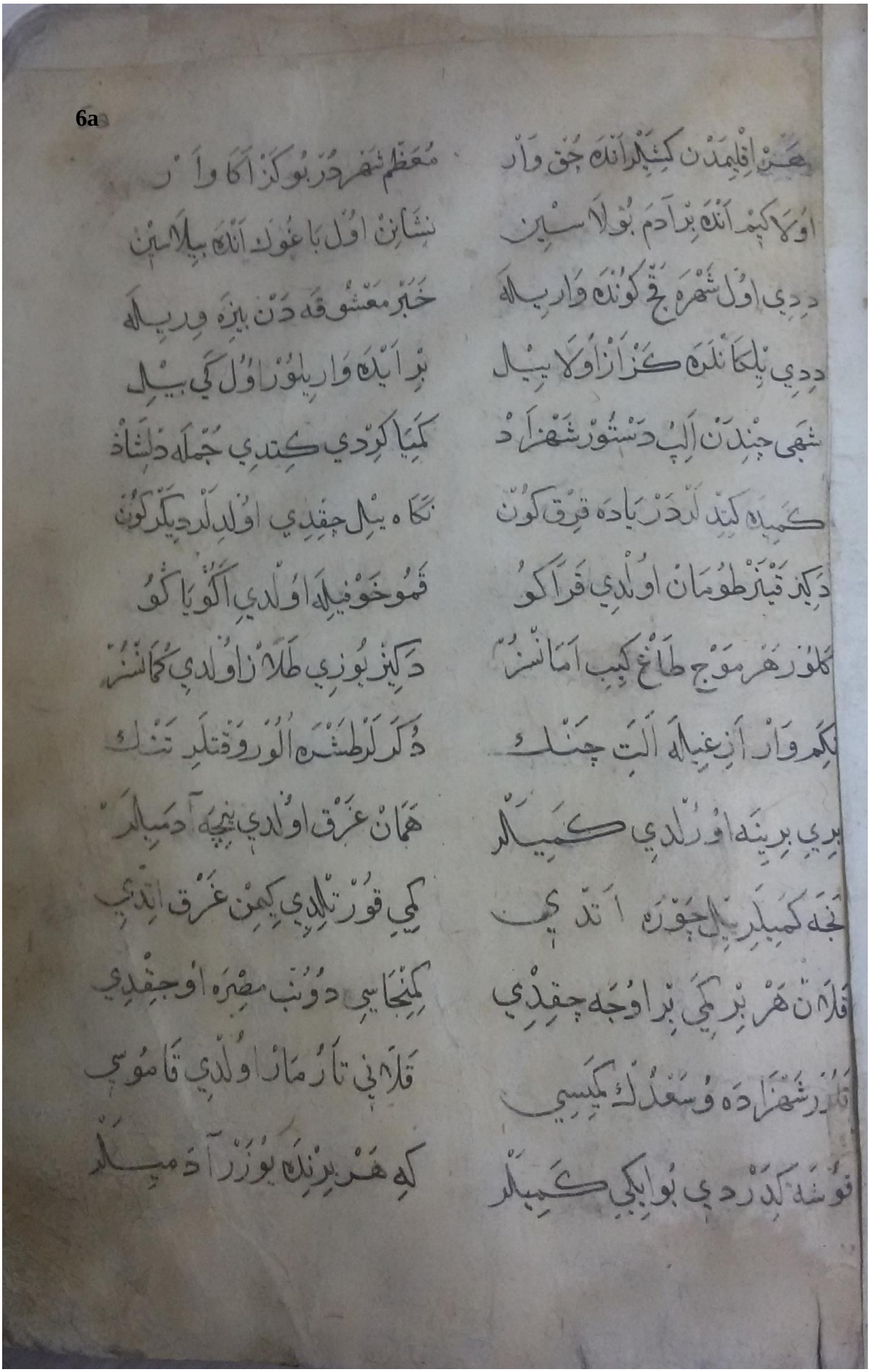

6a

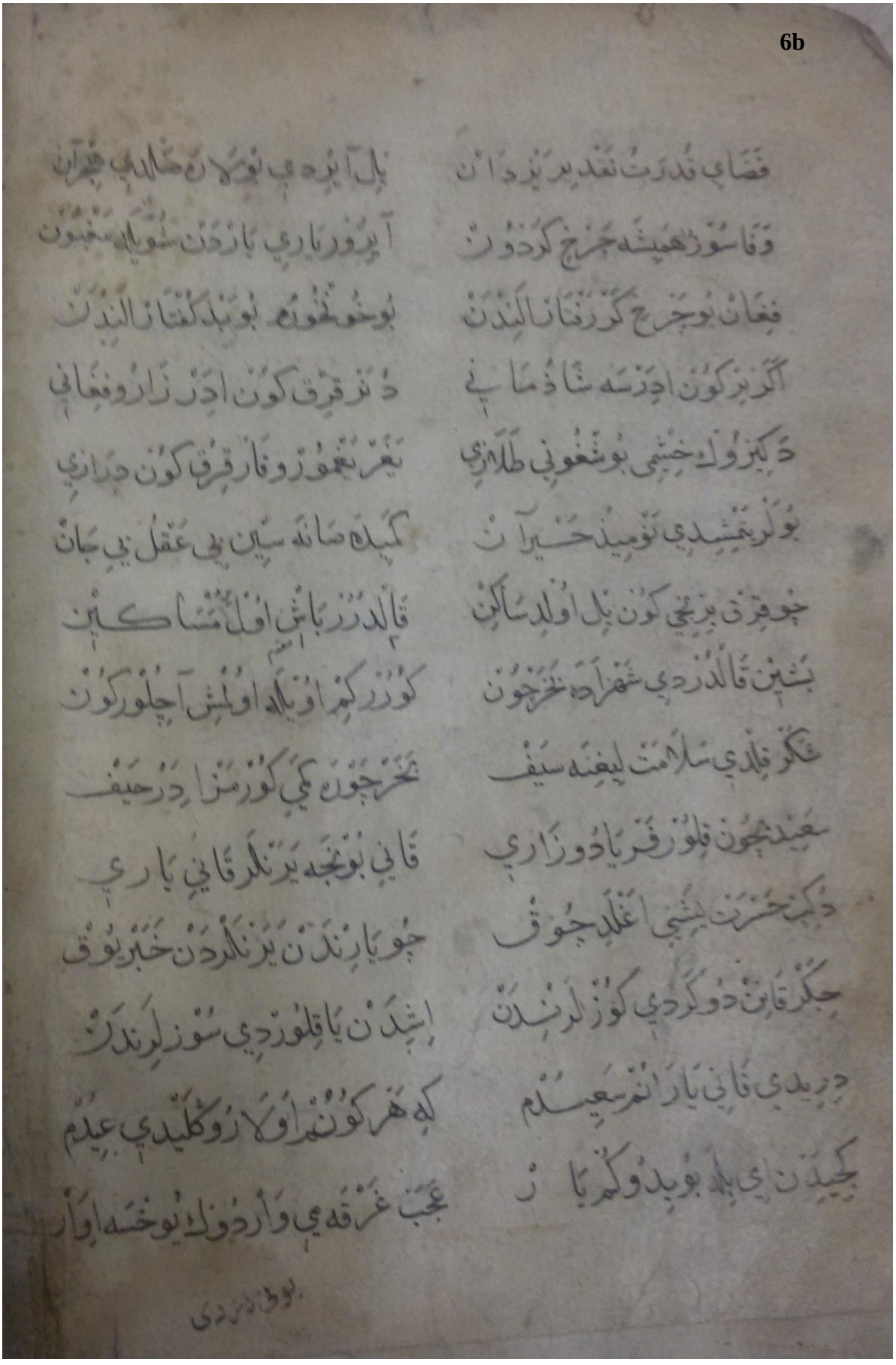
6b

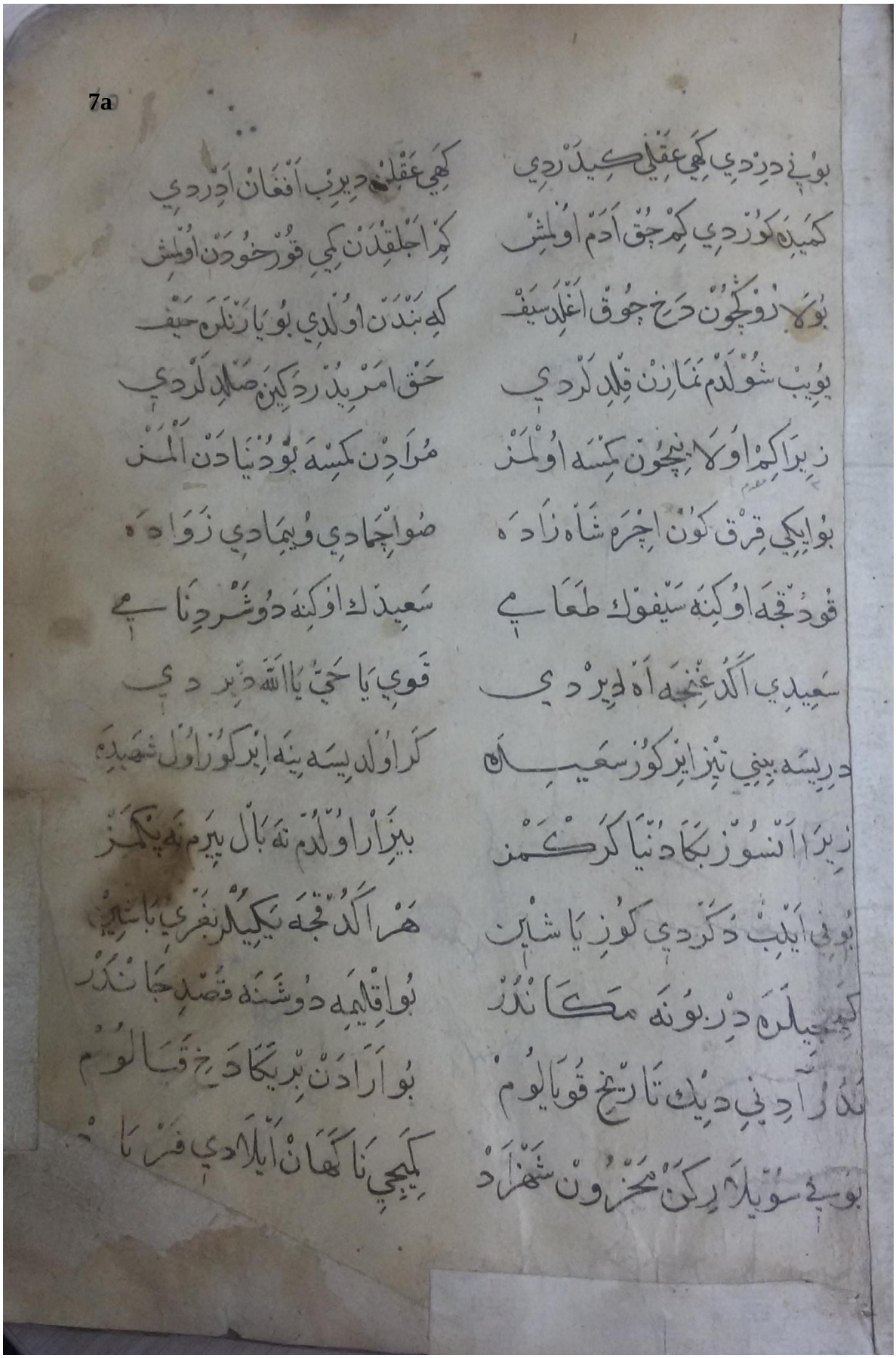

7a

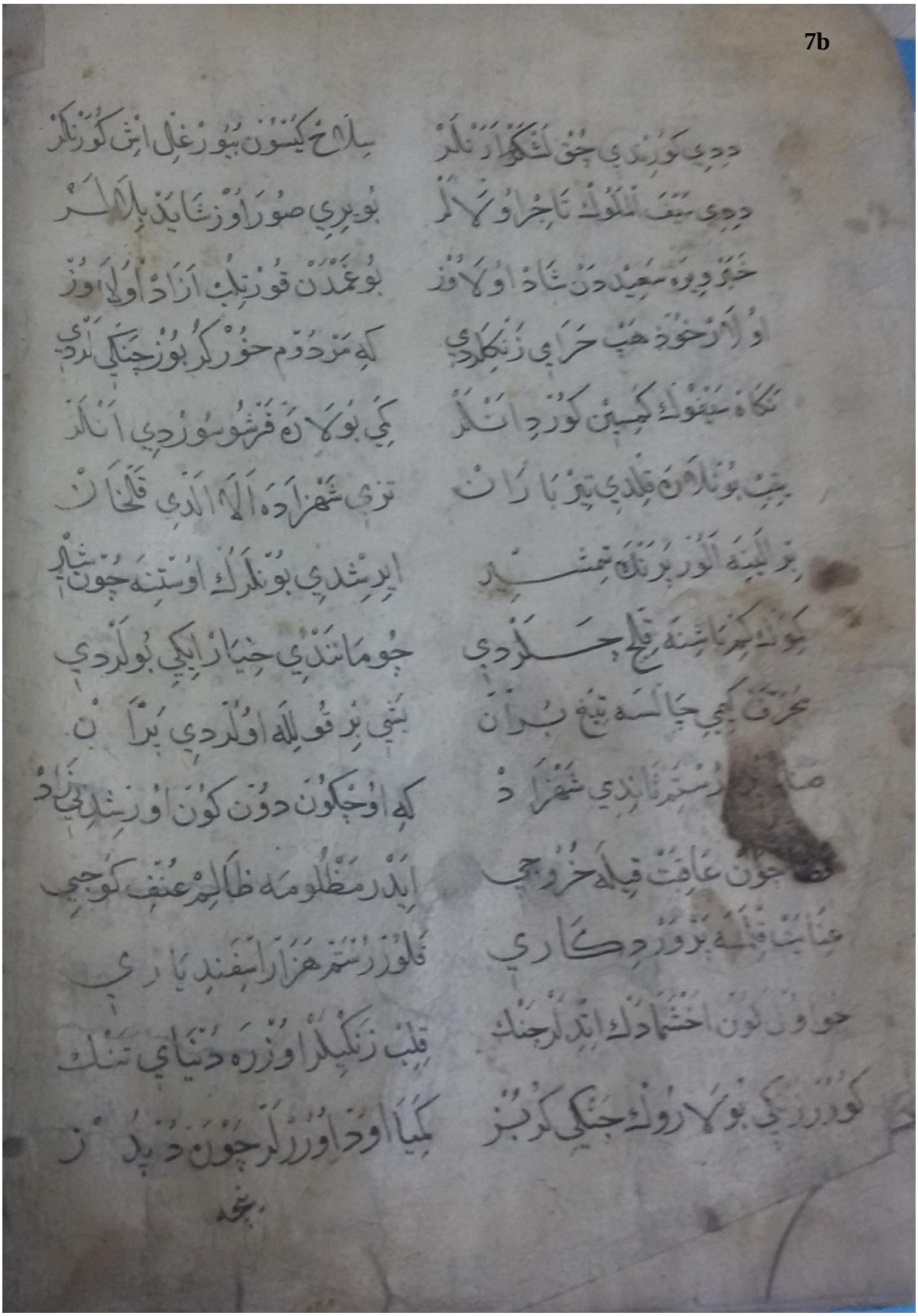
7b

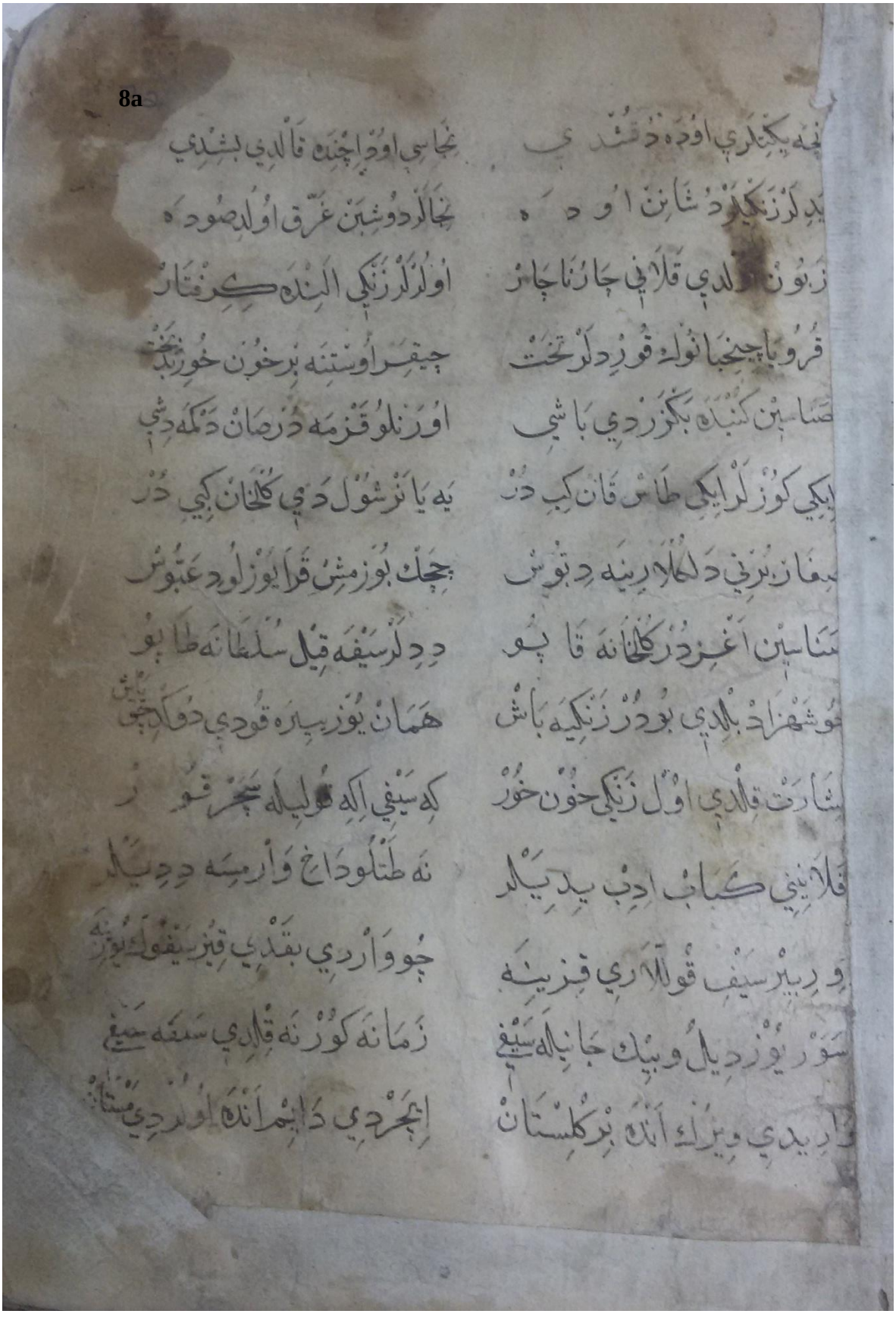
8a

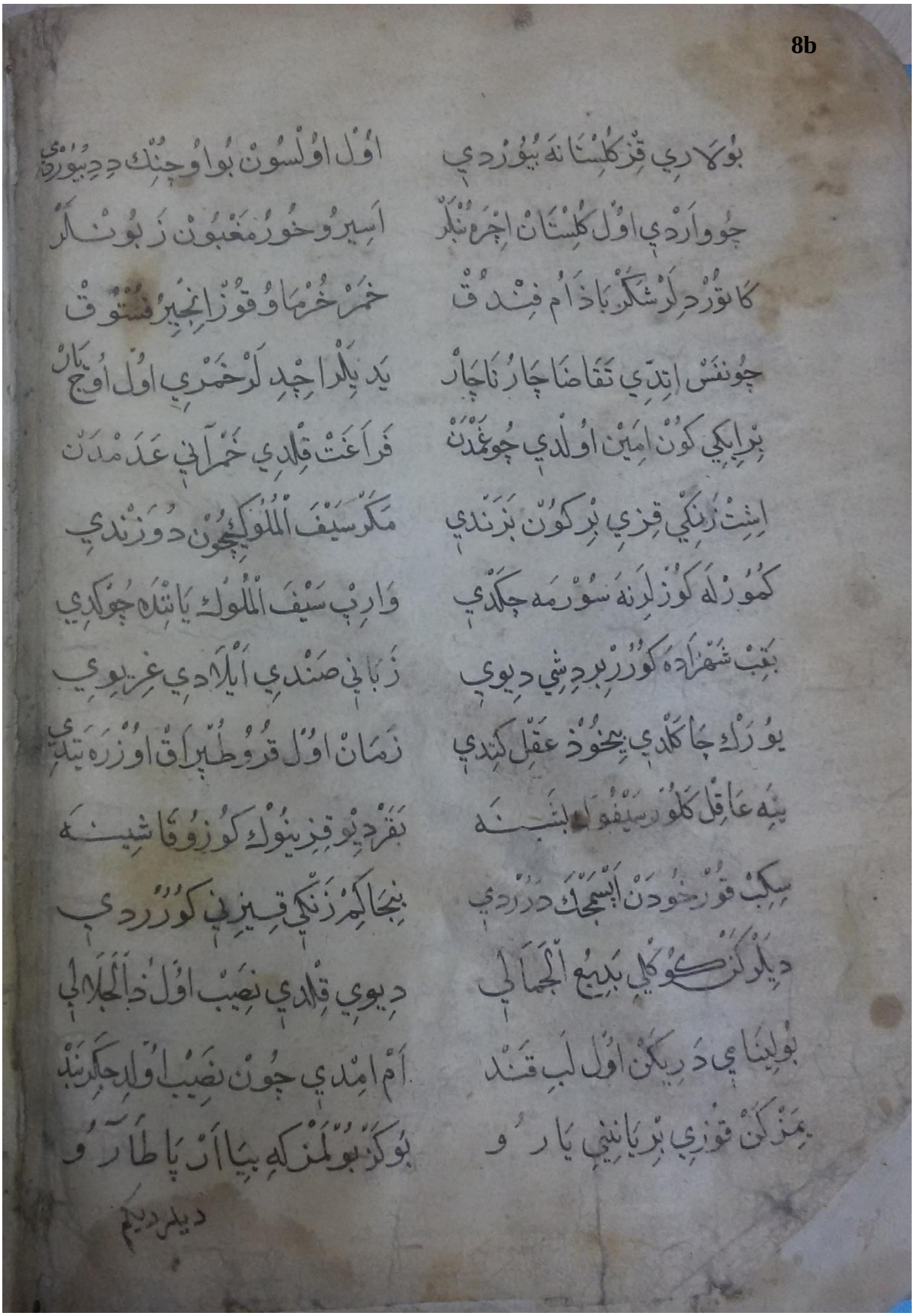

8b

بولاري قزكلستانه يورردي — اول اولسون بوا وجنك ديورردي
جووارده اول كلستان اجره نلر — اسير وخور مغبون زبون نلر
كاتوردلر شكرباداميفندق — خمر خرما وقوز انجير فستوق
چونفس ايتدي تقاضا چارناچار — يد بلرا جد لر خمري اول اوچ يار
برايكي كون امين اولدي چوغمدن — فراغت قلدي خمر اني عدمدن
اشت زنكي قزي برگون بزنده — مكر سيف الملوكيچون دوزنده
كمورله كوزلرنه سورمه چكدي — وارب سيف الملوك يانده چوكدي
بقب شهزاده كورر بردشي ديوي — زباني صندي ايلادي غريوي
يورك چاكلدي يخوذ عقل كندي — زمان اول قروطيراق اوزره يتدي
بنه عاقل كلور سيفوله بنه — بقردي يوقزينوك كوزوقاشينه
سكب قورخودن ايسمحك دررده — بنجالم زنكي قيزني كورردب
ديلركن كوكلي بديع الجمالي — ديوي قلدي نصيب اول ذالجلالي
بولينايي دريكن اول لب قند — ام امدي چون نصيب اولدي كزبند
بوكزبولمزكه بيا اردياطارو

ديلردي

9a

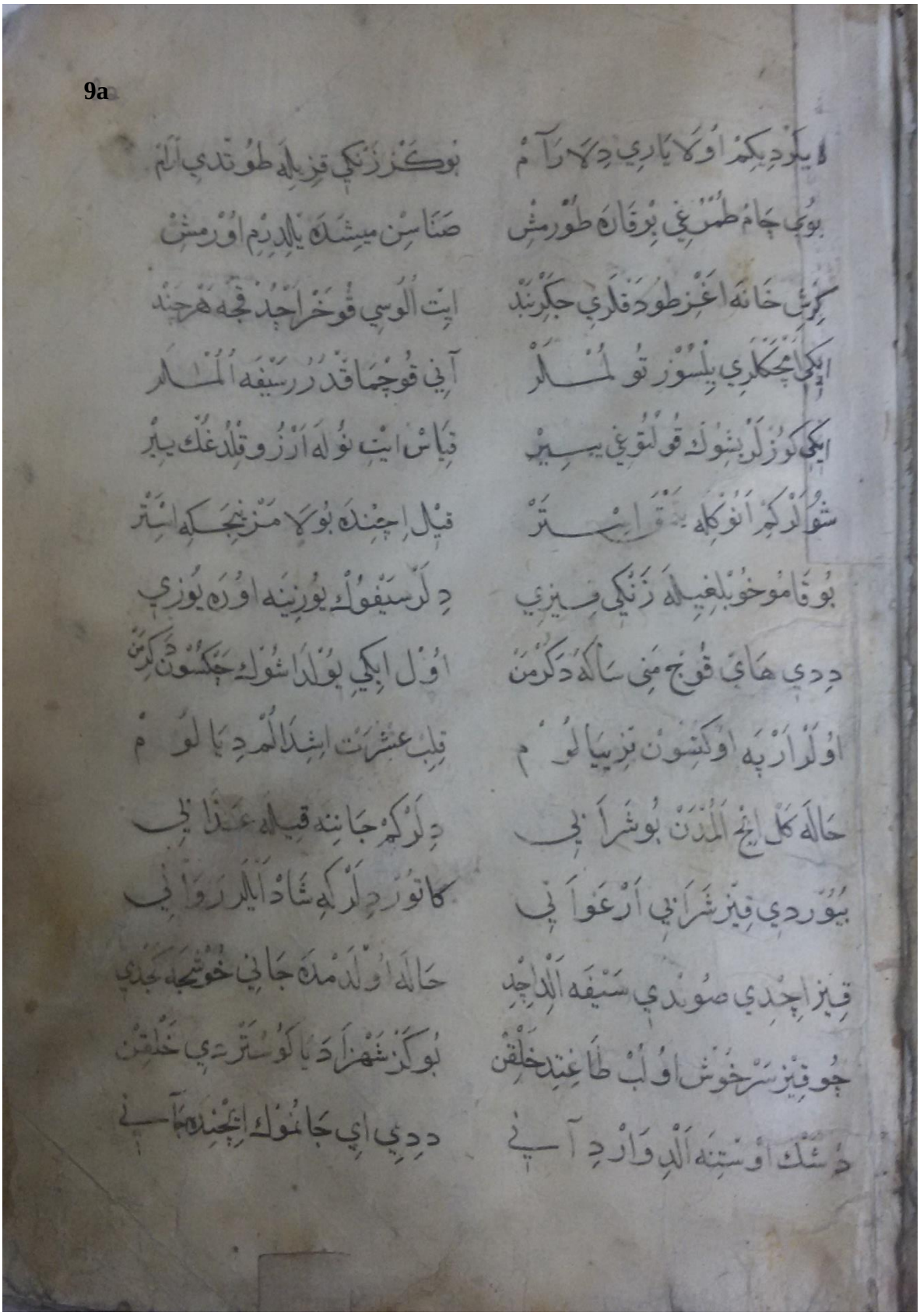

9b

سنوك يسون حالوك يخيد بوكن حاله سنسوز بنم حالم دكركون
بنحاكم سويلدي يلوارد سيفه بوين ويرما شهزاد اشبو حيفه
قاچيب زنكي قيري اچدي اندي كه سيفوك ابغينه اوره سندي
همانده سيفي چكدي لرد موره اشي بوهر كه عشقندن دم اوره
بولاره كه دكرمان چكدورلار اشكلره كه اودون دوكدورلر
دمورن اودنه وارسه اوردي دمورلردي قن بكه اوردي
اوچيوك كونده اوچ امتك ايوني كه سيفه زخرايدرا ويوني
چكرلرکاه دكرمن کاه اودونده كونوزن زحمت دامرلودنده
دردي سيف اي ترنلرنيليا لوم كلوك قمغاتدبيرا ايليا لوم
تخوذ اودني طرغمقدن اولورز دمورلوبكه بمقدن الورو ز
پس اول كون دزدلر بركاني كيچي اكادرلونمش طولدردي اوچي
برارجقده پنهان اتدلردي كليبن قرقتنده يتدلردي
سحر اودون كتورمكه طورزلار كليب اول كا ميا يترجك كررلار
توكل حق چلابه اتدي بونلر كمي سويب دكينه كتدي بونلر

طقوز

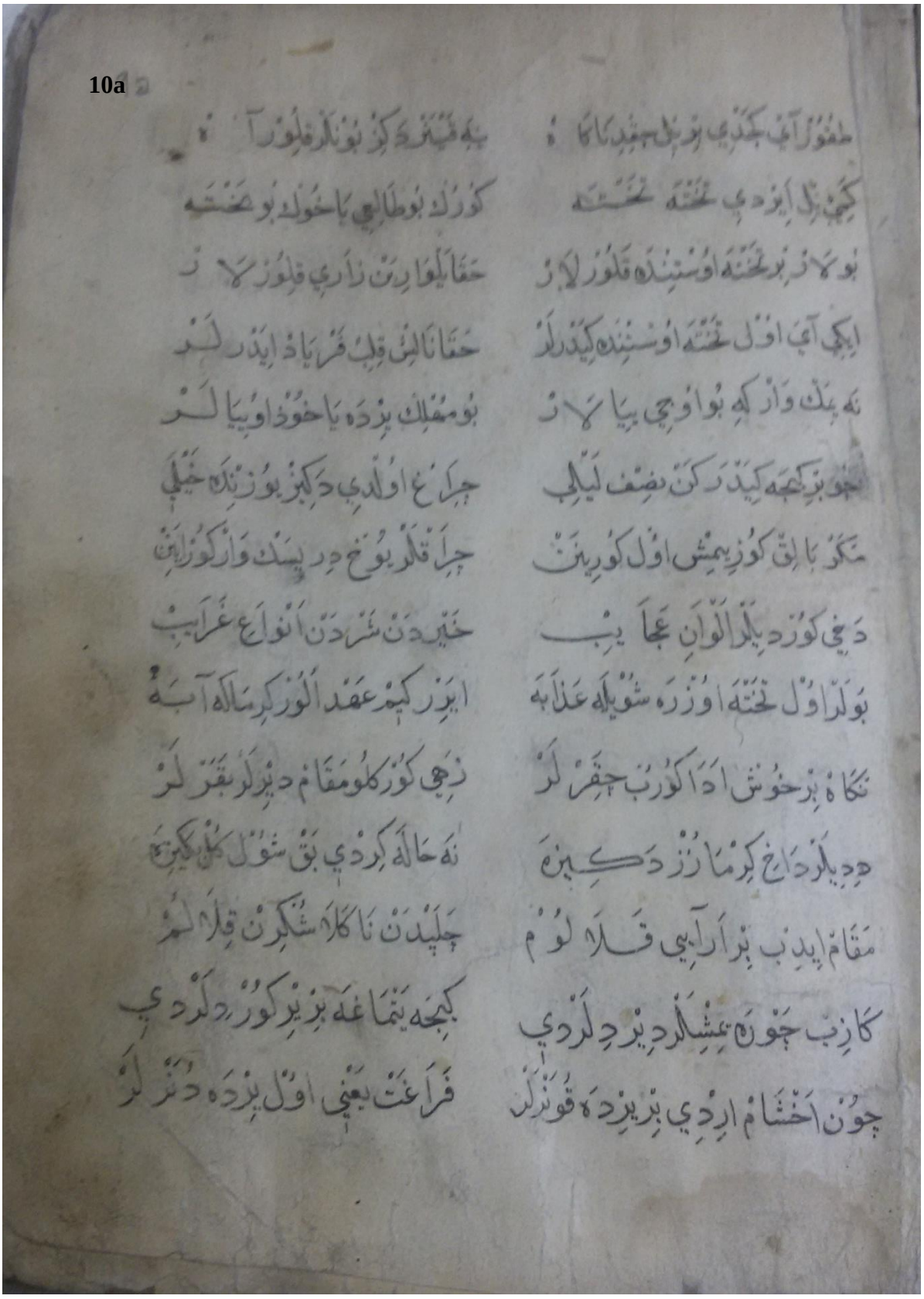
10a

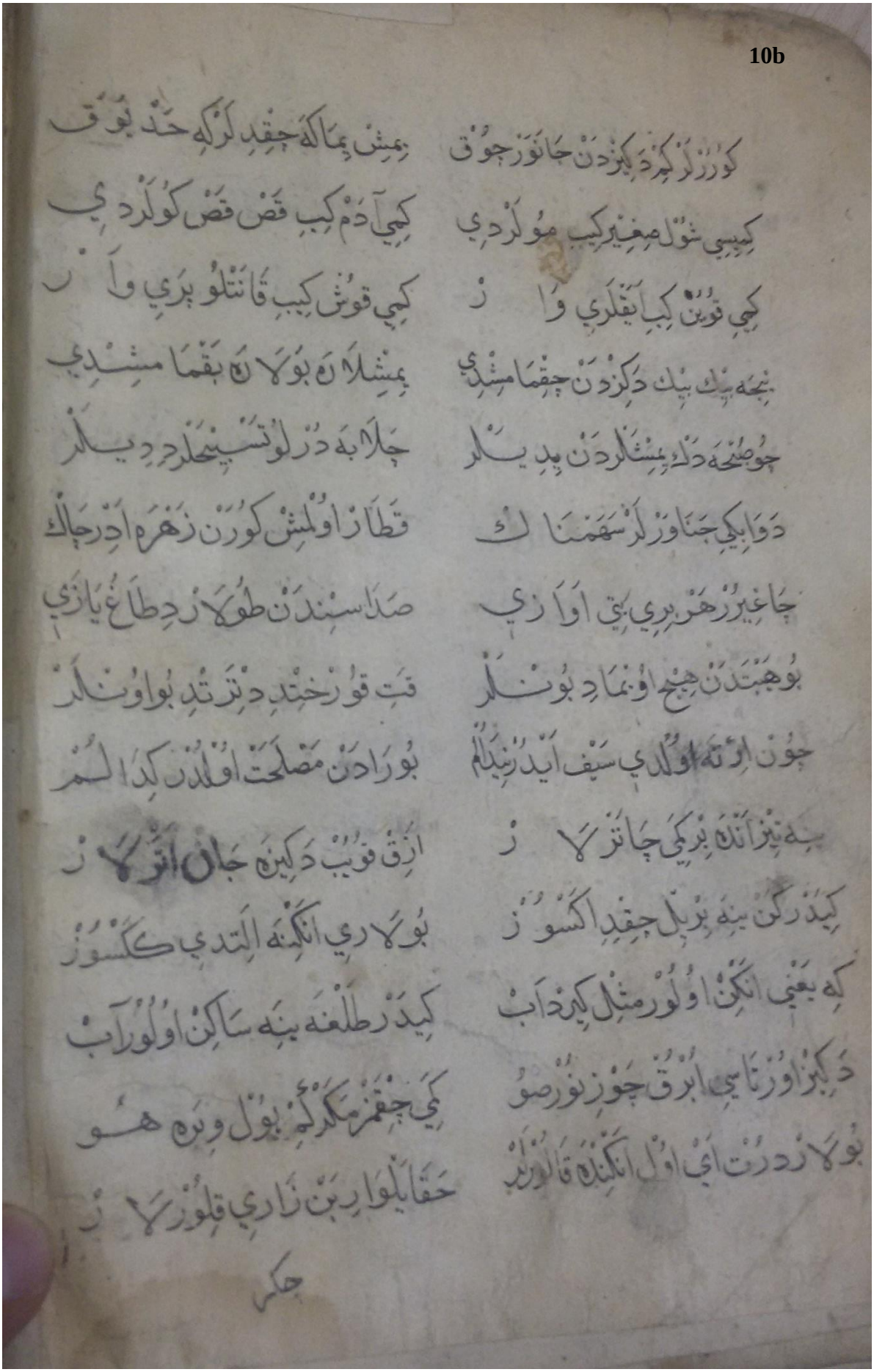

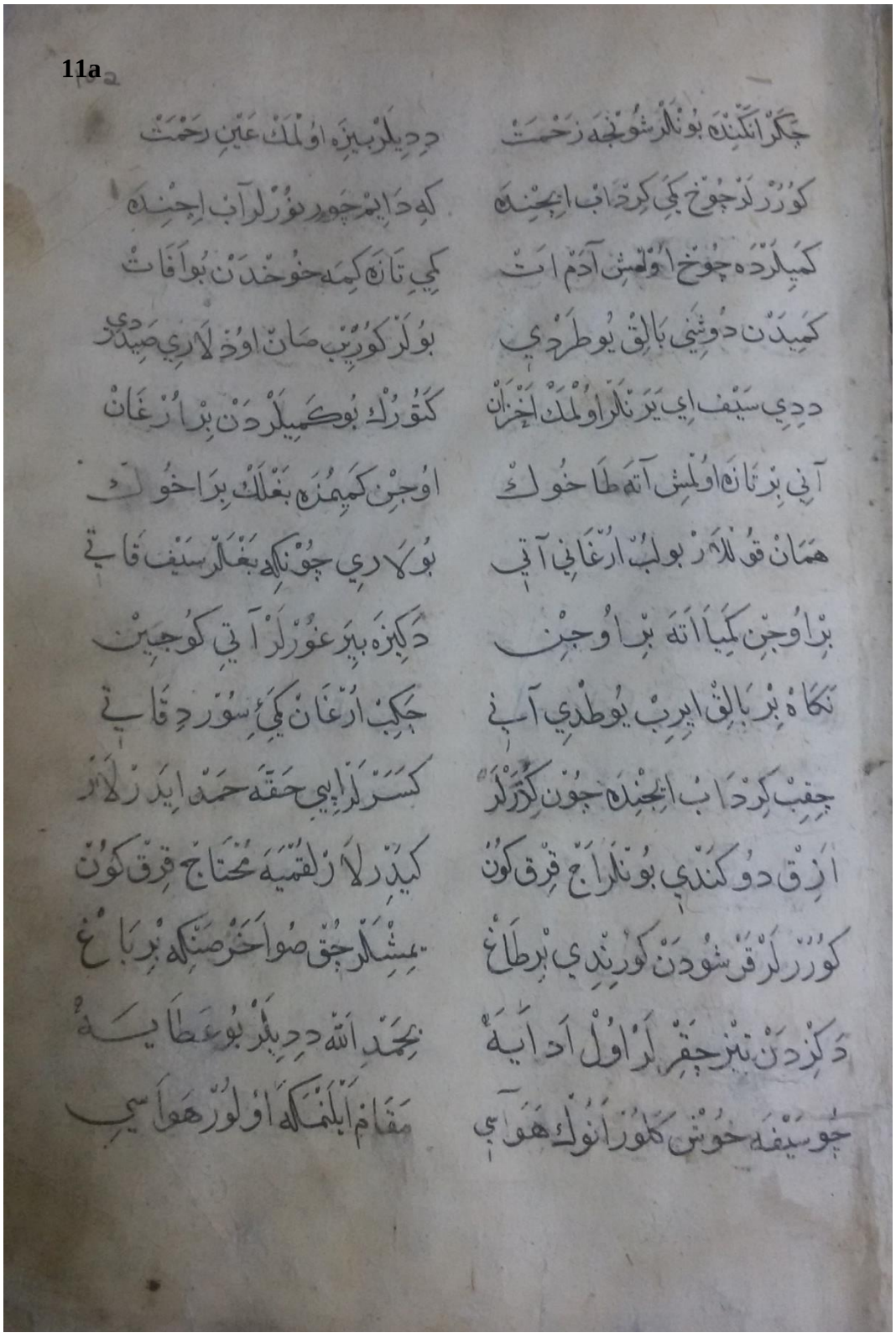

11a

چکر انکینه بو نالر شوبخه زحمت — دیدیلر بیزه اولمك عین رحمت
کورزلر چوخ کی کرداب ایچنده — که دایم چور نورلر آب ایچنده
کیلرده چوخ اولمش آدم ات — کی تانه کیمه خوخدن بوافات
کیدن دوشنی بالق یوطردی — بولر کوریب صان اوذلاردی صیدی
دیدی سیف ای یرنالر اولمك اخزان — کتورك بوکیلردن بزارغان
آنی برتانه اولمش آته طاخولك — اوجن کیمزه بغلك براخولك
همان قوللار بولب ارغانی آتی — بولاری چونکه بغلار سیف قاتی
براوجن کیاته براوجن — دکیزه بیرغورلر آتی کوجین
نکاه برباق ایرب یوطدی آنی — چکب ارغان کی سوردی قاتی
چقب کرداب ایچنده چون کزرلر — کسرلر ایی حقه حمد ایدرلار
ازق دوکندی بونالر اچ قرق کون — کیدرلار لقمیه محتاج قرق کون
کورزلر قوشودن کوریندی برطاغ — میشالر حق صوا خرصنکه برباغ
دکزدن تیز چقرلر اول اده — بحمد الله دیدیلر بوعطایه
چوسیفه خوش کلور انوك هوایی — مقام ایلمکه اولور هوایی

11b

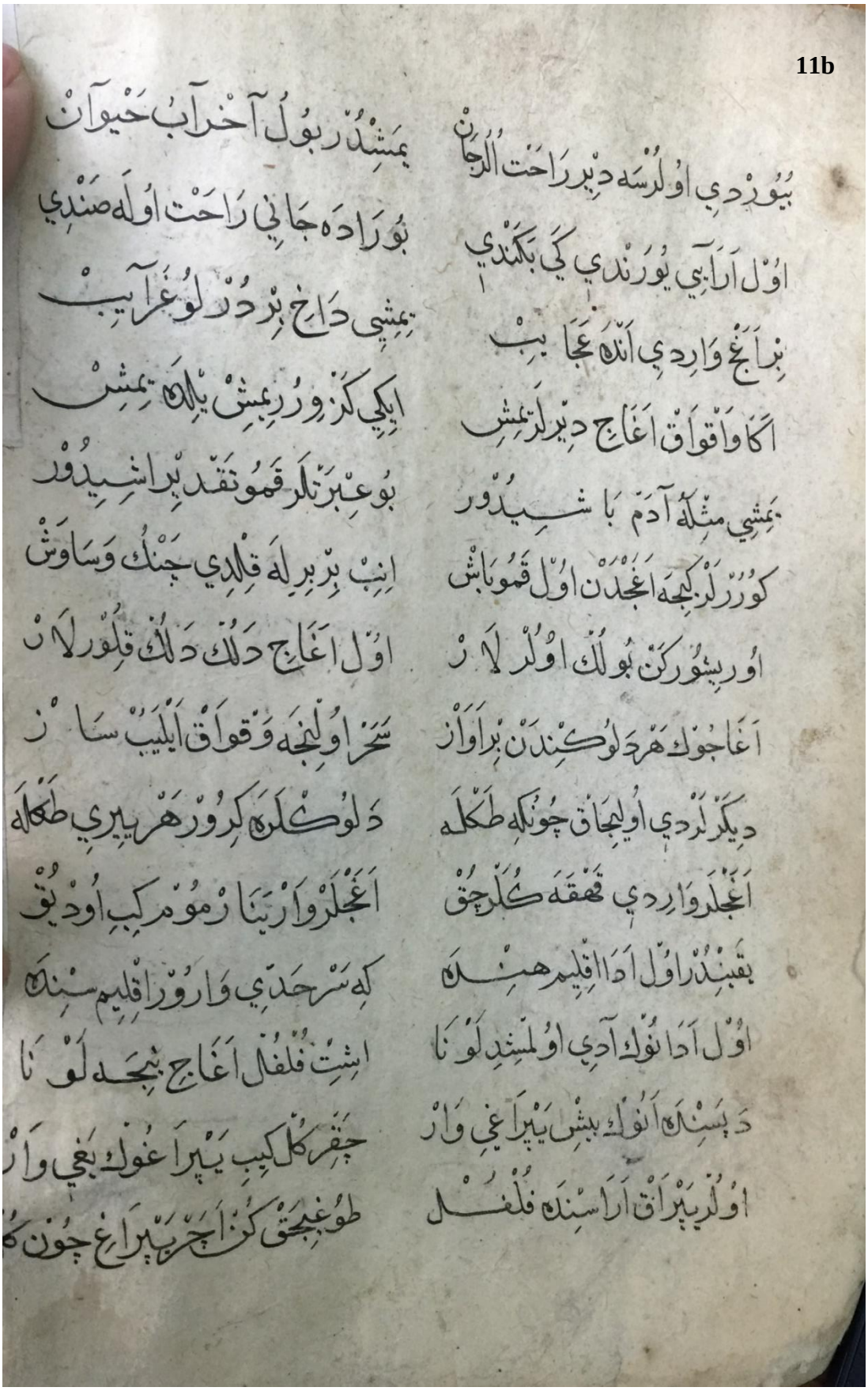

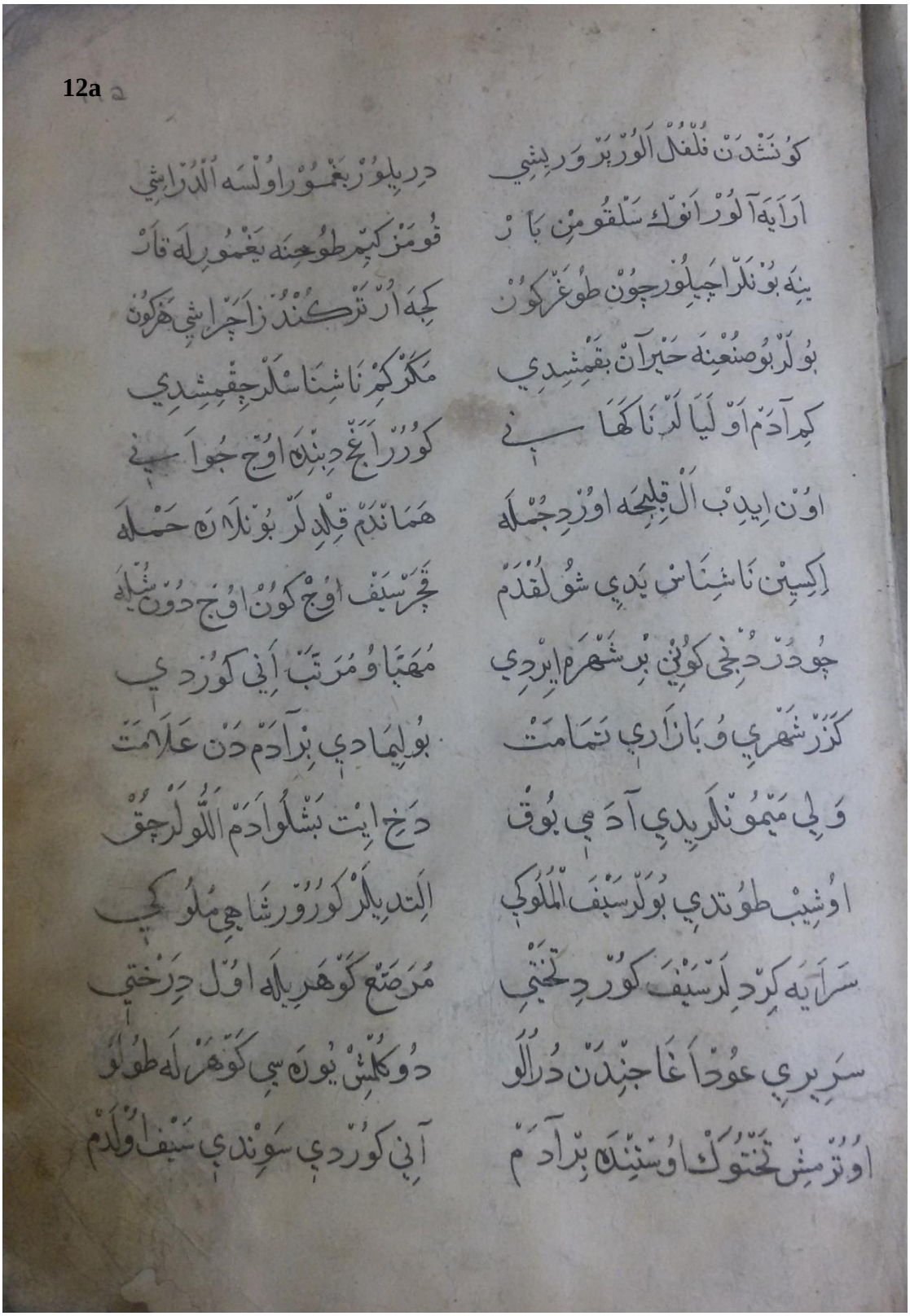

12a

كوُنشدن نلفل اوزبرو ريشي درياوزبغموراولسه الدراشي
اراية آلوزانوك سلقومن باز قومزكيم طوحنه يغمورله قاز
بنه بونلراچيلورچون طوغركون كجه اركتركندزاچراشي هركون
بولربوصنعنه حيران بقمشدي مكركم ناشناسلرچقمشدي
كم آدم اولياللرناكهاني كورزاغدبنده اوچ جواني
اون ايدب الفلجه اوردجمله همانندم قالدلربونلاركحمله
اكسين ناشناس يدي شولقدم قجرسيف اوچ كون اوج دون شله
چودردنى كونى برشهرايردي مهيا ومرتب اينى كوردي
كزرشهري وبازاري تمامت بولمادي برآدم دن علامت
ولى ميمونلريدي آدمي بوق دخ ايت بشلوادم اللولرچوق
اوشيب طوتدي بولرسيف الملوكي التديلركورورشاهي ملوكي
سرايه كردلرسيف كوردكتخي مرصع كوهريله اول درختي
سريري عودواغاجندن دراللو دوكلش يونه سي كوهرله طولو
اوترمش تختوك اوستنده برآدم اينى كوردي سوندي سيف اولدم

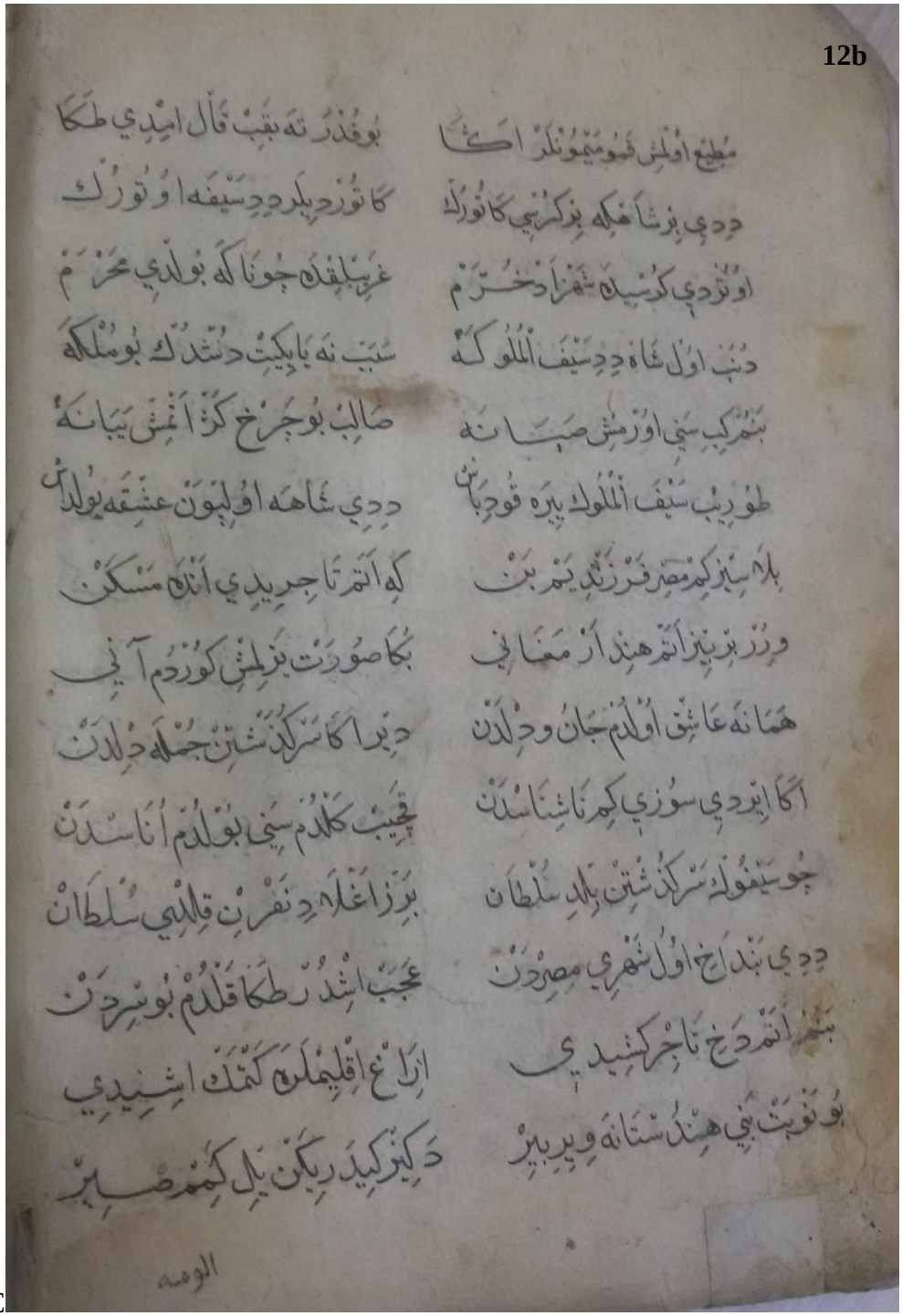

C

13a

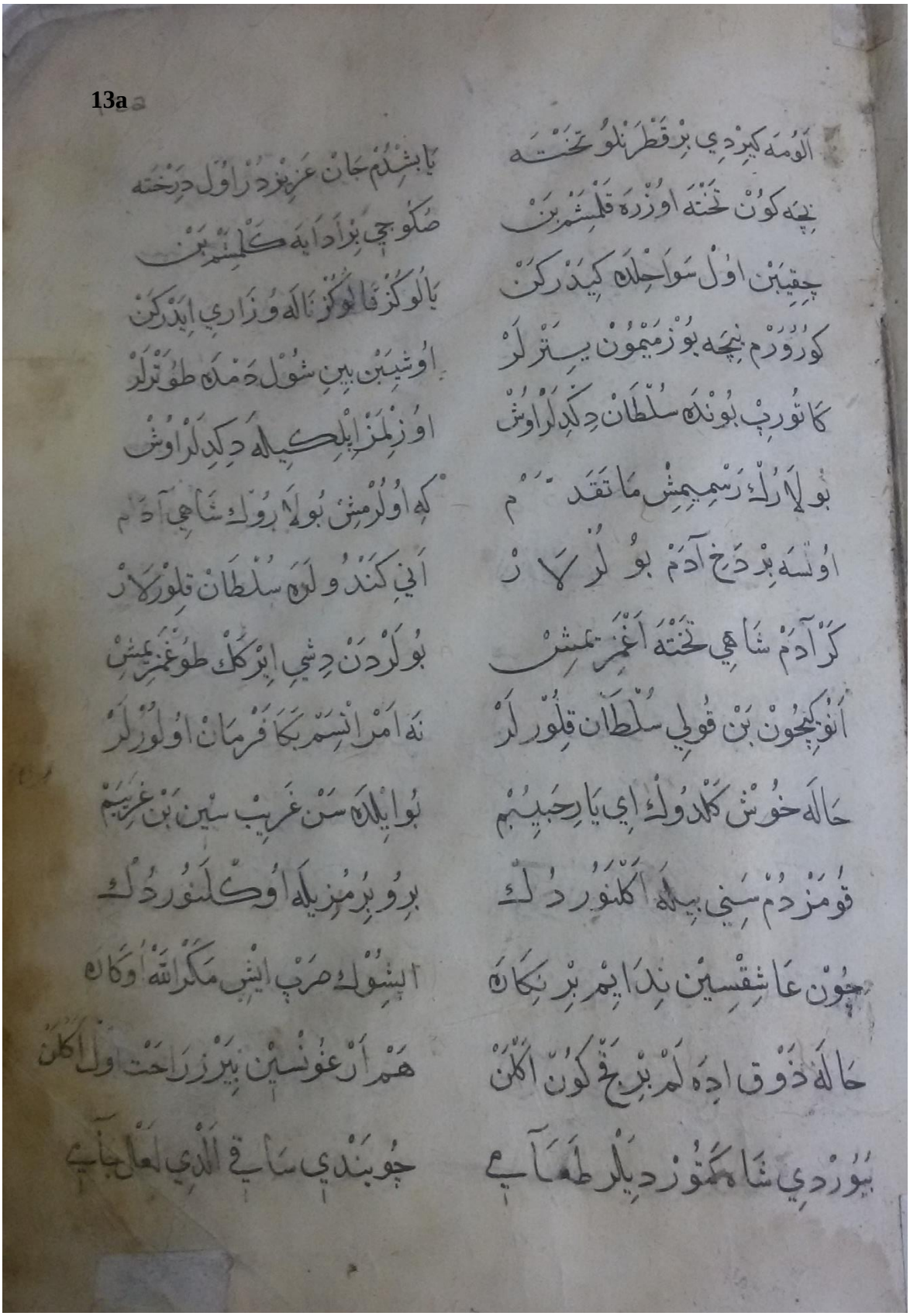

13b

شرابی ارغوانی ایدلر نوش — اولر هپ اول قسوز خمت فراموش
اشیدر چونکه شهزاده دلی یی — کوزن باش طولدروب اغلار هیاهی
چوسیفولک اغلمقدن اچی کیدی — ملول اولدی بوکاشه دایی یندی
صباح اون بیک اوله میمون دیلدی — سلام ویردی قمود ستور ویرلدی
طوریپ سیف الملوک یره قود باش — دیکمز دستور اولسون باله قرداش
بنه معشوقی استایو کدایوم — بوراده راحتم یقدر بلا یوم
شاه ایدر کاتورک برکلپ طازی — که بزاولسون اوکنده طاغ ویازی
کاتوزدیلر ایرلو یندی شهزاده — همان شاهیله قلدی خیرآباده
ایکی میمون بیله یولداش ایدراول — بولار وکله بزآی داتیم کیدراول
ایرر میمونلرک سرحدنه چون — انر سیف ابتدن اکرام ایدی میمون
ایچی آلوب اول ایکی دندی کیدی — یالوکز قلدی کوز شهزاده یندی
دیدی یارب سن اولغل باله یولداش — یالوکزم فنی اول سعد قرداش
ولاری ایکی اغلایو کدردی — کهی کندو یاقرشو یندایدردی
بورسمه بنه کیدی سیف برآی — دلیم صوق کوروب یولدا قاروفای

14a

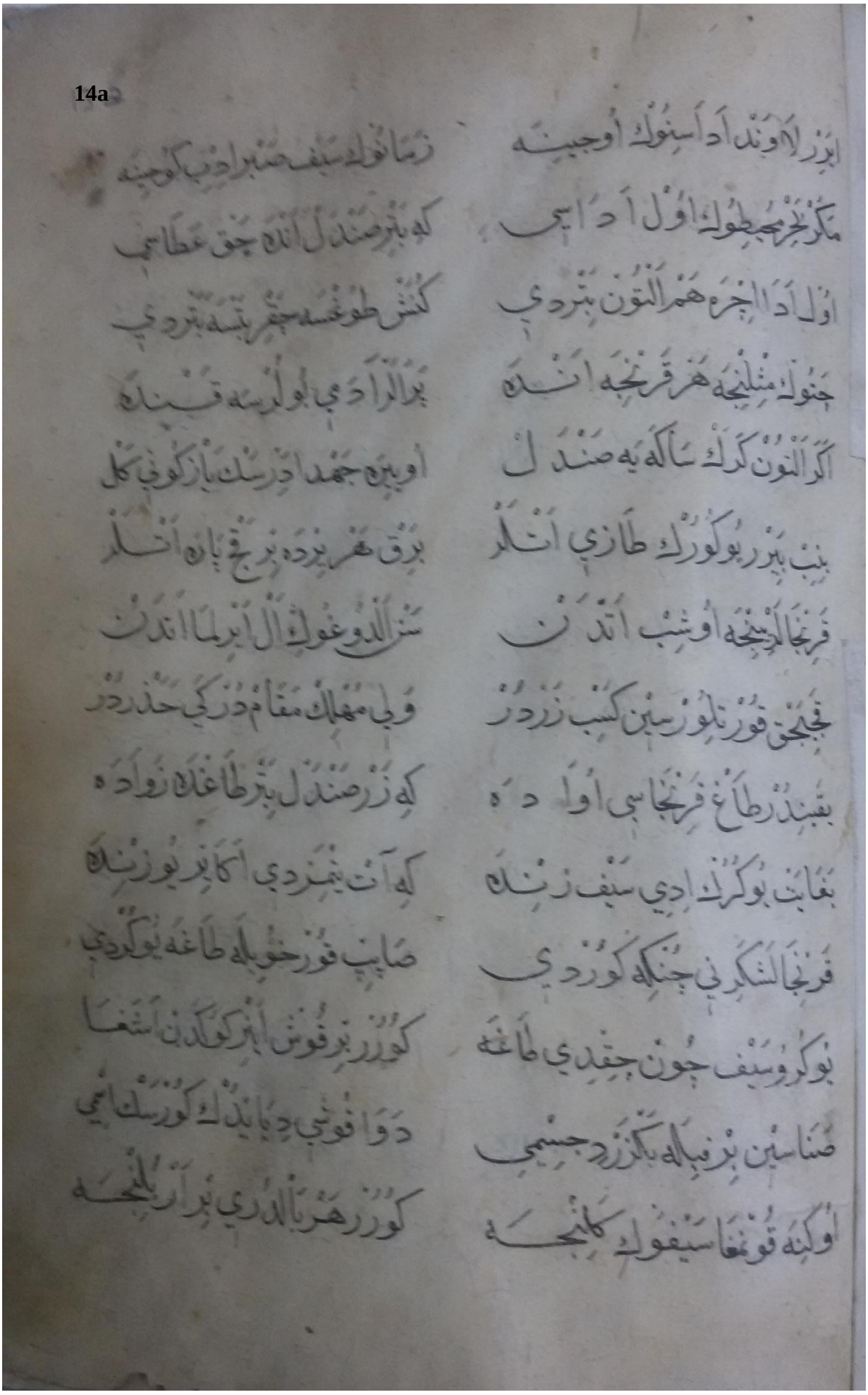

14b

قونر اول قوش مظلوم شوبله ساكن
بزر بوينده اولدم سيف مسكين

يتشدي اول قوشا يومدي كوزيني
هوايه اوچدي قوش طوتب يوزيني

هر اچدقجه قنادين كمر كيدردي
كوز ايريمرين شوبله حكم ادردي

كجب طاغ ودكز يازيله برساز
يوايي آنده يدي قوندي اول بازه

يواده قودي سيفي كوردي شهزاده
يلان چقمش كه قيلا يورسن زاده

بو كلمه صناسين اژدها دن
كه ديو كورسه اولا اندن رها در

مكر عادت ايدنش يله اول مار
پرعمش يوز لارين هر نكم وار

كوردي لر بنه كلدي اول يلانى
بوايكي جمعدا دب اولدرر آنى

بنا اول ارادن شهزاده كتدي
كجه ايرنجه تا برطاغه يتدي

براغ يارو عنده يتدي كجه
سحر كتدي بنه قلمادي كجه

كيدر برقج كون اشبو رسمه شهزاده
نه صو وار كمر اچه قنا بولزاده

صوسز آچ كتدي مسكين واوانه
آدمين آدمغا قلمادي چانه

دديكم بنه بلادر اشبو جانه
اكا ايردي كه جانندن اوصانه

بنه دوندي اوزينه ويردي اكوت
كفيل دردير قولينه حق ويرر قوت

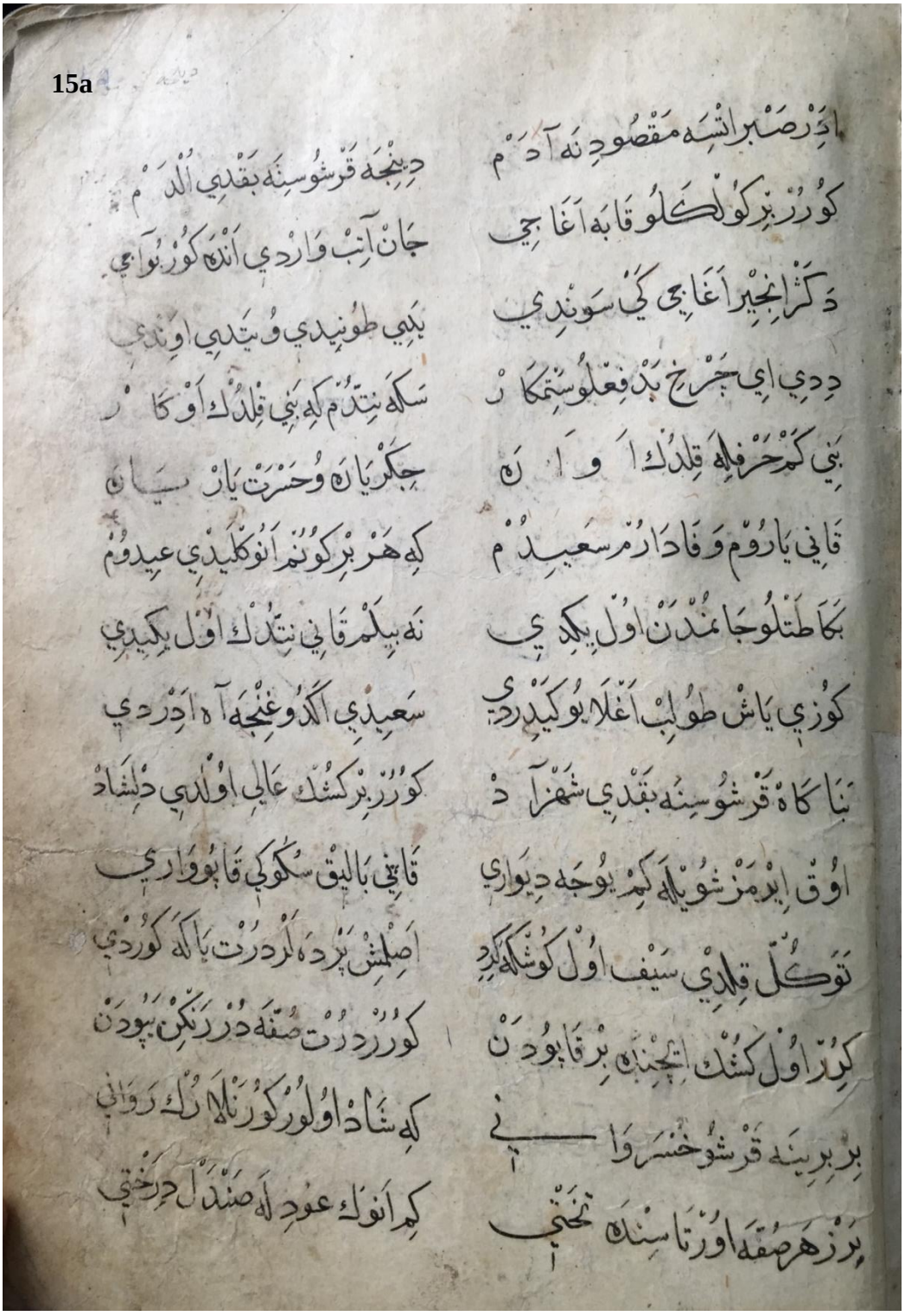
15a

15b

قزل التوندن ايقلاري آنوك — كرزسك انده راحت اولماجانك
دوشكلر ختوك اوستنده ملوتن — بلوردن كشكوك اورتوسي منزين
اخراورتاده يرشاذي رواني — ايچانوك باقدرشاذ روانى
شوصنعتلرله كم اول صوچقردي — كه طشره كوشكدن اشقا اقردي
او توبردر لوحه تخت اوزره يرقوش — يربربنه يوزلاري اولپ طوش
اوكايك طوطي وقمري وبلبل — سراي ايچي اولپ اوازي غلغل
دخ واردي كوشكوك فرق قپوسي — مرصع التون اجودن بپوسي
ويلي اندن برالوقا پوكورمش — طلسملة برارسلان اندن طورمش
قپونك پرده سن المش اليشه — بقردي كاه صاغينه كاه صولينه
دوشر ارسلان قپو اچلدي كوردي — كمسنه انوك كب كورمدي عمرم
كه مثلي اولميا عالمده هركز — كنش يوزاي ان لب لعل خوشاب
بنفشه برك كلدن زلفي چنبر

كودد

16a

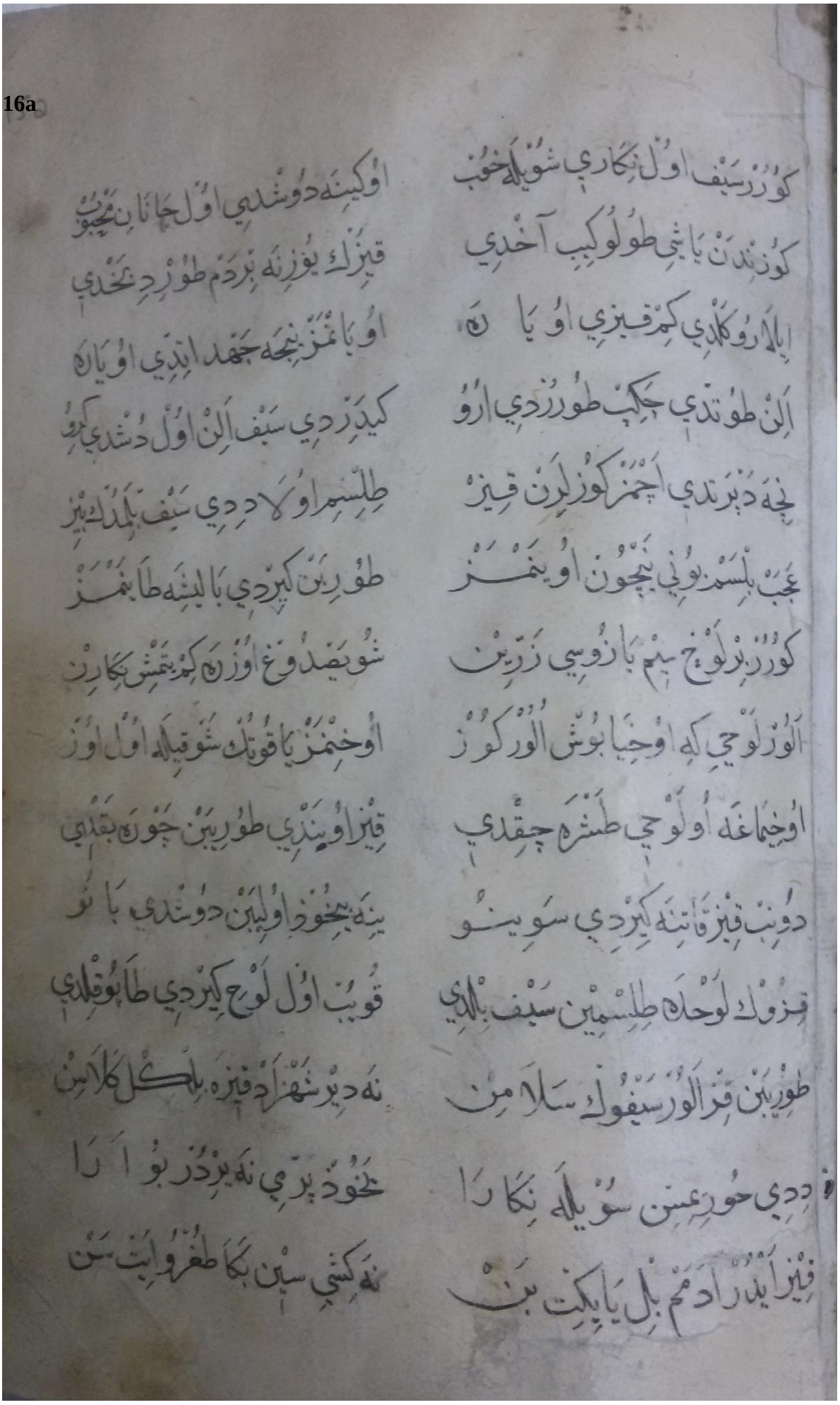

16b

دِدِي شَهْزَادْ پَرِي دَكُولُمْ أَنِسِمْ
غَرِيبْ وَعَاشِقِمْ يَانُوكَلَهْ جِنْسِمْ

قِزَايْدُرْنَهْ سَبَبْدَنْ بُونَهْ گَلْدُكْ
غَرِيبْ بُويُرْدَهْ قَنَهْ عَاشِقْ أُولْدُكْ

دِدِي شَهْزَادْ اَزُونْ سَرْ گُذَشْتُمْ
اُونْ اُوغْ يِلْ دُنْيَهْ گَزُوبْ گَشْتُمْ

عَجَايِبْلَرْ دَلِيمْ كُوسْتَرْدِي سَوْدَا
كِمِيسِينْ قُورُويُرْدَهْ كِمِي سُودَا

وَلِي بُونْدَنْ عَجَايِبْ يُقَالَهْ سِينِي
يَالْكُوزْ كُورْدُمْ اُونِتْدُمْ بُوبِينِي

قِزَايْدُرْ رَاشِتْ اِمْدِي يَايِكِتْ سَنْ
سَرَاندِيبْ پَادِشَاهِي قِيزِيمْ بَنْ

بِزَاوْغْ قِزْ قَرْدَاشِلَرْ بَاغْ اِچِنَهْ
دَايِمْ عِشْرَتْلَهْ صَانْ اُجَاغْ اِچِنَهْ

بِرْ اُلُوحَوْضْ اُورْتَاسِنَهْ اَنُولْكْ
كَرْنَلَرْ رَاحَتْ بُولُرْدِي جَانُولْكْ

كَلِبَنْ اُوبَايُولْ حَوْضِي كُورُكْ
چِقَرْدُقْ طُونَلَرُومْزَاكَا كِيرْدُولْكْ

بُونُرْدُقْ اَيْنِيُو حَوْضْ اِچْرَهْ صُودَنْ
نَگَاهْ يَالْ چِقْدِي بِرْقَارَهْ بُسُودَنْ

كُورُدُمْ بِرْقَرَا صُورَتْ بَلُورْدِي
كَلِبْ اُوسْتُومَنَهْ بَالَهْ اَلْ اُورْدِي

بَنِي تَبْدِيلِ هَمَانْ اُوچْدِي هَوَايَهْ
كِيدُرْ عَقْلُومْ كَتُورْمِشْ بُوآرَايَهْ

كُوزُمْ اُچْدُومْ كُورُرَمْ بِرْجُوآنِي
كُوزَلْ يِكِتْ وَلِي اُورَكْتِدِي جَانِي

دِدِ بَالَهْ كِهْ قُورْخَمَابَنْ پَرِيسِمْ
كِهْ سَنْدَنْ غَيْرْ اِنْسَانْ دَنْ پَرِيسِمْ

پَرِيلَرْ

17a

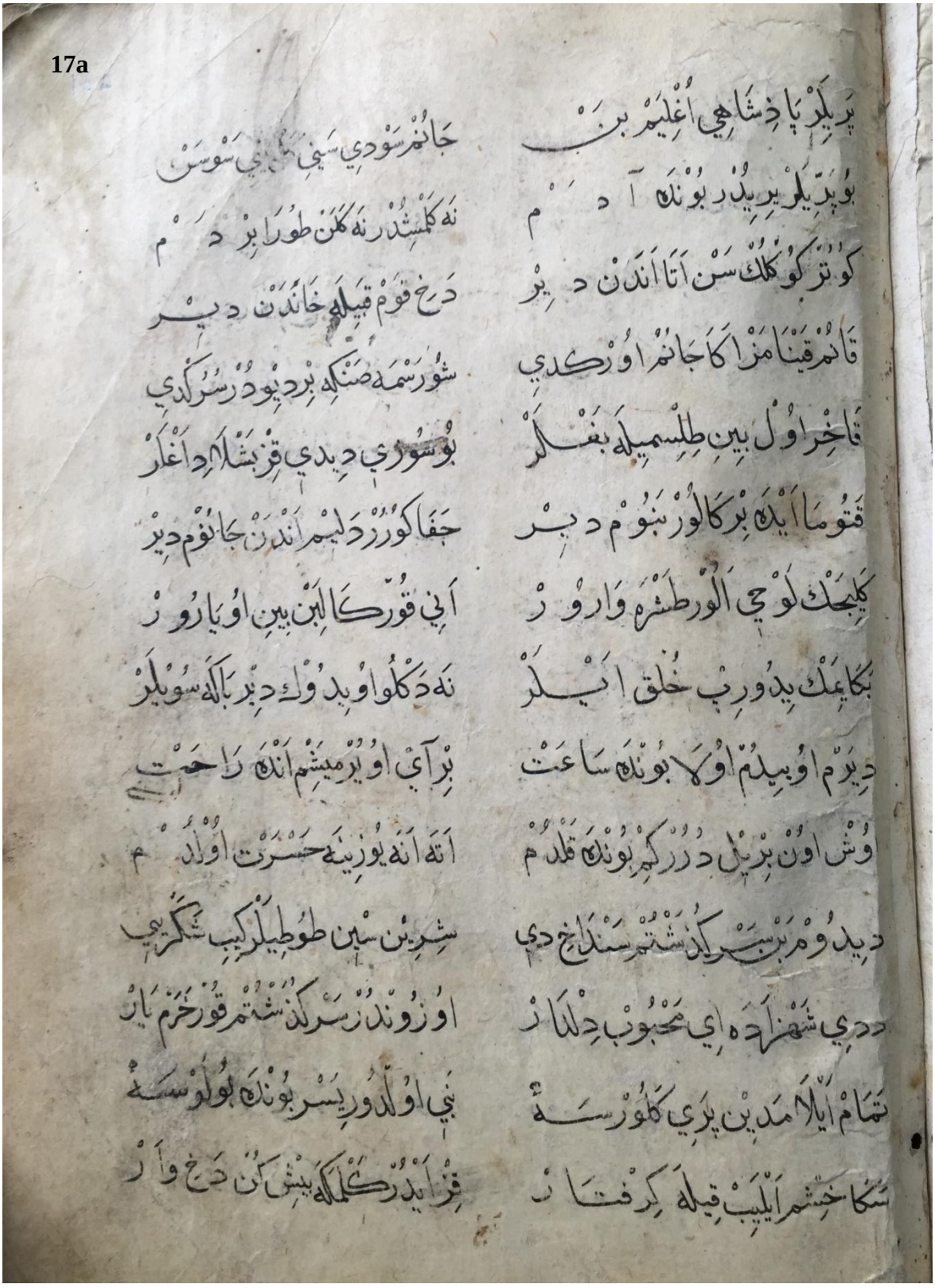

17b

ایتسن سرکذ شتوك قورخما اندن — که اون بش کونلك ایراغ اولسه سندن
دردی شهزاده صورت کوردکی — اکا بیك جان ولکل ورسه دکی
بجه سودی او بدیع الجمالی — آیی استایوکتدی نولدی حالی
نه زحمتلر که بحر و برده کوردی — قمو سن اول نکاه ایدی ویردی
سعیدی الکدی یارنلاه رن اغلر — شورسمه کم اشیدن جانی طغلر
تمام اتدی چو شهزاده سوزینی — دونب قردیرای یکنلر کوزینی
درسم ساله بدیع الجمالی — کلستانی ارمدن وصف حالی
نه ویرا سین بکا شکرانه بایق — بکیت ایدرکه نمرواردسه ساله لایق
طورپ باش قودایدرای نکاه — یلی اقلیم بنم اولسه یا نه
بوسوزه مشتاق جماله ورندم — همفور جانمده بیك منت کوردم
ندر جاندن عزیز کم ویرم آنی — ینه جاندر ورزم اکا جانی
قزایدر شاذ لق شمدن کروذر — سوزمك ایلرو غمدن کروذر
که بزقرد شلر اوچ قرنیك نا موز — برومزی طغورکن انا موز
چو قرق کون قرق کیجه باغ اچره قالش — دون کون مشك عنبر دسوقالش

یمك

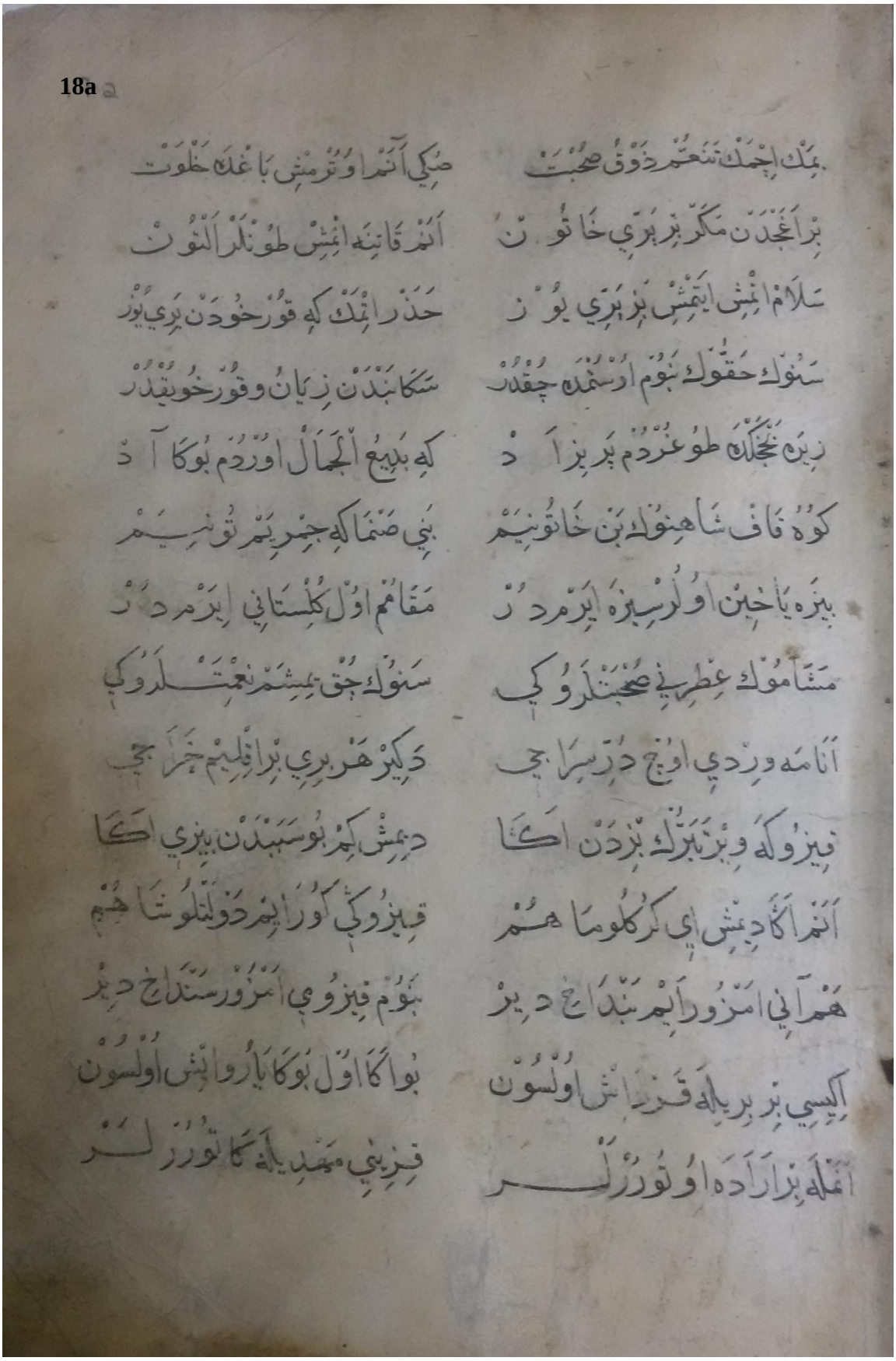

18a

18b

بشكي اول قيزك يا قوت اخمر — مرصع اورتسي درياله انور
اجرا اول بشك ارتوسين چونا كاه — طلوع ايدي اكا چون شمس برماه
كورر بر يوز كه بيك نقاش چيني — يزا مز كر يوكينك براو چيني
پس امزر دنجه كه امرانب ايردي — صلوشفتالو لبلردن قيردي
ايكي كز امزورر انم الرمست — ددي اي شاه قاف جان الديوست
كه بو قيز مدن اوصنمدر انم — طوداچقلاه رنه قنمادجانم
اناسي آنا ديرآيده بر بن — قزوكي ويرميم كم كوراسين سن
قول انا مله شويله ايدر لر — كلورلر كورورر ايله كيدر لر
بو يكدرستمدي اول قزبنجه دنبل — هنوز اول قولمز بنجه دربل
كه صادقدر سوزنه ايرميكچون — كلورسين انا يي كورميكچون
درياغا شهر ومژده كراولايدوم — سنوله دردوكه تيزدرمان بولايدم
سكا قزقردا شوي كوسترييدم — كوراسوم كلدي بناخ كرييدم
بو ظالمله كرفتار اولمشديز — بوني ديديوردوكدي كوزلرياش
شورسمه كم قروبري قلورياش

ددی

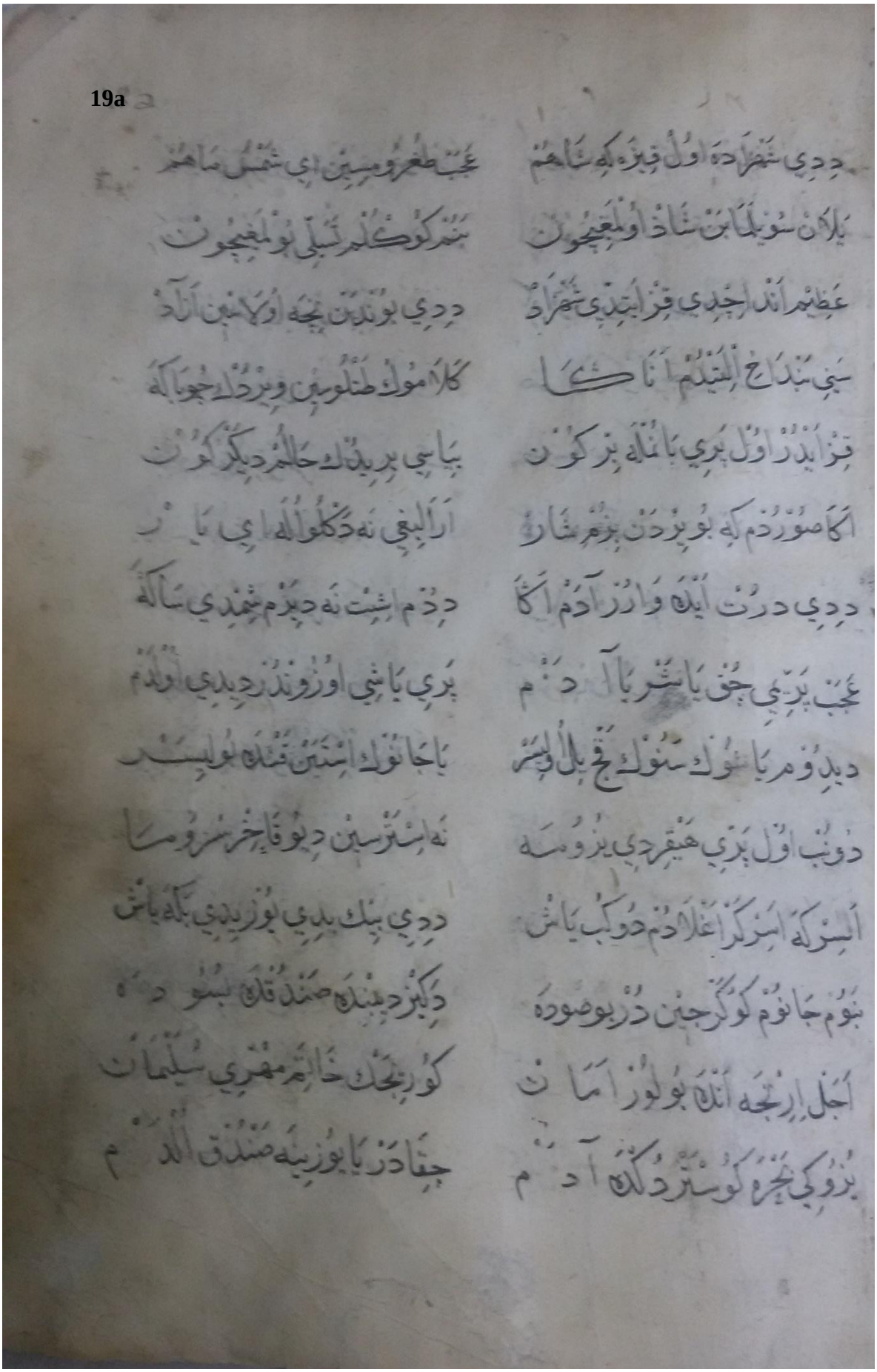

19a

19b

بو سوزي قزدن ايشتدي چو شهزاده — سوندي بو ديرنگاه ايندي اول شاده
كه بزگا غنه اول يزك بزدي — اي كوزم نوري اي طتلو جانم دير
بو خاتم عزتي عون جلدن — كه قوز تزدي بغي بو تجه تعبدن
درايم اول ايشي بتورايمز بن — همم اول كوكرجني بتورا يمزبن
سوبو سيفله قزنخره كلدي — چوخاكه كولكسين دن يايه صلدي
بوزك طوشينه صندوق چقدي درحال — كناره چكدي سيف تيزاردي جنفال
همان صندوقي شهزاده كوتردي — قزيله دوندي اول كوشكه كتوردي
بزوكي سوزدلر اجلدتا بوت — كوكرجين كورنوز قزدي هي طوت
طوتب شهزاده قوشك كسيد باشين — همانذم بتورز اول پري ايشين
همان اولدي قراكواسدي يللر — كورلدو يغدي يغمورا قدي سللر
هوادن كنبده بكزردي اول جن — يره دوشدي كه دنولر پري سجن
اياغين صلدي برج ويردي جانه — بولر سوندي چون كورلر آنه
فلك جنبشي بودر كيخ اگر ايسه — كيمني قالدرر كيمن قلورسيسه
كيمني اغلريكن كولدرر اول — كيمن ديري كزر كن اولدرر اول

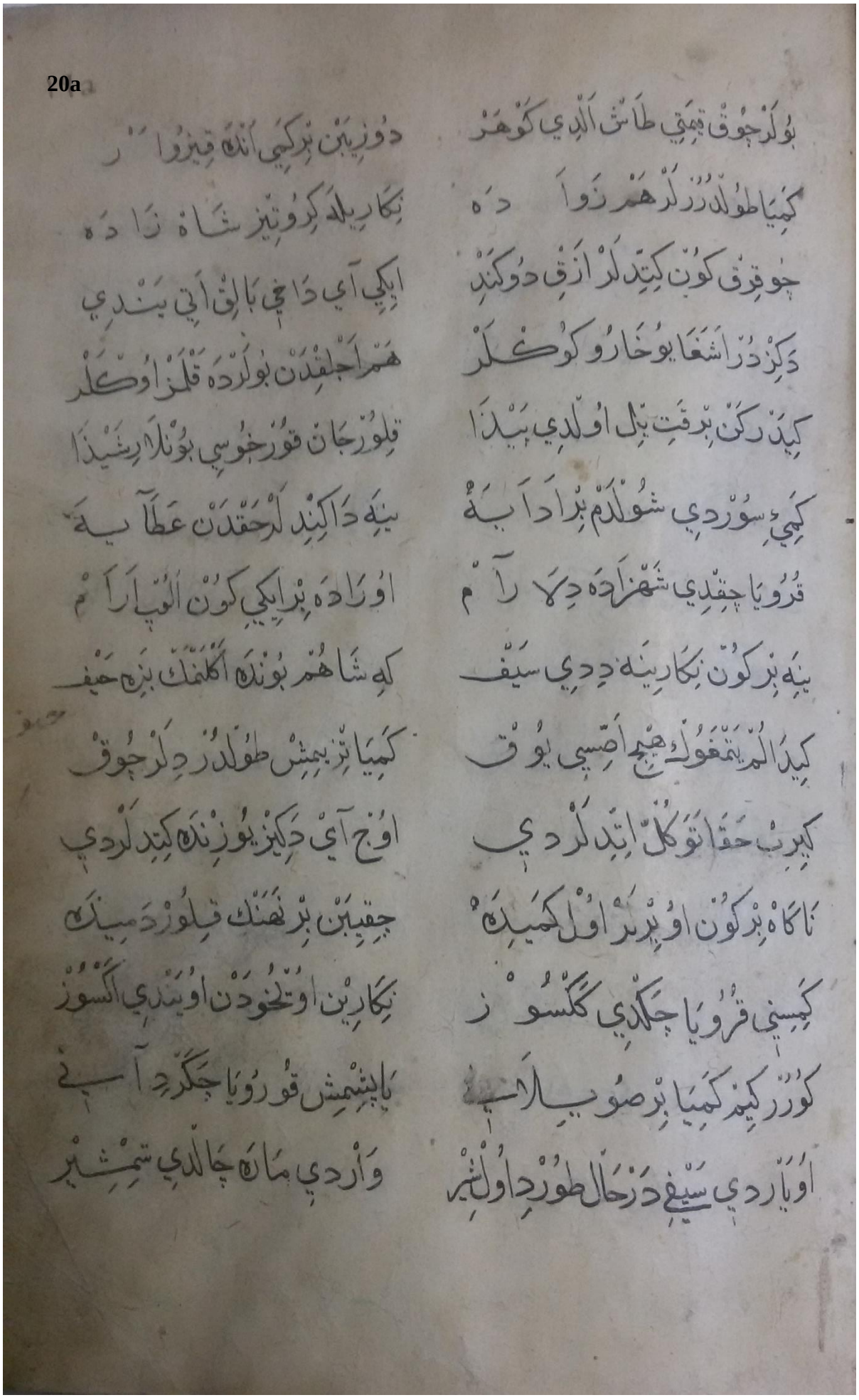

20a

20b

چومانتدي جيانر ايلر ايكي شاق
قزل قان صويوزن طوتدي جوار
جنا وزجان وردي كتدي بونلر
سمك ادا يله چون يتدي بونلر
ايكي اي اول اداده قلدلر دي
يشي زواده قلدلر دي
قيزيله سيف طوردي برسحركاه
كه كيمه آدم اوغلي كلدي ناكاه
نظر قلدي چودرت ياشنه شهزاد
بيش آدم كوردكيدر اولدي كي شاد
وارب انلر اتيزويردي سلامي
عليك الپ بونلر سويلر كلامي
طكا قالپ بولردي برنه كيشي سين
كمه يادويه كيموك بيلشي سين
ددي سيف انلر اهب قصه سني
بواون اوچ يلده اولان غصه سني
سر انديب شاهنوك قيزين كتوردم
اسيرايدا نوك ايشني بتوردوم
دونب انلر ددي سيفه بزوم شاه
قيزوك طاپسدردايم قلور آه
ددي شهزاده اول شهر وكذا دي
نذر قاچن وارر بوندن اكادي
ددي انلر شروم زادي عمتان
اوچ كونده وارزاي دردمه درمان
چو شهزاده بوسوزدن انلر اكاه
قلپ سبحانه ددي الحمد لله
دونب كلدي خبر ويردي نكارا
سوندي شكر قلدي كيزدكارا

بنوم

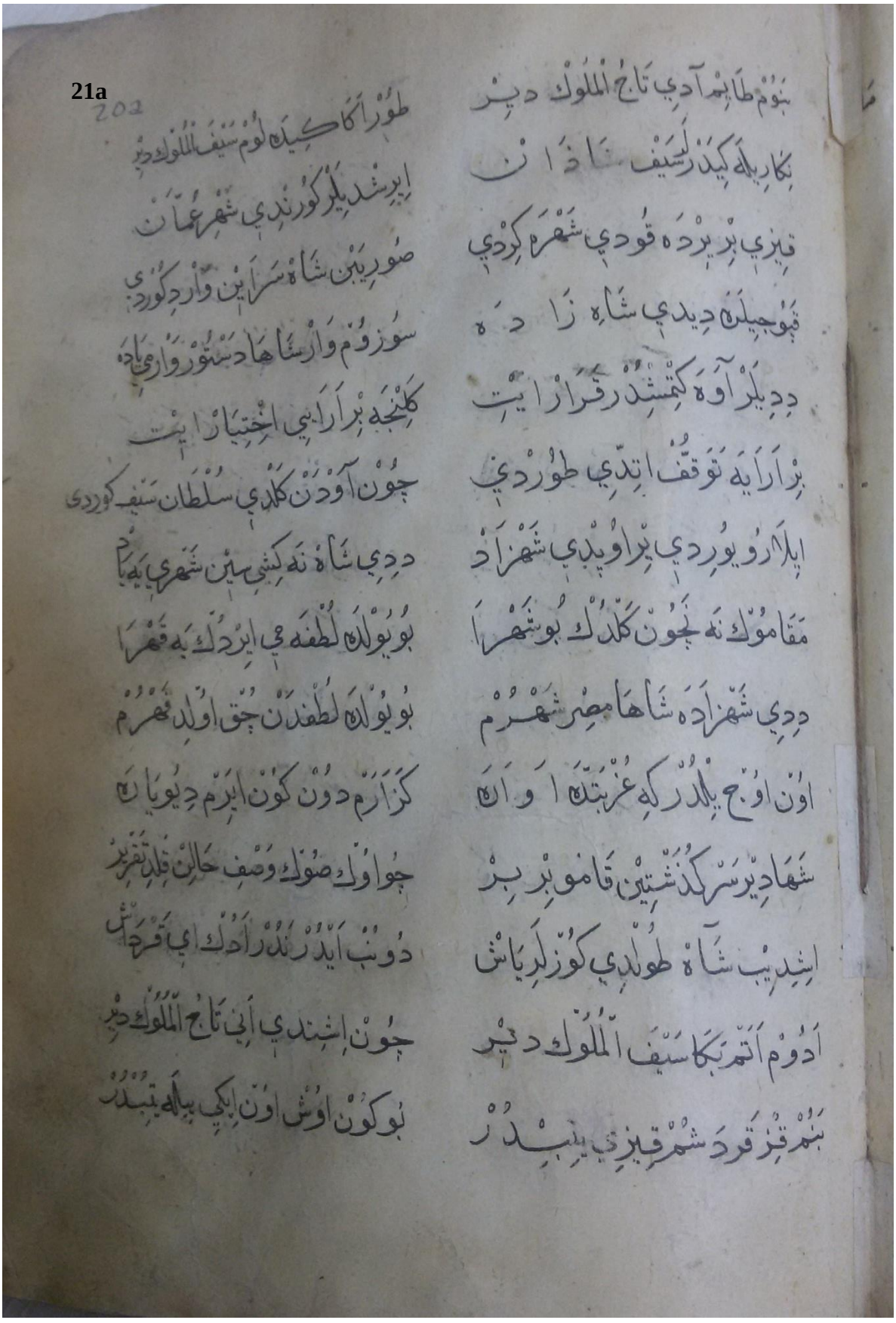

21a

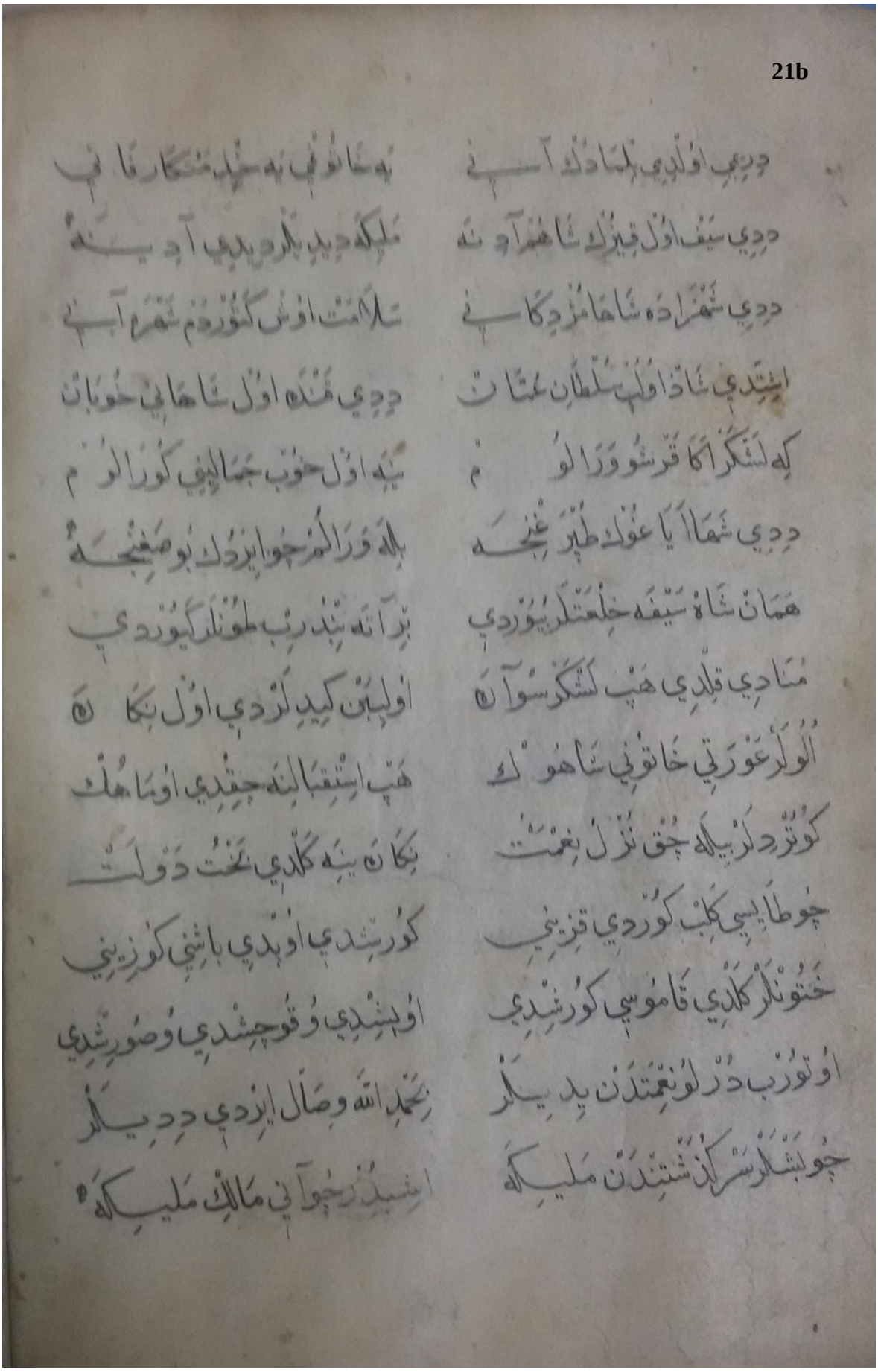

21b

وردي اولدي المادك آنى ... يه خاتونى يه خند متكارمانى
وردي سيف اول قيزك شاهمراده ... ملكه ديدار وردي آديله
وردي شهزاده شاهامزدكانى ... سلامت اوش كتوردم شهره آنى
ايشتدي شاد اولب سلطان عثمان ... وردي منده اول شاهاني خوبان
كه لشكر اكا قرشو وراالوم ... يه اول خوب جمالني كورالوم
وردي شمايا غوك طيرغنجه ... بالله وراالمرجوايردك بوصغنجه
همان شاه سيفه خلعتلر يوردي ... برآنه بندرب لطونلر كيوردي
منادي قلدي هپ لشكر سوآنه ... اولبن كيدلر دي اول بكانه
الولر عورتي خاتوني شاهوك ... هپ استقبالنه جقدي اوماهك
كوتردلر بيله حق نزل نعمت ... بكانه يه كلدي تخت دولت
چوطاپسي كلب كوردي قزيني ... كورشدي اوبدي باشني كوزيني
ختونلر كلدي قاموسي كورشدي ... اوبشدي وقوچشدي وصورشدي
اوتوردب دورلو نعمتدن يديلر ... بحمد الله وصال ايردي ديديلر
چوبشلر سركذشتدن مليكه ... اشيدنر جوابني مالك مليكه

22a

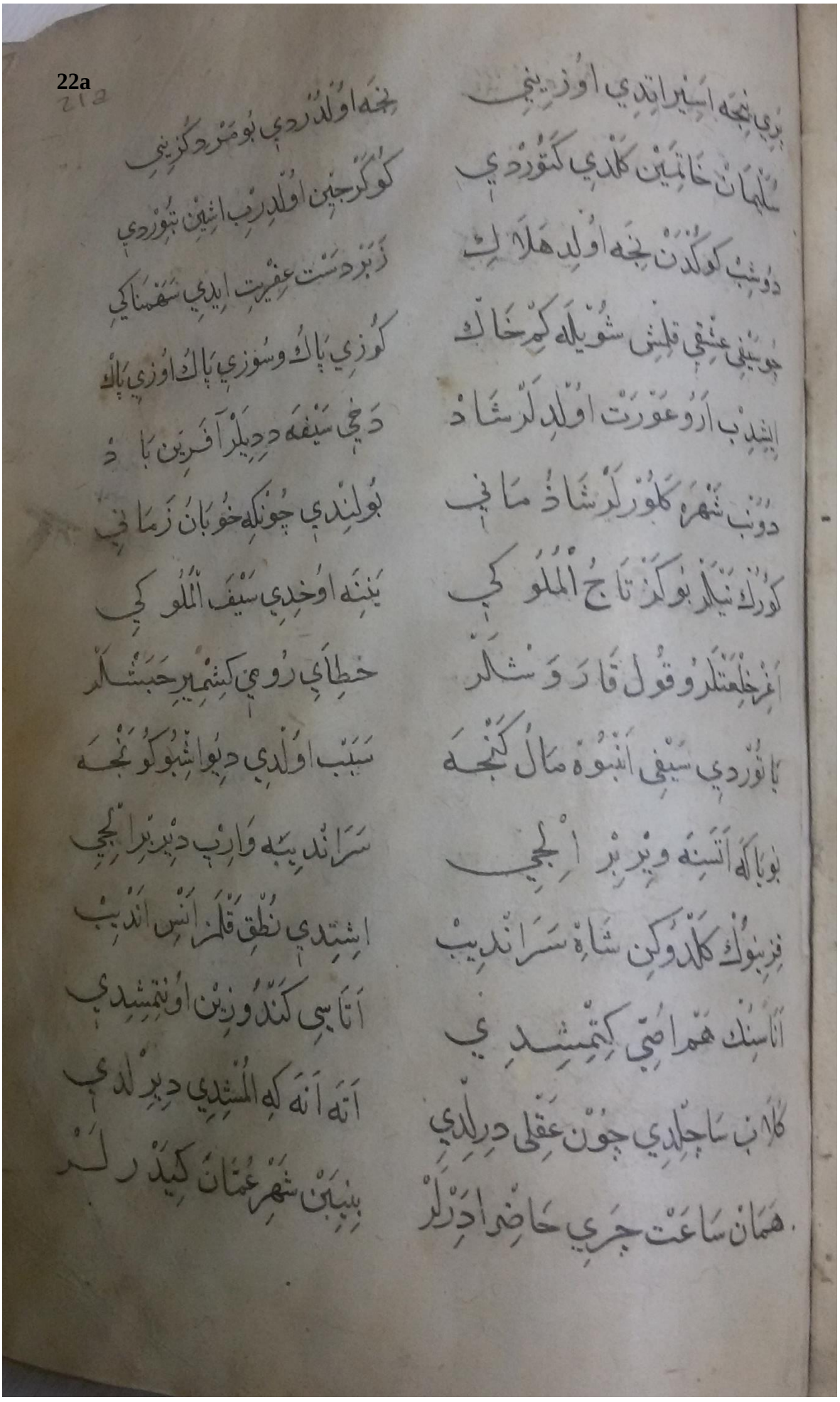

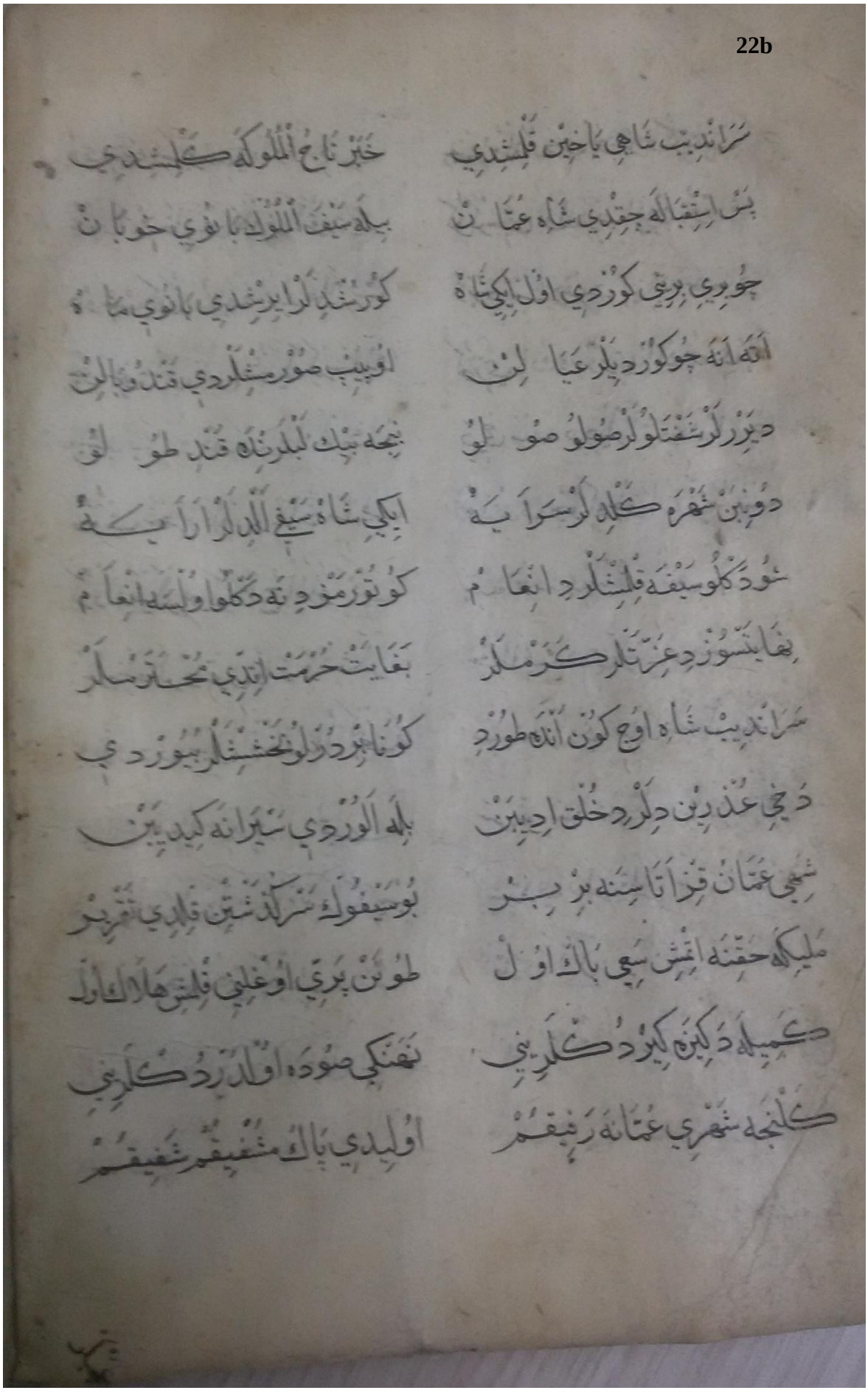

22b

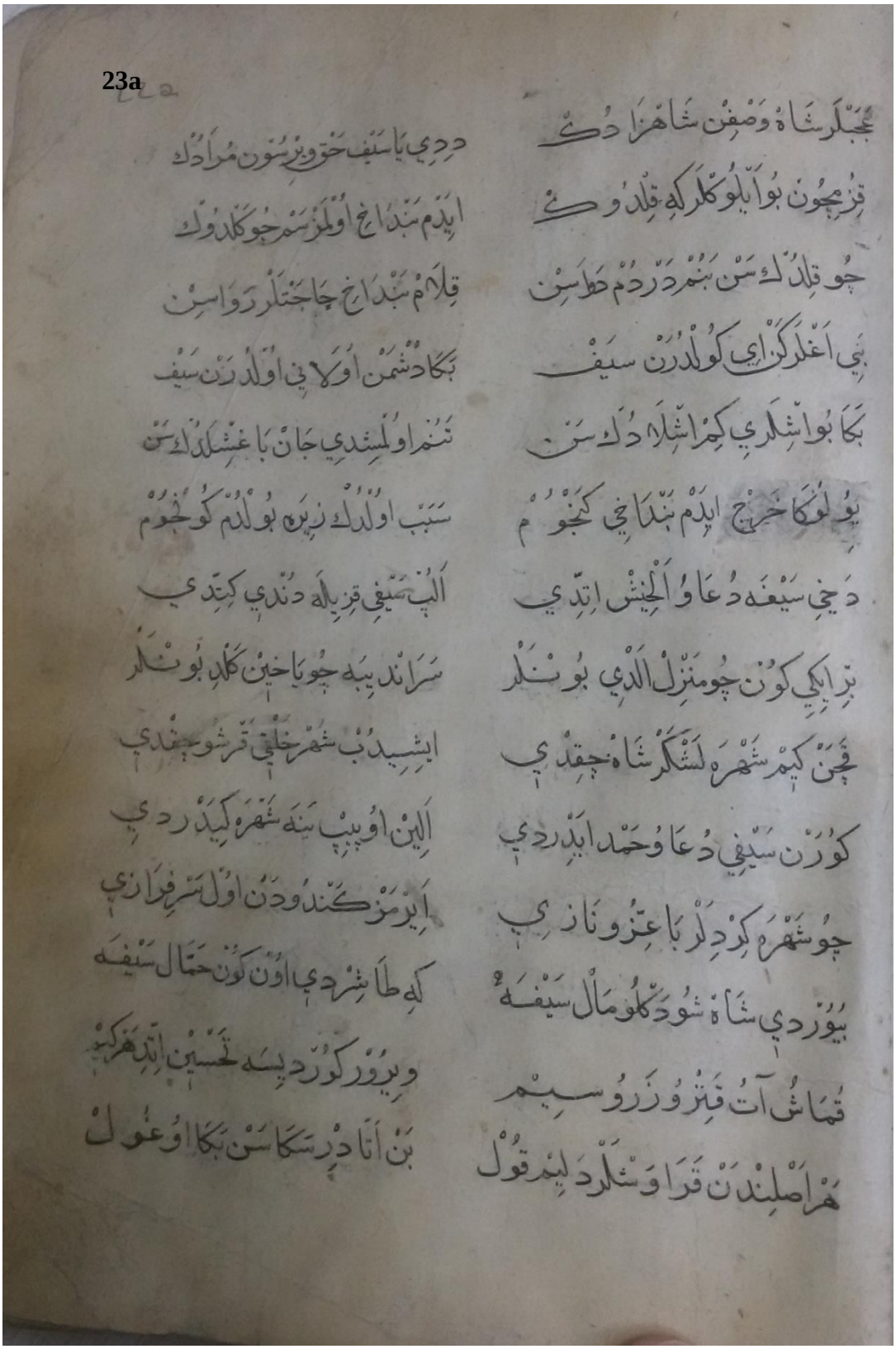

23a

23b

بِرَاقْلِيمْ شَهْرُوَايلِي سَيْفَهْ وِيرْدِي — بَغَايَتْ شَاهِي زَادِي خُوشْجَه كُورْدِي
قُورُرْ مَجْلِسْ بُوشَادِيلِيغَهْ هَرْكُونْ — يَانِنَهْ سَيْفُ النَّهْ بَادَهْ كُولْكُونْ
اِيجِبْ دَمْدَمْ كِهْ مَجْلِسْ اَيْلَادِرْدِي — دَايِمْ شَاهْ سَرْكَذْشْتِينْ سُويْلَدُرْدِي
سَعِيدِي اَلْدُوغِنْجَهْ اَهْ اَدِرْدِي — شُودَكْ اَغْلَرْدِيكِمْ اَصِّي كِيدَرْدِي
كَلِمْجَكْ عَقْلِي اُولْكَرْ اَوْلْ يِكِيدِي — كِهْ جَانُومْدَنْ بَكَا دِرْ اَوْلْ يِكِيدِي
مَلِيكَهْ دَاخِي اَنَاسِينَهْ سُويْلَرْ — كِهْ سَيْفُوكْ وَصْفِي حَالِنْ عَرْضَهْ اَيْلَرْ
بُويِكِتْ كِيمْ بَكَا هَمْرَاهْ وَارِشَادْ — اَدِي سَيْفُ الْمُلُوكْ دُرْ كَنْدُوشَهْرَادْ
اَنَاسِي اَدِي عَاصِمْ اِبْنِ عَفَّانْ — اُولِمِشْ شِمْدِي مِصْرَا بِحُكْمَهْ سُلْطَانْ
سُلَيْمَانْ دَنْ اَشَاغَهْ شَاهِمِشْ اُولْ — بُويِدِي اِقْلِيمَهْ اَكَاهِمِشْ اُولْ
حِسَابْسُوزْ لَشْكَرِي وُمُلْكُ مَالِي — بُوبَكَا حَسْرَتْ كِهْ يُوغِمِشْ عِيَالِي
بِجَهْ زَارِي وَارْزُونْدُرْ اِحْسَانْ — قِلُورْ سُلْطَانْ كِهْ وِيرْمِشْ بُونِي بِحَانْ
قَجَنْ دُوبَخْ جَارْ بَاشِينَهْ كِيرْمِشْ — بَدِيعُوكْ نَقْشِنِي وُبَزْدَهْ كُورْمِشْ
كُوكْلْ وِيرْمِشْ جَمَالِينَهْ بَدِيعُوكْ — وَاِلَهْ اُولْمِشْ خَيَالِينَهْ بَدِيعُوكْ
تَكِمْ كُورْمِشْ اِدِي اَنْ قِيزْ قِطْمِيرْ — سَفَرْدَهْ عِشْقِ اُوجُنْدَنْ قِلَدِي تَقْرِيرْ

الحمد لله

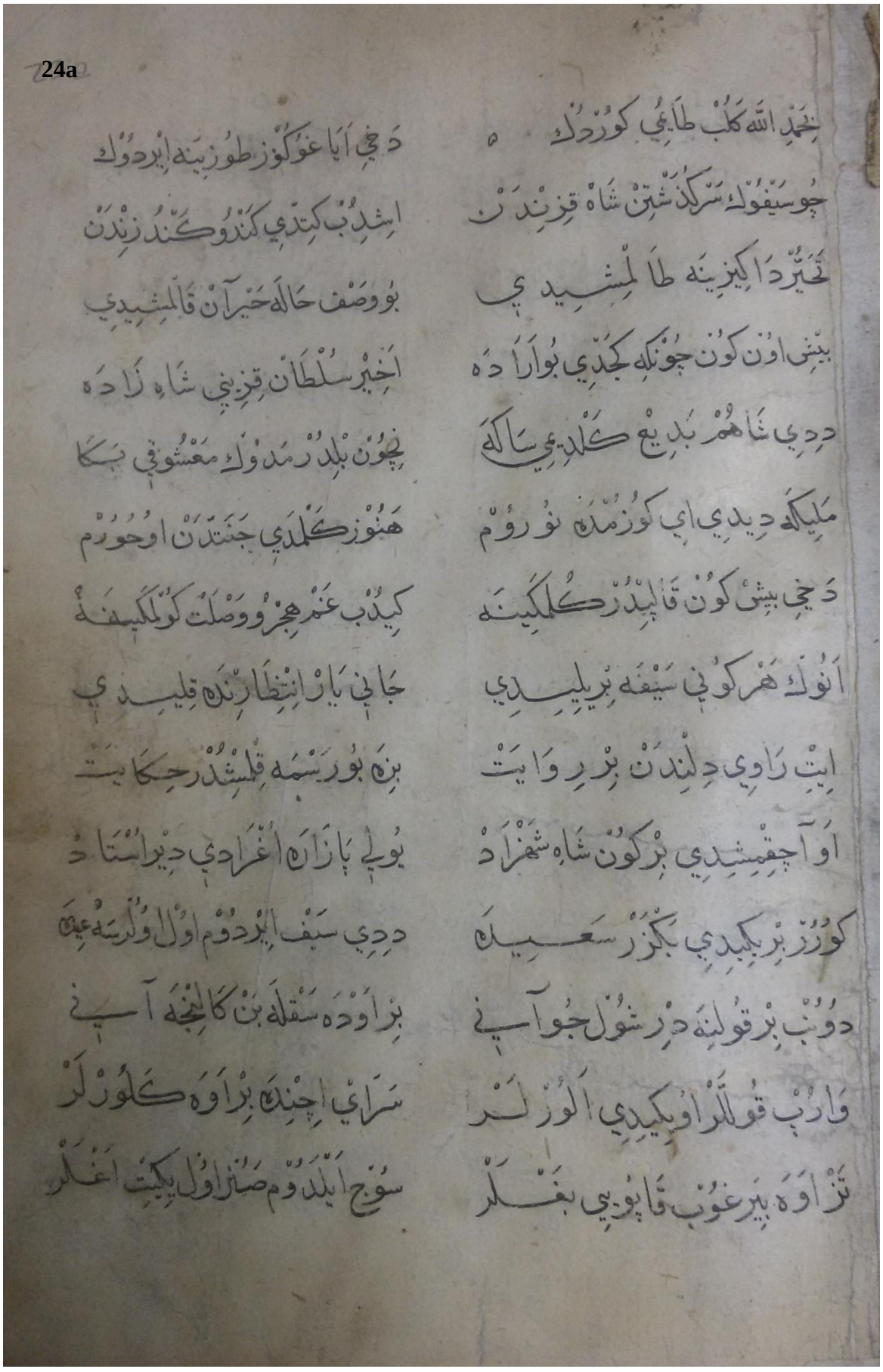

24a

الحمد لله كلب طايي كوردك ٥ دخي ايا غوكوز طوزينه ايردوك

چوسيفوك سركذشتن شاه قزيندن اشدوب كندوكندوزندن

تحيردا كيزينه طالمشيدي بووصف حاله حيران قالمشيدي

بيش اون كون چونكه كدي بوارادة اخير سلطان قزيني شاه زادة

دديي شاهم بديع كلديي ساكه يكون بلدرمدوك معشوقي بكا

ملكه ديدي اي كوزمدن نورم هنوز كلمدي جندن اوحورم

دخي بيش كون قالدرمكلمكينه كيدوب غم هجر ووصلت كولمكينه

انوك هركوني سيفه بريليدي جانى يارانتظارندن قليدي

ايت راوي دلندن برروايت بزه بورسمه قلمشدرحكايت

اوآچقمشيدي بركون شاه شهزاد يولي يازان اغرادي ديراستاد

كوردز بركيدي بكرز سعيك ددي سيف ايردوم اول ولدسه عيك

دوندب برقولنه درشول جوانى براوده سقله بن كانجه آنى

واردب قولارا وبكيدي الورلر سراي اچنده براوه كلورلر

تراوه بيرغوب قاپويي بغلر سوج ايلدوم صنرا اول يكيت اغلر

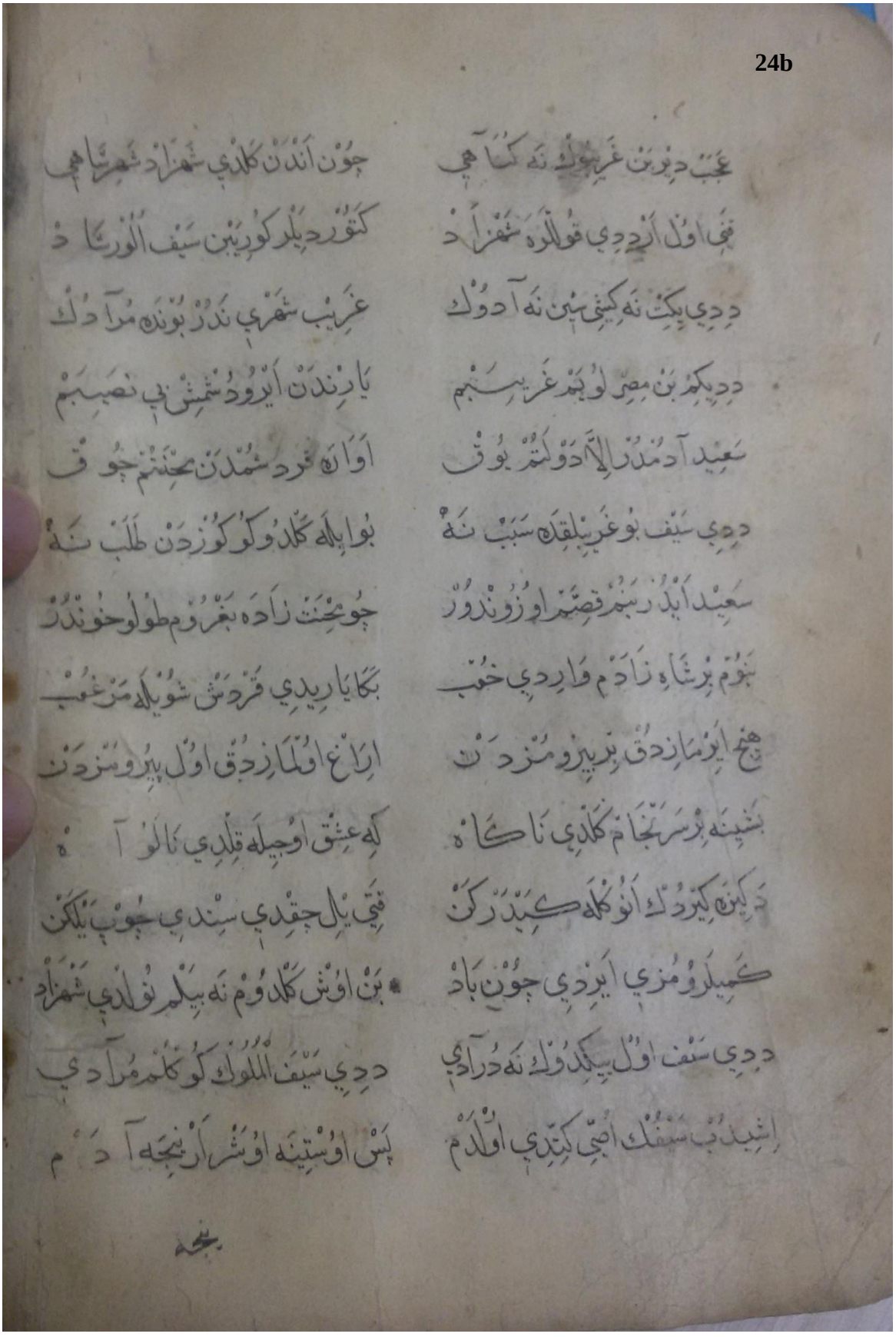

24b

عجب دیوتن غریبوك نه كناهی — چون اندن كلدی شهزاد شهرناهی
فی اول ازدی قوللره شهزاد — كتوردیلر كوریتن سیف الورناد
دیدی یكت نه كیشی بین نه آدوك — غریب شهری ندر بونده مرادك
دیدیكم بن مصر لویم غریبم — یارندن ایرودم شمشی نصیبم
سعید آدمدر الآدولتم بوق — اوانه فرد شمدن محنتم چوق
دیدی سیف بو غریبلقه سبب نه — بو ایاله كلدوكو كوزدن طلب نه
سعید ایدر بنم قصمه اوزوندور — چو محنت زاده بغروم طولو خوندر
بوم برشاه زادم وارمدی خوب — بكا یاریدی قردش شویاله مرغوب
هنج ایرمازدق بریرو منزدن — ارانغ اولمازدق اول یرو منزدن
بشینه برسر انجام كلدی ناكاه — كه عشق اوجیله قلدی نالوآه
دیكن كیتدك انو كله كیدركن — قیی یال جقدی سندی جوپ یلكن
كمیلرو منی ایردی جون باد — بن اوش كلدوم نه بیلم نولدی شهزاد
دیدی سیف الملوك كوكلم مرادی — پس اوشتینه اوشر ارنجه آدم

ارنجه

25a

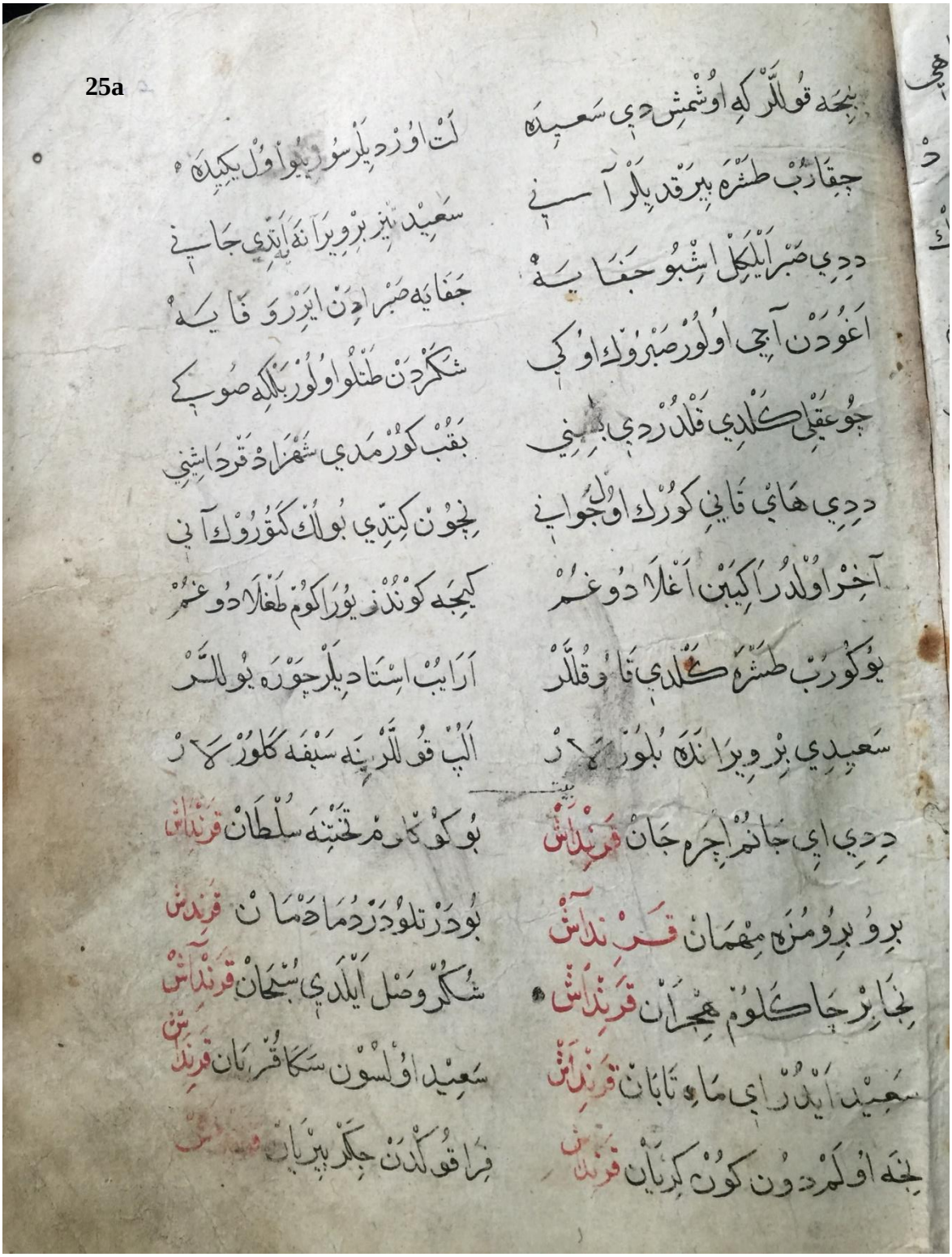

25b

ای عشق اوجیله سرگردان قرنداش
بومیدان اچره کی عمردان قرنداش

بحایین دیو بر پرین صورشدی
قوجیشب شکرین لبلر صورشدی

سعیدی آندی لحنه چقدی شهرزاد
بنه اولدی اول ایکی یغلوشاد

خبر اولدی سراندیب پادشاهی
تری حمامه ویردیلر ایکی ماهی

چو حمامدن یونیتن چقدی یونلر
کتوردیلر سعیده دورلو طونلر

کیون باشنه برتاج اورندی
چکردلر طازی آت اکینه بندی

کلورکن شاهه سعید اوندی الیغی
کورندی شاه ایدوب عزت یولیغی

سعیده قوردیلر بر یوجه چادر
اچنده بر اولو تختیدی نادر

سراندیب شاهی چون سیغ کوردی سعیدی
کوردب حمد اتدی دیو بولدم بو عیدی

چو مجلس قوردی کرما کرم عشرت
شرابه ارغوانه دکدی فرصت

یوریدی یاده اول مجلسده ساقی
می کولکون النده سیمرساقی

چو باده بادو نوشانوش اولورلر
می کلکونه سرخوش اولورلر

سعیده دیدی شهرزاده که قرداش
دمیدر سرکذشوک قیل انین فاش

سعید ایدر ای شهرزادم قولاغ ور
کامیمز بر بریندن اولدی چون دور

کیم

26a

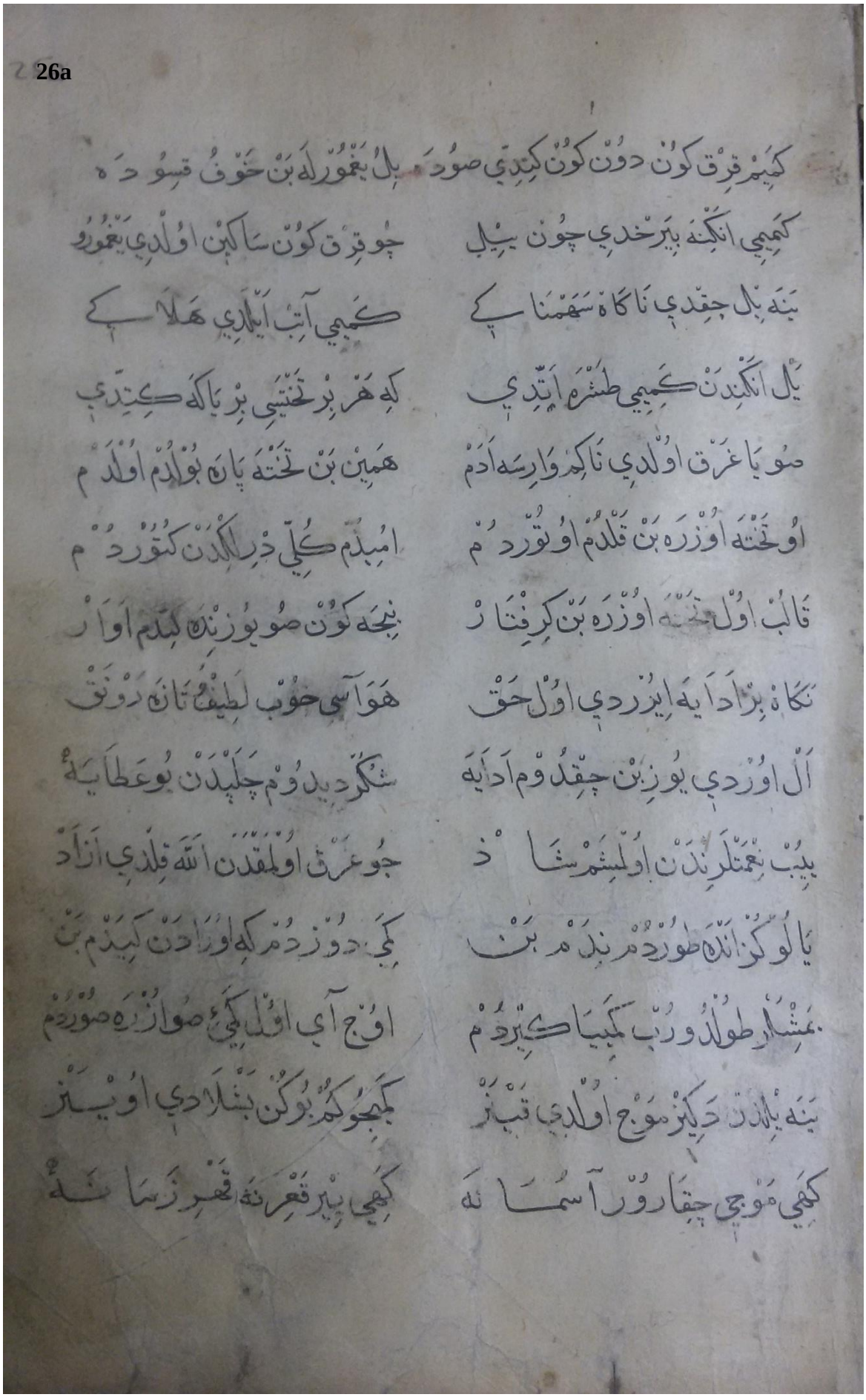

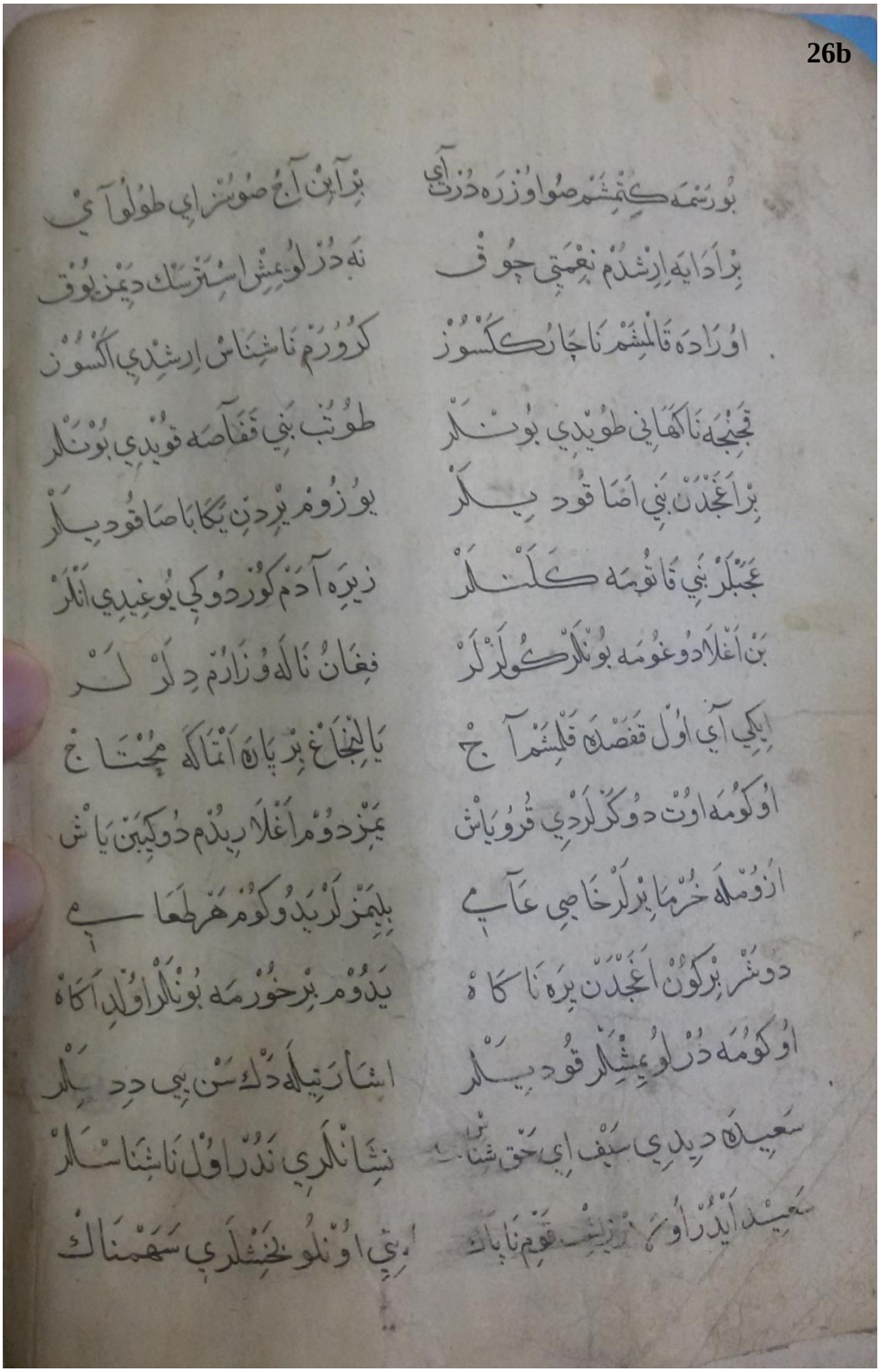
26b

27a

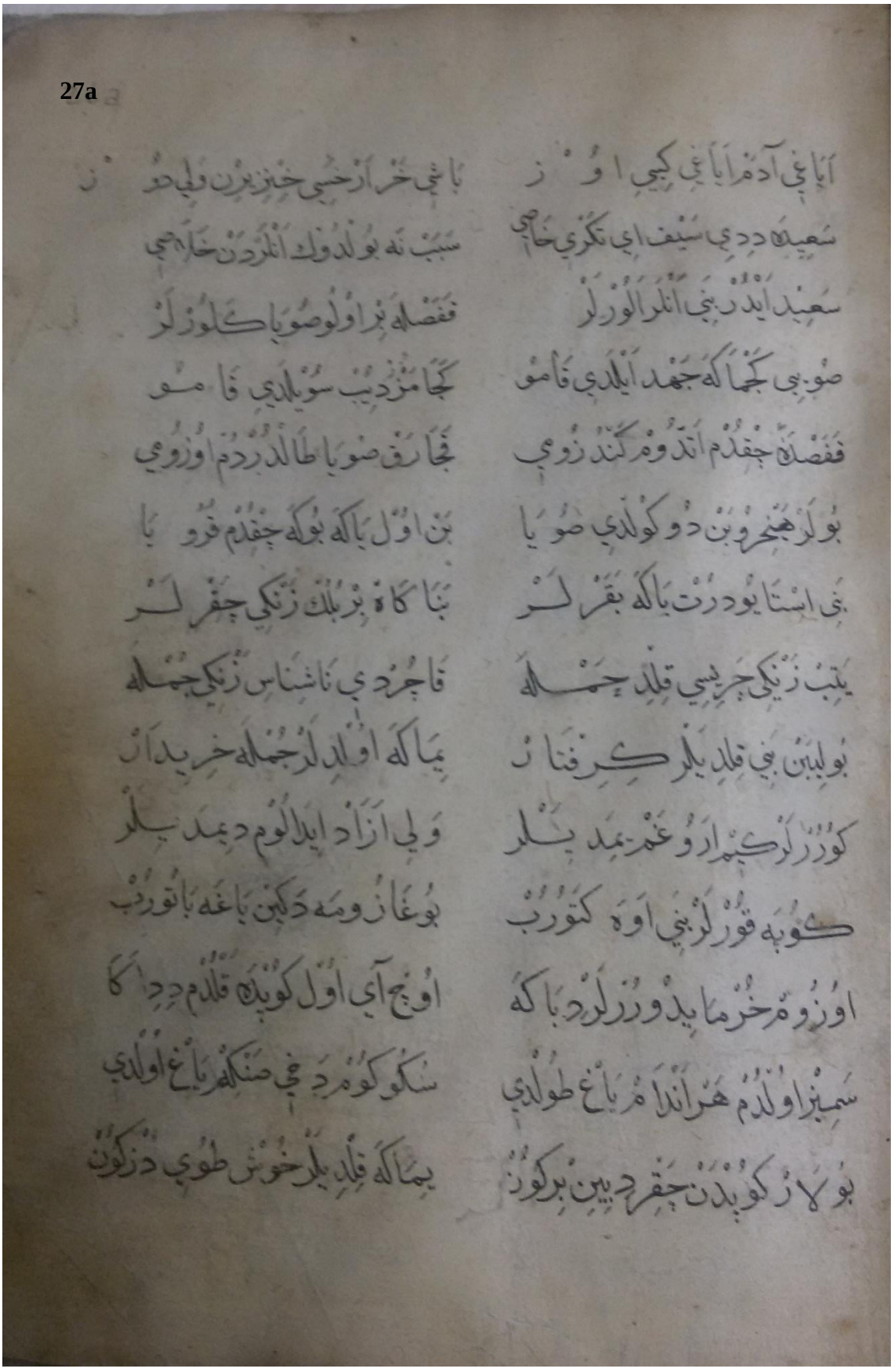

27b

بري ايدر بوني يمين الوم بيز
سميز درشاه يسون التوك اكا سيز

قحن بر تحفه ء سلطان كو
سيز شاه بي كومان حق نسنه وير

بني عزرائيل بيش زنكي الور لر
اول ارادن چودر يايه كلور لر

كيميا كرد لركتدك زماني
نگاه يل چقدي بنه بي امانى

دكيز بوشدي يل اسدي برق اوينز
يغر يغمور دكيز موج اولدي قينز

قومز شويله حيران طورميشدق
بوجا تركيني كلي اورميشدق

چوقرق كون اولدي دريا خشمناكي
شوكه ايردي كيمسه اولا لر هلاكي

عنايت ايردي حقدن ناگهاني
دكيب يغمور يل كندي طومانى

كون آجب زنكلر اورو درر لر
كمي عمان لمونده كورر لر

بويكا كورد لر عمان خلقى
جهاني زنكلره تنك ايدر لر

ارادايلا بوبن شهره كلور لر
يمك كيمك بكا دايم ويرر دي

بوكز تقدير بري حق بوشهره كلدوم

الحمد لله

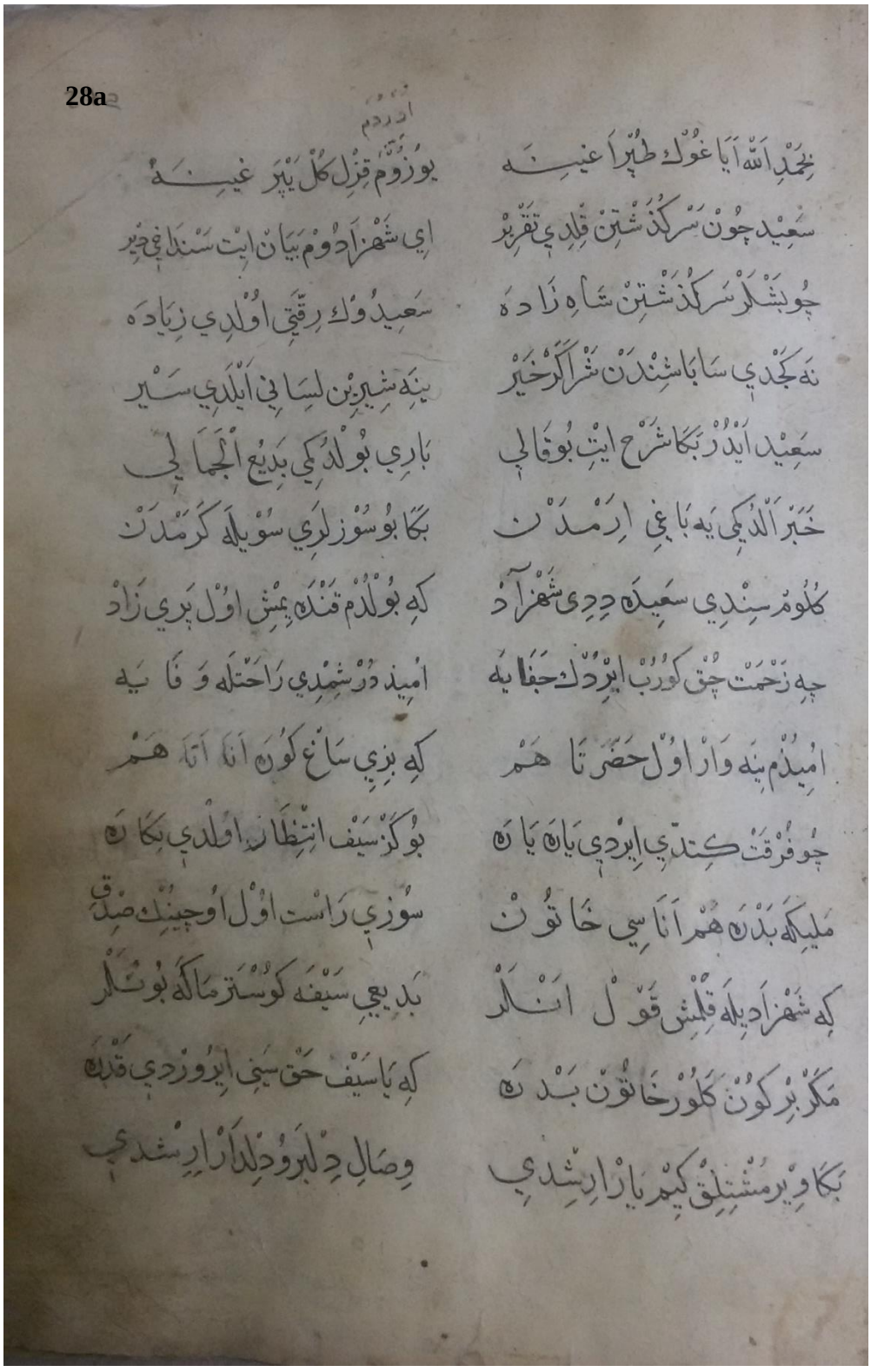

28a

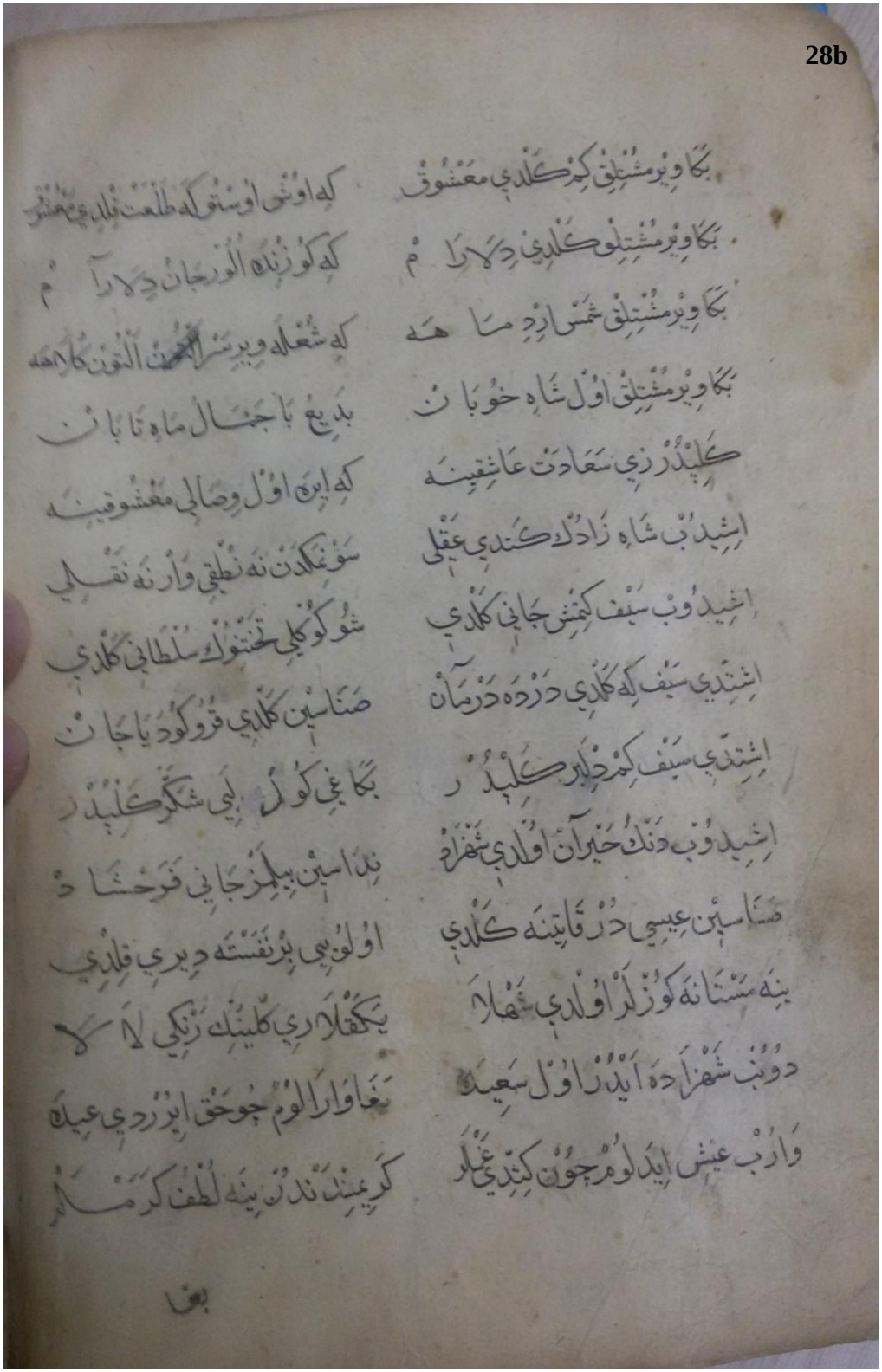

28b

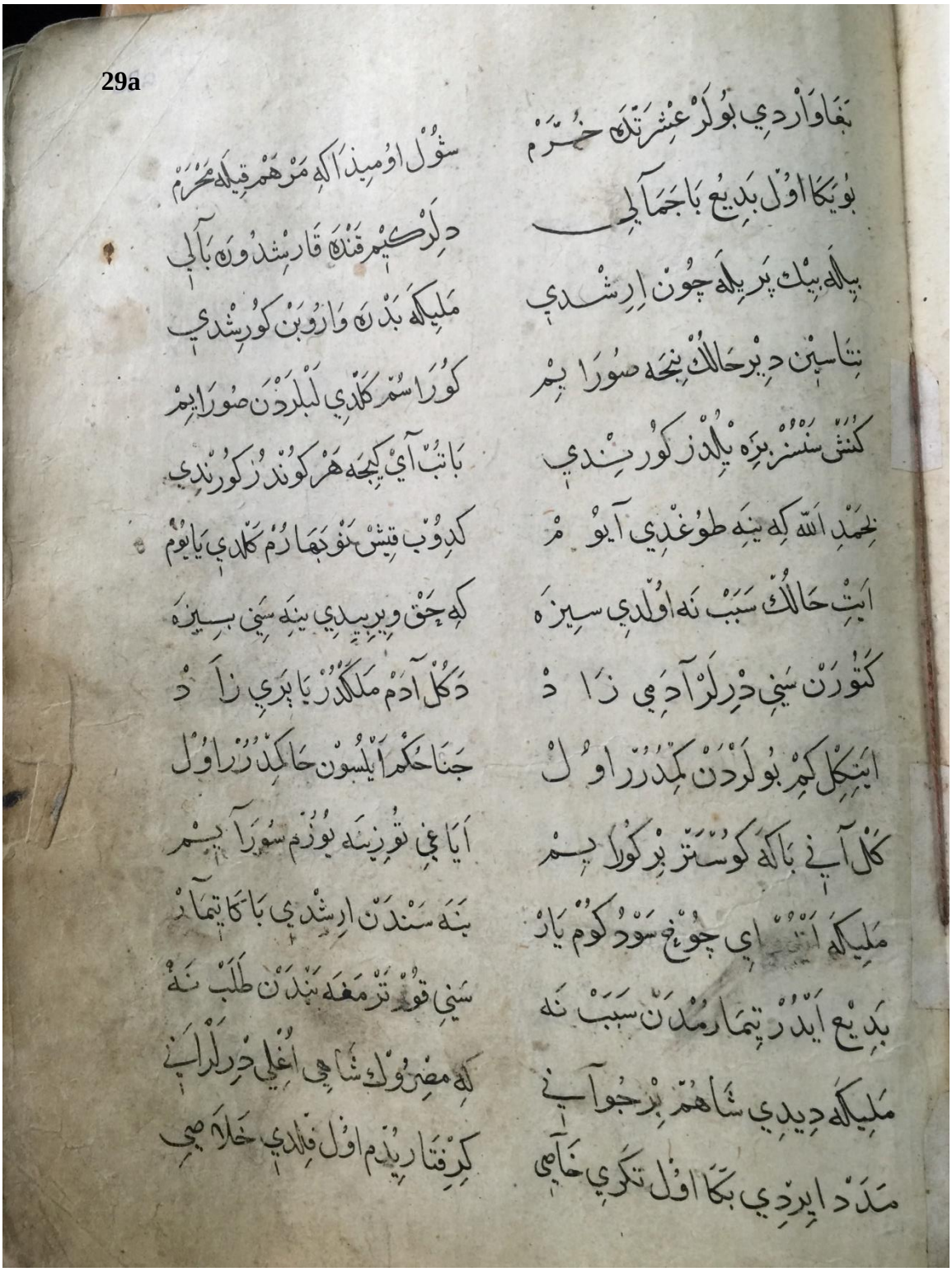

29a

بَغَاوَارْدِي بُولَرْ عِشْرَتَكَه خُرَّمْ
سُؤُلْ اُومِيذَا كِه مَرْهَمْ قِيلَه مَحْرَمْ

بُويْكَا اَوَّلْ بَدِيعْ بَاجَمَالِي
دِلَرْكِيمْ فِتْنَه قَارِشْدُوَرْ بَالِي

مَلِيكَه بَيْتْ پَرِيلَه چُونْ اِرِشْدِي
مَلِيكَه بَدْرَه وَارُوبْ كُورِشْدِي

تَاسِينْ دِيرْ حَالُكْ نَجَه صُورَا يِمْ
كُورَا سَمْ كَلْدِي لَبْلَرْدَنْ صُورَا يِمْ

كَنُشْ سَنْسَنْ بِزَه يِلْدُزْ كُورِنْدِي
بَاتُبْ آيْ كِبَجَه هَرْ كُونْدُزْ كُورِنْدِي

نَحْمَدُ اللهِ كِه يَنَه طُوغْدِي آيُومْ
كَدُوبْ قِيشْ نَوْبَهَارُمْ كَلْدِي يَايُومْ

اَيَتْ حَالُكْ سَبَبْ نَه اُولْدِي سِيزَه
كِه حَقْ وِيرْ بِيدِي يَنَه سِنِي بِيزَه

كَتُورَنْ سِنِي دِرْلَرْ آدَمِي زَادْ
دَكُلْ آدَمْ مَلَكْدُرْ يَا پَرِي زَادْ

اَيْنِكْلِ كِمْ بُولَرْدَنْ كِمْدُرْ اَوَّلْ
جَنَا حُكْمْ اَيْلَسُونْ حَالِكْدُرْ اَوَّلْ

كَلْ آيْنِي بَاكَه كُوسْتَرْ بِرْ كُورَا يِمْ
اَيَا غِنِي تُورِنَه يُوزُمْ سُورَا يِمْ

مَلِيكَه اَيْتْ اِي چُوخْ سُودْ كُومْ يَارْ
بَنَه سَنْدَنْ اِرِشْدِي بَاكَا يِتَمَارْ

بَدِيعْ اَيْدُرْ يِتَمَا رِمْدَنْ سَبَبْ نَه
سِنِي قُودْ تَرْمَغَه بَنْدَنْ طَلَبْ نَه

مَلِيكَه دِيدِي شَاهَمْ بِرْجُوا يِنَه
كِه مَضْرُوكْ شَاهِي اِغْلِي دِرْلَرْ اَيِنَه

مَدَدْ اِيرْدِي بَكَا اَوَّلْ تَكْرِي خَامِي
كِرِفْتَارِيدَمْ اَوَّلْ فَالِدِي خَلَاصِي

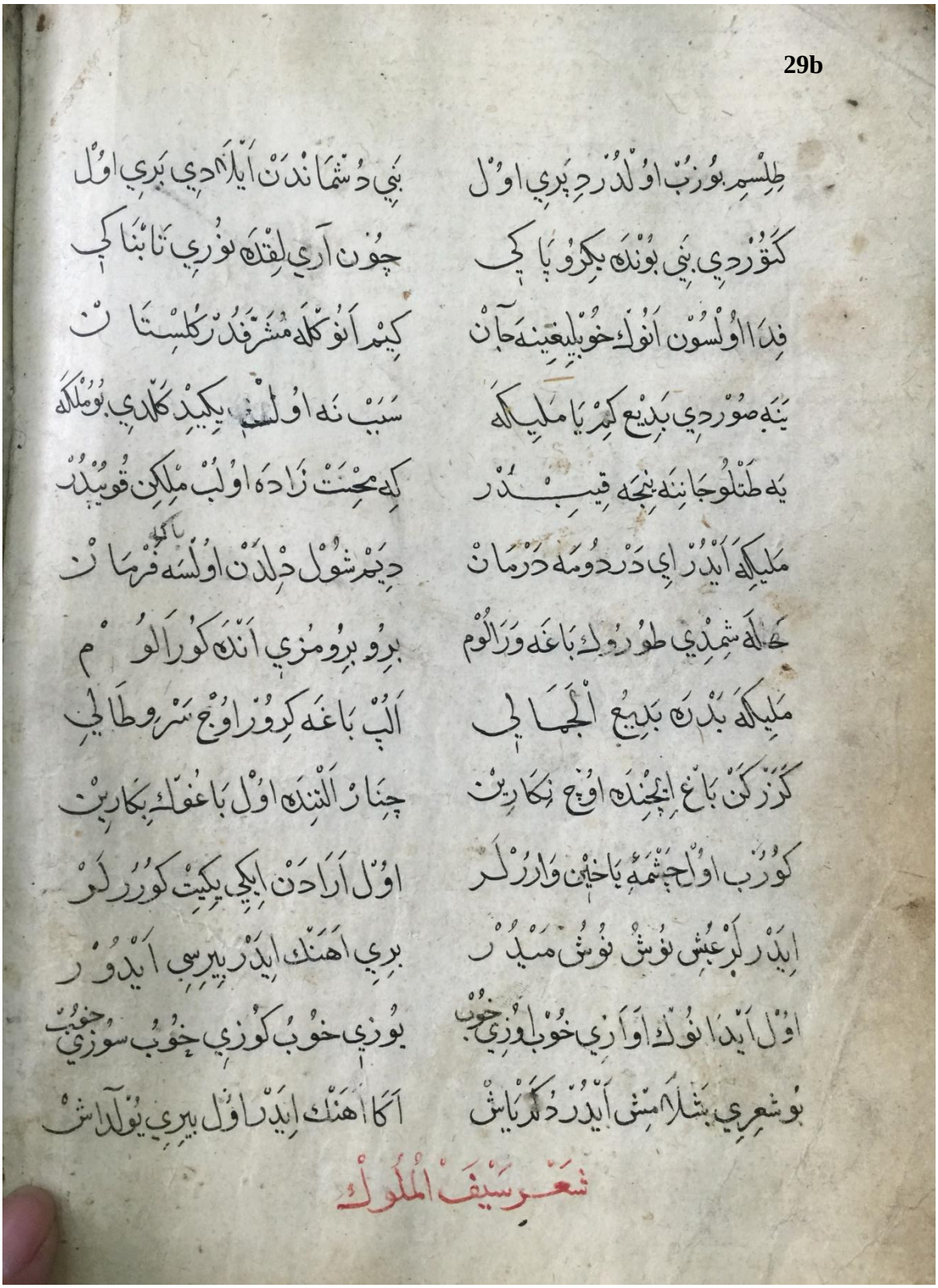

29b

طِلِسمِ بُورجِ اُولدُردِ بِرِي اُول
بَنِي دُشمانِدَن اَيلاَدِي بَرِي اُول

كَتُوردِي بَنِي بُونَه بِكرُو پاكِي
چُون آرِي لِقَه نُورِي تابَنا كِي

فِدا اُولسُون اَنُوكَه خُوبلِغِينه جانْ
كِيمسَه اَنُوكَلَه مُشرِفدُر كُلسِتانْ

بَنَه صُورِدِي بَدِيع كِمدِيا مَلِيكَه
سَبَبِ نَه اُولدِي بِكِيدِ كَلدِي بُومَلاكَه

يَه طَتلُو جانِنَه بِنجَه قِيبدُر
كِه مِحنَت زادَه اُولُب مِلكِن قُوبدُر

مَلِيكَه اَيدُر اِي دَردُومَه دَرمانْ
دِيَمشُول دِلدَن اُولسَه فَرمانْ

هَلَه شِمدِي طُورُولَه باغَه وَر اَلُوم
بِرُو بِرُو مزِي اَندَه كُورَالُوم

مَلِيكَه بَدرَه بَدِيع اَلجَمالِي
اَلُب باغَه كِرُور اُوچ سَروطالِي

كَزَر كَن باغِ اِنجِمَنَه اُوچ نِكارِينْ
چِنارِ اَلتِنَه اُول باغِ فَلَكِ بِكارِينْ

كُورُب اُولِ چِشمَه يا خِينِ وارُر لَر
اُول اَرادَن اِيكِي بِكِيت كُورُر لَرْ

اِيدُر لَر عَيش نُوش نُوش مَيدُر
بِرِي اَهَنَك اِيدُر بِيرِسِي اَيدُورُر

اُول اَيدا نُوكَ اَوَازِي خُوبلُوزِي خُوبْ
يُوزِي خُوبُ كُوزِي خُوبُ سُوزِي خُوبْ

بُو شِعرِي بَشلاَمِش اَيدُر دُكَر يا شْ
اَكا اَهَنَك اِيدُر اُول بِيرِي يُولدَاشْ

شَعرِ سَيفُ المُلُوك

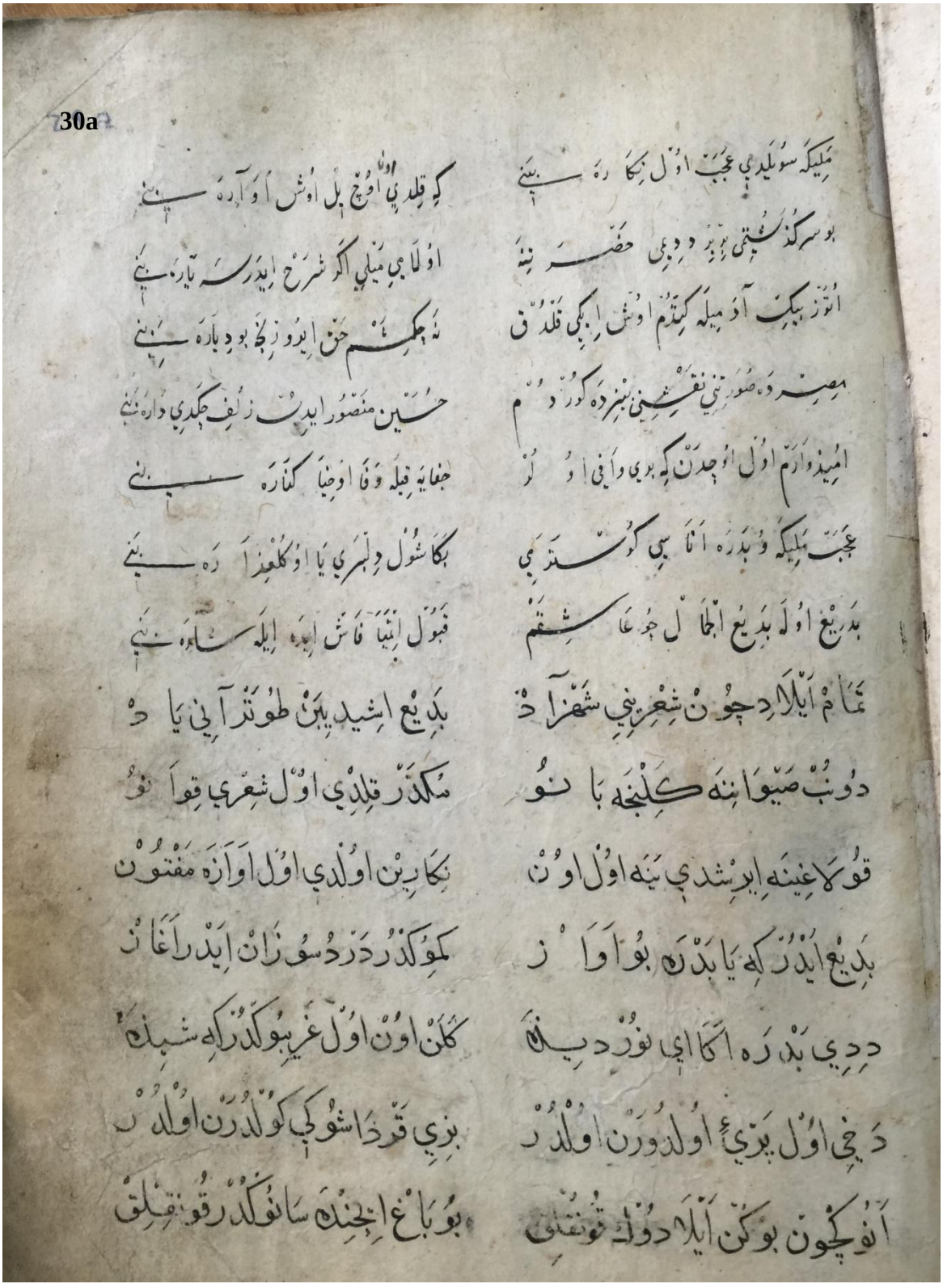

30a

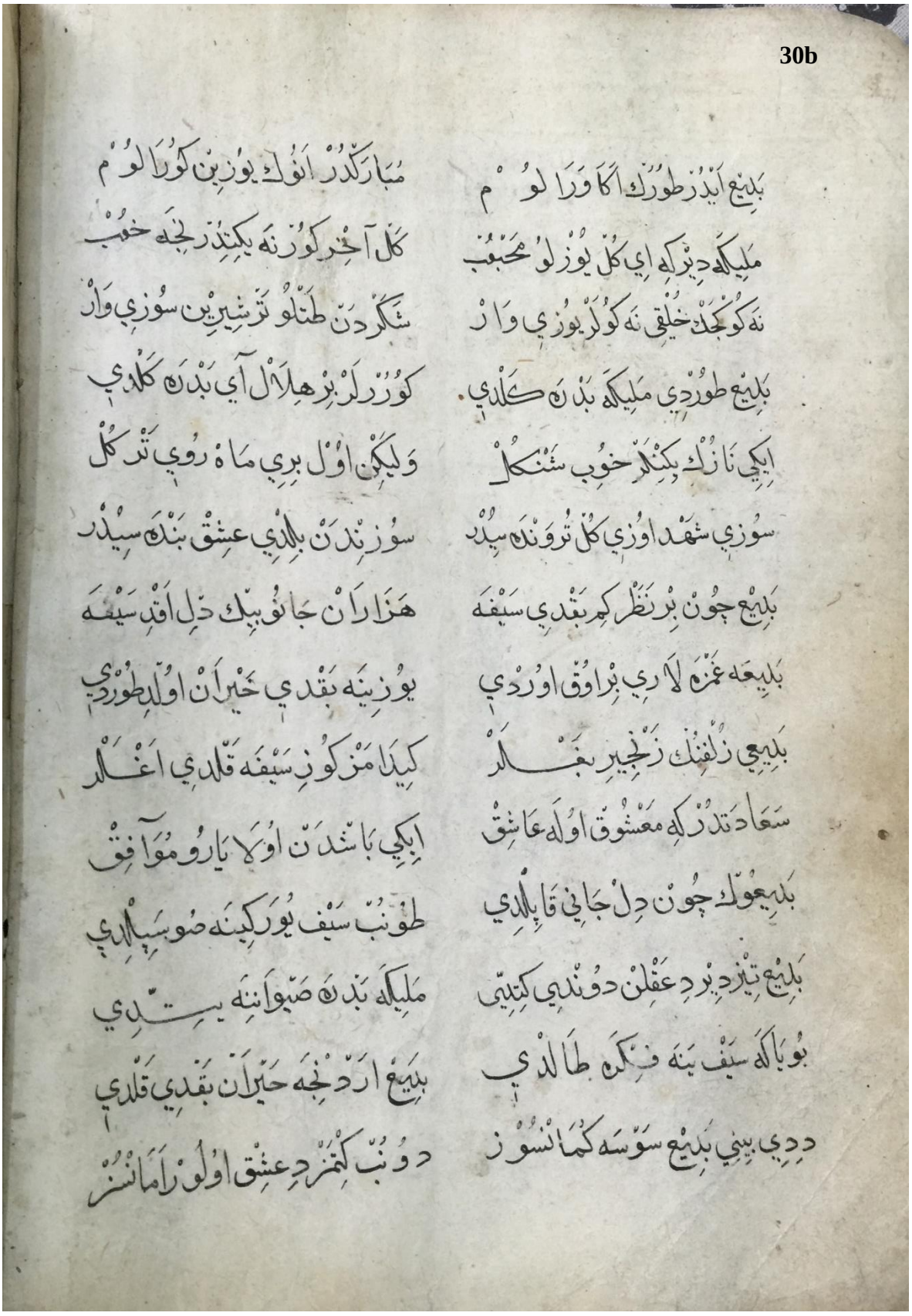

30b

بَلِيغ اَيدُرطوُرك اَكاوَرَا لوُم
مُبارَكدُر اَنوُك يوُزِين كوُرَا لوُم

مَلِيكه دِيرَكه اِي كُل يوُزلو مَحبوُب
كَل آخِر كوُرنه يكِندُر بَجه خوُب

نه كوُجَك خَلقِي نه كوُلَر يوُزِي وار
شَكَردَن طَتلو تَرشِيرِين سوُزِي وار

بَلِيغ طوُردِي مَلِيكه بَدَن كَلدِي
كوُزلَر بِرهِلَال آي بَدَن كَلدِي

اِيكِي نازُك بِكِنَر خوُب شَنكَل
وَلِيكِن اوُل بِرِي ماه رُوي تَدكُل

سوُزِي شَهد اوُزِي كُل تُرَوتَه سِيدُر
سوُزِندَن بِلدِي عِشق بَنَه سِيدُر

بَلِيغ چوُن بِر نَظَر كِم بَقدِي سَيفَه
هَزار اَن جانوُبِيك دِل اَقدِ سَيفَه

بَلِيعه غَمزه لاَرِي بِر اوُق اوُردِي
يوُزِينه بَقدِي خَير اَن اوُلدِ طوُردِي

بَلِيعِي زُلفِنك زَنجِير بَغلَر
كِيدَا مَز كوُنِ سَيفَه قَلدِي اَغلَر

سَعادَتدُر كِه مَعشُوق اوُله عاشِق
اِيكِي باشدَن اوُلا يارُ مُوافِق

بَلِيعوُك چوُن دِل جانِي قابِلدِي
طوُنُب سَيف يوُركِينه صوُسِپَلدِي

بَلِيغ تِيزدِيرِ دِ عَقلِن دوُندِي كِتِدِي
مَلِيكه بَدَن صَيوانِنه بِستِدِي

بوُباكه سَيف يِنه فِكرَه طالدِي
بَلِيغ اَردِنجه حَيران بَقدِي قَلدِي

دِدِي بِنِي بَلِيغ سوُسَه كِما نسوُز
دوُنُب كِتمَز دِ عِشق اوُلوُر اَما نسُز

31a

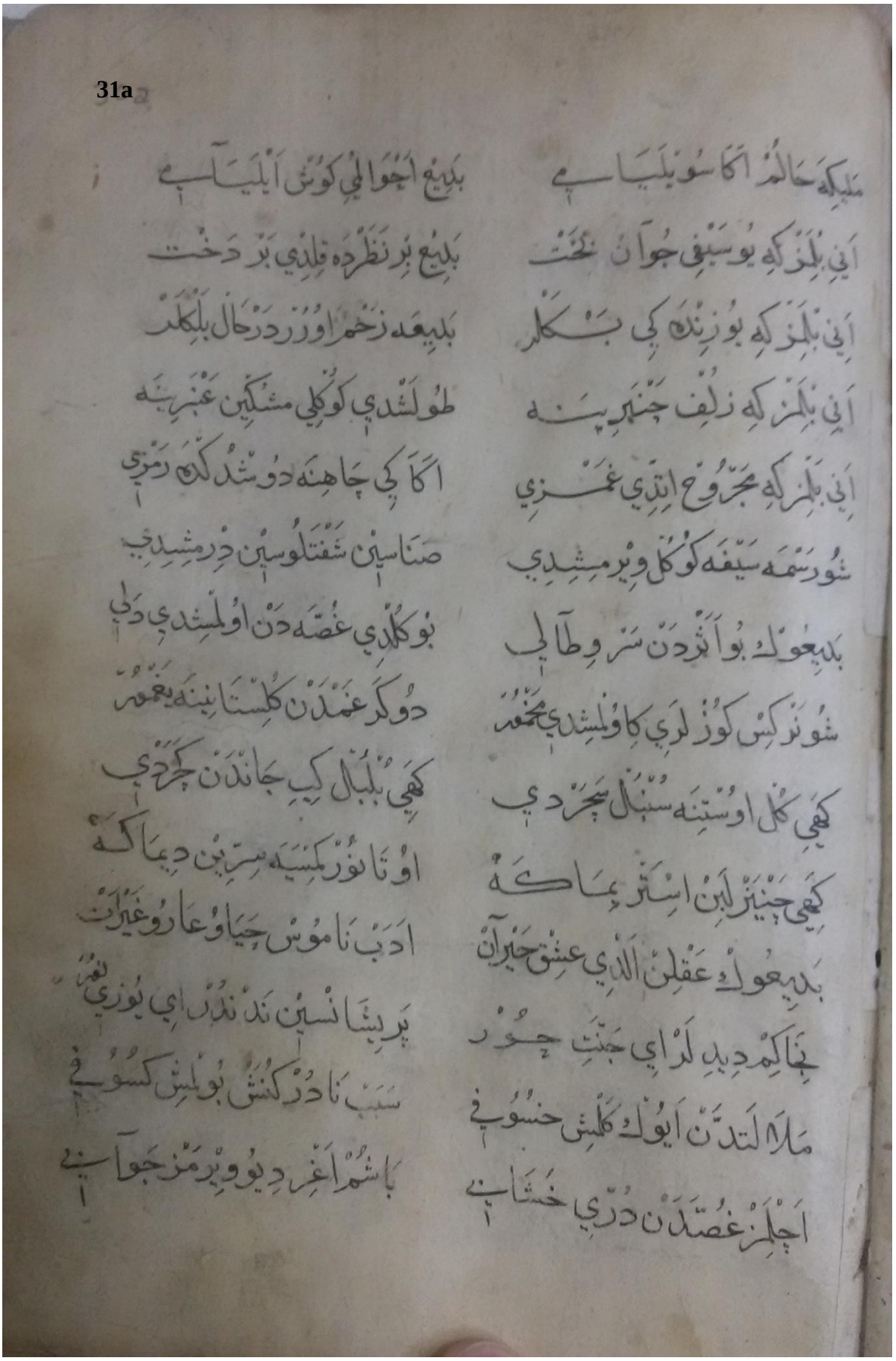

31b

بُو حالله كَرَاوُ لِنجه اخشم — طولندي كون كيدركوندن كلور شام
بِنَاكيم صَبر ايدر اولمادي چاره — بيمي برلندن چكدي داره
بِنجه اورتا رسك اوج نسنه عيانذر — برعشق مشك خاب صنمانهانذر
بِنَا اورتا رسك اوعشق يقر صبر طونن — نه درلو اوينادييه عشق اوتدي اونن
دوبن ديريا ميكه سن او يما — بوكيجه اكله بيزي انجمه يما
بكا برو صف حالِ برمثل دي — كورب ايشدكك عشقه بدل دي
ميكه دبرمثالك كركجكيمي — دِيا يم وصف حالك كوكجكيمي
بديع ايدر ريا اپنے قودي كرجك — بكا برعشق وصفن سويله كوكجك
ميكه دركه اي مه روي خندان — مصر رمش برالوسلطان
آپنے قومش سليمان مصر نابب — بوشاه اولمش بني اولدوقده غايب
ايرشمش خلكي انولك غربه شرقه — مرصع تاج اول اورمش سمدي فرقه
خزينه ملك مالي لشكري چوق — وليكن برعيالي صولكنه يوق
قلورا ول اعتكاف نذر احسان — نجوم اهلن ديريب قاتنه سلطان
ديمش انلاره كورك طالعمز سيز — عيال ويراي الله باكا ارقه سيز

32a

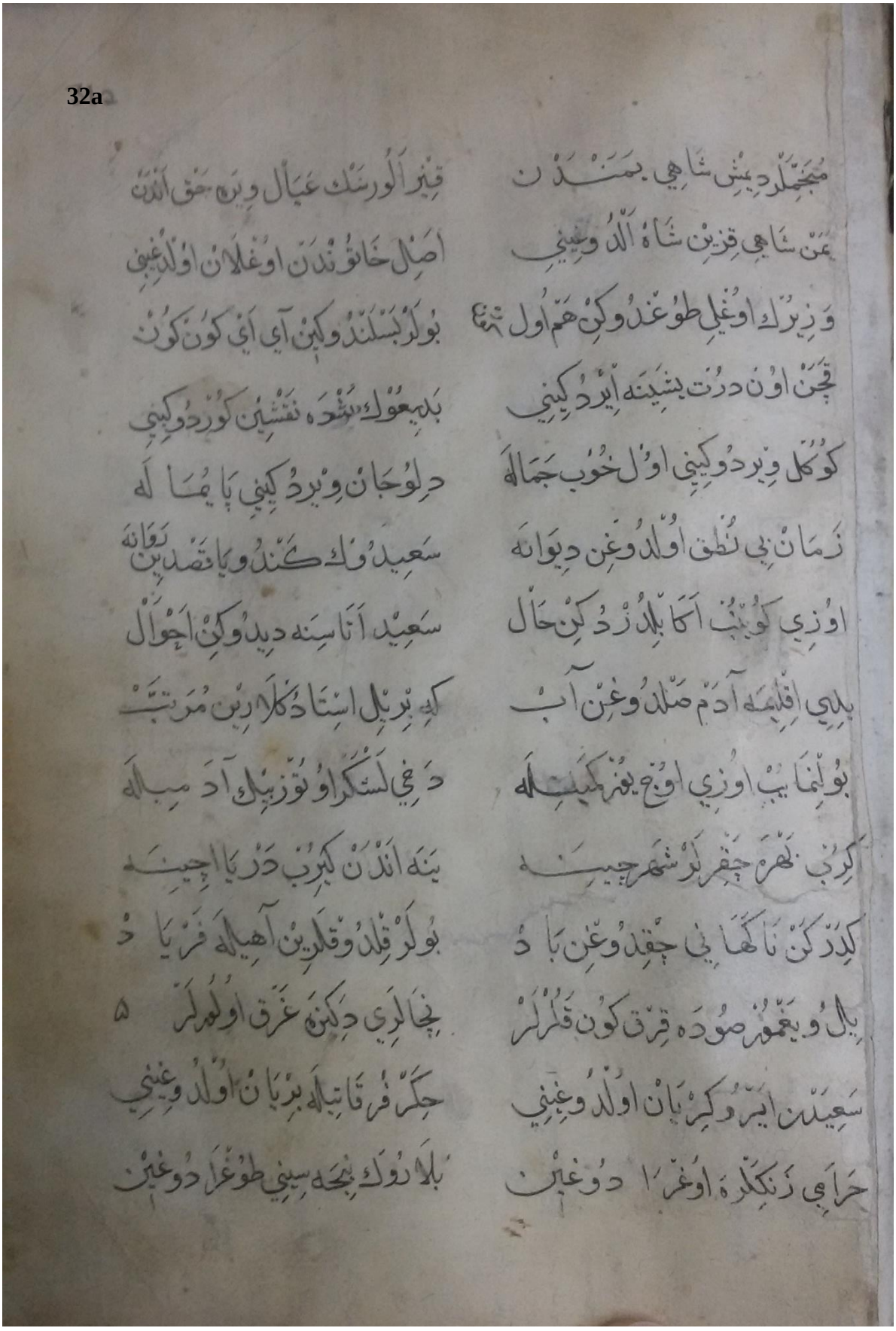

32b

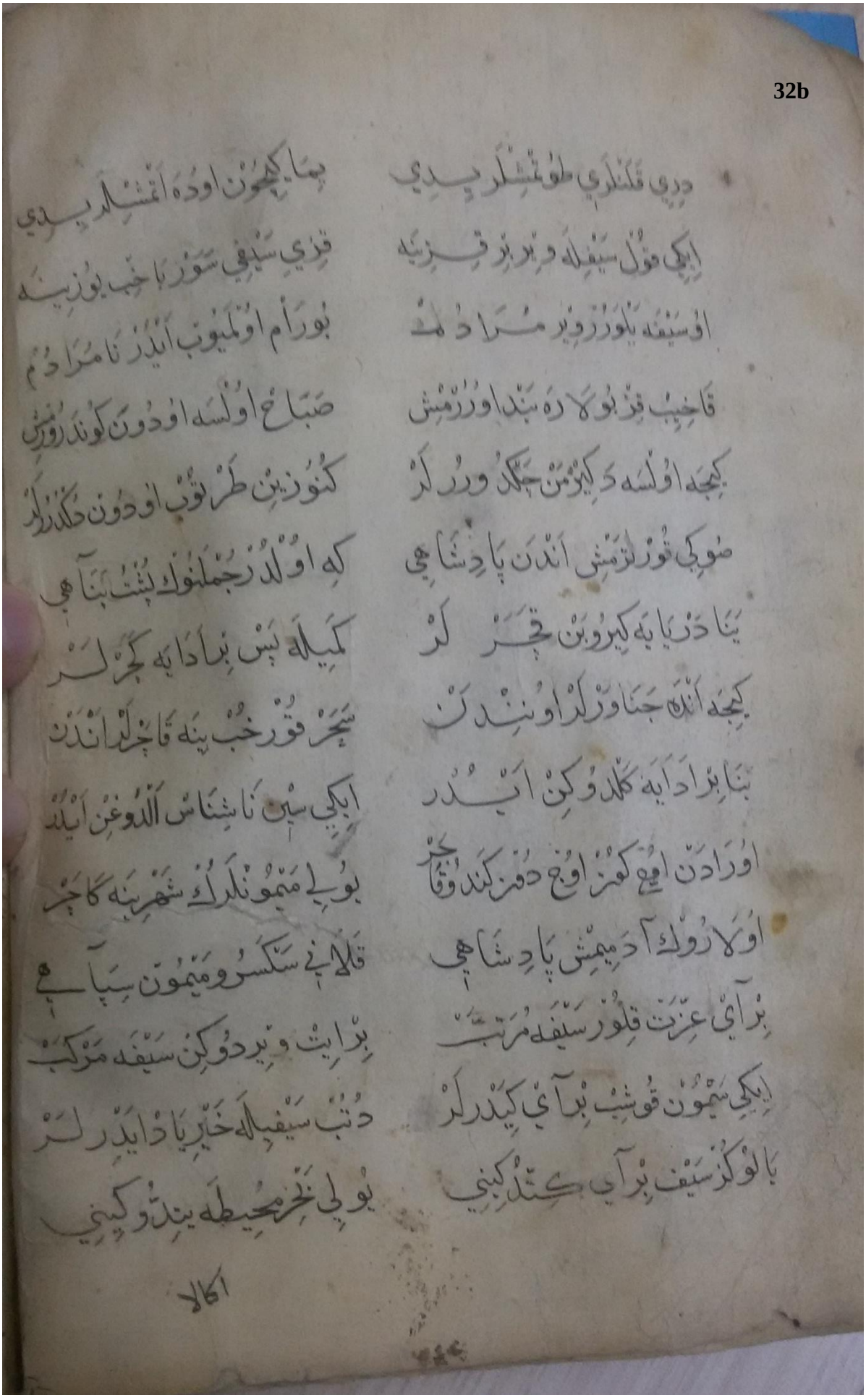

33a

اَكَالَا وَنْدَاَدَايِي دِيْرلَرِ عِشْ — زَرُوصَنْدَلْ كِهِ بِيْتَنْ اَوْلْ بِرِعِشْ
فَرِنْجَادَنْ قَجُوبْ طَاغَهْ اُولَاشِمْشْ — تَوَكُّلْ قِيلْبْ اَوْلْ قُوشَا لْشَمْشْ
كَتُوْرُبْ قُوشْ مُحِيطِي كَجْدُوكِينِي — وَارُبْ اَوْلْ اَثْرْدَهَايِي نَجْدُكِينِي
كِيدُبْ اَنْدَنْ نَجَهْ كُوْنْ اَجُوصُوسُزْ — وَارُبْ اَنْجِيْرِيدُوكِنْ دِيدِي يِشُوزْ
اَوْلْ اَرَادَنْ بَنِمْ قَاتُومَهْ كَلْدِي — طِلِسْمِمْ بُوزْدِي بَاكَاسَعْيِ قِلْدِي
بَرِيءِ اَوْلْدُورْ نِيزَهْ نَجْرَهْ كِيرْدُوكْ — كَلُورِيكَنْ صُوَاسِتِي مَارِكُورْدُكْ
نَهَنْكْ سَيْفْ قِلْدِي اِيكِي پَارَهْ — اِرِشْدُكْ بِرْاَدَايَهْ اِي بِنَكَارَهْ
اِيكِي اَيْ اَوْلْ اَدَايَهْ قَلْدُقْ — اَوْلْ اَرَادَنْ كِيدُبْ عُمَّانَهْ كَلْدُكْ
وَارُبْ دَايِمَهْ خَلْقُومْ اَوْلَدِي اَكَاهْ — قَوشْدُوقْ حَسْرَتَا اَلْحَمْدُ لِلّٰهْ
سَعِيدِي صَنْكَنْ شَهْرْمُزْدَهْ بُولْدِي — اَوْلْ اَوْخْتِنْ كِيمْ دِكْزْدَهْ يَاوُقْلَدِي
وَلَيْكِنْ اَوْلْ صُورَتْ كِيمْ عَاشِقْ اُولْمِشْ — يَانِنَهْ اِيكِي سَطْرْ يَازُوبْ بُولْمِشْ
دِيمِشْ آدَمْ بَدِيعُلْزْ يَا جَمَالِي — اَتَمْ دُرْسَارُوحْ اَغْلِي شَاهْ بَالِي
بَنِمْ شَهْبَالْ قَزِي بِيزِمْ كُلِسْتَانْ — اِرَامْ بَاغِي مَقَامْ سَبْزَهْ بُوسْتَانْ
حِكَايَتْ بُودُرَايِي سَرْوِ قَامَتْ — عَجَبْ سَنْدَنْ دَكُلْسَهْ بُوقِيَامَتْ

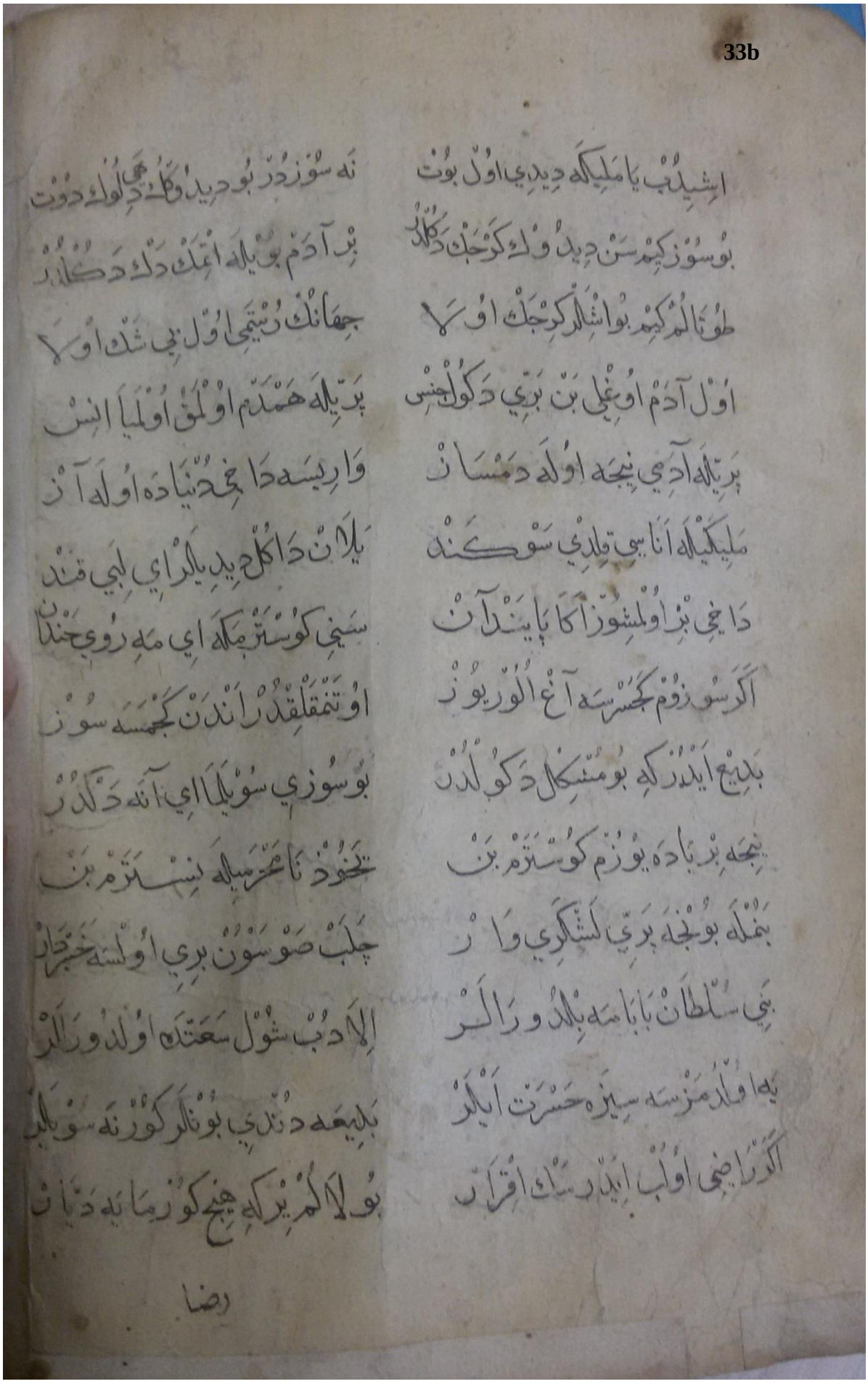
33b

34a

رضا یوزنه زیاده ویرمزلار اما ولیکن نه محال نه دل ارا ام
یکارلك خوذ قراری کتمیشدی اوزندن اختیاری کتمیشدی
شورشمه سیفه کوکل ویرمشدی که شوله اوزاوزندن وارمشدی
بخامه عشق الیدر طاشین اچین ولیکن عاقلیدی اول بوتی چین
ایلارو طوتدی نازین اول شکرلب کیدوکه دیر اخطومزوار آزدر شب
دوشکلر صالدلر تیز طوردیلر ملیکیله انابی دایمی کندی
یوزیکیم اویا فکری خیالی اویماذی اوبدیع الجمالی
بدیع اوده یتامز طوردیلر و چقب باغ اچینه کیدرایلارو
کوردلر چادرا چنده بنا اولمش بدیعه قلمدی نامو سیله اوده
کوردلر ایکی کتلر خوب صورتلو ملاحتاو شرین سوزلری طاتلو
ملکه راول پری آدم دکولدی به جنتدن کلمز تزوناه کلمز
کوکل ویرمشدی کوردکده اول بوکز کوردی که برحسن مشکل
صناسین یوسفی ثانی جواندر بکلی خوبلرولک خانی جواندر
کوزی سیفه دیلبلر قلمشدی ولیکن یینه غیرت قلمشدی

34b

اوزيني سيفه كوسترمدي بنا چار — زيره عشقيا له اولمشدي كرفتار
وليكن عشوه غنجي وناز ي — ايلار وطوتدي كوزبوحقه بازي
ايلني يوزينه طوتدي شريفه — همانه قلدي برنازك لطيفه
كه نيلر بوارا ده بويلا نجي — يه سلطان قيزن الورمي ديانجي
چو معشوقدن بوسوزلر اولديندا — همانه سيفي بينه قلدي شيدا
باش اورب سيف ايدر بردرتلوا — ددي اغلا يواي قاف پادشاهي
الوك كيدر يوزكه قلمه بر ده — كه كوكلوم قيدي عشقوك برنظره
بيوزرسك ديم برچ كلا يجي — جواب شكر دلبندن كلدي آيجي
عجبدر بونلر ولك بوعشق بازي — كوكل ويره قياله غير تاله نازي
ددي سوزك نه بنك نه ايشك وار — كلا جيمك نه بكانه جنبشوك وار
سن آدم اوغلني بن پري قيزي — يوري كيت ايشوكه اجتمه يزي
دونب سيف ايدر اي دولتلو شاهم — انك حقيكه اولشدر بنا هم
يه حالم سركذشتمدن بنم يل — بكا قل مرحمت كوزم ياشين سيل
حلال اولسون سكا قانوم يه الدر — نخوت ميل ايتسه كه بيني كولدر

35a

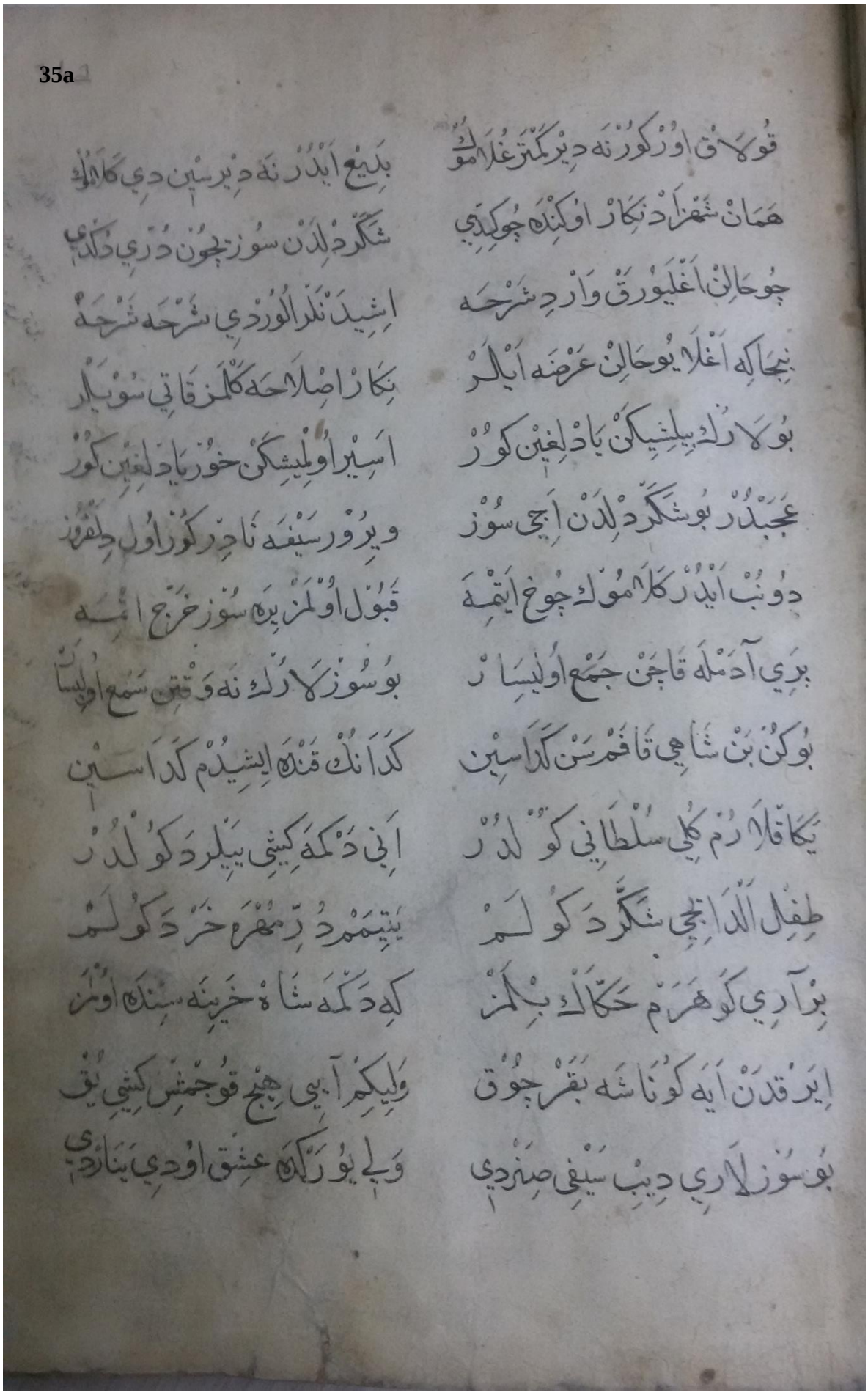

35b

زیره عاشقلره اولما یجق نا ـ ز
کرك معشوقنك قدری اوله ناز

شکر لب برطریقه سوزه بشالر
کولرجه یوزه کوز لرسوزه بشالر

که یقدر آدم اوغلنه وفا دیر
نه دکلو کورسه معشقدن جفا دیر

لجالر عشق دریاسنه یوزدی
مرادینی بولیجق ینه یوزدی

لجالر عشقه اول اولدی بدنام
صوکنده اولدی دعویسی ینه خام

زیره ادم بی وفا تیر اوصانور
سور معشوقه کوکل ویرد صانور

شول سرك کیب اولور عاشق ادام
بولیجق اوصانور آیلور اولدم

سن ادمسین برخیالی حقه بازی
صناسین برخیالی حقه بازی

نه عاشقدر که اول عشقدن اوشانه
اکر بوتن اولا اکر اوشانه

ولی عاشق اولور عشقنده قایم
دون کون معشوق آدی دلده قایم

نه عاشق قایورر دنیا غمندن
خلاص اتمز کوزین یاشی ثمندن

سنك کر کرجکسه سرکذشتوك
کان طوتمه که مقصود ایر شتوك

ولی قورخم صوکی یالان اولاسین
اکر اولك بنجه کمنا لان اولاسین

بوفی دیرینه بشالم غنجه نازه
کبر طوتن کیب اول سرفراز ه

ددی

36a a

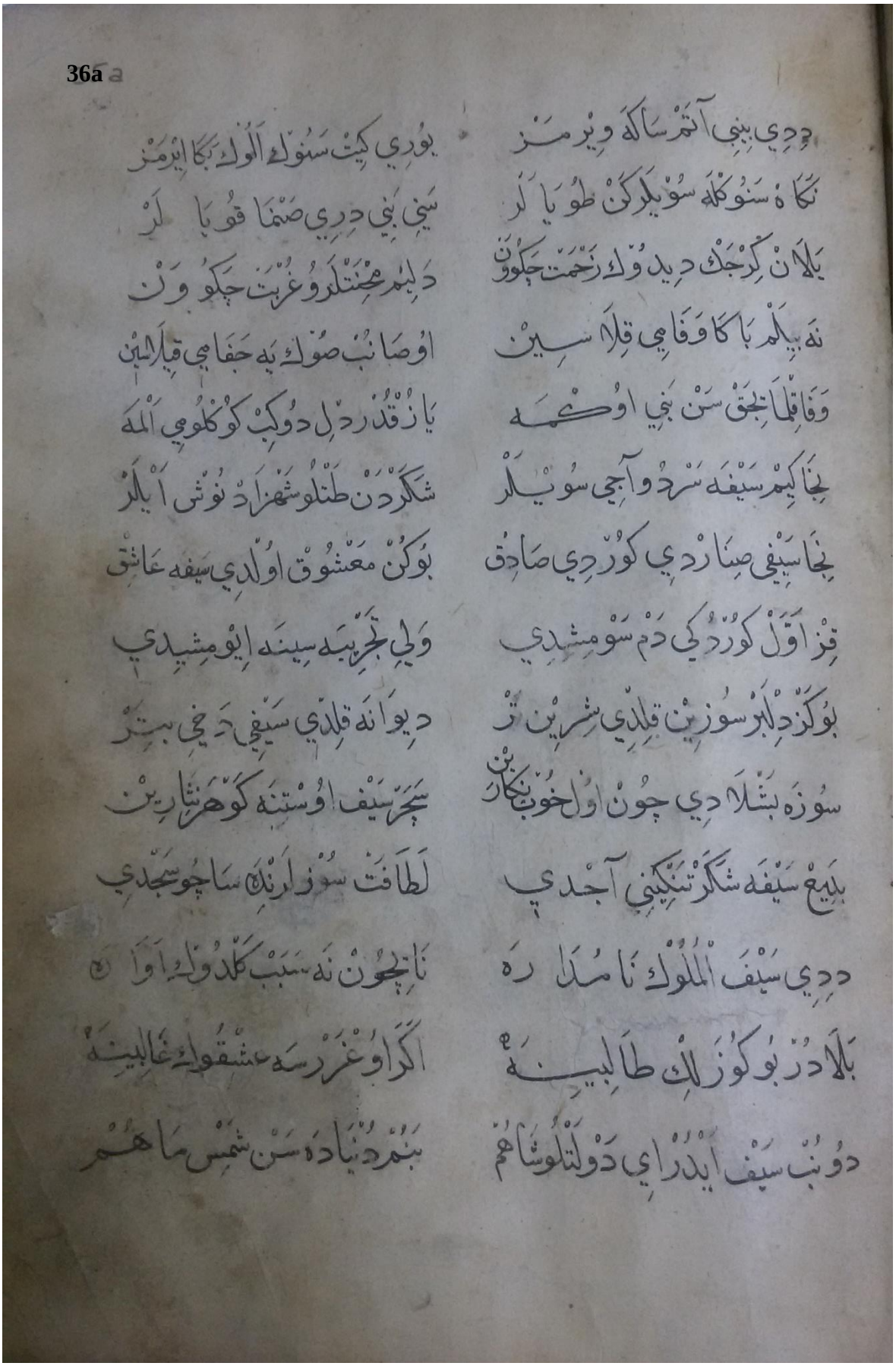

دِدِي بِنِي آتمز ساكه ويرمز
يودي كيت سنوك الوك بكا ايرمز

نكاه سنوكله سويلركن طويا لر
سني بني دِدِي صنما قويا لر

بلاان كرجك ديدوك زحمت چكورن
دليم محتلر وغربت چكورن

نه بيلم باكا وفامي قلاسين
اوصانب صوك يه جفامي قيلاسين

وفاقلما بحق سن بني اوكمه
يازقدر دل دوكب كوكلومي المه

بخاكيم سيفه سردوآجي سويلر
شكردن طتلو شهزاد نوش ايلر

بخاسيفي صنا ردي كوردي صادق
بوكن معشوق اولدي سيفه عاشق

فزاقل كوردكي دم سوم شيدي
ولي تجربه سينه ايو مشيدي

بوكزدلبر سوزين قلدي شيرين تر
ديوانه قلدي سيفي دخي بتر

سوزه بشلادي چون اول خوب نگارين
سحر سيف اوستنه كوهر نثارين

بديع سيفه شكر تنكيني آجدي
لطافت سوزلرنك ساچوسجدي

ددي سيف الملوك نامدار ه
ناچون نه سبب كلدوك اوا ه

بلادر بوكوزلك طالبيسنه
اكراوغرسه عشقواغالبيسنه

دوندب سيف ايدراي دولتلو شاهم
بنم دنيادة سن شمس ماهم

36b

وَلِي بَنْدَن بَكِي چُونكيم كورَاسين
سَوِيب اَنِي بَنُمْ تَرْكُمْ اُورَاسين

اَكَرَامْ اُولسَه جَنَّتْلَرْ حُورِيسين
بَكَا عَرْضَه اِتسَلَرْ هَرْكِيزْ بِرِيسين

بَدِيعْ اَيْدُرْ بُوسُوزَه وَارِي اَنْدُكْ
كَه بَنِي بَغْلَيَه بَنْدَاوْلَه بَنْدُوكْ

دِدِي سَيْف اَنْدَ اِتجَارَمْ تَكْرِيه بَنْ
كَه سُوزْمَكَه قُومَادُومْ يَا بَنْ

اِتجَارَمْ اَنْدَ عَرْشَه كُورْسَه لَوْحَه
دَاخِي آدَمَه وُشِيثَه وُنُوحَه

اِتجَارَمْ اَنْدَ بَيْتَ الْمَعْمُورْ تجُونْ
عَرَفَاتَ كَعْبَه مُوسِينَكْ طُورْ تجُونْ

بِحَقِّ دُوزَخْ جَنَّتْ مَدِينَه
مُبَارَكْ مَكَّه وَاسْلَامْ دِينَه

دَاخِي قُدْسِي مُبَارَكْ حُرْمَتِجُونْ
يِرُوكُوكْ آيْ كُونَشْ عَزَتِجُونْ

اِتجَارَمْ اَنْدَ آدَمْ وَخُشْتِجُونْ
اِتجَارَمْ اَنْدَ مَرْيَمْ عِصْمَتِجُونْ

خَدِيجَه عَايِشَه نُوكْ يُوزِي صُوبِيجُونْ
اَرِي فَاطِمَه نُكْ كُوكْجَكْ خُوبِجُونْ

اِتجَارَمْ اَنْدَ اَيُّوبْ صَبْرِيجُونْ
اِتجَارَمْ اَنْدَ آدَمْ قَبْرِتجُونْ

اِتجَارَمْ اِسْمَعِيلْ تَوْفِيقِنَه اَنْدَ
دَاخِي جَرْجِيسْ تَحْقِيقِنَه اَنْدَ

اِتجَارَمْ اَنْدَ يَحْيَى عِصْمَتِجُونْ
زَكَرْيَا نُوكْ قَبُولِي حُرْمَتِجُونْ

اَنُوكْ حَقِّي كَه دَاوُدْ وُسُلَيْمَانْ
دَاخِي اَنْلَرْكَه عَدْلِ اِيتِمِ مُسْلِمَانْ

37a

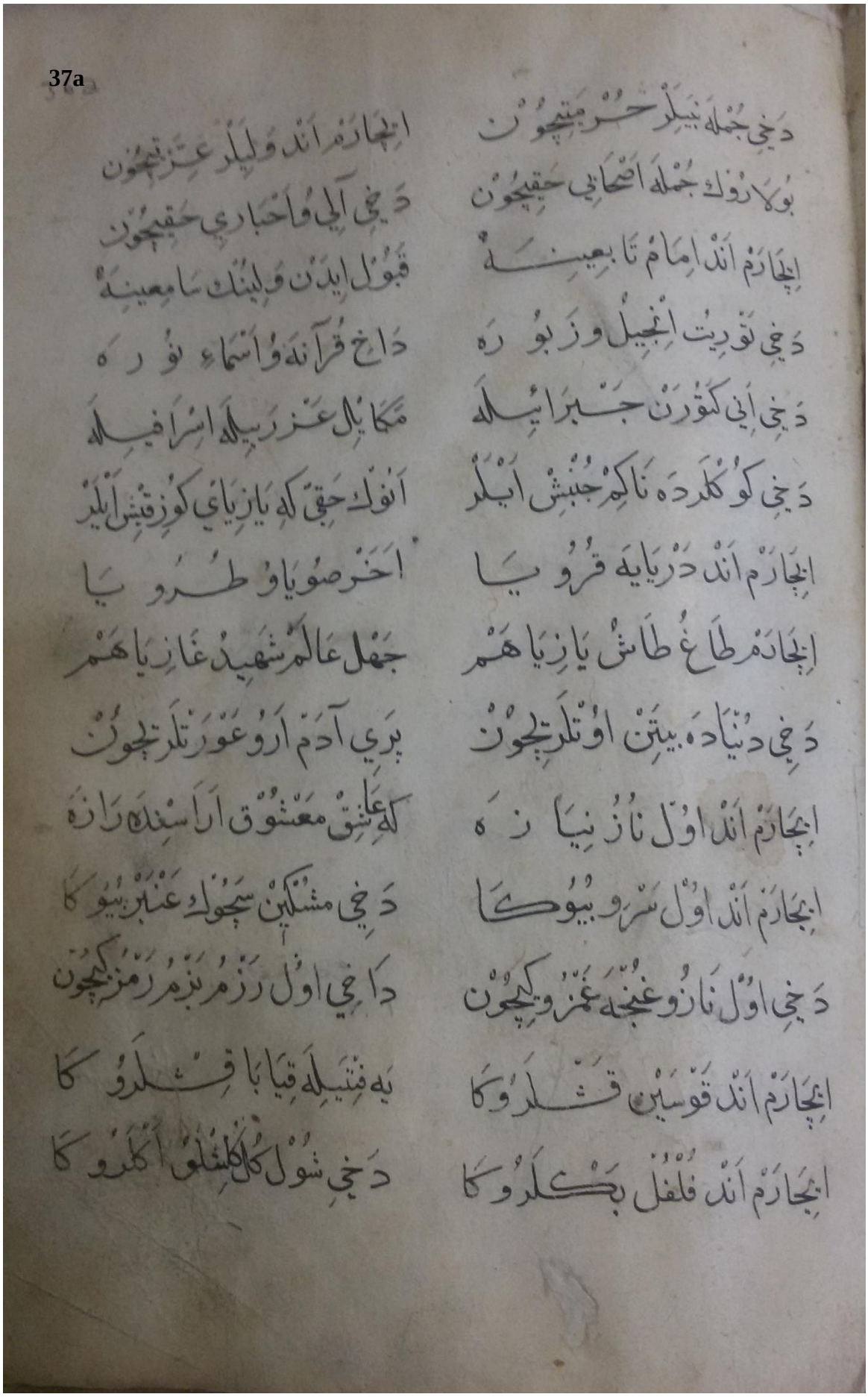

دخی جمله نیلر حور میچون — انجارم اند ولیلر عزیز میچون
بولارون جمله اصحابی حقیچون — دخی آلی واحبابی حقیچون
انجارم اند امام تابعینه — قبول ایدن ولینک سامعینه
دخی توریت انجیل وزبوره — داخ قرآنه واسماء نوره
دخی ایکی کتورن جبرائیله — میکائیل عزرائیله اسرافیله
دخی کوکلده ناکم جنبش ایلر — انلرک حقی که یازیایی کوزقپش ایلر
انجارم اند دریایه قرویا — اخر صویاوطرویا
انجارم طاغ طاشی یازیاهم — جمله عالم شهید غازیاهم
دخی دنیاده بیتن اوتلر بچون — پری آدم اروعورتلر بچون
انجارم اند اول نازنیانره — که عاشق معشوق اراسنده رازه
انجارم اند اول سرو بیوکا — دخی مشکین سچوک عنبر بیوکا
دخی اول نازوغمزه کیچون — داخی اول رزم بزم رمز کیچون
انجارم اند قوسین قشلروکا — یه فتیله قیابا قشلروکا
انجارم اند فلفل بکلروکا — دخی شول کل کلشن اکلروکا

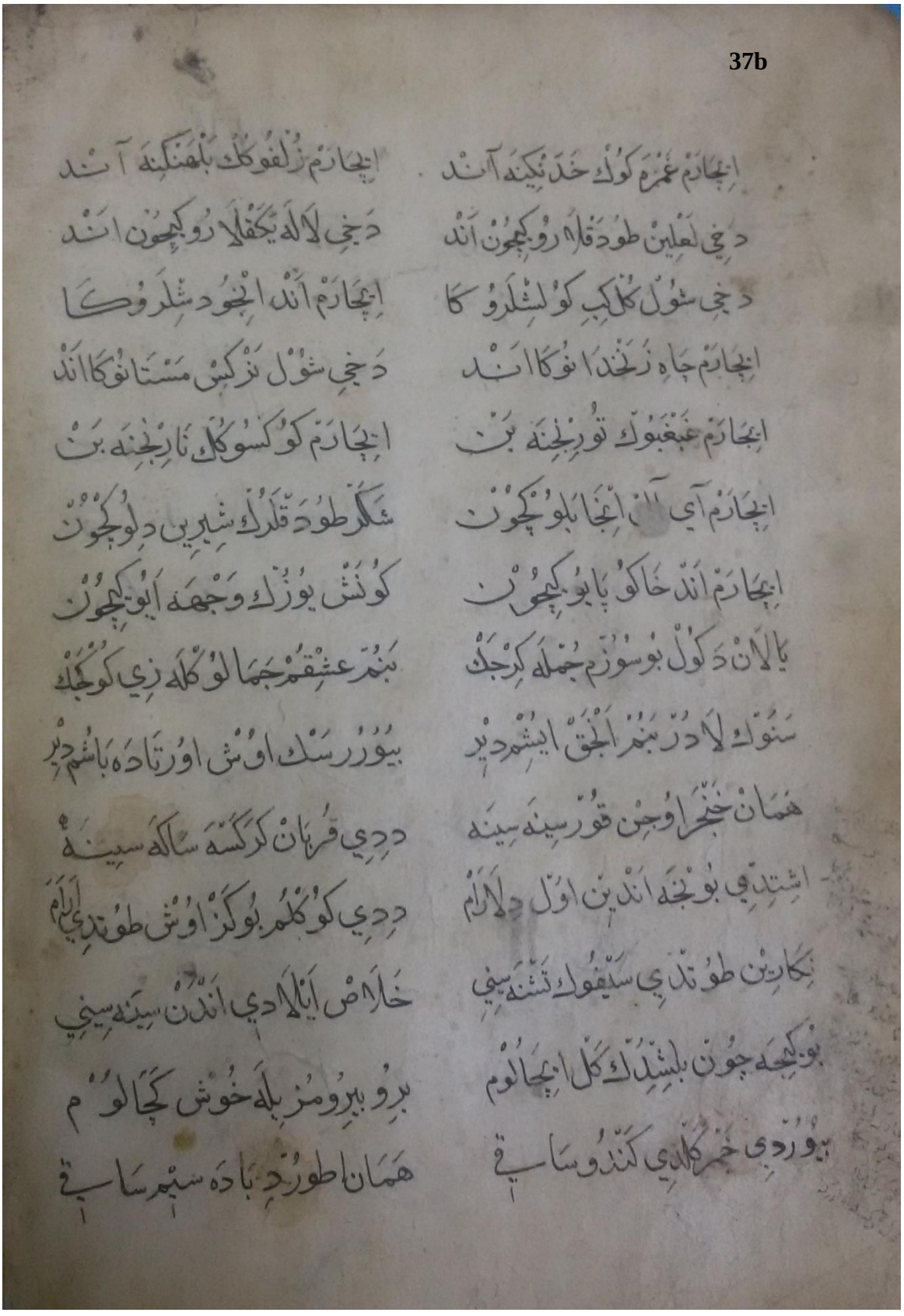

37b

ایچارم غمزه کوك خدنکنه آند — ایچارم زلفوکك بلهنکنه آند
دخی لعلین طودقلار وکیمون اند — دخی لاله یکفلار وکیمون اند
دخی شول کلکب کولشلرو کا — ایچارم اند انجود شلروکا
ایچارم چاه زنخدانوکا اند — دخی شول نرکس مستانوکا اند
ایچارم غبغبوك تورنجنه بن — ایچارم کوکسوکك نارنجنه بن
ایچارم آی آن انجابلوکیمون — شکر طودقلرك شیرین دلوکیمون
ایچارم اند خاکو پابوکیمون — کونش یوزك وجهه ایوکیمون
یالان دکول بوسوزم جمله کرچك — بنم عشقم جمالوکله زی کوکچك
سنوك لادر بنم الحق ایشم دیر — بیورسك اوش اورتاده باشم دیر
همان خنجر اوجن قورسینه سینه — دیی قربان کرکسه ساکه سینه
دیی کوکلم بوکزاوش طوتدی آرام — اشتدی بوجه اندین اول دلارام
نکارین طوتدی سیفوك تشنه سینی — خلاص ایلادی اندن سینه سینی
بوکچه چون بلشدك کل ایچالوم — برو بیرومزبله خوش کچالوم
بیوردی خمر کلدی کندوسایی — همان اطوردی باده سیم ساقی

38a

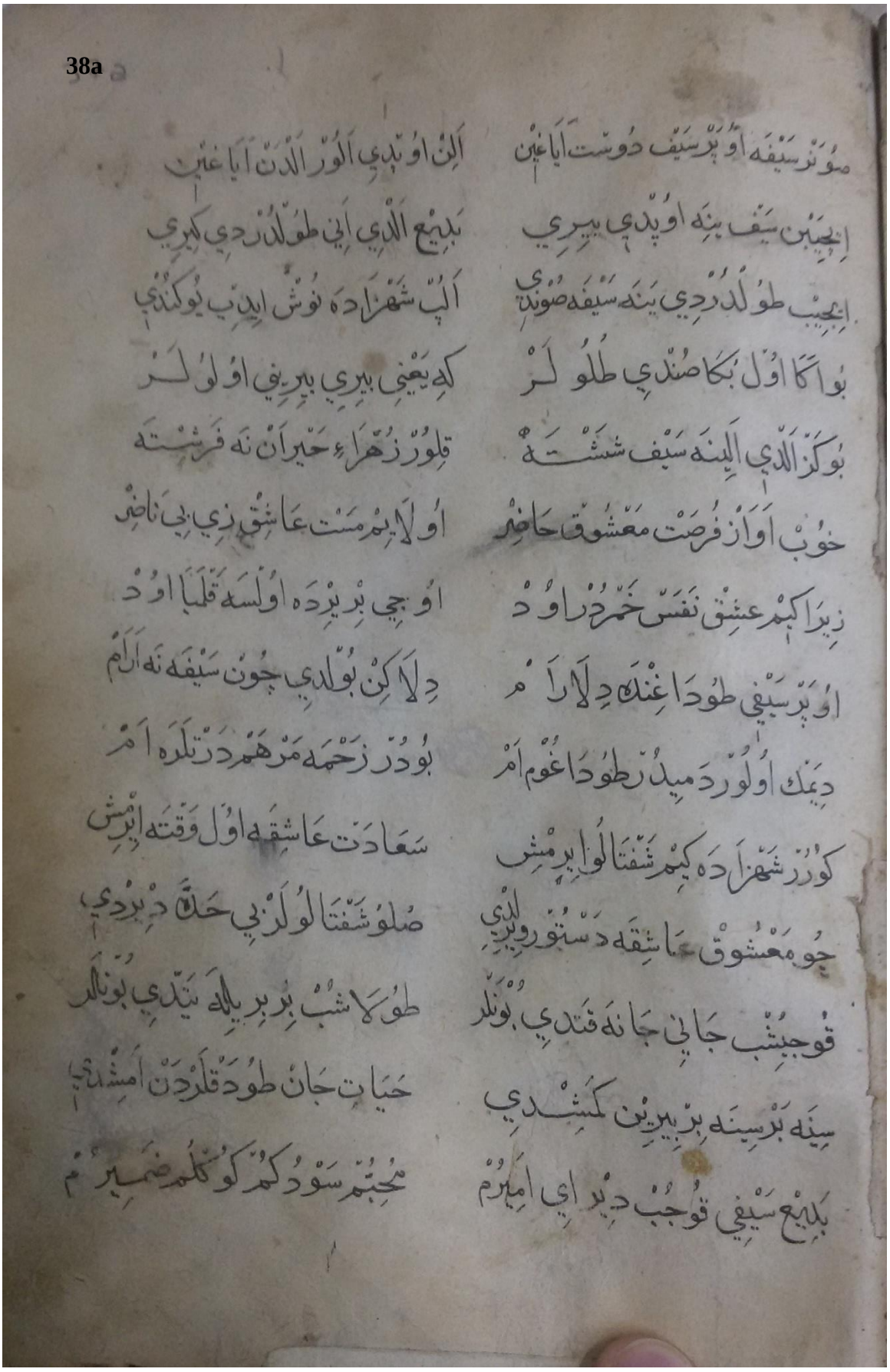

38b

بنمجون بونجه زحمتلر كه كورردك — شوطتلوجا نجوغازك تركين اوردك
بني سنجليين كيم خوش كوريسر — يه عشقم جورنه ثابت طوريسر
جنم حق قورسه ديري قلمزن — جفا لردن وفاي حق قيلمزن
چود كلرسيف لطفن بوكلامك — شاهم ديرسن سنك كمترغلامك
زمان بربري شفتالوله طوياكر — بواكا اول بكا حالمي سويلكر
ديرا وّل صورتي سودوكني سيف — سفر قلمق لغه ايودوكني سيف
چريله چين شرينه يتدوكني — مينه كيرب دكيز غرق اندوكني
دخي اول زنكلر اوغراد غني — چريسن كندونك طغراد وغني
خلاصين ناشناس زنكلردن — يلانقوش قرنجه جنلردن
كلوب كوشكه پري اولدردوكني — ملياكه خاتوني كولدردوكني
نهنكي اولدرب عمانه كلدم — سراندي به كلب اوش سني بولدم
بديع شهرزاده يا ايدرز بكوم سن — بنم سن اوش بوكون دن هم سنك بن
اون اوچ يلدركه عشقمه يلرسين — جلابدن دون كون بني دلرسين
بوحالي دوشته بن چوخ كورمشم در — ساكه كوكل انوكجون وبرمشم در

اكرنا

39a

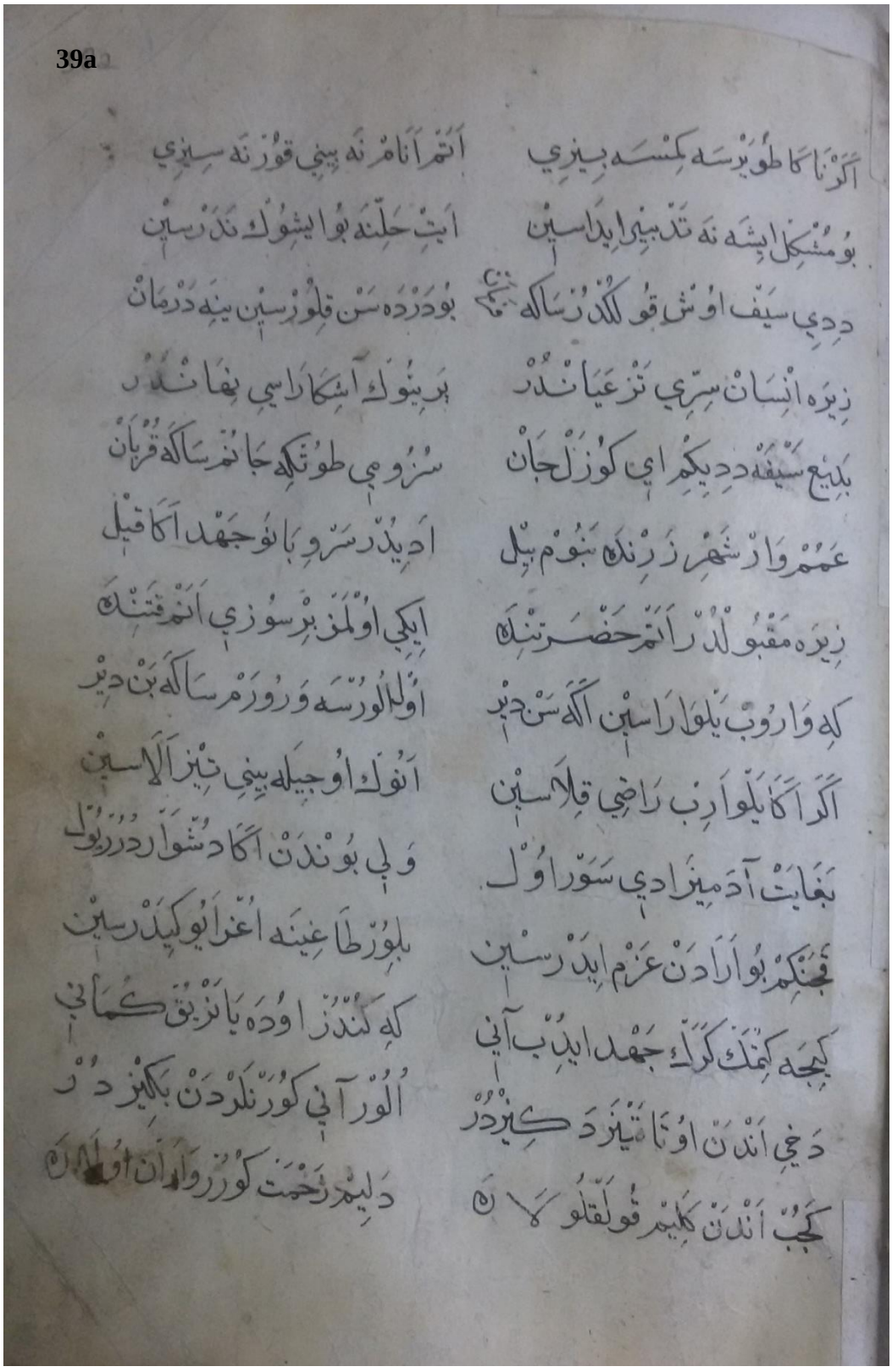

39b

كورر اندن اوتا ميمون شهرين — دخي اندن اوتا دور شهرزرين
درد ي سيف اي نكار مرنيدا ايم بن — يولوكا جاني قربان ايدا ايم بن
بن آدم اغلنه اشبو نجه درد بند — نجه كوستاره سين اي لبلري قند
مكر بن بنده دن نفرت طوتر سن — انوكجون بني اولاره اترسين
دويا مزم اولورم اول يوله بن — اوكوكده جان فدي قلسم نولا بن
بوني ديب چكر خنجر اوزينه — بليغ اوكنده كه اولره كند وزينه
بليغ تيز خنجر بن الدي الندن — نه سوز كلدي كور اول شكر دلندن
ديراي جانومه جان دردومه درمان — بوكوكلوم تخته سنسن سلامان
حرام اولسون بكا ارسندن اوزكه — بنم سنسن انان آخر بوسوزكه
مبارك باشوكيحون كيرجكم بن — انان زيره سنوك بنون بنم سن
بغايت قورخوز حمت وار بوله — ساغ اولنلر وار رهشتاد يله
انوزيلغي قورودن الي صودن — كيدن قورتليا خوف قسودن
وليكم هيچ ملول اولما بكوم سن — ميني برعفريته ويرب ديم بن
طيوكي كجه بوبنده كنوله — سحر اول شهرزرينه يتورده

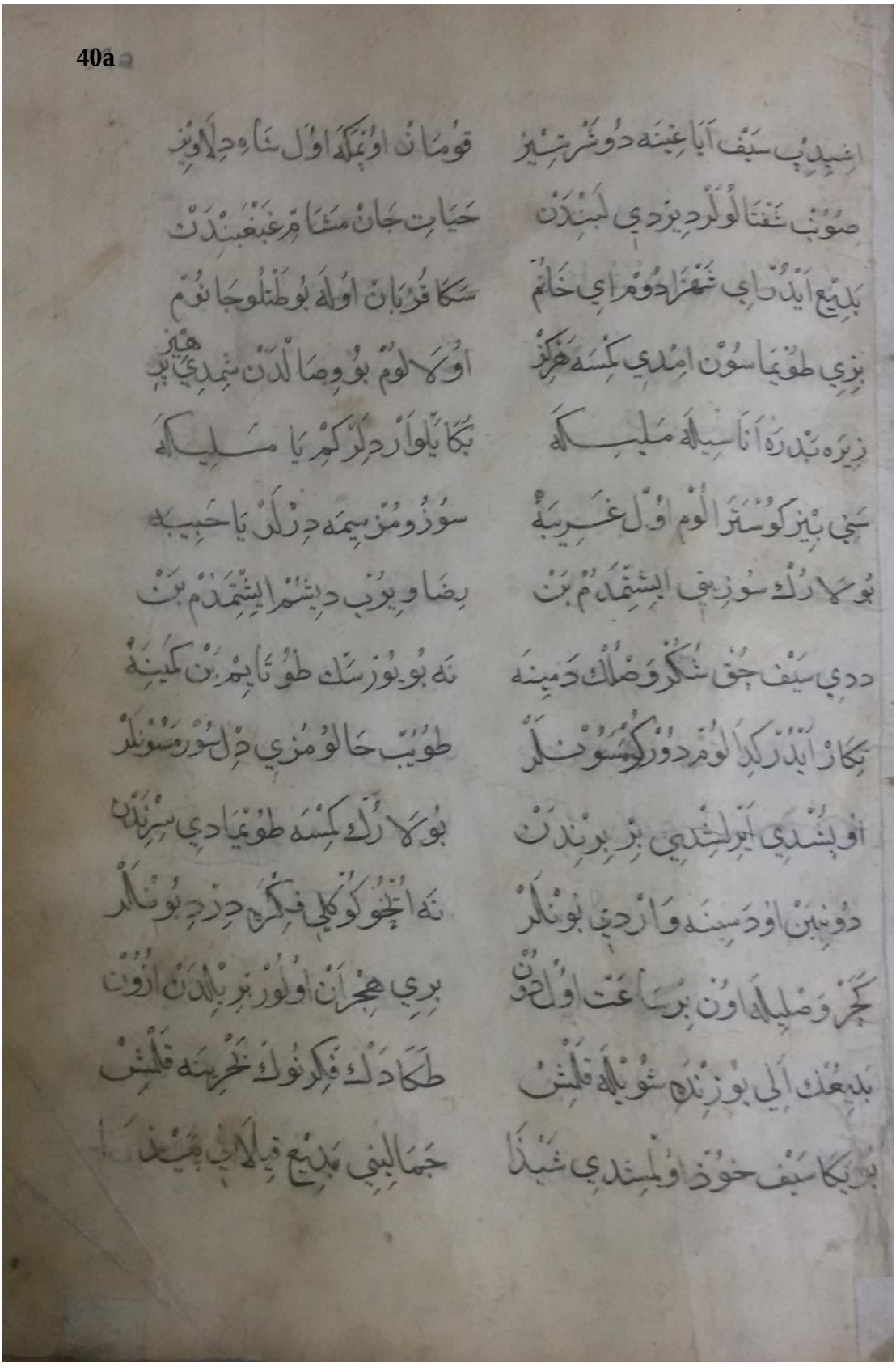
40a

40b

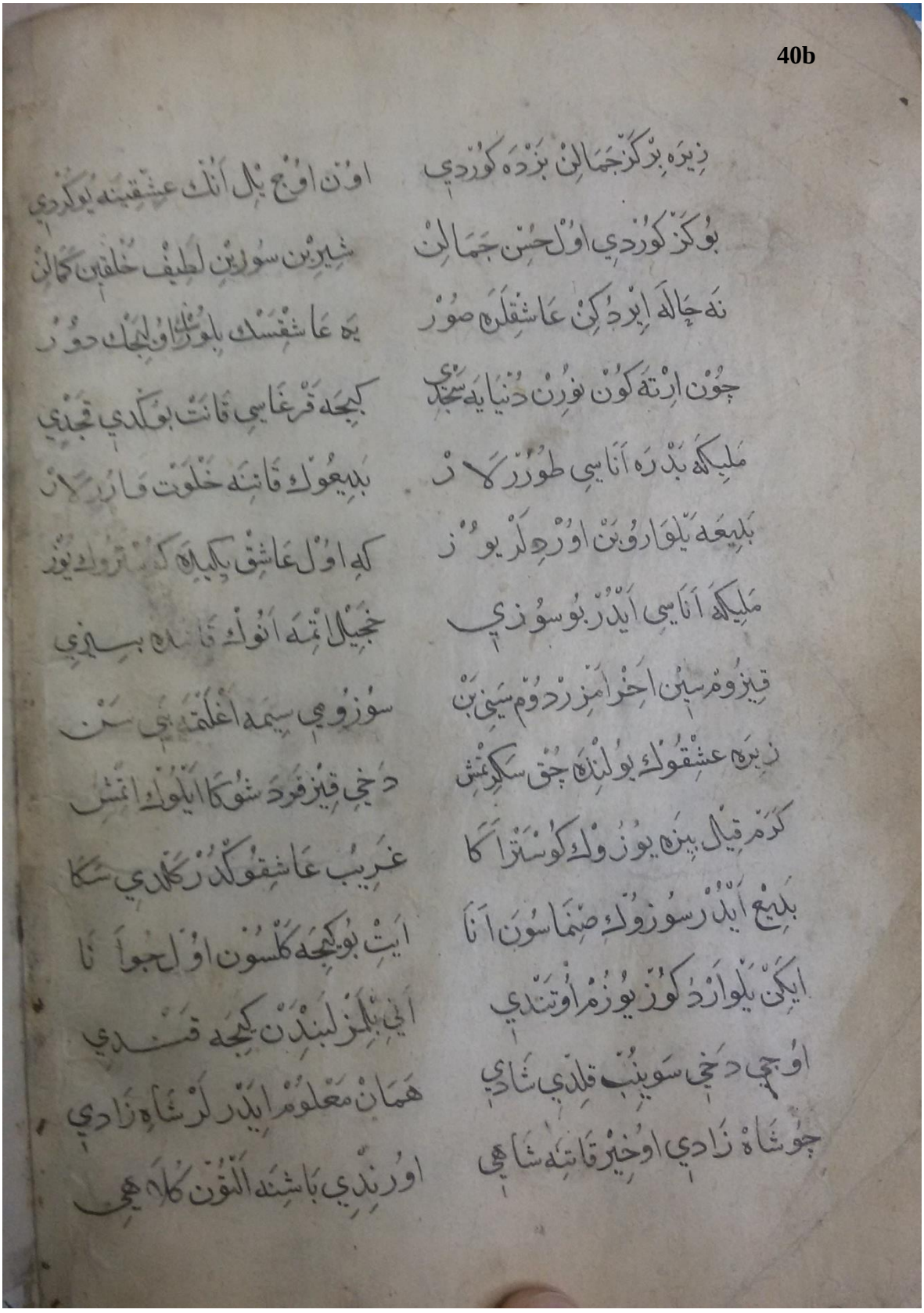

41a

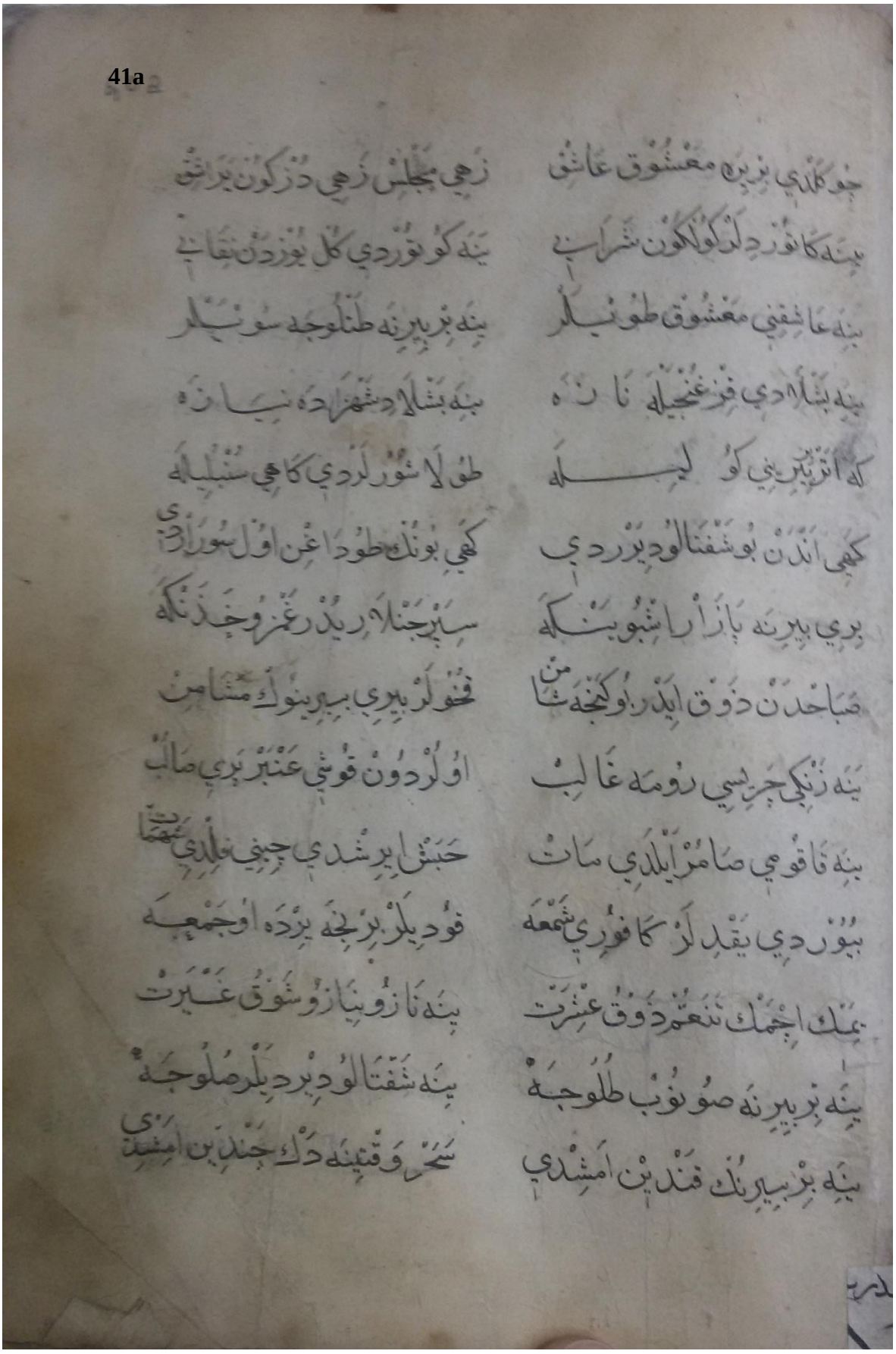

41b

يَنَه سُوْيلَشْدِلَرْ طَتْلُو كَلَامِي — بُو اَكَا قِرَنْق اُوْل بُونْك غَمَامِي
يَنَه شَكَّرَا مشْمَكْدَر طُوْدَقْدَنْ — اُوْ پُشْمَكْدَر اَسِرْ مَقْدُر يَسْلَقْدَنْ
شَكَّرْ لَبْدَنْ بُو لَاشْدِي يَارَه يَاشَه — دِمَاغَه چِقْدِي طَادِي بَالَه بَاشَه
قِيَاس ايْتْ اَنْلَرْلَك ذَوْقِن دِيمَك — اَغْزِ صُولَنْدِي چُونْ شَكَّرْ بِيمَك
يَنَه زَرْ تَاجْ اُوْرِنْدِي بَاشَنَه كُوْن — جِهَانْ نُوْر طُولْدِي سُوْرَلْدِي قَرَه
يُوْرْدِي بَانُوكِيمْ سُلْطَانِي دُرْقَاف — اُوْ كِينَه كَلْدِي عِفْرِيتْلَر چَكُوْبْ صَاف
دِدِي بِرْ عِفْرِيتَه سِيْفِي كِتُوْرْ كَلْ — بُو دَمْدَه شَهْرَزَرِّينَه يِتُوْرْ كَلْ
بَنْزَبِرْ عِفْرِيتُوْك بُوْيِنِنَه شَهْرَازَدْ — بُو لَارُوْكَاكَه قَلُوْرْ چُونْ خَيْرَاَبَادْ
دِدِي عِفْرِيت كَه قُوْرْخَمَه يُوْم كَزُوْكِي — بَنِي بَرْلَه طُوْتْ بُوْدَم سَقَلَه اُوْزُوْكِي
هَمَانْ سَاعَتَدَه قَلْخَبْ اُوْجَدِي عِفْرِيت — بِنَجَه طَاغْ يَازِي دَرْيَا كَجَدِي عِفْرِيت
كَجَا بُوْلَه ثَلَثْ قَالُوْبْ عِفْرِيت اِيرْدِي — اُوْل اَلْتُوْن شَهْرِنَه سِيْفِيلَه كَرْدِي
كِيدَرْ عِفْرِيتْ يَالُوْكَزْ قَلَدِي شَهْرَازَدْ — كُوْرْ بِرْ شَهْرِ زَرِّينْ اُوْلُو بِنْيَادْ
كَشْ اَلْتُوْنَلَه شَهْرُلَه يِبُوسِي — دِيوَارِي بَارُوسِي بُرْجِي قُوسِي
جُوغِيدِي شَهْرَاچِنَه بَاغُوسْتَانْ — كَه هَرْ بَاغْ اَجْرَه جِشْمَه جُوقْ كُلْسْتَانْ

42a

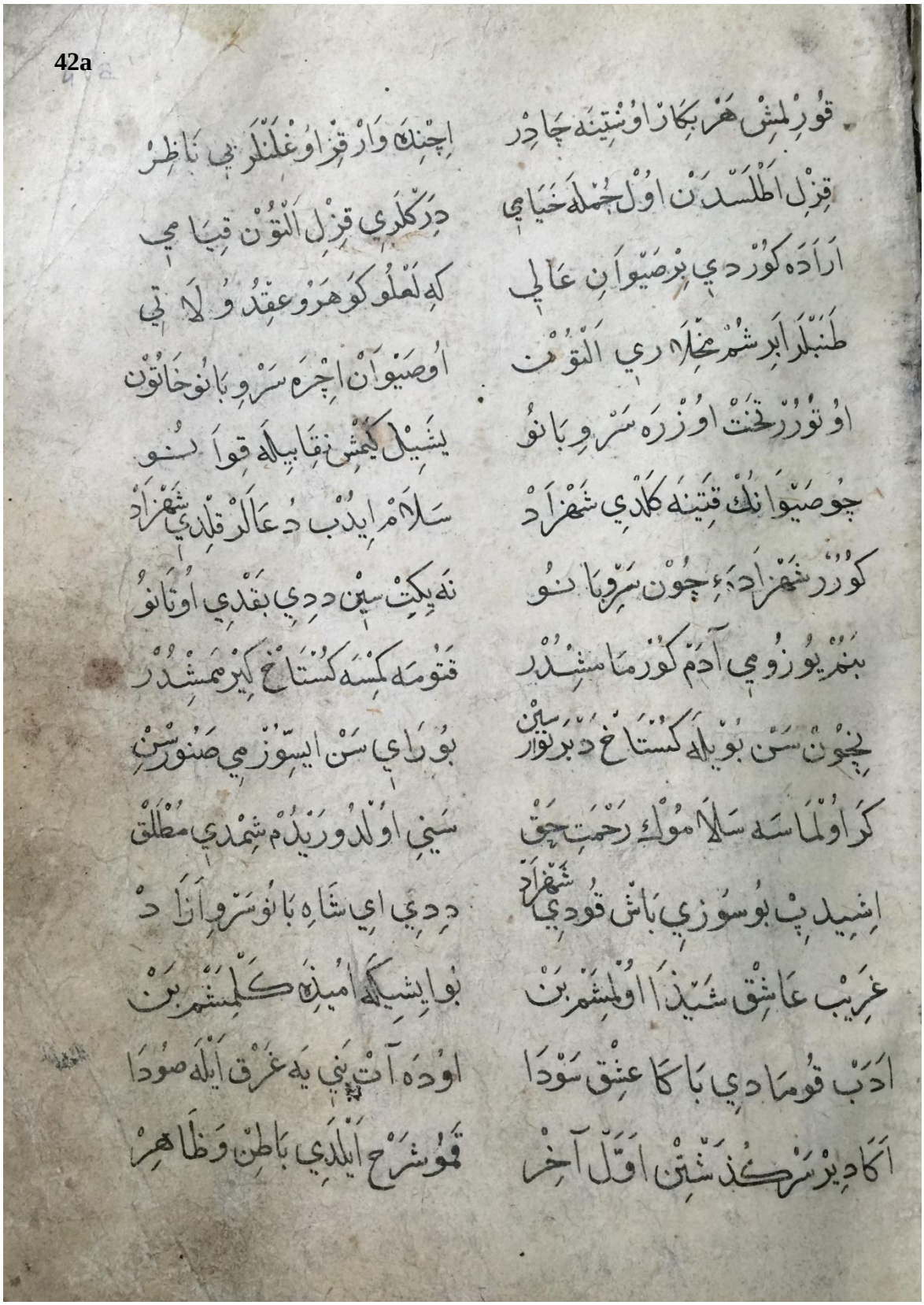

42b

اِشیدُب بانُو دیریکت دِلوُك طوُت
نه حاصِل ساکه بوُزحمتدن اوسکو

زیره سن آدم اَدمدَه وفا یوُق
دَکلدُر سوُکیسی باقی جفا جوُق

چوُن اِشتدِی بوُسوُزی سَیف سوُدان
بِرآه اِتدِی وُبیره دوُشدی غطان

دَلوُکبی طوُنینی قلدی یاره
اَیقدَن دوُشدی عقلی کیدی یاره

مکَر سیفی صنَردی سَروِ بانو
کوُرَر کیمسه عشقی کرجك دیر اِنانو

زیره کلمَزدن اوُلك سیفوُلك شفیعی
که بلدُر مشدی بانو بدیعی

دوُنیدَن سَروِ بانودِی یا سیف
بوُعشقوُکدن هلاك اوُلمق سکا حیف

مَلوُل اوُلماسکا یاردیم ایدالوُم
ایرام باغینه سوُکه کیدالوُم

نه دکلوُ ساکه اوُلدن زحمت اُلدی
قیوُرمَز صُلکه چونکیم رحمت اُلدی

زیره باکا کلنجیدی بوُجوُرُوك
چوُ کلدوُك زحمتی کوُ ترلدی دورُك

دوُریشمَز ساکه کوُلوُك دِلایکن
اَلنجه ساکه دیر سیغر بالایکن

اِشیدُب سیف یره قودی یاشین
کلوُبن سَروِ بانو یلدی یاشین

بوُرسمه کلدی راویدن روایت
بنه نقل اوُلدی اَندن بوُحکایت

اوُخیوُ بر عفریتی بانو دیراکا
که بوُبکیت اوُغلدُر شمدی بکا

بودم

43a

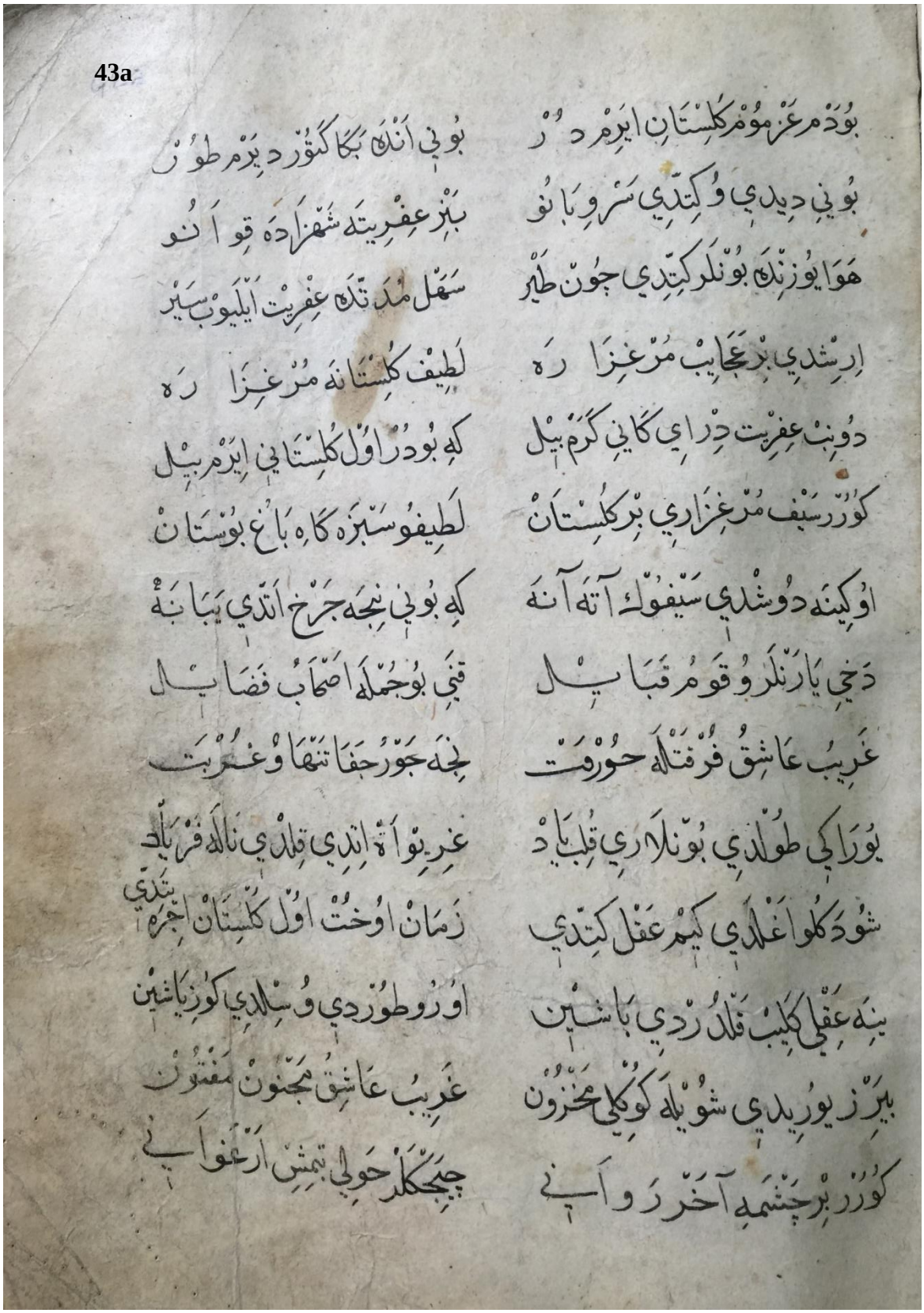

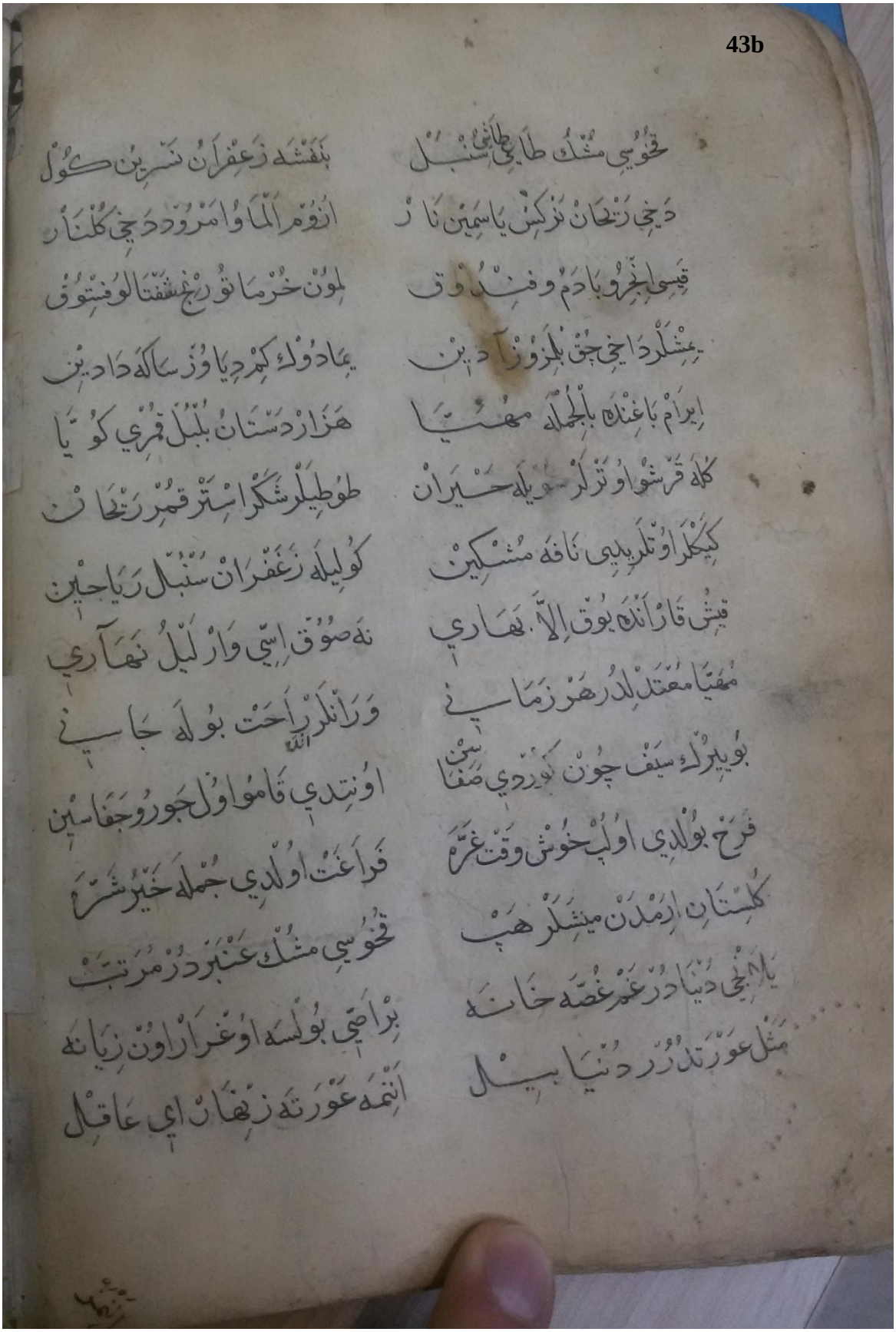

43b

قوی مشک طاقی سنبل — بنفشه زعفران نسرین گول
دیخی زنخان نرگس یاسمین نار — انوم الما وامرود دیخی گلنار
قیسی انجر و بادم و فندوق — لمون خرما تورنج شفتالو فستوق
یشلر داخی چق بلرو زاده بن — یماد ولک کمدیا وز ساکه داده بن
ایرام باغنک بالجمله مهنیا — هزار دستان بلبل قمری کویا
کله قرشو اوترلر سویله حیران — طوطیلر شکراشتر قمر زنخان
کیکلر اوتلر یلی نافه مشکین — کولیله زعفران سنبل ریاحین
قیش قار انله بوق الا نهاری — نه صوق ایسی وار لیل نهاری
مهنیا معتدل در هر زمانی — ورانلر راحت بوله جانی
بویرلک سیف چون نوردی صفاسین — اونتدی قاموا ول جور وجفاسین
فرح بولدی اولب خوش وقت غرم — فراغت اولدی جمله خیر شرم
گلستان ارمدن مینشلر هپ — قوی مشک عنبر در مرتب
یالانچی دنیا در غم غصه خانه — براچتی بولسه اوغرار اون زیانه
مثل عورتدر دنیا بیل — انمه عورته زنهار ای عاقل

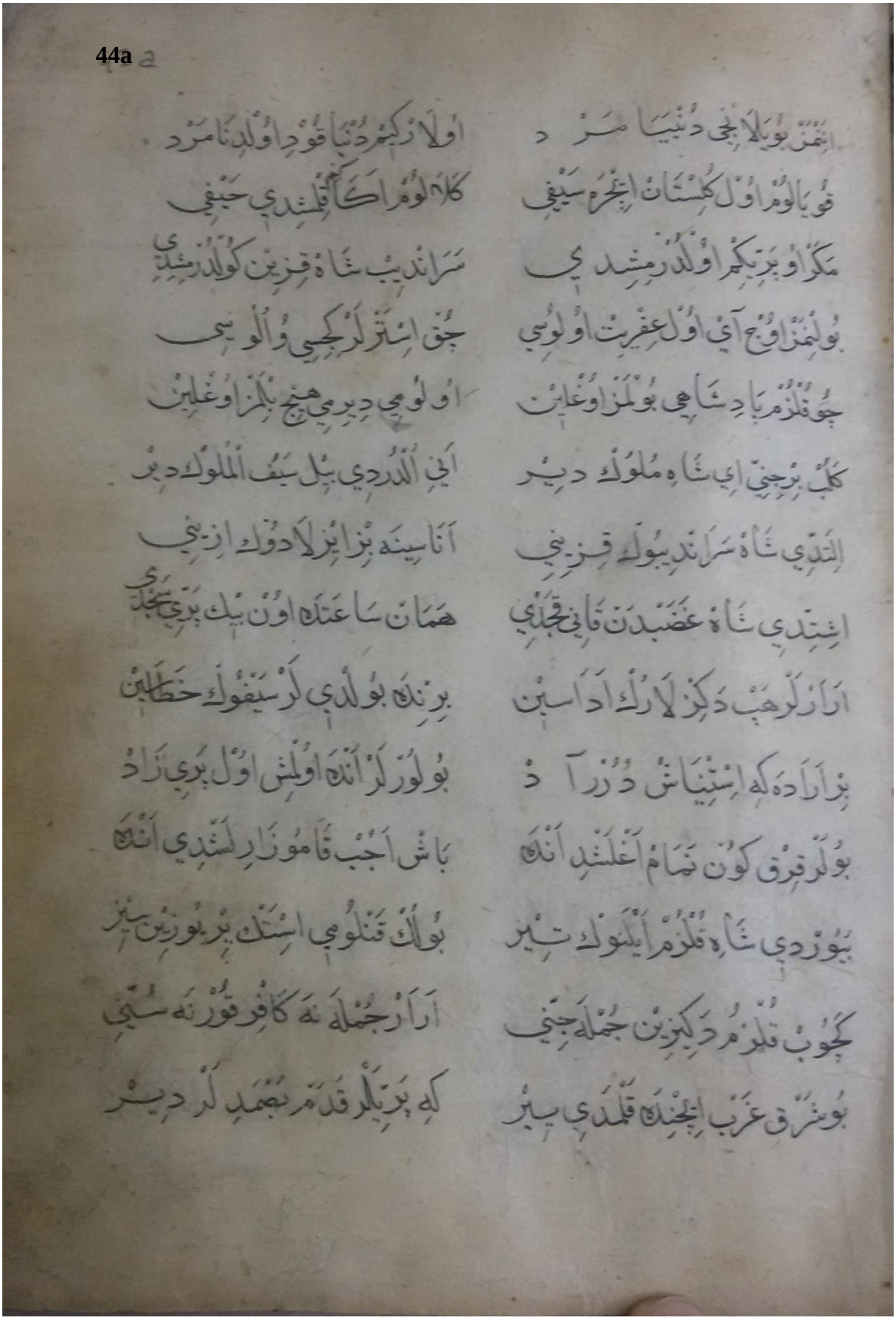
44a

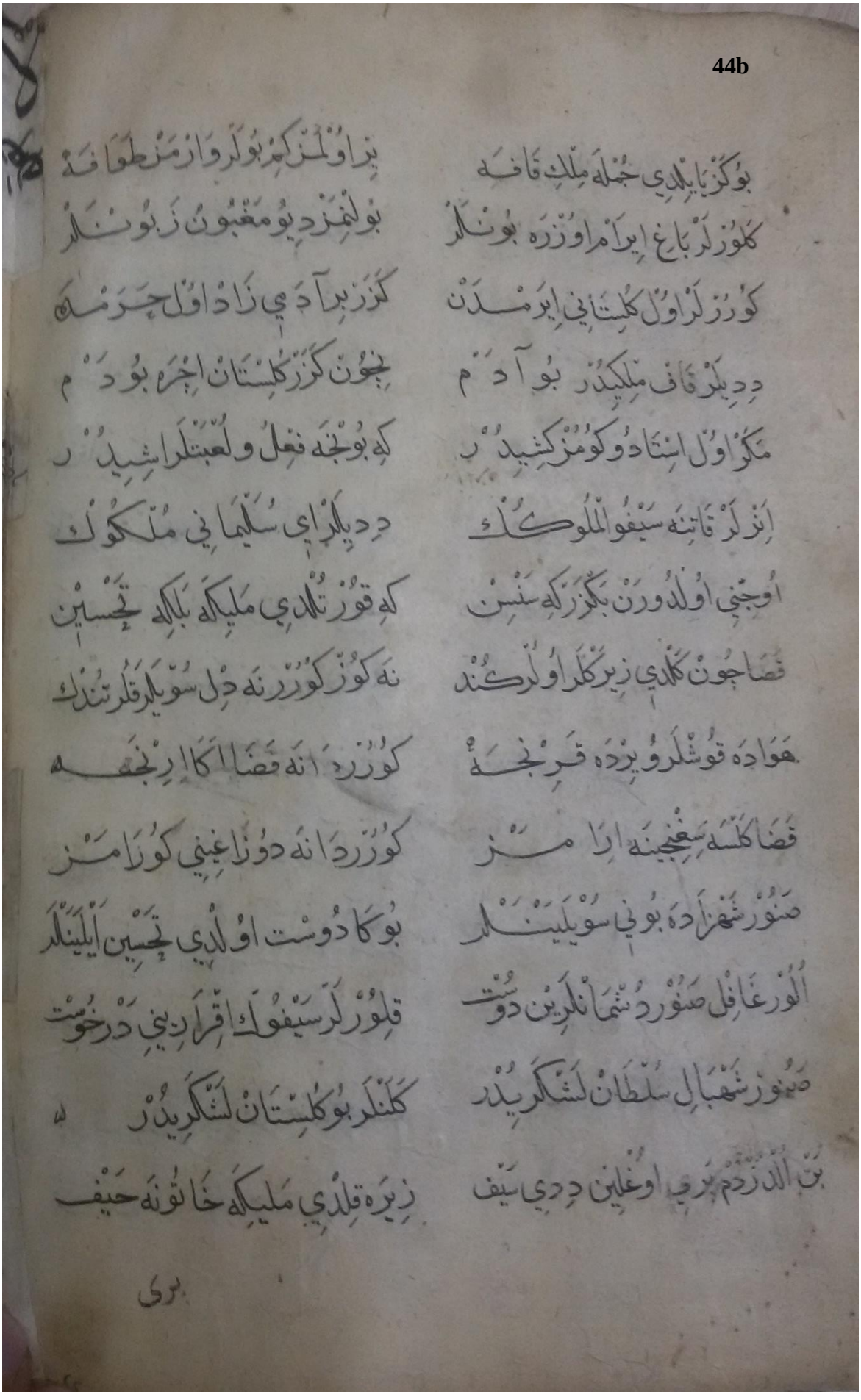

44b

بوكز يا يلدي جمله ملك قافه — يز اولمز كم بولر وارمز طوافه
كلور لر باغ ايرام اوزره بو نلر — بولمز ديو مغبون زبو نلر
كورز لر اول كلستاني ايرمدن — كزر برآدمي زاد اول حرمه
دديلر قاف ملكيدر بو آدم — يحون كزر كلستان اجره بودم
مكر اول استاد وكومز كشيدر — كه بوتجه فعل و لعبتلر اشيدر
انر لر قاتنه سيفو الملوكك — ددي لر اي سليماني ملوكك
اوجتي اولدورن بكزر كه سنسن — كه قوز تلدي مليكه بالكه تحسين
قصا جون كلدي زير كلر اولركند — نه كوز كورر نه دل سويلر قلر تندك
هوادة قوشلر وير ده قرنجه — كورر دانه قصا اكا ارنجه
قصا كلسه سغنجينه ارامز — كورر دانه دوزاغيني كورامز
صنور شهزاده بوني سويليه نلر — بوكا دوست اولدي تحسين ايليه نلر
اور غافل صنور دشمانلرين دوست — قلور لر سيفوك اقرارديني درخوست
صنور شهبال سلطان لشكريدر — كلنلر بوكلستان لشكريدر
بن الدردم يرى اوغلين ددي سيف — زيره قلدي مليكه خاتونه حيف

بری

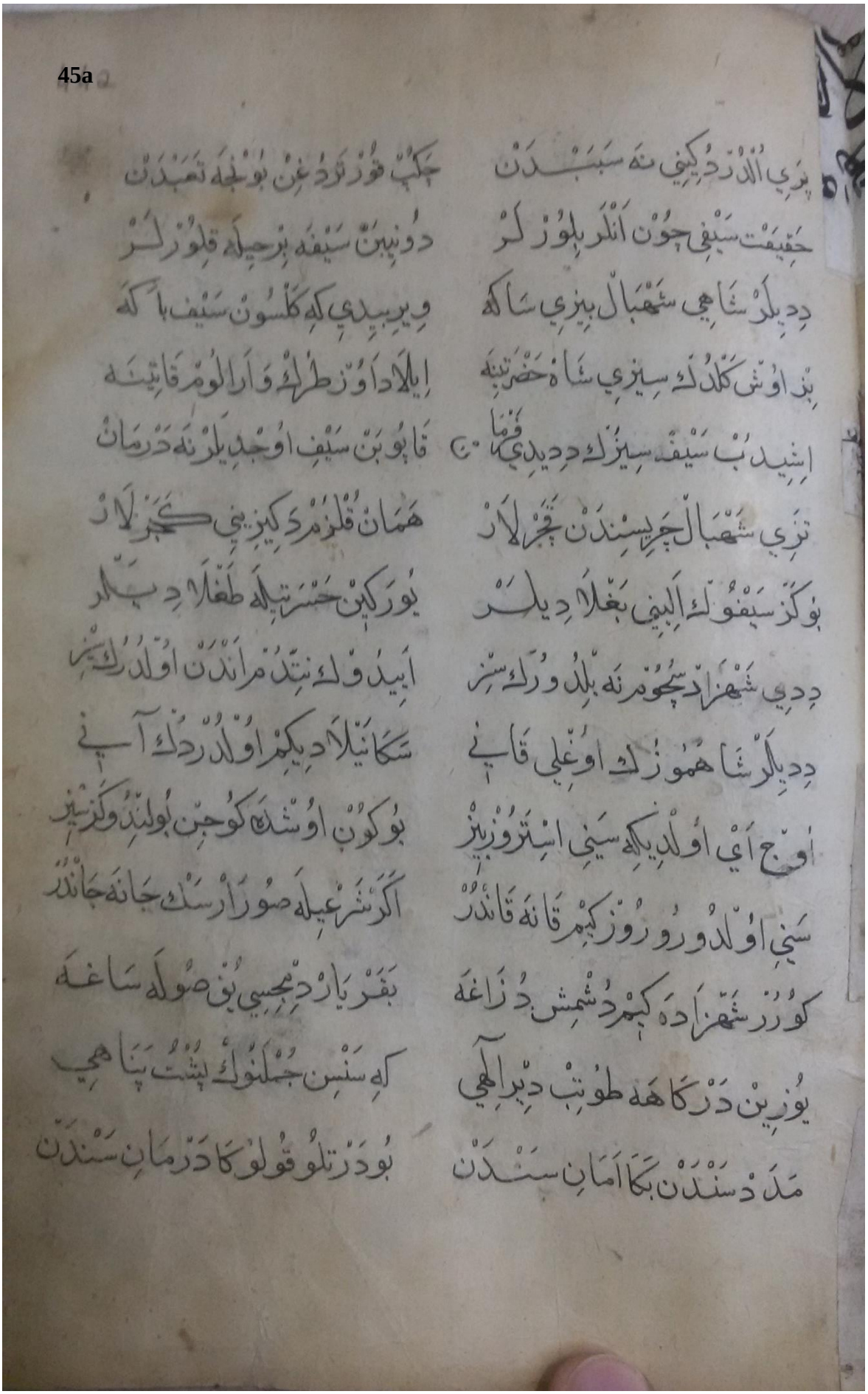

45a

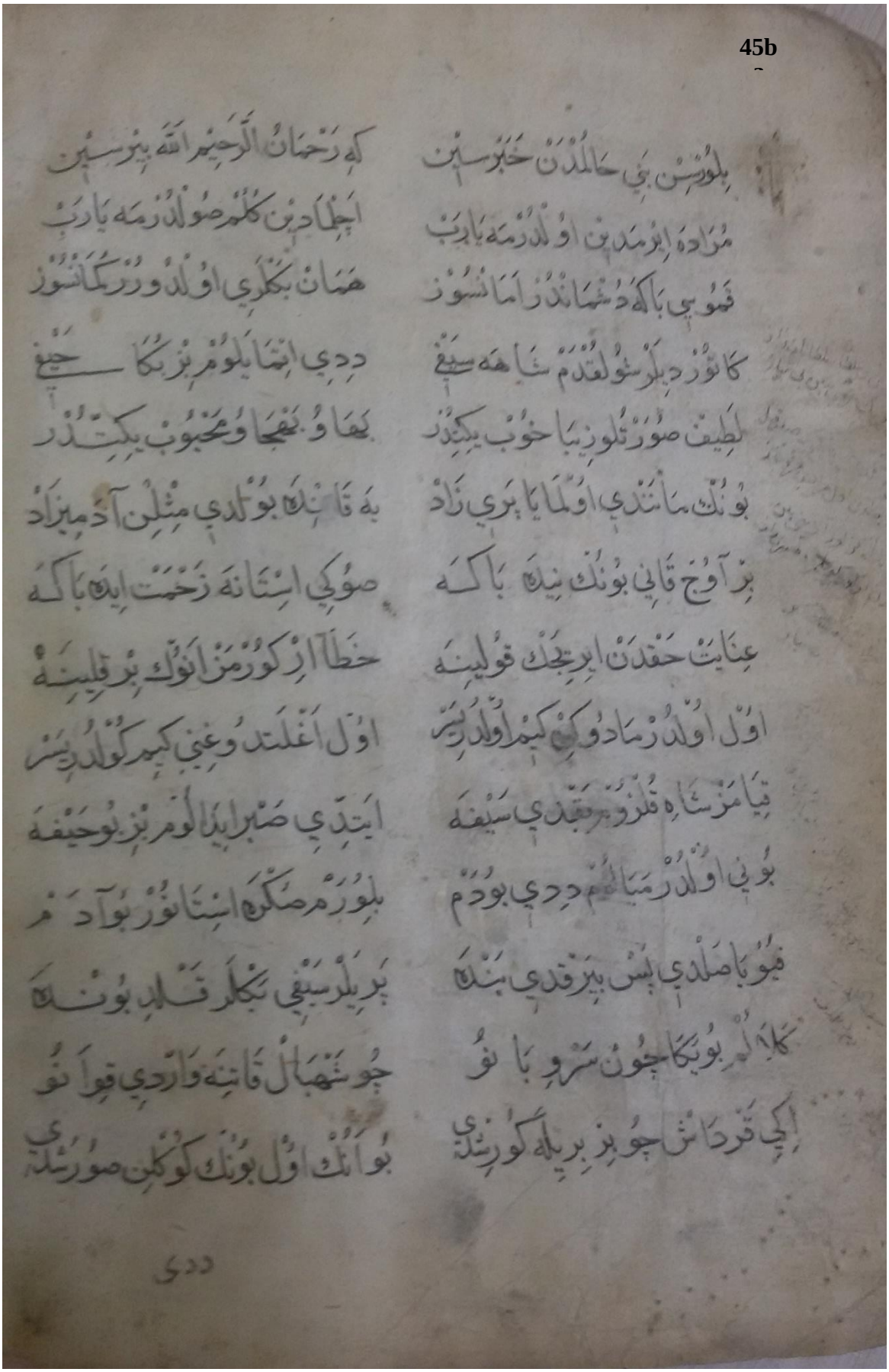

45b

46a

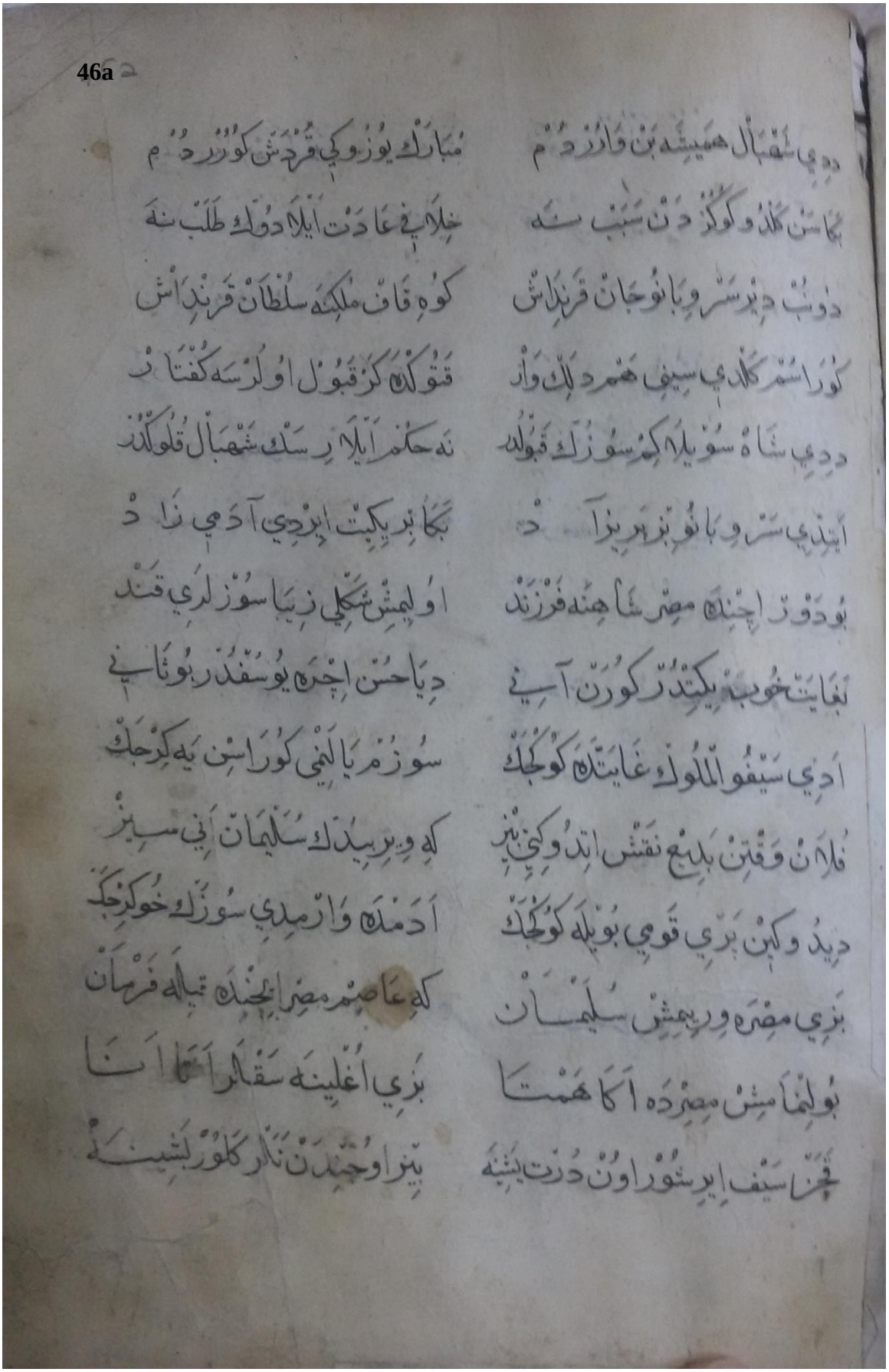

46b

دیمش عاصم که اول نقشوك مثالی — بوکون اوغلمه انوك خط خالی
همان اوغلمدور ز الحق اکا تای — بوشمس اول قمر اول شمس بوای
اونقشی اوغلینه لایق کورشاه — بری برکون جون اغلینه ویرشاه
کورز سیف آنی اولور عاشق زار — اولوریك دیل جان اکا کرفتار
سرخابینی سیفوك اولندن — کلستانه کلنجه سویلر اندن
چو سیفوك بانوسوزین وارد شرحه — اول شهبال یورایکی شرحه شرحه
بنا بانودیرای قاف پادشاهی — الوك التنده عینك سن بناهی
اغول اد غشم بن اول جوانی — اکر شرعبله صورار سکوز آنی
بنم اوغلومه واجب در ویرا سین — اکر مروت اکر عدل له ورا سین
دیدی شهبال اوپکیت شمدی قانی — کتورك قاتومه کورایم آنی
دیدی خاتون کلستانوکه دوراوش — یا اولکز عشقله شیدا اوسرخوش
بوسوزی قرد شندن چوذ کلدی — شول قدم هیقروبن دك بلکلدی
دیدی هایی قصد ایدرسین اوك یکه — آنی تنها قومك بونك بیکه
ذیرا کم شاه قلزم قنلو سیدر — اول اغلن اولدوروبن کنلو سیدر

بیوردی

47a

بیوردی برنچه پریلر اکا — کتورك اول یکیدی دیدی باکا
وارو بن استادیلر کلستانه — بولامزلر کلیدیلر آنه
چو شهبال اولدی بو اشدن خبردار — ایتدی ای دریغا طوتدی اغیار
انوك قتلو سیقلزوم شاهی ناپاك — امان ویرمز اکا غایت خشمناك
نری ویرسه دی فلزم شاهه جاسوس — ملول اولدی ولیکن قلدی ناموس
خبردار اولمدی جاسوس دخی هم — کلبو بن دیدی شهبال اولدوره هم
اشتدی سرو بانو چون بو سوزی — یشیله طوله کلدی ایلکی کوزی
ایتدی ای دریغا آه صد آه — قضا اغلنجخومه ایردی ناگاه
دریغا اول غریب عاشق اغلم — کوکلمدن معشوقینه صادق اغلم
قنی اول یوسف ثانی دریغا — ویرن معشوقچون جانی دریغا
دریغا دیدی سیف نازنینم — دریغا جاردو بنج ومه جبینم
بدیع اشتدی چون بو سوزی دریغا — کیدر عقلی قلور بردردله آه
سحر لر نیز کلانی کل یوزینه — کلور عقلی بدیعوك چون اوزینه
نخاسین پرتبن ایلادی فریاد — دیر اون اوچ یل اولن عشقومته فرهاد

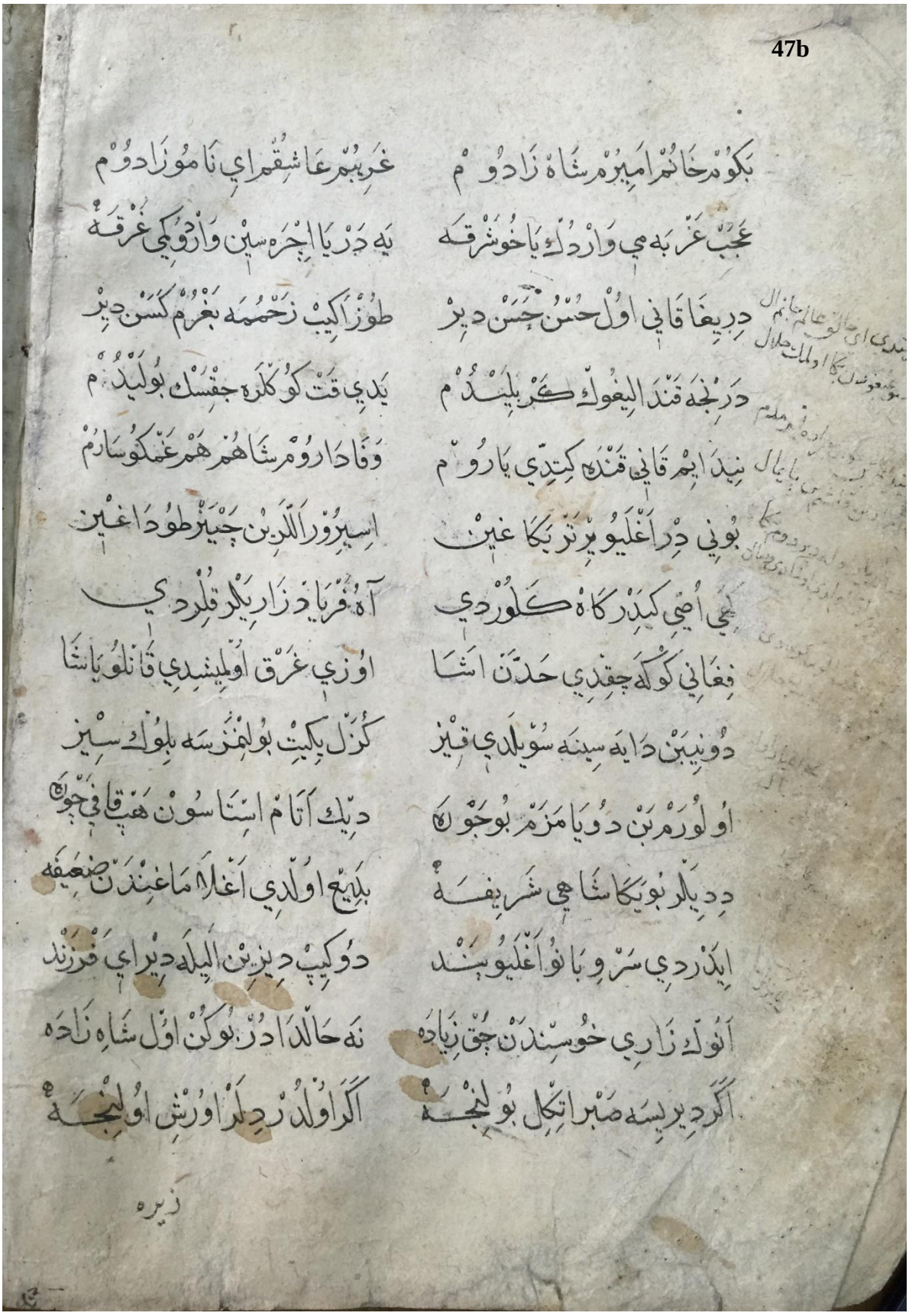

47b

بکوم خانم امیرم شاه زادوم — غریبم عاشق مرای نامور ادوم
عجب غربه یم وارد ک یا خوشرقه — یه دریا اچره سین وارمی غرقه
دریغا فانی اول حسن حسن دیر — طوز اکیب زحمه بغرم کسن دیر
درنجه قند الیغوک کربلیدم — یدی قت کوکلره جفسک بولیدم
نیدایم فانی قنده کیدی یارم — وفادار وم شاهم هم غمکوسارم
بوبی دراغلیور تربکا غین — اسیر وراللدین جیتر طوداغین
یجی ایمی کیدرکاه کلوردی — آه فریاد زاریلر قلردی
فغانی کوکه چقدی حدتن اشا — اوزی غرق اولیشدی قانلو یاشا
دونیبن دایه سینه سویلدی قیز — کزل یکیت بولمزسه بلوک سیز
اولورم بن دویامزم بوجوره — دیک اتام استاسون هپ فانی جوره
دیلر بویکاشا هی شریفه — بلیع اولدی اغلاه ماغندن ضعیفه
ایدردی سرو بانو اغلیوبسند — دوکیپ دیزین ایله دیرای فرزند
انوک زاری خوسندن حق زیاده — نه حالدادر بوکن اول شاه زاده
اگر دیریسه صبر اتکل بولنجه — اگر اولدرلر اورش اولنجه

زیره

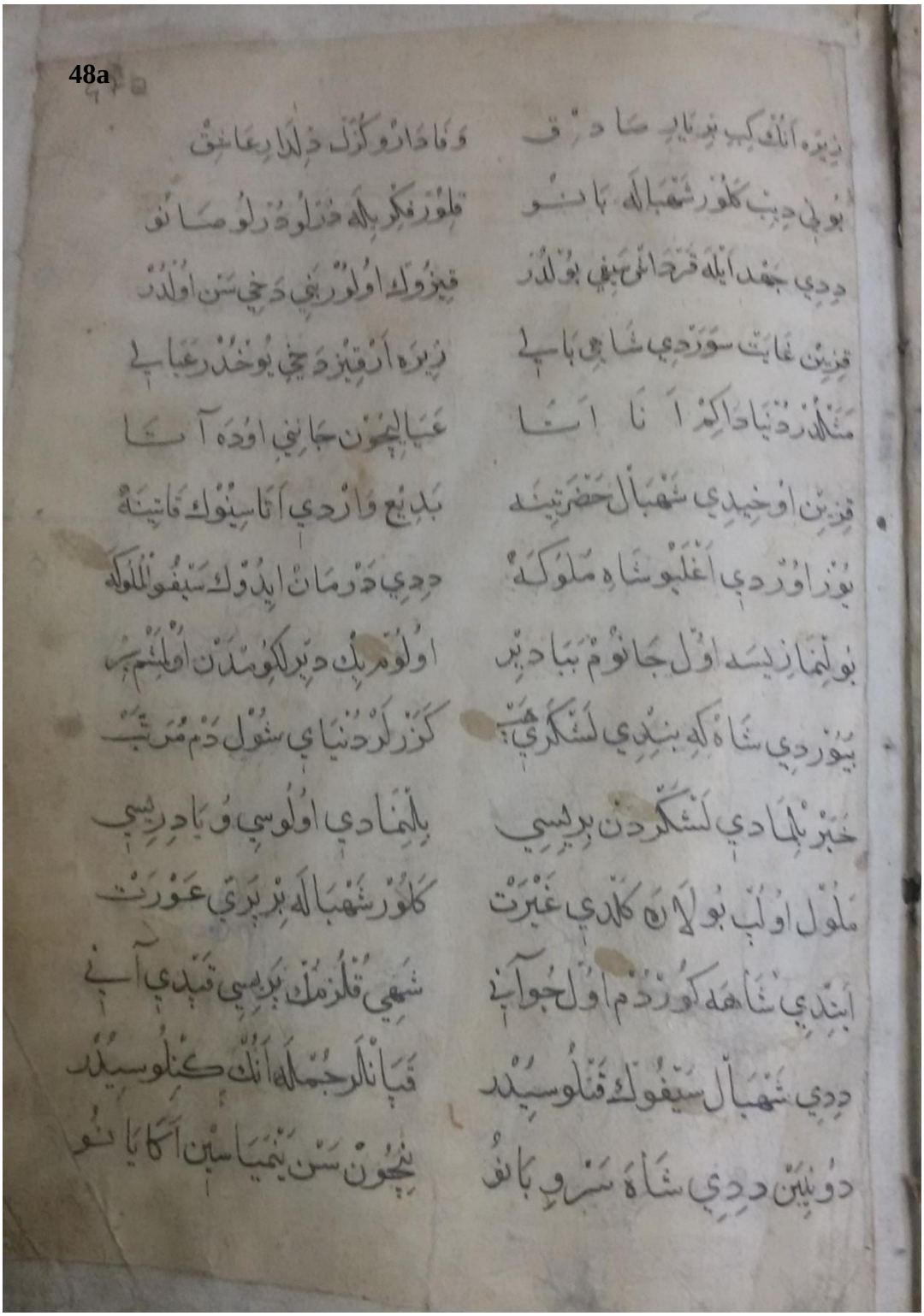
48a

48b

اگر بن یا قیزوك کا رکسه سکا
دیریین لشکروکی وارغل اکا

بوردی شاه شهبالك جریسی
دللدی اون سکز یوز بیك پریسی

هوا یوزین طوتب جمله اوچار لر
شولقدم شاه قلزومه کچر لر

خبر چون شاه قلزومه اولاشدی
چریسن دیردی شهبالله طولاشدی

شهی قلزوم بر ایچی ویر بر اول
که یتحون کلدی باکه اوزادب ال

سچومزنه بزه اول بیان ایت
اورلیشه کلدوکوك اندن عیان ایت

دیدی شهبال قنی قیدوغوك آدم
ویرمی آنی باکه دیدی بودم

دونم کیدم سیروکله ایتمیام جنك
نخود دنیای قیلورم سزه ننك

دیدی بلرآدم اغلی بی وفا دور
جفا آدمده حق الا وفا دور

نه بوجه انو کیحون بغلدك بیل
بنم قنلو مدروز الدردم انی بیل

بونی اشیدی اول شاهی ملوکی
هیا هی اغلدی سیف الملوکی

بیره اوردی اوزین بی قیل بی قال
بدیعه اولدی سوکلند کلمه

جوعقلی کلدی قیز اولدم اچرانده
بکا ویر بیدی سودردی یارانده

دیرانك حقکم سیفی برستدی

دخی

49a

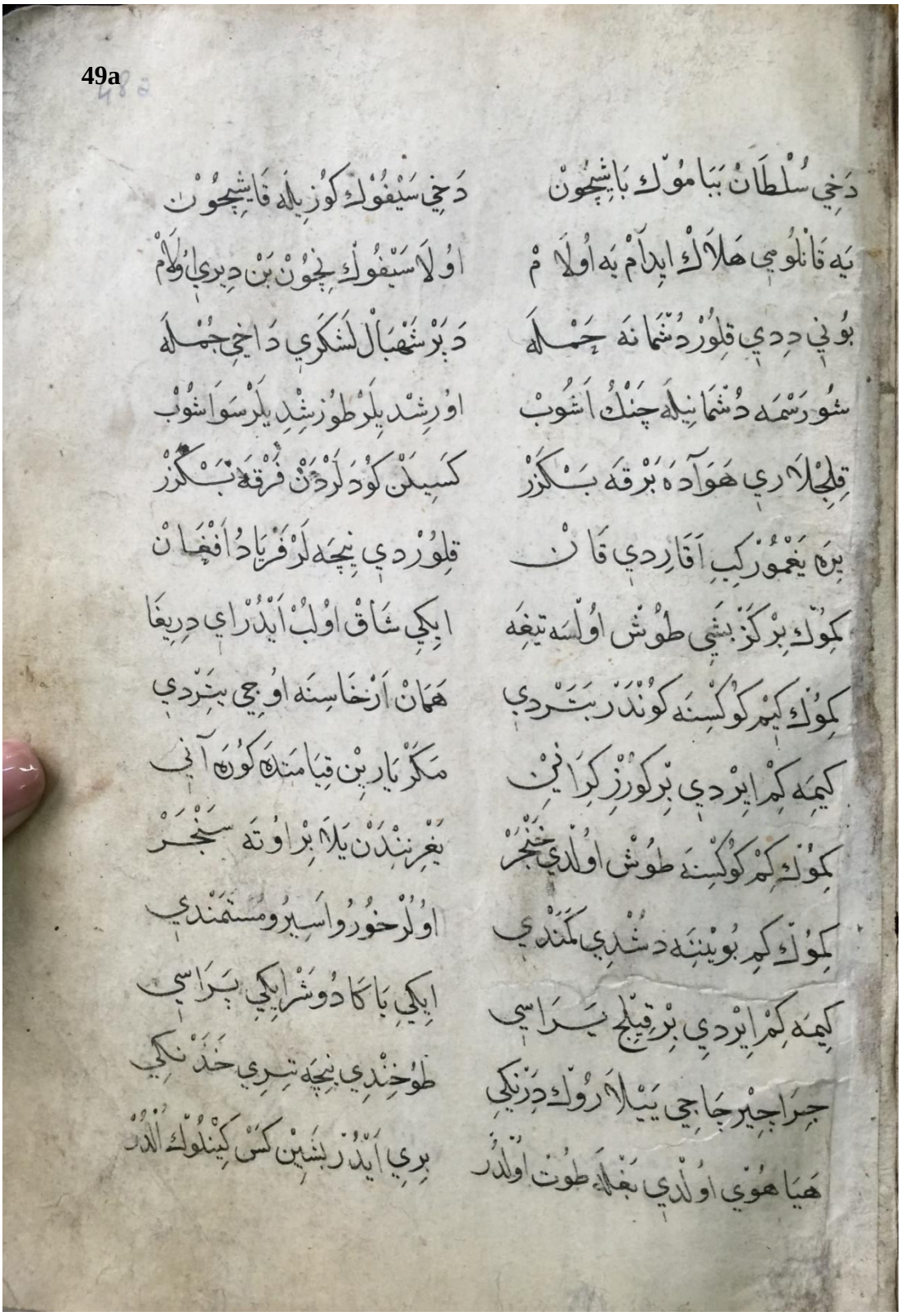

دخي سلطان بيا موك باشيحون
دخي سيفوك كوزيله قاشيحون

يه قانلو مي هلاك ايدام به اولام
اولا سيفوك يحون بن دير مي اولام

بو بي دي قلورد شمانه حمله
دبر شهبال لشكري داخي جمله

شور سمه دشمانيله جنك اشوب
اور شد يلر طوز شديلر سواشوب

قلجلاري هوا ده برقه بكزر
كسيلن كودلردن فرقه بكزر

يره يغمور كبي اقاردي قان
قلورد پي پنجه لر فرياد افغان

كموك بركز بشي طوش اولسه تيغه
ايكي شاق اولب ايدر اي دريغا

كموك كيم كوكسنه كوندر بتردي
همان ارخاسنه اوجي بتردي

كيمه كم ايردي بركورز كراين
مكر يارين قيامتده كوره آني

كموك كم كوكسنه طوش اولدي خنجر
بغرينه دن يلا براوته سنجر

كموك كم بوينه دشدي مكندي
اولر خور واسير ومستمندي

كيمه كم ايردي برقيلج يراسي
ايكي باكادوشر ايكي يراسي

جراحير چاجي يتيلا روك درنكي
طوخندي پنجه تيري خدنكي

هيا هوي اولدي بغله طوت اولدر
بري ايدر بشين كس كينلوك الدر

49b

بري ايدر قومه قيامه جالْ
مجال امّه كيم اول قتلو مندر رجالْ

جاغير ور بيري ديو قومه قچاني
ارش اولدر شول التوكدن كچالي

بري بيرني چاقردي قيرار دي
جسملر فان دكيز اولب قاررادي

صناسين موسيدر فرعونه اغرر
كه نيل فان اولدي بر بيرني طغرر

شودكلو كولكدن اقدي فان سيلي
قلورلر يوزين طوفان سيلي

بديع الدي ايله تيغ برّان
يحه بشلر تنندن قلدي برّان

ينار اودّ در پرلر صنكي قامش
سورسمه اوچ كون اوچ دون قلدي چالش

شويبرق كبي جنّ يرده دشندي
شهي قلزوم سنب لشكر اوشندي

بديعولك ايكسنه هركه الوردوش
صناسين كوزيلي بيرق دوكر اوش

مكر انده كليدر جان الن ديمز
اولوردي شول دم اوكينه كلن دير

قچركن اول شهي قلزم اتب جان
يتر ارمندن اول شاهان خوبان

طغيدب لشكرين شاها اچكدي
طوتب قلزم شهيني بنده چكدي

اتب كاتوردي شهبال حضرتينه
اسير قول كبي اتاسي قتينه

بقب شهبال دي اي لخش قلزم
جنوله در دمرك حجن قلزم

50a

نیته ایسر کامدك اول جوابنی کوزك چقیدی سن کورنجه آنی
ینجه قیدك شنك کیب جوانه لطیف حسنه یه شول محبوب جانه
اوکوکدن کجمدی هیچ بوتدبیر دیسك قلمك بوکا سیز شمدی نقصیر
صولك اوجی طویله بزده بوآدم دنك اولدرمیا لومبونی بودم
سعید ولك قلیجینه اوغرادایم سنی شول قولغونجه طغرادایم
خوکسم وارکه ایرکورمز سعیده بیاسنوك اتوکی دیه دیده
دیلوکی اللروکی کستورایم ارالدرمك ینجه اولورکسترایم
یخایم باشوکه قلعله شهرك ینجه اولورکوسترایم ساکه فهرك
تالادایم خزینك جمله مالوك اسیرایلادیم اهلوك عیالوك
دونب دیرشاه قلزم بوجفاچق بکاینجون خوآدمکه وفابوق
رضاویردك قریله کندوجنسوك نه خیری دکدی ساکه اولبر
انوکیجون یوزجویرمك بویله بندن نه دکلوسیزوفابولدوکن اندن
دیدی شهبال که ایی کورمدم بن انوکیله اوتورب طورمدم بن
ولیکن وصف حالین دکلدم چق نلرکحش باشندن طکلدم چق

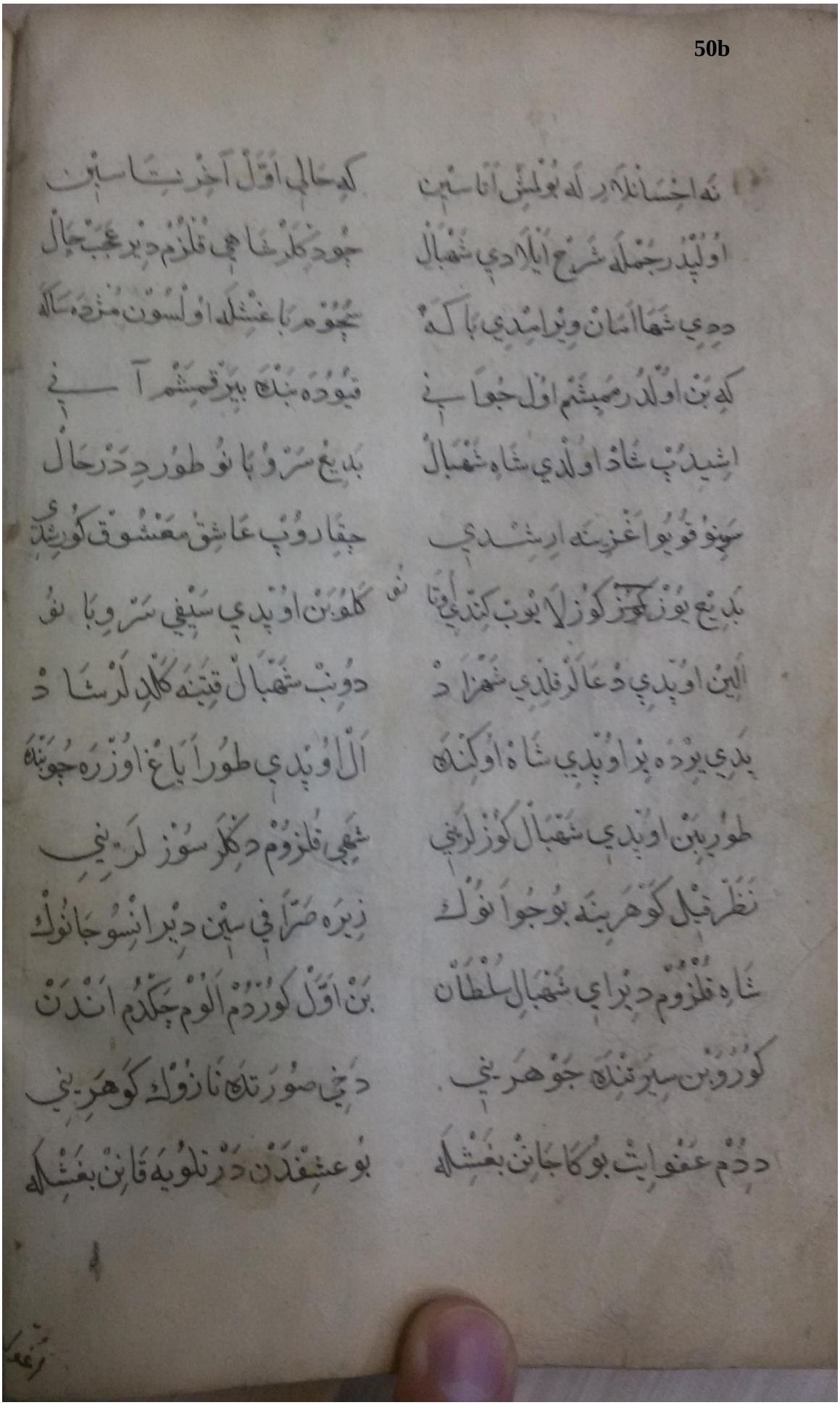

50b

نه احسانلار ایله بولمش آنا سین — که حالی اوّل آخر بتا سین
اولیدر جمله شرع ایلادی شهبال — جود کلرنا هی قلزم دیر عجب حال
دیدی شها امان ویرامیدی باکه — سجوم باغشلا اولسون مژده ساکه
که بن اولدر مشتم اول جوانی — فیوده بنا بیر قمشم آنی
ایشیدب شاد اولدی شاه شهبال — بدیع سرو با نو طوردی درحال
سونوب یوا غزینه ارشدی — حیفا روب عاشق معشوق کوریشدی
بدیع یوزلرکوز لایوب کندی اوتا — کلوبن اوپدی سینی سرو با نو
الین اوپدی دعالر قلدی شهزاد — دوبن شهبال قتینه کلدی لرشاد
یدی یوده پرا اوپدی شاه اوکنا — آل اوپدی طورایاغ اوزره جوبنا
طوربن اوپدی شهبال کوزلرینی — شمجی قلزوم دیکلر سوزلرینی
نظر قیل کوهرینه بوجوانوکه — زیره صرا فی سین دیرانسوجانوکه
شاه قلزوم دیرای شهبال سلطان — بن اوّل کوردوم الوم چکدم اندن
کوروبن سیر تنا جوهرینی — دیمی صورتکه نازوا کوهرینی
دیدم عفو ایت بوکا جانن بغشلا — بوعشقدن دیرنلویه قانن بغشلا

51a a

اغول آجيسيله بنده اوردم — سهل كجدي كه كلدم سيني كوردم
ملك لك غير تندن ايلدوم جنك — قيزوك دنياي قلدي كوزومه تنك
طوتب بغلادي اوشكا تورساكه — سوسوچوي شها باغشلا باكه
دراغوش ايتدي قلزم شاهني شاه — يانينه آلبن قلدي عذرخواه
سوآل ايتدي دونب شهزاد شهبال — كه قلزم شاه بله عقلندن اقوال
ديدي آدم قتنده سوكلونه — ايتك اندن عزيز اندن اولونه
ديدي درلك عزيز در اولسه اري — ايودر ليكله آدم بولسيدي باري
ديدي شهبال كه يا انسان اميري — الومي دنيا ده چقدر به ديري
ديرا ولوچقدر رسلطان فاخير — زينه ديري دخي اولسر آخير
يا شهبال ديراي شهزاد سرور — بودنيا اچره عورت چنمي يا ار
ديدي شاهم حق اولا عورت ار دن — ندن چقدر بلواء اشبو خبردن
اول اركيم عورتينه اوله زبردست — اني عورت بلواء نيتك اكر هست
ديدي شهبال كيم اي سرو قامت — جوابن ايتك قجن قوتر قيامت
ديدي شها بونك بشرح رسوالي — جوابن اول بلورکم نازوا

51b

قيامت قوپدو غين تكري بلور بس — نه وقت يغمور اولسر يلماكس
ايچنده عورتوك ايركك يه دشي — مسنه بلمدي عورت ياكشي
نه افطار ايله طعامه بلمز آني — نه يرده اولا اوغول قيز يوخ اني
بويشوك تكري علمنده جوابني — همين والله اعلم بالصوابني
شهابو معنلر خوش كلدي غايت — همراتدي شاه قلزومه سرايت
دوبن قلزم شهينه ددي شهبال — بخادر بوكمالات بوقال
شاهي قلزومه شهبال ويردخلعت — يرينه كوندروبن اتدي عزت
بوكا آدمده همتا وارمي كسترت — ارر سك شرق غرب يريده نسترت
شهي قلزم ددي كم اي شهي قاف — بيك اخادر بوكيم قلمش سزاوصاف
البشهزاد شهبال دوندلردي — كليبن كلستانه قوندلردي
خلاص اولدوغي مژده انيه شهزاد — اولو مجلس قوريب شاه اولدلر شاد
قلورلر عشرت عيش طربله — چوكتدي جنك زحمتلر تعبله
چالندي دفني وجنك ربابني — ينلدي قوشلر اتلري كبابني
قجنكم شاه شهبال شهرايردي — سراي اچره براوده سيفه ويردي

52a

چو شهزاد مست اولب کلدی اودایه — کلب اولدم خبر قلدی اودایه
دیدی سیف الملوکه مشتلق ویر — که سنی کورمکه کلور بدیع دیر
سعادتدر مبارکدر اول ایلچی — که معشوقدن نه سوز اولسه هرچه
چو کلدی اول بدیع باجمالی — ایدر سیف الملوکیله وصالی
مبارک خاطرینی دور لو دور لو — صورر شکر طودقدن لعل لولو
ایتدی بنجه سین زحمتلر مدن — قیودن بند بلاه محنتلر دن
باش اورب دیر بدیع اوکنده شهزاد — مبارک باشو کچون سروازاد
بکا عشقوکه شورسمه ایلمش کار — دکولم بند زندان دن خبردار
چو شمدی سنی کوردم جمله دردم — کیدیلدر شملی اوش بر شیر مردم
سنی کوردکده اوش شاد اولدی جانم — قمور زحمتدن آزاد اولدی جانم
بدیع ایشیدوب نطلو شفقتا لولدی خوش — دیر رشربتلو شفتالو لدی خوش
بو انک صوردی شکردن لبینی — انوکه بو ایصوردی غبغبینی
صورندی بر پیرینه جایی نوش — ایدیبن اولدلر عشقیله سرخوش
طکادکه عشرت خاص ایلدیلر — بری پیرینه طتلو سو بلدیلر

52b

سوزا يخنده طعن ايدر سيفه نكارين
اونيدر آدم اوغلي اسكي يارين

نيدر بيني غفورك قزي وار
نيدر سين بني زنكي قيزي وار

نيدر سن بني بارو كدر مليكه
نيدر بني ديرسيف الملوكه

ددي سيف الملوك اي جانومه جان
بنم سنسن بنم درد ومه درمان

بنم سنسن قلا اينده اشم يوق
طپو كدن غيري هركيز جنبشوم يوق

بنم سنسن بنم سنسوز جهان نم
بكا سنسز سكرا اجماق جهنم

بديع چون سيع صادق يار كوردي
اوزندن ارتوغن اغيار كوردي

طوديين بو يينه صالندي يارولك
ددي اي سروري جمله ديارك

بو ايكي كوز لرومك نور سنسن
نظر سكا همين منظور سنسن

سني سودم سني سودم سني بن
بنوم سنسن بنم سنسين بنم سن

يوزين يوزينه اورپ اوپدي قوجدي
ارادن اود عار ناموس قجدي

بري بيرينه مستيكن پناه
نجادن بقدرا اولمش سحرگاه

نكارين ايرته اولدوغينه بوشدي
سرايينه وارپ پنهاني دوشدي

طورپ شهزاده تيز بندي آمينه
ايرشدي سروبا نوحضرتينه

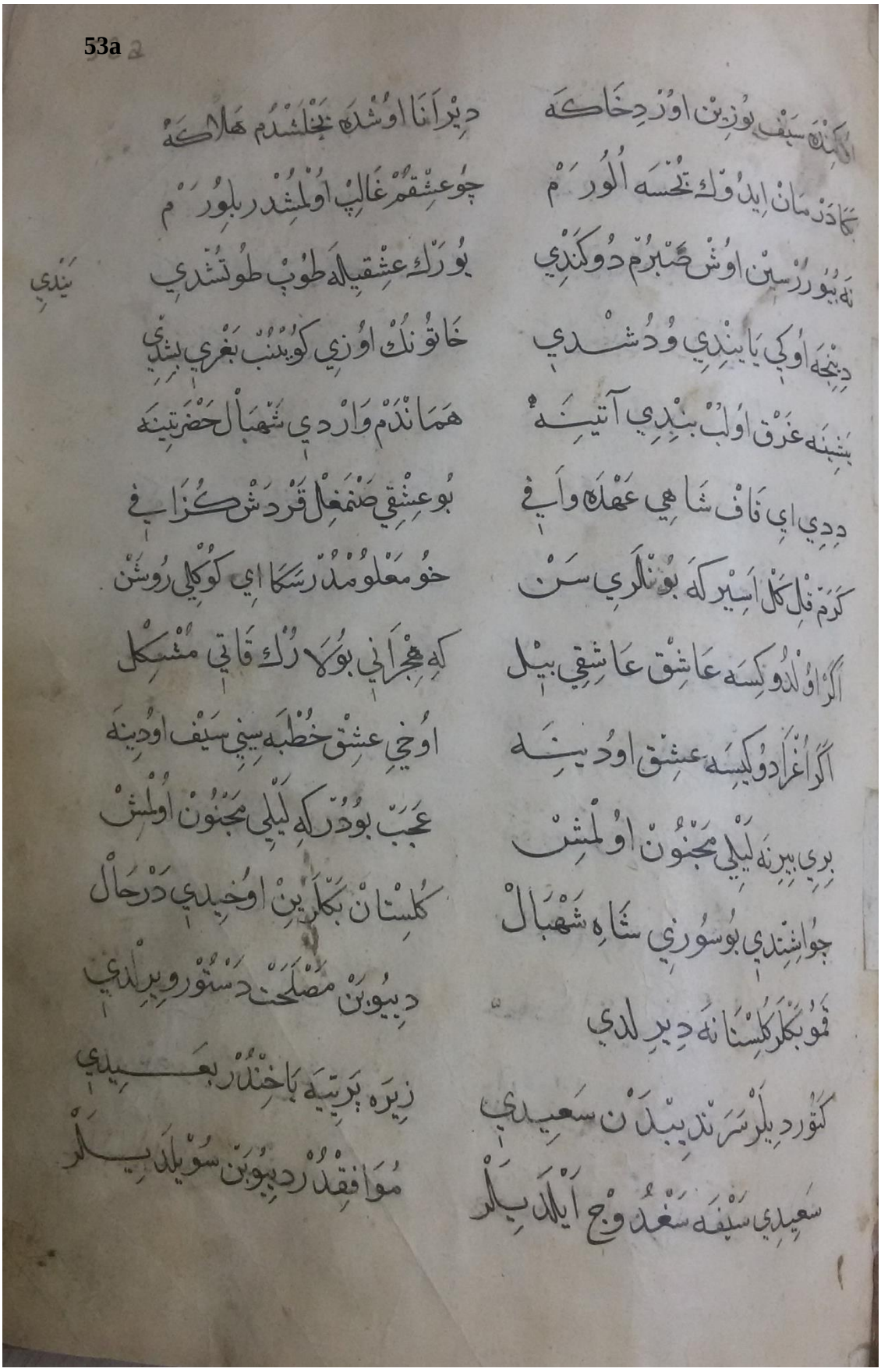

53a

ندي

53b

بیوردی شاه که بشلر لردکونه — که قوشنماغه کلدی آی کونه
اولاشا آدمیزادی پریه — کاله زهره اولاشا مشتریه
دکون ایلهدلر فرق کون تماشی — دیرلدی طوبه جمله خاص عامی
کتا کردهٔ کلیجا لرچورکلر — دخی خلوا لروشکر بورکلر
صرودانه پرنج زیروالر — بورآپی رشته صلما شورواله
دکون طویی تماشی اولدی فرق کون — که برکیجه قونیشه آیلا کون
نکاه اولدی حکمنجه زنورك — اوخندی خطبه سی غلمان چوری
سرآپی اچنه چون چوری دوزندی — کلن طونندی چون حوری دزندی
کلن کردکلکه مثل آفتابی — کونش یوزینه طونمشدی نقابی
بویکا شاهی زادی کردکینه — کتوردیلر شهینی اوردکینه
اله معشوق الن چون الدعاشق — زهی دم زی مراد وزی یراشق
تقابل چون که یوزندن کتوردی — حقا شکرا تدی یانندن اوتوردی
کورنر برصورت حسن شمایل — قلور بوینینه قولارین حمایل
نجا کیم لبلرندن سیف امردی — طودقدن اغزنه شکر طمردی

نجا کیم

54a

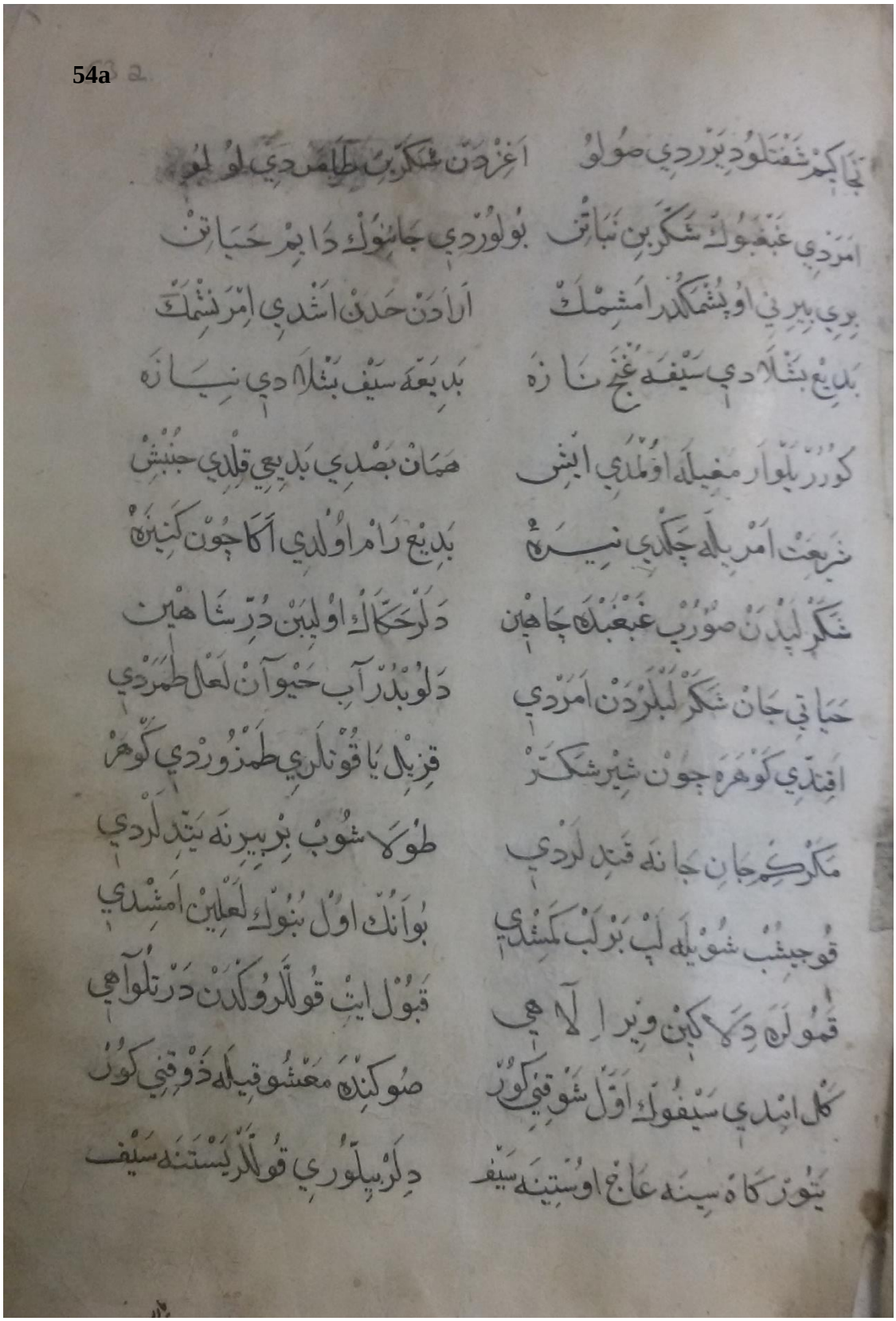

54b

كاهي طوتاردي نورنج جامه — كهي لعلندن انجاردي جامه
كهي بريرنه ايدر عشوه نازي — كهي غنجه غلق كاه نيازي
كهي دكلاريدي طنلو كلامين — بوقرناغيني طويلر اول غلامين
كهي بريرني اوبركن اسم حق — ينه عذر ايليوب كوكليني صورمق
كجادن صبحه دكن قلدلر ذوق — بونلاريه قوللارين قلب طوق
كنش قاف قلله سندن باش كوتردي — ينه عالملره نورين كتوردي
ينه طاغلر اورندي تاج زرين — ينه حق روشن ايتدي نخر برين
اويندي بوايكي غلمان حوري — كيورلر طون قلب ذوق سروري
چقب طشره كلورلر شاه قتينه — دعا قيلب باش اوردي خضر تينه
بيوردي بونلره سلطان شهبال — جواهرها چو سجد يلر اوكب فال
چقب تخته الورسيفي يانينه — بديعي يانه بلكه جانينه
ساغنك قردشي اول سروبانو — مراده ايردي چون بونلر قوانو
كاتوردي بلر شراپي ارغوانى — انجلدي مست ايدر پيروجوانى
قدح الرساقيان سيم ساقى — يوريدي نوش ادنلر جاني باقى

55a

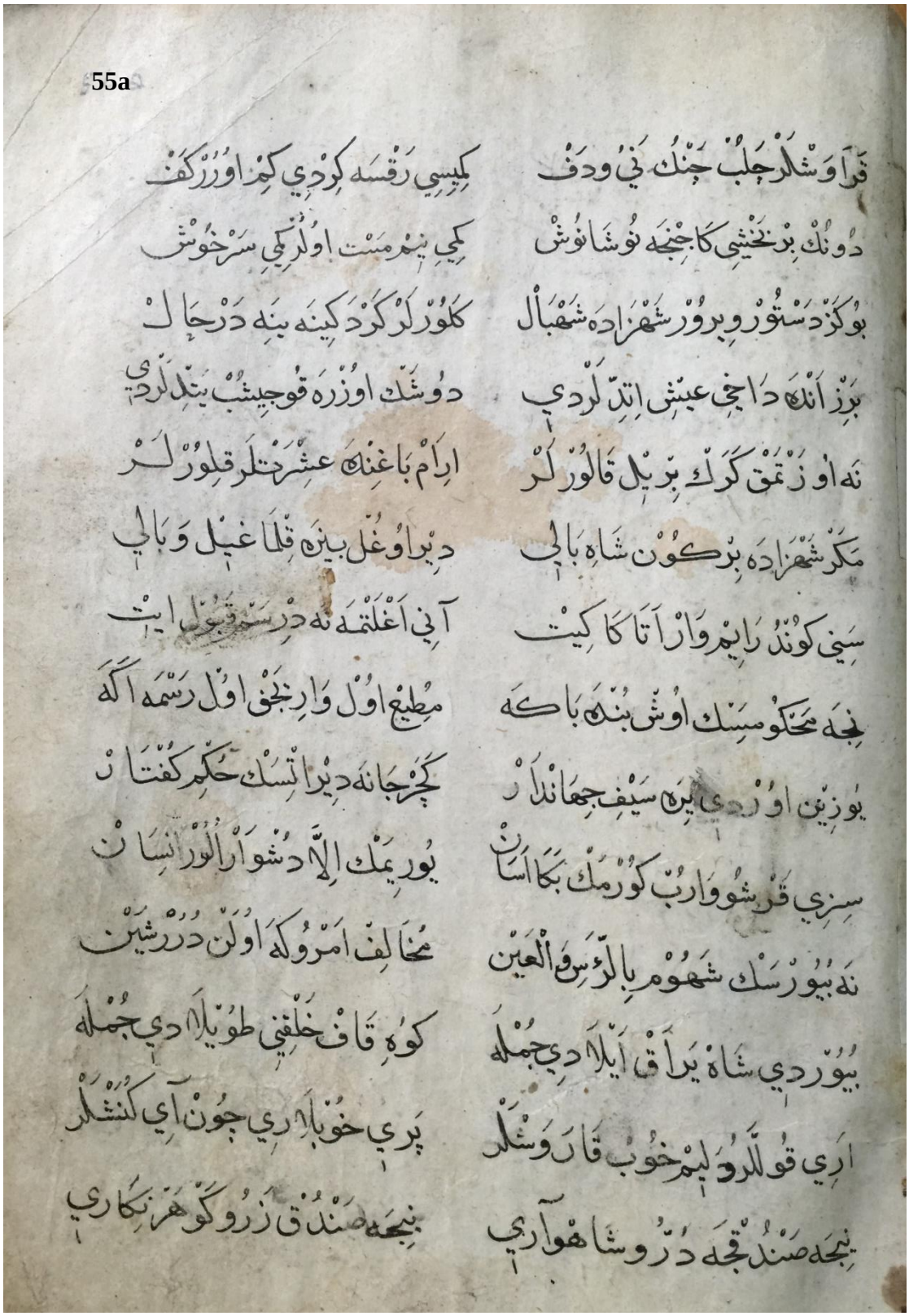

55b

بنجا صندوق زمرد لعل یاقوت — کا نوك بری اولا یوزیل سکا فوت
مرصع بنجه طوتلر تاج تختین — کتورد یلر جهازك جمله رختین
دخی قاف ملکنوك سلطانلغینی — ویرر سیف الملوکه خانلغینی
پریدن ویردی تمشی بیك پریهم — بنیب عفریتلری یوزیك پری هم
کلیپ شهبال ایلنی اویدی شهرزاد — کلیپ اویدی بدیع اول سر واراد
اوپر لر سر وبانونك الینی — بکلی قلدلر عزت یولینی
بدیعیله بنوب تخت اوزره شهرزاد — کتورردی آنی درت عفریت پریزاد
قالانلر جمله عفریتلر کتوردی — سهل وقتنده سراندیبه کتوردی
سراندیب شهرینه چون ایردیلر — اولاری شاد وخرم کوردیلر
سراندیبه شاهیله کورشورلار — ملیکه بدره آنا یی ایریشورلار
بولارو کله دخی برابر کورشدی — بولار آنی اولار بوی صورشدی
بولارك تزیراغن ایلدی شاه — شهرخلفین بولاری طویلادی شاه
بدیع سیفیله شاه اوردولر بوز — سعیده بدره چون دلردوز
سراندیب شاهی چون بوسوزدکلر — سعید چون دلادکلرین اکلدی

56a

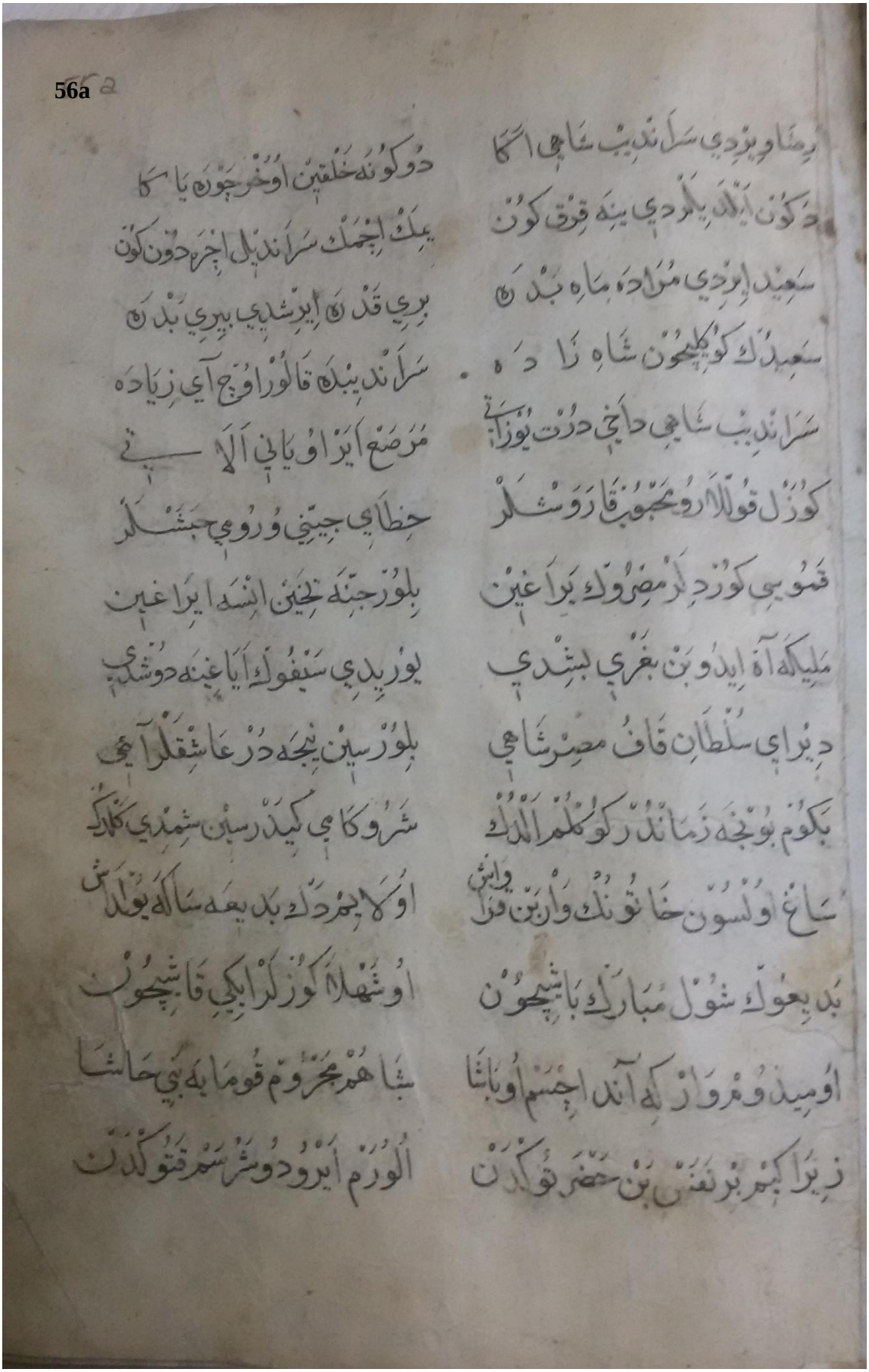

56b

دوبت سیف ایدر یانکا رو م
آلایدوم سنی دستور ورسه یارم

ملیکه ایشدب طوردی روایی
اول اراده قیلور سیف جوابی

کلور اولدم بدیعوك اودسینه
یوز ایاغینه سورتدی اودسینه

بعد یعه حالنی عرض ایدب اغلر
هر آه اتدوکجه کوزدن قانلر چغلر

شورسمه اغلایوب دکدی یشیفی
ایرکدی بدیع اول قردشیفی

بدیع اول سیفه دوبت دستور ویردی
نکاه ایلادلر مقصوده ایردی

ینه فرق کون دکون اولدی پیایی
تنعم ایمك لرهایی

جوبره دکین انده قالورلر
یراغ ایدب مصر عزمه قلورلر

بزلر عفریته انسی وجری
کچرلر نجه نجه پری

سهل وقتده بولر مصر ایزلر
شروك اچنه صحرایه قونرلر

همانه مشتچلر مصر کتدی
اتاسینه ایرشدی شهر یتدی

دیر یلر مژده ای شاهی ملوکك
ایرشد ساغ اسن سیف الملوکك

قرینه اشی سعید انس پریسی
ایکی یوز بیك اوله سیفوك چریسی

دلکلر حامل اولمش اوش کلورلر
اته انده چوکلدوکن بلورلر

اشیدوب

57a

اِشیدُب شاهِ عاصِم شاد اولدی — کوکل ویرانکن آباد اولدی
دِرِی اولدی صناسین اولمشیکن — کلی آچلدی بینه صولمشیکن
حضرکیب بولور آب حیاتی — یه ایردی یعقوبه یوسف براتی
یه داود دک دعاسی مقبول اولدی — یه آدم شاد اولب حوا بی بولدی
همان قوشی قنتلندی قلور خیز — بیوردی لشکر اتلندی یورتیز
وزیر و نایب ارکان دولت — مصر خلقنه خرم در لو ملت
قمو قرشو چقرلر شاهه زاده — کیسی مرکبیله کیسی پیاده
چوبر پیرینه حسرتلر قاوشدی — وصال ایرشدی فرقتلر صاوشدی
کوریب اغلیجو غنی آته آنه — اوپیشب قتدلردی جانی جانه
سونمکله قوجشب اغلادیلر — شاد اولب غم چمرسین بغلادیلر
زی اغلامق که بیلک کولمک آکا قول — تولیی کوزیجک نیلا به بلبل
طاغلمیشکن یدیکرکیب مطلق — بولاری دیردی اولکرکیب اولاق
دوینن کلدیلر شهر سرابه — شکر جمع اولدی بونلر براراده
بیوردی شاه خزاینی اجدلردی — مصر در و بشلرینه سجدلردی

57b

بُو شَهْرَهْ قِلْدِي حَقْ قَوْلْ قِرَنْقْ اَزَادْ — مُرَادَهْ كَا يِرْدِي سَالِمْ كَلْدِي شَهْرَادْ

چَرِ سِينْ شَهْرِ خَلْقِينْ طُويْلَدِي شَاهْ — اِشْتِكْلِ بُونْلَرَهْ نَهْ سُويْلَدِي شَاهْ

بِلُوكْ سُلْطَانْ نِعْمْ سَيْفُ الْمُلُوكَهْ — شَاهْ اُولْسُونْ حُكْمِ اَلْتِنْدَهْ مُلُوكَهْ

اُولُو كِيمِ مُطِيعْ اُولُكْ بُوكَا دِيرْ — بِنَجَا كِيمْ شِمْدِيَا دَكِينْ بَكَا دِيرْ

اَلِينْ اَلْدِي چَقَرْدِي سَيْفِي تَخْتَهْ — شُكُرْ قِلْدِي مُرَادَهْ شَادَهْ بَخْتَهْ

وَزِيرْ اِيدِيپْ يَانِنْدَهْ قُورْ سَعِيدِي — بِحَمْدِ اللَّهْ كِهْ بُولْدُمْ دِيرْ بُو عِيدِي

اَلْ اُوْ يِلْرِ قُمُوا رْكَانِ دَوْلَتْ — مُبَارَكْ دِدِي اَنَهْ جُمْلَهْ مِلَّتْ

چُو مِصْرَهْ سَيْفِي سُلْطَانْ دِكْدِي اَتَا — كِرِيبْ خَلْوَاتَهْ دِيزِينْ چُوكْدِي اَتَا

شُكُرْ سَجْدَهْ سِينِي حَقْ حَضْرَتِينَهْ — قِلُرْكِيمْ سَيْفِي كَا تُرْدِي قَاتِينَهْ

مُرَادِيلَهْ سَلَامَتْ كَلْدِي اُوغْلِي — كَجَبْ تَخْتِيَهْ عَدْلِنْ قِلْدِي اُوغْلِي

شُورَسْمَهْ عَدْلِ قِلْدِي سَيْفِ سُلْطَانْ — اُولُو كِيمِ يُكْلِي اُولْدِي خَنْدَانْ

اِيلِنْدَهْ قُومَدِي بَاجُو بَدْرِقَهْ — نَهْ تَاجِرْ اُولْدِي مُحْتَاجْ بَدْرِقَهْ

بَاغِينَهْ كِمْسَهْ اُورْمَزْ چَالُوقَا پُسُو — كُوتُرْدِي رِشْوَتِيَالَهْ جُرْمُ طَا بُسُو

كَيكْ اَرْسَلَانَالَهْ بِرْصُودَنْ اِخْدِي — قُوتُنُلَرْ قُورْدِلَنْ دَمْسَازْ كَجْدِي

مسافير

58a

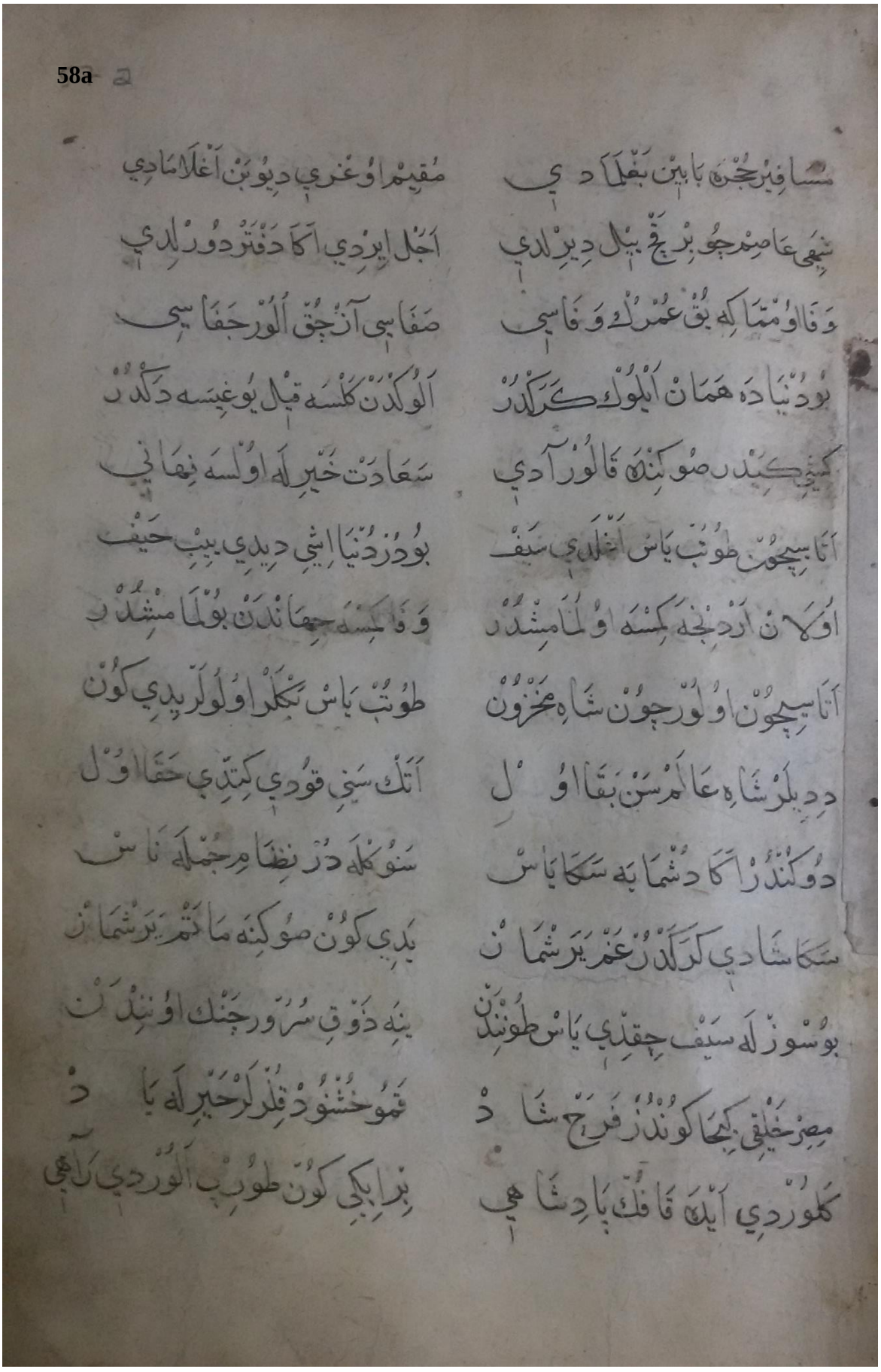

58b

بُولاردا يخي كوهِ قافه وارُوردي ... ارمده صحبتُودآدن ويرُردي

يُوزاللي يِيل عمرسورميشدي شهزاد ... كي كورُدُك كه طوتدي عمر بنيآد

بودُنيا كسنوك اولمز بناء ... زيره كبرُودي كونين شاهي

كيدر البتّه دُنيا يه كلنلر ... چُق اغلر بوجهانه آركلنلر

آكر اولسيدي دُنيا نوك ثباتي ... قلايدي اول رسول كا بناتي

كي كولدي دُنيا سويله باري ... كما غلتمادي صكره زاري زاري

كوكله اوينادي كم اوقما مشدُر ... مكر اوبنا ميانى طوتما مشدُر

بُو كا دوُ تلميانلر انبيا دوُر ... اُلوالابصار ابرار اولياء دوُر

طوتلماديي اولوالالباب اولنلر ... قولك ابرارنه انساب اولنلر

اولاركم كتدي قودي ايوآد ... اول اولماديي روآني دايمه شاد

ياوُزآد قوبين كيدنلر اولدي ... معذّب جاني اوُن لجنه اولدي

زيره ايلوك ايدنلر بولر ايلوك ... ياوُز فعليله اورُز بوبنيا يوك

كرايلوك امتادوك قلما يوزلق ... كشي اجتماكمكدر سندن اوزلق

سوزومه سامع اولن مشتريدر ... كه شمسه زهره وماه مشتريدر

59a

582

بوكن اولسك عطا و درويش عملدن — زمان يارين سني خوف قورر جلدن

وارليه صدق انصاف يقينوك — كركدر معرفتله حب دينوك

ويرب دنيايه دل دينار تجوندن — حيفدر سيل ايدا سين ماء تجوندن

بو دنيا جيفه ديو مصطفى دير — شريك اولمك ايته يقدر وفا ديز

اوزين قطع ايتمين حيفه شغلدن — پنجه فرق ايله كندو زين جعلدن

طوب ايدب جيفه دايم بوالار — آني قابوسنه داكن قوالان

قلور اول طشره كندو كبرر اينه — جوانسان قلدي مالي كردي سينه

بو دنيا سوى مينلر نختلو دون — كمان سوز كوكلي كوزي نختلودر

شولار كبم نختلو لر سر ورير — بلوك اول عشق ارير عشق ارير

بلنده عشق ارينوك قدر وارر — كوني عيد كبحه سينوك قدر وارر

اولر راحتله عشق ارى هرجا ل — زيره دكل ايشي قال الا كم آل

بولر مخلص در الاكى خطر ده — ولى دايم اومينه ياله حذر ده

بولرده وار كوچ يوز لو حسن خو — كوكلري اومينو طلو قور خو

رجا خوف اينوك خوش حالى وار در — بولر اولمزسه قورو فالى وار در

59b

نه بوردي اشت اول فخر عالم — جيش اولمك ديراون قوميله بردم
ليم زاري نخيل نمارم غمان — تكبر مسخره مفسد كه غمان
يا ابني ايك دلكو ياخسيسه — بواوني قومه كيز محسين جليسه
بونك اون قوم ضدي نختلودر — اينسي كوكلي كوزي نختلودر
بولارك ضدي سن قومه الدن — دلرسك قورتله دينوك خلدن
زيره اشبو زمانه سقلين دين — طوتبدرمانه سين اوجنه اودين
كراوجنه طوترسه اي كوينر — اشاغه قورسه خوذاودي سوينر
كم اولا كم اودي قومايه سوينه — يه شويله اتيا كم اي كوينه
بونبدي ابن يوسف ساكه ويرسن — اوعشروك ضدي اول ديه بريبن
اكر سنده وفا واريسه انصاف — سوزك قلمه يا ان امه قورولاف
اولوالالبابه اوي ابصار له اول — كه ابصارا ولاسين حضرته مقبول
دريغا يول اونجي نفس شيطان — قومن بني كه اولم تقريب سلطان
اغردي بيخ سقل داخي قرايوز — ابكي دشمن ابكي يامنه كربون
قوابرنق وليكن حق كناهم — اريشور حضرتو كاهركون آهم

60a

